ఈ దశావతారచరిత్రమును మా ప్రపితామహులగు
మగదల - కృష్ణమంత్రిగారు కృతినందిరి. దీనిని మా మాతా
మహులైన నాగరాజు వేంకటశేషగిరిరావుగారు 1859
వత్సరమున నందుతమసొంతముద్రాక్షరశాలయందుముద్రింపిం[illegible]
ప్రకటించిరి. బహుకాలముగా నీగ్రంథము లభింపని హేతువు
చేత మదరాసు పాతచాకలపేటలోనున్న - [illegible]
నికేతన ముద్రాక్షరశాలాధికారి యగు మ-గా-రా-
పమ్మి-త్యాగరాయసెట్టిగారు మరల ముద్రించుటకు కోరినం
దుకు యీరెండవముద్రణమునకు అనుమతి ని [illegible]
దీనిని నాయుత్తరవు లేక మఱియెవరును [illegible]
ఈగ్రంథమును ప్రకృతపు గవర్నమెంటు [illegible]ముగ
నాపేర రిజిష్టర్ కాబడియున్నది.

మగదల - కృష్ణరావుపంతులు,
హెడ్ గూడ్సుక్లర్కు, మదరాసురైల్వే,
ఏలూరు, కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు.

ఏలూరు.
1908. ఫిబ్రవరి.

పుస్తకముల జాబితా నెం. ౧

౧. ౨౨.

సజ్ఞానమార్గ పద్యములు.—(3002). ఇందు నీతి, ఆచారము, ధర్మము, వేదాంతము మొదలగు పలువిషయముల గురించి వేమనగారిచే రచియింపఁబడి మేలయిన దళసరి కాగితములయందు మంచిఅక్షరములతో ముద్రింపఁబడి సీమకాలికో చిత్రమైన అంచులుగల మేలైన బైండుచేసి యున్నవి. రూ. ౨ ౦ ౦

వేమనయోగివిరచిత వేదాంతసిద్ధాంతము.— పద్యములును, తాత్పర్యమును కలది. ఇందు ౫౦౦ పద్యములుకలవు. వేదాంత తత్త్వము నంతయు విస్తరముగా దెలియులాగున జేట తెనుగున వ్రాయబడి యున్నది. ౦ ౧౪ ౦

...వతారచరిత్రము- పద్యకావ్యము.— గ్లేజుకాగితములు. ౧ ౮ ౯

...వతారచరిత్రము- పద్యకావ్యము.— రఫ్ కాగితములు. ౧ ౦ ౦

...ంకటాచల మాహాత్మ్యము.— ఇది తిరుపతి శ్రీవెంకటేశ్వరుల ఆవిర్భవము మొదలుగా గల అనేకఅద్భుతములు చూపిన కథలంతయుగలిగి భక్తుల మనోరంజకముగా వచన శైలిని వ్రాయంబడి ప్రతిమలతో టైపు ముద్రింపబడియున్నది. ౧ ౦ ౦

భక్తలీలామృతము.— ఇందు శివభక్తులయొక్క చరిత్రములంతయు కరతలామలకముగ దెలియునట్లు సులభముగా వచనశైలియందు వ్రాయంబడి యున్నది. ౧ ౦ ౦

అవధూతగీత.— ఇదిమూలమును దానికి సరైనటీకయు తాత్పర్యమును గల్గి అపరోక్ష జ్ఞానమంతయు విస్తరముగా బోధించునట్టి గ్రంథమై తనరారుచున్నది. ౧ ౦ ౦

ఆశ్చర్యకథాతరంగిణి.—ఇందు ధనేషణ, దారేషణ, పుత్రేషణ, అను నీషణత్రయముల గురించియు, కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము, అను అరిషడ్వర్గములగురించియు పరమాత్మనుగురించియు అత్యద్భుతములయినకథలు ప్రొంపుపఱుపఁబడి యున్నది. ౦ ౬ ౦

...యోగప్రదీపిక.— ఇది తెనుగు తాత్పర్య విశేషార్థములతోడను, ౧౦౪ యోగాసన పటములతోడను, రాజయోగలక్షణము తోడను నున్నది. మంచి కాగితములు. గిల్టు బైండు. ౩ ౦ ౯

...విచారసాగరము.— ఇది హిందీగ్రంథమునకు సరైన తెనుఁగువచనము. అద్వైతవిషయమంతయు కరతలామలకముగ బోధమగును. మంచికాగితములు. గిల్టుబైండు. ౨ ౧౨ ౦

సకలార్థసాగరము.— తెనుఁగువచనము. ఈఒక్క గ్రంథముచేతనే ప్రపంచమునంగల సకల మత విషయములు, సకలమతాచార్యుల చరిత్రములు, సకలశాస్త్రవిషయములు, స్పష్టముగ తెలిసికొనవచ్చును. మంచికాగితములు. ౧ ౧౨ ౦

...భగవద్గీతా.— తెనుఁగు తాత్పర్యసహితము. ౦ ౧౪ ౦

బంగారు సాముద్రిక దర్పణము.— ఇందు వరాహమిహిరాచార్యా, గర్గాచార్యాది మహాత్ము రచియించిన సాముద్రిక శాస్త్రములలోని రహస్యములతో స్పష్టముగా అందఱి దెలియునట్లుగా ముద్రింపఁబడియున్నది. ౧ ౦

విష్ణుపురాణము.— ద్విపదకావ్యము ఇది పదునెనిమిది పురాణములలో నొకటియై యు డుటేగాక, ఇందు ప్రపంచోత్పత్తి, దేవతలు, ఋషులు, క్షత్రియులు, మొదలగువా ర్యుత్పత్తియును శ్రీకృష్ణమూర్తియొక్క మాహాత్మ్యమును విశదముగా దెలియును.
౦ ౧౦

ఆముక్తమాల్యద.— (విష్ణుచిత్తీయము) ఆంధ్రటీకా తాత్పర్యాద్యనేక విషయ వివేచ ముతో నున్నది. మంచి కాగితములు. ౨ ౮

తారాశశాంక విజయము.— శుద్ధపాఠముగా ముద్రించుచున్నాము. మంచికాగితముల
౦ ౮

ఆంధ్రనామ సంగ్రహము.— ఆంధ్రనామ శేషము, సటీకము. ౦ ౫

శేషధర్మము.— ఇందు భారతములో చెప్పఁబడని ధర్మములంతయు విస్తరముగా క డగును. ప్రతిపురుషుఁడును దీనిని ఒక్కమారైనను చూడవలయును దీనిం జదివినయెడ తమతమ ధర్మములలోనుండి తప్పని వారగుటయేగాక ఇహపరసుఖమును బొందగలర వచనము. ౦ ౧౪

ఏకమూలికాప్రయోగరత్నావళి.— ఈ ఒక్కపుస్తకము చేతనే సకలరోగలక్షణములన దానికిందగిన మూలికలను దెలిసికొని ఆరోగ్యమును బడయవచ్చును. బహుకాలవ నుండి యీపుస్తకమును ప్రకటింపందలంచియుంటిమి. ఇపు డిది అచ్చు ముగియవచ్చు చున్నది. మంచికాగితములు. గిల్టుబైండు. ౧ ౧౨

కాశీయాత్రాప్రకాశిక.— దీనియందు గయాక్షేత్రము, అయోధ్యాపురి యొక్క మాహా త్మ్యములును చేర్పంబడియున్నది. కాశికి పోవునట్టి వారికిని, కాశీక్షేత్రము యొక్క సకలమాహాత్మ్యములును, సకల లౌకిక వ్యాపారాది వివిధవిషయములును తెలిసికొ వారికి యీగ్రంథము అరిచేతిఅద్దమువలె నుండును. మంచికాగితములు. ౦

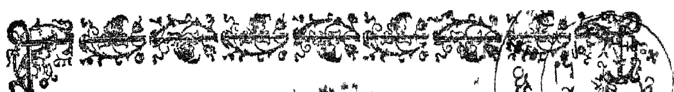
ఇవి మొదలైన సంస్కృత, ఆంధ్ర గ్రంథములు వలయువారలు ఈదిగువ కనబర యుండు మైనిలాసదార్లకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

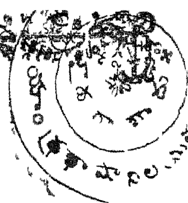
ఇట్లు,

వవిల్ల – రామస్వామి శాస్త్రులు?

శ్రీరాజరాజేశ్వరీ నికేతన ముద్రాక్షరశాలాధికారి,

గొల్లపేట పోస్టు, మదరాసు

శుభమస్తు.

శ్రీ రామజయము.

దశావతారచరిత్ర మత్స్యావతారము.

ఉ॥ శ్రీకరమత్స్యకూర్మకిటి సింహవటూత్తమరామ బుద్ధకల్క్యాకృ
తులన్వహోమరథ రాభ్యవాసవ సంస్త్రవాకజకా। మహిమముదాత్తస
జ్జయుక్తి తావసుధైతగు వెంకటేశుఁడెం। తేఁగృపఁబద్మనాభసచివేశ్వరకృష్ణ
సుధీంద్రుఁబ్రోచుత గా॥ ఉ॥ పాదసరోరుహ పావనమా ఘనవేణి ...
ల్యాణము సత్యతోరణము లంతగితామరతంపరై కవి। ప్రాంపదంబు తాముగద
లాన్వయయుక్తి మునీంద్రచంద్రక। ల్యాణమణీగృహంబునని యంతరమున్ స్థాపించుచుం
చుఁగాపుత గా॥ గా॥ అంత దానిఁ గాంచి లక్ష్మీనివాసుఁ డిట్లు వచించెఁగా।
సంతోషంబున హస్తనాహా మనంబు రొంపంబు వానిచ్చి చూడంగంతే వాలుసటుంచ సం
తసముతో నింపొందునా భారతీ। కాంతుం ... ప్రతంగృహ్ణను మంత్రిమణికా కల్పంబు
దీర్ఘాయురస్తు గా॥ మ॥ తతసమ స్త్రీక ఘనరోద్ధ ముల్వేలయ బద్ధ స్వాంజకప్రక్రియల్।
తతిచానస్థలమించ బత్తమచి త్రాలంకారముత్కృష్టి। పతిచారిత్రముసన్వగోచ

రతచేభాసిల్లఁగాభారతీసతి యస్మద్రసనాగ్రరంగమునలాస్యప్రౌఢఁబాటిం
పుతన్॥ఉ॥ సప్తఋషీంద్రులెల్లబుధ జాలముమెచ్చఁగఁబార్వతీచకో।రాక్షము
ఖీవివాహమున నద్భుతవేత్తవసర్వమంగళా।వాప్తి యటంచుఁబల్కెనర హాస
ముఖాంచుశివుండుసత్కృపన్ । కాస్తతఁబద్మనాభసచివాగ్రణికృష్ణసుధీంద్రుఁ
బ్రోవుతన్॥మ॥తనగంభీరతచేతసింధుగతఁ బెందం జేసివారాశిడా।గినమైనాకుని బై
టవైవకజగద్గేయ ప్రదానంబువా । హినులన్నించెనటంచు సమ్మోదముతో
నింపొందుసైలేంద్రనం । దనయిచ్చున్ దయఁబద్మనాభఘును కృష్ణస్వామికై శ్వ
ర్యముల్॥మ॥ తళుకుంబంగరుమేనువజ్రమయమౌదంతంబుహస్తంబునం।దళు
కున్మత్తైపుమోదకంబుడగశృంగారంబుగాఁ నేసిని । చ్చలుఁబూజించుటచేబ్ర
సన్నుఁడయినిష్ప్రత్యూహసంసిద్ధిచే। వెలయించున్గృతి నేకదంతుఁడు గృపావే
శంబుతో నెప్పుడున్॥ మ॥ భవతేజంబునఁబుట్టి రామభుజగాహారిణుండై పద్మ
సం।భవసామ్రాజ్యవిహారధుంధఁ దిలకై భాసిల్లి యున్నిత్యుఁడు త్యాదిశేషస్థితిసద్వ
రోధివిషయధ్వాంతార్కబింబాకృతిన్। భువిలోమంతుసకెక్కినట్టి హనుమం
తుంగొల్తుసిష్టాప్తికిన్॥మ॥ ఘనశబ్దౌఘముదీర్ణవర్ణమణిశ్రేణిఖద్ధాటిఘోటంబు
చం।దనదర్థం బతిహృద్యపద్యఘటసంఘాతంబులోత్తైకరం। జనశృంగారవధూ
కన్యైకకవితాసామ్రాజ్యమేలంగనే। ర్చివవిద్వత్కవిరాజరాజులవచశ్శ్రీనెంచి
ప్రార్థించెదన్॥మ॥ పదలాలిత్యముపేరుఖండములను శబ్దజ్ఞానవిజ్ఞానసం।పదలే
మిన్ బధిరుల్పదార్థములఁగాన్పన్లేమినాల్యంబునన్।న్నుడుల స్వోపదసుత్తరం
బొసఁగలేమిన్మూఁగలౌ వారిదు। గ్గానమేమాత్రము నేలతాదృశకవిం మన్నించి
వాదాహూడులే॥సీ॥ శేషాదిపదములు సెప్పఁబనూపగఁబదవాక్యార్థదోషము
ల్వర్జములుగ। విమలశైలిక్యాదిస్పష్ట దశగుణరత్నాళి రసులుగలుగనెలప
సరసరత్యాదికస్థాయిభావములు శృంగారాదిరసములు మను ఐ అయి।భా
వ విభావానుభావ సాత్వికభావ సంచారిభావమున్నియు దెలిసి। విలసదుప
మాద్యలంక్రియల్వింతఁ దెలుప। లలితముగ వాక్యములు సంధిలక్షణమ్ము। కవిత
రచియించనేర్చు సత్కవికిఁ గాక। గానియలకేదిలోక విఖ్యాతకీర్తి॥వ॥అంత్ర
మంబునవిశిష్టదేవతానమస్కారయుక్తకృతిజనపురస్కారయుగపర్యాలో

రసస్ఫూర్తియుంగావించి చమత్కృతిమహిన్నిర్నిమిషాయత్తచిత్తంబులోను
న్నయవసరంబున॥సీ॥ తనపదకీలాసరోజధామకుభువనజాతమ్ములుభువనజా
తములుగాఁగఁ। దనప్రతాపాగ్నిసంవృద్ధతన్నృపాలపతంగమండలంబుపతంగమం
డలముగఁ।దనదయాశరధిరత్నమునకుమార్గణౌఘంబులుమార్గణౌఘములు
గాఁగఁ। దనదుయావనవసంత విజృంభణమునకుఁ గలకంఠి కలుగలకంఠిక
లుగఁ। బరగుచున్నగవలపద్మనాభప్రధాన। పూర్వజన్మసహస్రసంపూ
ర్ణరచిత। పుణ్యపరిపాకఫలరూపబుద్ధిశాలి। పటిమతగుణశాలికృష్ణయా
మాత్యమౌళి॥ వ॥ వెండియు నఖండనవఖండ ధరణీమండలభరణప్రచండ
మనీషాదండిత పుండరీక కుండలీంద్రుండును నిజకటాక్ష వీక్షాయత్తచి
త్తనిర్వర్తితప్రభవసంతతయాగ కుండలీంద్రుండును మహోదారధీరతావధీ
రితసుధారతాధారతాపాత్ర గోత్రుండును కాశ్యపగోత్రుండును - సగు
ణికరమణీయ గుణమణిస్తోత్రుండును గుణాయత్తానవద్య విద్యానిషద్యా
యితవిద్వత్కల్పితహృద్యవేద్యగద్యపద్యసూత్రుండును - నాపస్తంబసూ
త్రుండును నప్రతిమానప్రతీకబలవిజిత సార్వభౌముండును - మగదలసార్వ
భౌముండును - నిర్మలవిభవ విజితపవిత్రుండును - నామ్నలకులపవిత్రుం
డును - సకలజనస్తుత్య పాతిప్రత్యనిత్యాంతరంగమాంబా ప్రతిబింబరంగ
మాంబామనః పద్మపద్మబాంధవపద్మనాభ ప్రధానసహంస సంజనుండును·
తజ్జ్ఞానపరతవినుతజ్ఞాన సనందనుండును - సతతసపర్యా పరాయణనారాది
నారాయణాదిసోదరుండును - కృపాతామరసోదరుండును- నగుకృష్ణమం
త్రిచంద్రుండు లోకానాకనాఁడు కొలువు శృంగారంబై యతిశీతల క్షమాత
లోదరీహృదయ తల నిరర్గళ నాగమూనమానిత యమునీకాంతాకాంత
కాంతకాంతవేదికాంతరంబును - నక్షీణ యశోహర్మ్యక్ష సముత్పాటితా
నీకహరిదంత దంతావళదంత కిశ్లేజప దంత పాంచాలికా సముంచిత కాంచన
స్తంభసహస్ర సంభావితంబును - చామరకళాచికా కనకభృంగార తాల
వృంత హాటకపీటికా పేటికాదిధారివధూటికాకోటికాప్రతిబింబాడంబరస
చిత్రవిచిత్రసిరంధ్ర మణిప్రభాసిరంధ్రకుడ్యభాగంబును-నన్యరాజన్యకన్యకా

హస్తకక్రమతరసాక్రమణి ధూపధూమస్తోమశ్యామ ధూమాభిరామభ్రమర లలామప్రకామకామ ప్రదామోదమేదుర జలజాతకేతకీసౌగంధికబంధురితవితానప్రతానంబును - చటులతరస్ఫటికపటల ప్రకటిత సోపానరుచిరంగ్గితాభంగుర గంగా తరంగిణీ తరంగాంతరంగ రంగజ్జల సారంగ శృంగారపారంగత మౌక్తిక మత్తేభ ప్రభాసమానోభయపార్శ్వంబును - నూతనతానమానగాయినీగానద్రవమాణవలభీ వలభిదుపలజలబిందుసందోహసందేహ దోహళ తదంతదంతుర తంతన్యమాన చంచచ్చంచలాచంచలచామీకర చలదళాంచల సమంచితముక్తామణి తోరణంబును - రణాంగణభయానక జయానకాగణ్య ధ్వానఘణ్యాకీర్ణ నోదీర్ణ కర్ణవిత్రస్థలి సమస్తసమస్తదేశాధినాథపడస్థ్స్ఫలి విన్యస్తనిస్తులకస్తూరి కాలేపనానురూపముక్తారంగవల్లికాటోపప్రదీపిత ప్రతిబింబిత రూపాజీవికాభోజనయనా శాతకుంభ కుంభకపదకుంభి కుంభవిజృంభమాణతారావతారతారతారహార మనోహర ప్రాంగణంబును - పద్మాస్తరుచిపద్మాచ్ఛద్మపద్మపద్మ రాగసరాగ విటంకానురాగ పారావారాపార దృశ్యపారావతారావకూటంబగు - కొలువుకూటంబునం - బొడవుకెంపుసొంపు నింపువీను కెంపునుడికింపువిడి కెంపురవచెక్కడంపుకడవన్నె పసిండిగద్దియనధివసించి - కరివేల్పుముద్దయి చెలంగుముద్దియ యాటపట్టు విరిగద్దియపైం బెద్దగొలువుండు తెలుగంటె పెద్దతో సుద్దినై - ప్రచండతరమార్తాండమండలంబున నిండుకొలువుండు పుండరీకనయనుసంగండుమిగిలి చింతామణి భద్రపీఠంబున సుఖాసీనుండగు నాఖండలుమెండుకొల్లలాడి ధాతుపుంజంబు కెంజిగి రంజిల్లునుదయగిరి నుదయించుపరిపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబంబుడంబరంబు విడంబింపుచు నోలగంబై సాగుచుంబాండ్యతుండీరచోళనేపాళగౌళకర్ణాట కరహాటభోటాది దేశాధి నాథులప్రధానుల యెడబహుమానంబును - పైగోవరకళింగుపారసిమకాళమలాకాదినానాంతర్ద్వీపధరణీపతులంపినపట్టంపు టేనుంగులు - పట్టుచుట్టలు - పచ్చకప్పురంబు మొదలగుపదార్థంబులు - పడమటపన్నీరుచెంబులు - పంచవర్ణపుంజిలుకలు - పటీరత

రుఖండంబులు - స్ఫటికపుగిండ్లు - పగడపుకోళ్లపట్టెమంచంబులు- పఱపుగల కుంకుమపూఁపరవలు - పసిఁడిప్రతిమలంబోలుపరిచారికాజనంబులు - మొదలుగాఁగనుగానుకలుగ న్గొనుపట్లఁబరాకును - వందిమాగధపఠ్యమానబిరుదగద్యపద్యాకర్ణనంబునసజ్జావలోకనంబును - బాంధవజనంబులమ్మొడవినయంబును మిత్రులపై ననురాగంబును - భేదాభేదంబులువాదించువిద్వజ్జనంబులకెల్ల ననుకూలంబుగా నేకోత్తరం బొసంగునెడఁ బాండిత్యంబును - ప్రకృతిపురుషవివేకంబు ప్రసంగించుసాంఖ్యసంఖ్యావత్ప్రసంగంబుననంగీకారంబును - యోగశాస్త్రంబుల ననుభవంబును - తర్కకర్కశోక్తుల దరస్మితంబును - కణాదేశ్వర ప్రతిష్ఠాపనంబున సమాదరంబును- నిరీశ్వరకర్మవాదుల మంగళాచరణాదిప్రసంగంబున సర్వేశ్వరత్వంబుసాధించుమేధావిశేషంబును - నానాదిగంతాగత కవీశ్వర ఘటితనిజ నామాంకితబిరుదావళీ చక్రవాళీ భోగావళీత్యాగ ఘోషణా యశోగానోదాహరణ తారావళీ శతకాదికవితారచనావిశేషంబుల రసజ్ఞతయును- ప్రవీణవైణిక వీణాశ్రవణానురాగరాగమేళ లయస్ఫురితశిరః కంపనానువాదంబున నానందంబును - మానికపుఁగంబంబుల దండనుండు చికిలి దంతంపుబొమ్మలూడిగంపుఁజకోరబొమ్మలని యోసరిలు ద్వీపాంతరజనంబుల -ముగుదతనంబునకు నగుతమచక్కనినగవు చొక్కపుజీనిచకోరనిసొక్కి-మెకఁనుకిఁంచుచు రెక్కలార్చు కేళికాశుకంబులకుతూకంబుగ సుధామధురాధరబింబంబులఁగూడికొను వారవిలాసినుల విలాసంబు లవలోకించునెడనుల్లాసంబునుంజెల్వొందఁగొల్వున్న యవసరంబున ॥ క ॥ ననుసంస్కృతాంధ్రభాషా । వినుతుఁడనైకప్రబంధవిరచనదక్షుం । గనఁగొనియిట్లనిపలికె । న్వినయంబు నయంబు హొచ్చవిబుధులుమెచ్చన్ ॥ సీ ॥ శ్రీరామకరుణారసా రూఢసంస్కృత ప్రాకృతా ద్యష్టభాషాకవిత్వ । తత్త్వసంవేదిని ధరణిదేవుల తిమ్మయామాత్యపౌత్రుండవన్న దాన । ముఖ్యనానాదానముదిత భూసురచంద్ర నాగప్రధానేంద్ర నందనుఁడవు । పణియమాంబాగర్భ పాథోధి చంద్రుఁడవాత్మ విద్రఘునాయ కాద్యుఁడవు । వాప్పుఁ

డవుగాన వేడెదనందముగను । గృష్ణుని దశావతారముల్గృతియొనర్చి । యుం
కితముసేయుమాకుఁ బ్రఖ్యాతి నీకు । మహితగుణసాంద్ర రామయామా
త్యచంద్ర ॥ వ ॥ అనేకకనకాంబరాభరణగ్రాసబహుగ్రామసమేతంబుగాఁ
గర్పూరతాంబూలంబు సమర్పించినం గైకొని కౌతుక తరంగితాంతరంగం
బుతోఁ గృతినాయకుని వంశావతారంబభివర్ణించెద ॥ సీ ॥ శ్రీకరవేదాంత
సిద్ధాంతవైఖరీపారదృశ్వులు పరబ్రహ్మమనియు । సృష్టిప్రధానప్రకృతితత్త్వ
విజ్ఞానపరులైన సాంఖ్యులు పురుషుఁడనియుఁ । గ్రతుముఖ్య నిర్మలకర్మప్రవ
ర్తన హేతులు మీమాంసకులు ఈశుఁడనియు । పంచసంస్కార వద్భక్తిప్ర
పత్త్యుదంచిత పాంచరాత్రులు శేషియనియు । మఱియు ధన్యులయిన మా
ధ్వులంతర్యామి । యనియు నెట్టిదేవు నాశ్రయింతు । రట్టిదేవదేవుఁడా
దినారాయణుఁ । డఖిలజనముఁ బ్రోచు నాదరమున ॥ గీ ॥ భువనజాతాశ్ర
యంబౌట భోగిశయను । నుదరకమలమున నీరజమొదవె దానఁ । గలిగె బ్ర
హ్మ రజోయుక్తిఁ గారణాను । గుణము కార్యంబగుట యెట్లొకో గణింప ॥
గీ॥ బ్రహ్మకు జనించెను మరీచి బ్రహ్మవచనఁ । సత్కృతకర్మ మరీచిలోచనమరీ
చి । యతనికుదయించెఁ గశ్యపుండనభివిదిత । గోత్రదాయకుఁడయి కుల
గోత్రభృతిని ॥ శా ॥ శ్రీమత్కాశ్యపగోత్రవారిధి జనించెం బూర్ణసోమా
కృతిన్ । సోమామాత్యుఁడు సత్కళావిలసనాస్తోకావలోకంబు స్వా । మా
మోదంబు కరప్రసక్తకమలోదారప్రచారంబు నిత్యామందప్రమదాశ్ర
యద్బుధకుమారాసక్తియుక్తంబుగన్ ॥ సీ ॥ రసమంటె నచుచు నీరసముతోఁ
డఁబుటంబు వేయ మేరువుఁ జేరె విశ్వకర్మ । రాయంచ దేనమి రాయంచమ
సిఁడైనసాదితో వాదించె షణ్ముఖుండు । నారదకలను గన్నారదశింతు
రేయని తుంబురుని వేడెనమరవిభుఁడు । నలువదవంబుననలువొందుశివ్వఁడెం
దుఁ గలిగెనంచు విరించిఁ గనిరి మునులు । మహితమగదల సోమనామాత్య
సోమ । రామణీయక యుతకీర్తిరామరుచిర । రుచి నిచయమెల్ల దిక్కు
లఁ బ్రచురమయిన । బ్రమసి తెలియంగఁ జాలక ప్రౌఢులయ్యు ॥ క ॥ సోముఁడప
గావునగౌరీ । భామినిఁ జేకొని యెనను చుఁ బ్రజ తెల్పఁగనా । సోమామాత్య

శిఖామణి । ప్రేమంబున గౌరమాంబఁ బెండిలియయ్యెన్॥ క ॥ గౌరమ సుగు
ణావళిచా । గౌరమ మహిమహితశీలగుణసమన్విత యయ్యెన్ । గౌరమ
చీహారకీర్తులు । గౌరమహాసయుంచఁ గాజగన్నుతలీలన్ ॥ గీ ॥ గౌరియుం
దుఁగుమారుఁగని సోముఁ । డౌరయుచ్చైరువని జనులనఁగ సోము। మంత్రి
గౌరమయందుఁ గుమారుఁగని మెఁ । దిమ్మనామాత్యచంద్రుసుధీఫణీంద్రు॥
శా॥ ఏమేజాన్సావి యేమిరాఘవుని చే మ్మైరినెన్నేవునీ । వేమీనాసవతిం
గణించెదవ జేమినీవు కాళిందివా । యేమేనేటికిఁ జెల్లనా యెజలధీంద్రా
తిమ్మమంత్రీశ్వర । శ్రీమత్కీర్తులు గ్రమ్మఁగా ననిన నాశ్లేషంబు మహాక్షణం
బునన్ ॥ క ॥ తిమ్మనమంత్రీంద్రుఁడుల । తిమ్మన్ను నువరియించి కనియె నాశ్రి
తజనరు । ట్సమ్మోదన చాతుర్యర । విమ్మన్యదయాప్రచారు వేంకటధీరున్॥
చా॥ మగఁడలతిమ్మధీరునీ కుమారుని వెంకటమంత్రి నెన్నఁబ । న్నగపతిశక్తుఁ
డౌనెతదనారతకల్పిత దానవాహినీ । లగనసమృద్ధసస్య ఫలలాభములన్
సకలప్రజావ్రజం । బగణితభోగమొందవృథలెంచఁ జెరువుల్గొరువుల్ప్రవక్షణ
ముల్ ॥ సీ ॥ అగ్రహారంబుల నలరించె ధారుణీరమణీ కుచాగ్రహారములు
గాఁగ । దానములొనరించె ధరణి నిర్జరభూరిదారిద్ర్యహరణని దానములు
గ । నర్థులఁబోషించె నసమాన చీనిచీనాంబర దాన కృతార్థులుగను। బంధు
లఁబోషించె సింధుబంధుసుతాదృగంత బంధుర కృపా బంధులుగను । ...
త్రిపూత్రుం డైమ్మానినీ మానమథన । మదనసమమూర్తి హారిదంత మధుర
కీర్తి । ఏనతనృపపాళి మర్దితవిమతశాఖ । మహితపచిహాళి వెంకటామా
త్యమౌళి॥ క ॥ పద్మాక్షరణుల నేలిన । పద్మాక్షునిలీల వెలసె భాసుర తే
జ । స్సద్మము వేంకటధీమణి । పద్మాంబిక వెంకటాంబ భార్యలు గాఁగన్॥
గీ॥ వెలస నాకాంత వేంకటవిభు ద్వితీయ। యద్వితీయగుణస్ఫూర్తి నతిశయించి
యాస్పిత్తియేందు హసియించు నళికరేఖ। వశమె యావెంకటాంబ చెల్వంబుఁ
బొగడ ॥ సీ ॥ విబుధేంద్రమాతమైప్రబలెనా యదితిదాఁగశ్యపుసంగతి
గాంచుబెట్లు । అతిసువర్ణాఢ్యతనం దెనా భారతి పతిహయంబులఁబట్టి
బనుపుబెట్లు । స్నేహంబుగలిగె నాశిఖి భృత్కుమారి యీశ్వరుతలజఁ

సరముతో దేవతా సరముతోడ । భవునితో నజతనూభవునితో రేవతీధవునితోఁగుముదబాంధవునితోడఁ । దోడునీడయి క్రీడించు వేడుకలరఁ । ప్రౌఢగావునమగడలపద్మనాభ । సచివముఖ్యాన్య బహుదానజాయమాన।కీర్తికాంతాలలామదిగ్విజయధామ॥ చ॥ మగడలపద్మనాభునిసమస్తగుణవ్రజముంగణింపఁగా। నగణితమాటనూరకెగుణాకరుఁడంటినిదొంటివారలుఁ। సగుణుఁడుపద్మనాభుఁడనిసన్నుతి సేయు టెకానితద్భహు । ప్రగుణగుణంబులున్నరుసఁబాయకయున్నియు నెన్ననేర్చిరే॥ గీ॥ జలధిమధ్యస్థుఁడాతఁడుజలధితీర। వాసియితఁడనునొకమాటెవాసిగాక। పద్మనాభుఁడుమగడలపద్మనాభుఁ। డఖిలలోకావనముననన్యోన్యసములు॥ ఉ॥ కోసలరాజకన్యకయెకుంభినిలోపలవేంకటాంబనై । భాసిలఁబద్మనాభుఁడయి ప్రాగ్రఘువీరుఁడెపుట్టెఁగానిచో । మాసముతారలగ్నముసమస్తశుభగ్రహవీక్షణంబులొం। డైసరివచ్చువేళనుదయింబగునో విబుధాళిఁబోధనో॥ మ॥ ఘనదోదారుఁడు పద్మనాభసచివాధ్యక్షుండుపక్షంబుతో । ననఘాత్యుత్తమగొజ్జప్రవృత్తికులజుండైనట్టిశర్మప్రధా । నునిగాపూక్షమకుంజనించిబుధరాణ్మాత్యస్ఫురల్లక్షణా । వనియారంగమఁబెండ్లియాడెమహిత్రైశ్వర్యంబవార్యంబుగ॥ సీ॥ పతిభక్తిచేనరుంధతియుద్దియనవచ్చుఁదనువ్రేలఁజూపించికొనకయున్న । దాక్షిణ్యమునశైలతనయజోడనవచ్చు నీశవిగ్రహముననెనయకున్న । క్షాంతిచేధారుణిసరియనవచ్చు ధాతనుజేరి మొఱపెట్టుకొనకయున్న। మతిమహత్త్వమునభారతిసాటియనవచ్చుఁ బ్రజలనోళులకెల్లరాకయున్నఁ । గాకయితరధరాతలకాంతలెసనె । యంచుజనులెంచనంచితోదారసుగుణ । మణిగణంబులకెల్లనైమనుముఖాబ్జ। రచితశశిబింబ మగడల రంగమాంబ॥ సీ॥ ఏసాధ్వి పెరటిలోనేలదోఁటఁగని ప్రజినందనవని నిందనందబొనర్చు । నేయంబపెండ్లిండ్లకిప్పింపఁగా బ్రహ్మగారులు కరునైబిజగతిలోన । నేతల్లిడ్డింపనింపుతో భుజియించుజనులకుమహాత్మ విస్మరణమొదవు । నేయమ్మ దయఁబాలుపోయింపఁబురబాలురాయు రాహోగ్యభాగ్యములుగాంతు । రట్టిలోకైకపావని యఖిలవిమల । గుణకశా పాపని శతాకకోటిభాగ । సుప్రతిష్ఠితపావనసత్కోణి వెలయు । రక్ష

తమహీసురకుటుంబ రంగమాంబ॥ ఉ॥ శ్రీయుల మేలుమంగవలెఁ జెల్వగు రంగ
మగర్భవార్ధిచం । ద్రాయిత వేంకటేశసచివాగ్రణికృష్ణసుధీవరుండు నా । రా
యణమంత్రిశేఖరుఁడు రామవిభుండును వేంకటేశుఁడ । త్యాయతకీర్తిశా
లు లుదయంబయి రాశ్రితకల్పశాఖులై॥ సీ॥ శ్రీవరేశ్వరులకుఁ గోవెలలూరూ
రఁ గట్టించె నేమంత్రి ఘనత మెఱయ । నాకాశి సేతుమధ్యస్థపుణ్యస్థలుల్ సేవిం
చె నేమంత్రి ఠీవి వెలయ । ఖ్యాతికెక్కఁగ దీర్ఘికా కాతటాకంబులు త్రవ్వించె నే
మంత్రి తెలుచుగాఁగ । సకలమార్గంబులఁ జల్లగా వనములు వేయించె నేమంత్రి
వేడ్కమీఱ॥ నతఁడు చెలువొందు నన్నదానాదిసకల । దానవిద్యాపరాభూ
త ధనవిభుండు। నూత్న దేదీప్యమాన భానుప్రభుండు। నవ్యవిభవుండు నా
రాయణప్రభుండు॥ సీ॥ అతనుండు మొదట ప్రాస్వాకారుఁడౌటఁ జేఁ జెలువం
బునకు సాటి సేయరాదు । గురుఁడు నసర్వలఘుత్వ మొందుటఁ జేసి యాయత
మతి సాటి సేయరాదు । రవిఁ గడపటవిసర్గంబుగాఁ చటఁ జేసి స్థిరతేజమున సా
టి సేయరాదు । శారదాబ్దం బపశబ్దంబగుటఁ జేసి చిరకీర్తితో సాటి సేయరా
దు । సాటియే నేటి యొక సాటిసచివకోటి । వైరిగిరిశతకోటికి వచనవిభవ।
భవతులాకోటికి వితీర్ణి పాండితిని । రస్తచింతామణికి నారనార్యమణికి॥ మ॥
అగధీరుండగు నారనార్యుఁ డపురాయసానబూదివిలోఁ । దగ విశ్వేశ్వరునన్న
పూర్ణ నట చెంతండుండి విష్ణ్వీశ్వరు । న్నిగమస్తుత్యుని క్షేత్రపాలు మణికర్ణికం
గల్గఁగాఁ జేసెనిం । తగ సాధుల్బల ధాత్రిభావనయ కాదాయించుఁ గీర్తింపఁ
గఁ॥ సీ॥ వనిలోన స్త్రీ మాటవినియన్న కోకవంత దెచ్చినలక్ష్మణ దేవుఁ దెగడి। ద
నవింటి బ్రద్దఁదిట్టైనటంచు నగ్రజు దూషించినట్టి పార్థుని పహసించి । యస్వపక్ష
ము వారినటుడించి తానొకపక్షమా పుండరీకాక్షునన్వి । మును దాగరుడ్రో
హమునకు లోనై యుగ్రభవునకుఁ జేచినలవునిఁ దెగడి । హా పటా మొసఁగ చు
మాఱుమాటాడ వెఱచి । యన్నపక్షము దనపక్షమై చెలంగ । బహుళ సుకృతం
బులొనఁ గూర్చి ప్రబలు పద్మ। నాభునను జుండు నారాయణప్రభుండు॥ శా॥
ఆనారాయణమంత్రిశేఖరుఁ డమిత్రాంభోదపాళీజగ । త్ప్రాణుఁడై కరు
గొండమాధవయికు న్నామకట్టకంబు ద్రెన్నై । తోనందిమ్మ యవీరరాఘవ ము

ఖుల్‌దారుఁబిట్టులైన ర్త్రిఫ్ । శ్రీనారీమణిఁబోలు వెంకమ వరించె న్వేడుకల్మించఁ
గన్॥ గీ॥ అసముపాసగంగమతిఁయసుశాయసము చెలవ । యార్యమౌళికి నా
ంగసుణమ్మకాత్మ । జాతమైనట్టినరసమ్మ పమతమించు । మమతవరియించె
నారనాహాత్య వరుఁడు॥ సీ॥ తనయాశ్రితుల సంపదలఁ జూచి తనభర్తధ
నవాంఛశిఖ్రఁగూర్చి తపమొనర్పఁ। దనవిలాసముగనుంగొని నీటు వెట్టెడుసూ
నాస్త్రు 9రతియును బాకులారనఁగఁ। దనదానజలవార్ధిఁగనియల్లినయగస్త్యుఁ
గడలఁదాపసులుకేరడములాడఁ। దనవైభవముచూచిదనవారలింద్రుఁడెంచా
రులతోఁబన్నిదంబూనికొనఁగ । బ్రబలుదేశాధినాథనబాబుసాహి । బూవి
పైర్ణసువర్ణజాంబూనదాంబ । శాసన గ్రామబహుమానభాసమాన। నవ్య
విభుఁడాదిహాగాయణ ప్రభసుండు॥ సీ॥ సిరాకరము లెల్లశ్రీరాకరములయ్యెఁ
నటినులునిర్వాణశోటనులయ్యె । ధేను లెల్లను గామధేనువులయ్యెను బ్రాహ్మణులు
దెలగంటి ప్రాఁగలయ్యె। నగము లెల్లఁదూపార నగములయ్యెను బన్నగంబు
లుదోలిపన్నగంబులయ్యె । ముని లెల్ల నారదమునులైరి గగనవిహారులు భుజ
గేంద్రహారులైరి । యాతమగదలవంశరత్నాకరాధి । నాథచంద్రాదినారా
యణ ప్రధాన । చంద్రనిస్తంద్రతరకీర్తిసాంద్రరుచులు । మించిలోకత్రయాఁ
బాక్రమించుకతన॥ గీ। అనఘుఁడయ్యాదినారాయణార్య మౌళి । ఘనుఁడు
రాచూరివెంకధీమనసుఁగోన । మతనుసుతమైనతిమ్మాజమును వరించి । సని
వెంకాసరారనాసాదిపసుబమణులు॥ ఉ॥ హాటకదాతయామగదలాధిపకృష్ణ
నిదానవాహిని । ఝాటము చేతనుబ్బు మను సర్వజనస్తవనీయత న్నిరా । ఘ
టగభేరతాగుణముగాంచిన ప్రకుక్కచుసుండఁగాసుమీ । పోటునుబాటునం
జుజనములఁ గణియించనువారిరాశికిన్ ॥ గీ ॥ గరిమనఱుపదినాలుగుకళలనొసఁ
గి । మెసఁగుమగదలకృష్ణమంత్రీంద్రవదన । ముపకఁబదియాఱుకళలఁ జేఁదఁ
రునబ్జ । మండలముబోడెవాదాభనుండఁగాక ॥ సీ ॥ అమరంగఁదానంబ
రముగప్పుకొనునట్టుకవులకియ్యఁడు పేఘుఘనతయెంత । తానురతోష్ట్రి
ద్రాబ్బి నెవ్వనికీఁడు పాథోధినాథుని ప్రభుత యెంత । గంధంబుగనునొసం
దుద్విజశ్రేణికిఁ గల్పవృక్షముకల్పకత్వ మెంత । సుమనోవతంసమౌళియనుబ

ర్యజనుఁ కీర్తి విశేషేంద్రునిఁ బరాతనము జెంత। ధుమిఁజకుర్వి నశృంగారములు
నమిత్ర । బంధుకవిధీర జనము గాఁబ్రాభీషిణుఁ । బూనుమగదల కృష్ణప్రధాన
ఖాని । నిరుపమా శాగ్య విలవర్ణించు వేళ ॥ మ ॥ తలపంగర్ణుఁడ పార్థదాత
యె యపాత్ర త్యాగిమూర్ధన్యుఁడా। బలివ్యర్థంబగు గల్పకంబు ఫలియింపన్నే
ఘుఁడుం ధారుణి। తలమ గ్రంబుధనంబాసంగఁడుగ దాతద్దానము ల్మెత్తునే।
యిలఘుప్రాధేమఁబన్న నాభఘను కృష్ణామాత్యుఁగీర్తింపుచో ॥ సీ ॥ రాజ
రాజసుహృత్త్వ రాజ రాజముఖివి రాజ రాజన్మఖ ప్రభల నేలి। పారిజాతకపా
దపారిజాతరిపుద్విపారిజాత శ్రీలఁబ్రబలఘటించి । హరికాండగం గాలహరి
కాండజకులేంద్రహరికాండ దీప్తులనతకరించి । ఘనసార శారదఘనసారసజ
వాహఘనసార కాంతులఁగడకుఁదరమి। కలశజలనిధిహాలధరజలజతుహిన। వి
మలమలయజసురగజవిశదకమల। కుముదసముదయధవళిమరమణదాల్చి। మె
సఁగెమగదలకృష్ణమంత్రీంద్రుకీర్తి॥ సీ ॥ తల్లి వంశ్రములుముకుంద ద్రోహులం ను
నుబాథోధిలోపలఁబ్రభవమొంది । పాథోధిలోపలఁబ్రభవింపఁబంకజాతా
వాసమై క్షితినవతరించి । క్షితిజమై పతివివాసితయాటవలనవై దర్భ భూవి
భున కావిర్భవించి । వైదర్భియై మహీవరుల సన్నిధినిగోపాలక బాలకా
పహృతయగుచు । వెనుకఁదపముల చేఁగొండవీటిసిద్ధి । రాజఘనుకనకాంబ
గర్భ మునఁబొడమి । కృష్ణవిభుఁడైన మగదలకృష్ణవిభునిఁ । జేరిక్రొదలేకదన
రులక్ష్మిన్మృణాక్షి ॥ గీ ॥ గుణసముద్రుండు గణుతింపఁగొండవీటి । సిద్ధిరాజేం
ద్రుఁడెల్లనకతకరుఁడు। లక్ష్మిలక్ష్మగన్నసౌభాగ్యలక్షణములఁ। గృష్ణదేవుఁడుమ
గదలకృష్ణవిభుఁడు॥ ఉ ॥ నారదమౌని యేమిసురనాథ విశేషము లేమివింటి
రో । సారసగర్భు చెంగటను శారదలేదట యెందునిల్చెనో। యారసిచూడఁ
డా మగదలాన్వయదగ్ధపయోధిచంద్రమం । దారముకృష్ణమంత్రిరసనాస్థ
లినిల్చెను యుక్తమేకదా ॥ సీ ॥ శ్రీవిరాజితుఁడైనసిద్ధిరాజేంద్రుఁడు శ్రీకృ
ష్ణదేవుని చెలువుగులుకు । ననిశంబురుక్మిణినైమించుకనకాంబభోజమహీరా
జుపుత్రిఁబోలఁ । గులరూపసౌభాగ్యగుణములఁబెద్దయా శోనాంబరతిదేవి
కోవ్రచూప । నాశ్రితపోషాపహరుఁడైన యెల్లన యనిరుద్ధవిఖ్యాతినమస

రింప । భామినీజనమోహనాంబకవిలాస । వైఖరులఁ గాంచు మన్మథునవలెఁ జె
లంగుఁ । గాండవీటికులాంభోధికువలహితుండు । మత్యహీశ్వరుఁ డెల్లనామా
త్యవరుఁడు ॥ సీ ॥ శ్రీరామచరణరాజీవకైంకర్యతత్పరరంజకుఁడు రామదా
సఘనుఁడు । దాక్షిణ్యనైపుణ్యరక్షితానేకసత్కవితంత్రి శంకరదాసుమం
త్రి । యనవద్యహృద్యవిద్యాప్రౌఢబద్మగర్భప్రభుపద్మనాభప్రభుండు । నల
కూబర జయంత నల వసంత లతాంతసాయకాకృతిరంగశాయిసుకృతి । వి
విధరాజద్గుణకదంబ వేంకటాంబ । సత్యనయశాలిరఘుపత్యమాత్యహేళి ।
ధన్యజనమాన్యసీతాభిధానకన్య । జననమొందిరి కృష్ణధీసచివమణికి ॥ సీ ॥ దే
వి దేవరఁబోలి రీవిమైవడి నల్లితల్లి దండ్రియు సంతతంబుఁ బ్రోవ । శ్రీరామునను
సరించినలక్ష్మణువిభక్తిసహజుండుసౌభ్రాత్ర సరణి నెఱప । హరినిఁ జెందిన ల
క్ష్మికరణిసధర్మిణి చిత్తానుగుణలీలఁ జెలువు చూప । జలధిసంతానంబునలువున
నౌదార్యకలితమై పుత్రవర్గంబు మెలఁగ । నల్ల సౌభరినడవడిమైనవీని । కొన
యొయ్యన్ జగజ్జనులెల్లఁ బొగడఁ । సిద్ధసంకల్పుఁడై సుఖశ్రీల వెలయు । జిష్ణు
విభవుండు మగదల కృష్ణవిభుఁడు ॥ సీ ॥ చంద్రికపూవన్నె జిలుగురుమాలుపై
జాతిమిన్నలతురాచౌకళింప । నగుమొద్దుమోమున మృగనాభి తిలకంబు గులు
కుఁడాల్సిరులు ముంగురులనారయఁ । దళుకు కిరీటిపచ్చలకుజోడై తేటనునుపా
లకాయయొంటులుపొసఁగ । గమికెడు ముత్యాలకంఠమాలికఁ గూడినీలంపు
దుమ్మెదతాళి మెఱయఁ । గుందనపుఁదళ్కు నెఱపూఁతగంధమమరఁ । దగిటిచె
ఱుగులఁ జెంగావిసోగసుఁబొసఁగ । జిలుకు సామ్రాణి తేజివజీరుఁ గేరు । కృష్ణ
మంత్రీంద్రుచెలువు వర్ణింపఁ దరమె ॥ క ॥ షష్ఠ్యంతములు ॥ ఈదృశగుణహా
రునకును । దాదృశ నయమార్గ సంతత విహారునకున్ । స్త్రీదృఙ్మదనమా
రునకున్ । సౌదృగ్జనవినుతభక్త్యుజకుమారునకున్ ॥ క ॥ ధీరునకుఁ గీర్తిఘ
టజల । ధీరునకు భుజప్రతాపధృతసర్వవిరో । ధీరునకుఁ బాలితాఖిల । ధీరు
నకు సుధారసోన్నతినిధీరునకున్ ॥ క ॥ సకలకలాపావనునకు । సుకవికలా
పావనునకు శ్రుతిచాతుర్య । ప్రకటితధీరక్షణునకుఁ । బ్రకటితధీరక్షణునకుఁ
బద్మాక్షునకున్ ॥ క ॥ ధృతిబందీకృతనానా । క్షితిధరశంకావిధాయిశౌర్యం

ఖలితమదో । న్నతగజపూర్ణాంగణునకు । రతిరాజ సమానరూప రమ్య
గుణునకుఁ ॥ క ॥ చరణానత శరణాగత । భరణా తత వత్సలత్వ పాత్రు
నకు సదా । భరణాయిత కరుణాయుత । తరుణారుణతవిమలకమల దళనే
త్రునకుఁ ॥ క ॥ మగదలకులధన్యునకుఁ । జగదేకవదాన్యు నవద్యపద్ధతిజి
ష్ణు । ద్విగధిపమూర్ధన్యునకుఁ । జగతీమాన్యునకు వినుత సౌజన్యునకుఁ ॥
క ॥ భద్రశ్రీమహికాదిమ । భద్రశ్రీచరకరాబ్జఫణిప సితాపో । భద్రస్తం
ధరబల । భద్రశ్రీసిద్ధియశోవిభవభద్రునకుఁ ॥ క ॥ ఇంద్రశిలాతంద్రకళా ।
సాంద్రవిలాసాద్యకనకసౌధోన్నతికిన్ । చంద్రమణీరుంద్రఘృణీ । చంద్రఘృణీ
కరణచంద్రశాలాతతికిన్ ॥ క ॥ మంత్రియుగంధరునకుఁ బర । మంత్రికృతాం
తునకు దివిజమంత్రినిభునకుఁ । మంత్రిశరచ్చంద్రునకు । స్మంత్రిమృగేంద్రున
కుఁ గృష్ణమంత్రీంద్రునకుఁ ॥

వ॥ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపంబూనినర
సికజనకంఠాభరణశ్రీకృష్ణదశావతారచరిత్రమహాప్రబంధ
పవిత్రముక్తాదామంబునకు విచిత్రకథాసూత్రంబెట్టిదనిన.

సీ ॥ శ్రీరమణాంగుష్ఠశిఖరీంద్రమథితావరణపయోధిజసుధారసమనం
గ । భువనరక్షకసదాశివసిద్ధయోగీంద్రసంభృతసిద్ధరసంబనంగ । భూరిమే
ఘాళివిస్ఫుటపత్రపుష్కరాళింద పూరితమకరందమనఁగ । ధరణీవధూమహీ
ధరపయోధరభాగలక్షితక్షౌమచేలంబనంగఁ । దనరుగంగాతరంగిణీతటము
నందు । వెలయుఁద్రిభువనవిఖ్యాతవిభవవిజిత । దేవతాపురభోగవతీపురీక ।
మాహనాపురము హస్తినాపురంబు ॥ శా ॥ శ్రీరామామణిహారపల్లవలస
గంగాకుల్యాతేపాగము । కాకరుంబండుబ్రశస్యసస్యాగుంబు రంగద్భిస్సహా
క్షీరపా । నారూఢోత్తమసత్వహస్తిహయముఖ్యాంబుల్ద గుజ్జాన్నహవి । ఆరామా
సపవిత్రులై జనులు నెంతేమింతుర వీనీబుసన్ ॥ ఉ ॥ అప్పురిగోపవుసప్రతిగ
లంగవసించినమగ్ధకాంతలు । యెప్పుడు చందమామ కిదియుప్పనెకప్పుసిసైంట
కొంగులం । దప్పకరాచిమించితము నవ్వుడి ప్రౌఢలపాసకాంతియో । ల్లిప్ప
డు గప్పు గప్పినగృతాధుల్యాలము చుహాసింతురెంతయున్ ॥ చ ॥ ఎలమివిపూ

నమెకిఁ జరియించుచునంబరవీథిఁ దెచ్చుకో । లలికనురంభవచ్చుపురమంద
లి మేడలపైఁడిబొమ్మలం । గలసియటూరకున్నఁగలఁ కన్నులకూబరుఁ డేమి నేరవే
పలుకవెయంచుబొమ్మచెయిపట్టి వరంభనగుంగిలాకొలఁ ॥ చ ॥ శతమఖువా
రి దేవేంద్రమతిశక్తినిజాకృతిఁ జూచికొమ్మలన్ । రతనపుఁగోటఁ గ్రుమ్మ్మినసురాల
చు కెంపులగద్దలోఁబడం । జతనముమీఱ నేత్రికపుసంతన మొప్పఁగనేత్రిఁ
బన్నగ । ప్రతతులు దాల్చిఁ గాకమఱి పాములకేడవిజాతిరత్నముల్ ॥ ఉ ॥
పట్టణమధ్యభాగపరభాగమణీమయమందిరంబులం । గట్టిన పెక్కువుందు ద
లుగాడఁగ బెజ్జమున్ బ్రైఁదమ్మిపూఁ । జట్టుచులోనఁగాని యెడపూరుల నాక
ముఁ జేరఁబోవఁగాఁ । బుట్టుటయెట్లు త్రోవపరిపూర్ణజాదినేశ్వరమండలంబునన్ ॥
చ॥ శుకముఖ్యద్విజకీర్ణతత్పురవనక్షోణీజపాళీఫల । ప్రకరస్యందిరసైకతుంది
లితమై పాథోదబృందంబు ధా । త్రికివర్షించుచు గాకయున్నలవణాబ్ధిన్నీరము
న్గోలిపా । షణకముల్దియ్యనినీరముల్ గురియునే చోద్యంబుగాకెయ్యెడన్ ॥ సీ॥
ఒకవటుండే చాలునకలంకవేదశాస్త్రసిరూఢబ్రహ్మానఘకరింప । నొకరాసుతుఁ
డె చాలుచుద్వేలశక్తిదిక్పాలురఁగదిమికప్పములుగొనఁగ । నొకవైశ్యసుతుఁ
డె చాలుఁగలసంపదధనాధిపు వాదిభిక్షుమైత్రికీనిజొనుప । నొకశూద్రసుతుఁ
డె చాలుఁగుతలంబెల్లనుబహుసస్యమయముగాఁబయిరుసేయ । నొకరథముసా
లుఁగనకాద్రికోడ్డు నూప । నొకగజము చాలు దిక్కరిప్రకరమెదుర । నొ
కహయముసాలు రవిహయోత్కర్షడఁగన । నొకభటుఁ డే చాలు రుద్రుతో నొ
రయ నచట ॥ చ ॥ ఎకుఁడు మోహదృష్టి రతినిచ్చఁ దలంపక వచ్చి వేడినం । జ
క్కనివాఁడు గాఁడనుచుఁ జక్కరవిల్తుని మెచ్చరన్నచో । నక్కడివారకామిను
లయందము వారివిటాళిచందము । న్నిక్కముసన్నుతింపసలనీరజగర్భునకైన
శక్యమే ॥ గీ ॥ అప్పురంబునకధిపతియైధరిత్రి । పాలనమొనర్చు నేకాతప
త్రముగను । భామినీజనమోహనపారవృష్వ । మృదులతను మేజయుండు జన
మేజయుండు ॥ చ ॥ ప్రతిదినముం బ్రభాతమునఁ బాఠకగీతులవీతనిద్రుఁడై త్రి
తిసురపాళితో నరిగి చెంతఁ బొసంగెడి గంగలోసమ । చితమతినిత్యకృత్య
ములశేషముఁ దీర్చి గాంగపంకజ । ప్రసూతులఁ బూజ సేయునని పాలుఁడుకృ

ష్ణునభీష్టదైవముఁగ్॥ గీ॥ ఆమహీపతియొకనాఁడహర్మ్యఖంబు। నందునెప్పటిక
రణిజాన్నావినినిత్య। కృత్యములుదీర్చినగరికినేగుదెంచి।కొలువుసింగారమ్మైకం
తుచెలువుమెఱసి ॥ సీ॥ నిండుకొల్వుననుగూర్చుండిధర్మజుతోడఁగార్యమ్ముఁదెలి
పెడిగారవంబు। దుర్యోధనాదులాందోళమొందఁగవిశ్వరూపంబుసూపెడు
ప్రౌఢతనము। సంగరంబునధనంజయరథస్థాయియైమాధవశ్వాశ్వములఁబట్టునంట
తనము। వైరాటసూతికాద్వారంబుననుజక్రహస్తుఁడైకాచినయట్టిమహిమ।
తెలియశ్రీకృష్ణమూర్తిఁజిత్రించినట్టి।కొలువుకూటంబులోపలనలువుమీఱ।భద్ర
పీఠికఁగొల్వుండెఁబాండవాన్వ। యుండుజనమేజయక్షమాఖండలుండు ॥వ॥
అయ్యవసరంబున ॥ శా॥ శ్రీశంపాయతలోచనారమణచారిత్రాపగాసం
భవ।శ్రీశైలంబనధాతురాగజటలుఁ శృంగారనిష్యందనీ। కాశప్రక్రియజన్మి
దంబులతివక్షస్స్ఫూర్తిభాసిల్లఁగా। వైశంపాయనుఁడేగుదేరభవనద్వారం
బునఁజూచుచుఁ॥ క॥ దౌవారికనరుఁడొక్కఁడు। వేవేగన్వచ్చివిన్నవించిన
గురునిం। దేవేంద్రుఁడెదురుకొనుగతి। భూవరశాసనుఁడువినయమునసత్వ
రుఁడై॥ సీ॥ సౌవిదల్లులుచేరిసమ్ముఖాయనగద్దెడిగునంతలోనఁదుండీరుఁడీ
డిన। నెఱమించుచుంచుసున్ని యచెక్కడపు బొమ్మచికిలిదంతంపుపాదుకలం
దొడిగి। పాండ్యుఁడద్దమువట్టుపావడముఱుఁగున లాటభూభర్తగాళాంజి
పూన। గంఢూషమొసరించి కర్ణాటపతిచేతిపావడందడియొత్తిపసిఁడిసరిగె।
చలువదుప్పటివలెవాటువెలయరాజ।సనునదుచేగియల్లంతసంయమీంద్రుఁ।
గాంచికైదండయునుచాపికలుసనదని। హర్షభయభక్తివినయంబులతిశ
యిల్ల ॥ క॥ గోత్రప్రవరలునొడువ్రుచు।గోత్రేంద్రుఁడురోవిలిప్తకుంకుమపం
కా। చిత్రితధాత్రీతలుఁడై। తత్రభవన్మౌనిరాట్పదంబులకెరఁగన్॥సీ॥ రాజి
తాష్టాంగవజ్రచ్ఛటాచకచకల్పాదవిప్రక్షాళనాంబువులుగాఁగ।గమ్మనీమ
తామౌక్తికశ్రేణిధళధళల్నవకుందసుమపూజనంబుగాఁగ। నిర్దోషనీలమా
ణిక్యాళినిగనిగల్మంజుళధూపధూమములుగాఁగ। రమణీయతరపద్మరాగ ధ
గద్ధగల్మలువొందునీరాజనంబు గాఁగ। భూరిమరఘంటారవాన్వితప్రసవ
దామ। సుమరసంబుపహారమైసొంపుసింప। మనుజపతికన్నమున్నదన్న

ళిమాళి। మానిమాళికిఁబూజావిధానమొసఁగ ॥ చ ॥ శ్రీరస్తుతితినాథత్రేయ
నిమునిశ్రేష్ఠుం డెదివింపఁగా। నారాజన్యుఁడు శేచిసంభ్రమముతోనమ్మౌనిచూ
డామణి । బ్రాహ్మణపత్నిసునచిమర్ఘ్యాదంబాదియొపూజచే। నారా
ధించి ప్రహృష్టమానసుఁగసిధన్యుఁడన్యచిత్తంబునన్ ॥ మ ॥ ప్రతిలిలకాభవత్ప
దపరాగముసోకఁబవిత్రమయ్యేనా। యతనముమిమ్ముఁగొల్వఁగఁగృతార్థుఁడ
నైతిఫలించెనింకనా।యతనము తెల్లనాంతరతమోపహాసూరులుగా కెమీరుసం।
తతశుభదాయకంబులుగదామహదాగమనంబులెయ్యెడన్॥మ॥శతవర్షంబు
లరోగదివ్యతనులై సామ్రాజ్యసంపన్నులై।సుతులఁబౌత్రులమిత్రులంగనికడున్
శుద్ధాత్ములై యుండనా।హాతమౌమోక్షముగాంచ నేదిసులభో పాయంబు నా
కానతి।చ్చితగన్యన్యుఁడఁజేయుమీచరణముల్సేవింతు మౌనీశ్వరా॥గీ॥అనినఁజెబు
నచ్చ నవ్వియమ్మునివరుండు।క్ష్మారమణనైహికాముష్మికంబులింత।సులభము
లెన్నైనవినిపింతుఁదెలివిగాఁగ।నప్రమత్తుఁడవైవినుమాదరమున॥సీ॥ మేదినీశవిను
మునాదత్తముపతిష్ఠ ।తేయుసంగఁగర్మధృఢతలేక।యిహాసుఖంబుగల్గునెట్లు జ్ఞా
నాన్మోక్షు।యనఁగనజ్ఞుఁ డెట్లులందుముక్తి॥క॥గుణజలనిధిగహానాక।ర్మణోగతి
యనంగ సులభమాకర్మము దా।రుణముతుకో మక్రో[illegible]।గణుతింపఁగనెటుల
ముక్తిగలదన్యులకున్॥గీ॥కానఁగర్మంబులాత్మవిజ్ఞానసరణి। దుర్లభములువిశే
షించిదుష్టమైన।కలియుగమువేళ నెటువలెఁగలుగునైన। నాకయుపాయంబు
దెల్పెదయుక్తముగను ॥ ఉ ॥ కృష్ణదశావతారములు కేవలభక్తినివిన్నసజ్జ
ను । జిష్ణుసమానవైభవముఁ జెందియిహంబునఁ గామీఁదట। నై వైష్ణవధామ
మొందుదురవశ్యమువశ్యముసమ్మునెంటికి। న్నృష్ణకులీనమాన్యనృపకేసరియొం
తయుసంతసంబునన్ ॥ గీ ॥ పద్మనాభుండుపాండవపక్షపాతి! యొండుమిక్కి
లి విజయునకనుఁగుగానఁ । దత్కథలె వింటుఁగృష్ణావతారపూర్వ। కముగ
వినిపింపు మవతారకథలననిన ॥ శా ॥ శ్రీకల్యాణగుణంబులన్సమతనేఁ జెన్నొం
దియుప్పక్షైర। షాకౌశల్యముఁ దెల్ప ధర్మసుతురాజ్యశ్రీయుతుం జేసి యొం
తేకుంతీసుతపక్షపాతిదాసుకీర్తిణాస్ఫూర్తివర్తిల్లునా । శ్రీకృష్ణుండుప్రపాక
టాక్షమునరక్షించున్నుధర్మాత్మకున్ ॥ సీ ॥ ధరణీశకృష్ణావతారంబునున్ను

గా వినిపింపు మనిన నన్ను వేఁడి నాఁడ । నవతారములలోన నా కృష్ణచరితంబు గణి
యింతు రందు నొక్కటిగ బుధులు । బలభద్రుచరితంబు దెలిపి సిపిమ్మట నుడివెదఁ
దదనుజన్ముని చరితము । మానసం బలరార మత్స్యకూర్మవరాహ నారసింహా
ద్యవతారకథలు । వినుము క్రమమున వీనులవిందుగాఁగ । నీ సమంచితభక్తిప్ర
ణీతాంపవశమె । తపముఫలియించె జన్మంబు సన్యమయ్యెఁ । గలిగె భాగ్యంబు శ్రీ
విష్ణుకథలు దెలుప ॥ క ॥ అనఘులకాలంపరిపములపైఁ దనరఁగ మోదాశ్రులో
లుకఁ దన్మయచిత్తం । బున సలుపుచున్నైనంపహా । యనముని దెలుపంగఁ దొడఁ

—✻ మత్స్యావతారకథాప్రారంభము. ✻—

గ నధిపతి వినఁగన్ ॥ గీ ॥ పంటవాల్గంటిగబ్బిగుబ్బలఁ జెలంగు । శెక్కుజిగిచి
లుకపచ్చరాతాళిఁబోలి । పచ్చగందనిమ్మైరుల నిచ్చమెచ్చు । దెచ్చు హెచ్చుగ
ద్రావిడదేశమధిప ॥ క ॥ ఆదేశము సురపురవిభ । వాదేశము నృపతివితరణై
వ్యాస్వజిత । శ్రీదేశముకలంపానిల । కాదేశము నెగడుఁబొగడ నలవియె యెం
దుక్ ॥ సీ ॥ సతతంబు నభ్రంకషంబులై కనుపట్టు ధాన్యరాసులఁ జూచి తలఁకె
యేమొ । జపతపస్స్వాధ్యాయ చతురులై తగు మహీసురుల ధైర్యముఁ జూచి
క్రుక్కియేమొ । తైఁటచొటెటుఁగ కప్రబలు ద్రావిడవధూకుచకుంభములఁ జూ
చి కొంకియేమొ । యాభవునియాజ్ఞ వింధ్యాద్రి మెట్టిన కుంభసంభవునాగతి జడి
సియేమొ । కాక భూపాలుచేవాలుకఱుదువాలు । కతిసశతకోటిశతకోటిఁ
గాఁదలంచె । నేమొ లేకున్న నచటమహీధరములు । బోఁకలంత్రైనఁ బొడసూ
పఁబోకయున్నె ॥ ఉ ॥ సాలములోయనంద గురసాలములంబరిపాకలీలచే । రా
లు మెఱుంగు ముత్తియపురాలు ఖగంబులగుంపుదోలఁగా । యెలలుగంగ వానిఁ
గని యేలలు బాడుదు రందు నధ్వగు । ల్భాళిగొనంగఁగానివనపాళికహాలికబాలి
కామణుల్ ॥ ఉ ॥ బాలరొ పుష్పమంజరుల భ్రమరంబులు వ్రాలెనధ్వగా ।
వాలినచోను పద్రవకరంబులుగావనివానిమాన్పఁగా । నేలని నేర్పు మీఱ వచి
యింతు సుపల్కుఁ డదేనె బాలకుఁ గా । హాళికబాలికామణులు దంచితశాలివ
నాంతరంబులన్ ॥ శా ॥ శ్రీమద్ద్రావిడదేశవల్లభుఁడు లక్ష్మీనాథపాదాబ్జసే ।
వామాధ్యస్థిరరంబరాతినృపదీవ్యద్భక్తకోటీరకో । టీముక్తాయిత వా

షః పాదనఖకోటిజ్యోతి సత్యవ్రత । త్స్మనూనిన్యధినాథుఁ డొప్పె తిరత్నాద
త్నకౌక్షేయుఁడై ॥ సీ ॥ తనప్రతాపముసముద్దండశాత్రవకోటిగడిసీమఁదో
రణగట్టికొనఁగఁ । దనకీర్తిఁబహుసముద్రద్వీపములుదాటిచక్రవాళాద్రిపైఁ
జౌఁక్లళింపఁ । దనకటాక్షముదిగంతరయాచకశ్రేణిరాఢ్యశేకరిఁగఁగుబేరుల
నుజేయఁ। దనచీటియష్టదిక్తటులేలువేల్పులజీలుపపాగలఁదురాచెల్వుచూప।
నతఁడుచెల్వొందుఁబరకిరీటాగ్రఖచిత । పాకభిన్నీలముక్తికపద్మరాగ । ష
ట్చరణచక్రచక్రాంగచక్రవాక । యుగపదాశ్రితపాదాబ్జయుగళుఁడగుచు॥
క ॥ ఆసత్యవ్రతభూవర । శాసనుఁడొకనాఁడువేఁగుజామునఘనగ । ర్జాస
మసనుధికవంది । శ్రీసూక్తులమేలుగాంచిచిత్తమెఱర్పన్ ॥ క ॥ హరిమదిఁద
లఁపుచుఁబ్రాతః । కరణీయ చికీర్షావిబుధగణ సంయుతుఁడై । స్వరధిపనిభ
వైభవభా । స్వరతస్సనపాహమొకిరిఁచనఁజననెదుటన్ ॥ క ॥ హేళికులాగ్ర
శేయగునృప । మాళిగనుంగొనియొధరణిమహిళాసుమనో । మాలికపోలికఁ
దగుకృత । మాలికయనునదినిమదిఁబ్రమదముదయింపన్ ॥ క ॥ కనుఁగొనిమా
రిదిగివిబుధుల । రనిగొనియాడుచునుఏంటిరా యీతటినిం। గనుగొనుపుణ్యుఁ
డుమిక్కిలి । కనుఁగొనునెన్నుదుట నెన్నఁగాఁదరమగునే ॥ క ॥ కృతమాచ
రించుభూరిసు । కృతమానసభాగ్యశాలికింగలుగుండు । స్కృతమాలికనడఁ
చంగల । కృతమాలికమునుఁగదొరకునేయన్యులకున్ ॥ గీ॥ అనుచుననుచు
ముదంబుననంబుజాప్త । నిభవిభుఁడు మేదినీవిభుఁ డభిమతార్థ । దాయితటి
నికిడిగ్గివృత్తటినిభక్తి । పూర్ణాంతరముగ సంకల్పపూర్వకముగ ॥ క ॥ మ
జ్జనమొనరించెనుధీ । మజ్జనుతుతెసఁగనృపతిమహామహితముగా । మజ్జనన
ముగావింపున । మజ్జనసీతటనియనిసమంజసభక్తిన్ ॥ గీ ॥ మజ్జనమొనర్చి
యటులనమ్మనుజవిభుఁడు। కాల్య కరణీయములుదీర్చిగంధసింధు। రజవస్సైం
ధవపృథు హేమరథసుయోధు । లెలమినెలవంకవలవంకబలసికొలువ ॥గీ॥న
గరికేతెంచె నిట్టులన్వహముతటినిఁ। గాల్యకరణీయములుదీర్చుఁకతననతని।మ
నసివైరాగ్యమొదవసామ్రాజ్యతంత్ర । ములకుఁదనమంత్రులనెస్వతంత్రులను
జేసి। క ॥ కృతమాలికాతటంబున। క్షితిపతిసలిలాశయగుచుఁజేసెన్దపమా। శ

త మఖముఖ విహారోత్సుఖు । లతివిస్మయమంద మాధవాహితబుద్ధిన్॥ క॥ ఒ
కనాఁడుదయక్ష్మాభృ । న్మకుటస్ఫుటపద్మరాగమణినాదిననా । యకుఁడలర
నృపతిమురభం । జకునకునర్ఘ్యంబొసంగు సమయమున నందున్॥ క ॥ నును
గరులుదళుకుమీసలు । మినుమినుకనుకన్నుదోయిమిహింకుందనపుం । దనువుం
గల యొకమీనము । దనయంజలిఁదవులన్నృపుఁడుదకమున్వీడిచెన్ ॥ క ॥ తను
నిటులనీటఁద్రోచినఁ। గనిమీనంబనియె రాజకారుణికుఁడవం। చును నిన్ను నమ్మి
చేరితిఁ । జను నేనన్నేటఁద్రోయ శరణాగతులన్ ॥ సీ ॥ శ్రీరామచంద్రుఁడుచే
పట్టఁడాయెనాశరణుఁజొచ్చినవిభీషణుసిఁదొల్లి। శిబిచక్రవర్తిరక్షింపఁడేము
నుదన్నుఁజేరినపక్షిదాక్షిణ్యగరిమ। నచ్ఛభల్లముఁబ్రోవఁడాతొల్లి బెబ్బులిపా
లుగాకుండన్నృపాలసుతునిఁ। దనశరీరమొసంగివనచరునాక్కనిదయగావదేక
పోతంబుదొల్లిఁ । గానశరణాగతులఁబ్రోచుకంబెఁబుణ్య । మేదిమేదినిలోన
నన్నేదియుఁక । నాదిరాజన్యకీర్తులఁబ్రోదిసేయు। ధర్మగుణసాంద్రసత్య
వ్రతక్షితీంద్ర ॥ క ॥ సకలంబెఱిఁగినయాదిమ । శకులంబటులనినరాజ చం
ద్రునిచిత్తం । బకలంకమయ్యునించుక।వికలముగానిట్టులనుస విస్మయుఁడగు
చున్ ॥ మ ॥ శరణన్నన్విడనిన్ను నేనుశఫరీసామాన్యబుద్ధిన్నిరా । దరతంద్రో
చితివేళగామినిదియేతప్పంచునీవెంచిని । ష్ఠురతం బల్కితి పాడియేన్ దెల్పు
మిచ్చోనేభయంబయ్యెన । న్నరణొందంబనియేమినావలనరక్షాసిద్ధినీకెట్లగు
గున్ ॥ గీ ॥ అనుచుఁబలికినజనపతిమనుచువేడ్కఁ। బెనుచు వాలుగమేలుగాఁ
గనుచుననియె । నుదకమునఁదత్తరింపుచున్న నన్నుఁ। జూచిభయమేమియు
నుటగాచోద్యమయ్యె॥ సీ ॥ కూర్మికిఁగూర్మిచేకులునెన్నోరికిఁజిక్కనెగడుము
న్నెగడుపైనెగడుచుండ । మొసలికి నొసలిమైదెసలఁజేరఁగరాదుపాముల
బాములఁబడుటకడిఁది । కర్కటమర్కటిగాదెపట్టినచోటఁగప్పలుగొప్పలు
గలవు ద్రింగ । బకములంబకము లెప్పటికీమాపై నిల్పుమీలముచ్చులుముచ్చులే
లవిడుచుఁ। గన్నతల్లికన్నఁగరుణలేదొకవేళ । పట్టిఁబట్టితివియుఁబార్థివేంద్ర।
గంజికములకిట్టిగండముల్గలవిఁకే । మనఁగవచ్చునెట్లుమనఁగవచ్చు॥ గీ ॥ అటు
లఁగాననిరంతరప్రాప్తశైత్య । తరళతరవారి ధారసాదనలుసేయు । మీనుపి

ల్లలజన్మంబులఁ గలుగంగ బడసెనె యిట్టిపశివసముల బ్రతుకుగాదె ॥ క ॥ కా
ననిమిషప్రకరంబగు । చోనను వడికించి వారిసుఖములు గనె । కోనగు రాచంద్రా
ర్కం । బైనసుకృతఫలమనియనృపతయితివత్సలుఁడై ॥ గీ ॥ అధికనైష్ఠికవృత్తి ను
న్నఘనిఁ గెలిచి । జాలిన్నైకొన్నజోకమంటల విధులు । జొంపయున్నదియుదక
మంటలకుఁబోనఁ । దలఁగమీరంబుఁదనవపండలను నేర్చి ॥ సీ ॥ తనయాత్ర
నుమునకల్లనఁ దెచ్చి రాజిషితాపల్లభుఁడాశ్రమమెల్లఁదీఱ । సతతపయోధారస
మత్పూర్తి భూమిలో నేఁటఁ జెంచినవారిఁ బ్రాటఁబెంచె । ననుమాటనిజముగా
నెనరుతోఁ బోషింపశిశుకమూర్తి బ్రతుకఁజిత్రముగను । మెండుగాఁబలసిభూ
మండలాఖండల కొండెక కుండకనుండఁగూడ । దివ్యనిర్బంధమైనచోనెటుల
నోర్తు । నింకనొండొకవిరివియానెడవసింపఁ । జేయుమెండైననిండైనచింతదీ
ఱ । విశ్రమించెనవష్టఁ బృధ్వి వసుండు ॥ గీ ॥ గండకంబు వేఱొకడవసింపఁగఁ
జేరు । మన్నమాటగడవకాత్ముఁబంబు । కడువశింపదుండు గావుననొకగొప్ప
కడవలోవసింపఁగా నొనర్చె ॥ క ॥ ఘటఘటయించిన రెండవ । ఘటినేయం
డజముఘటిలింగలయు బలసింపూ । ఘటమునను౦డుటకుంచు । ఘటమైయున్న
దియటంచుఁ గడుదీనంబై ॥ గీ ॥ మీనమడుగుటయును మేదినీంద్రవతంస । మడు
గులకును బ్రేమమడుఁగలిడుచు । నఖిలధీవరజనమడుగుగానఁగలేని । మడుగు
లోననించ మప్పిమిమియింప ॥ మ ॥ మడుగున్నొండఁగనిండిగండకమనుక్ష్మామం
డలాధీశయి । కట్టడిసుండంబర మేజడాశయము యోగ్యంబౌనె వానంటమొక్కు
ఘురూపంబునమించువానికిటఁ గ్రైకొవఁ గ్యావిస్తారమా । కడనిట్టంగటవయ్యా
యూర్తబనరకై నాటకుదీనా సిధీ ॥ క ॥ నావ్రడుఁ గడువిస్మయమున । భూవ
రుఁ డొండొక ప్రదేశముఁ జుపిండలఁ బ్రుచు । స్వేవిగ మూలనిదవేచుగు. నీ వేళకటం
చునిశ్చయించియయసునక్ ॥ మ ॥ అలరించెన్నవపాంబుఫన్నోదట నేయారా
రశుద్ధోదకం । బులవార్ధిస్తడతైచెభాతజజజోద్భూతుండు రాయంచులో । కు
లుసందింపఁగలంగియన్నిబువదికూర్పలంక పోగ్నిచ్చట । గ్గలయండజ్జల రాశిముం
దిడిమెనాఁ గానొప్పఁగా సారముక్ ॥ గీ ॥ చేర్చిసుఖముండుమనిన రాజీవము
నియె । సదయుఁ రాజవతంసునిసన్నుతింప । నల్లరాజీవగర్భునకైనఁ దరమె

శ్రితనరాజీవభద్రవిడధాత్రీకళత్ర ॥ క ॥ అనిపొగడుచునొకదినమున । ననిమి
షకులచక్రవర్తియగు కాసారంబును నాక్రమించి వేడ్కన్ । కరినివాసంబుజేరుచుఁ
స్వైరగతివిహరింపన్ ॥ వ ॥ అనినసత్యావిభుంగొండొకచోటగుసేమినావాస
మింకందగు । స్వనఘుండుఘూర్ణిల సంఘ సంఘటితసంఘర్షణఖిలాశావిలంబు
నజంఘాల తరంగరంగత్తలవంగత్పాండుడిండీరచం । దనసందీప్తవిలాసము
ముసముద్రంబేయటంచున్నదిన్ ॥ క ॥ జడరాశింబడవైచిన । మిడుకుచునద్దానిమి
త్తేనిమీనంబనియె । న్నడనేటికినేటికిదిగ । విడిచెదునన్నితనిగావ వేదయసీలన్ ॥
గీ ॥ చాళింజిలుకంజెంచి చావురుగానికి । నొప్పగించురీతినుచితమగునె । యి
న్నినాళ్లుబ్రోచియిప్పుడుజలరాశి । మొసలివాతఁద్రోయవసుమతీశ ॥ క ॥ జల
రాశిందిమితిమింగిల । ములునాదగుమీలసత్త్వములువినలేదే । కులశైలసుతుం
డైజలచర । ములతోరావెడలనుమియుంబునుకలతోడన్ ॥ క ॥ తాదృశమీనం
బులున । న్నైదెసవసియింపనిచ్చునిటుదగవిడుపం । గాదెసంగినకారుణ్యాము ।
నాదెసనుంచన్గదయ్యనరనాథమణీ ॥ వ ॥ అనిసన్నవ్వెలంగందిభూవిభుండు
నాహాయిట్టిమీనంబులం । గనినామోవినినామొయెందయినలోకత్రాణసారి
ణుండ । వ్వనజాక్షుండిటువంటిరూపమునసేవల్లాంబ్రసాదింపంగాం । జనుదేం
బోలునటంచునించుకమదిస్సంచేహాముంజెందుచున్ ॥ మ ॥ వలరాలెక్కొప్ర
మీనమోసురలంబ్రోవన్నింబుమీనంబవో । తెలియనాదికనైననీబలిమిసందే
హంబునేంగొల్చెన । జ్జలజాక్షుండవొఘాలచక్షుండవొహాటక్షోభ్రిహన్నో తె
ల్పుమీ । వలదంటల్పుసరింపనేలకుహానాత్మైసారిణగ్రామణీ ॥ క ॥ అనినేసేమి
నముగా । ననఘాత్మస్వభావమీనమునిమెసన్నమునీ । వసుమానసుమానసము
ననుం । జనుమానముతోదంబ్రోవ్భుజాగేమిటికిన్ ॥ గీ ॥ విషధిలోపలంజాలవి
వేటకాండ్ర । పలకంజిక్కనగాలంబుకంచికోసిన । గారవట్టిననేరికింగడవనే
తున్ । నాకుగతియొండుగలదెనానరవరుండు ॥ గీ ॥ అనినమీనవ్రస్వభావమ
త్స్యంబవైన । జాలరుబునిమ్ముంబట్టంగంజాలరెందు । నీయధీనంబుగాలంబు
కుభయము । సేయునోపునేపలకంజేయునట్లు ॥ క ॥ నీవలకంజిక్కరాలోక
ము । నీవలనీవలనంజిక్కిరాజలరాశి । న్నీవలకంజిక్కరుదుగా । కీవలవంగే

వలంబెయోనీమహిమ ॥ గీ ॥ పృథివిసంసారమనగారఁబెట్టఁజాలు । నీదుమాయావిలాసంబునిఖిలజనులఁ । నందఱకునీవగతి గాకయన్యుఁడొకఁడు । నీకుగతియొనెసకలలోకైకనాథ ॥ క ॥ యోజన లేటికినీవప । యోజనయునమూర్తిఁవే ప్రయోజనమునకీ । యోజనటించెదుదినశత । యోజన మాత్రంబు వెఱుగనోపుదు చెపుమా ॥ శా ॥ శ్రీనారీకుచకుంభికుంభ యుగళాశ్లేషంబా బ్రహ్మాదినా । నానాకేశనమస్క్రియాదర మొప్పీనామానిలోకాగ్రణీ । గానాకర్ణానమోవఘూనటనశృంగారావలోకంబొయీ । మీనాకారముదాల్పనేమిపని స్వామీనా కెఱింగింపవే ॥ సీ ॥ కలిమిగుబ్భితమిన్నగబ్బిసిబ్బరపుబ్బగుబ్బలాజకటావగిబ్బజోడు । తెలిదమ్మినిరియింటి తెలిగంటి కెంపువాతెఱసోంపెపవడంపుతీఁగెగుంపు । లెడఁదకాపురపుత్తడిబొమ్మనిడువాలుగన్నులాయీవాలుగన్నులరయ । ననవింటిదంటఁగన్న మిటారినూగారు తీరులాయీనాచుతీవెచాలు । ఏల బ్రమసితివీవార్థి నేమిగంటి । తెలియవేడెద మీనంబు తెఱఁగుపూని । యారతెలియకయంటగాకయ్య నీమ । హత్వమెఱుఁగంగశక్యమేయజునకైన ॥ క ॥ నేనొక నెపమునవైనను । మానకనినుఁగొల్చినాఁడమరూవనాపై । నూనుముసఖ్యంసాప్తప । దీనంబనిమున్నువిందుదీనశరణ్యా ॥ క ॥ మునుపటిభవమున నేఁజే । సినపుణ్యమువలనమిమ్ము సేవింపఁగఁగం । టినిమాయలేటికింకిట । వినిపింపఁగదయ్యనీదువృత్తాంతంబుఁ ॥ మ ॥ అనినంగైతవమత్స్యమూర్తికరుణాయత్తైకచిత్తంబుమీ । అననుస్మ్రా వరయాత్మతత్త్వముపరబ్రహ్మంబుగానెమ్మనం । బునఁజింతింపుముసంశయింపకిఁకనే మోయంచునీచర్యకే । ననుమోదించియనుగ్రహించితినభీష్టార్థంబునీకయ్యెడుఁ ॥ సీ ॥ వినుముసత్య వ్రతవినయగుణాన్వితభావిగార్హ్య ము తేఁటపఱుతునీవు । కనుఁగొనుచుండుమింకనునేఁడుమొదలుగానేడుదినంబులకిప్పయోధి । భువనముంద్రిభువనంబులనులోఁగొనునేలనవ్వనానాటికేనబ్జభవుని । రేయైనతఁడునిద్రించుఁగావునదానికెడఁదభయంపడకెనయునప్పు । డోషధీబీజరాసులయోడనీకు । నంపుచున్నాఁడనోడకయందుసప్త । ఋషులతోఁగూడివసియింపుమీఁదునాదు । భక్తజనమునకెందునాపదబలేపు ॥ గీ ॥ అనుచునానతియిచ్చి మాయావిసార ।

మూర్తియంతహీనతుండైన ముక్తిఁ నృపతి । యెంతదయగలవాఁడు సర్వేశ్వ
రుండొ । పొమ్మాయటంచునుసిష్ఠతోనుండునంత ॥ సీ ॥ ప్రథితసుమేధుఁడై పరగు
సుమేధుండు విరజుఁడై శాంతిచే వెలయువిరజుఁ । డాభూహవిష్మంతుఁడగు
హవిష్మంతుఁడు నుత్తముండైనట్టి యుత్తముండు । వనజాక్షుపదభక్తవ
నమధుండగుమధుం డఘపారదమహాగ్ని యైనయగ్ని । ద్వంద్వసహిష్ణుఁ
డైతగిన సహిష్ణుండు ననఁదగుసప్తఘనులమితహర్షు । లగుచువచ్చిరిలవ
ణమహాంబురాశి । వేలదర్భశయానుఁడౌవిభుఖగేశ । యానునతివేలభక్తిభా
గనఘజనకృ । పాలుహరిఁగొల్చిద్రవిడనృపాలుకడకు ॥ గీ ॥ అట్టులరుగుదెం
చినట్టియయ్యతులకు । నతులగతులనతులునుతులుచేసి । యతివినీతినున్నక్షితి
తలపతిధృతి । మతనిమెచ్చికొనుచుమౌనులనిరి ॥ క ॥ శతవర్షంబుల నుండి
యు । క్షితివర్షములేని కతనశిథిలంబగుచో । నతివృష్టిమించెజలనిధి । గ
తిదృష్టించితివెమజ్జగంబులుమునుచున్ ॥ గీ ॥ ఇందునెవ్వరిఁగనుఁగొనమిజ్జగం
బు । నందునాశ్చర్యమయ్యెనోయవనినాథ । యేకతంబునవారాశిసైకతము
న । నేకతంబుననున్నాఁడ వెటుఁగఁజెప్పుమ ॥ ఉ ॥ వానినితావినీతిజననాయ
కుఁడిట్లనుమౌనులార రా । జీవముకుందు మొన్ననుఁజిత్రముగాభ్రమియించి
యంతటన్ । భావికథల్సవిస్తరతఁ బల్కి పయోధి మునుంగకుండనే । నా
వఘటించితునీకుమునినాథులతోవసియింపుమత్తటిన్ ॥ గీ ॥ అంచుననుమం
చువేడుకనానతిచ్చి । గోచరముగోచరంబైనఁగొంతధైర్య । శాలినైయుంటిఁ
దన్నిదర్శనముఁగోరి । నేఁడుమీదర్శనమునసందియమడఁగె ॥ మ ॥ అనిన
న్నంతసమూని మౌనిజను లాహాయింకనెట్లోకదా । వనధుల్మించఁగఁజూగె
ముజ్జగములేవంకన్వసింపంగవ । చ్చునటంచుంగడుఁదత్తరించినతఱింజోద్యం
బుగానీడకుం । జనుదెంచుందరియించుఁబల్కికిఁదరింపన్వచ్చునిచ్చోన్నృపా ॥ క ॥
అనిపలుకుచునుండఁగన । వ్వననిధిఘనఘోషమడరవలమానతరం । గనికా
యంబులఁబొదువఁగఁ । గనికాయంబదరలేచిగ్రక్కునవారల్ ॥ సీ ॥ పటుదీ
ర్ఘతరజటాపటలంబు ముడివీడి కన్నులకడ్డమైగప్పికొనఁగ । భయవేగసం
చలత్పాణిపరిస్ఫుటస్ఫటికాక్షమాలికజ్జారిపడఁగ । గాషాయపటములుగటి

తటంబులనూడిత్రోక్కుడు పాటు చేదునియుచుండఁ। జాలినొందుచు నెత్తఁజా లకవచ్చు చో ఘనకమండలువు లక్కడ నెచికరు । జడిమసడుగులుదడఁబడను డుగకూర్పు।లడరబడిబడిబడలికలొడలంబొడమఁగడలికడనుండిమగుడిత్రేఁగం టదృష్టి । యిడుచుఁబారుచుజడదారియొడయలపుడు ॥ శా ॥ అస్మాన్పా హీభయాతురాంస్త్రి జగతీమాప్లావయద్వారిధి।ర్విస్మార్యాసిఖలుత్వయా ...యమిత్రో విష్ణోభవాన్రక్షకః । తస్మాత్త్వాంశరణంగతా అగతికాధావంత ప తేభృశం । కస్మాదేవముపేక్షసేయనిమునల్గార్పణ్య మేపారఁగ౯ ॥ గీ ॥ మొఱలు పెట్టుచుశరనిధిమఱిమఱి। కాంచుచోనిదెయోడనికదియఁజనుచుఁ। దెలియనీక్షించియదిగాదు జలముగ్రోలు । జలదమిదియనిమదిఁజాల జలదరిం ప ॥ మహాస్రగ్ధర ॥ కనియెన్భూపాలుఁడంత న్ఘనతరసముదగ్రస్వకీయాగ్రభి ద్య । ద్వనరుద్ధభాండభాండావరణపరిపతద్వారిధారాళిశంకా । జనకా సంఖ్యాతసూత్రోజ్జ్వలదృఢగుణవృత్తుచ్ఛటాకించిదాకం । పనలీలాకృన్నభ స్వత్పటకటపటలప్రస్యదంబైన నావ౯ ॥ క ॥ కనియిట్లనుమునులారా । క నుఁగొంటె రెదివ్యరత్నకమనీయంబై । కనకన వెలుఁగుచునిదిగో । కననయ్యెం గనకతరణిగరుడధ్వజముక౯ ॥ క ॥ అనునంతలోనదరికి౯। జనుదెంచినయత్త తిక౯ససంభ్రమముగన। మ్మునినాథులెక్కిరోండొరు । లనువడిఁజేయఁతగా హాళాహాళిమీఱ౯ ॥ గీ ॥ ఎక్కిమనములదరిచేర్చనీశ్వరునికె । భావమవ్వఁగా నదరిసేర్చెనావయనుచు। విడిచికాషాయవస్త్రముల్పైట్టువిసర। గాలినెండిం చుకొనుచునాకలమునందు ॥ సీ ॥ కలధౌతనిర్మితోజ్జ్వలశిరోగృహములు దీ పితమాణిక్యదీపతతులు । రమణీయవైడూర్యరచితపర్యంకముల్ సౌవర్ణమ ణిమయజాలకములు । పృథులగోమేధికపీఠికాపేటిక లకలంకనవవజ్రముకుర సమితి। హానితముక్తావితానవితానమాయతపుష్పరాగభద్రాసనములు। వి ద్రుమస్తంభములు నీలవేదులమర । గాంగజలపూర్ణ ఘనకాచఘటచయంబు। వి త్తనములోషధులుదక్కు వివిధవస్తు। జాలములుసూచిసూచియాశ్చర్యము నను ॥ శా ॥ ఓహోయాకంటిరెవారిరాశిసలిలంబుస్వోలమైశైలసం। దోహాగ్రం బులుద... దకేన పుగాదుల్మంచెనందున్సప । ర్వాహత...గ్రమెకానికా

నమితరంబాహావిమానస్వయం। గ్రాహగ్రాహములెచ్చరించెనుభవత్క్రాం
తినిన్ విజృంభింపుచున్॥ గీ॥ తరణి మెఱుఁగారుగారుడధ్వజముగాంచి। కలఁగి
పరువిడుచిలువపగ్గములుసడలి। పఱచుహయములసారథిపట్టలేమిఁ। దత్తరిం
పుచునున్నదితరణిరథము ॥ గీ ॥ ఔరసకలంకమైనట్టియబ్జమండలమునభ్రం
గాబ్జమండలభ్రమ గడంగి। జలధిజలకరితుండంబుసాచితివియు। నేమనఁగ
వచ్చుమత్తులకెలమిగలదె ॥ క ॥ మహీజనులఁబీడఁబెట్టెడు। గ్రహములఁబీ
డింపఁదొడఁగె గ్రాహములివిగో। సహజముగుసత్వసంపద। నహహాయా
కారవృద్ధినధికము లగుటన్ ॥ గీ ॥ మాయురే తోయనిధిలోన మకరమీనక
ర్కటకరాసులొండొండ గగనమకర। మీనకర్కటరాసుల మించు వేడ్కఁ
గౌఁగిలించెసజాతీయగౌరవమున ॥ గీ ॥ అదరిపాటునవారాశియుదుటు సూ
చి। మిగులభయమునఁదమతమమెఱుఁగుబోండ్లు। చేరితమఁదామె కౌఁగి
టఁజేర్చ సౌఖ్య। వార్ధిఁదేలె మహర్లోకవాసి జనము ॥ గీ ॥ ఇదియెఁగనుఁ
గొంటిరేచిత్రమిట్టివేళ। భైరవభుజాగ్రశూలాగ్రభాసికాశి। కానఁగానవ్యో
మోక్షలక్ష్మీనివాస। నాళసమ్మిళితారవిందమ్మురీతి ॥ శా ॥ ఆశాలంఘనజాం
ఘికోజ్జ్వలతరంగాభంగనానాపయో। రాశివ్యావృతవిష్టపత్రయచతుర్వ
ర్తిశ్రీయనర్తంబున। న్నాశంబొందకతేజరిల్లసకలౌన్నత్యంబుసూచింపుచు।
న్గాశీపట్టణవైభవంబుఁబొగడంగాశక్యమేయేరికిన్ ॥ క ॥ అసియొండొరులు
వచింపుచుఁ। గనఁగమహర్లోకమవధిగానీచందం। బునముజ్జగములుదనలోఁ
గొనుచున్నారిఁబోలునయ్యకూపారమునన్ ॥ సీ ॥ వడినీరుపడచిక్కువడిచక్ర
వాళాద్రిక్షణమాత్రమునఁ బ్రదక్షిణముసేయ। నతిరయస్ఫూర్తిచే నరుగు
చోనాడాడనగశృంగములుఘణిల్లనఁగఁదాఁకు। ఘనవర్తులావర్తగర్తభాగ
ములదిదీకారనుగుమ్మరసానరీతిఁదిరుగు। శతయోజనాయతోన్న తమహాపా
ఠీనసంఘసంఘటితఘుషణమునదరు। జలధియుల్లోలకల్లోలములనుదగిలి। యు
బ్బెమెగయుచుడిగుచునుబొట్టిపిట్ట। పగిదిమెలఁగెడునావలోపలవసింప। భ
యపడుచునుండునంతలోపలనెయెదుట ॥ సీ ॥ తనభయంకరవాలవిసపాత
మమరేంద్రకరవాలహతియంచుగిరులువడఁకఁ। దనమస్తకోర్ధ్వరంధ్రవినిస్స్రు

తాంబువుల్పునరుత్పతద్గంగపాలువు డెలుపఁ । దనవక్త్రబిలము సొచ్చినమ
హాతమీఁ మింగలతద్గిలంబులంగటను వెడలఁ । దనపార్శ్వభాగసంఘర్షణం
బునద్వీపకోటులునుగ్గులైనేటఁ గలయఁ । దనమహోద్దండనాసికాదండమున
ను । ఖండఖండంబులై యహిగ్రాహకమఠ । కర్కటీనక్రముఖజంతుకాండ
ముగల । జలధి విహరించునొకకమత్స్యంబుఁగనిరి ॥ చ ॥ కనియిదియేమియ
ద్భుతమొకొ నొకనాఁడునుజూడమిట్టిజీ । వనచరమింకదీనిఘనవాలముసోకి
నయంతఁదునకలై । చనుగిరులైననీతరణిచందమునెన్నఁగనేలనంచునె । మ్మ
నముగలంగిచూచుతఱిమానవనాథుఁడువారికిట్లనున్ ॥ క ॥ ఓహో భయపడ
నేటికి । నూహించితినాటియండజోత్తమమిదిసం । దేహింపకుండిమనకున్ ।
సాహాయ్యమొనర్పవచ్చెజలనిధినినిసన్ ॥ గీ ॥ మౌనివరులిట్టులనిరియోమాన
వేంద్ర । నీవుసేసినభక్తికెంతేనిమెచ్చి । సకలవేదాంతములకుఁ గోచరముగా
ని । యాదితత్త్వంబుగోచరమయ్యెనిపుడు ॥ క ॥ ననఁగూడితుంగదలకె । క్కిన
విధముననిన్నుఁగూడికేశవమూర్తి । న్గనుఁగొంటిమింకనీహరి । వినితింపుమ
టన్న ధరణివిభుఁడుత్సుకుఁడై ॥ క ॥ చూచితిరే శ్రీహరిమా । యాచాతు
రి హేమమీనమైజలధిచల । ద్వీచీడోలాకేళీ । వైచిత్రిందోలఁగుప్రాభవము
మునులారా ॥ సీ ॥ అంభోధివరుఁడువియన్నదీకన్యకపైనించుముత్యాలప్రా
లనంగ । వైమానికాంగనాసీమంతములఁబొల్చుసోగవజ్రపుచేరుచుక్కలనఁ
గ । గగనలక్ష్మీవేణికాభారమునునించువిగ్గుక్రొవ్విరిజాజిమొగ్గలనఁగ । నభి
మతవిజయయాత్రారంభమునదిశాలలనామణులు జల్లులాజలనఁగఁ । గంధిమ
ధ్యాంబుచక్రచంక్రమణనిపుణ । కపటపాఠీనరాజజాగ్రన్మహోగ్ర । దీర్ఘ
వాలాగ్రవినిహతోత్క్షిప్యమాణ । లోలకల్లోలజలబిందుజాలమమరె ॥ సీ ॥ అ
నిమిషేంద్రంబౌటనసురరోషరసార్ద్రరక్తసహస్రనేత్రములనంగఁ । దనగృ
హంబునకువచ్చెనటంచువరుణుండుపూజసేసినపైఁడిపువ్వులనఁగ । రత్నాక
రాంతరభ్రమణవిస్ఫురణచేమైనంటికనుపట్టుమణులనంగ । రాజీవనాభువిభ్రాం
తితోమైవ్రాలికదలనిచక్రవాకములనంగఁ । బృథులశతకోటిశితకోటిశృంగని
హతి । నెనయుజగడఁబుపగడంపుతునకలనఁగ । శాంబరీమత్స్యమూర్తిదే

హంబునందుఁ । బాలుచురంగారుబంగారుపాదలబెడఁగు ॥ క ॥ అనియనిత
రమతిఁబొగడుచు । జనపతివందనమొనర్పజలజాక్షుఁడుమె । ల్లనఁగ్రిందికిఁజ
నినావం । దనమైథరియించెభక్తతత్పరుఁడగుచున్ ॥ సీ ॥ తనక్రేవఁ గనఁ ప
ట్టుధరణీధ్రములఁగిట్టు సెలసికొమ్మునఁగొట్టుఁదలఁగఁబెట్టుఁ । బొమవఁగా
నడతెంచుజడచరంబులఁగాంచునిడుదకోఱలఁజించుఁగడుపువెంచు । వెనకబా
రులుదీర్చుఁబెనుగ్రాహములనోర్చు ఘనవాలమల్లార్చుఁగడఁకఁబేర్చుఁ। బ్రకటి
లయందబ్బురంబుగాఁబెల్లుబ్బుఁదరఁగలఁబడఁగెబ్బు గరులఁద్రొబ్బుఁ। గాయ
కాంతులఁదిమిరనికాయములకుఁ। బగలుగావించుచునుబట్టపగలుసేయు। సా
రమునమించుమాయావిసారమూర్తి । యించువేడుకదరిధరియించునపుడు॥
సీ॥ భోగభాగాభోగ భాగనష్ట్యచిరత్న రత్నదీప్తులతమిస్రంబునొడియఁ।
ధారతారస్ఫారదారుణాపారఘోరాకారముల్విషములు గ్రక్కుచుండ । నీ
లజాల విశాలనీలశోభావాలమృదునేత్రములుమిరమిట్లుగొల్ప । దండభృద్దో
ర్దండమండనాయితగదాదండచండోద్దండదంష్ట్రిలమర । జగతిభారంబుసై
రింపఁజాలుటుడిగి । యంబునిధిఁదేలియాడుశేషాహియనఁగ । ధవళతరదే
హధగధగద్ధగలుమెఱయఁ।గదియనేతెంచునొకభుజంగంబుఁగనిరి॥ గీ ॥ కాం
చియుఁకనేమిసేయుదమంచుగరుడ । మంత్రముజపించుచుఁజలించుమౌనివరు
ల । వెఱవనేటికినిదియనువిష్ణుదేవు । ననుమతంబునఁజనుదెంచెననుచులేచి॥
గీ ॥ ఆనరేంద్రుఁడుభీషణాత్యంతదీర్ఘ। కాలసర్పంబురజ్జువుగాఘటించి। మీ
నశృంగంబుననునావ మెదలకుండ।గట్టిగాఁగట్టివైచియుత్కంఠమెఱయ॥చ॥క
రములుమోడ్చిఫాలఫలకంబునఁజేర్చి విశాలలోచనాం। బురుహములన్మరంద
ములఁబోలిముదశ్రులుజాలువారను। స్థిరతరభక్తిభూపతినుతించెదినాంతన
టన్మృగాంకశే । ఖరమకుటీతటీరటితగాంగకృపీటఘుమంఘుమార్భటిన్॥సీ॥
జయవియన్మణిఘృణిస్థగితగాఢతమిస్రజయచంద్రకిరణదంష్ట్రాసహస్ర। జయ
చంచలాతిచంచలదీర్ఘలాంగూలజయభయంకరముఖశ్మశ్రుజాల।జయమస్త
కోత్పతత్సలిలసిక్తవిమానజయదృష్టిసృష్టప్రజావితాన।జయనిర్జరేంద్రవజ్ర
కఠోరతరశృంగజయలక్ష యోజనోచ్ఛ్రాయశుభాంగ। జయమహాచక్రచంక్ర

మాంవరణదక్ష । జయతరంగవిలంఘనచటులపక్ష। జయవిగాహప్లవోద్ధామస
త్వాఘామ।జయహిరణ్మయపృథురోమసార్వభౌమ॥మ॥తళుకుంజాయకడాని
మైపొడకునిద్రామీనులన్వోయిగో।రలుగాటంపుగరుల్దగద్ధగితనేత్రంబుల్మహేం
ద్రాయుధో।జ్జ్వలశృంగంబునుదీర్ఘపుచ్ఛముమహాసత్వంబుహేమాద్రికిన్।
దులయౌదేహముగల్గునిన్నుభజియింతున్దంభమీనాధిపా ॥ గీ ॥చంద్రుసైఁ
దోఁడుపూఁబోఁడిజళుకుతళుకు । వాలుగన్నుల బెళుకులవై ప్రసూప్రు । వా
లుగన్నులవలపింపవలయుచనియె । దేవమాయపుమీనవై తివిపయోధి ॥నా
గబంధము ॥ మ ॥ సమధికప్రై నప్రేషఁదగసాగరమధ్యములోన నాగబం।
ధమున నటించుభీమజవనాదకనత్కనకాంగధామవి । భ్రమఘనమీనమైము
నులపాలనసల్పుచువీఁకఁబూనవా । యమరఁగనేముసాధునిగమాగమగమ్యా
నదీనజాసఖా ॥ మ ॥ స్వవిధంబంతయుఁగానినీక బహుళాజ్ఞానాంధకా
రంబుక । న్గవఁబై కొన్నఁబదార్థతత్వమెఱుఁగంగాలేనిమాకిట్టిచో । రవి
కోటిప్రతిభావిశేషముల నశ్రాంతంబువిశ్రాంతమా । భవదీయాకృతిచూపి
ప్రోవుకుహనాపాఠీనచూడామణీ ॥ క ॥ మీనావతారమునన్వా । మీనా
వధరింపఁజేసితీజలరాశి । న్నేనిన్నుఁబొగడఁగలనే । మీనమ ననుఁజేరిప్రో
వుమీనలినాక్షా ॥ మ ॥ జడుఁడజ్ఞానమునన్సుఖంబనుచుసంసారాంధకారం
బులోఁ । బడిదుఃఖంబులవెంబడింబడి సుఖింపన్లేక వేసారనీ । యడుగుల్చిత్త
ములోఁదలంచినతి సేయన్వానికారుణ్యపుం । గడకంటందిలకించి ప్రోతువుజ
గత్కల్యాణసంధాయకా ॥ క ॥ నేనెవ్వఁడనాకీయ।జ్ఞానంబేమిటికివచ్చెసం
సృతిదుఃఖం । బేనాఁడువాయుమోక్షం । బే నెన్నఁడుగాంతుఁదెల్ప వేక
రుణాబ్ధి ॥ క ॥ నావినిసత్యవ్రతధా । త్రీవిభుఁగరుణాకటాక్షదృష్టింగనిరా
జీవాయితపాండరరా । జీవాయతలోచనుఁడువచించెమృదూక్తిన్ ॥ క ॥
నేనున్నీవనుటమె యి । జ్ఞానం బందునసెగలిగెసంసృతియాయె । జ్ఞానము
దెగనగియుందెగు । జ్ఞానమునమకూఱు మోక్షసౌఖ్యముదారకున్ ॥ క ॥వి
నుమిదిరజ్జువుఫణిగా । దనితెలిసిన భయమునుడుగునటువలెజీవుం । డను
గానుబ్రహ్మమని తెలి । సిననిర్భయుఁడగుచుముక్తిఁజెందునదేంద్రా ॥ క ॥

న్నుబ్రహ్మానందము తెలి । సినవాఁడెందులను భయమునుఁ జెందఁడనంగా । విన
నే శ్రుతివాక్యంబుల । ననఘూతప్పి రితిఁ జెందనహాణమకాదే ॥ సీ ॥ బహు
జన్మములసాధుపరిచర్య చేసినఁ బుణ్యపురాణార్థములు నెఱుంగుఁ । బుణ్య
పురాణార్థములు నెఱింగినయంతసత్కర్మ మెప్పుడుసలుపుచుండు । సత్కర్మ
మెప్పుడుసలుపుచునుండిన మత్పాదభక్తియాత్మనుజనించు । మత్పాదభక్తి
యాత్మనుజనించినమాత్రఁగొనసాగిజ్ఞానంబుకుదురుపడును। జ్ఞానమునఁబూ
ర్వకర్మసంచయములెల్లఁ । దీఱునప్పటికర్మముద్దేవషహితుల । కగునుబ్రా
రబ్ధమనుభూతమగుచుఁ దెగిన । జనుఁడుగ్గైవల్యసామ్రాజ్య సౌఖ్యమొందు॥
గీ॥ అనిమఱియుసాంఖ్యయోగక్రియాదిబోధ । సాధకంబైనసపురాణసంహి
తాక్ర । మమునవిస్తరముగసంశయములుదీఱ । యముల కెఱిఁగింపుచున్న
య య్యవసరమున ॥ శా ॥ అభ్రంలైన భుజాబలద్రఢిమ వాహగ్రీవుఁడ
త్యంతసు । ప్తబ్రహ్మాస్య సమీరనిస్సృతములౌ తమ్ముంబ్ర మోషించియు। య్యా
భ్రాశింజోఁఅఁబారుచో శ్రుతులు హాహాకారముల్మీఱఁగా । నబ్రహ్మాణ్యము
వెట్టినంగపటమత్స్యంబె గెఁదద్రత్నుకుఁ ॥ సీ ॥ కమలజాతభవాండకపఁ
రంబారయంగ మెఱుఁగుబంగరుచాయమేనిఁ బెంచు । బిరుదువజ్రపుగండపెం
డారమైమీఱఁగొమ్మున శేషాహిగ్రుచ్చి యెత్తు । దిక్కుంభి కుంభముల్వ్రీకి
లై ముక్తాఫలములుప్పై కెగయవాలమునఁగొట్టు । బడబానలమునదపింపఁగఁజే
యురూత్కవీక్షణముల విస్ఫులింగములుదాల్చు । భావిమందమహీధరభ్రమ
మణరీతిఁ । బెబుపుపొలుపున గిరగిరఁదిరుపుగట్టు । న బ్ధి నేకాంతలీలావి
హారలోలుఁ । డైన హాటకకపటపాఠీన విభుఁడు ॥ క ॥ అని తెలిపి
నవైశంపా । యన శమధనలోక నిజాధిపుతోడఁ । జనమేజయువి
భుఁడనియె । స్వనయమురెట్టింప మిగులవిస్మితుఁ డగుచుఁ ॥ శా ॥ ఓ
వాచంయమిచంద్ర సంద్రములు నేఁడొండైనవేళఁహయ । గ్రీవుండెక్కడ
నుండె నేకరణిఁజేరెన్నత్యలోకంబురా । జీవోత్పన్నుఁడెఱుంగకుండనిగమస్తే
యంబు గావించివాఁ । డేవంకన్వసియించెఁ దెల్పఁగదవే యేతత్పురావృత్త
ముఁ ॥ క ॥ అనవైశంపాయనముని । విన విన నిం పొందనిట్లువినిపిం

చెఘనా । ఘనఘన రవగౌరవలం। ఘనజాంఘికనవరసార్థగంభీరోక్తిన్॥
క ॥ మనుచాక్షుషమన్వంతర । మునసుహాయగ్రీవనామమునఁదగుదనుజుం ।
డనుఁడతి ఘోరతపశ్చ । ర్యనుహరుసంతుష్టుఁజేసియాహరుకరుణన్ ॥ క ॥
వనరాశి భువనమోహన । మను నగరం బాకట దానవాధ్యక్షత్వం । బు
ను నిర్జరవర జిత్వర । ఘనబాహుబలంబుఁ గాంచి కదనోన్ముఖుఁడై॥
క ॥ తుషితులు దాఁగిరిగుహలం। దుషితత్వముగన్నసురలకుచితంబయ్యె । స్తు
షితత్వముపరు విడు నని । మిషపతియు మనోజవాఖ్య మించవహించెన్॥
వ ॥ ఇట్లు దురతిక్రమ నిర్వక్రదోర్విక్ర మంబున శక్రాదిసకలలోకపాలకు
లంబువికలంబుగావించి తదీయపదంబులాక్రమించి వారలుదనపదంబులా
శ్రయింప భువనత్రయం బేకాతపత్రంబుగాఁ బాలింపుచుండి యొక్కనాఁ
డు ॥ చ ॥ హరిహయవహ్నిసారిదనుజాధిపవాయుకుబేరశంకరు । ల్సుర
సతగొల్వప్రమొక్కిలిడి స్వామిపరాకవధారుదేవ హే । చ్ఛురికయటంచుఁ
గంచుకులుసారెకుసూరెలనుగ్గడింపఁగా । నురుమణిపీఠి నిందుఁగొలువుండి
నిశాచరనాథుఁడిట్లనున్ ॥ క ॥ ధీరహితులఁదనమంత్రులఁ । జేరంగాఁ
బిలిచియతివిజృంభితవహ్ని । ప్రారంభాంభోధరగం । భీరవచోగుంభ
నంబు మించవచించెన్ ॥ గీ ॥ అఖిలదిక్పాలకాధిపత్యంబు మనకుఁ । జెల్లు
చుండఁగనిదియేమి క్షితిదివిజులు । యాగభాగంబు లపరంపరంచు నొకని।
శాచరునిఁబంపవాఁడుయాజకులకడకు ॥ క ॥ చనియింద్రాయస్వాహా । య
నుచుఁబురోడాశమిచ్చునవసరమున హే । తనుజెయివట్టియహోలానిలు ।ము
నిగద్దింపుచునుబలికెనందఱువినఁగన్ ॥ శా ॥ సౌవర్ణాచలధైర్యకల్పితతప
శ్చర్యాసహస్రాక్షభవ । జ్జీవంజీవ సుహృత్కశాధరవరశ్రీదపర్ణాధీతామ
నా । కేవా సాంజలితానమద్ధరిహయగ్రీవుండనాఁగా హయ । గ్రీవుం
డేలెడుమజ్జగంబులుగనత్కాతిప్రతాపంబులన్ ॥ సీ ॥ జేజే యనుచుమ్రొ
క్కిజేజేలరాయఁడు వేఁడికోనని చూచు వేఁడివేల్పు । దండంబు ధరియిం
చు దండపాణి తదాజ్ఞ దానవుఁదలఁ దాల్చు దానవుండు । చేతులుమొగిచిప్ర
చేతుండుభజియించు గతిసేవె గనిసదాగతిచరించు । ధర్మాభంచుమనుష్యధ

ర్మించుమ ప్రార్థించు శంకచేశరణొందుశంకరుండు । జలధిసొఁచ్చిబారుహగ్రి యునుజడధియగుచు । గట్టుమెట్టును బులితోలు గట్టుదంట। దెసలదొరలకు నిటువంటదెసలదొరయఁ । గలరెవరులింక నతనితోఁగలనికెదుర ॥ క ॥ ఓ విప్రులారవినుఁడీ । నావచనము నేటనుండి నన్నేలుహయ । గ్రీవునకుయాగ భాగములీవలయున్వహ్నిముఖులకీవలదనినన్ ॥ సీ ॥ ఏమేమితాఁగాకయుఁ క నెవ్వరున్నారు యాగభాగంబులకెసుమవారు । తనకేలవచ్చెనింతమదాంధ కారంబుదనువాల్లఁడే మొక్కోయనెడివారు । నలుకకదుర్భాషలాడఁబెదుంత జిహ్వామెచీల్చవలయుఁబోయనెడివారు । నింతవింతలుపుట్టెసదియేమిహోంటు వోయంచుఁజిత్తమునఁజింతించువారు । నాదిగియేమనకూరకేయుండువారు। నేమియుత్తరమంచునూహించువారు । నగుసదస్యులలోఁగొందఱార్యులిట్టు। లనిరిసమయోచితంబుగాదనుజుఁజూచి ॥ గీ ॥ నీవుసెప్పినబుద్ధియెంతేనిలెస్స। కాదనఁగరాదుమాకులోకములకెల్లఁ । నేతఁగాడెహయగ్రీవనిశిచరేంద్రుఁ। డైననొకమాటగలదెట్టులనినవినుము ॥ క ॥ వేదోక్తవిధినిమేమా । యాదివి జులకొఱకెయిత్తుమధ్వరభాగం । బేదికర్మనస్వాతంత్ర్యం । బేగిమీకనినదను జుఁడేగిరయమునన్ ॥ శా ॥ ఆవార్తల్వినిపింపదైత్యపతిరోషావేశముప్పొంగనా । హా వేదంబుల యాగభాగములమర్త్యశ్రేణికేకానిమా । కేవంకంబ నిలేకయుండునటుగానేర్పాటుగావించెఁగా ।నీవేగంబహరించితశ్రుతులభగ్నీ భూతముల్సేసెదన్ ॥ గీ ॥ అరయఁగాఁగశ్యపబ్రహ్మకగ్రమహిషి । యైన దితిపుత్రులముగాననాదిదేవ । తలము మీమట్టిమాకునధ్వరములందు । భాగములులేమిచేసుపాపంబుగాదె ॥ గీ ॥ అహహసత్రింప్రఁగుఁటికెనిటగవరుగా కాని మేమహర్జలము గాదెకాయటంబుఁ । బరిహాసించుచుసత్యంతపరుషరోష । రసకషాయితనేత్రుఁడైమసరవిభుఁడు ॥ గీ ॥ ఇంకనేఁడుమొదలు నెవ్వ రువేదము । ల్దలఁచురట్టివారుదండ్యులగుదు । రనుచుఁజాటఁజెసెఁనలలోకం బుల । దానవులకుఁగలదెధర్మచింత ॥ వ ॥ అంత ॥ క ॥ ఆవార్తవెల్లనారదు । చెవినిబెఁడెంతదుడుకుచేసెనటంచున్ । భావంబుగలఁగపుత్రుఁడు । నే వేగన్వచ్చెదైత్యవిభుసభఁజేరన్ ॥ క ॥ వచ్చినమునిపతితోఁదన । ముచ్చటద

నుజుండు దేల్పమునిపతిదనలో । నచ్చెరుపందుచునిదియేమి । మిచ్చఁదలంచితివి
దానవేశ్వర చెపుమా ॥ గీ ॥ అకట టాస్వయంవ్యక్తములైనశ్రుతుల । నౌను
గాదనఁదగునెయయ్యాజున్నకైన। సురులయందునుధర్మమసురులయందుఁ। గలు
షములుసుగల్గమికుఁభాగములుగలవె ॥ క ॥ కలకాలముపరకాంతలఁ। గలయం
దలఁచుబలుహింసగలగుణమయ్యుం । గలవేధర్మంబులుమీ । కలకలహములం
జెకాకయసురాధీశా ॥ గీ ॥ అనినవాగ్రహమొదవలోనడఁచి సెలవి । వారఁ
గానవ్విదైత్యేయుపెరుఁడనియె । నెంతమాటాడనితిచ్చెద రేనెఱుంగ । నేసుధాం
ధుఁ ధర్మంబులింతయేల ॥ సీ ॥ అమరనాయకుఁడహల్యాకాముకుఁడుగాఁడె
శిఖిబుషిస్త్రీలకాశింపలేదె। సతతంబుయెముఁడుహింసకుఁబాలుపడఁడెరా
త్రుసులలోపలివాఁడుగాఁడెనిబుతి। వీర్యంబుఘటములోవిడువఁడెవరుణుండు
పవనుండుగన్యలఁబట్టలేదె । శివకపరాధంబు సేయఁడేధనదుండుభర్గుండౌన
ర్పఁడెబ్రహ్మహత్య। హరియుభృగుపత్నిఁ నొంపఁడేయజుఁడుగూఁతుఁ। గలయఁ
డేశశిగురుకాంతఁగలసికొనఁడె । యింకశుద్ధాత్ములగువేల్పులేరివేలు। మడఁ
చియెుఱఁగింపఁడేఁగన్నవాసవర్య॥ గీ ॥ తాముచేసినయవియెల్లధర్మములఁ
ట। మేముచేసినదఘమఁట మేలుగాదె । యేకరణివచ్చెవారలకింతయగ్ర । గ
ణ్యతయుమాకునింతలాఘవముజగతి ॥ ఉ ॥ ఎక్కడిధర్మమేటిశ్రుతులింకన
నేటికినేనురాజనై । పెక్కువము జ్జగంబులనధైర్యపరాక్రమశీలనేలన । న్నె
క్కుడుభక్తితోఁగొలువనిచ్చెదఁగోరినవారికోరిక। లక్కునవోర్తుఁగానిపరదై
వములన్భజియింపనోర్తునే ॥ గీ ॥ మీరువిచ్చేయుఁడనుచుసమృద్ధఁ బోవ । మె
సఁగడిగ్గనలేచియయ్యాసురవిభుఁడు । నగరిలోనికిఁబోవదానవగురుండు । న
చ్యుతుఁడెచక్కఁ బెట్టెమనమనుచుఁజనియె ॥ సీ ॥ మునివృత్తినోమనిముక్కుప
ట్టిజపంబుచేయఁడొక్కరుఁడేనచిత్తశుద్ధి । నగ్నియేస్వాహాయటంచుప్రేలిమి
యంపఁగొక్కఁడైనమూఁపాలనిలనోసఁగఁబోఁడు। హరిరోహరియటంచునాయా
యుపుణ్యతీర్థంబులనొక్కఁడైనన్నానమాడఁ। మపదేశమొనరింపరొక్కఁడైనత్త్వము
సిద్ధాంతనామ వేదంబులసరవిఁనొక్కడివి। భూసురులలోననింతలేభక్తి చేశ। నైనఁ
జిత్రాయనమఃయనిపాన్నమెడర । నేమి దెలుపుదునింకశ్రీరాముఁరామ । అనఁ

పదోసంబు నాటిదుర్దశల తెఱఁగు ॥ గీ ॥ లేశమాత్రంబు ధర్మంబు లేక తనరు జ
నులనావృష్టి నతివృష్టి సమయ విలయ। సమయమగుటయుఁ బెల్లు గ్రైక్యమును
జెంద। భువనమోహనమసురపుంగవుఁడు చేరి ॥ మత్తకోకిల ॥ ఇంక నాకిది
వేళయంచు ననేకసంగరరంగని। శ్శంకబాహుసహస్రనాథుల సైన్యనాథులఁ
బుత్రులన్। బంకజాక్షులఁ గార్యదక్షులబంధులందగువారలం। గొంకకప్పరి
నిల్పి దానవకుంజరుండు మదాంధుఁడై ॥ సీ ॥ మందులముడి తాటమలఁచి వేసిన
సిగఁబొల్పుగానఁగనీని బొమిడికంబు। పరులకుఁ దానుగన్పడకుండ ఫాలభాగ
మునఁ బెట్టినయట్టి కావిబొట్టు। నడుపంకఁ బచ్చ రాపిడివంకఁ బొంకించి చారిక
ట్టిననీలిచాయదట్టి। వలకేలఁ బెనుడాపలి కేలఁ గేడెంబునంగంబునందు వజ్రాం
గిజోడు। మీఱుమతియును దైతేయచోరభటుఁడు। కురుచకన్నపుఁ గత్తిసో
కుల్పాడిభరణి। మురాలికల్మణులుల్వాకట్టు మొదలుగాఁగ। ఘోరసంగ్రహణీయ
వస్తువులుగొనుచు ॥ వ ॥ ఇత్తెఱంగున నత్తుంగగ్రీవుండు త్వరంగితోత్సాహ
సాహసంబులు మనంబున నెసంగొన నభంగుఁడు మురభంగ చంగన్మణిస్థగితగోపు
రంబగుపురంబు వెలువడి నలుగడలం గడలి విలోకింపుచు నాకించుక గొంచకరసా
తలకూర్మియమాణవిరించి చంచలలోచనాకరాంచల సముంచితవిపంచికారవ
వంచనాచుంచు చంచత్తరంగాయమాన నాగకన్యకానన్యసాధారణగానూన
గానతానమానంబుల కుంజొక్కుచు మయమాయానియమితో పరిహరిత్సరి
చ్ఛదవితానాయితశోయధిం జొచ్చి ఘనాఘనఘనాపఘనజవజాయమానపవ
మానదోధూయమాన జలచరవర్గంబగు బాహుద్వయుద్వయస మార్గంబుప
ట్టిపోవుచు నాడాడసభ్యపహారంబులకై సిహారంబులసమిష్ట పహారంబులక
రతలప్రహారంబులం జమున కుపహారంబులు సేయుచు నక్రంబులగు నక్రంబుల
చక్రంబులనాక్రమించి చకచ్చేయుచుఁ గులాచలచక్రక్రమవక్రచంక్రమవిక్ర
మాభితక్షుభితసర్వతోముఖత్వరితసర్వతోముఖపరిపతజ్జలచరగ్రసనవ్యాస
నవ్యగ్రపరివృత్తాయమాన నానావిధపక్షిభాసనంబులు నొచ్చియుదరంబులు
వ్రచ్చియు గాఢతరకంచుక వ్యూఢోటుసూటిఫణిజెల్లనమై నాశాదికులపర్వతం
బులం దాఁకుచు నిజావలోకనభయపలాయమానమానుషీ వితానంబు లన

పసరపదవిలగ్నవిద్రుమలతావలయపతితజలమాణవకులంగనుంగొని హసింపుచునఖండగండశైలమండనాయితపిచండిలమదప్రచండసముద్దండంబులై యొండొండభండనంబులుసల్పుచుఁ గాండ వేదండకాండప్రకాండంబులనడుమదూరిహారిదంతదంతిదంతురితకాంతిమంతంబులగు తదీయదంతిదంతంబులం బెకల్చి వరుణాంభోజనయనా కుచకుంభవిజృంభమాణావష్టంభ సంరంభంబులగు కుంభంబులమౌక్తికంబులెడల ద్రవేయునెడలజడిసి పరువిడ బెడిదమగుఘీంకారంబులనంకురించిన శంకాతంకంబులవడంకుచుఁ దమతమయంగనామణులొసంగుహాతాలింగనంబుల నుప్పొంగు జలమానుషకుమారవర్గంబులమ్రొక్కులుగైకొంచు నెడనెడఁ ద్రోవకడ్డంబై మెలంగు జలభుజంగంబులం గనుంగొని దుశ్శకునంబనితలంచుచుఁ జేనొడిసి జిరజిరం ద్రిప్పివైచు నెడఫణామణులు చెదరి విస్ఫులింగంబులగములవలెఁ బ్రాపట్టియేపట్టున నిలువంజాలక మూలమూలకొరుగుమకరకర్కటకాది జంతుసంతానంబులకు బడబానలసంతాపంబునకుఁ గొంతచింతింపుచు భవిష్యత్కూర్మధృతమందరవసుంధరాధరసూచకంబులగుచుగిరులక్రింద నందందఁ గ్రుందుకొనుకూర్మంబులు గ్రుంగ శృంగంబుల మెట్టి లంఘింపుచుప్లుతపరిప్లుతసముజ్జ్వలదౌర్వజ్వలనజ్వాలికాసంతాపశర్కరాయితేక్షురసవ్యంజనసమంజసంబులగుదుగ్ధంబులుగ్రోలుచుందనివిసాలక లవణరససంమిశ్రంబులగుదధిఖండంబులమెసంగుచు శుద్ధోదకంబులగండూషింపుచు హేలాపథాధారిగ హాలారసపానవేలావిలోలాయితకాలానలకీలాకులసమాకులాభీలారుణశోభాలవాలవిశాలలోచనగోళంబులు ద్రిప్పుచుసోలుచు జంబూప్లక్షాదిద్వీపవృక్ష ద్విత్రిమాత్రావశిష్టశాఖావలంబనంబునం గొంతవిశ్రాంతుండగుచుదివాకరమార్గంబుఁ గ్గమించి సుధాకరపథంబంటి తారాపథంబునకెగసి బుధాదిగ్రహంబులనతిక్రమించి ధ్రువమండలంబుదండకుం జేరి మహర్లోకపథంబునం బయలుదేరి ప్రాప్తసంయుగవిలయ సమయసముత్థితసప్తసప్తిదీప్తితప్తులగుచునుపరిలోకంబులవలసలుచేసినఁగలి తమతమయాగారంబులఁజేయువారి నాలోకింపుచు వాహాదిపజితుష్టైపిరాజిలువై రాజలోకంబగు జనలోకంబుఁ బ్రవేశించి యవ్వలశతానందనందన సనకసనందనాదిముని

బృందారకమునిబృందసహస్రారవింద బంధుబంధుర ప్రభాదురవలోకంబగు
తపోలోకంబస్తోకప్రయత్నంబునంగడచి యాకడంజనిచనీ ॥ సీ ॥ కడవన్నెత
ళుకుబంగరుకోటకెంజాయసంజకెంజిగిరంగునవధరింపఁ । దోరంపుముత్యా
లతోరణంబులకాంతిచొక్కమాచుక్కలబెక్కుసూప । జేజేలరాతాలచెలు
వంపుగృహపాళి కటకిచీకటిగుంపుగరిమనింప । రాణించుజాతివజ్రాలమేడల
డాలుపండువెన్నెలచెన్నుపరిఢవిల్ల ।వివిధమాణిక్యదీపములెల్లెలుఁగుచుండ।స్మ
రరణశ్రాంతమిథునలోచనసరోరు। హములుముకుళింపనైశధర్మములనొందు
సత్యలోకంబుగనుఁగొనెవైరాగ్యవిభుఁడు॥ చ॥ కనుఁగొనివిశ్వకర్మకరకౌశలిమె
చ్చుచురాజవీథులం। జనిచనిముందటన్వెలిహజారమువెల్వడివచ్చుచున్నయా।
సనకసనందనప్రముఖసంయములంగని పెద్దకొల్వుదీ । రెనలువయందునెంచి
నడురేయినిశాంతమునొచ్చియచ్చటన్ ॥ సీ ॥ ఉపసృష్టి క్రమమెల్లనొప్పించి
బహుమానమందివచ్చినకర్దమాదిఋషుల । జనులకర్మశరీరసంఖ్యలెల్లదినాం
తకమువేసిలిఖియించుకరణికులను। తమతమయాదిపత్యములుదీరహజారమం
దుఁగాచున్నయింద్రాదిసురుల । వినికివేళయటంచువీణలతంత్రులుసారించు
తుంబురునారదులను । తానవరుసలుపెంచుగంధర్వగాయ । కులనుజతగూ
డునట్టువకులమువారిఁ । గాసెగట్టువియచ్చరకంబుకంధ। రలనుజూచుచుఁగ
క్ష్యాంతరములుగడచి ॥ సీ ॥ తోరంపుసాంబ్రాణిధూపధూమముగట్టుపగదా
యబాబాలబారుదీర్ప । బంధురమురజాదిధింధిమిధ్వానంబుబహుళగర్జావి
జృంభణమునెఱప । వేలుపుమిన్నలవివిధభూషణకాంతి శక్రచాపస్ఫూర్తిన
వధరింప। తిరుపులగట్టుబిత్తరులమైదీఁగెలు గ్రొక్కారుమెఱుఁగులకొప్పుఁజూ
పఁ। బుష్పవర్షంబువడగండ్లపోలుపుదెలుప । సారస్యమృదుగీతికామృతాసా
రమెసఁగ । వర్షవేళనుబోలునవ్వనజభవుని । నాట్యశాలనుదడసెదానవ
విభుండు ॥ గీ ॥ అజుఁడుగొలువుదీరి యంతిపురంబున । కరుగుదనుకనొక్క
యరుగుగప్పు । రాలలోనఁగానరాకుండడాగియా। వెనుకమెల్లవవలఁజనుచు
నెదుట ॥ గీ ॥ భానుపరిపూర్ణనీహారభానుచిత్ర। భానుభానుమహోజనిస్థా
నదృశ్య । మానమాణిక్యదేదీప్యమానమైన । కేళికాగేహపాళివీక్షించికొను

చు ॥ సీ ॥ శారికాకలకంఠసగుణనిర్గుణవాదనిర్ణయప్రవణవాణీశుకంబు। ర
థవియోజితమనోరథమనోజ్ఞవిహారహారివాహనరాజహంసకులము। అశ్రాం
తవికచ హేమాంభోజవిహరమాణజ్ఞాతవిగహీరథాంగయుగము। భార
తీగళరవాభ్యాసనలీలాలోలకవకేవకలరవకలకలంబు। గురుకుచాహాసపుషిత
చకోరకంబు। గానవిద్రవమాణశృంగారసౌధ। చంద్రకాంతాంబుకణపా
యిచాతకంబు। నగుచుంజెల్వొందుఁ గేళిగృహంబునందు ॥ మ ॥ తళుకుంజప్ప
రకోళ్లమంచమున నిద్రాజాజిపూసెజ్జపైఁ। బలుకుంజిల్కలకొల్కి రాచిలుక
బాబాసాహిబూనెయ్యపుం। గలనన్ సౌఖ్యముగాంచి మైబడలఁగా। గాటం
పుసెట్టూపపు। ల్వొలయన్నిద్రితుఁడైనపద్మభవునాలోకించి యాలోపలన్॥
గీ॥ అతులమాణిక్యదీపములార్చరామిఁ। దనదునెమ్మోముచాయనత్తఱిశయిం
చి। యున్నయుడిగంపుప్రాబోండ్లయొడలిమీఁదఁ। బారనిద్యాకయొకయోరఁ
జేరనరిగి ॥ మ ॥ అతులంబైతగు బ్రహ్మవర్చసముడాయన్రామిఁబాంచున్న
చో। నతివేలాయితనాసికాసుషిరయాతాయాతనిశ్వాసమా। రుతసంక్షు
బ్ధచతుర్ముఖంబులనుమూర్తుల్దాల్చి వేదాళిని। స్సృతమైనన్ హరియించెదక్షు
ణమరతోభర్తవిభ్రాంతుఁడై ॥ సీ ॥ హీరకుట్టిమభూములుసుకనేలలటంచు
ఘట్టిగానడుగుబెట్టి వెఱచుఁ। బచ్చరాకట్నంబు పచ్చికపట్లని వెడవెడముని
ద్రవ్వెల్లనడచిపోవు। సిలువుటద్దంబులనీడలు పరికించిపరులంచుఁ జేకత్తిపదిలపఱ
చుఁ। దానువచ్చినత్రోవగానకతలబొప్పిగట్టిగాఁ గుడ్యభాగములఁదాఁకుఁ।
దడఁబడుచునిద్రవోయెడితరుణిబోండ్ల। పాదములమెట్టుఁగానిమున్నటిదె
ధైర్య। మూనలేఁడయ్యె వినుమెంతవానికైన। దొంగతనమున్నయప్పుడెదో
డరుభయము ॥ మత్తకోకిల ॥ అంతనొక్కక్రమంబునందనుజాధినాథుఁడు భా
రతీ। కాంతుకేళిగృహంబువెల్వడికంధిగర్భముఁజేరఁబో। నెంతయున్మొఱ
వెట్టెవేదములీశ్వరామమదేవతా। హంతచేఁబడకుండఁబ్రోవవెయ్యంచు బె
ట్టుగభూవరా ॥ గీ ॥ అప్పుడచ్చెరువందుచునంబురాశి। దరినినుండెడిసప్త
షిఁవరులిదేమి। యార్తనాదంబుకపటమీనావతార। తేఁటతెల్లమిగామా
కుఁదెల్పవయ్య ॥ ఉ ॥ నావుడు శాంబరీశఘరనాయకుఁడిట్లను మానులారవా

జీవిభుఁడిప్డుమై మఱచి నిద్దురవోవఁగఁ జూచి యాహయ । గ్రీవుఁడు చోరవృత్తి
నిహరించి తముం గొనిపోవుచుండఁగాఁ । గావఁగ దిక్కులేమిఁ గడఁకన్ మొఱవె
ట్టుఁదొడంగె వేదముల్ ॥ ఉ ॥ కావున నమ్ముచ్చు రక్కసుని గ్రక్కున నొక్కట
నుక్కడంచి వే । దావళి నుద్ధరించి క్షణదాంతవినిద్రితుఁడైన బ్రహ్మకిఁ । బోవఁ దె
నంచు మీఁచె జలముల్ బలముల్ గలయంబుయోధినిం । తేవడిమీఱడించి దురతి
క్రమవేగపరాక్రమంబునన్ ॥ మ ॥ సముయాంభోనిధిఁ జొచ్చి చండతరచంచ
ద్వాలమల్లార్పుచున్ । సమరోజ్జృంభితజంభశాసనభుజాస్తంభాగ్రదంభో
ళిదు । ర్ధమశృంగంబున వేదచోరపురవప్రశ్రేణికల్ నుగ్గునూఁ । చముగాఁ దాఁ
కెసుధాశనాసహానయోషా గర్భనిర్భేదియై ॥ మ ॥ అటు లందాఁకిన యంత
దంతికరలూనాబ్జంబు చందంబునన్ । స్ఫుటితంబైన పురంబు వెల్వడి యొరత్తుగో
పీరులిక్షించిరో । చ్చాటలేదిట్టికడాని చోఱ యుదిగొంచుం బోయి చేకానగా
గా । ఘటియింపం దగుదైత్యనేతకనిదోర్గర్వంబఖర్వంబుగన్ ॥ గీ ॥ గాలము
లువైచువారదికాదటంచుఁ । బెన్వలలు వేయువారవి పనికి రావ । టంచు వడిగా
రచేకళ్లైయలఁచువారు । నైనయసురులకనిమొనమ్మత్స్యమూర్తి ॥ ఉ ॥ ధీ
వరులార గాలము తుదింబదిలంబుగ నెఱ్ఱగుచ్చి మీ । రీవగ వైచినం దగుల నేటికి
నాకిది వింతమాంసముల్ । గావలెనంచు వచ్చితిని గావున నీవలె నేఁడు మీరు హా
య । గ్రీవుని గ్రుచ్చి వైపుఁడు హరింపుడు నంతట మిమ్ముఁ జేరుదున్ ॥ ఉ ॥ ఇంత
ప్రయాసమేల చనుఁడిప్పుడ యంచును వారు సూడఁదా । నింతయి యంతయై వెను
కనేనుఁగ యంతయు కొండయంతయై । యెంతయుఁ బెద్దయై కడలి నెల్లఁ ఁసనిండిన
హస్రయోజనా । క్రాంతతనూవిలాసముల గన్పడఁ జూచి నిశాటసైనికుల్ ॥
క ॥ నరభక్ష్యమైనమీనము । నరభోజనభక్ష్యమౌనసఁగఁ జిత్రంబే । పరికించె
దమిట నేఁడా । సురపతనిను దినుట నీవసురపతిఁ దినుటన్ ॥ మ ॥ పదరంగా రణమే
మి గణుంచు దనుజల్ బాహాబలప్రౌఢచేఁ । గదలన్ దుముసేఁ బెలంబాడుచున్
ఖడ్గంబులం జించుచున్ । గదియన్ స్నగ్గోని మత్స్యమొక్కపరిశృంగంబట్టి టుంద్రిప్పఁ
గా । నుదరంబుల్ శిరముల్ దెగంబడి రిదైత్యవ్యూహ వేలోకకటన్ ॥ శా ॥ ఆవా
ర్తల్ హాత శేషసైనికుల చేనాలించి సేనానిదా । నీవేళం జనిదానిఁ దెత్తునని వేమ్మే

తెరఁద ద్వాలలీ । లావిక్షిప్తమహాన గాళిపఙ్క్తి ప్రాలంగూలసైన్యంబుతో । దే
వారాతివరూథినీవిభుఁడు మధ్యేరాజమార్గంబునన్ ॥ వ ॥ అంత ॥ శా ॥ వా
లోత్క్షిప్తగిరుల్సురారిపురిపై ప్రాలస్వీశీర్ణంబులై । రాజన్గోపురముల్ గ్రహం
బులురిలెం బ్రాసాదముల్ నుగ్గులై । తూలెన్గోటలుగ్రుంగ సౌధములుదోర్ప్రోచ్ఛి
న్న భిన్నంబులై ప్రీలెన్మంటపకోటులొడ్డగిలె నావిఘూర్ణాత ఘోషంబునన్॥
గీ॥ వాని లోపల నొక్కపర్వతమువచ్చి । దానుగొలువున్న కేళిసౌధమునఁ
బడినఁ। బగిలిపైఁబడఁజేతులఁబట్టియనల । వైచి వెల్వడివచ్చినిశాచరుండు॥గీ॥
అగము రాఁగారణంబేమియనుచు మంత్రి । జనుల నడిగినవారలువినయమున
ను। దేవయొకపైఁడిచోఁఱ యీదీవిచేరి । విస్మయము సేయుచున్నది వివిధగ
తుల ॥ సీ ॥ తిమితిమింగిలముఖ్య దీర్ఘమత్స్యంబులఁగొమ్మునఁగుములు గాఁ
గ్రుచ్చి మెత్తుఁ। దనసంతతికి శేఁతగొనివచ్చు రీతిదిక్కరిశరీరంబులగరులనాను।
దృఢవాలమునగట్టులెగయంగఁ గొట్టుచుఁ గేళిమైఁగందుక క్రీడసలుపు। నుగ్ర
సత్వాహారము పశమించుటకునాబడబానలముగ్రోలిపారవిడుచు । నాశర
చ్ఛేదనముఁదృణప్రాయముగను । సలుపు లేవింతయదివె కావలెనటన్న । గు
టుకుమనకుండ బ్రహ్మాండకోటిమ్రింగి । సప్తజలధులు ద్రావ దేక్షణములోన॥క॥
అనిమంత్రులువినిపించిన। వినినవ్వుచు లేచి దైత్య విభుఁడదియేదీ । కనుఁగొంద
ము గాకనితెను । దనుజులుగొలువంగవార్ధితటగతుఁడగుచున్ ॥ మ ॥ కనియె
న్దానవసార్వభౌముఁడెదుటన్ గల్పాంతపాథోధిరా । డనుగామీనముసాధు
లోకవిపదాయాసచ్ఛిదావ్యాజసం । జనితోద్యత్కరుణాధృతాయతతరీస
ప్తర్షిగాభూమీనము । ఘనదంష్ట్రాంగవిభాజితాయుతతిమీకామీనము న్మీన
మున్ ॥ చ ॥ కనియిదిమీనుకాదులయకాలమహాబలనీయసూనకాం । చనపు
ధరంబయంచుమదిసందియమందుచుఁగాలరుద్రశూ । లనిభసహస్రదంష్ట్రిబు
జ్వలద్బడబానలకీలలోలిలో । చనములుధూమకేతుసదృశంబగువాలముచూ
చీనివ్వెఱన్ ॥ మ ॥ ఇదిమీనంబగునైననేమియసిచేనింతింతగాఁద్రుంతునో।కుది
యంగొట్టుదునోగదన్నిశితమాకుంతంబునంగ్రుచ్చియో । త్రుటనోమీఁదికినిష్ప
డంచుమిగులస్థుర్వారగర్వాంధుఁడై । కదిసెంజూచిమృషార్థుసాక్షిపుఁడుజా।

గ్రద్వాలమల్లార్పుచుఁ ॥ గీ ॥ శార్ఙ్గలీలావినిర్ముక్తశరములరిపు । సేనఁగీ
లాలసిక్తంబుఁ జేయుశౌరి। శార్ఙ్గలీలా వినిర్ముక్త శరములరిపు। సేనఁగీలాల
సిక్తంబుఁ జేసెనపుడు ॥ ఉ ॥ ఓరినిశాచ రాధమ పయోముహగర్భుఁడు నిద్ర
వోవఁగా । నూరక యేల తెచ్చితివి యుత్తమవేదములంతయు నేమిచే । కూరౌ
ను నేఁడు నీకకట కోఁతికి మానిక మేలగూలఁగాఁ । గారణమింటఁ జేసి చెడు గార్య
ము చేసితివింతెయుమ్మోయిన్ ॥ క ॥ అనవినినీవా యెవరో। యనియుంటినిమం
చికార్యమా యెను నేఁడే । సినపుణ్యంబునఁగానినుఁ। గనుఁగొనఁగాఁగలిగెనిఁ
తకాలంబునకున్ ॥ శా ॥ నేనేనక్కనఁబూతునో యనుచు నెంతేభీతి వారాశి
లో । మీనంబై మిడుకంగఁజొచ్చితివయో మేలే హరీదీనికిం । కేనేమందును దా
గఁబోయినఁదలారిల్లయ్యె నేఁడేడకుం। బోనాఁజిక్కితివంటయింటిశశ్వమహాబా
నంప్రుఁ బెన్గూటకిన్ ॥ చ ॥ ఇదె కనుఁగొమ్మటంచునిట లేక్షణరూక్షకటాక్షవీక్ష
లం । గుదిగొనినిప్పులుప్పతిల ఘోరతరభ్రుకుటీకరాళమై। వదనము భానుమం
డలము వైఖరిఁ జేగురుచాయమించఁగా। కదఁగొనిత్రిప్పి నైచెలయుకాలమహో
ద్ధతితీరుమీఱఁగన్ ॥ తే ॥ అగదాదండముద్దండమగుచుఁ దాఁకి। తోఁక వెంట్రు
కమైననుదులుపదయ్యె । నేమి చెప్పుదుఁ బృథురోమనామధేయ । మపుడుసా
ర్థకమయ్యె మత్స్యంబునందు ॥ వ ॥ అంత ॥ మ ॥ ఘనరోషంబున మీనమూర్తిజ
నిజశృంగంబెత్తితీరస్థుఁడై । మనుజాశి స్రభునేయఁగాఁ దెగియెరంభాస్తంభ
ముంబోలితత్ । తనువచ్చోనరుణోదయంబయినచందంబొప్పరక్తౌఘము। ల్వ
నధిం దేలెవిని బ్రతండగఁ జతుర్వక్త్రాబ్జముప్పొంగఁగన్ ॥ గీ ॥ నిదురమేల్కొ
నివేగముల్నెమకికొనఁ । జాలకంభోజభవుఁడబ్ధిఁ దేలియాడు । మీనమూర్తిఁ
గనుంగొనిమేనువాంగఁ। జేరిప్రణమిల్లి సన్నుతిచేసెనిట్లు॥ శా ॥ శ్రీమీనాకృత
యేన మోభగవతే సృష్ట్యాదిసంధాయినే । హైమాహార్యరుచే హృతానతశు
చే సారావపాథోచునే । సాముద్రాంబువిహారిణే దితిజనుస్సంహారిణే హారి
ణే । స్వామిన్పాహి కృపాహి తేహితతరాసద్వేష దేహాశ్రుతేః ॥ మ ॥ అనివ
ణేశాంచు సువర్ణాగఘనకపేవాళిం బ్రసాదించిగ్ర । త్కనఁడై త్రైలోక్య
ముసృష్టిసేయుమని శ్రీకాంతుండు పంపన్ససా। దనివాణీశ్వరుఁడాగమోక్త

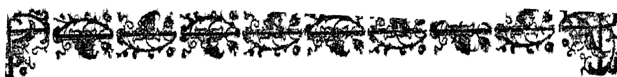
ముగ సూర్యాచంద్రతారల్దివం । బునుభూమీనభము ల్సృజించెను యి థాపూర్వంబుగా నంతటన్ ॥ క ॥ అనఘుండగు సత్యవ్రతు । మనుపట్టము గట్టెశౌరి మన్ననఁజతురా । ననఁడాతఁడె వైవస్వతుఁ । డను పేరుంగలిగి యిప్పుడల రెన్నిగులన్ ॥ మ ॥ మనుజాధీశ్వర యిందిరా రమణు శ్రీమత్స్యావతారంబుభక్తివివిన్న ట్టిక్రృతార్థుల్ లుత్తమరమాదీర్ఘాయురారోగ్యముల్గనిసత్యవ్రతసార్వభౌమునిగతింగల్పాంతరస్థాయికీ । ర్తినిజెన్నొందుదురబ్జనాభుకరుణాదృష్ట్యైకపాత్రంబులై ॥ క ॥ అని శ్రీవైశంపాయన । మునిముఖ్యుఁడు దెల్పవినిప్రమోదాన్వితుఁడై । జనమేజయుఁడవ్వలికథ । యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మనియడుగుటయున్ ॥ మ ॥ తనయాగ్రేసర రామదాస విలసత్సాహిత్య హృష్యన్మనో । వనజాశంకరదాసగానకలనావైయాత్యావీణానువా । దన సమ్మోదనపద్మనాభ పరితోదారార్థశృంగారఖే । లన పద్యాదరరంగశాయిమధురాలాపప్రియంభావుకా ॥ క ॥ లక్ష్మ్యంబికామనోహర । లక్ష్మీకరుణాకటాక్షులక్షణలీలా । లక్ష్మణవాణీవైభవ । లక్ష్మణపూర్వావతారలలితాకారా ॥ కవిరాజవిరాజితము ॥ ధనపతి తారణదుర్మదతారణదాన యుతారణరంగహరా । ఘనగిరివారణగర్జితవారణగంధిలతోరణమధ్యపురా । యనఘవిచారణహర్షితచారణయంబుధిచారణకాంతిఝరా । వినమితకారణవీరనికారణవిక్రమకారణదైత్యహరా ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామ భద్రకరుణాకటాక్ష వీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట్రభాషా కవిత్వసామ్రాజ్య ధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవులనాగనామాత్యసుధాసముద్ర సముద్భవపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందుఁబ్రథమాశ్వాసము.

మొదటియవతారంబగు

మత్స్యావతారంబుసమాప్తము.

కూర్మావతారకథ.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీనారీమణికరుణాం । భోనిధిసంభవవిచిత్రభోగానంద । స్థానవి
చక్షణచంచ । న్మానాగుణకృష్ణపద్మనాభునికృష్ణా ॥ గీ ॥ అవధరింపుముజన
మేజయక్షితీశ । శేఖరునకిట్టులనువ్యాసశిష్యమౌని । ధారుణీనాథకూర్మావ
తారమిఁకను । దెలియఁజెప్పెదవినుమని తెలుపఁదొణఁగె ॥ గీ ॥ జగముసృజి
యింపఁబోషింపసంహరింపఁ । జాలుమూర్తులఁగనిపెంపఁజాలినట్టి । యత్రి
కనసూయకునుసాటినైనమౌని । దంపతులుగల్గు రెజగత్త్రియమునందు ॥ క ॥
ఆదంపతులకుగిరిక । న్యాదయితాంశమునఁబుత్రుఁడనఁబొడమిస్వతః । ప్రా
దుర్భూతజ్ఞానుం । డైదుర్వాసస్తపోధనాగ్రణివెలయున్ ॥ క ॥ కోమలప
ల్లవనిభవా । సోమునిఁబరిపీతవసనసోమునిసుషమన్ సోమునిఁబోలినదుర్వా
సోముఁనినుతియింపఁదరమెసోమునికైనన్ ॥ క ॥ ఆలీలాశివుఁడానం । దాళో
లపయోధిమగ్నుఁడైయెల్లపుడున్ । బాలునివలెనున్మత్తుని । పోలికఁజరియిం
పుచుండుభువనములందున్ ॥ క ॥ అతఁడొకనాఁడుసువర్ణ । క్షితిభృత్తట
విహరణంబుసేయఁగనత్యా । ద్భుతమైయొకవాసనరా । మతినెంతయుఁజెలఁ
గిభృంగమార్గోన్ముఖుఁడై ॥ సీ ॥ గంధర్వ భామినీ గానశ్రుతీభవతీరాచకసిక

షట్పదోద్గీర్ణరవము । కపిధూతశాఖిశాఖాపతజ్జాంబవ గ్రహయాళుమునికన్య
కాజనంబు । లగ్నకాషాయకాలస్కంధ మిషతటిత్వద్విలోకననటద్బర్హి
ణంబు । శుకదష్టమాకందమకరందవాహినీతరణలీలాలోలహరిణకులము। స
తతమునిదత్తహవిరన్న జనితతుంద। భారసుత్రామవహనదుర్బలఘనప్ర। కా
మబలవర్ధనోద్దామహోమధూమ। పావనంబగునాకశ్రుతపోవనంబు॥గీ॥కాం
చి తత్రత్యమునులాకస్మికముగ । తనునిరీక్షించియయ్యష్టతనునిఁగన్న । కర
ణిభక్తియొనర్పఁగ్రేఁగంటఁగోనుచు। వాసనాహేతువరయుచువచ్చి మేదు
ర ॥ సీ ॥ చిన్నిప్రాయము దానిఁజిన్నారిపొన్నారి యంచరానడలసోయగము
దానిఁ। గోదమగుబ్బలదానిఁగ్రొమ్మించుగ్రమ్మించు నెమ్మేనినిగనిగన్నిగలదాని।
ముద్దుపల్కులదానినిద్దంపుటద్దంపు ముఱిపెంపుసోము నెమ్మోముదాని। రవ
లపావలదానిరంగారుబంగారుతమ్ములఁగేరుహస్తములదానిఁ। జెలువుగలదా
ని నెఱనీటుగులుకుదాని । సొగసుగలదానిబెళుకుకందోగలదాని । సొలపుగ
లదానినొయ్యారమొలుకుదాని । నొక్కవిద్యాధరినిఁగాంచెయోగివరుఁడు॥
గీ ॥ అప్పుడాకయించుకేనియయ్యతివతంస। మాత్మఁజలియింపఁడీశ్వరాంశ
వతారుఁ । డీమహామహుఁడంచు మోహింపఁజేయ। వెలఁదిచేఁగాఁబోలునవ్వే
డవింటిజోదు ॥ సీ ॥ అతనుజపావృత్తినలరారుచెలికేలుదారసీనస్ఫటికాక్ష
సరమనంగఁ । బాణిపంకజమునఁ బ్రభవించియొంటొండదిగజారు తళుకుము
త్తెపుసరియన । హస్తాభిధానమోహాతిశయంబున ప్రాలిననక్షత్రమాలికయ
నఁ । గమనీయనవ్యశృంగారకరోర్మికాపరిపతజ్జలబిందుపాళియనఁగ । నఖ
రనిష్క్రాంతకాంతిసంతానమనఁగ । మధుకరాకర్షణఘుటికాసమాజమనఁ
గ । హస్తగతకంతుభాగ్యరత్నాళియనఁగ । నలరుసంతానసూనమాల్యంబు
గాంచి ॥ గీ ॥ మేలుగావలెబాలనీకేలిపూల। దండగనిచేరుమౌనిమార్తాండుఁ
జూచి । దండనుండుపధూటికై దండవదలి। దండముని కేలుమోడ్చి వేదండగమ
న ॥ క ॥ కులుకువలిగుబ్బెగుబ్బలఁ। జిలుకుంబయ్యెంటఁజక్కఁజేర్చుచుఁబలికె।
న్గలకంఠబెళుకుకన్గవ । తళుకులువేఁజాకరకుసుమదామముగూర్పఁ ॥ఉ॥ఓ
మునిసార్వభౌమతపనోపమధామగుణాభిరామను । త్రామముఖామరుల్భావ

సుదంచితకీర్తులు సన్నుతింపఁగా । నేము నుతింప మీపదము లెన్నఁడు నేఁగను
ందు సేయనే । డీమెయి సంభవించె ఫలియించెను గోరిక లెల్లఁ గొల్లగన్ ॥ క ॥
కావలసినఁ గైకొనుమా । పావనముగఁ గాక నాదుభవమదవీయం । బీవనమం
చుమునీంద్రున । కావనితప్రసూనదామము మోదమునన్ ॥ క ॥ ఇచ్చినమచ్చి
కఁబుచ్చుక । యచ్చెలి మెచ్చుచు మునీంద్రుఁ డౌదలఁ దాల్చెన్ । జిచ్చరకను దే
వరసైపి । నచ్చరినది దాల్చి చెలువ మచ్చుపడంగన్ ॥ గీ ॥ ఇటులఁ దాల్చి సం
తుష్టహృదయుఁడగుచు । నలికరమునఁ గైకొనియమతమ్మిఁ । గన్నుఁగవనొ
త్తికొనుచు వత్సంబుఁ జేర్చి । కంఠమున వైచి యవల నుతరింపఁ జనుచు ॥ సీ ॥ గం
ధర్వాలగ్రభాగమున జోడనమించు ఘోటులధుమికించుకొనుచునడువ । వెను
దంధనుద్దండ వేదండ కాండము ల్పమదమంథరయానసరణినడువ । నిరువం
కలకలంకవరరత్ననిర్మితహాటకరథకోటులలరుఁ జేర । వెలిదాలు గ్రమ్మించు వి
చ్చుకత్తుల వేల్పుమూఁక లెల్లెడలఁ గ్రమ్ముకొనినడువ । రంభ నాట్యంబు మిగులసం
రంభమెసఁగ । వెల్లయేనుఁగు నెక్కి రీవెల్లమెఱయ । వెలయు వేడుకవాహ్యాళి
వెడలివచ్చు । నమరనాయకుఁ గాంచి సంయమివరుండు ॥ గీ ॥ చేతిపూదండ
మీఁద వైచిన సురేంద్రుఁ । డదికరంబునఁ గైకొని మదకరీంద్ర । కుంభమున నిల్పెఁ
జెలువ వ్యోశంభుశైల । శృంగసంగతగంగాతరంగిణియన ॥ గీ ॥ అంతఁ జం
చలకుంభికుంభాగ్రనిహిత । పుష్పదామంబు దిగజారి భూమిఁబడియె । దేవవి
భురాజ్యగర్వత మోవినాశ । సూచకంబయి పడుతోఁకచుక్కయనఁగ ॥ వ ॥
అంత ॥ క ॥ శీకరమదధారాజల । శీకరభీకరము ప్రోల్లసితమధుపాళీ । శ్రీక
రమాకరమునగం । ధాకరమాల్యంబు దిగిచి గుత్తుటెఁగడఁకెన్ ॥ గీ ॥ చరణ
ములఁ ద్రావి కర్ణదేశములసోఁకి । యాశ్రితాళులు మొఱవెట్ట నాలకించ । కలరు
సరిరాచెమడకరియెఁ లెకాదె । యాశ్రితులయుక్తు లేలమదాంధులకును ॥ క ॥
ఈమెయిఁ బ్రానిచ్చిన సుమ । దామము సామజము గదిచి తరఁబోరలింపం । గా
మునిగనుఁగొని దోలుతం । గా మునిహరియించు హరునిగతి నుగ్రుండై ॥ చ ॥ క
టతటముల్ చలింపఁగడకన్నుల నిప్పుకలుప్ప తిల్లభూకి । కుటినటియింప నెమ్మొ
గము కోటరవిప్రతికోటి గాఁగని । స్ఫుటపటుదీర్ఘనిశ్వాసనముల్పలితంపుశిఖ

ల్విదిగ్వ్యఁగాఁ గిటకిటపండ్లు గిటిపలి కెంజటిభూజటాట హుంకరింపు దుక్ ॥ ఉ ॥
కన్నుఁ బ్రహ్మ రెండవసఁగఁగా నగఁగ లేవని గౌతముం డుదాఁగ కన్నులు వేయు సం
గనధికంబు గనష్టమదాంధకారసం । ఛన్నము లౌట చేఁ దెలియఁజాలవు దన్మద
కారణంబునిం । కన్నిను గూడ నీయకుపకారము చేసెదఁ జూడు వాసవా ॥ ఉ ॥
ఏమనవచ్చు నింకఁ గసురేశ్వర నే సుమదామ మిచ్చినన్ । స్వామిమహాప్రసాదమ
నిచయ్యావనం దిప్రమోదలక్ష్మినె । మ్మోము వికాసమొంద నిజమూర్ధ్నమునం
ధరియింపకీగజ । గ్రామణి చేతికిచ్చికసుగందవొనర్చితి ధార్త్యమెన్నఁగన్ ॥
ఉ ॥ ఇంచుకఁగాని మేమెఱుఁగ మేభవదీయమహాత్వమోరిసం । క్రందననన్ను
నెవ్వఁగఁగాంచితివిప్పుడు విప్రుమాత్రుఁగా । డెందమునందలంచితి వొడెప్పర
మప్పని నన్ను విన్న గో । విందధృతాబ్జరోచిరరవిందభవాదులు దల్లడింపరే ॥
చ ॥ ఎఱిఁగెదు గాక మాటలిఁక నేటికి నేటికి మాటిమాటికి । స్మఱచితె నా మహా
త్వము సమస్తజగజ్జనగీయమానమై । మెఱయు వసిష్ఠముఖ్యులగు మిక్కిలి శాంతు
లరిఁజూచితో । యతిముఖివజ్రశుంఠవ్వగదాయవిదారణకారణాయుదా ॥
చ ॥ అలకవు బ్రహ్మహత్యకుఁ బరాంగనసంగతికోట లేదు జ్ఞా । తులపగనీకవశ్య
మగుదోసము సూడవు యజ్ఞవిఘ్నముల్ । సలుపుట కైపరోన్న తకిన్సైఁపవు నీకు
సురేంద్రపట్టమున్ । నిలిపిన ధాత దూఱవలె నిన్న న నేటికి గోత్ర నా ॥ సీ ॥ అ
విపక్షవిచ్ఛేదవాయుత్రకరుఁడవీవ విపక్షరక్షణోదారుఁడ నేఁడు పాకశిక్షణద
క్ష పవి యేవు సర్వతోముఖపాకపోషణోన్ముఖుఁడ నేఁడు । ఘనశిఖలాబంధకర
ణలోలుఁడ వీవు బహుఘనజీవనప్రదుఁడ నేఁడు । పుణ్యజనద్వే పూరితాత్ముఁ
డవీవు పుణ్యజనావాసకర్త్యుఁడ నేఁడు । సతతసత్వవిభాసి రా పగుణాతిదూ
రుఁడద్భుతవనధినిస్తుల్యుఁడెందుఁ । దలఁపఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మియా న్యోజేరు । నీ
కు నెవ్వోదియుఁక మీఁద నిర్జరేంద్ర ॥ క ॥ భూసురులకు నవమా ము । సేసిన నె
టువంటివాని శ్రీయు వెలయునే । వాసవ మముఁ బోటులకుం నం జేమిచిం
త చేయఁగవంకన్ ॥ చ ॥ అనవిని గుండె ఝల్లన సురాధిపుఁ డభ్రమువల్లభంబు
చ । య్యావడ గివ్లైవాటు గభుజాగ్రమునం దగు మేనిజాళువా । జిసుఁగు మెఱుం
గు బంగరువు చేల చెఱుంగు కటీతటంబునం । బెనఁచి మునీంద్రు పాదములమీఁద

ట్రవాలివినీతిమీఁదఁగలె ॥ క ॥ స్వామీ నేమి దాసుఁడ। నామీఁదం గోపమునుంచవా యమెకరుణా । క్రోధములకటాక్షవీక్ష । శ్రీమెఱయఁగఁ బ్రోవనతులుచేసెదమీ కుఁ ॥ క ॥ భవనిభమీరిపు డెన్నిన। యవగుణపుంజముల కెల్లనాస్పదమగున్యే నవివేకినౌదునైనన్ । భవదంఘ్రులుచేరినాఁడఁ బాలింపుదయన్ ॥ క ॥ నేరిచిననేరకున్నను । గూరుచుకొని రాకమీరెక్షోపించినని । వ్వారికమాకుశరణ్యాబు । కారుణ్యంబుంచవయ్యా కరుణావార్ధీ ॥ క ॥ పెక్కువగలహరియిటు వలెఁ । బెక్కువగలవేడమానిపృథుహుంకార । మ్మెక్కువగలఁజేయఁగలో। మక్కువగల యట్టులని మెమఘవునితోడన్ ॥ గీ ॥ విబుధనాయకనీవెంత వేడికొనిన । నాకుదయరాదు శాంతియెన్నఁడు నెఱుంగ। నట్టిమానులు వేఱెమమ్మెట్టులఁగనకు । కఠినచిత్తుని దుర్వాసుఁగా నెఱుంగు ॥ గీ ॥ గౌతమాదులునిన్నాకథనునిఁజేసి । వినుతిసేసిననీవును విష్ణువీఁగి । యిటులనవమతిచేసితి వింతెకాని । యెఱుఁగలేవైతిమమ్మెకయించుకైన ॥ సీ ॥ తనకుఁ బ్రత్యుత్థానమొనరింపకుండినతమియించుకొనబృహస్పతిని గాను । దనభార్య బలిమిఁబట్టినఁజూచుకొని తాళు కొననేనుజోతథ్య మునిని గాను । దానంపిన త్రిశంకుధరణిఁ ద్రొబ్బఁగనుగాంచియును సైరింపఁగౌశికుఁడఁగాను । దనయాగమున నాయుధమును వైచిన తప్పుఁబాటింపమికి గురుభార్గితగాను । దనకళత్రంబులోఁ జేసికొనుటమెఱిఁగి। యమితనేత్రములొసఁగగౌతముఁడఁగాను । వసుధనక్షాంతిసారసర్వస్వమగుచు। వెలయుదుర్వాసుఁగాననుఁ దెలియుమింద్ర ॥ గీ॥ ఊర్వశీనందనుఁడు మేనకోపభర్త। వేగనీయిల్లుగాచి దీవించియక్ష। తంబులొసఁగెడివారునీతప్పుసైఁప। వలయుఁగాకేల సైరింపవలయు మాకు॥ మ॥ కుటిలభ్రూకుటికంబు క్రోధదహనక్రూరజ్వలజ్జ్వాలికా। చటులాక్షంబు రథచ్ఛటాకీటకిటాస్వానంబు శేషాహివి । స్ఫుటఫూత్కారకరాళనిశ్వసన సంపూర్ణంబు ఘూయోనట । త్కటమామద్వచనంబుగన్గొనఁగశక్యంబే పురారాతికిన్॥ క॥ త్రైలోక్యరాజ్యసంపద। చాలావశమయ్యెననుచుఁజర్చింపంగా। నేలాయిఁకక్షీరాంబుధి। పాలౌనసిచనిమెమానిపాలకుఁడధిపా॥గీ॥ శాంతిలిదితంద్రియనసూ। యజనసియనజఁ।డమృతదీధితియట్లయ్యెనాగ్రవృత్తి। వినువలేఁడవ్యాసర్వ

లావులు చలింపఁగఁ దలదిక్కులకున్నై గరుడకులము । నిరవలంబంబునఁ దిరుగుచుఁ
జెలినోరు చెఱచుచుఁ జనియెఁ గిన్నరకులంబు । జోడనవీడి యచ్చోనిబ్బరపుఁబ
ర్వనసై దాఁటుదోడఁ గెఁ గంధర్వకులము । వెఱచి తా నాకులవృత్తిఘనముద్రిప్పి
పాత్రాళముం జొనప్పన్న గపతి । కౌశికాదులు పగతైనఁ గానలేక । గన్నుఁగప
లంమఁగి బిలంబు గప్పికొనినఁ । బలుచెనెల్లెడ బలిదష్టబలము మించి । కాంచ
నకోటిశిఖరంబు మాక్రమించినపుడు ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున బలిప్రతాపతపనతప్తంబ
గుచు పగఁ జెలితి పౌరుషరసాసారంబగు స్వర్గకాసారంబున సిలువంజాలక నిఖిలాని
మిష జాలకంబు సంచలింపుచు జీవనప్రదుండగు సరస్వతీరమణుం జేరంగోరి మే
రూపరిభాగభాగనితరసాధారణామణిగణాలోకచ్ఛన్నవిలోకిలోకావలోకం
బగు కమలభవులోకంబునకుఁ జని॥ సీ॥ వెలిదమ్మి రేకుపొత్తులచిన్ని పాపఁడునలు
మోముదమ్ముల వెలయుసామి । తళుకు బంగారు తొకకలవారువము జోదుబ్ర
తుకు ప్రొద్దుల లెక్క వ్రాఁత కాఁడు। కడుపు బంగారు బాకసము సేసినదొర
జీవసూత్రముల సృష్టించు జాణ । కెందమ్మిగద్దె యెక్కిన వేలుపుల పెద్ద పలుకుఁ
బూబోణికిఁ బ్రాణపదము । దినముఁ బోరిడు గాయకుఁ గనిన గేస్తు । కలిమిజ
వరాలునోముకకన్నబిడ్డ । కంతుగాఁదిలితోఁడులోకముల తాఁడు। నలువ గొ
లువున్న కనకమంటపముఁ జేరి॥ క ॥ అష్టదిగీశాదిసురుల్ । సృష్టను సాష్టాంగ
మెరఁగి స్వామీ కరుణా । దృష్టినిదృష్టింపుము బలి। దుష్టావష్టంభ మెల్లఁ దొలఁగిం
పు వెసన్ ॥ మణిగణనికరము ॥ అనిమరియును వినయముదగ విబుధు । ల్వనరు
హాభవపదవనజయుగముకైఁ। గనకమగుటమణిగణనికరరుచుల్ । పెనఁగొ
ననని సలిపిన విధిగరుణన్ ।' తరళ ॥ తరళభావముఁ జెందనేటికి దైత్యదానవ
కోటికిన్ । సరళనైఖరిముజ్జగంబులఁ జాలఁబ్రోదియొనర్పఁగా।గరళకంధరుఁ
డున్నవాఁడికఁ గ్రక్కునన్ రజతాద్రికిన్।తరలఁగావలెనంచుఁ జెచ్చెఱఁదమ్మిగ
ద్దియడిగ్గినన్ ॥ సీ ॥ ఒఱగంట మెఱుఁగెక్కు నొఱయంగఁగల తొక్కు హొన్నం
చుపక్కెరయు దుట్టుసూపఁ। దళుకు కారు మెఱుంగు దొలఁకుముకుమెఱుంగు
పగడపు సుపపెరఁదిగిదిగిర్చ్చ । సంజకెంజిగ నేలుచరణయుగ్మముడాలు వలయం
పు పంతి చెల్వంబుసూప। ముక్కునస సీయాఁడుముదురు తామరతూఁడుము తా

లకళ్లెంబునురువు నెఱపఁ । గళుకు మెఱుఁగు డాయలుభయభాగములయందుఁ।జి
లికిజగజంఘజల్లుల చెలువునింప । మలయునారాయించకొదమసాహిణినొక్క।
సాదితెచ్చినఁజూచి ప్రసాదియగుచు ॥ మ ॥ ఎలమి న్బంగరుటెక్క పక్కెర
హయమాయీ తేజిదాఁటింపుచు । న్నలుమోమయ్య హఁటాహఁటంగదలెఁజెం
తంగేరి జేజేలరా । యలుసాహెబాయని హెచ్చరింపసుభటోద్యత్ఖడ్గకాంతిచ్ఛ
టల్వలిపెంపుం జెలివల్వపావడలువైవస్తందుభుల్మ్రోయఁగన్ ॥ శా ॥ ఈ
లీలన్సురలెల్లరున్గొలువవాణీశుండుశీఘ్రంబుగాఁ । గైలాసంబునకేగి శంభునన
కుందతాత్పర్యంబెఱింగించిన : న్బాలాక్షుండొకకొంత సేపుమదిలోభావించి
వైరోచని । న్దూలింపన్ హరివేఁడఁబోదమనితోడ్తోసంభ్రమంబెచ్చఁగన్॥ఉ ॥
గుబ్బలిపట్టిగబ్బివలిగుబ్బలజొబ్బిలుతావికుంకుమం । గబ్బొనంగఁజాలునె
వఁగప్పినబొబ్బలివన్నెపచ్చడం । బబ్బురమైతనర్పఁబ్రమథావలియుబ్బుచువెం
టనంటఁగా । గిబ్బవయాళితేజిదుమికింపుచువచ్చెమహేశుఁడత్తఱిన్ ॥ క ॥
ఈరీతిసకలసిర్జర । వారముగొలువంగభవుఁడువారిజభవుఁడున్ । శ్రీరాం
భోనిధితీరముఁ। జేరినతుల్సలిపినుతులుచేసిరిభక్తిన్ ॥ సీ ॥ ఎయ్యదిప్రకృతివి
హీనమైసచ్చిదానందనిత్యప్రపూర్ణతవెలుంగు । స్వగతసజాతివిజాతీయభే
దముల్ గాంచునెయ్యదిసర్వకాలమునను । జీవేశ్వరాఖ్యలఁజెలఁగునెయ్యది
యవిద్యయువిద్యయునుపాధినైతనర్చు । జ్ఞానంబుజ్ఞేయంబుజ్ఞాతయుఁదాన
నైమవర్తించునెద్దిసర్వంబునందు । నట్టివేదాంతవేద్యమాద్యంతరహిత। మమ
లయోగీంద్రనిష్ప్రపంచాభిధాన । లక్షలక్షితమపవర్గలక్షణంబు । నైనబ్ర
హ్మంబు మూర్తమైయలరుఁగాఁతే ॥ సీ ॥ ఎవ్వాఁడుతత్త్వమసీతివేదాంతవా
క్యంబువాచ్యార్థమైయలరుచుండు । నెవ్వనికనుసన్న నీచరాచరములంబుట్టిం
చుమాయయద్భుతముగాఁగ। నెవ్వఁడుపరయోగిహృదయాబ్జమునఁబరంజ్యో
తిస్వరూపుఁడైయొప్పమిగులు । నెవ్వఁడులక్ష్మీసమేతుఁడై క్షీరాబ్ధిఫణిరాజుశ
య్యపైఁబవ్వళించు। నెవ్వఁడఖిలజగత్త్రాణహేతుభూతుఁ । డెవ్వఁడానతస
జ్జనాభీష్టదాత । యెవ్వఁడఖిలగుణాస్పదమెంచనట్టి । శ్రీవధూనేతసాక్షా
త్కరించుఁగాఁత ॥ వ ॥ అనియివ్విధంబుననంభోజసంభవశంభుదంభోళిధర

పక్షులదంభగంభీరవచోనిగుంభనంబులం బొగడుచున్నసమయంబున ॥సీ॥
దళమహాపద్మధనదత్తుఁడగువాఁడు పద్మాప్తవత్సవిభ్రమమువాఁడు। కరగ
తశంఖచక్రవిజృంభణమువాఁడు మకరకుండలదీప్తిమలయువాఁడు। భావిత
చ్ఛపరూప భావకుండగువాఁడు శ్రీముకుందాఖ్యచేఁ జెలఁగువాఁడు। ఘ
నసారకుందచందనకీర్తిగలవాఁడు నీలమేఘచ్ఛాయ నెగడువాఁడు। శ్రీవరఖ్యా
తిచే విలసిల్లువాఁడు। శ్రితనవనిధానరీతి వర్తిల్లువాఁడు। నఖిలలోకైకరక్ష
కుఁడైనవాఁడు। హరిగృహామయమూర్తిప్రత్యక్షమయ్యె ॥గీ॥ ఇట్టులఁబ్రత్య
క్షమయిన సర్వేశ్వరునకు। నపనిసాష్టాంగమెరఁగి బ్రహ్మాదిసురులు। నిర్భ
రానందమగ్నులై నిలిచియున్న। వారిఁగనుఁగొనియా దానవారి యనియె॥సీ॥
ఒకముఖంబున సృష్టి యొకఁగూడఁ జేసి చాగమునవచ్చితి వేమి కమలగర్భ। ధర
ణిభ్రమింపంబెంపు దొరకఁడేమె నెచిక్కసగమైతివిదియేమి చంద్రమౌళి। వేయి
భంగులకుఁగాపింపఁ జాలోచనక్రమము స్వాస్థ్యము లేదె ఖచరనాథ। దెస
లనొందినయట్టి తీరుగానఁగ వచ్చెఁ బలుకాడరేమి దిక్పాలురార। పెక్కువ
గలొంచెదవదేమి బిసరుహాప్త। చిన్నపోయెదవదియేమి శీతకిరణ। యితర
సుమనస్సులార మీరిట్టులవాడి। యుండ నేటికి నా మోదముడిగియనిన ॥గీ॥
అంబురుహగర్భుఁడనియెలోకైకనాథ। సహజమే సృష్టి యేమియుసాఁగనీక।
బలి నిలింపుల నెల్లఁ జంపఁగఁ దొడఁగెఁ। గించిదవశిష్టమయ్యె స్వర్గికులమని
న ॥క॥ ధననాయకసఖుఁడిట్లను। వనజోదర భైక్షమెదివసుధాస్థలిలో। జన
మెల్లబలిరుపాభా। జనమయ్యెన్నికరిమనినశక్రుండనియెన్ ॥గీ॥ స్వాస్థ్య
మెయ్యదిజలజాక్షశక్తిమెఱసి। నాఁడె స్వర్గంబు గైకొనినాఁడు బలియె। మె
న్నిభంగులఁ దలఁచిన నేమిగలదు। స్వామివారికృపాకటాక్షంబులేక ॥గీ॥ అ
గ్నిఁ బకోనదేశతలనిరిభక్తి। జైత్రగతిమించ వైరిమాజాతికెల్లు। గలుగునా
మోదమింకిట ఘనుఁడవైన। నీకృపామృతవర్షంబులేక శౌరి ॥గీ॥ అనినవి
వాసటోదరుఁడాదరమునఁ। గలిమిబలిమినినీకులోకములయందు। నీడుజో
డును లేము గావుయింద్రయేల। పలుకనోడిదివనపజ్రపాణివలికె ॥క॥ సర్వేశ్వ
రనినిపించెద। సర్వము విననవధరింపు సంపదలెల్లన్। దుర్వారతరదురాగ్రి

హా । దుర్వాసశ్శాపమునను దోయిధిఁ జేరెన్ ॥ గీ ॥ కానని శ్రీకమైన నాకంబు
నందు । నిర్వహింపఁగలేనై తిసీరజాక్ష । కలిమి సాలని వారికిఁ బలిమి గలదె । యిం
క నెయ్యది బుద్ధి సర్వేశ యనిన ॥ క ॥ ఓ నాయియింద్ర నా యెద । పైనుండె
డురమను గానఁ బ్రణయపుటలుకన్ । బూని యెటనిల్చెనోయని । యేనుండితిఁ
గాన జలధికేగుట యెఱుఁగన్ ॥ ఉ ॥ అక్కట లక్ష్మిఁ బాసి క్షణమైనను నేను వియో
గవేదనం । జిక్కఁగలానె యెట్లయిన శ్రీతరుణీమణి వచ్చునట్లుగా । నాకయియు
పాయ మెంచవలె నూహ యొనర్చితి లక్ష్మి రాకకున్ । గ్రక్కున వేల్పులెల్ల నమర
త్వముఁ బొందుటకున్ సురోత్తమా ॥ గీ ॥ కవ్వముగఁ జేసి మందరక్ష్మాధరంబు ।
వాసుకిని త్రాడుచేసి దుర్వారశక్తి । జలధి మథియింపుఁ డందునఁ గలుగు నమృ
త । మబ్జగేహిని పొడము సత్యమ్ము సుమ్ము ॥ గీ ॥ అదియుఁ గాక నైరావతా
దు లబ్ధిఁ । బొడముఁ బోయిన వెల్లను బూర్వసరణి । నింతయత్నంబు సేయ
నీకేక దేశ । మునను గూడదు దైత్యులపొందు లేక ॥ క ॥ బలవంతులైన దైత్యు
లు । గొలువఁగనున్నాఁడు బలిఁ గూర్చుకగలశీ । జలధి మథియింపుఁ డమృతము ।
గలిగిన తర్వాత వానిఁ గడవఁగవచ్చున్ ॥ గీ ॥ వినవె యిహామూషకన్యాయము
న ధరిత్రి । నాక్రమంబున నమరేంద్ర యసురవిభుని । తోడ సంధింపు మని పంపెఁ
దోయజాత । నాభుఁ డరుదెంచె వైకుంఠనగరమునకు ॥ సీ ॥ కాళోదరస్వా
మి ఘుషించుఁ బలుమాఱు వలిగాడ్పు దనుఁ జేరవచ్చెననుచు । శుకనారదాదు
లఁ జూడంగ నొల్లఁడు శుకనారదాఖ్యలఁ జొప్పడుటను । జెలివిష్ణుఁ దనకన్నుఁ దె
ఱచి దృష్టింపఁడు వామాక్షిరుచులు తీవ్రంబులనుచుఁ । దనదు పేరిచ్చి పెంచిన
మాధవుని జెట్లపాలుగఁ బంచు శాపంబొసంగుఁ । గన్నకొడుకు సుబగవానిఁ గాఁ
దలంచుఁ । దనువిపాండిమ నీశ్వరత్వంబుఁ దెలుపఁ భృగుసుతాయోగసంతా
పపీడ్యమాన । మానసుండగుచుండెను మాధవుండు ॥ ఉ ॥ అంతట నాదివస్ప
తి బృహస్పతి చెంతకుఁ జేరవచ్చి మా । ర్యంతరకాంతమౌక్తికవిభాంబులు పాద్య
ముగాఁగ మాలికా । దంతురభృంగఝుంకృతులు దంచిత మంత్రములై చెలంగ
న । త్యంత వినీతిఁ దత్పదములందుఁ గరాబ్జములుంచి యిట్లనున్ ॥ మ ॥ భవదా
శీర్వచనప్రభావమునఁ గా ప్రత్యర్థిజాదైతేయుగా । డవలేపాంధతమోవిలేపక

రణోద్యద్దివ్యతేజోవృషా । రవివిద్యోతవికాసిమత్కరశతారంబందునిల్చెక్ రథాం।గవలెన్నిజకరసుర్యనాగపదలక్ష్మీకాంతవాచస్పతీ॥సీ॥ దేవతావళికెల్ల జీవభూతుఁడవౌటజీవాఖ్యనీకుఁబ్రసిద్ధమయ్యె। వాణినీకేవశంవదమైచెలంగుటగీష్పతినామముకీర్తిఁగాంచె । బుద్ధినేమీగూపమునఁ బ్రవర్తింపఁగాధిషణాభిధానంబుదేజరిల్లె । నహిభయపరిహర్తవౌటచేఁజిత్రశిఖండిజాతాభిఖ్య గణనఁగాంచెఁ । దండ్రివలెమమ్ముఁబోషింపఁదత్వంబుఁజెల్ప। నోచుకతమునగురునామముచితమయ్యె । నీమహత్వంబునాకువర్ణింపఁదరమె । జలధిగాంభీర్య దేవతాచార్యవర్య ॥ ఉ ॥ ఇప్పుడదేమొనాదుదురదృష్టమునంబరిభావమొందినా । నెప్పుడునీకటాక్షబలమెంచుటనేభయమందనింకమీ । కప్పులలాశిభర్తసహితుఁడౌటకుపాయముసూడఁదీరుగా । కిప్పనినిర్వహింపఁగలశేయననాయన వజ్రికిట్లనున్ ॥ క ॥ నిస్సత్త్వుఁడవివతఁడతి । దోస్సారుఁడుమీకుసంధిదారకించుటకున్ । దుస్సహముతప్తయోరుభ । యోస్సంధియనంగవినవెరయోదివిజేంద్రా ॥ క ॥ వినుమునాచేనగుగతి । నానావిధములనుదనుజనాథుఁడునెయ్యం । బూనఁగఁజేసెదననితాఁ । బూనుకచనిమొక్ సుపర్వపుంగవుఁడంతన్ ॥ క ॥ ఒకపర్వతగుహదిక్కై । యొకసంయుతుఁడగుచుగురునియోగమనముసూ । చుకయున్నతజిక్ శుభసూ । చకములతోఁగురుఁడువచ్చిశక్రునకనిమెన్ ॥సీ॥ అమరేంద్రనీవంపననుకంపజనియింపఁబొలదిండి నెలజొరిపురముచేరి। వెలిహజారంబుననిలిచిగొల్లలునిల్పఁ బలికినేవచ్చుటదెల్పుఁడనుచు।నవరసంబులవారినసుసరించినవారుసమయంబుగాదనిజాగుసేయ। మంత్రులకెఱిఁగింపమంచిదెయనుటగాకెవ్వరుఁదెల్పరదేమొకాని । యసురపతితేనున్నరమ్మపొమ్మనఁగ నిచ్చ । కములుచేసుకతిరిగెడువాయకుండు । కలహభోజనుఁడతనికిఁదెలియఁజెప్పి। నన్నుఁబిలుపింపఁగానేనునిన్నరేయి ॥ గీ ॥ సమ్ముఖమునకువచ్చుచుఁజనుచునుండు । గరుడగంధర్వ యక్షరాక్షససుపర్వ। బలములెల్లెడఁదోలఁగఁద్రోబ్బఁగవశంబు। గానికక్ష్యాంతరంబులుగడచియవల గీ॥ మయవినిర్మితనవరత్న మయసభాంత । రమునఁజెలువొందుభద్రభద్రాసనమునఁ । గనకశైలాగ్రనీలమేఘంబనంగ। నిండుగొలువున్నబలిదైత్యునేతఁ

గంటి ॥ గీ ॥ ననుఁగనుంగొనినప్పుడె వినయమునను । లేచికూర్చుండుమనెడి
నిలింపవైరి । చేరియాశీర్వదించినఁ జేయిమొగిచి। రమ్మగూర్చుండుమనఁడెం
తరాజసంబొ ॥ గీ ॥ అపుడుమన నారదుండె నెయ్యంబుమీఱ। రాబృహస్ప
తియిందు రారమ్మటంచు । నొదిగిచోటిమ్యనందుఁగూర్చుంటినొదిగి । యి
వ్వలవ్వలదైత్యులట్టిట్టుదొఱియ ॥ వ ॥ అంత ॥ సీ ॥ బలపాకనముచిజంభ
పులోమముఖ్యదైత్యులమనవికెఁ జెవియొగ్గివినుచుఁ। జేరివినీతినాశీర్వాదమొన
రించుగౌతమాదులసుగ్రేఁగంటఁగనుచుఁ । దనధాటిపదములందమునవిన్పిం
చుగంధర్వులకుడుగరల్ దయనొసంగు । నవధారుదేవవేశ్యాభుజంగయటం
చుఁగంచుకుల్పొగడనుత్కంఠవినుచు ॥ హరిహరాదులతోఁబోరనలవిగాదు ।
మానుమనుశుక్రుతోమఱుమాడలుడిగి । కలవెయేవైనవింతవార్తలుదివంబు ।
నందునారదయనుచునయ్యసురవిభుఁడు ॥ క ॥ ననుఁజూచిననేనాతనిఁ । గ
నుఁగొనిసౌభాగ్యత్రమస్తుఘనతరతేజో। వనజాతహితోజ్జ్వలభూ । వనజా
తదితిప్రసూతవరయనిమతియుక్ ॥ మ ॥ బలిదైత్యేశ్వర తావకీనపరశుంభ
త్కీర్తితేజోరుచుల్ । దళమైలోకములాక్రమింపఁగసుధాధామోష్ణధామా
గ్నిమం । డలముల్నీరుమ్మైచనక్ శివునికంధత్వంబుప్రాపించినక్ । గులకాం
తామణిచెట్టఁబట్టుకొనియేగుస్వర్ధిభిత్పార్థియై॥ మ॥ అనిననవ్వుచుదైత్యభర్త
సురలోకాచార్యయేమీప్రియా। జనమన్నన్మటియేమిలేదఖిలముక్ సంపన్నమై
యుండుసీ। ఘనకారుణ్యకటాక్షవీక్షణమునక్ గాంక్షింపనేమున్నదై।నను విజ్ఞా
పనమొక్కఁడున్నదవధానంబొప్పనాలింపుమా ॥ గీ ॥ అమరపతినేఁడునీదునె
య్యంబుగోరి।నన్నుఁబంపినవచ్చితినాయమగుట।నన్నదమ్ములకేలవృథాహవం
బు।గలసియుండుటమేలెల్లకార్యములను॥ వ॥ అనినవిస్మయమానమానసుండు
ను స్మయమానవదనుండునునగుచువిరోధిస్మయమానహరణబలియగుబలియి
ట్లనియె ॥ గీ ॥ నాట్యమీక్షింపనేనొకనాఁడురంభ । నంపుమనిచెప్పి పంపహా
స్యంబుచేసి।కదలికాతరువంపినకండక్రొవ్వు।దీఱెనేనేటికైననద్దేవపతికి॥క ॥వి
నుముబృహస్పతియుఁకనై।ననుభక్తినినన్నుఁగొలిచినసుమన్నింతుక్।దన నేరము
గాకున్న।న్విననేరముదోడితెమ్మునేగమియునినక్॥క॥వచ్చితినిచ్చటికేనువి। యు

చ్చరసులనాథవింటివాబలిమాఱ్క్యమ్మిచ్చకువచ్చినరీతిం। జెచ్చెఱం గావింపు మేమి
చెప్పుదునింకఁ॥సీ॥హస్తీంద్రకుంభంబులప్పళించుకరంబుదనుజపాదములొత్త
ననుపుపఱపు।సురకిరీటములనుంచుపదంబుదైతేయనాథుతేజీవెంటనడవనేర్పు।
వందిమాగధులకైవారంబు వినుచెవివిబుధారిరాకట్లు వినఁగనేర్పుఁ। హరి
యింతుఁ బాలింతు ననుమాట లయ్యజియ్య యటంచు వినయోక్తు లాడఁ
గఱపు। మాబలీంద్రునితోటి నెయ్యంబు గోరి। తేనియీరీతి సేవకవృత్తి గాని।
దొరతనంబులు మెఱయింప దొరకదింక। నీకు నెటువలెఁదోఁచునో నిజ్జరేం
ద్ర॥ వ॥ అనియనుంగాక నేను నిలింపవైరిచేతనంపించుకొనివచ్చు నెడమా
ర్గంబున నారదుం గాంచి నేవచ్చిన వెనుకనచ్చటవిశేషంబు లేమియనియడిగిన న
తఁడిట్లనియె॥ సీ॥ మనకువారికినైకమత్యంబుగలుగు నేపొసఁగదటంచుజంభుం
డునాడి వైరులయందువిశ్వాసంబు గావింపనాయంబు గాదనినముచిపలికెఁ।
గపటంబు గానినికరంబు గాదిదినమ్మఁబోకుఁడీయంచునుబాకుఁడనియె। నామా
టనిజమెయీయమరులతోసంధిగీడటంచునుహయగ్రీవుఁడాడె।దనుజనాయకుఁ
డివియె యోజనల తెఱఁగు। విబుధనాథుండు మానంబువీటఁబుచ్చి। కొలువ
వచ్చెదనన్నను నిల్వరాదె। యింతకన్నను బ్రాభవంబేదియనియె॥ ఉ॥ అన
వినివిప్రజిత్తిదురహంకృతితోనిదియేటిమాటవృ। త్రునిహింతుఁడైనవధించెనసి
తో దితిగర్భము సొచ్చి యింతయు। న్వినివినియుండియుంచుకవివేకము లేక
సురేంద్రుమైత్రిఁగో। రిన నగరే నిశాచరవరేణ్యయటన్న బలీంద్రుఁడిట్లనుఁ॥
గీ॥ ఎట్టివారలుశరణన్న నేలవలయు। వీరధర్మంబు గావునవిప్రజిత్తి। కావ
వలదన్న భీములఁగాఁదలంప। రేలయీయోజనలుమానుమింకననియె॥క॥ అ
నినారదముని దెలిపెను। వినుమటుగావుననిశాటవిభుఁడిటులైన।న్నినుఁద న
భృత్యునిఁజేయఁగ। నెదఁదలఁచినవాఁడుచూడుకార్యంబింకఁ॥మ॥సముద్రైరా
వతకుంభి జృంభితశిరస్సంస్ఫాలనప్రాపితో। త్తమసింధూరవిభాతి పాట
లితహస్తంబుల్ శయాళుద్యుస। ద్విమతాంఘ్రిద్వయమర్దనంబుననుదాద్య
క్ష్మోణితాంమ్రేడితం। బమరంగాంచ రెయింకనోయమరనాథా యెట్లు సైరించె
దో॥గీ॥ దైవగతి యెవ్వరికిదాఁటఁదరముగాదు। చింత సేయంగవలదు దాపంత

యేని । బలికిఁ గప్పంబు లిచ్చుటఁ గొలుచుటయును । న్యాయమటువలెఁ గావింపు
మమరనాథ ॥ క ॥ అని వెచ్చనూర్చి యప్పుడు గా । కనియె నిమిషవిభుఁడు దిగ్వారా
న్వితుఁడౌచుఁ । ధనబలములతోడ బలీన్ద్రునిసమ్ముఖమునకు వచ్చి తోరపు భక్తిన్ ॥
క ॥ దేవేంద్రుఁడు హాయాశతమే । ధావభృథస్నాతపూతమగు మస్తకమున్ ।
దేవా భియాతిపదరా । జీవభూరిమరంబుగాఁగఁ జేసినయంతన్ ॥ చ ॥ ఉరుమ
ణిపీఠినిండు గొలువుండు నిశాచరనాథు పాదపం । కరుహములందుఁ గోక
ములకై వడినంచలరీతిఁ జేంట్లవై । ఖరిఁదులకించె నిర్జరశిఖామణిమౌళిఁ దనర్ఘ
జాతికెం । పురవలు సిద్ధపుందళుకు ముత్తెము లెచ్చు కిరీటపచ్చలున్ ॥ వ ॥ అంత ॥
మ ॥ సముఖాయంచును వేత్రహస్తులు వచించన్ డిగ్గనం లేచి యా । య్యసురారా
తియహార్యపక్షహరణాహంకారి లేలెమ్మటం । చమితోత్సాహముమీఱ నెత్తె
సురరాజ్యశ్రీకచాకర్షణ । క్రమపాండిత్యకలాపిచండిలభుజాకాండంబులం
గొబ్బునన్ ॥ గీ ॥ ఎత్తి కౌఁగిలించి యీవేల్పు మొక్కెఁడు । పెద్దవాఁడవనుచుఁ
బ్రియముమీఱ । భద్రపీఠి నెక్కి పార్శ్వభాగంబున । నొక్క చిన్నిగద్దె నుం
డఁబనిచి ॥ ఉ ॥ అంబరసేమమే మనజయంతుఁడు లెస్సయియున్నవాఁడె హా ।
షణం బెశచీవధూమణికి సర్వసురుల్ సుఖమున్నవారె స్వ । ర్గంబున కేవిరోధ
మును రాదుగదా భవదాగమంబు సా । ఖ్యం బెయటన్నఁ గాంచి కులిశాయు
ధుఁ డిట్లను దైత్యభర్తకున్ ॥ ఉ ॥ ఈకరుణాకటాక్షము కయించుక నాపయి
నిల్చియున్నచో । నేకడమేలుగాక వగపేటికిఁ గల్గెడు దానవేంద్రమై । నాక
లదొక్క విన్నపము నాకసురాధిపనామమేలనీ । వేకులకర్తవై సురల నేలుము
దైత్యుల నేలు వైఖరిన్ ॥ గీ ॥ నేను నీసమ్ముఖమ్మున నిలచియున్న । వారిలో
పలనొకఁడనై వలయుపనికి । నిందునందును దిరిగెదనిదియె నాకు । మనవి కట్ట
డిగా వింపుమనిన నతఁడు ॥ సీ ॥ లెక్కలు లిఖియింప లేఖకాధీశుండు పాకంబు
గావింపఁ బావకుండు । దండధరుండు ముందరబరాబరి సేయఁ జరుఁడై చరింపని
శాచరుండు । నీరధీశ్వరుఁడు పన్నీటిగిండి ధరింప మృగవాహనుఁడు తాళవృంత
మూన । సర్వస్వమును విమర్శన సేయ శ్రీదుండు భూతాళిఁ గొలిపింప భూ
తభర్త । ఖరరుచి సహస్రకరదీపికలధరింపఁ । బాసఁగ విడెమియ్య శతపత్ర

పూగహారి । కడమవేల్పులు దగునూడిగములు సేయఁ । గట్టడయై సర్చి ప్రోచె రా
క్షసవిభుండు ॥ సీ ॥ విడెము చూకుఁ నొక్కవేళ చూకిఁ నందనచేల చెఱఁగు
నఁ జెమటఁ దుడుచుఁ । గొలువుననుండి డిగ్గ నడిగ్గవంతలో దండకై చేరి కైదండ
యొసఁగుఁ । జనవరి ద్దైపడి జారెడు రత్నభూషణము లప్పటికప్పుచక్కఁ బెట్టుఁ ।
జేర్కొని తనుఁ జేరఁ బిలిచిన స్వామి యేపూనతి యిచ్చె దరంబు నిల్చుఁ । జూచి
లపన్నగానక సురక్షివిసరు । నేనిమాటాడినను నుతియించు మిగులఁ । జీ
ట కలిజృంభణంబునఁ జేరి దివిజ । వైరికగ దాళి యిచ్చు కదారి యగుచు ॥ క ॥ ఈ
సమయమునఁ గపనెయ్యము । గానుడువఁగ విశ్వసించె ఖచరాధీశుఁ । దాన
వనాథుఁడు చిత్తము । రానడచిన వారె హితులు రాజుల కెల్లన్ ॥ గీ ॥ అం
తనొకనాఁడు పూర్వదేవాధినేత । సుముఖుఁడై యున్న వేళను జూచి యిం
ద్రుఁ । డాప్తమంత్రులతోడ నెయ్యంబు సలిపి । పలికె నిట్లని సవినయ పదవి
మెఱయ ॥ ఉ ॥ ఈ మదమత్త వారణము లీ జవనాశ్వము లీ రథోత్కరం । బీ సు
థితారివీరభటు లీ దురతిక్రమ విక్రమక్రమం । బీ మహనీయకీర్తి గల దే త్రిజ
గంబు లనేకగాకయా । రాము సన్నవారి కిఁక రాఁగలవారికి నున్నవారికిన్ ॥
ఉ ॥ ఇన్నియు నొంగదా దితిసురేశ్వర దేహమనిత్యమాట సం । పన్నత నిత్య
మంచుఁ దలఁపంబని లేదటు గాన సంశయా । పన్నతనొందెనా మది యుపా
యము గల్గు నె నిత్యతాప్తికిన్ । గ్రన్ననఁ గల్గనేని యెఱుఁగన్ వలయుం దగియున్న
యోచనల్ ॥ గీ ॥ క్షుత్పిపాసాజరావ్యాధిశుష్యమాణ । కాయమున లేదొ
కింత సౌఖ్యంబు దేహి । కదిసవిస్తరఘటితెఁ దెల్పెదను వినుము । దివ్యతేజ
స్సనాథ దైతేయనాథ ॥ చ ॥ కనుఁగవఁ జీకటుల్ గవియుఁ గర్ణపుటంబుల
దిమ్ము గ్రమ్ము మిం । చును జఠరాగ్ని దుర్బలత చొప్పడు నంగములన్ శిరంబు
నెం । చ్చు సితరభోగ్యవస్తువులు సూడ సహింపదు మాటమాత్రమా । డను
మదిపట్టి నాఁకటం బడస్వశమేత్తుణమైన నేరికిన్ ॥ గీ ॥ పెదవి పై కెత్తు నాలుక
పిడచగట్టు । గొంతు తడియాఱి నెట్టుకొంత దడవు । దాహమునఁ గుదక
ములేక యుసనసేసి । కలదె మఱియింతకన్న దుఃఖంబు జగతి ॥ గీ ॥ అన్నపా
నంబులేక యొకదినంబైన । దేహి నీర్గంబైనతో దాగలయు న్లెస్స । వైద్య

వాతాదికజ్వరబాధ లవియు । విషమహేతువు లగుపథ్యవిరహితముఁగ ॥
గీ॥ కలుగునూరేఁడ్లలో నర్ధకాలమపహ । రించు నిద్రయె యానిద్ర రేపు
మాపు । మానియుండినజాడ్యంబు మేనఁబొడముఁ । గన్నఁగవయందునరుణి
మగడలుకొనును ॥ సీ॥ ఇంతకన్నను దుఃఖమిఁక నెందు లేదని తెలుపుచందం
బునఁదలవడంకెఁ । గనుఁగవఁబొరలుగప్పె నెంతేదొ చూతమనొప్పిలికసడలికన్
బొమలు వ్రాల । యౌవనస్తంభహైన్యంబున దేహంబు గుమిలిగుడారునాఁ
గుదియఁబడఁగ । స్వచ్ఛవృత్తిని దనర్చుఁగ ముక్తములగు భాతి నెక్కటిద్వి
జపఙ్క్తు లురుల । ఘనజరాఘాతహుంకృతి నెనయఁదగ్గు । నెఱలసద్వృ
త్తికర్ణవిస్ఫురణ నెంగుల। వృద్ధభావంబువచ్చిన వెనుక జనున। కేమిసౌఖ్యం
బుగలదు దైత్యేంద్ర చెపుము ॥ క ॥ ఇదిగాక శమనకృత్యం । బిదమిత్థంబ
నఁగఁగూడ దీదృశదుఃఖాస్పదమగు దేహంబున నె । వ్వాదిసుఖియింపంగసు
లభమా యెవ్వరికిఁ ॥ వ॥ అటుగావున జరాజ్వరగహనపవనదహనప్రధావ
ధారణత్రు ధావ్యధాముధా విధానావధాన విధా సిధానంబును - ము
ఖముల బిలపల్వల సరసతాప నోదనభీష్మగ్రీష్మ విలాస పిపాసానిరాసంబు
ను - ప్రపంచపదార్థ ప్రజ్ఞానప్రతిబంధకబంధుర రజోనిద్రాముద్రావి
ద్రావణంబును - నానామయాకృతిపురాకృతదుష్కృత మరీచికావికృతిని
రాకృతికృతియును - నంగరాజ్యజీర్ణకరణవిజయయాత్రోదీర్ణజరాబల
నిరోధకంబును - దేహజీవనీరక్షీరభేద విధాన మాంసలహంసజాతపలా
యనమంత్రోపదేశదేశికంబును - సుమనోవిలాస నిత్యయౌవనపవనవికాస
కారణంబును- భోగినీభోగవిభేదాదరమయూరసత్రప్రవర్తకంబును- శృం
గారరస ప్రధానప్రభావప్రభాప్రవాహప్రకామ ప్రవర్షణప్రక్రియాప్ర
వీణంబునై - ప్రావృషిజపయోజప్రసృతామృతంబుచందంబున నందంబగున
మృతంబు సంతరించినంగాని గాత్రంబులు శిష్టభోగంబులకుం బాత్రంబు గాదని
తలంతు నందులకొక్క యుపాయంబు గలదది విన్నవించెదనాకర్ణింపుము॥గీ॥
కవ్వముఁ జేసి మందరక్ష్మాధరంబు । వాసుకిని ద్రాడు చేసి దుర్వారశక్తిఁ। గ
లశవారాశిఁ ద్రచ్చినఁ గలుగు నమృత । మనుచు హరియానతిచ్చె నప్పురసా

థ ॥క॥ నాభ్రమున స్పృహయవ్వలిము। సేవించినసిరిమిగులఁ జెలఁగుచు సభలో
దేవాదులెల్ల భళిభళి। దేవాధిపమంచియుక్తి దెలిపితి విచటన్ ॥గీ॥ అటులనమృ
తంబు గలుగఁ బాలధికముగను। నీకు నెంసగెదమింక సందియము వలదు। తగిన
యత్నంబుసేయుము తడవు సేయ। రాదు వినుమేశు భక్ష్య శీఘ్రంబనంగ॥ క ॥ అ
నియుక్తస్పృహించి మిదెపు। దనుజుల వాక్యములు దేవతాపతి పలుకు। ల్విని స
న్మానించి మంచిదె। యనిబలియును వారిఁగూడియప్పుడెకదలెన్ ॥ గీ ॥ కదలి
మునుపు త్తమోత్తంగ కదళీచంద్ర। కదలినమరావతీపన కదలినెనయ। రంగదరి
భంగసంగరరంగచంగ। తుంగచతురంగసేనాతరంగఁడగుచు ॥ క ॥ మం
దరఁ జనిచని గాంచె। స్సుందరముందుష్టసత్త్వమయకందరమున్। సుందరమున్
శిఖరిశిఖా। పుందరమున్ దివ్యనవ్యమణిబృందరమున్ ॥ క ॥ కనుఁగొనియి
దిగపమందర। మనియుడిగిన బలికి సింద్రుఁ డనియెన్నిజవా। హన ఘనగ
ర్జారవలం। ఘనజాంఘికనవరసార్ధన్ గంభీరోక్తిన్ ॥ మ ॥ కనుఁగొంటే ద
నుజేంద్ర తాపకజయాంకప్రౌఢిగీతాళివే। టగాను గంధర్వవధూమణుల్ స్రత
తముల్ గానంబు సేయంగ రం। గిన వానిటను బొంగి నిర్ఝరము లేగ న్వార్థికా
న్స్మయునో। క్రూనిరక్షించెనటంచు వృద్ధినొసఁగంగా నెంచెనో శైలమున్ ॥చ॥
అనఁజెలువవ్వనవ్విదనుజాధిపుఁడిట్లను నౌవగారినీ। యనుపమబాహుశక్తి దె
లియుస్వీకరించెదు శైలపశుభే। దనచతురత్వమున్నొడివితజ్ఞుఁడవౌనన స్వామి
కెట్లుదో। చెనోయి టు తేగణింపుదునెచిత్తమెఱుంగ దెయుంచునింద్రుఁడున్॥
క॥ ఓయంతవానికుపక్కృతి। సేయఁగలిగెనాకటంచుఁ జెలఁగుచుగిరిరా। జీవె
డనిస్స్వభావిత్యుదార। తోయాశ్రమదర్శుధారదోఁగెడుఁగంటే ॥ గీ ॥ అసుర
నా యకటేఁదుగప్పోషణనూఁ। దలఁచిచెంగావిగప్పిన చెలువుమెఱసెఁ। దు
రగఖురక్షతాంతముగ చుఁగెంచుసాళిపాడమ। నందమైమించునీమందరాచలంబు॥
మ॥ బసిమిక్వోశ్వరకంబెయీగిరిదరీభాగంబులన్వేదుక। ల్వాలయన్ గ్రిడలు
సల్పుకిన్నరసతుల్ జ్యోతిర్లతాదీపముల్। జ్వలియింపందిలకించి సిగ్గునసురో జ
ష్టామపాలాంచలం। బులనార్పింపుసు మూచినవ్వఁగఁబ్రియుల్ స్వార్థత్వమున్మెచ్చు
చున్ ॥ మాలిని ॥ మృగధరమృగనాభిస్పృష్టగండోపలంబు। ల్బృగభుగమ

నుత్తాపుల్పాన్పైనీమందరాద్రి। స్వర్గయువరమృగాక్షీవృత్తవక్షోజకుంభా।
త్యాగణితతులితత్వావాప్తిఁగంటేబలీంద్రా॥ ఉ॥ దానవనాథకంటెవసుధా
ధరరాజముమౌళిభాగసం । దానితతారకాకుసుమధామముగైరికకుంకు
మంబుసం । ధానితమేఘవర్ణరుచిరాంబరమెంచఁగమించెనెంతగా । సానుల
కూటముల్ గలుగుజాణలు సీటులువెట్టకుందురే॥ వ॥ అనియనితరసాధార
ణసుధామధురవివిధవచోరచనల నవ్యసుధాధరంబువినుతించు సుధాశనాధి
నాథునకు విబుధవిరోధిమూర్ధన్యుండిట్లనియె ॥ గీ॥ ఔరమనరాకకలరిమి
న్నెంచియున్న । దీనగేంద్రంబుగదలింపనెవ్వఁడోపుఁ । గలఁడెయటువంటిబలి
యుఁడొక్కరుఁడుదేవ । దానవులలోననబలదైత్యుఁడనియె ॥ గీ॥ అసుర
నాయకనీధృతికళికి శృంగి । కుతలమంటనమందరక్షోణిధరముఁ । జెల్లగిం
చుటయిదియొకపెద్దతికమె । యిందునెవ్వనిచేతఁగాదిట్టిపనికి ॥ గీ॥ దిగ్గజం
బులుద్రొగ్గధాత్రిధరింద్రి । మడఁగఁద్రొక్కుఁడునోలేకయంబరమున । కె
గరవైతునెంతిరిగినగేంద్రమునకు । తెక్కులాదవెనొయంచువిరించిచూడ॥వ॥
అనినవినిబలార్పసురుమెచ్చకజంభుండిట్లనియె॥ క॥కులపర్వతంబులేమను। గ
లయఁగనమ్మొదళులార్పఁగలిగిననాకు।గ్గలమేమందరమెత్తుట। యలమేరువునేక
బగల్పనాదైత్యేంద్రా॥ వ॥ అనిమతియుశంబరారిష్టనేమిత్రిపురవాసజం
భశుంభనిశుంభ హయగ్రీవనముచితారక బాణవిప్రచిత్తివిరోచనహేతిప్ర
హేతిమయమాయావిమాలిసుమాలి పౌలోమకాలకేయనివాతకవచ వజ్ర
దంష్ట్రకాలనాభశరభవృషపర్వ రాహుమహిషేల్వల వాతాపిదుర్నిష్ట
ణోత్కలమేఘదంభ ద్విమూర్ధకేతుక్రోధవశాది నానాదనుజయూథనా
థులు - మందరవసుంధరాధరసముత్పాటనపాటవంబుఁదెల్పుచుసబలీంద్రు
చేఁగనకమణిమయభూషణాంబరాదులు బహుమానంబులుగైకొనుచు మ
హోత్సాహంబునబాహులప్పళించుచు ♦ శంఖమర్దళపటహభేరీధణంధణ
ధ్వనులకుంబ్రతిధ్వనులిచ్చుమందరకందరంబులకుంగుప్పించుచుఁదనుంబెకలింప
వచ్చుటనిచ్చనెఱింగిమచ్చరంబునంబెచ్చువెరిగియుద్ధరంబుందమతోటియుద్ధరం
గంబునకుంబంపినబలంబులోనాదరికుహరనిర్గతశరభశార్దూలగండభేరుండఖ

ద్గసర్పనకంఠీరవ మహోద్దండవేదండ ప్రచండభల్లూకశశచమరశల్యభల్లసా
లగసాలావృకవరాహమహిషమర్కట మహోరగప్రముఖ జంతునికా
యంబుల కాయంబుల కపాయంబుగల్పింపుచును పాయంబులనగ్గట్టుచుట్టువా
రుకొనియిట్టట్టు మెదలక నెట్టుకొని యొకరొకరు కదలించిచూచికదలకున్నఁబ
దుగ్రఘనగూఢ రువేగుహలక్షకోటిసంఖ్యాకులుంగూడికొని నలుదిక్కులండాసి
తోసి ద్రోసియుంగదలింపలేక యుద్దామనిశితకుద్దాలంబులంబెద్దయుం బ్రొద్దు
నాశైలంబుమూలంబుగానంద్రవ్వ నెడనెడం బొడముస్థూలోపలంబులుపెక
లింపఁజాలకయులువకట్టునించిమించినభుజాటంకంబులనగల్చితత్శిలాగర్భం
బులవెడలువహాఘులఁగనియాశ్చెరువందుచునందందసన్నలువై చుచుమత్తియు
నానోపాయంబులంజూచుచునెంకించుకయుందెమలింపఁజాలక సురాసురజా
లంబులుఘర్మకణజాలకంబులందోఁగుగాత్రంబులు సరివన్ని ఘ్యరంబులగు గోత్ర
బులంబోలగుహాముఖంబులువెడలుగాడ్పులచాడ్పున నాసికారంధ్రింబులనీరం
ధ్రింబులై నిట్టూర్పులు చెట్టిదంబుగానడరభుజంబుల బలిమిసడలనెండల్లుజడియ
జడిమనిగుడబడలియున్నవారలంగనుంగొని ॥ క ॥ బలియింద్రునకిట్లనునిటు।
వలెనూరకయుండఁదగునెవరశైలగరు । ద్దళనసమర్థుఁడవయ్యును । భళిభళి
దేవేంద్రయనినబలికతఁడనియెన్ ॥ క ॥ బలజంభ ప్రముఖమహా । బలశాలు
లచేతఁగానిపనియిటవాచే । నలవడునెదైత్యనాయక । యలవెన్నునివేడఁద
గునుపాయంబింకన్ ॥ క ॥ అనివారనందోడొక్కనితాఁ । గనకాద్రికినేగియ
చటఁగమలాత్మునిద । త్తనయుంగనుఁగొనిసాష్టాం । గనమస్కారములు
సేసికార్యముదెలుపన్ ॥ క ॥ వినినవ్వుచువనజోదరుఁ। డనియెసురాసురలు
మీరలందఱునొకగ । ట్టునగల్పలేరెయిఁకనే । యనువున సుధగాంతురనుచు
నహిపతిఁదలఁపన్ ॥ సీ ॥ తన మహాసవ నిరంతరసమ్యగాసక్తికుండలీంద్ర
త్వంబుకుదవుపఱుపఁ । దనశ్రీవహానసముద్భాసితోత్సాహంబుచక్రిభావము
నకౌజ్జ్వల్య మొసఁగఁ । దనభోగినీభోగజనితానుభావలీలభుజంగపుంగవో
ల్లాసమొసఁగఁ । దనమహాబలసముద్యద్విగ్రహప్రవృద్ధియహీనభావంబుదేఁ
టఁబఱుప। సోమరుచియుసనంతవిస్ఫూర్తిభోగి। ముఖ్యతయుభూమిభారణస

ముత్సుకత్వ । మలరఁ జెలువొందు నెవ్వఁడు వారణపణితి । నట్టి శేషాహి వచ్చె
నయ్యవసరమున ॥ క ॥ వచ్చిన యచ్చిలువలదొర । మచ్చికతోఁ జేరఁబిలిచి
మాధవుఁడు ఫణా । భృచ్చూడామణి మందశ । లోచ్చాయమగలించి పేరికొనఁ
గుమటున్నన్ ॥ క ॥ పెకలించి యిచ్చినఁ జాలుం। బ్రకటితదోశ్శక్తి బెండు వలెఁ
దెచ్చెదమే । యొకరొకర మెయని దైత్య। ప్రకరంబులు మదము మీఱి పలుకఁగ విం
చున్ ॥ మందరధరము ॥ మంచి దెయంచును మరుదశనవిభుం। డంచితశక్తి
నినఖిలము గొలువన్ । గాంచనభూస్వరఘనతరమహామో । దంచితమందర
ధరగతుఁడగుచున్ ॥ క ॥ పరివేష్టించె ఫణీంద్రుఁడు । ధరణీభరణాత్మ సా
మ్యధన్యుఁడటంచుం । బరిరంభణమొనరించెను । ధరణీధరమౌళి ననుచు దా
రసూర్తిన్ ॥ మ ॥ ధరణీభారము నేవహింపఁగ మహీధ్రింబయ్యెఁదా నెట్లు
మం । దరమంచల్గెనొనాఁగ నాగవిభుఁడుద్యత్తోఁధసంరంభియై । పరివే
ష్టించి యగల్చెఁ దన్నగము తన్మైభృత్తుంగశృంగాగ్రభం । గురజంఘాలదృషద్ఘ
లంఘలఘులా ఘోషంబు ఘోరంబుగన్ ॥ గీ ॥ ఇటులఁ బెకలించి కరముల కెత్తి
మిగుల । సంభ్రమమున సురాసురుల్ శైలమాని । పట్టఁజాలక మున్పటి పాటు
గొనఁగ । కూలనైచిరి మందరకుధరమవని ॥ గీ ॥ దాన నొచ్చిరి గొందఱత్తఱి
నగారి । ముఖసుపర్వులు చక్రికి మొఱలు వెట్ట । గరుడవాహనమెక్కి యక్కడికి
వడిగఁ । దానవిచ్చేసె భక్తవాత్సల్యమునను ॥ చ ॥ కరివరదుండు వచ్చి ఘన
గైరికరాగము మందరాగమున్ । గరమున నెత్తి పక్షితురగంబు శిరంబుననుం
చ జాళువా । బురుకతెఱంగునం దనరఁ బొంజిగి తెక్కలుగుం దనంపుప। కెక్క
రహారుపూనఁ జంచువునఁ గీల్కొనుచిల్వ ఖలీనమై తగన్ ॥ క ॥ హరిగిరిధరించి
యిటువలె । సరగునఁ జన గరుడు వెంటఁ జనలేక సురా । సురులమనమ్ముల నం
టిన । వెరవరియని గుఱుతులూఁ నివెనకకుఁ జిక్కెన్ ॥ గీ ॥ కోరి బ్రహ్మాండకో
టులఁ గుక్షినుంచు। కొన్న విశ్వంభరునిఁ బూనుపన్నగారి । కపనిధరమేమి భా
రమాయటసురాసు । రులకుఁ జాలవిచిత్రమైయుల కెఁ గాక॥గీ॥ నిమిషమాత్రం
బులో పలనీరరాశి । తటమునకు నేగి హరిని మందరము డించి । వెనుక వచ్చు సు
రాసురవీరవరులఁ । గాంచి చూసి పించుకొని చేగె గరుడుఁడంత ॥ గీ ॥ వాసు

దేవునియానతివాసవుండు । సకలదేవాసురాలికిసమ్మతముగ । వాసుకినినం
తశక్తినివాసుఁబిల్వ। నంపియిట్లనిపలికెఁబ్రియంబుగులుక ॥ సీ ॥ పాలయులర
నొకవేళఁబలుకనిపార్వతివెఱపించికూర్తువువిశ్వనాథుఁ । బావనబ్రహ్మకపా
లమాలికలజోడౌదువాకొల్లాక నాఁడుహారమగుచుఁ। బగడమానికపుఁజెకర
డపుఁగిల్లంకణంబగుదువాకొల్లాక యెడహస్తమునకుఁ । గన్నెగేదగిఱేకుకమ్మ
తావులు వలయుచుతులాకొల్లాక చాయసంపుగాంగ। నెక్కభంగులఁజూడవిశ్వేశ్వ
రునకుఁ పెక్కావెన్వయ్యారుకేవలాప్తు। లట్టినిన్నుఁబ్రశంసింపనలవియగునె। ప్ర
ణుతగుణగణ్యవాసుకిఫణివరేణ్య ॥ చ ॥ తమవహించిశేషుఁడుయశంబుగ
నెక్కమయున్నవాహించినీ । వమృతము గల్గఁజేసినిమంతయుఁబ్రోచిననం
తకన్నను। త్తమమగుకీర్తిగల్గువసుధాధరమంథముఁద్రిప్పనానుగు। న్యాయమువహి
యింపఁగల్గఫలమందఱకున్సరియింతెవాసుకీ ॥ క ॥ లేయని యింద్రుఁడు
సూత్రి। ప్రాయముగానిటులవాడుపలుకునకెంతే । నీయెడమెచ్చునువాసుకి।
యీయకొనియెనంతనిర్జరేంద్రుఁడుగడకన్ ॥ క ॥ వేవేగవజ్రధారన్ । గ్రావ
మునిష్కంటకముగఘనవ్యగసమ్య । గ్రావమ్ములమింపఁబాశ్వన్ । గ్రావం
బులనెల్లనడిరికవ్వముచేసెన్ ॥ అంత ॥ సీ ॥ ఘనకిరీటంబులుగట్టిగా సవ
రించికలితకుండలముల కొలుకులదిమి । బాహాంగదంబులు పదిలంబుగఁదొ
డిగిముంజేకడెంబులు మొగపులరసి । యంగుళీయకముల నటకొన్ని ఘటి
యించిమౌక్తికహారముల్సట్టుపఱచి । మొలదట్టిపైరాలవంకులుపొంకముగఁజె
క్కిపిరిచుట్టిచేలముల్బిగియఁగట్టి । యంతకంతకునుత్సాహమతిశయిల్ల।
నుల్లసిల్లఁబల్లవింపఁగనొండొకళ్ళఁ । బిలిచికొనుచునుదమతమ పేరువాడి।
కొనుచుదేవాసురులుదుగ్ధవసధిఁజేరి ॥ గీ ॥ బంగరు ముల్కట్టురంగుమీఱం
గ వా। నాగభోగము ద్రిపడునుఁజుట్టి। కలశవారిరాశినిలిపిరితమసొమ్ము। మొద
లుపెట్టఁజుట్టిమోపిరనఁగ ॥ వ ॥ అంతబృందారకులుదములోన॥ ఉ ॥ అక్క
టహాసవెంద్రుఁడుబలాఢ్యుఁడుగానఫణీంద్రపుచ్ఛను । న్నకొసిమూఁకకిచ్చి
సుకరంబుగఘోరవిషాగ్ని కీలలన్ । గ్రక్కుఫణాళిమాకొసఁగఁగాదనరాడిఁ
కనేమికార్యము । దిక్కనంచునొండొరులు దీనతమోములుచూచుచుండఁ

౫౬ ॥ క ॥ తదభిప్రాయంబంతయు । మదిఁ దారసి శౌరి కపటమార్గంబున నో
త్రిదశవరులార రత్నా । స్పదఫణిభోగములు మన ము పట్టుద మనుచున్ ॥ సీ ॥
భోగిభోగశయానుఁడు యాగభాగ । భోక్తలను గూడి భోగీంద్రభోగభా
గ । ములు గ్రహించిన నదియాగముగ గ్రహించి । యాగతామసములు దై
త్యులనిరియిపుడు ॥ క ॥ దితిసుతులము పరిపఠిత । శ్రుతులము నిష్ఠురతపోని
రూఢమహోపాధి । శ్రుతులమిదిగాక బహు । శ్రుతులము మముఁ జాలకేల చేసి
మాడంగనే ॥ గీ ॥ శౌరి మేము కులస్థానపౌరుషముల । నేమిటంగొఱంత తెల్పు
మా యీసురలకు । వారికన్నను బూర్వదేవతలము గుట । నేమె ఘనులము గా
మెనీ వెలుఁగ వేమి ॥ ఉ ॥ శ్రీహరి యెంత యక్రమము సేసితి వాసుకిభోగిభోగ
సం । దోహము మీరలూని కడతుచ్ఛపుఁ బుచ్ఛము మాకొసంగ మే । మూహ
యొనర్ప లేకయిఁక నీయయోనిన నధ్యయనశ్రుతంబులు । న్సాహసముం బరాక్రమము
సత్కులజత్వము వీటిపోవదే ॥ క ॥ అనిదనుజులూరకున్నం । గనుఁగొని నవ్వ
మను శౌరి ఫణులిటమీరిఁ తనవాల్గ నేలగైకొనఁ । జనిఫణములో సంగపుచ్ఛ
మూనెసురలతోఁ ॥ క ॥ తనసేనసహితపక్ష । స్థానము లేర్పాటుగాఁగ దైవా
సురసం । తానంబులైకమత్యము । గానమృతాబ్ధిన్మథింపఁ గడఁగిరి కడిమిన్ ॥
మ ॥ అమృతావాప్తికి దేవదానవులు దుగ్ధాంభోధిమంథాద్రిచే । నమితోత్సా
హమున న్మథించు నెడ వయ్యద్రీంద్రమాధారహీ । నము గానజ్జలరాశిమున్గ నది
యావంజాలవిస్తారమౌ । కమఠాంగంబు ధరించె మాధవుఁ డభంగప్రౌఢసం
ల్లఁగన్ ॥ సీ ॥ అగశిలాపాత మోర్వక యుండుబరాశి । వక్షఫలకంబు చేమేను బాటిచే
సెననఁగఁ జూపట్టె లక్షయోజనవిశాల । మైపెకమురంబు దుగ్ధవత్తాకరమున ॥
క ॥ కరివతరకర్పరము వృదు । జఠరమున వనాబ్జయుగళసహాబహావంత । స్థి
రదాస్యంబున గలుగఁగ । మతనుఁగనివిస్మయంబు మదిఁ బెనఁగొనఁగన్ ॥ గీ ॥
మరలసొమ్మిచ్చుటకు బహుమథనపడిన । యజ్ఞజునిరోసి ఘూటకాస్తైఁప
గిని । జట్టు మోపిరనంగఁ గచ్ఛపము మీఁదఁ । గట్టునిల్పెను రాసురగణము లప్ర
డు ॥ గీ ॥ ఉదధిఁ గమఠాసనమునఁ గూర్చుండి భోగి । భోగమను యోగపట్టికఁ
గొసఁగఁ గదుము । నచ్ఛ శోణిద్ధికి బపిగుంపట్టిగాగి । శరణఁగనుప్పు చుందర

త్న్మాధరంబు ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున దుర్ఘటసింధురకంధరంబగు నమ్మందరవసుం
ధరాధరంబు వాతంధయధుర్యాన బంధబంధురంబుగా నఘటసింధుబంధురమ
ధ్యంబునం బ్రవేశించి॥ సీ ॥ శృంగాగ్రదళితవైరించాండగళితావరణధారలనని
ర్ఘరములు దొరుఁగ । నానామహాగుహాంతరసమాధి సనాథతాపసనాథమ
స్తములు దిరుగఁ । గందరాంతరసింహగజగండభేరుండశరభాదులొకటఁ గ్రేళ్లు
రకఁ దొడఁగఁ । గంపితశాఖిశాఖాశిఖాఫలపత్రకుసుమము ల్జడిగొనఁ గురియ
మండఁ జెయుతపురీతోలు గట్టు జేజేల తేఁడు । దిరుపు గట్టు విధంబునఁ దిరిగెఁ గట్టు।
వవ్యభుజశక్తి దేవదానవులుదగ్ర । జలనిధానంబు మథియించు సమయమున
ను ॥ మ ॥ కులశైలాగ్రణి క్రిందమీఁదనడుమ స్థూర్మ్యాదిరూపంబులన్। బలియుం
డై భరియించి దేవదితిభూభాగంబులన్ వారిలో । పలనున్నిల్చి స్వకీయమూర్తిని
జతుర్బాహార్గళ ల్మార్పుచున్ । కలశాంభోధి మథించె మాధవుఁడభంగ ప్రౌ
ఢరూఢిన్ గనన్॥ శా॥ ఈరీతిన్ హరి దేవదానవులతో హేలాగతిన్ ధీరుఁడై। క్షీ
రాంభోధి మథింపఁ గాంచనకటీచేలప్రభశ్శ్రీమకే । యూరాన్యోన్యవిఘట్టనా
నోదితరజంబు జ్వాలసౌవర్ణకో । టీరచ్ఛాయలు పర్వఁ బర్వతము గన్పట్టెం బొమ్మ
హేమాద్రికిన్ ॥ అప్పుడు ॥ శా ॥ రక్షోదేవమిథోట్టహాస హాహాహా రావం
బులుం గూర్మనుం । ధక్షోణీధరఘట్టనాఘుర్ఘురనినాదంబుల్ ధ్రువాకర్షణావే । గ
ట్టుభ్యుఘ్మజగేంద్ర ఘూరిఘటా ఘూతాహారధ్వను ల్ఘూర్ణితో । ద్వృత్తి క్షీరాంబుధి
జంతుఘోషములు మెండై నిండె బ్రహ్మాండమున్ ॥ మ ॥ అఖిలాదిత్యసురాపహ
తభ్రామితమంధానాద్రిఘోషంబుచే । సఖిమైనించుక వెన్నతీటశమియించం
గ నా క్షీరాబ్ధిలో । సుఖనిద్రారతిఁ జొక్కెఁ గూర్మపతి ప్రాంశుశ్వాసవాతో
చ్చలా । బ్ధి [illegible] లన్ దరంగపటలోద్రేకంబు చేమాటికిన్ ॥ అప్పుడు॥ వ॥
[illegible] దత్యుగ్ర [illegible] తంబు మాటికి స్వశ్యం । ఖలసంఘర్షణ
[illegible] । ద్వాలయాభీలకరాళకాలక
[illegible] । దళ చేమాడిరి పెకుఁ దానవులు గర్వం బెల్ల ఖర్వం
బుగన్ ॥ గీ ॥ [illegible]యించుచు దుష్ట కార్యములకుఁ । బూనఁగాఁ జెల్లు
నే యొట్టి పుణ్యులకును । ఘనతయించును భోగిభోగములఁ బూని । దానవులు

పడ్డప్రాణ్యబ్ధినైనఁగలవు ॥ ఉ ॥ ఆవిషవహ్నికీలలు సురావళిసంతతపింపుచుస
డ్డురా। జీవదళాంచుతేక్షణవిశేషకృపామృతదృష్టిచేతఁబ్రో। రావరదుగ్ధవారి
కన్యాధురంధర!బంధురమందరానిల । శ్రీవెలయన్ ఘనాళిగురిసెన్ బరిశీతలవా
రిధారలన్ ॥ గీ ॥ హరికిఁబ్రతిఘటించియసురులువిషవహ్నిఁ । గములిరదితిసు
తులుకమలనయను । నాశ్రయించి శైత్య మందిరియొందైన । శౌరికరుణలేక
సౌఖ్యమేది ॥ మ ॥ జలసేకంబులసేదదేరుచుసభక్తిప్రాళికన్నన్ విశ్వం । ఖల
వృత్తిన్ మథియించి రాదితిజులుగ్రంబైవిషజ్వాలికల్ । కలయంబర్వినసడ్డసేయ
కఫలాకాంతుం బ్రవర్తింపువా । రలకుందోఁచునెఖేదమెందయినవైరాప్తేయ
ఘూపాత్మజా ॥ ఉ ॥ భీమనిశాటబాహుబలపీడితవాసుకిభోగిభోగదంష్ట్రాము
ఖనిర్గళద్విషముశైలవిఘర్షణకూర్మకర్పరో । ద్దామకృశానుకీలలనుదగ్రతరం
బయిదేవదానవ । స్తోమముభీతిలంగలశతోయధివెల్వడిసత్వరంబుగన్ ॥ సీ ॥
ప్రళయకాలాభీలఫాలలోచనుఫాలకీలికీలాకేళిఁగేలిచేసి। సంవర్తసమయప్రచం
డచండాంశుమండలమండలోద్దండసటనఁదెగడి। త్రైలోక్యభస్మసాత్కరణది
త్సాదత్తురూత్సాశుశుక్షణిగూఢినోడిచి । కల్పాంతజలదనిర్గళదనర్గళదీర్ఘఘో
రనిర్ఘాతనిర్ఘోషమ్మడచి । భూభుజావస్వర్ముఖానేకభువనగహన । దహనలీలా
తిసహనధూర్వహనవోగ్ర । చిటచిటాయితశిఖలనశేషముంగ । లంచెహాలా
హాలంబుకోలాహలముగ ॥ చ ॥ అపుడిదియేమియకటసుధార్థముదుగ్ధవా
ర్ధిమథింపను । గ్రవువిషముద్భవించిలయకాలమొనర్పఁదొడంగెనింకనీ । వి
పదపవారణంబునకువిశ్వపతిన్ శరణంబువేడినన్ । గృపదళుకొత్తఁబ్రోచుస
నియీశ్వరుచెంగటికేగియందఱున్ ॥ క ॥ గడగడనొడలుపడంకఁగ । దడదడ
దడమంచుగుండెతల్లడమందన్ । బడిబడినడ్డముదిగటముఁ। బడివడిమ్రొక్కుచు
నుచాహిపాహియనంగన్ ॥ గీ ॥ అభవుఁడేమేమియనినసురాసురుల్ భ। య
మునహాలాహలముహాలాహలముహాల। హలముహాలహలమనితోఁచినట్టువలు
క। నన్నినామంబులనుగాంచెనవ్విషంబు ॥ గీ ॥ వారిభయమెల్లవారింపవారిజా
రి। ధారిమదినెంచిశనదుచిత్తంబెఱింగి। చిన్నఁబోయినపార్వతిచెలువుగాంచి।
యిట్లనుచుఁబల్కెదరహాసమిగురులొత్త ॥ శా ॥ భామా నేఁటికిఁజిన్నఁబోవ.ద

గళిసొంపంబు నేఁగంటినా । కేమూనాగరళంబు చేననుచుసి వెంతేవిచారించెదం। బుగాదటుగాక నేమయిఁ గానీసర్వలోకాళిక౯ । క్షేమ బైననుజాలఁదద్వి షముభక్షింతు౯ వినోదంబుగ౯ ॥ క ॥ నొచ్చినవారికినాపద । వచ్చిననక్కప రిహరింపవాని ప్రభుత్వం । బెచ్చౌచుగానిమతిపోర్కి । పొచ్చెముగావించినక౯ బ్ర హ్మాణ్యతఁగలదే ॥ గీ ॥ పరులఁబీడించుకంటెఁబాపముపరోప । కృతియొనరు౯ బె ల్చుపుణ్యమయులేదు । పరులకుపకృతిఁజేసినభాగ్యశాలి । యిహముఁబర ముఁబుగాంచుఁబూర్ణచంద్రవదన ॥ క ॥ అని యత్నపోంచికళశీ । వనరాశితటం బుఁగదిసివసుధాధవరా । ట్తనయాధిపుడ్విషమ్మం । గనిహరిఘంపొంగపట్టి శయుగాకడలం౯ ॥ గీ ॥ అంత బ్రహ్మాదిసురులు భయార్తులగుచుఁ । దన్నుఁ బ్రార్థింప శ్రీహరి తద్విషంబు । ధీరుఁడైయూంగించిన దేహమెల్ల । నల్లనయ్యెను వ్యాపించిఁ గటనుండి ॥ గీ ॥ హరియుమిగిలినవిషముకాలాంతకునకుఁ । గొం పె మెసఁగ్రహించఁడదిపుటికఁజేసి । మ్రింగనదికంఠముననిల్చె హృదయమునిహాత । గరుడవాహనవీక్షణాగతభయమున ॥ క ॥ ఫాలాక్షుఁడుకబళింపఁగ । హాలా హలవిషము కొంతయవశిష్టంబై । తూలఁగనదివృశ్చికములు । వ్యాళంబులుమొ దలపశుల దాఖ్యలవెలసెన్ ॥ క ॥ ఈలీలదైవకరుగ౯ । హాలాహలబాధయుడిగి సురాసురులు । ద్వేళలముదంబునమందర । శైలంబునఁగడలిద్రచ్చుసమయ మునందు౯ ॥ చ ॥ గౌరిసెలయాంద ముంగలును కొమ్ములచందను వెన్నెలంద వును౯ । గరువపుమేనిలో నుదుటుకాఁగెపు పెన్పొదుగింద్రనీలముం । బెర సినముకొప్పులీఁగడబలెన్ జెలువొగళికంబళింబున౯ । హరుపగుకామధే నువు సుధాంబుధిఁబుట్టెనభీష్టదాత్రియై ॥ అంత ॥ క ॥ సురభి౯ సవనపావన । సురభి౯ సవదన్నృతగళితశుష్యద్గ్రామా । సురభి౯ గైకొనిరిమునుల్ । సురభి స్పృహదేవబుధులుసురచిరభక్తి౯ ॥ గీ ॥ మొదటనున్న నిజాకారమును వ్యజించి । పరాళిపిరంగమువ౯ణజసహిత । మైమరంగంబుగాఁబోలనసఁగఁబొడమె । నూగుసమూపాలవెల్లివంత ॥ సీ ॥ కర్పూరకదళికాకళికాదళంబుల నెలమిం పంవిక్షింపుసక్కచెవులు । నేలినవాసికిఁచైరి సౌఖ్యసాంద్రాజ్య లక్ష్మినెయ్యం బులఁలశ్రుణములు । మానసాధికవేగమూనఁగాజపిఁయించుపోకఁగదలెడు

ప్రౌఢపుటము । తామరసాప్తనందనునివాహమునకు రోషంబుపుట్టించుహే
షితంబు । గలిగిశరదిందుకందళత్కుందబృంద । కుందగోవిందతుందారవింద
కంద । చందనామందరుచిసందచందమగుచు । నొనరునుచ్చైశ్శ్రవంబునే
త్రోత్సవముగ॥ గీ॥ దేవమణియుక్తమనిమదిఁదెలిసియుండి । తేజిఁదాఁగైకొ
నియెఁబూర్వదేవభర్త । దేవమణియునునలవాసుదేవుసన్నుఁ । దెలిసియూ
రకయుండెనిశ్చలతనంత ॥ సీ ॥ ప్రాయంపుఁబూఁబోణిబటువుసిబ్బెపుగబ్బి
గుబ్బచన్నులఁబోలుకుంభయుగము । తొలిచూలిజవరాలితళుకులేఁజెక్కుట
ద్దములతోఁదులఁదూఁగుదంతరుచులు । ప్రౌఢకాంతామణిభాసురమృదులో
రుకాండముల్ దొరయంగఁగల్గుకరము । నటనచేనలసిన కుటిలకుంతలిమంద
గతులకొయ్యారంబుగలపునడలు । విటునితబ్బిబ్బులకుఁగేరువెలమిటారి । నగ
వునేలినడాలుగంధర్వరాజ । [illegible]కినిషాదంబునెనయుబృంహితరవంబుఁ । గలి
గిచౌదంతివాడమైనాజలధియుండు॥ సీ॥ విశ్వేశవాహనవృషభమౌఁగాదేనిధే
నుకాపేళినోద్వృత్తిగనునె । శ్రీగౌరివాహనసింహమౌఁగాదేనివనకదంబక
మునవసతిగనునె । యాత్మభూవాహనహంసమౌఁగాదేనిబిసజాతహరణ
లాలసతగనునె । శక్రవాహనశరజ్జలదమౌఁగాదేనియభ్రముసంగతినలరఁగ
నునె । యనుచుఁగవిగురుబుధముఖుల్వినుతిసేయఁ । బ్రతిగజభ్రాంతిదంతని
దళితధవళ । భూధరాపారపాంసుకర్పూరపూర । మెగయఁజల్లుచువచ్చె
హస్తీంద్రమపుడు॥ వ॥ వెండియు నాఖండలబలిప్రముఖసురాసురమండలంబు
ద్దండభుజాదర్పంబుమెండుకొనసుధాపయోధిమథియించుసమయంబున ॥ క॥
సకలసురేప్సితఫలదా । యకచిత్రచరిత్రములనుహరిచందనక । ల్పకపారిజా
తసంతా । నకమందారంబులప్పునధినుదయించెన్ ॥ ఉ ॥ గైరికముల్ప్రవాళ
ములుగాఁగళదబ్ధిపయఃకణాళియే । కోరకపాళిగానమమఁగోరికమీఱవిశేష
మైనయా । కారముపూనిమందరముకామితసత్ఫలమియ్యనవ్యమం । దార
ముగానిచోటనగనామముసెల్లునెకేటికిందగన్ ॥ వ ॥ మఱియు వియచ్చరని
శాచర సముచ్చయంబు విచ్చలవిడి శిలోచ్చయంబుచే నప్పాలకడలిం ద్రచ్చు
సమయంబున॥ క॥ చెచ్చెరమందరసంగతి । నచ్చటిమణులెల్ల రమణులయ్యెన

టంచుక్! మెచ్చుచునచ్చెరువందవి! యచ్చెరు లచ్చరలుప్పుట్టిరయ్యమృతాబ్ధిన్॥
సీ॥ పదకోకనదములు ప్రపదకూర్మంబులువఖరశుక్తులుజఘనపులినములు । వలి
తరంగములుపొక్కిలిసుళ్లునూఁగారుకలువచాల్గుబ్బజక్కవలకవలు । భుజ
నాళగళశంఖములుగల్లమకరికామకరికలాలోకశకులకులము । లక్షీసితాబ్జా
స్యహల్లకభ్రమరశషట్పదంబులుకేశశైవలములుఁ । జాలఁజెలువొందిసుస్వర
స్పర్శరూప । రసగుణంబులచేనప్సరస్సులనఁగ । నప్సరఃకామినీమణులలరిర
పుడు । సహజసౌరభ్యమెకుడుమహిమఁదెలుప ॥ ఉ॥ వారితనూవిలాసము
లువారితనూత్నలతావికాసము । ల్వారివిలోలనేత్రములువారివిహారవిసార
జైత్రము । ల్వారిదరస్మితాస్యములువారిదముక్తశశీతదాస్యము । ల్వారిజగ
న్నుతాకృతులువారిజబాణసతీకృతానతుల్॥ సీ॥ కమలాకరంబెల్లఁగలఁగఁబా
రినసొల్లకరుదెంచుకోదమరాయంచలనఁగ । వరుణాలయాంతరవనవాసము
దరల్చిచేరెడుకలికిరాచిలుకలనఁగ । విషరాశివిషమానువిషధరంబులతోసి మె
ట్టునసరుగుక్రొమ్మెఱుఁగులనఁగ । నడుగునఁబడకరత్నాకరంబునఁ జేలినడతెం
చుజీవరత్నంబులనఁగఁ । గులుకునడజీనిచకోరలోలుకుపలుకు । లొలుకుచూ
పులుగమ్మనితళుకుముద్దు। చిలుకునచ్చరచిలుకలకొలుకులపుడు । కడలివెలు
వడివచ్చెశృంగారమమరి ॥ సీ॥ ఎచ్చోటఁజూచిననెలతేఁటిదాఁటులఁబుట్టించు
కప్పుఁగొప్పులమెఱుంగు। లేవంకఁజూచిననిందుబింబంబులమొలపించుముద్దుమో
ములబెడంగు । లేచాయఁజూచిన నిందీవరశ్రేణివెలయించువాలు చూపుల
విలాస । మేకడఁజూచినఁగోకనదశ్రీలఁగీలింపఁజాలుకెంగేలిడాలు। లేమెడను
జూడఁగెంపులఁజేయుమోవు । లెందుఁజూచినవెన్నెలల్ చిందునవ్వు। లెచటఁ
జూచినమెఱుఁగులనీనుమేను । చెలువమలరారెనచ్చరచెలువలకును॥ ఉ॥ అచ్చ
పు రేవెలుంగుదొరయంగలనిద్దపుముద్దుమోములం । బచ్చమెఱుంగుతెక్కజి
గిపక్కెరచక్కనిరొంతుతూఁపుల । న్మెచ్చనిచూపులం దళుకుమేనుల నిచ్చకు
మెచ్చుదెచ్చున । య్యచ్చరమచ్చకంటుల యొయారమయారె నుతింపశక్యమే॥
ఉ॥ అచ్చిగురాకుబోండ్లనెఱయందమునం దెమనంబునిల్పివై । యచ్చరదానవ
ప్రవరులచ్చెరుపాటఁబరాకుఁజెందుచు । న్మెచ్చులకెచ్చరింపుచుఁ సమిద్ధఫలాబ్ధి

కిమేనులుబ్బఁగాఁ । ద్రచ్చిరిక్షీరవారిధియుదగ్రరవంబడరంగనంతటన్॥ గీ॥ పా
లుచిలుకంగ వెన్నతేలెఁబోడమైఁ । జాలవింతనివేలుపుల్సంభ్రమింపఁ । జంద్రుఁ
డుదయించెనప్పాలసంద్రమునను । వానిశిరసావహించె భవానివిభుఁడు॥ క॥ ని
స్తులమైనిస్తులతే । జస్తులమైదీప్యమానసకలదశదిశా । వాస్తుభమైకలశాంబు
ధిఁగౌస్తుభరత్నంబుతరణికరణిఁజనించెన్॥ సీ॥ అమృతంబుద్రావునీలాభ్రమో
యదిగాదుకప్పుపెన్నెఱిగొప్పకొప్పుగాని । మరలఁబుట్టెడుచందమామయో
యదిగాదుమొలకనవ్వులముద్దుమోముగాని । ప్రభవించునమృతకుంభంబులో
యవిగావుకఠినవక్షోజయుగ్మంబుగాని । జలధిఁబుట్టినపూర్వజగతియోయది
గాదుమహితనితంబబింబంబుగాని । యనుచునామస్తకముక్రమంబుననునిర్వి
కల్పసవికల్పవిజ్ఞానగతిగణింపఁ । గాసురాసురులతులశృంగారగరిమ । క్షీర
వార్ధిజనించెలక్ష్మిమృగాక్షి॥ గీ॥ ఆరమాసతిరూపరేఖాతిశయము । వర్ణ
నముసేయఁదరమెయెవ్వారికైనఁ । గాంచినప్పుడెచిత్రతఁగాంచెసకల । దైవ
దానవరాజిచిత్రంబుగాఁగ॥ శా॥ శ్రీరాజీవముఖీవినూతనతనూ శృంగారరే
ఖాదిద్య । త్సారంభంబునదేవతావళిసహస్రాక్షత్వముంగోరెవి । స్తారప్రీతిస
హస్రనేత్రుఁడయుతాక్షత్వంబుగాంక్షించెనా । రారాయాసకుమేరలేదనుట
సత్యంబేకదాధారుణిన్॥ అంత॥ గీ॥ పద్మగర్భాదినిర్జరప్రార్థ్యమాన । యు
గుచుఁబద్మావధూటిదేవాధినాథ । ఘటితమణిపీఠివసియించెఁగమలమధ్య । ము
ననుజెలువందుకలహంసికనుహసించి॥ క॥ పుణ్యాహమనుచునప్పుడు । పుణ్యా
హముచేసెవాగ్విభుఁడుభూమినిన్నై । పుణ్యార్చితనవపల్లవ । పుణ్యోదకపూ
ర్ణకలశములుచెలువొందన్॥ సీ॥ పాథోధరశ్రేణిపటహభేరీశంఖపణవాది
వాద్యవిభ్రమమునెఱప । నప్సరోభామినుల్హస్తాభినయలీలనర్థముల్దెలియ
నృత్యంబుసలుప । గంధర్వకలకంఠకాంతలుస్థాణువుల్నవలెత్తుమధురగానంబు
సేయ । జగల్లోకపావనీజహ్నుజగజ్జనయిత్రిజయలక్ష్మియనిసురల్సన్నుతింపఁ ।
జారుతరదక్షిణావర్తశంఖములను । విమలగంగాదినదులతోయములుముంచి ।
యాగచోదితమంత్రరహస్యములను । బద్మాభిషిక్తఁజేసిరిబ్రహ్మఋషులు॥ ఉ॥
శ్రీమహిళాలలామకభిషేకముఁజేసెదిగంతదంతులు । ద్దామకరప్రకాండస

ముదంచితకాంచనకుంభసంభృతా । శ్రీమహనీయతోయముల చేతఁదదీయకరా
ళికాళి । శ్యామళభృంగపాళికిన వాబ్జమరందము నించుకైవడిన్॥ క ॥ హస్తము
లకొసఁగు మిపుడె శ్రీప । శస్తామృతజలము నిడిచందము నదిశా । హస్తములకిమ్మశ్రీశైలే।
శస్తనికభిషేచనోపచారము సరిపెన్॥ సీ ॥ శైవాలవల్లినాజలధియిచ్చినపచ్చప
ట్టుపట్టము గట్టెఁబంతియొకతె । కుండలీంద్రుఁడొసంగు కురువిందమాణిక్య
కుండలమ్ములు పెట్టెఁగొమ్మయొకతె । శారదయొసఁగిన సదమల తారహారంబు
చన్గవఁజేర్చె నారమణియొకతె । పవమానియొసఁగిన వరవైజయంతీస్రజంబు కం
ధరవైచె నకిరయొకతె । విశ్వకర్మయొసంగిన వివిధరత్న । భూషణంబులు గై
చేసెఁబోలఁతియొకతె । పద్మగర్భుఁడొసంగినపంకజంబు । గేలఁగీలించెనా
కరాజకీరవాణి॥ క॥ ఈకీలిసకలద్రైవత। నాగీతలకేములమగులనైపుణితో శృం
గారింపనొప్పెరమాబం । గారప్రబొమ్మయనంజగన్మోహినియై ॥ చ ॥ జయ
జయయంచుబ్రహ్మఋషిజాలము దీవెనలియ్యఁగాఁబురం। జయజలజాతసంభవ
నిశాచరదైత్యకులాధిభూధనం । జ చతుర్ముఖదిగ్వరప్రముఖసర్వసురుల్వినుతింపఁ
జిత్రభూ । జ చకరవిభ్రమంబుల నెసంగెరమాసతిభద్రపీఠికన్॥సీ॥ మకుటాగ్ర
మరకతమణిరుచుల్ తనువిభాజలధిశైవాలవల్లులు ఘటింప । వాలుచూపులు జీవ
నజాతముల వ్రాలుగండుఁదుమ్మెదలతోఁగలసిమెలఁగఁ । గట్టాణిముత్యాలక
మ్మడాల్ నును జెక్కుమించుటద్దములఁగ్రొమ్మెఱుఁగు వెట్ట । గళశంఖకుచకుంభక
రికుంభసంభవభ్రమదంబులగుచుహారములు వెలుఁగ । చరణనఖకాంతిజాహ్న-
వీఝరమువినమ్రదనుజవరముఖ్యసురకిరీటములనిగుడ । స్వస్వరాజ్యాభిషేక
సూచకముగాఁగ । సింహపీఠిఁజెలంగె లక్ష్మిలతాంగి॥ చ॥ ఒకగుణమున్నచోట
మతియొక్కగుణంబదె చెన్నిమాడఁగా । సకలసుపర్వసంఘములసర్వగుణంబు
లుగల్గిలోకనా । యకుఁడన మించువానిహృదయంబునసిల్చెకనందునిందిరా।
ముకురముఖీలలామ సురముఖ్యులఁగన్గొనుచుంగ్రమంబునన్ ॥ సీ ॥ మణికిరీటము
వాని మరకతప్రత్యుప్తమకరకుండలదీప్తిమహిమవాని । బటువుకైదువవాని
భాసమానమ్ముగాంక భాసమానస్మితాస్యంబువానిఁ । గంబుకంఠమువానిఁగా
ఢ్యారససూచకాపాఙ్గాలోచనాంతములవానిఁ । దమ్మిపొక్కిలివానిఁ దపనీయ

రుచిరమృతపరీమళ పటకటితటము వాని । డాలుగలిగెడు భూషణములు దాల్చు
వాని । వాలు వైరుల శిరముల దునుమువాని । మేలుసనకాదుల త్రైలోక్యమేలు
వానిఁ । బద్మనాభునివీక్షించెఁ బద్మభవుఁడు ॥ గీ ॥ కమలనయనుఁడు నాహరాం
గములసొగసు । మార్యసౌందర్యములు చూచి మగువవలెనె । వనుటచిత్రంబె
తనమూర్తి ధ్యానగమ్య । మైనతటియోగివరులు మోహించుచుండ ॥ సీ ॥ అం
గవల్లికమాధవాలోకమునఁ గోరకములొందెనదెబులకలుదనర్ప । గంకస్థలి
చంద్రకాంతముల్వోధు దర్శనంబునస్రవించు చెమటఁజెమర్పఁ । బురుషోత్తమో
ద్వాహభూరిసౌభాగ్యసూచకమునా నామోదముసంచలింపఁ । జక్రాప్తగు
ములలోచనపద్మములు దేవియలచింద చాతముదశ్రుసంజనింప । జలజపీరమడిగ్గి
భూషావధూటి । చేరికైదండయొసఁగలక్ష్మీవృగాక్షి । పరమసాత్వికదృష్టి
సంపర్కమునను । సాత్వికోదయమునఁబటియాశ్చర్యముగను ॥ సీ ॥ ఇంద్రాది
మొదలుగానెవమంత్రము దిక్పాలకాంతాశిరోమణుల్ క్రమముగాఁగ । నడపంబు
గిండీపావడకంచెకాళాంజిసామ్రాణి ధూపంబు చామరములు । చేకొనియుప
డిగంబుచేయరంభామేనకోర్వశీహరిణేక్షలోత్తమాది । సురవారవాథిజాతీశ
లుచెంగుపాంగంబు ముఖవీణమురజంబు మొదలుగాఁగఁ । గొనుచుగంధర్వమే
ళంబువినికిసేయ । సజ్జభవపురాణబకరుదుపద్యములు చదువ । శక్రుఁడంబందనం
బడిజడియఁజేయఁ । బ్రాభవంబున సకల వైభవములమర ॥ గీ ॥ అఖిలలోకేశ
నిముఁజూచిరది మొదలుగ । మదనుఁ డేసినశరపాలియుదిగో యనుచు । సాధున
కుఁజాటితెల్పుచందముననల్లఁ । గల్పవృక్షదండకేఁబూనికల్మిచెలఁగ ॥ సీ ॥ ఘం
టలుమొలనూలిఘణఘణధ్వనులతో ఘనతరశ్రోణిచక్రంబుగదల । వలిగుబ్బచ
నుదోయిపవలి పెపయ్యెద కొంగుచెంగావిటెక్కెంబు చెన్నమీఱఁ । జిన్నెలేనవ్వు
లుచికిలిఁజేసినతళుకుచెక్కుటద్దంబుల చెన్నుచూప । వెలిదమ్మిరేకుల వెలయుం
చుకనుడాలు తెల్లజల్లులలీలనుల్లసిల్ల । నంఘ్రికటకాగవాక్పషహంసతతులు
బాజలైమించఁగచగంధశబలదపార । మధుపబలములు వెలయుమన్మథరథంబు
లీలమించంగవచ్చెలక్ష్మీవధూటి ॥ గీ ॥ ఆరమాకాంతరూపశోభాతిశయము ।
గాంచిహరికప్పుడంతరంగంబునిండి । వెలికిఁ గమ్మినయనురాగజలమనంగ । సో

దమానందబాష్పముల్ చెలువమయ్యె ॥ గీ ॥ సూనసాయకశరవృష్టినానుకతనఁ । బొడమఁ చలిచేత నెమ్మేనుపులకరించు । కరణిరోమాంచకంచుకకలితమగుచుఁ । దనువుగననయ్యెదనుజమర్దనుసకపురుషు ॥ మ ॥ వనజాతాక్షునిచూపు శ్రీతరుణీలావణ్యాబ్ధినోలాడుచున్ । స్తనకుంభంబులువీడి భంగవళిపాతస్ఫూర్తిఁగఁభీరనా । భినిభావర్తమునన్మునింగిజఘనాప్తిందేలి యమ్మిట్టన । బ్బైనిలం జాలకలోలమైయడుగువట్టెన్ రాగభావంబునన్ ॥ క ॥ చూపుమఱిద్రిప్పఁజాలక । యాపంకజవదనభాసురాకారకళా । టోపముగనుఁగొని హరిసుమచాపునకున్ లొంగిమానసంబునఁబొగడెన్ ॥ సీ ॥ సహజత్వజనితవత్సలతచే వెనువెంటవచ్చినశైవాలవల్లియనఁగఁ । దనపట్టిఁబాయఁజాలనిస్నేహమునవెన్కవచ్చినయమునాప్రవాహమనఁగఁ । దనుఁబాసిచనుమెఱుంగని క్షీరపానంబువదలివెన్గొనునీలవనదమనఁగఁ । గమలాభిధానమోహమునఁబైపైఁబ్రాలికను పట్టుతుమ్మెదకదుపనంగ । నిరులజేజేలరారాలసరులదొరయు । కప్పుచొప్పడుపెన్నెఱిగల్గిబార । కెక్కుడైనూత్నకచములకింపుసొంపు । నిచ్చెనీపద్మపాణివేణీభరంబు ॥ గీ ॥ వనితనిమువాలుఁగన్నులువాలుగన్ను । లౌటకందేమియాశ్చర్యమరసిచూడ । బెళుకుఁజూపులనెంతయుఁబ్రేమమీఱు । నాత్మసంతతిఁబోషించుననుదినంబు ॥ సీ ॥ నెఱివేణినీలాహినిరసించుటేవింత నెమలిపింఛమువంటికొమరుగలుగ । ముద్దునెమ్మోమమ్ముదమ్ములనెంచుటేచోద్య మిందుబింబముచందమెనసియుండ । నధరంబుబింబంబునగలించుటే హెచ్చుశుకరాజతుండవిస్ఫురణఁబొదల । బటువుపెందొడలురంభలవంచుటే చిత్రమిభహస్తములరీతినేపుచూప । గబ్బిగుబ్బలుజక్కవకవబెడంగు । గాంచఁగెందమ్మిమొగ్గలఁమించుటెంతె । తనువుఘనసారసౌరభ్యమనువుపఱుప । నెల్లతాపంబులుడిగించుటేమియరుదు ॥ చ ॥ స్ఫురితరవిప్రతాశపరి పుల్లపయోరుహకేళికాగృహాంతరసురతక్రియాలుఠన తత్పరితాప్తపరాగధూళిధూ । సరితరథాంగదంపతులచందమునం జెగికుంకుమంబుచే । గురుకుచకుంభముల్మెఱసెఁ గోకిలవాణికి హృద్యవైఖరిన్ ॥ గీ ॥ కరివరోరవృత్తకుచకుంభకరటకుంభ । గళితమదధారకోలళ్ళంగాగమయ్యె । గాఢలోపలరుమలచేఁగారుకొనుచుఁ । జాలరంగారు

నూఁగారుచారుముఖికి ॥ చ॥ కరములఁగాంతిమోమునవికాసముగన్నుల మేనఁ
దావియున్ । జరణములన్మృదుత్వము విశాలత నేత్రములన్మరందము । ల్సర
సవచోవిలాసములఁజన్గవఁ గోశతపత్సుపాలిఁగే । సరములసౌత్సుముంబగఁ
బొసంగెఁగదా కమలాక్ష్యలక్ష్మికిన్ ॥ సీ ॥ జాతిసిద్ధంపువజ్రాలకమ్మలడాలు
గండపాండిమకున్గైదండయొసఁగఁ। జికురలక్ష్మికినళిశ్రేణిఝుంకృతులచే సారెప
రాకుహెచ్చరికదెలుప । మొగమునకెగయు చన్గవపైని నును మోవితళుకు
గుంకుమవసంతములుచల్ల । ముఖచంద్రునకుదృగంబుజ ధౌళధళ్యంబుసరిగాఁ
గనుభయచామరలువైవ । వాలుఁజూపులుకువలయశ్రీలనింప । నవయువంబు
లసవురురాజాధిరాజ । చర్యలనుబోలసహజసౌందర్యరేఖ । కలిమిఁజూప
గఁజెలఁగెనీకలిమిచెలువ ॥ వ ॥ ఈచెలువనన్నుఁజేరిన నింకనెవ్వఁడు । కోపమ్ము
దించకయుండు ముదమ్మునీఁటి । ననుదునెంతయు ననురాగవనధిఁబోల । లా
డు వేమకమీఱ క్షీరాబ్ధిగాయి ॥ సీ ॥ దృష్టిదాఁకునటంచుఁ దెరవైచెనసిమెం
చుబహురత్నభూషణప్రభలుగాంచి । తనుఁగూడిపలికెనోయనిచెలంగుఁ బ
దాబ్జహంసకకలకలంబాలకించి। యకుఁగనజేఁర్చెదననిచొకుఁగవ జ్రాలతాళిఁ
దోఁచినతనతనువుసూచి । చేకల్వదండవైచెనటంచుఁ దనిఱొమ్ముచూచుఁ
జైగ్రమ్మువాల్చూపులరసి । చక్రనొత్తునెపంబునఁజారుకౌస్తు । భంబుస్పృ
శియించుఁదత్ప్రీతిఫలితయువతి । కఠినవక్షోజసంస్పర్శకౌతుకమున । వద
వజనకుండు లక్ష్మీసమాగమమున ॥ ఉ ॥ కోరికతెప్పలెత్తుచును గొంకుననం
తనెతెప్పవ్రాల్చుచున్ । శ్రీరమణీలలాము సరసీరుహనాభునిఁజూచువేళవి
స్తారవిలోచనద్యుతులు చక్రినిమోమునురాజుసూరెలన్ । సారెకువైచున
య్యుభయచామరలో యనమించెనెంతయున్ ॥ గీ ॥ శౌరిగనుఁగొనఁగనుఁ
గొననారిగొంకు । నారిగనుఁగొనఁగనుఁగొనశౌరిగొంకు । గనుఁగొనక
యున్నఁగనుఁగొనువనితపతియు । వారిప్రేమంబుసిగ్గుచేవన్నెగాంచె ॥ గీ॥
మందయానంబునకుసిగ్గుమఱియుఁగొంత । మాంద్యమొనరింప భారతీమాని
నీక । రాంచలముపీడి భయవిస్మయములుదోరయ । వారిజాక్షునసమ్ముఖము
మఁజేరవచ్చి ॥ శా ॥ ద్వాగ్రాజీవకరాబ్జము ల్తగలగిత్రింజెందశ్రీనానుఁ ।

బుగ్రీవామణియంబుజోదరునికంబు గ్రీవఁగీలించెఁదా । దృగాజాననచంద్రి కాహా సనదీప్తిస్మే రసిలోత్పల । స్రగ్రాజంబుతదీయకాంతి యమునాసౌగం ధ్యసంధాయిగన్ ॥ శా ॥ శ్రీకల్యాణనగాధివాసులు సుమశ్రేణింబ్రవర్షింప వా । ణీకల్యాణసుగంధి యాదిగఁబురంధ్రీరత్నముల్సేరిగా । రీకల్యాణము నాదఁగాఁ బటహభేరీశంఖముల్మ్రోయల । శ్రీకల్యాణమహోత్సవంబునఁజె లంగెంజక్రియుప్పొంగుచున్ ॥ సీ ॥ కమలాప్తకమనీయ కౌస్తుభరత్నంబుగృ హదీపకలికసుశ్రీసహింపఁ । బావనవైజయంతీవనమాలిక కేళికాడోలికలీలఁ జూపఁ । దారహారశ్రేణిధవళముక్తామయ రంగవల్లికలవిభ్రమము దెలుప। శ్రీవత్సలక్ష్మంబుజేజేల రాతాతికట్నంబుజగతి పొంకంబునెఱప । దీర్ఘబాహుదృఢస్తంభదీవ్యమాన । సురభికస్తూరికాలిప్తహరిభుజాంత । రాళహరిసీలమణిమందిరముననిలిచెఁ। బాలమున్నిటిరాకన్యప్రమదమునను ॥ సీ ॥ కౌస్తుభరత్నంబుగాంచిబింబమటంచు మోహించిచేరినముద్దుచిలుక । బాహాంతకచ్ఛద్మపద్మాకరంబునఁ జెలువైనతావిచెంగలువపువ్వు । పావనవైజయంతీవనమాలికగ్రొంజిగురొత్తినగుజ్జుమావి। వన్నెతాసిగనంగజిన్నంపుబొజ్జపచ్చి దమీఁదనొంసినహేమరేఖ । చెఱకువిలుకాఁడురంబునమెఱుఁగుసాన । పైసిమెఱయుమకాంచవాంబకమురేఖ । యనఁగఁజూపట్టి జలధికన్యాలలామ। పద్మనాభునిపృథుజాభ్యంతరమున॥ గీ॥ఇంపుదళుకొత్తలచ్చియొమ్మేకొనపుడె జలధిమథనప్రయాసంబుదలఁపఁడమ్యో । హరియిటులగాదెమొందుఁగార్యంబుసఫల । మైననేటికిఁబూర్వప్రయాసగణన॥ గీ ॥ ఈక్రమంబునసకలలోకైకజనకుఁ । డైనశ్రీహరివిపులబాహాంతరమున । నఖిలలోకైకమాతశ్రీయధివసించి । ప్రజలఁగనుఁగొనెఁదాఁగన్నప్రజలరీతి ॥ క ॥ శ్రీలావణ్యవతీకరు। ణాలోలకటాక్షవీక్షణాళుసుస్నాతః। పాళికలవారిలెఁగర్బురి । జాలంబులఁ జెరివర్యోపహజస్ఫూర్తిన్ ॥ క ॥ అకలంకరూపరేఖా । నికషోద్భవభూగిరిమునిరసించినశల । త్మకటాక్షంబుపదలఁచిరి। నికషోద్భవభూరిగిరిమసిర సించిసురల్ ॥ క ॥ శ్రీకృపామృతవృష్టిసంసిద్ధివలన। జనులదారిద్ర్యతాపంబు శాంతమయ్యె । నఖిలజాతులునామోదమందిచెలఁగె । సత్రతత్పరమయ్యెద్విజ

వ్రజంబు॥ వ॥ అంతఁ దెరగంటిదొరలు వేఁడుకరక్కసులుం గూడుకొని కలశ
జలనిధి మధియించు సమయంబున ॥ మ॥ సురులుం దైత్యులు మేరమీఱి తను
సంక్షోభించి సర్వస్వముల్ । హరియింపంగఁ దొడంగినారనుచు నానాశావ
కాశంబుల । నొల్లఁబెట్టంగఁ దొడంగెనోయనఁగ నంభోరాశికల్లోలము ।
ల్లొల్లసె నవ్వాసుకి ఘూరిభూతకృతి మరుల్లోలంబులై యుత్తలిక్ ॥ క॥ తన
గంధాఘ్రాణముచే । తనెలాహరిగానఁగ దేవదానవులబ్ధిం । జనియించె
మదిరదానిం । గొనె నాసురవితతి మిగులఁగుతుకంబమరన్ ॥ సీ॥ ప్రజల
తల్లి యనంగఁ బరగు హరితకిదక్షిణ పాణిపద్మమునఁ బట్టి । ప్రణిదుష్కర క్తపత్వ
మున మించు జలూకవామహస్తంబున వలను పలచి । రమణీయనవసుధారసపూ
ర్ణకుంభంబు సవ్యాశయంబున సవదరిచి । యఖిల దేవశ్రేణికభయప్రదాత్మస్వ
మహసవ్యాకరముననవధరించి । కనకచేలాద్యలంక్రియాల్కమలదళవి । శాల
నేత్రంబులసితాంగసౌకుమార్య । మమలగుణగౌరవము మిము మనచ్యుతాంశ।
ముగుచు ధన్వంతరి జనించె నమృతజలధి ॥ గీ॥ అతని చేతిసుధాకుంభ మపహ
రించె । విప్రజిత్తి బలాఢ్యుఁడై వేగవాని। చేతిదిహరించె జంభుడక్షీణబలుడు
వానిచేతిది గొనితాం నిల్వలుఁడుగడిమి॥ సీ॥ అప్పుడు ॥ మనతోడఁ గూడఁద్రచ్చి
న దేవతలకిటు గొనుట న్యాయంబుగాద నెడివారు । నైకొన్న మనతోడఁగలహం
బునకు రాక నమరులూరకయుండర నెడివారు । దురమైనయంతఁ జెందరవండ
రైపోవునమృతమెవ్వరికిలేద నెడివారు । లెందాకఁ గొంచుపోయెదవు మంచిది
బొమ్మునినుఁ ద్రావనిత్తు నేయనెడివారు । వలదుమన కెల్ల బలిచక్రవర్తి నేఁటి।
గాన నాతనిచేతికిఁ గలశమిచ్చి । యతఁడు పంచి యొసంగినయట్టులఁ గొనఁగ।
నహహామనువారలై రిసిశాటులెల్ల ॥ చ॥ అలమి నిశాచరుల్ గొనినయట్టి సు
ధాకలశంబు నైకొనం । బలిమి యొకింత లేక సురనాయకముఖ్యులు ఖాశనుష్ప
ధా । కలశము పోయెం బోయెనని కాతురులై మొఱవెట్టఁగా నహో । వలదు భ
యంబటంచు హరివంచన సేయఁదలంచె దైత్యులన్ ॥ మ॥ కులుకుంగుబ్బలు
ముద్దుగారు పలుకుల్ క్రొమ్మించు మేన్మించు బిం । దళుకుం జెక్కులు మందహాస
ములు నిద్దా కెంపు కెమ్మోవియుం । బెళుకుంజూపులు సన్నపుం గవును శోభిల్లం

జగన్మోహినీ । లలనాకారముదాల్చె మాధవుఁడు లీలాలోల హేలాగతిన్॥ శా॥
కరితింజగదేక మోహనవయో హేలావిలాసంబుల । న్నారీరూపముమీఱి, గౌరిదితిసంతానంబువీక్షింపఁగాఁ । జేరెన్ వచ్చెనవాబ్జరంజిత పదశ్రీమంజు మంజీరశిం । జారావంబులుమార భూరమణనిస్వాణధ్వనిన్మీఱఁగన్ ॥ సీ ॥
శ్రవణావతంసవాసనఁగ్రోలునెలతేఁటిగరులతెమ్మెరల ముంగురులునెఱయఁ । గమ్మలేనిట్టూర్పు గాడ్పులఁదెలిఖించు మెఱయించుపయ్యెదచేఱఁగుదోరుఁగఁ గలికెమృతనదుగుబ్బలభారమున కోర్వఁజాలకలేఁగౌనుసంచలింపఁ । గటకా రవములకుఁగాళ్ళ వ్రేళ్ళఁబెనంగు సంచలచేనడయలసపడఁగఁ । కుసుమభరము న నునుగప్పుకొప్పుజడియఁ । దొలఁకుసిగ్గునవాల్చూపు బెళుకుఁజూప । దంత రుచినాఁగుమందస్మితంబు మెఱయ । దనుజసభఁజేరవచ్చెఁగాంతాలలామ॥
॥ పంచబాణప్రతాపాతపమునకాది । కారణంబైనసంతప్తకాంచనాంగి, మీనిమించులుకెంజాయనించెనచట। నాతి పాయూతిలోహితాయయనవిన మొ॥
॥ బలిమనోహరలీలఁజెలువయ్యె మధ్యంబుబాణమోహనరీతిఁబరగెచూపు। అంబర హృదయంగమంబయ్యెఁగనుఁగవ జంభభావ్యంబయ్యెఁ జన్నుదోయి। రాహువిభ్రమదమైరంజిల్లె నెఱివేణి హేతిమంజులరీతినెనసెనారు । తారకా శాస్యమైతగెనఖద్యుతివిరోచనపర్వమైమించె సౌమమూర్య । మఁగముసు మాలికోమలమయ్యెనఖిల । కర్బురామోదకరమయ్యెఁ గమ్మతావి । మో హినీకాంతసౌందర్యమునుగణింప । నసురవరులనెలోఁగొన్నపసదలిర్చె॥ శా॥
మోముల్వెల్వెలఁబారఁగన్నుఁగవనామోదాశ్రువుల్ గాఱమై । రోమాంచం బులుమీఱ ఘర్మకలశ్రోణాంబువుల్జారఁగా । మామోఘాస్త్రపరంపరల్ విగుడిచిత్తాంభోజముల్ దూఱఁదో । ప్తోమోహాంబలశారఁగన్లైనిరి దైత్యు ల్దంభనారాయణిన్॥ ఉ॥ ఆజవరాలిఁజూచిధామరాశి వరాళివిరాళిగొన్న చోఁ । దేజముమీఱఁగామరుఁడు ధేయని వన్నియమీఱఁజిల్కరా । తేజీదువా శిదోలిగడిదేశినదారిమిటారికల్వపూ । నేజనువైచెనద్ధనుజనేతలచిత్తము లుచ్చిపారఁగన్ ॥ సీ ॥ కదళికారూపముల్గననారియూరువుల్ స్తంభలీ లాస్థిరాత్మనులకొదవె । నలివేణివేణినీలాభ్రమై తగదేవవిమతాంగములకు

ర్ణవృష్టి గురిసె । నిందుబింబాననయొలుఁగెత్తి పాడిన దానవేంద్రులకు గద్గదిక
పొడమె । మెలఁత నెమ్మోము గ్రొమ్మొలుఁగు సంచునమించు దనుజేంద్రచిత్తముల్ ద
త్తరించె। లేమచివ్వారి శేఁగౌను లేమిఁ బూన। నసురవక్త్రంబులందు దైన్యంబు గ
దిసె । నిదియసంగతమయ్యె రతీశకౌశ । లాతిశయమున సంగతంబయ్యె నవ్వు
డు ॥ సీ ॥ మొలకనవ్వుల ముద్దుమోములఁ దిలకించి కళవట్టినట్లుండె గలువతేఁ
డు । చివ్వారి మైదీఁగె జిగిఁ జూచి సురపాదపంబులు తీఁగియల్ పారసాగె । నెఱ
నీటు గులుకు లేనెన్నడల్పరికించి కడుమందగతిఁ గాంచె గంధకరటి । తేనియల
సోన వెదచల్లు తేటమాట । లలికి యమృతంపు గుండలోనడఁగియుండె । నేలయి
టువంటి వెల్లమాకీలతాంగి । యబ్బిననుజాలునని యెంచి రసురులపుడు ॥ సీ॥
జంభుండు సాభిలాషంబుగాఁ గనుఁ గొన్నమునిముసి నగవుతో మోము వంచుఁ
గనుసన్నఁ దనువేడుకొను బలాసురుఁడు రాగమునమునుఁ గ్రేఁగంటఁ జూచు।
భ్రూసంజ్ఞ సంకేతములు దెల్పు నముచికి నింపుగాఁగను బొమతెగరవైచు । బలి
చూడగప్పగుబ్బలమీఁది పయ్యెదఁ జాఱిచి గ్రక్కునఁ జక్కఁ జేర్చుఁ । నిలుచునొ
క్కఁ జేసన్నఁ బిలుచు నొకని । నొకనితో మంతనముఁ గోరు నొకనిఁ జీరు । నొ
కని సరసోక్తులకు మెచ్చు నొకని నోరయు । మోహినీకాంత యసురసమ్మోహన
ముగ ॥ సీ ॥ రేచాయ నడతుబారెడు కీలు జడఁ జూచి మొలక లేనగవు నెమ్మో
గముఁ జూచి । తరితీపుఁ జూపు బిత్తరపుఁ జూపులు చూచి తేనె చిందెడు మోవి
తీరు చూచి। జిలుఁగు పయ్యెంట లోఁ గులుకు గుబ్బలు చూచి కనులఁ గాన్పింపనికౌను
చూచి। తతమైరహించు నితంబబింబముఁ జూచి నునుదళుక్కెఁ జెందు పెందొడలఁ
జూచి । చొక్కి మిక్కిలి రక్కసిరిక్క యేండ్లు । చక్కనయ్యెకుఁ జిక్కి రాజస
ముదక్కి । తామసంబునఁ జొక్కి యెంతయును సాత్వి । కమున మోహంబు
తలకెక్కి కలఁగి రపుడు ॥ చ ॥ భళిభళి మెచ్చవచ్చునిఁక బ్రహ్మను దీనిసృజించిన
ప్పుడే । వెలయఁగఁ జేతికిఁ బిరుదువేయఁగవచ్చును గొమ్మమాత్రమా। యల
రెడు ముద్దుగుమ్మ నడయాడెడి బంగరుబొమ్మగాక యీ । చెలువకటాక్షమెవ్వ
రికిఁ జేరును వారు కృతార్థులిమ్మహిన్ ॥సీ॥ కంతుపట్టపుదంతిగా దేనియీ యింతి
ఘనమునస్సరసులఁ గలఁచు టెట్లు । కలికిబంగరుబొమ్మగాదేని యీకొమ్మచిత్తం

బులాసింపఁజేయు టెట్లు । కళలూని నెలకూన గాదేని యీచాననయనోత్పలం
బులననుపు టెట్లు । కారుమెఱుఁగు చెన్నగాదేని యీయన్ను మోహకైతవ
ములమొనపు టెట్లు । చిలుకుసింగాణివింటివజీరు పువ్వుఁ । గోలగాదేని యీ
గోలగుఱుతు గాఁగ । హృదయమున నాటు టెట్లని మెచ్చి తెప్ప । వైవకీక్షించు
దైత్యవల్లభుండు ॥ సీ॥ గజరాజగమనసింగారంబుగనఁగోనవలవ దేకన్నుఁ
లుఁగలుగఫలము । జలజాక్షిచ మధురభాషణము లాకర్ణింపవలవ దేవీనులుగ
లుగఫలము । విరిబోడిజీవించ కేరిర మోవిరుచులాన వలవదే నాలుక గలుగఫల
ము । చెలిచెక్కుఁగప్పురంపుఁబలుకులు మూరొక్కనవలవ దే నాసిక గలుగఫల
ము । గబ్బిగుబ్బలబిగ్గఁగౌఁగిలింప । వలవ దేతళుక్కు నెమ్మేను గలిగినఫలు మ
టులగాకున్న పంచేంద్రియములు గలిగి । నందులకు నేమిఫలము వ్యర్థములు।
గాక ॥ చ ॥ కనఁగలిగెన్విలాసములు కమ్మవిచక్కరలొల్కు పల్కులున్
వినఁగలిగెన్ సుధారసము వెల్లువపెట్టెడు మోవియానని । పునను సౌక్కు
టిద్దములు ముద్దుగొన న్నెలవంక లుంచిచ । క్కనివలిగుబ్బచన్నుఁగవఁ గౌఁగిటఁ
జేర్పనిఁ కేర్పు గల్గునో ॥ క॥ ఇది యేకనుట యిది వినుటయు । నెదమెచ్చఁ బలింప
గనుట యేగనుటరతిక్ । మదనజయశంఖరణితం । బెదిరెమ మణితంబు వినుట
మే వినుటగదా ॥ గీ ॥ కుసుమకోమలమైనయీకోమలాంగి । తనువుభుజబం
ధనఖరదంతక్షతాల । కాపకర్షణముష్టిఘాతాదిసురత । ధార్ష్ట్యమున
నోర్చునే యున్నతనువుభంగి ॥ సీ ॥ చక్కెర కెమ్మోవిచవిచూడనేకాని మొన
పల్లు మొక్కిన మోపరాదు । బలితంపుగుబ్బలఁబట్టిచూడనెగాని నునువాడిగో
రునొక్క రాదు । అంగంబు మెల్ల నే యుక్కుఁజేర్పవ గాని మించిబిగ్గఁ గౌఁగి
లింపరాదు । లలితంపుగతికేళి వలరింపనేకాని బంధచాతుర్యమేర్పఱుపరాదు।
ఈఁగెవ్రాలినఁ గందునీముగురుబోణి । కమ్మనెమ్మేను గనఁగఁ బొంకమ్మ కలిసి।
మేలికొనన బెదుస్మర కేళియందు । వాడుఁ దక్కన మెప్పింతు నలినముఖిని ॥ క।
మానవతుల నెనకోమల । తైవను బతిసురతిపటుతనల రుదుఃరసహం । బైనర
తిస్మరసంగము । చేసం దవె పద్మినులు విశేషశ్రీలన్ ॥ ఉ ॥ వౌరయి దేటియో
జన వ్రుగాఁ యుశిలాచననన్నుఁ గోరునో । కోరదా కోరికేమినలకూబరము

ఖ్యులు నాదుబంట్లుశృం । గారముచెప్ప నేలత్రిజగంబులు నేలఁగఁగల్మి లేద
రయె । వ్వారిఁకననున్నవంటబలసంతులు శత్రుఁడెవఁడ్చికొల్వఁగన్ ॥ క ॥ అని
యుత్సహించియొకనెప । మునఁజెంగటికేగి దీనిముద్దులమాట । ల్వినవలతున
నుచునబ్బలి । తనమదిలోఁదలఁచి మిగులఁదత్తఱమందన్ ॥ చ ॥ కలకలనవ్వు
నెమ్మొగము కమ్మనితమ్మియటంచుఁదుమ్మెదల్ । హళిహళిఁజిమ్మిఱేఁగభయ
మంది గిఱుకుక్కన మోముద్రిప్పుచోఁ । గలికిమెఱుంగుచెక్కుపయిఁ గ్రమ్మఁగళు
క్కునఁబైఁటజాఱఁగా । జెళుకుచునబ్బలింగదిసి చిత్తగియత్తఱిదత్తఱింపఁగన్ ॥
చ ॥ వెఱవకుకీరవాణి యలివేణివి గా వెమదాళి పాళికిన్ । వెఱుపఁగనేలయం
చు బలివేడుకతోఁ డలలాటపట్టికన్ । మెఱుఁగులుసింధుముంగురులు మెల్లనెచి
క్కులుదీర్చిచెక్కులం । దోఁటఁగెడుఘర్మముల్తవదు దుప్పటచేఁదుడిచెన్నయం
బుగన్ ॥ చ ॥ అలికులవేణి భృంగగరుదంచల చంచలకర్ణమంజరీ । గళితప
రాగముల్పయిని గ్రమ్మినరాల్చు నెపంబుదోఁపగాఁ । బలుమఱుజాలువాసరిగ
పయ్యెదకొంగువిదర్పగుచ్చ । న్నులజిగిఱేఁగిచూపటకనుంగవకన్నిఱనిట్లు
గ్రోల్వఁగన్ ॥ గీ ॥ ఆసరోజాక్షికేలా విలాసములకు । మురుఁబుకొనిదానవేం
ద్రుండు మనసిజాత । మత్తవేదండదోఁఘూయమానమాన । సాబ్జుఁడైయిట్లు
పలికెనబ్జాక్షిఁజూచి ॥ మ ॥ సుదతీయెవ్వరిదానవీ వెవ్వరింపచోఁసుందునీ
నామమె । య్యాదియీసీభువనైక మోహనవినాకారమత్యద్భుతా । స్పద
మయ్యెంబరమేష్ఠిమాపయిఁ గృపంబంచేఁద్రియాత్యంతస । మ్మదముంజేయఁ
దలంచినిన్నిటుల నిర్మాణంబుగావించెనే ॥ మ ॥ హరిణాక్షీపటుగాకయున్న
భవదీయాకారరేఖామనో । హరశృంగారవిలాసవిభ్రమములం దావంతమా
త్రంబుకి । న్నరవిద్యాధరనాగకింపురుష గంధర్వాదినానామరు । త్తరుణీర
త్నములందుఁగంటిమి వృథాతర్కంబులింకేటికిన్ ॥ ఉ ॥ కన్నులకప్పెనీచె
లువుకన్నులు చల్లఁగఁగాంచఁగల్గినన్ । గన్నులుగల్గినందులకుఁ గల్గెఫలంబు
లుగాకయుండినన్ । గన్నుఁలకన్నులే పలుకన్నులుగాకవియేలకల్లగా । కన్ను
లవింటిజోదు పదకంజములానవకోరకోచినా ॥ సీ ॥ తరుణినేసీయుధగాషృత
ముకటబెమధురమా యుసిపస దపు స్త్రైవ స్వృహ సహా । పూంబోఁడినే నా

బులకన్నమృదువులా గణియింప విషమంపుఁగల్పలతలు । వనితనీనగుమొగంబు
నకన్ననందమా యెందునఁగోలగానిచందమామ । కలికినీగబ్బిచన్గవకన్నఁబ్రాం
కమా కుంభీంద్రదుస్పర్శకుంభయుగము । నారినీకన్నఁజక్కనివా రెయప్స।
రస్సులారయవారివిభ్రమములెల్ల । నప్రయోజనమటుగానహంసయాన। నీకు
సరిగాననీయానలోకములను ॥ గీ ॥ మొదట నేనిన్నుఁజూచిన మోహనాంగి।
యబ్ధిమథియింపమూరకె యమృతవాంఛ । గంగ చెంగటవాసంబు గలుగుజ
నుఁడు । డప్పికై పల్వలంబుబడాయఁజనునె ॥ సీ॥ తళుకుఁగన్నులదృష్టిదాఁ
కునటుఁడు నోశుకవాణితలమొత్తి చూడవేమి। యిగురంచుగండుఁగోయిలదూ
బునంమనోతరశాక్షి పెదవిగదల్పవేమి। చౌదంతిప్రతికుంభిశంకఁజేరునటంచా
గబ్బిగుబ్బలుసారెగప్పెదేమి । యంచలువెన్నాడునంచునో మంజీరరవముగు
లుక్కఁగఁజేరరావదేమి। స్వర్గమర్త్యవధూటులవక్కఁదనము।తుచ్ఛమనినాగక
న్యలతోడికలహ । మునకుఁగాల్ద్రవ్వెదవాలేక బోటనవ్వేలఁ । బుడమిద్రావాసె
దవిదియేలపువ్వుబోణి ॥ క ॥ కలశాంబుధిమథియింపఁగఁ। గలిగినసుధఁబంచి
కొనఁగఁగానకమేమే । బలదుబ్బణలముఁలఁబోవుచుఁ । గలహించెదమొరుల
దూఱఁగానేలచెలీ ॥ క ॥ దాయాదులమాకస్యప । దాయాదులమాటమే
ముదైవతములుమా । కీయమృతముసరిగానీ । వీమొడఁబంచిమ్ము నేర్తువెంత
యుఁదరుణీ ॥ మ ॥ లలనానీమధురాధరామృతము గ్రోలన్గాంతుగావింపకే।
కలశతుచ్ఛతరామృతంబునకు నేఁగాంక్షించినానంచునన్ । బులకంజేయకు
గోటికల్పముల కెచ్చున్ జేయఁగానాతపః । ఫలముల్గల్గవఁగానిగల్గునయెయి
భాగ్యంబుభామామణీ ॥ చ ॥ కులుకుమిటారిగబ్బి చనుగుబ్బలకోడినదంచు
నెంచకే । కలశముచేతఁబూనుకలకంఠి భవన్మధురాధరంబునం । జిలికెడితే
నెబొట్టునుఁ జిందెడిమాధురిపావనస్సుమున్ । గలిగినుధారసంబఖిలగణ్యా
ముఁ బూజ్యమునాఁగదేయసన్ ॥ మ ॥ బలీంద్రత్యేంద్రునిఁజిన్నినవ్వుదోలఁకం
బనాకేవీక్షించియు । జ్జ్వలవాసంతరసాలపల్లవల వాస్వాదైకలీలాలస।
కోకిలకంఠికలనాద మేదురవచోగాంభీర్యమేపారఁగాఁ । బలికెంజెంతలపట్టి
ప్రాణకులుచిగుర్పన్ నేర్పుసంధిల్లఁగన్॥ గీ ॥ అబలలనుచూడుమాటలకా

ఱితప్పు । లమ్మనేఁజెల్లఁగాపరిహాసకంబు । చేసెదీపిట్టిపనులుమాచేతఁగాదె।
చాలునగరాదుపోమ్మనిశాచరేంద్ర ॥ ఉ ॥ స్త్రీలనునమ్మరాదుచలచిత్తలటం
చుజనమ్ములెల్లవా । చాలతచూపనాపలుకు సత్యమటంచునువిశ్వసింతురే। చా
లునిదేటిమాటలుపొసంగవు మీరటుగాకనమ్మినన్ । మేలొనరింతునందఱకుమి
త్రతఁజూపిజగంబుమెచ్చఁగన్ ॥ ఉ ॥ అక్కటకల్లకాదునిజమాజనవాక్య
ముముజ్జగంబులం। జక్కఁదనంబుకన్నరతిశక్తియు జాణతనంబుప్రాయమున్।
మక్కువగల్గువారియెడ మచ్చికలెచ్చరమించుజారయం । దెక్కడిసత్యమీడ
వలపెక్కఁడి నిల్కఁడదానవోత్తమా ॥ సీ ॥ కుంతలంబులయందెకుటిలత్వ మ
ననేలభావంబులందునుబ్రబలియుండు । గబ్బిగుబ్బలయందెకాఠిన్య మననేల
హృదయసీమలయందునెనసియుండుఁ । గీలుఁగొప్పులయందెమాలిన్య మననే
లబుద్ధిమార్గములందుఁబొడమియుండు । జళుకుఁజూపులయందెచాంచల్య మన
నేలమోహంబులందునుమొనసియుండుఁ । దలఁచిచూచినభామలందెధర్మగు
ణము । మాటలేటికిఁగటనెత్తు మాగుణంబు । ననవరతరక్తియధరంబులందె
కాని । మానినులచిత్తములలేదుదానవేంద్ర ॥ క ॥ బాలామణులనుగానన
సాలావృకములనునమ్మి సఖ్యముసేయం । బోలదనిబుధులుదెలుపుదు । రేలా
గునసమ్మవచ్చునింతులచెలుముల్ ॥ క ॥ పలుకులనొక్కటిభావం । బులనొ
క్కటిచేతనొకటినృపాబోణులకున్ । గలగుణములువారలనెటు । వలెనమ్మెద
వీవుదైత్యవల్లభచెపుమా ॥ క ॥ ఐననన్నెవటువలెఁగా । నీననుకోరాదుగా
కయొల్లసుగుణముల్ । నేనీయకలేదుసుమీ । యీనెట్టుననీవెమీఁదనెఱిఁగెదవిం
కన్ ॥ గీ ॥ ఇతరసతులందుమతిలేక యెపుడునన్నె । యాత్మఁబొందంగఁదలఁ
చుపుణ్యజనులందు । లీయమైయుండునేనెందులేశమైన । భేదమెఱుఁగకపరమ
సమ్మోదముననుః ॥ గీ ॥ ఆదరముఁజెందియుండుదునఖిలమునను । బలుకులే
టికిఁజక్రంబుపంపుసేయు । వెలిపెఱుంగకస్వచ్ఛందవృత్తినుందు । నాకొకఁ
డుకర్తలేఁడుదానవవరేణ్య ॥ గీ ॥ ఒకభుజంగునితోఁ గూడియుండునతఁడు।
వివిధభోగాఢ్యుఁడయ్యును జెన్నులవిసఁడు । గానఁదత్తల్పతవసింపకేనుగోరి।
వచ్చితినటన్నబలిదైత్యవర్యుఁడనియె ॥ మ ॥ వినుమాయీయనుమానమేల

వెఱను నత్తెఱైనగాని యూనజ । స్వామి నీ చేతిది నాదు దేహమును జీవంబున్ వృథా
మాటలే । లనని చిత్తము నాదు భాగ్యమిఁక నీక్కన్నంచి నంబాలముం । చిననీవే
మేఱయుం దెలుంగనిది సేసీద్ధంబు ముమ్మాటికిన్ ॥ మ ॥ అని దైత్యేంద్రుఁడు
మూంహనీ మృదులహస్తాంభోజసంపర్కసం । జనితస్వేదకరాబ్జుఁడై యొసఁగ
జంచత్కుర్తాంగిసంభోప । మ స్తనకుంభంబులు గులుకు మేనఁ బులకల్ సంధిల్ల మో
దంబున । గ్గనా యాదరంబును మీర గైకొనెను ధాకుంభంబు హేలాగతిన్ ॥ మ॥
నె లప్పుంజాపులు బెళుకు బేడ సలటంచుం బట్టు నుంకించి పాణులఁ నాపటదనుజు
ల్కృగాక్షి దెలిగన్నుల్ గానతేన వ్వతోఁ । బలికెం బాణిపయోజభాసుర సు
ధాప్రచ్ఛన్నసన్మాధురీ । కలనాసూచకభావగర్భితవచోగాంభీర్య మేపార
గన్ ॥ ఉ ॥ రక్కసులార మీరలు సురల్ సమయత్న బలప్రయాసులై । యి
క్కడలిన్ మథంప జనియించిన యీసుధ మీరు వారిఁ బె । న్మక్కువతో భుజింపన
యమార్గము గావుఁ బంచిపెట్టెదం । జక్కసమంబు గాఁగనిది సమ్మతమౌఁ
గద మీకు వారికిన్ ॥ గీ ॥ వెనుక నిటువలె నటువలె ననుచు నన్ను । మాటలాడి
నవినను ముమ్మాటికిని గో । మెఱుఁగఁ జెప్పితి హితమౌనె యేను బంచి । పె
ట్టినటువలెఁ గైకొనఁ గట్టిగాను ॥ క ॥ అని నిశ్చయంబు దోఁపఁగ । ననినల తాత
మాన్స్వటకోఁ గాకనియ । ద్దనుజులు బృందారకులున్ । ఘనతరసంతోషరసవిక
స్వరముఖులై ॥ సీ ॥ గురుఁడు పోషాచర గురుఁడు సంకల్పంబు దెలుపఁ గాఁగ
లబ్ధిం దీర్థమాడి । మందారమహిజ మమందారమున నిచ్చు కనకాంబరంబులు
కటిఁ గట్టి । పారిజాతంబు పెంపారి జాల్ముదంబుచే నిడు పిరిసరుల్ శిఖలఁ జు
ట్టి । హరిచందనము గూర్చు హరిచందనపుఁబూఁత లందమ్ముగా మేననలవరిఁచి ।
కల్పకమొనర్చు మణిమయాకల్పకములు । పూని సంతానమొసఁగు నవీనకర్ణపూ
రసంతానములు దాల్చి భూరినిష్ఠ । నుపవసించి యొనర్చిరి హోమవిధులు ॥ క ॥
అంతట నెంతయు భక్తిం । జింతామణి కామధేను శీతలభానుల్ చింతితవస్తువులో
సఁగన్ । శాంతమహాసురులకొసఁగి శాస్త్రోక్తవిధిన్ ॥ సీ ॥ వజ్రమౌక్తికర
త్నపైడూర్యమణిఘృణిస్థగిత కుంభస్తంభసంభృతంబు । నసమానచీనిచీనాం
బరశ్రేణికాకలితవితానశృంగారితంబు । కల్పకప్రసవసౌగంధ్య గంధాంధ

పుష్పంధయఝుంక్రియాసంకులంబు | దీపితసామ్రాణిధూపధూమస్తోమఘుమఘుమాయితగంధగుంభితంబు | ప్రకటగంధర్వగాంధర్వబంధురంబు | చటులిపంచమహావాద్యశబ్దితంబు | నిపుణతరవిశ్వకర్మవినిర్మితంబు | నవమునైమించుకనకమంటపమునందు ॥ క ॥ ప్రాగగ్రకుశాస్తరణా | భోగంబులయందుఁదూర్పు మొగముగఁబఙ్క్తు | ల్పాఁగిరిబలిముఖదానవు | లాగిరిభిన్ముఖ్యదివిజులతులితభక్తిన్ ॥ ఉ॥ జారెడుపైఁటతోఁగులుకుజక్కవగుబ్బలతో మిటారి న | వ్వారెడుమోముతో గిలుకుటందెలతో నసియాడుకౌనుతో | సారసగంధిసాధకలశంబు కరంబునఁబూనియప్పుడా | య్యారముమీఱవచ్చె నొక్కోయంచునిశాచరులెంచునత్తఱిన్ ॥ మ ॥ వలలోఁజిక్కినకీఱజక్కవల రేవంజిల్గుఁబయ్యెంటలోఁ| గులుకున్నిబ్బపుగబ్బిబిబ్బరపుఁజన్నుంబ్రక్కలటారింపఁగాఁ| గలమంజీరఝుళంఝుళిల్దనడకల్రూఢిఁజూపన్సుధా | కలశీకమ్రకరాబ్జయై కలికిశృంగారంబుతోరంబుగాన్ ॥ సీ ॥ గిలుకుమెట్టెలడాలుచిలువమచ్చెలలపై జాళువాబంగారుసరిగఁగూర్ప | జిలుఁగుపైతాణిముత్యాలువలోఁజిలుదొడలసోంగావిపావడరంగులీనఁ | గమనీయమైమించుకటిచక్రచలనంబురతిమనోవల్లభురాకఁదెలుప| గమనశ్రమంబుచేఁగ్రమ్ముకమ్మనియూర్పు | తెమ్మెరచేఁగొనుదీగెవడఁక | గుబ్బలొండొంటినొరయముంగురులు నెఱయఁ| గంకణంబులుమొఱయ నంగంబుమెఱయ | నడలుముద్దులుగురియ లేనగవుదొరయ | వెలఁదిచనుదెంచెదైత్యులువేట్కఁబొరయ ॥ ఉ ॥ ఆమదిరాక్షిఁజూచిపరిహాసముమీఱ బలీంద్రుఁడిప్పుడో | కోమలినీవు చేనమృతకుంభముపూనినఁజూచిగోప|బాలామణిపంచఁబాఱ్గానఁదలంచెదమన్న నునవ్వు చున్నగా | తీమణిబావనీవుదధిఁజిల్కఁగగోపికనైనదాసమే॥ మ ॥ అవుబావాయమృతంబుముందు మనదైత్యశ్రేణికింబంతునో | దివిజుల్గుయ్యడకుండముందొసఁగియంచఁగొంతతర్వాతదా | నవదైత్యాసురరాతుసావళులకున్వడ్డింతునోయానతీ | యవలెన్మీరనమంచిదేయనిమెదైత్యస్వామి మేనుబ్బఁగన్ ॥ గీ ॥ గిలుకటందెలుఘల్లన గీరవాణి|మరలి సురపఙ్క్తికరుగుచోఁబిరుదుచకఁ | దనము నెఱివేణిచెలువు గన్గొనిబలీంద్రుఁ| డాదికన్న నుమిగుల మోహంబుగాంచె ॥ గీ ॥ వారిజెతఱ

సుపఙ్క్తిఁ జేరవచ్చి । యింద్రుఁ డెంత యమర్త్యవనింత యేని । యమరకుం డెడి యు
మమలయలబలంబు । మాన్పఁ జేసెనన్న నొక మాటమాత్రలోన ॥ గీ ॥ వజ్రధరము
ఖ్యులౌ దిశావల్లభులును । గరుడ గంధర్వ కిన్నరఖచరసిద్ధ । సాధ్యవిద్యాధరాదినిఁ
ర్జరకులంబు । వారివేర్వేఱబంతిగా నేర్పఱచి ॥ సీ ॥ ధారుణీస్థలిఁ దోచు నూరు
మూలము గాంచ నెంత సిగ్గేల మోమెత్తుమనుచుఁ । బయ్యెదదొలఁగఁ గుబ్బలు చూడఁ
బల్లటగ మెప్పునివొక్క జంకించుకొనుచు । భుజమూలమీక్షింపఁ బోదలు సిగ్గునని
కవడ్డించనని కేలువంచికొనుచుఁ । గను తెప్ప లెత్తి గన్గొని మెచ్చి తలయూఁచి
యమృతపానము సాలునా యటంచుఁ । దియ్యసరసంపుమాటలఁ దేనెలొలికి ।
యమృతరసము కదంబింప నమరపతికి । మొదట వడ్డించి వడ్డించుఁ ద్రిదశతతికి ।
మోహినీకాంత జగదేకమోహనముగ ॥ మ ॥ అలివేణీవ ణిగిలుక్క మెట్టియలు
మ్రోయం బంతిఁ దీర్చి డ్డింపుడుం । జిలుఁగుం గుచ్చెలజారఁ ద్రోకుక్క వడీడాఁ దేఁ జెక్కు
చోఁ ద్రిప్పటయుక్ । దొలఁగంగాఁ జుబుకంబు చేనది మెఁదోఁ ద్రోసి సిగ్గు నొయ్యార
ముం । దలుకుం దత్తఱము స్వర్లోకిజనచిత్తంబుల్ గరంగింపఁగన్ ॥ సీ ॥ చెద
రిన ముంగురులు చేఁటచేను దురంటఁ గొనగోళ్ల చేదువ్వుకొను చెడంగు । జాఱుప
య్యెంట భుజంబుమీఁదికిఁ ద్రోసి చెఱఁగు డాఁపలివంకఁ జెక్కుహొయలు । సడలి
ముంజేఁ ద్రాలుజాఱు వాపైఁడిగాజులు మైకి నెగఁద్రోయుచో విలాస । మవనిభా
గమున జీరాడుకుచ్చు లకొంగు లీలఁ గొంగేలఁ గీలించు చెలువ । మలసి నిట్టూర్పులి
చ్చు నొయ్యారమెదను । మించుఘర్మంబు గొనగోట మీటునీటు । గలుగు మో
హినీ దలఁపమైఁ బులకలొదవె । దానవులు సోక్కు చేవింత ధరణికాంత ॥ వ ॥
ఇట్లు మోహినీకాంత యత్యంత శృంగారవిలాసకుతూహలంబున సుధారసంబ
మరులకొసంగు సమయంబున ॥ సీ ॥ వనజాక్షి యమృతంబు వడ్డింపరాదా
యెమనబంతికిదియే మొయనుచు నొకఁడు । వచ్చె దననిరాక వంచించు నే ప్రేమ
యధికంబు మనయందె యనుచు నొకఁడు । నమృతంబు మాకుఁ దెమ్మని బీఁదతనము
ననఁడుగఁగా రవము గాదనుచు నొకఁడు । నమృతమే భ్రాంతి యా చకోరాక్షి చి
త్త । మెడయఁ జేయంగరాదని యెంచి యొకఁడు । నూరకుండిరి గాని యో యువి
దయమృత । మిందుఁ దెమ్మన లేరైరి యెంత వలపొ ॥ గీ ॥ సుదతి వడ్డించునపుడు

పయ్యెదయొకింత। తొలఁగ గుబ్బలుసూచునబ్బలియుఁబల్క । రింపలేఁడయ్యెఁ
చాఁబల్కరింపఁదెలిసి । యట్టెపయ్యెదఁగప్పుకోయనుభయమున ॥ మ ॥ త
ళుకున్ముంగరముత్తియంపురుచిసింగారింపఁగమ్మోవిపైఁ । దులకింపన్మెడగు
లిక చెక్కుపయిబంతుల్వ్రాఁగఁదాటంగదీ । వ్రులు కెంగేల బిగింపుచున్ బయిఁట
నంభోజాక్షివాలారుచూ । పులఁదేలింపుచుఁబల్కుఁబల్కులసుధాపూరంబు
తోరంబుగన్ ॥ సీ ॥ తడవాయెననుచుఁజిత్తమునసంపఁగనేల నిదెపత్తుఁదా
ళుమీఱుంతతడవు । తాళఁగూడదొ బావ కేలఁగూడదొ తాళకిపుడేమిగద్దులే
యుటనదేమి । బావనవ్వితివినాపలుకునకేమైనఁదోఁచెనోనాకునీతోడుదాఁచ।
నేటికిఁజెప్పుమానేవింతదాననైదయాలేదొనామీఁదదాళుమంచి । దండుకేమా
యొనాకొకయవసరంబు । గలుగదేయష్టచిక్కుదుగాకయొటకుఁ । బోయె
దంచునవ్వుచుఁబువ్వుబోఁడి । బలినిఁదేలించెబరిహాసభాషణముల ॥ చ ॥ మ
ఱియదిటంచుబావయనిమామయటంచునునల్లుఁడంచునం । దఱకునున్నివాత్రు
లితెచ్చనలన్మటుమాయసుద్దులన్ । ముఱిపెములన్విలాసములమోహములెం
చిపెశాటచిత్తముల్। గఱచెలతాంగియంగనలుగారెమనోధనపశ్యతోహరల్॥
గీ ॥ ఇటులదైత్యులనెల్లనోరెత్తకుండఁ । జేసి సురలకువడ్డించుచిగురుబోఁడి।
దేవరూపంబుగైకొనిదివిజపఙ్క్తి । నున్నరాహువునకుసుధయొసఁగెఁగొంత॥
ఉ ॥ ఆమెడరాహువంచువనజాహిత మిత్రులుసన్నసేయనా । హాయనిమో
హినీమహిళయద్భుతరోషకషాయితాక్షియై । హాయనునంతలోపలసహస్ర
సహస్రసహస్రదీధితి । చ్ఛాయసహస్రధారమగుచక్రమువ్రాలెఁగరాంబుజం
బునన్ ॥ చ ॥ శయజలజాతవిస్ఫురితచక్రముచేమధుకైటభారిదు । ర్ణయుఁడ
గుసైంహికేయునిశిరంబుగఱ్కునఁద్రుంచునంతలో । రయమునఁగుత్తుకన్వెడ
లురక్తముతోడికబంధమొప్పెవిం । తయుపరిషత్సరస్సునవరాంబువుసూత్రపుఁ
గంబమోయనన్ ॥ చ ॥ క్షితిఁబడు రాహుశీర్షము ద్విజిహ్వలు రోషకషా
యితాక్షులున్ । సితతరదంష్ట్రిలున్ బహువిచిత్రఫణామణులుల్లసిల్లవి । స్మితు
లయి దేవదానవులుచేరికఁజేరికనంగమోహిసి । సతిఁదిలకించియుట్లనువిషవ్యతి
షంగకఁగాక్తివైఖరిక ॥ ఉ ॥ సరిగామాఱుఁగసుధారసంబువిభజించంజేరియా

లాగునన్ । సురపక్షం బొనరింపఁగాఁ జను నెయిచ్చోనంతమాత్రం బె యొ|
క్కరుఁడన్నే నిటు నాసవచ్చిన నుజక్రచ్చిన్నుఁగా వించితిం । దరయంగా ఫలమేమి
నీ వెఱుఁగ లేవై చేసరో శేత్రు ణా ॥ ఉ ॥ అక్కటనిన్ను దూఱఁదగవా మగువా పగ
వారలుండఁగా । నిక్కడఁ జంద్రభాస్కరుల జేమియు కారణవైరమిట్లు నా ।
దిక్కునఁ జూపి వారు కడ తేఱఁగ నిత్తునె యింక వారల । న్నిక్కలి శక్తిమీఱఁ దిగ ద్రిం
గఁదనం చుఁబరిప్లవింపఁగన్ ॥ చ ॥ వలదని నాఁట నుండియు దివాకర చంద్రులఁ బ
ర్వయుగ్మవే । శలఁ గ్రసియింపఁ బంపెఁగ మలప్రభ వృండున కారణంబుగా । వ
లవని వైరముం గొనిన వారికి భోగ్యముగాక యున్నె తత్ । ఫలమది యెంత వారికిని
బార్తుల లాంబుధి పూర్ణచంద్రమా ॥ క ॥ అమృతరసమింత సోఁకఁగ । నమృతంబై
రాహుశీర్షమతిభయదముగా । నమృతకరార్కులఁ బట్టెడి । నమృతరుహ ప్రభ
వునాజ్ఞ నఖిలం బెఱుఁగన్ ॥ వ ॥ అంత ॥ ఉ ॥ ఈమటుమాయలాడి గదయింత యొ
నర్చెనటంచు దానవ । స్తోమము సుట్టుకొన్న మధుసూదనుఁ డప్పుడు నీలనీరద । శ్యా
మత నూవిలాసము భుజాయుగళోజ్జ్వలశంఖచక్రముల్ । హేమపటంబు గన్న
డ వహించి కిరీటహితుఁడ వ్యోవయ్యెడన్ ॥ ఉ ॥ ఆకపటంబు[illegible]ంక్ప
తి మీఱఁగఱుగాంత విస్ఫుర । ల్లోకవిలోచనద్యుతి విలోచనుఁ డౌచు విరోచనాత్మ
జుం । డాకులవృత్తి లేక ధనురస్త్రములూని సహస్రచంద్రమ । శ్శ్రీకమనీయయా
నమునఁ జెన్ను వహించె రణాగ్రయాయియై ॥ సీ ॥ రథచక్రనేమిఘర్ఘర రావ
ములు కేతుపట పటాత్కృతులకు దిటము దెలుప । గంధేభ ఘంటికాఘణఘణ
త్ ఘనబృంహిత ధ్వానములకఁ గైదండయొసఁగ । జవనాశ్వ హేషలు చటులఖు
రాఘాత చిటపటధ్వనులతోఁ జెలిమిచూప । సమరాట్టహాస నాదములు ఘోరశ
రాసవిస్ఫారములకఁ బ్రాభిణ్యమునుపఁ । బటహశంఖాది బహువాద్యరటన
ములకు । వేత్రిసాహెూనిచాదములు విజయ మొసఁగ । సకల సేనలఁ గూడి రాక్షస
జిగీషఁ । గదిసె జౌదంతి నెక్కి సంక్రందనుండు ॥ మ ॥ అవనీమండలి గుల్భదఘ్న
మయి మాద్యద్దంతి దానాంబువుల్ । ప్రవహింపన్ వడిఁ జిక్కువాఱినఁ దమిస్రాచారి
త్రౌకుల్ల చే । నవియున్ లేవఁగఁ జాలఁ డెంత బలియుం డైనం జమూసంకులం । బ
వురా యెన్నఁ దరంబె దానవ మయంబయ్యెన్ జగంబత్తఱిన్ ॥ శా ॥ త్వంగద్వా

హాఖురాగ్రభిన్నధరణీతత్వంబు రేణ్వాకృతిన్ । గ్రుంగ నవ్వారిధులన్ గ్రసించె
హామరుజ్జిత్రాదులంబుష్కరం। బుంగప్పెన్నడయాడదప్యోంబవనంబున్ దైత్య
రాడ్భీతిఁబా । డంగానప్పుడకాండసం ప్రళయమాటందోఁచె దేవాళికిన్ ॥ సీ ॥
కాంచనస్యందనగంధదంతావళి రాజజంఘాలతురంగమముల । శార్దూలమ
హిషకేసరిగండభేరుండశరభ ప్రముఖవన్యసత్వములను । కంకగృధ్రశ్యేనకా
కోలకౌశిక పారావతబకాదిపతగములను । గమఠపాఠీనకర్కట కనక్రగ్రా
హశంకుప్రభృతితోయజంతువులను । వాహములుగాఁగనెక్కి దుర్వారశక్తిఁ।
బరశుపట్టసతోమరప్రాసముఖ్య । శస్త్రములుపూని బలపాకజంభనముచి।
విప్రజిత్త్యాదిదైతేయవీరులప్పుడు ॥ గీ ॥ చేరి వేర్వేఱ బారులుదీఱికొల్పి । మ్రొ
క్కుమ్రొక్కనివారలముఖముఁజూచి । కంటిరే వీగవరులార కార్యమెంత । మో
సమయ్యెనుసురలనప్పుడనునేఁడు ॥ చ ॥ కటకటయాఁడుదానివలెఁగంజదళా
క్షుఁడు సేరి మమ్ములం । దటవటఁజేసి తీసియమృతంబు సురాళికిఁబంచిపెట్టెనిం।
కెటువలెనమ్మవచ్చు జగదీశ్వరుఁడే యొకయింత మేరలే। కిటువలెఁజేయఁజూచె
మనకెయ్యదితప్పుగణించి చూడఁగన్ ॥ ఉ ॥ తానొకమాయఁజేసి యమృతం
బుసురాళికిఁబంచిపెట్టఁగా । నేనికమాయఁజేసి త్రిదివేశులనందఱమాయఁజే
సెద । న్మానుపశక్తుఁడేయ హాహామాధవుఁడూరకలంజెతక్కులం। బూనైనె
కాకయాయుద్ధముపోటు నెఱుంగునె చూతమంతయున్ ॥ క ॥ అనిపలికినదను
జేంద్రుసిఁ । గనుఁగొనియిది యెంత స్వామిగనుపించుకొనం । దునిమెదముసీప్ర
తాపం । బున మేమాసురుల నొకనిఁబోనీకుండన్ ॥ క ॥ తలఁద్రుంపక ప్రింగ
మెవే । ల్పులనందఱనమృతసేవఁబొలియకయున్నన్ । మొలఁగుదురుగాక కడ
పునఁ । గలకాలముజాఠరాగ్నిఁగమలిబలీంద్రా ॥ క ॥ అటువలెఁగాకున్నసుఘ
న । పటలిన్ శృంఖలములైచి బంధించినయు । త్కటదురితంబనుభవిం । చు
టకుం జెలసాలనిడమెసురపతిఁగినుకన్ ॥ క ॥ అనియుత్సహించి పలికిన । విని
దనుజేంద్రుండు మిగుల వేడుకమీఱన్ । గనుఁగొనియిందుగోసమయం । బనుప
మభుజశక్తికసుదనంగఁబనుపన్ ॥ సీ ॥ కృతవీరపాణకర్ణేజపభ్రమణారు
ణాబ్జనేత్రములతో సాగ్నిలాలుకఁ । గలకాగ్నిజలఘోషఘనతమాశక్తి కమ్మను

త్రాసుమునుపాయనంగఁ గంధనుపలచి । యుచ్చరమిటారి వైచు మాల్యంబువల
సి । హాల్యవంతుఁడు సహజనామంబుఁ గనియె ॥ క ॥ సురభీకరణోత్కటమనో
హారమూర్తి సుమాలి మాధవౌద్ధత్యమునం । డెరలెం దానవజాతియు । పరసు
మనోజాతి త్రైమెనఁ బ్రమదముగనదె ॥ క ॥ తనపేరుగలుగు హరినే । కిటనవాఁ
డని మాంచిఁ దునిమెఁ గేశవుఁడు సుద । ర్శనమున మఱియును నేకుల । దనుజులఁ దును
మాడె బాహుదర్పమ్మెలర్పన్ ॥ శా ॥ ఈరీతిం జగదేకవల్లభుఁడు భూయిష్ఠప్ర
తాపంబుచేఁ । గ్రూరాదిత్యవిరోధివర్గములనుగ్రస్థేయనంతంతకున్ । హే
ళాళంబగు వేటకా వాసవుఁడు మత్తేభంబుఁ గాలాడిమ । ర్వారఁ బౌకులిశంబు
పూని బలిఁ జేరం బోయి తానిట్లనున్ ॥ క ॥ ఏరా యోరి నిశాచర । యేరావ
త్రారి నేఁటుఁగ వే నాతోడన్ । బోరాడ లేవు పోరా । కోరాయ భయంబు నిల్పు
కో శాతనువున్ ॥ గీ ॥ వదలి శౌర్యంబు విద్యల వానికరణి । నింద్రజాలంబువన్నెద
వే బలీంద్ర । యిదిగో వజ్రంబు మెచ్చి యిచ్చెద నుగోనుము । కల్లగాదనవిని దై
త్యవల్లభుండు ॥ గీ ॥ ఇంద్రజాలంబువన్నకయెటులనోడియ । వచ్చు ననిమిషబల
ములవ్వారి గాఁగ । దోఁపొసంగక పోదు వేదొడ్డదొరవు । వజ్రమాత్రంబు నాకే
లవల వదనిన ॥ ఉ ॥ ఇంకిటదోఁపెకాకపుర మెయ్యది నీకు నిశాచరేంద్ర యీ ।
యుంకము మానిపోయిన యథార్థమె పల్కితి వౌర యించు । నిశ్శంకత సర్వరేశ్వ
రుఁడు సారెకుఁ బ్రల్లదమాడఁగా మహో । హంకృతిఁ జెంతనున్న బలియుం దను
జాతుఁడు హుంకరింపుచున్ ॥ గీ ॥ ఏమిరా యింద్ర యింతలోనింత గర్వ । మేల
వచ్చెఁ దలంప రా యిన్నినాళ్లు । నీవుపడినట్టి పాటు నేనెఱుఁగుదు నొక । గరిడిలో
వింత సాధనక్రమము గాదు ॥ గీ ॥ ఇతఁడు నీకోడి మాయలు నిచటఁ జేసె । నేస్వ
కాండవిజృంభణం బెల్లఁ దోలఁగ । గౌతమీజారయెవ్వనిఁ గాఁ దలంచి । నావు బలి
గాఁడె పుణ్యజనప్రభుండు ॥ ఉ ॥ కొమ్ములుఁ దోఁక లేక జతగూడెను నీకు వృషా
ఖ్యయింద్ర రే । ద్రిమ్మరి దొమ్మికయ్యమున దిట్టతనంబరి పూరి మేసి తోఁ । గ్రమ్మి
నఫేచేనటులఁ గావలెనచ్చెరువేలదీనికై । యిమ్మహి సీదు పేరిపసు లెచ్చటఁ జూచి
నఁ బూరి మేయఁగన్ ॥ క ॥ కౌశికలిలను గానన । కౌశిక మూలమునఁ దపము
గావించెదవో । కౌశికయటు గాకున్నన్ । గౌశిక గతి నొందినడఁగఁ గాంక్షిం

చెదవో ॥ క ॥ బలిభాస్వత్తేజంబున । నళుకుచునిఁకఁగౌశికామహాబలపదవి
న్మెలఁగుయథార్థాభిఖ్య । న్వలవదు మాతోడఁబోరవశమేనీకున్ ॥ వ ॥ అనిన
మదిరాపాన ఖదిరాంగార సదృశదృశుండగుచు సహస్రదృశుండిట్లనియె ॥ గీ॥
కౌశికుఁడనౌదుఁగాకరాక్షసయస్మైనఁ । గౌశికస్ఫూర్తిబలిపుష్టగణములెట్లు
మనఁగనేర్చునెఱుంగవేమనఁగవచ్చు । ననినవినినవ్విబలియిట్టులనియెనపుడు॥సీ॥
విబుధలోకేంద్రుండువిశాధి వీరుంతుగాఁడె మెన్నండైనఁగలననోడి । పోవునె
యాటమొన్నపుణ్యంబునకు స్వర్గమిచ్చితౌనడవులకేగఁగాక। మరలనెయ్యంబున
మముఁగొల్చెఁగాఁబోలు ఘనభుజాశక్తికిఁగడమగలదె। యింకఁదాఁగాకనన్నె
వ్వరు నవ్వెదరాహవంబుననోడియరుగుచుండ । నహహాయందులకేమికర్మాను
సార । మాపదలుసంపదలుజయమపజయంబు । దానికనలేదుదైవకృత్యంబుల
కును । విఱ్ఱవీఁగుటప్రేఁగుటవెఱ్ఱితనము ॥ క ॥ వినవోయియింద్రదైవం । బను
కూలంబైనఁగలుగుననిశుభంబుల్ । దనకుఁబ్రతికూలమైన। చ్చిననేకార్యంబుఁ
గాదుసిద్ధముసుమ్మీ ॥ ఉ ॥ మీకొకవేళనేమమగుమేమొకవేళఁ త్రిలోకరాజ్య
ముం । జేకొనియుందుమిర్వరకుఁ జేకుఱదొక్కటవాంఛితార్థముల్ । కోకచ
కోరకంబులకుఁగూడునెకోరికలొక్కవేళనే । యాకరణిన్ దలంపు త్రిదశాధి
పగర్వపుమాటలేటికిన్ ॥ క ॥ అనివైరోచనిపలికిన । వినిబలిననువాఁడుదేవవి
భుఁడుకృతఘ్నుం । డనిరోయకసరిచేసుక । చనునేమాటాడరాత్రిచరమూర్ధ
న్యా ॥ క ॥ క్షణమాత్రమూరకుందుము । క్షణదాచరకోటిగొలువసమితిస
హస్రే । క్షణకాయముగాలిచిభ। క్షణముగఁజేసెదనుభూతసంఘంబులకున్ ॥
ఉ ॥ గాలికిఁబోవువాహము నగంబులపత్రములందెమల్పఁగాఁ । జాలునువాలు
సైన్యములుసంగరమన్న గృహోపయుక్తము । లొప్పిలినుబట్టబైట నిజపుత్ర
కుటుంబములుగాకియిట్టిచో। వేలుపుతేని గెల్చుటొకవిక్రమమేబలిదైత్యవల్లభా ॥ వ ॥
అనిదురాగ్రహాగ్రహావేశకిటకిటాయిత రదనపటలుండగుచు నిజభుజాగ్ర జాగ్ర
న్మండలాగ్రంబు ఝళిపించి యాఖండలునకిట్లనియె॥క॥అబ్బలిసురమృగములకుం।
బెబ్బులియటంబోకునీకుఁబెంకంబున్నన్ । గొబ్బునరాబలినేనొక । దెబ్బన్ బరి
మార్తుధరణిఁగొబ్బునఁగూలన్ ॥ గీ ॥ నాసురేంద్రుండునవ్వియున్నాళ్లగాపు।

సే మబలి నైతివాహాపాస్త్రబాహు । శక్తిగని పల్కె బలికి ప్రాసంబు బలియు । నె ల్లిసి ఖండించెదను సురల్ బలియుఁడనఁగ ॥ క ॥ అంతటఁ బాకసురేశ్వరుఁ । డంతయు రోషమున వజ్రమేసిన మూర్ఛా । క్రాంతుండయ్యెఁ బలి దివి । జాంతకు నరదంబు సూతుఁడవలికిఁ జివిచెన్ ॥ సీ ॥ చెలికాని నాసి వీక్షించి రోషంబున జంభుండు కదన సన్నద్ధుండగుచు । నిలు నిలు రా యింద్ర నేఁడెందుఁ బోవెదు చిక్కితి వంచని సింహనాదము । కదియంగఁ దోలి యుద్ధతి గదాదండంబు భిరభిర ద్రిప్పి యా సురవరేణ్యు । కరిని వైచిన నది సురసుర స్రుక్కుచు ధరణిపై ద్రెమ్మొగ్గిన తత్కుణంబు । నం దెమాతలి దెచ్చిన హయసహస్ర । రథము పై నెక్కె జంభు శిరంబు దునిమె । వాసవుఁడు గట్టు రెక్కఁగొట్టు వజ్రమునను । జంభసంభేద మేమి యాశ్చర్య మనఁగ ॥ క ॥ కలహప్రియుఁ చే నెంతయుఁ । దొలుతస్వనికనలి వానితోఁ బుట్టువులౌ । బలపాకనముచులత్యు । జ్జ్వలశోభా భువనముచులు సంరంభమునన్ ॥ క ॥ త్రేతాగ్నులవలె నుగ్రులు । దైతేయులు సుట్టుముట్టి దారుణశరసం । ఘాతముల గప్పఁగాఁ బురు । హూతుండొప్పారె మేఘయుత మేరుగతిన్ ॥ క ॥ బలుఁడు రక్షంబును దురగం । బులఁ బాకుఁడు సూతు నముచి ఘోరశరములన్ । దళియించి యింద్రు నంగక । ములు సించిరి మించి యతఁడు మూర్ఛమునుంగన్ ॥ వ ॥ అప్పు డనంతటఁ బోక యనలునంతకు నసురనాథు ననిలు నలకేశ్వరు నలికలోచను నన్యు లగు నమరుల నతులితంబు లగు నస్త్రంబుల నదటణంచి యట్టహాసంబడరించిన ॥ గీ ॥ వెలిచి తెలిగంటి మూఁకలు మొలలు వెట్టి । నమరపతి సేద దేరి యుదగ్రుఁడగుచుఁ । గులిశధారను ఖండించె బలుని మొదట । వెనుకఁ బాకాసురుని ద్రుంచెవిక్రమమున ॥ ఉ ॥ వారలపాటుఁ జూచి యనివారిత రోషకషాయితాత్ముఁడై । వీరవతంసుఁడౌ నముచి విక్రమశాలి యనేక ఘంటికో । దారము మత్తశాత్రవవిదారము నైన త్రిశూలమెత్తి హుం । కారము మీఱ వాసవ పోకాలము దీననటంచు వైచినన్ ॥ వ ॥ అదియుఁ బ్రళయకాలకాల ఫాలలోచనకీలి కీలాకరాళంబై నిగుడిన యట్టి శూలంబు తూలంబు లీల నతివేలంబై యాలంబున నేలంబడ వాలంబున నేసి తద్దనుజకంఠనాళంబు ఖండింప నాఖండలుం డఖండదోర్దండబలమండనాయితంబగు శతకోటి ఝళిపించి వైచిన నదియును శతకోటి మార్తాండ

మండల పిచండిలరుచిమండల ప్రచండతాఖండన పండితమస్యంబగుచు సంవర్త సమయప్రవర్తిత పుష్కలావర్తప్రముఖ చటులతరమేఘపటల నిర్గళదనర్గళ శిలా గ్రద్ధీఘట్టనిఘాతసంఘాత లింగంబులగు విస్ఫులింగంబులుదోరంబై నిగుడఁగనుంగొని దనుజపుంగవుండు గలంగక చెలంగుచు మదీయ వక్షస్థలికుందనంపు తాళికి నొకయపూర్వవజ్రంబు లేదుగదాయని వెదకుచుండు నదియుం ద్రిదశపతియుం బంపనేకదాయని యొదయిచ్చినవజ్రంబును జనుమరుగ్రుచ్చి వెనువిచ్చితినలేక యప్పటనేయున్నఁ గనుంగొని వియచ్చరప్రవరుండిదియేమి యెప్పటనుంగానమిట్టి యచ్చెరువని రిచ్చవడికనుంగొనుచు వెచ్చనూర్చుచున్నసమయంబున నార్ద్రంబునుశుష్కంబునుగాని దానననముచిదానవుండు దెగునని నిదానంబుదెలిపిన నాకాశవాణి పలుకునాకర్ణించి నలుదిక్కులుం బరికించి శైత్యప్రభావమానితవజ్ర ఘనసారంబగుచుఁ గనుపట్టువారాశి డిండీరంబు భవిష్యన్నముచిహననజనిష్య మాణయశస్సౌరభకారణ కుసుమమంజరిం జేపట్టివిధరబున హస్తారవిందంబున హంసంబుచందంబునఁ గనుపట్టంగైకొని దివ్యతేజంబుసంధించి యానార్ద్రశుష్కంబదియాఁగదాయని ప్రయోగించినదదియు నింద్రప్రతాపభూపాలుని సమీపంబున వెలుంగు చంద్రజ్యోతితెఱంగునరంగై నిజాభిముఖవిజయలక్ష్మికి సుపర్వాధిపతిసమర్పించు కర్పూరనీరాజనంబు డరబునవిరాజమానంబై బలిదైత్య త్రిలోకాధిపత్య వినాశసూచకంబై పడునుడుపువడువున బెడంగై నముచి ప్రాణాపకర్షణ సమాపతన్మృత్యుదేవతాట్టహాసంబు పోలికవికాసంబై త్రైలాదభ్రసితాభ్రంబు సుహృత్తగురీతిశీతలజలప్రవాహంబుకూల సాలనిర్మూలనానుకూలంబగులీల సురవిరోధిశిరోధి ఖండించి నదనుజ వరూధినీహాహానాదంబులుప్పతిల్ల దివిజచమూసమూహంబులుగాయకహాహానాదంబులు బ్రహ్మర్షిసముచ్చయ సముచ్చైరుచ్చారిత జయజయేత్యాశీర్వాదంబులు జయదుందుభి ఘటనంబులు నప్సరోనటనంబులు చెలంగెనంత ॥ గీ ॥ ఏటుల్త్రైపాటు నెత్తుదు లెందుఁజూడఁ । గొండల్తైపడుకండలుగుములుగూడి । దానిక్తైపోహఘాతశోతాశతసులు । గలిగిభీకరమవ్యోసంగగముగరము ॥ గీ ॥ మిడడమ్ముద్దలుగావించి మసవిసుసని । కాతిస్రమోగడ,గ నెత్తురు

ల్గోళికడుపు । నిమిరికొంచునగస్త్యమంత్రములునొడివి । శతపదంబులుద్రో
క్కు-పిశాచగణము ॥ క ॥ తుందిలదనుజకబంధము । నంచాకగజమస్తకంబున
తికిగజాస్యా । యిందలికరివిఘ్నంబులఁ। గుందింపకుమనుచుమ్రొక్కు-కొనుభూ
తంబుల్ ॥ గీ ॥ వేలుపులువారుదనుజులువీరలనుచు। భూతభేతాళములపఙ్క్తి-
షొంకపలుచి । తాను మోహనియంచరక్తంపుసుధను। బోసఁగవడ్డించెఁగామి
నీభూతమొకటి ॥ మ ॥ కరిగండస్రుతదానవారియమునాకల్లోలముల్ గా ని
శా । చరరక్తంబుసరస్వతీకలనమించె న్స్వాహలాలాంబువుల్ । సురకల్లోలిని
గాఁ ద్రివేణికరణిన్సొంపొందెజ్ఞాతేయసం । గరభూభాగముగానదానబడి
మోక్షప్రాప్తిసంధిల్లెడిక్ ॥ గీ ॥ ద్వంద్వయుద్ధంబుగావించుదనుజవిభులు । ద
క్కు-రక్కసులెదురంగఁదల్లడిల్లుచుఁ । బలువవెన్నాడిపొడిచెసుపర్వగణము।
లహాహాదాయాదిఘోరదుస్సహముగాదె ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబునసుపేంద్రసుదర్శ
నంబునఁ గాలనేమి మాలి సుమాలిమాల్యవంతులు సంభోధరవాహాదం
భోళిసంరంభంబున బలజంభ పాకనముచిప్రముఖదానవప్రవరులు దక్కి-నది
శాధిపతులవలనఁదగిన సేనాధిపతులెల్లం ద్రెళ్ళిన విలోకించి దేశకాలవిశేషవి
జ్ఞానవిచక్షణుండుగావునబలీంద్రుండుదనకదివిజయసమయంబు గాదుగాయ
నియెంచింగిసంగరరంగంబు దొరంగిశుక్రుసన్నిధి కేగితద్దీయసంజీవనీవిద్యా త
త్త్వోపదేశవచోవిశేషంబులబాహ్యాంతఃకరణదుఃఖంబులబాసి - తపంబునకుం
జనియెఁదక్కు- రక్కసులుదిక్కు-లేక పెక్కు- వగలంజిక్కు-వడినానాదిక్కు-లకుఁ
బలువఁబరవరూధినీవరులవెన్నంటిమున్నింటి రోషంబుకంటెజెలగంటి దొరలు
సమయింపలేక వెలచువారును - రక్షింపుండనియలచువారును - జెసలఁబఱ
చువారును-తృణంబులుగఱచువారును - కాననంబులుదూరువారును- విధిదూ
రువారును - మ్రొక్కు-వారును - నగంబులెక్కు-వారును - నొచ్చువారును -స
ముద్రంబులుంజొచ్చువారును నైకలంగినరక్షోబలంబులవలన దిగంతంబులుంగ
రుణారసమయంబులయ్యెనాసమయంబున ॥ ఉ ॥ గీరమణుండుపంపననికింగల
హాప్రియుఁడేగుదెంచిల । శ్రీరమణప్రసాదమునఁ జెందితిరింతెయభీష్టమింక
బ్బెం। బారకులారభీతులగుదైత్యులనొంపఁగనేల నంచుదా । వారలబోరుమా

న్బోఁ బితృవాక్య మలంఘ్యముగాదె యేరికిన్॥ వ॥ అంత సుపర్వ సార్వ
భౌముం డవార్యశౌర్యంబున దుర్వారతర సర్వశార్వరీచర భుజాఖర్వగర్వ
శార్వరంబు దొలంగించి నిజప్రతాపతపను వెలుంగించి పలాయమాన నా
నాదానవప్రాణ త్రాణపరాయణుండగుచుఁ దచ్ఛిబిరంబు లధర్మదారలం
బట్టింపక ధర్మధారలం బట్టించెనంత॥ సీ॥ వృత్రనిర్జరమిత్ర వృత్రశంకజమిత్ర
జంభజంభలవిభంజనకుఠార। పాకవారణపాకపాకలరోషనముచిఖండనభండ
నప్రచండ। బలయుక్తబలభుజాబలమహాబలనాగ కృతిపులోమవిరామకీర్తి
ధామ। జితవిరోచనదైత్యసంతతవిలోచనఫేనతతిగయద్ధరథరాధరనిరోధ। యుం
చుగొంచకఁగం చుకు లభినుతింప। విజయలక్ష్మీసమేతుఁడై వెల్లగారు। నెక్కిన
ర్వామరులుగొల్వ నింపుసొంపు। లమర నమరావతికి నేఁగె నమరవిభుఁడు॥
మ॥ అమితానందమొలర్పఁ జెందమున దైత్యారాతిఁ గూర్మావతా। రము
గాథస్పృహామీఱఁబ్రాయు మనుజుల్ శ్రోణింతురాచంద్రతా। రముగా శ్రీ
యుఁజిరాయువొంది రుచిరాధారాఢితోదారతా। రముగా వర్ధిలుఁ గీర్తి
గల్గి ఘన సామ్రాజ్యంబున న్భూవరా॥ క॥ అని శ్రీవైశంపాయన। మునిము
ఖ్యుఁడు దెల్పవినిప్రమోదాన్వితుఁడై। జనమేజయుఁ డవ్వలికథ। యనఘా
వినవలతుఁ దెలుపుమనియడుగుటయున్॥ మ॥ నవరత్నోజ్జ్వలధామ ధామ
సుమనో నాళీకనాళీకపా। త్రవరామోదనిదానదానవిలసత్కల్యాణకల్యా
ణనే। ప్రమదస్ఫీచైత్రవిహారహారసువచోమాధుర్య మాధుర్యశా। స్త్రవి
భాస్వాత్మవిశేష శేషవిలసత్సత్కీర్తిసత్కీర్తిగా॥ క॥ భర్తృహరిప్రముఖ
సుధీ। కర్తృకృతగ్రంథజలధికజ్ఞానసుబో। ధత్పమనీషామంథగ। ధర్తృ
శ్రీపద్మనాభ తనయ వరేణ్యా॥

ముక్తపదగ్రస్త సింహావలోకన భుజంగప్రయాతము॥ సుధామాధురీ ధు
ర్య సూక్త్యైకధామా। కథామాత్రభూతారి కౌక్షేయధామా। యథా
మాధవస్వాన్తకాది ప్రధామా। ప్రధామానితామాత్య రాజీసుధామా॥

ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరకటాక్ష వీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తత
రాష్ట్రభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్వత్కవిజనవిధేయధరణీదే
వుల నాగనామాత్యసుధాసముద్ర సమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమం
త్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీ
యాశ్వాసము. రెండవదగు కూర్మావతారంబు సంపూర్ణము.

వరాహావతారకథ తృతీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజితపీరాజిత। ఘోరాజితలప్రవీణకుశలధురీణా। ధారాధ్ధర ధారాధర। ధారాధరకీర్తికృష్ణదవసముత్కృష్టా॥ గీ॥ అవధరింపుముజనమేజయక్షితీశ। శేఖరునకిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని। ధారుణీశవరాహావతారమింకను। దెలియఁజెప్పెదవినుమని తెలుపఁదొడఁగె॥ శా॥ శ్రీదారత్వమునంబ్రసిద్ధుఁడవులక్ష్మీకాంతనేప్రొద్దువ। క్షోదేశంబునఁబూఁనగానని కఠుఁగా గోషంబుచే నామహో। యాదోరాశిని డాఁగు భూసతిని దంష్ట్రాగ్రంబునం బూనితా। భూదారత్వమునంజెలంగెధవళాంభోజాతుఁడుర్వీశ్వరా॥ సీ॥ శ్రీవిష్ణుపదభక్తిఁ జెలఁగుసప్తర్షి చంద్రములలోఁ మున్నెన్నఁదగినమేటి। దిత్యదిత్యాదిసాధ్వీశిరోరత్నంబు లనుప్రేమఁజెట్టఁబట్టినగృహస్థు। కమలాప్తభుజగేంద్ర ఖగరాజరోహిణీకన్యకాధమణులఁగన్నతండ్రి। రాముచేదానధారాపూర్వముగభూతధాత్రిగ్రహించిన శ్రోత్రియుండు। దోయరుహసంభవునకుఁబౌత్రుఁడుమరీచి। పుత్త్రుఁడువిచిత్ర గుణమణిపాత్రుఁడఖిల। వేదవేదాంతతత్త్వ వివేకశాలి। మహిమఁజెలువొందుఁ గశ్యపమౌనిమౌళి॥ క॥ దితిమొదలగుపదిమువ్వురు। సతులతనికిఁగలరుసహజసౌశీల్యరమా। సతులుజితాన్యజగత్త్రియ। సతులువయోరూపభాగ్యసంపద్వసతుల్॥ క॥ కులరూపగుణసమృద్ధులు। గలసవతులలోన దితి సగౌరవలీల। న్విలసిలుగ కశ్యప కాంచన। కలితాలయరత్నదీప కళికయుపోలెన్॥ ఉ॥ ఆరమణీశిరో

మణి వయస్యలతో నొకనాఁడు కేళికా। గారసమీపవర్ధితవికస్వరసూచితచి
త్రచైత్రికో । దారవిలాసభాసురలతావిక సత్ఫలపుష్పభారశృం। గారవ
నీవిహారకుతుకంబున నేఁగి తదంతరంబునన్॥ సీ॥ పల్లవాధర యల మొల్లతీ
వలవల్ల నెలతావులతావులుల్లసిల్లెఁ । గొమ్మయీవిరిఁగొమ్మకమ్మ దేనియ
క్రమ్మ మొమ్మమీఁజెఁగదమ్మ తుమ్మెదలకు । ఇంతిసంపెఁగచెంత నెంతశో
గాయెశావంతిబంతులు వింతకాంతినెరసి। కన్నె గేదఁగికన్న పొన్నచాయనె
యున్న సన్నజాజుల చెన్ను వన్నెమీఱుఁ । బంకజాక్షిరో యీవంకఁబొంక
మూయె। గుజ్జుమామిడిపజ్జనెగొజ్జగులును। జూడుమను చేడియలతోడఁగూ
డియాడి । వనితవిహరించె శృంగారవనితలమున॥ మ॥ నిపతత్కుందమరం
దపూరమునదన్న ఋత్విఙ్మయూరంబునా । లపమద్యచ్ఛకశారికాకులము
లోలదవ్వల్లికాజాలముల్ । క్షిపదత్ర స్తవిహంగమంబు పరితశ్శ్రీణ ప్రవాళం
బునై । యపుడీక్షింపఁగనొప్పెఁ గేళివన మబ్జాక్షీవిహారంబునన్॥ ఉ॥ సా
రెకుగంధసార గిరిసారసమీరకిశోరవారముల్ । చేరికఁజేరిహారి సరసీశ
రశీకరశీతలత్వమున్ । నేడుపుమీఱఁజూపిహరి నీలమణీరమణీయ కుంతలో ।
దారశరీరసౌరభ మయ శ్రమవారిహరించె నత్తఱిన్॥ క॥ శీతలతలవనకేళీ ।
కౌతుకమునన్నదితిని గని యపుడొకనా । రీతిలకమువదనాంభో । జాత
మరందాయమాన సరసమృదూక్తిన్॥ క॥ తిలకింపు మిదె విచిత్రము । లల
నామారీచమంజులతులితమందా । నిలలోలమానసత్వము । గలుగుటకు
ప్రియాళువదలకయె పెనఁగెనన్॥ క॥ చెలియా కాంతా మోదము। గలు
గనిమెడలన్మదాళి కలియునెతమిచేఁ । గలసిననటయెయ్యదిన । త్ఫలమం
చుఁగటూక్తిఁదోపఁబలికినదితితోన్॥ క॥ నారీకలితోచ్చైస్స్తని । హారిత
విస్ఫూర్తిమించెనదిగనుమనఁగా । నారమణీవ్యర్థోక్తుల । నీరీతింబలుక నేల
నేయునినగుచున్॥ సీ॥ తనమనోహరు పేరువినినంతకాంతకు మనసురంజిల్లి
నమదనుఁడదియె । సందుచేసుకమానస సరోవరము నిండఁ గాలువలీర్చినగ
ర్ణవివర । ములవెంటకోకిల కలరవచ్ఛలమున నాసను సుమవాసనామిష
మునఁ । గనుగవ మిథునిత ఖగదర్శనోపాధి నాల్కరసాస్వాద నాకట

ముగ। వనువున హామూనిత్యాశ్లేష జనితపులక । రాజకైతవమునరాగరస మునిండి॥ ధైర్యమునుకట్ట నగిలింపఁదాళలేక। వల్లభునిపొందుఁగోరెనవ్వారి జాక్షి॥ గీ॥ వసుధవాసంతవేళ నెవ్వారికైన । నంగజోద్రేకమొనరించు నం దుమీఁదఁ। గోమకుప్రాయంబు చెలువును గూర్మిగలుగు । దితికిరతివాంఛ యుదు జెత వ్విలసనమున॥ సీ॥ నునుదీవెసురపొన్న పొనఁగొన్నఁగనుగొని ప్రాణేశుఁగౌఁగిలింపఁగఁదలంచుఁ। గోవెలచిగురాకుగొరికినవాధుని యధరంబు గంటిసేయంగి నెంచుఁ। గిముకించిబల్లునిల్లడకకోకిరొద విన్నగళగళధ్వనుల పైగాంచుచిలుకుఁ। దమినిఁబై కొను చకోరములమోహము జూచి పుంభావ సంభోగమునకుఁదివురు। కలికిరాయంచముక్కున గమిచికమలనాళఖండం బుబరికించి నలుపుగాంచి । మమతమొనపంటఁదెలనాకు మడుపుఁగొరికి । చెలువునకునియ్యఁగోరు నచ్చిగురుఁబోఁడి॥గీ॥రామశృంగారకేళికా రామ సీమ।సద్వృశవస్తునిరీక్షణోజ్జ్వలితసురత। కేళిలీలావిలోలయై యాళిజనముఁ। గాంచియిట్లనివల్కె నుత్కంఠమొదవ॥ శా॥ ఈయారామమునంబికస్వర ము లెంతేవింతగాఁజల్లనై। దోయుం దెమ్మెర వేట్కతో రమణుత్తోషంగఁగూడి క్రీడించునా। ప్రాయంపుంజిగురాకుఁబోడులు గణింపన్ పూర్వజన్మంబులం । దేమేనోములునోచి నారలొ కదేయోకిలోరేతుణా॥ ఉ॥ ప్రాయముగాన సంతమునపాయముగావినకర్ణిసూచికా।ప్రాయముగాఁబికస్వరముపాయము గామునఁడేచ నిట్టిచో। దాయఁగదావియోగికిని తాళగరాదను బుద్ధియింతలే। దామెగదామనోహరున కిక్కటనేనిఁకనేమి సేయుదున్॥ క॥ ఉపవా సంబులవ్రతములఁ । దపములఁగృశియించుబడుగు దపసులకేలా। కృపబు ట్టుమన్మథాంగిత। చపలాలోకనలయందుశరదిందుముఖీ॥ గీ॥ కన్నకొడుకు లుమూఁడులోకములనేల। నక్కరాముక్కుఁబట్టుకయనుదినంబుఁ। గ్రిందుఁజ డలంటకూర్చుండుక్రీడయుడిగి । యేమిసాధింప నెంచియోయెఱుఁగరాదు॥ గీ॥ అకటతనకేమికొదువగేహమునసకల । భోగభాగ్యంబులునుమంచి పు వ్వుఁబోండ్లు । గలిగియుండంగ ననుభవకాలమెఱిఁగి । బడయనొల్లఁడుసౌ ఖ్యంబు వెఱఁగుఁదపసి॥ గీ॥ వలపుగలిగిననిండుజవ్వనిని వనినిఁ। గలయుకం

టనుసౌఖ్యంబుగలదె వేశ। యెఱుఁగఁడేమట నాదురదృష్టమింతె। కాక
యాతనిదూరఁగాఁగలదె ఫలము॥ ఉ॥ తానయి చేరఁబిల్చి సురతప్రియుఁడై
యొకనాటికైనను। స్నానముసేయఁగా నెఱుఁగ మానిని యేమని తెల్పుకొందు
నే। నేనయి యెన్నఁడైనఁ దమి హెచ్చినచోఁ దనుఁజేరి యెంతప్రా। ర్థనైన
పదంబులొత్తక్షణమప్పటికేమొ ఘటించుఁగోరికల్॥ చ॥ అనిసురతస్పృ
హాహావిరుదగ్రమనోజశిఖిప్రతప్త। వినయవివేకియై మధుపవేణి వసంతవ
నిశాహాసంతికన్। గనుఁగొనుఁబీలఁగాఁగొనుచుఁగంజదళాక్షులఁ బాసి యొంటి
మై। దనపతియున్నయింటికి ముదంబున వచ్చెఁ బదంబుదొట్రిలన్॥ సీ॥ సం
పూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబము చెన్ను గన్నప్రసన్నవక్త్రంబువాని। తె
లిమొట్టదమ్ముల నెలిబెట్టగాఁజాలు శ్రవణాంతకాంత నేత్రములవాని। శివశరాస
నశృంగశృంగశృంగారంబుఁగబళించునంసభాగములవాని। నతికఠోరనిజస్త్ర
నాచలక్షోదక్షమంబైన విపులవక్షంబువాని। సూర్యతేజంబుగైకొన్న శుచిక
చంద్ర। కాంతియునొసంగుభంగి దుగ్ధములనగ్ని। హోత్రమొనరించి వేసంజ
హోమశాల। నేకతంబుననున్న ప్రాణేశుఁగాంచి॥ సీ॥ చంకనప్రత్నతా
టంకంబులిరువంకఁ గనుపట్టుఁజంద్రభాస్కరులుగాఁగ। నలతిపయ్యెదలో
నిహారముల్మెలువ వెన్నెలలోనితారకావళులుగాఁగ। వలిపెంపుకుసుమపూ
వన్నెచేలముఁబొంగు జగజంపుసంజకెంజాయగాఁగ। కంకణమేఖలాకటక
ఝుళంఝుళలమితవిహంగనాదములుగాఁగ। గనుబొమలనంగుఁడూనుసిం
గాణిగాఁగ। విప్పుగన్నులు విరిగల్వవిరులుగాఁగ। బటువుగుబ్బలుముకుళితా
బ్జములుగాఁగ। సంజచెలువునఁబతిఁ జేరు కంజవదన॥ క॥ తలవంచిమించిసి
గ్గునఁ। బలుకకనూరకయె యున్న పతియచ్చెలువన్। దిలకించి కలికి యేమొకొ।
తెలుపఁగవచ్చితివ దేమి దెలుపుమటన్నన్॥ శా॥ కించిల్లజ్జితదంతకోరకరు
చుల్కెమ్మోవిపైమించఁగాఁ। చాంచల్యాంచితలోచనాంచలములజ్జాలీ
లసూచింపఁగాఁ।చంచచ్చూతదళాగ్రసవ్యసనకూజత్కోకిలావంచనా। ధుం
చువ్యాహృతిమీఱ నిట్లని వచించెన్ బోఁటిగంభీరతన్॥ గీ॥ అనవరతసౌఖ్య
సంధాతయైననేత। కంటె దైవంబు గల్గునె కామినులకుఁ। గానమీ సేవఁ

చేసినాకాంక్షితంబు । ఫలితముగఁ జేయవచ్చితి ప్రాణనాథ॥ క॥ మంచి
దియటువలెఁ జేసెద । నంచానతియిచ్చెదేని యది వినుపింతుం । గొంచ
కగాకుంఠితభా । షించంగా వెరతునెంత చెప్పిననధిపా॥ క॥ అనివనితామ
ణి దెల్పిన । వినినవ్వుచు మానివిభుఁడు వెలఁదీయాలా । గునసంశయింపనీకుం ।
జనునే నీమాటనేను జవదాటుదునే॥ సీ॥ అలసివచ్చినవేళ నడుగులొయ్యననొ
త్తి విశ్రమింపించి సురటిచే విసరుటకును । నాకటఁబడనీక యన్నపానంబుల చేతఁ
బ్రొద్దునఁ దృప్తిసేయుటకును । సంతరించినయట్టి సకలపదార్థముల్ దగులీ
లనింటిలోఁ దాఁచుటకును । సతిథులబంధుల నత్తమామల చిన్నిశిశువులఁ దె
లిసిపోషించుటకును । ననవరతమగ్నిహోత్రంబు లరయుటకును । దేవపూ
జోపకరణముల్ దిద్దుటకును । పత్నిపాల్పడ గృహకృత్యభరము లేక । గృ
హియథేష్టంబుగా సుఖియించునబల॥ సీ॥ సంసారసాగర క్షయదుఃఖవా
రాశిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు తరణి తరుణి । హృదయంగమస్ఫూర్తి నెపుడు నా
మోదంబు గలిగించు తావి చెంగలువచెలువ । కామితఫలములు ఘటియించి
వేలుపుతేఁజుఁ బెంచిన చెట్టు రెమ్మ కొమ్మ । కందొగల్మిత్యవికాసమొందింపఁగా
మంచి పున్నమచందమామరామ । సదనమణిమయదీపికాజ్వాలబాల । వల్లభమ
నోమదావళివారినారి । శుభపరంపరవర్షించు సోనచాన । పతులధర్మా
ర్థమణిగణపేటిబోఁటి॥ సీ॥ అతిథులనిష్టమృష్టాన్నతృప్తులఁ జేసి యనుదినం
బును బుణ్యమందికొనుట । శాస్త్రోక్తపద్ధతినపనముల్ సవరించి శ్రీహరిసం
ప్రీతి జేసికొనుట । సన్యాశ్రమములయందతిదుర్ధమంబైన మన్మథోద్రేకం
శమాన్చికొనుట । నిజపితౄణముదీర్చి నిఖిలలోకంబులు పాలించుపుత్త్రు
లఁ బడయుటయును । గమలలోచననీవల్లగాదెయిట్టి । నీకుఁ బ్రత్యుపకా
రంబు నెఱపగలనె । యేనుపదివేలజన్మంబులెత్తియైన । మనసువచ్చినగతిఁ బ
నిగొనుము నన్ను॥ గీ॥ దుర్గములనాశ్రయించినదారయరాతి । వర్గములగెల్చు
నై ఖరివనితనీదు । చారుపక్షోజదుర్గముల్ చేరికాదె । కంతుశత్రుం జ
యించెదనగశియలోన॥ క॥ మహిఁ చతురాశ్రమములలో । గృహియధికుం
డట్టి గృహము నివే గృహిణీ । గృహము చ్ఛ తే యనందగు । మహితవ

చోరూషివిసమెమదగజగమనా॥ గీ॥ అనిసవల్లభ యీలీలనాడ నెంత। దా
ననావంటివారెంద ఱైనఁగలుగ। నగ్రపత్నియటంచు నన్నాదరించి। మీ
రునన్విన వలదననేరగాని॥ గీ॥ ఇంకఁదాఁచఁగనేల ప్రాణేశవినుము। సి
గ్గువడియుండనీయఁడుచి త్తభవుఁడు। కన్నె గేదగి రేకుచేక త్తిఁ గొ త్తి। గ్రుమ్మ
చున్నాఁడు దయ లేదు కాంతలైన॥ గీ॥ అటులఁగావునఁ గామార్త యగు
చునిన్ను। శరణువేఁడెదరక్షింపుసౌఖ్యమొసఁగి। యార్తజనరక్షణాదక్షు
లఖిలభూత।సదయులనుగారెమీవంటిసాధులరయ॥ మ॥ అనిన౯ శౌనగవం
ఋరింప మునికాంతా యింత సంతాపమే। లనుమాకుం బ్రియమైనకార్యవిధి
దివాలాయంబుగానేనుస। య్యనినీవాంఛితమెల్లఁదీర్చెదనుసంధ్యావేళపో
నిమ్మునా। వనజాతాక్షిస్మరేభమార్గణకర వ్యాధూతచిత్తాబ్జయై॥ సీ॥
మలయాచలాయాతమందానిలముగాదురణరంగసన్నద్ధరథముగాని। ప్రాగ
స్తగిరులచంద్రదివాకరులుగారు కమనీయకనక చక్రములుగాని। సాయంస
ముజ్జృంభసాంధ్యరాగముగాదు కొమరుజెంగావి టెక్కెములుగాని। సా
ధారణవిహంగసంరావములుగావు మణికింకిణులఘుణంఘణలుగాని। తా క
లుగావు దేవతాద్వంద్వముక్త। నవనమస్కారకుసుమబాణములుగాని। నే
జగాదిదివిరహిపైస్మరుఁడుదండు। వెడలుగోధూళిశుభలగ్నవేళయధిప॥ సీ॥
తిలకింపద్వాదశార్కులకన్న వేండ్రమై జలజారివండు వెన్నెలలుగాయు। ప
ల్లవితాశేషపాదపచ్ఛాయలుపలయాగ్నికీలలవిధముచూప। మలయాచలా
యాతమందమారుతములుఝంఝామరుల్లీలసంచరింప। ఫలపుష్పనిష్యంది
బహుమరందరసంబువసుమతినేకార్ణవంబు సేయఁ। గాలకంఠకఠోరహుం
కారములను। దండిదండినికుసుమకోదండియడరి। విరహిణీలోకసంహార
వేళగాని। యిదివసంతంబుగాదు ప్రాణేశకంటె॥ గీ॥ ప్రాణనాయక యిదె
చూడు పతులఁగూడి। పాయకుఁడటంచుసతులకుఁ బల్కుతేజి। పాదుపా
హుళికాజేసిపంపుకాగి। తంపుఘరమానువాఁ డెసుధాకరుండు॥ చ॥ అభుకొ
కయింతలేకకుసుమాస్త్రుఁడు గ్రొన్నెలసానదీరుచెం। గలువ్రులకోలలు౯ గు
లుకుగుబ్బచనుంగవఁగాడనేయఁగా। కళగానగారురక్తము డెగన్గొనుకుంకు

మగాఁడునాథ! పూవిలుతునిమండిగంబుదగ వేసహియింపగమీకుని త్రతజేఁ॥
శా॥ ఓయాత్మేశ్వరయీవసంతమునశాంతోష్ణాంశుసంతానముల్ । భూయో
దృష్టతమంబధిజ్యధనురంభోజాస్త్రియుద్యత్పటీ । రాయాతానిలశైత్యము
న్విశదసర్వాశంబురమ్యంబునౌ । సాయంవేళరమింపవచ్చితిమదిస్సంతోష
ముప్పొంగఁగన్॥ గీ॥ ప్రాణనాయకయొకమహార్తంబుదాళు । మంచు
నాఁతియిచ్చితిరంతయేల । నొక్కక్షణ మొక్కదినమయి యున్నదిపుడు ।
తాఁగఁగాఁజాలమత్కాంక్షితంబుదీర్పు॥ అదియునుంగాక॥ సీ॥ తల్లిదైవం
బనితగుప్రదక్షిణనమస్కృతులనింద్రాదులుసేవసేయ। నత్తగారనిబత్తినడు
గులొత్తుచుశచీవనజాక్షికోడలితనము నెఱప। నవ్వయంచునుబ్రేమనివ్వటిల్ల
గఁజేరిమురిపెంపుమనముఁడుముద్దుగురియ । దివ్యవాద్యములతోదినదినం
బునికేతనంబునశుభశోభనములుజరుగ। చుట్టరికమునిచ్చిపుచ్చుకొనుబం
ధు । జాలమెంతయుగౌరవసరణిఁజూడ । విభవములవిఱ్ఱవీగెడువిబుధమాత।
నదితిగనిమెట్లు దరియింతునవరతము॥ సీ॥ అదితిగన్నకొమాళ్లయందొ
క్కరుఁడుజగత్త్రియరక్షణాధురంధరతఁబూనె । మఱియొక్కఁడాకాశమ
ణియైజగత్త్రియీామూర్తియైభువనసత్కీర్తిమించె । వినతాత్మసంభవుండ
నుపమేయబలాప్తివనజాక్షువిశ్వంభరునిభరించె । కద్రుతనూజుండుగహన
నానాసముద్రాహార్యములతోడనవనిమోచె । మఱియునీచెట్టవట్టిన మగువ
లందు। నెవ్వరికిలేదుసత్పుత్రులెంచిచూడ। నందఱనభీష్టసంపదనలరినారు।
కాంతనాభాగ్యమిట్లయ్యెఁగానినేఁడు॥ క॥ రమణునిమన్ననవలనన్ । రమణీ
మణిరమణమొందురవిమన్ననచే। గమలినిశశిమన్ననచే। గుముదినివలెననిన
తెఁడుగోమలికనియెన్॥సీ॥విరియబోసినజటావిసరంబుకెంజాయసాంధ్యరా
గంబుపై చౌకళింప। ప్రేతవనాయాతవాతశీతవిభూతి నికరంబు నెమ్మెనబెండి
కొనఁగ।గృతతత్తపావర్ణగిరివిగ్రహంబైనఘనవిగ్రహముభయంకరముగాఁ
గ।వికటాసిహారముల్విషభరమాలికల్ గజచర్మవశనంబుగండుమిగులఁ। గే
లశూలంబుపూనిదిక్సిత్తులుగల । వట్టహాసంబుచేయుచునఖిలభూత। వివరము
లుగొల్వ మదమత్తవృషభ మెక్కి। రుద్రుఁడిపేళ మొలగెపు రౌద్రముగను॥

గీ॥అనలచంద్రార్క నేత్రత్రయంబు దెఱచి। చూచుచున్నాఁడురోషవిస్ఫురణ దనర। మఱఁదియనుచుట్టఱికమున మాఱుమసల। వలదుదుర్మార్గుఁడైన నెవ్వారినైన॥ క॥శిక్షించునత్పురుషుల। రక్షించుఁగడలిబొడమి ప్రబలినవిషముఁ। భక్షించిజగముఁగృపచే। వీక్షింపఁడెనీవెఱుంగ వేజలజాక్షీ॥ మ॥ అనినన్మందమరుత్కిశోరకులలోలాకాశగంగాతరం। గనిక్షాయంబులుదమ్మిపైఁబొరలుపొంకంబెంతగాఁవింతగా। నునులేనవ్వుముఖారవిందమునఁజిందుల్గాఁ కన్నక్కలిక్కియిట్లనియెఁ యౌవనగర్వనిర్వహణ లీలాలోలవాచాలతన్॥ గీ॥కుడువఁగూడునుకట్టుకోఁకోక లేక। తోలుగట్టుకతిరుగు బిచ్చాలశివుని। జాలవర్ణింపఁగానేలచాలుచాలు। నతనికొకకూఁతునిచ్చిలోసడలు తండ్రి॥ గీ॥ చూడదొడ్డను మంచముకోడుగాని। యేమిసంపదపార్వతీశ్వరునకు। మీరుదోఁబుట్టువంచును మెచ్చుకొనిన। నిచ్చకంబునకైననేమెచ్చుకొనను॥ క॥ జనకుఁడుపదుమువ్వురుమముఁ। గనిమీఁప్రియుఁడైనవానిఁగైకొనుఁడన్న। న్నినుఁగోరమెయన్నింటన్। ఘనుడవు గావునుగాఁవునను రతియనిన్॥ శా॥ శాంతంపాపమటంచువక్షానిపతిహస్తచ్ఛాదితశ్రోత్రుఁడై। యింతైనన్మదిఁగొంకులేకతగునే యీలోగునిందింపఁగాఁ। గాంతా విశ్వజనీనవైభవ మహాగంభీరశైలేంద్రజా। కాంతద్వేష మనాత్మనీకముగదాకన్గొన్న నెవ్వారికిన్॥ సీ॥ అధికలోకంబుల నధిగుండ నేనంచుఁ గర్వించువిధిమస్తకంబుద్రుంచె। నధ్వరంబులఁదన్ను నవమానమొందింపమీదతునకోసంగెమేషశిరము। పుష్పాస్త్రములరక్తిఁబుట్టింపగిట్టినభస్మంబుగావించెఁబంచశరుని। వ్యాసులుమును నద్దైవంకేశవాత్పరంబనినబాహుస్తంభమలవరించె। శౌరినయనాంబుజమునఁబూజనమొనర్ప। మెచ్చిచక్రంబొసంగెనమ్మోటిమగని। నెట్లునిందింపఁదవెయొడలెఱుఁగలేక। దక్షపుత్త్రివిగనుక నోతరలనయన॥ సీ॥ దండధరోద్దండ తనుఁడంచు విషభోక్త యఃహిఫణామనులూనునస్తిహారి। మసనంపుటలుసర్వ మంగళాధీశ్వరుఁడైశ్వర్యశాలియానాదిశ్రీశంభుఁ। ముదితకైయురమేని నొదవిన కామారి యాశ్రిత సులభుఁడై సత్త్వయుగ్రుఁ। సత్త్వరిక్షలదాతయైనప్రకృతుఁడగుఁగాసి పితృలగ్న శ్రీకఁడై

న వృషభవాహనుఁడు । హరుఁడు శంకరుఁడును భవుఁడభవుఁడింక । శితవి
భానిధినీలలోహితుఁడునష్ట । తనుఁడుపంచాననుఁడు త్రిలోచనుఁడుసర్గ। నా
త్ముఁడద్దేవు దెలియ శక్యంబె మనకు॥ గీ॥ అనిన నట్టిదేవుఁ డంగజహరు
లొంగిసందెలందు దివసములందువిడక। వేయువత్సరములు వెలఁదితోరమి
యించి । యర్ధదేహ మొసగఁడాయటన్న॥ శా॥ ఈలాగందురె బాలవాం
ఛితఫలంబీజాలు విశ్వేశ్వరుం । డేలాగుంఢినినుండెగాక మఱిమాద్యద్రక్తాపసు
ల్చిత్తభూ । లీలామగ్నతనుండ గాఁదగునె తొల్మిందూలిశాస్త్రోక్తముల్ ।
బాలింపంగ దేగృహస్థులకు సద్భావంబుతో నెప్పుడున్॥ గీ॥ దశమిహరి
వాసరమున ద్వాదశినిపర్వ । తిథులసంక్రమణంబుల తిథులనన్య । తిథుల
యాందైనఁబగలుసంధ్యలను ప్రేమ । నంటగారాదుసతుల గృహస్థులకును॥
క॥ ఋతువై స్నానముసేసిన। సతినంతర్గృహమునందుసంతానేచ్ఛన్। రతికృ
తిగాక జుగుప్సా। మతిఁగలయుట గృహికి యుత్తమంబనిపల్కున్॥ శా॥ ఓ
లెండాయిటువంటిచాందసము లెన్నైనాగలావిందుకున్ । నేవల్ గావని చె
ట్టపట్టితివి వేలేల నప్పుతో వల్లభుం। బాలారత్నము కేళికాకుతుక [illegible]
క్రియామారిత। వ్రీళాసూచకసానురాగవికసద్వీక్షారుచుల్మీఱఁగన్॥ గీ॥ వె
రువవసనేలకాఱుని విభునిచెట్ట। బట్టినప్పుడె స్వేదకంపంబులొదవె। గద్గదిక
దోఁచె మోమునగాననయ్యె । గీనభావంబునదియొక్కటిట్టిదనమె॥ గీ॥ నయ
ము దెల్పెనుగతి కంకణములు మొఱయఁ । గానుసలియింపఁ బులకలు గ్రమ్మి
కొన్న। గుబ్బయుగంబు వాఁబ్రైటకొంగుజాఱె। మగువయీగతి తెగువతో
దిగువనతఁడు॥ చ॥ వలదిదిసంజెవేళ చెలువా యొకయించుక తాళుమంచు నేఁ।
బలుమఱుఁజెప్పిన న్మనసు బట్టఁగఁజాలక నొంటిపాటున। న్వలనుగకంటకింప
యిన వానిగనుంగొని ప్రేమహెచ్చఁగా। బలిమినిఁజేరఁజాలవలెఁబైకొనఁగో
రెదుసీకుమేరయే॥ మత్తకోకిల॥ నీమనోరథమెల్లఁదీర్చెద నీముహూర్తము
దాఁటవే। కామినీయిదివేళ కామినిఁగైకొనంగఁ దలంపనం। చాముసీంద్రుఁ
డు వేడినన్వినదయ్యెఁ తొయ్యలియెయ్యెడన్। కాముమప్పగుణంబటంచును
గావినంబడునేర బా॥ క॥ ధీరాగ్రేసరుఁడంతట। నీరేఖహనేత్రచేతినిర్బంధ

ముదు। ర్వారముగా రుద్రనము।స్కారముగావించి కేళికాకృతమతియై॥ గీ॥
ఎంతచెప్పినవినవేటా నింకసీవె । యనుభవించెదురమ్మంచు హాసితవదన ।
యైనమానినికై దండబూనిమాని । కేళిసదనంబుఁజేరిన బాలయపుడు॥ గీ॥
జానువాకోళ్లపట్టెమంచంబుమీఁదఁ । దళుకుకుంకుమపరప్పైపలువఁబఱచి।
జాతిపట్టుతలాడలుచక్కఁబెట్టి।కాంతుఁడుఁశయింపఁదాను చెంగటవసించి॥క॥
మదనుండంపినకిలా।కిదిగో మనసిమ్మటన్న యేపునవలా। మొదటనొకమడు
పానంగుచుఁ। బిదపన్నాగాలొసంగెఁ బ్రియునకుఁ బ్రేమన్॥ క॥ వడిగచను
గుబ్బజిగిగ । న్నడుజిలుగున్నరిగ చెలువపయ్యెంటపయిన్ । దడిదుడుచుచుఁ
చెలియాతన్ । మడుపులొసఁగిజాబిటయును మదిఁదమిబొదలన్॥ గీ॥ చె
లువపయ్యెదఁ చుబుకంబు చేతనదిమి। అవి కెసడలింపఁదిలకించిరమణుఁడెంత।
సిగ్గరి వెయుంచుఁబైఁటఁదీసినను వేగఁ।గరయుగంబునఁజనుదోయిఁగప్పుకొ
నుచు॥ మ॥అలరున్ శయ్యకుఁజేరియొత్తిగిలిసయ్యాటంబునన్ గబ్బిగు।బ్బలు
ఱొమ్మునఁగప్రాణనాథుకటిపై పాదంబుకంఠంబునన్। వలకేల్గుబ్బిచ్చికవుం
గలించిజిగిజాళ్వాచెల్వపున్ ముద్దుచె। క్కిలిముద్దాడుచుమిక్కుటంబుతమి
సొక్కన్నాంతకనొమ్మెద్దున్॥ చ॥ పడఁతుకప్రేమమీఱి మొనపంటచురు
క్కునమోవినొక్కనం। జిడిముడిపాటుతోడ నును చెక్కిలిమీటుచుఁజాలుఁ
జాలునే । విడవెగయాళియంచుఁబతివేడినఁజిక్కితివింకనేలనే । విడువన
టంచుఁగ్రోలెఁ పెదవిన్మదవిహ్వలతాంతరంగయై॥ గీ॥కలికియారీతిఁబరిపరి
గతులఁబెనగఁ।గఠినవక్షోజయుగళసంఘట్టనమున । హృదయమున నిద్రబో
యెడుమదనుడపుఁడు । మేలుకొనెనాగఁబతిదమిమీఱనని యె॥ మ॥ అలు
కల్ దీరిచిముద్దుబెట్టుకొనిసయ్యాటంబునంజంటిపై । జిలుగుంబయ్యెదకొం
గుజాఱ్చితమినాశ్లేషించుచున్ శైకొనన్। బలిమిన్వల్లభుఁడప్పుడొల్లమినటిం
పంజూచుభ్రూభంగరీ । తులనెంతన్ గులకాంతలింతతమి యెందున్ గానఁ
చంద్రానన॥ గీ॥ అకుటిలభ్రూశరాసనవనతితీక్ష్ణ । చంచలాలోకవిశిఖషకం
చుకాఢ్య । వపురుపాలాపలాలనవయ్యనతను । సమరసన్నద్ధమగుటయా
శ్చర్యమబల॥ క॥ అనినగొమ్మెత్తులఁదనసతి। చనవుంజెల్లింపఁగోరెసమర

కలనఁ । మునిపతికులకాంతలుగో । రినకోరి కేఁజిన్న బుత్తురే గృహములను చుఁ॥ గీ॥ నెలఁతరమ్మనితనదుసందిటికిఁదిగిచి । చన్నుగవయంటివా తెరచవుల దేరి । విడువఁబోయిన నునుపోక ముడికి గాను। కోమలి బెనంగె సిగ్గుచేఁ గొంతదడవు॥ గీ॥ నిగనిగల్ గుల్కునధర మాణిక్యమొసఁగె । గుబ్బచనుదోయి బంగారుకుండలొసఁగె । బెనఁగెఁదనపోకముడికిఁగాఁ బ్రియునితోడ । సిరజాక్షులుముగ్ధలుగారెయెందు॥ గీ॥ నవితనయంతట నెజాణనీరజాక్షి । కౌరయభిమానరతుకు లైనవారు। దొలఁగుసమయంబునను దామె తొలఁగి పోకఁబరులచేఁ ద్రోపుఁబడుదురె పలచనగుచు॥ అంత॥ మ॥తనుతేలెమ్మని కొమ్మయెత్తులిడమోదంబొప్పనాథుండు పై। కొనియానందపయోధిసీదుచు నునక్షోజాతకుంభంబులూ । దినసత్వంబుననంతలోబడలి యం తేసోలియోష్ఠామృతం । బునితాంతంబుగఁ గ్రోలిము న్గను శ్రమాంభో వాహినుల్మ్రుంచఁగఁ॥ గీ॥ అనధరక్షతమన శేదమసమకంఠ । కూజితమ భాషణమబంధకుశలమయ్యె । మానిసురతంబు మానినీమణిని పార। వశ్యమొనరించియానందవార్ధిఁదేల్చె॥ గీ॥అంతసురతాంతవైరాగ్యమనుసరింప।నింతమాత్రసుఖంబున కేలనిట్టి। వేళఁ బ్రాల్మాలితినటంచు విభుని మోము। చక్కఁజూడంగసిగ్గయికయ్యుడిగ్గి॥ చ॥ వదిలినకట్టుకొంగుసవరించి మిటారపుచన్నుదోయిప । య్యెదగదియించిముత్తియపుటంచులకమ్మలు చక్కఁబెట్టికొ । న్పెదఘుటియించిముంగురులువిన్ననువొప్పఁగఁదీర్చి నెమ్మదిఁ। గుదిగొనిసిగ్గుతోకుసుమకోమలిమజ్జనశాలకేఁగినఁ॥ గీ॥ మానిస్నానంబుచేసినవీనధౌత । చేలములుగట్టినిర్మలక్షితివసించి। బ్రహ్మగాయత్రిజపియించి భావశుద్ధి । హోమశాలాంగణంబుననున్నయపుడు॥ మనోహారిణివృత్తము ॥ ఉదరము బరువై యున్నదిమదిపమ్మదమునుభయమును మల్లడిగొనఁగాఁ। బెదవులుదడుపుచుబిత్తరిరతుఁ । గదియఁగఁజనియెనుగద్గదికదగఁ॥ గీ॥ కామమోహితనగుచు దుష్కాలముననను । నిన్నుఁగూడిరమింపఁగ నిలిచెగర్భ । మింకదానేమిచేయునోయెఱుగఁబడదు । క్రొవ్వినవ్వితిలోకైకగురునిహరుని ॥ అంబురుహవృత్తము॥ అనినన్వినియమ్మునియిట్లనియెఁ ॥ సీ॥పతిచిత్తమెఱుఁగకరతిఁగో

రుటఁబతివ్రతలకు ధర్మముగామిదలఁపవైతి। విదినందెవేళగా యీవేళరమి
యింప ఘోరపాతకమని కొంతవైతి। ఫాలాక్షువృషవాహు శూలపాణిమ
హోగ్రఁగరకంఠుజూపిన వెరువవైతి। దితికశ్యపునిబలాత్కృతిబట్టెనని లో
కులాడుకొందురటంచనలుకవైతి।మించినేనెంత దెలుపఁలజ్జింపవైతి।దపసనంద
నవయ్యసత్పథముదక్కి। చిత్తభవునకుఁజిక్కిదుష్క్రియకుఁజొక్కి।యింత
చేసితివేమందునిందువదన॥ ఉ॥కామముధైర్యవారణని కామముదుర్దమ దు
ష్క్రియాలతా। దామముసత్క్రియాధృతివిరామముక్రోధముఖాదిపంచక।
క్షేమమునాస్తికత్వమతిసీమముదుర్వ్యసనాబ్ధిరాట్సుధా। ధామముసర్వదు
ష్టగుణధామముదానిఁబరిగ్రహింతురే॥ సీ॥వదినెయంచునొకింత వాత్సల్య
ముంచకపొలోమిముందర బట్టువారు। న్యాయంబుగాదిది యనిబృహస్పతి
పల్కవికవికనగిచెంప వ్రేయువారు। పినతండ్రియనితండ్రిగనమిఁజయంతుఁ
డు వచ్చినఁజెరసాలనుంచువారు। హరి నినునుతియించునంచు నానావేదశా
స్త్రము ఖిలముగానల్పువారు। నీదుగర్భంబునందు జన్మింతురబల। సంజ
రమియించినట్టిదోషంబువలన। రుద్రభృత్యులుభద్రానుభద్రులనెడు। వా
రుగడపటఁ దెగుదురుశౌరిచేత॥ క॥ అన ముఖ వర్ణ వ్యత్యయ। మునమో
దము ఖేదమగుట మునిపతి దెలియఁగ। గనుఁగొని భయసంభ్రమములు।
బెనఁగొనఁదన మనములోన బిత్తరియనియెఁ॥ గీ॥ వినుమనోహర యొకర
సావేశమునను। తనువెఱుంగమినపుడట్టి తలఁపుపుట్టె। నిపుడువిస్మయమ
య్యెడునెన్నికొనిన। దైవకృత్యంబుగాకేమి తప్పఁగలదె॥ మ॥ ఘనశౌ
ర్యంబున వైరివీరవరులఁ ఖండించి లోకంబులె। ల్లనుబాలింపఁగఁజాలుని
ద్దరుసుతుల్మద్గర్భ సంభూతులై। ననుజాలున్గలుషాత్మలైన వెరువందరా
త్మశ్రీభర్తచే। తను మేనుల్త్యజియింపఁ గల్గుటగరస్థంబాగదామోక్షముఁ॥
గీ॥ ఐన సాధునిందకాలయములగుటను। వగపవలయు వారివారికైన। విష్ణు
దేవుభక్తి విబుధానురక్తియుఁ। గలుగఁ గరుణ సేయు కాంతయనిన॥ క॥వని
తాపశ్చాత్తాపంబునగుందుటవిష్ణుదేవుబొగడుటనన్నుం। గనిమునికొల్చుట
వలన। న్నినుమెచ్చితి శుభముగల్గు నీకిటమీఁదఁ॥ గీ॥ రమణి నీయుగ్ర

గుఁడెలమి హిరణ్యకశిపుఁ। డతనికిఁ జనించుఁ బ్రహ్లాదుఁ డనుకృతార్థుఁ। డతఁడు యుత్తమచారిత్రు మఖిలవిష్ణు। భక్తజనముఖ్యులకు మేలు బంతియగును॥ క॥ శ్రీదైతపాదసేవా। స్వాదుఁడు ప్రహ్లాదుఁ డలరు నతిపావనుఁడై। మోదము వనుంపు పొమ్మని యాదితి నూరార్చియుండె నతఁడు యథేచ్ఛన్॥ అంత॥ గీ॥ దితి కపోలతలంబులు తెల్లబాఱె। నదితికె మోమ్ము వెలవెలనయ్యెఁ దోడఁ। బంచి కొనసేము రుచియు సాపత్న్యమునను। గాకసైరింపఁగలదె యే కడసపత్ని॥ క॥ గర్భము నవృద్ధిఁ బొందెడు। నర్భకుల శరీరకాంతి యధికంబై యా। విర్భాతము య్యెననఁగా। గర్భిణి కుచచూచుకములఁ గాళిమదోఁచెన్॥ క॥ చిట్టుములుబుట్టెఁ దాఁగను। పట్టికి నిటమీఁద ధర్మపథమున నీఱులం। బుట్టెడునరుచి యటంచున్। గట్టిగ జనములకుఁ జెప్పు కైవడి దితికిన్॥ క॥ ఇటువంటి భూమిని నీవింకిటు గైకొనుమంచు పట్టికెత్తిగించు గతిన్। కుటిలాలకమృద్భక్షణ। ఘటిధాకరము య్యె మిగుల గర్భస్ఫురణన్॥ సీ॥ శ్రేష్ఠనిష్ఠురతపోనిష్ఠచేఁ బరమేష్ఠిమెప్పించి వరముఁ గామించ సెంచు। జగతీతలంబెల్లఁ జాపఁ జుట్టుగఁ జుట్టి యొకమూల దాఁచగా నుత్సహించు। శతముఖప్రముఖనిర్జరులఁ బాఱఁగఁ దోలి యెల్లలోకములు దానేలఁ దలఁచు। బ్రాహ్మణయూథంబు బాధించి రోధించి యధ్వరభాగంబులాన గోరు నమరకాంతలఁ జెరలు వెట్టంగఁ దిప్పరు। దేవదేవునితో నిరోధింపఁ జూచు। గర్భమైనది మొదలుగాఁగ స్వప్నగపత్ని భావంబులోన శ్రాభవము మొరసి॥ గీ॥ బాలకులఁ గాంచినను పాకజంభనాద। శత్రువులనొంతురో యను సంశయమున। గర్భము ధరించె నూతేండ్లగాథనియతి। జలజలోచనపుత్రినాత్సాయ్యమునను॥ సీ॥ వదనంబు సరచిన వానిఁగానఁగలేక ధరణీజనంబెల్లఁ దిల్లడిల్లి గునిసి ఘుల్లునటంపు గగనమార్గంబునవైమానికుల విమానములు దాఁకె। విధము పైనున్న మార్తాండుఁ జూడఁగ లేము గరుడాగ్రజుఁడు బెట్టుగాఁగ పిల్వ। నున్న వాఁడ వెఱుంచు నోద్ది వారలు బింబమంటి శైత్యస్పర్శనంబు దేలియు। నింబుని నిజాత హాలాహలంబు లీల। నదితిదుర్భరగర్భంబునందు బొడమి। భూప్రసన్నస్వర్గముఖాశేషభువనములను। గాఢమైనిండె గాఢాంధకార మొగ్గి। గీ॥ అన్న పెంగ్రుపాటిక సుధాంసుబంధులగుచుఁ। వేరువేరులనొం

దూర్గబిలిచికొనుచు । జెట్టిఁబాయక కైలాసశిఖరిగనుచు । సత్యలోకంబు
జేరి విస్మయముఁదిఁజు॥ మ॥అతిచంద్రాంగ్కతనుద్యుతిచ్ఛటలఁలోకాంతచ్ఛహీ
భూషిగా । ఫలతమోహారకర్తైసమస్తముని చూడారత్నసంసేవ్యుఁడ్భలిప
త్త్రుండయిభారతీరమణితోసౌవర్ణపీఠంబునం।దతుల ప్రౌఢిఁజెలంగుఁబ్రహ్మ
కనిసాష్టాంగంబుసేవింపుచు॥ గీ॥ భారతీనాథలోకసంపత్సనాథ।ప్రకటలిక
విశ్వనిర్మాణపారిపృశ్వ। తెలియఁబడఁగాదె కరతలామలకసరణి।త్రిభువనం
బులవృత్తంబు దేవ మీకు॥ గీ॥అంగుష్ఠారమొకటె పాలాపాలొగ్రనె। మూ
చిజగములాక్రమించియున్న । దిందులకు నిమిత్తమెట్టిగింపుభయమున్క్రి
ర సనినభారతీవిభుండు॥ సీ॥ఆదికాలమున సోహంబంచు నామానసంబున
బుట్టిన జ్ఞానవంతు । లీజగంబాదిగా నెల్లజగంబులఁద్రుణలీలఁజూచివ్రైలువి
రక్తు । లుగ్రుఁడుమొదలు ప్రత్యుత్థాన మొనరించి పూజింపఁగాఁ జగ
త్పూజ్యతములు । నారదాదులకుజ్ఞానంబునఁదోఁపని యర్థముల్ దెల్పుత
త్త్వార్థవిదులు । సంతతాత్మానుభవసౌఖ్య జాయమాన । తృప్తితృప్తా
తరంగులై తిరుగుచుంద్రు । సకలజగముల సనకాది శాంతిసిద్ధులు । వా
రలోకనాఁడు హరిఁజూచువాంఛరయొదవ॥ సీ॥ ద్వారకాంచనరంభలూరు
కాండములుగా కలితసోపానముల్వాళులుగాఁగ । కమలాకరస్ఫూర్తిగం
భీరనాభిగా నారామరేఖనూగారుగాఁగ । బదివన్నియలకోటపసిడియొడ్డ
ణముగా సౌధశృంగములురోజములుగాఁగ । భవనాగ్రకేతన పాళిపయ్యె
దగాఁగ దొగలతోరణముభ్రూయుగముగాఁగ । హంసకారావయుతపద
ఖాంబుజంబు । లమగులును ఘనఘోషంబు లలకములుగ । సాటిసా
త్కరించిన శ్రీవధూటి । సోలిచెలువొందుచున్నైకుంఠపురముసఖున॥ క॥ చని
యేలోకంబునఁగాం । చనివైభవమింపుఁజూడ సమకూరెనటం । చనిప్రా
పించికరమమె । చ్చనివారనోన్యసూక్తి చాతురిమెచ్చన్॥ ఉ॥ త్రివి
భుఁడాద్యుఁడశ్వర విరించిముఖామర సేవ్యుఁడంచుస । ద్భావముచేఁభజిం
పఁగలభక్తులుముక్తశరీరులైముదం । బావహిలంగ నడజలమూడుకలిం
శరీరముక్తులే। దీపిరజానదిమహామమెన్న సమర్థులమే సనందనా॥ ౮ మా

దసమీరాంచంచల సమాంజనకంజపరాగపుంజమెం। దేందురజోగుణంబు వెలయింపఁదదీయమరందలాలసేం। దిందిరమున్ దమోగుణముఁదేల్చెడునింతియకాని చూడఁగా।నిందురజస్తమోగుణము లెన్నడు లేవుగదాతపోధనా॥మ॥ అరిషడ్వర్గము లేమిదుఃఖములఘోందావంతయున్ లేక శ్రీ। విరజానామతరంగిణీజలములో విధ్యుక్తిసుస్నాతులై। స్థిరభక్తిన్ సమయంబటెంగిహరిసంసేవింపుచున్ దృష్టిచే। కురహర్షించుసలోకముక్తులఁగనుంగొంటే జటీంద్రాగ్రణీ॥ సీ॥ మణికిరీటంబులు మకరకుండలములు నాకర్ణధవళనేత్రాంబుజములు। పావనవైజయంతీవనమాలికాకౌస్తుభకలితవక్షఃస్థలములు। శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గపంచాయుధదుర్వారబాహాచతుష్టయములు। ఘనకటీతటబద్ధకనకాంబరంబులు నాభిశోభితపాండునయనములును। విబుధపతినీలరుచిదివ్యవిగ్రహములు। దర్పకానంతసదృశసౌందర్యములును। గలిగి చెలువొందుచున్నారుగంటెవీరి। విష్ణుసారూప్యవంతులువిమలమతులు॥సీ॥ పదియాఱువన్నెల బంగారమే కాని యితరలోహంబులిందెందు లేవు। నవనీయముగమించు నవరత్నములె కాని యితరోఘలంబు లిందెందు లేవు। కామితార్థములిచ్చు కల్పకంబులె కాని యితరభూరుహములిందెందు లేవు। శ్రుతివచోరచనమించు విహంగములె కాని యితరఖగంబు లిందెందు లేవు। సరసిరుహనాభ సారూప్యధరులె కాని। యితరులైనట్టివారలిందెందు లేరు। తరమె యెంచగుణాళుందతరముముక్తి।గురుకుచాకెంఠసరమువైకుంఠపురము॥ వ॥ అని యదృశ్య లోకసాధారణ లోకదురవలోక మణిగణాలోకవిలోకాయితశతకోటికోటిలోచన సలోక వాసనివాసవర్గంబులగు రాజమార్గంబులవలోకింపుచు నతిక్రమించి నిజసమాగమసమసమయ సమయ ద్భయభక్తివినయప్రధానప్రధానజన నిటలతటముకుళితకర వందనమాలికాసందీపితారావిందకోరక వందనమాలికాకలిత నిజాంబగు హరిహజారంబు ప్రవేశించి వాద వేదండంబులం బోలి బహుకక్ష్యాభిరామంబై గగనకాసారంబులంబోలి సహస్రారూపంబై కపోతపాలికా లాలితంబయ్యు నసత్యంబై [illegible] ప్రవ

ణహారినన్గణి రమణీయకాంతి కాళికావిలాసంబయ్యు నఖిక్షూరనగా రామం బై పరిపక్వఖర్జూరనగారామంబునునై ముక్తావాసంబుగావున ముక్తావాసంబును నీలాభిరామంబుగావున నీలాభిరామంబును శ్రీనివాసంబు గావున శ్రీనివాసంబును నచలోజ్జ్వలంబుగావున నచలోజ్జ్వలంబును ననంతవిలాస భాసురంబుగావున ననంతవిలాసభాసురంబును అష్టాపదంబు గావున నష్టాపదసుమంబును విష్వక్సేనావృతంబుగావున విష్వక్సేనావృతంబునునగుచుం జెల్వొందు త్రిభువనాశ్చర్యసన్నిభంబు ప్రవేశించి యంతఃపురంబు వెడలి పచ్చపైడిచాయ తాపసంబులు సంబులోపల సమాయంబు నేక సేవాపరాయణుల కలకలంబులచే నుపలక్షితంబులగు త్రిచతుఃకక్ష్యాంతరంబులు గడచి హరినామసంకీర్తనవర్తనసామగానప్రవర్తనంబులం బరమ భాగవతులం బోలు కీరమయూరశారికల నుపలాలించు బోదులకనకాంబరంబునకుం జేకానుకలొసంగంగనక మంజులుగట్టు కనకాంగులు మఱియు లక్ష్మీనారాయణవివిధకైంకర్యపరాయణలగు సంకనాసులం గనుంగొనుచు నిరంధ్రసౌగంధిక తృణాగ్రాహివిసహాసము సుప్రభానీరంధ్రంబులగు సంచపట్పదేశంబులగు పంచపట్పదేశంబులుం బాటియవ్వల॥ సు॥ కలిత స్తంభము కామినీ హాసనరంగచ్చంద్రికాస్వన్నకీలత రుక్మాంశసమేతుడ్యు మునరత్నశ్రేణి వైనిష్ఠ్యము । ప్వలమూరందమద శ్రమపున్మదకపోల ద్వంద్వమై సర్వమై । చెలువమ్యొస్గ నాలక్ష్మి సాత్త్వికముచే శ్రీవిష్ణు సంగంబునన్॥ వ॥ అని యిందిరారవింద నయనానందకరుండగు నంబక కరునిమందిర సౌందర్యంబునకు డెంగంబున నానందించుచు శతానందనందనులగు సనకసనందనాదికసద్దిష్ఠకుంతకులు ప్రజ్ఞావిజ్ఞానంబులం బాము తద్దయుంబెట్టలయ్యు పద్దేవ దేవునకు ముద్దుల మనుములుగావున నాంగచ ప్రాయంబుల వారలై కనుపట్టి దిగంబరులయ్యు నంగరమణీపమ యప్ర భాడంబర విడంబ నామ దేహంబులు దేహంబులు ... శోభిల్ల దండక మండలంబులు ... గ్రైనకుం ... యుం ... త్రిపాశ్ ప్రభావంబు భా ... బు భావించి తత్రత్య దేవతాగణంబులు ... పాట్లు ... కొలువ్వ ...

చు నారాయణోచ్చారణంబోంకారసూచకంబుగా నభ్యంతరగృహంబున
కరుగు సమయంబున॥ క॥ బాలురుగానవివేకము । సాలదా బిసబిసననెం
డుఁజనియెదరంచు । నోర్కాలలువై చిరిశతధృతి । బాలులముందరను ద్వార
పాలకులలుకన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున॥ క॥ పోవలదనిరోధించిన। దౌవారికజన
ముఁ గాంచి తాపసవరులే । లావారించెదరకట ।శ్రీవల్లభుపాద సేవ సేయఁ
గఁదగమే॥ గీ॥ అనిన వేళ గాదు వనజాతనేత్రుండు । తరుణిఁగూడి యంతి
పురమునందు । నున్నవాఁడటన్న నొక్కింతినవ్వుచు । సనకమౌని వెనక స
నకనని యె॥ మ॥ ఇనబింబంబున యోనిమానసములం దేప్రొద్దుశ్రీకాంతతో।
వనజాక్షుండువసించుమీరెఱుఁగరే వారింపరారెన్నఁడున్। గనుదమ్ముల్విక
సింపఁగన్ గొనుదు మర్కస్థాయినాత్మస్థితున్। ఘనవిజ్ఞానవిలోకనంబునఁ
గడున్ గన్గొందుమిచ్చారతిన్॥ క॥ కనుటయుఁగనఁదగునదియును। గనుఁ
గొనువాఁడాత్మయయ్యెఁ గనుగొనవలదం । చును వారించెద రెవ్వరిఁ ।
గనుఁగొనఁగారానిదేది కనుగొనుఁడాత్మన్॥ గీ॥ ఏలయజ్ఞానమొదవెయీవే
శమీకు । నిర్వికారంబు పూర్ణంబు నిర్మలంబు । నైనపరమాత్మసాక్షా .వి
కారానుభవము । గలుగఁజేసితి రేమనఁగలము మిమ్ము॥ గీ॥ ఘటమఠో
పాధిభిన్నమౌ గగనమ్ములు। ప్రకృతిసంబంధమునభిన్న భంగిఁదోఁచు। నాత్మ
యింతియె కాని వేదాంతయుక్తి। నరసిచూచిన భేదమావంత లేదు॥ గీ॥ ప్రకృ
తిభిన్న గుణంబులఁ బ్రభువుఁబోలి । మమ్ము దౌవారికులఁ జేసి మనుపుచో
టను దదధికారంబుదప్పింపఁ దరముగాద । టన్నటువలె ననఁగరాదదియు
వినుఁడు॥ క॥ చనవరుల నడ్డగింపం । జనునే దౌవారికులకు జగదీశునకుం ।
దనయాత్మజులముమాక । న్ననుచనవరులేరి యిచట నానాగతులన్॥ క॥
ఎటువంటి బంధులయినన్ । గుటిలాత్ములఁజేరనియ్యఁ గూడునె యన్నన్ ।
గుటిలుల మాటయుఁగాకుం । డుటయును మీభావమెఱుఁగు నూహేమిటి
కిన్॥ గీ॥ హరికినెటువలెఁదోఁచునో యనిమీకు । వెన్నునకుభేదమెయ్యె
దియెన్నిమాఁడఁ । గరచతుష్టయు వనమాలికాగదాసి । హైమవర్ణాంబరం
బుల నలరినాఁడు॥ గీ॥ ఏన సమయంబు గాదనియంటిరేని కన్నులర్కేందు

లును నాభిఁ గమలభవుఁడు । శయ్యయై శేషుఁడుండంగ శౌరిఁగొల్వ ।
మాకుసమయంబుగాదె ధీమహితులార॥ క॥ కమలాత్మునిఁ గొల్వఁగనిది ।
సమయముగాదన్న నేది సమయంబిఁకనో । విమలాత్ములార చెప్పుఁడు ।
గమలాసతి యొమ్మొదించఁ గాఁగనమెందుర్॥ వ॥ ఇవ్విధంబంతయు నెఱిం
గియు నంజనంబునం దెలసి వసుధాంతరంబునను డు నిధానంబు గైకొనం
జను జనులకు మహాభూతంబు లడ్డపడు తెఱంగున బ్రహ్మదత్త విజ్ఞానంబున
సన్నిధియగు హరిసన్నిధికరుగు మమ్మువంటి నిష్కాములందు నిష్కారణ
క్రోధంబుచేసి నిరోధించితిరిగావున నిక్షేపకాముకుండు మంత్ర తంత్రంబు
లమహాభూతంబుల నిరసించుచందంబున మత్తపోబలంబున మత్తచిత్తవృ
త్తులరగు మిమ్మువంటి సజ్జనకంటకుల గెంటించి పరమపదంబు నిష్కంటకిం
బుగావించెదమని జయవిజయ భూపాతననిమిత్త జాతంబులగురీతిం బ్రభూ
తోచ్ఛ్వాసవాతంబులు నిగుడందదీయ నిర్గమన సమయాపవర్గ పురద్వార
కవాటార్గళవిఘట్టన రటనానుకరణ నిపుణరదనాను పటాల కిటాకిటధ్వా
నంబులు వెలయ నితిపరితదాహతజంతు సంతానరక్తసిక్త ధారావలయ
సూచక రోషారుణాయమాన నయనంబులు వెలుంగ నశనిసదృశ గుణపదపర
మపదజాయమాన కోపరూప దోష హేతుధూమ కేతుభవద్భ్రుకుటిఘటిల్లఁ
గోపాటోపంబు సైరింప నేరక వైరించి హరిద్వారపాలకుల నవనిజనియిం
చి సురద్విషద్వారపాలకులుగమ్మని శపియించిరి॥ క॥ గడగడవడఁకుచు జె
దవులు।దడపు మజయవిజయులపుడుదాసోహమటం । చడుగుందమ్ముల పైఁ
బడి । జడదారులవేఁడుకొనెడుసమయమునందున్॥ సీ॥ తొడలపై నిడియొ
త్తనడుగుపంటవలంతిజఘనంబుదాకించునరసలీల । మడుపు దెమ్మనియొము
మలచిచూడనిసీల కుచముపై చేసాచుకోడిగంబు । వనధికన్యకకిన్కవహిం
బుడిగ్గివత్తగిలచే వలగొను దంటతనము। విసరకుమనితాళ వృంతపుత్రినద
ల్చియందఅనవ్వించుయందగింపు। నొకరొక రెఱుంగనటులగాఢోపగూహ।
చుంబనంబులసాక్కించిసాగసువగలు। వెలయుదక్షిణ నాయకవిలసనమున ।
శేషశయ్యాశయానుఁడై శ్రీవిభుండు॥ క॥ వాకిటికలకలమంతయు। నాకర్ణిం

వుచు సరోరుహాక్షులుదమలో । లేకడక నియూహింపక । శాకోదర రాజ
శయ్య గ్రక్కునడిగియెన్॥ మ॥ ఉడురాణ్మండలపాండురాగ ముఖరత్నో
దారరత్నంబులా। పడగల్మించఁగఁబెంచునాఁగజగతీపాలుండు ప్రాగెంపుచె।
క్కడపుందంతపుపావలై దనరశృంగారంబుగాఁబెట్టియా । కడియంతస్థున
పక్షి రాజాసఁగు కేల్తైక్కడండఁగాఁబూనుచున్॥ సీ॥ కంకణంబులు మ్రో
యఁగాఁనిళయయుమధురారమణియు వింజామరములువైవ। విమలాలతాతన్వి వె
లియాకుమడుపుతో నడుగుబొయక వెంటనంటినడువ। మొలక లేనవ్వుతోఁ
గలిమినెచ్చెలిపిచు సురటి తెమ్మెరలముంగురులుగదలఁ । తలతల మంచు
మూత్రవతీసతీపతి బలసిముందర్భరాబరియొనర్ప । జాఱుసిగ కేలనొత్తుచు
జాటువామె । అంగుదుప్పటివలెవాటు కొంగుజాఱఁ । జీర కెంగేలుబూన
నెచ్చెలి యొకర్తె । యంబుజోదరుఁ డంతిపురంబు వెడల॥ అప్పుడు॥ సీ॥
తనమ్రొక్కుగినుకకై కొనకలచ్చివిదిర్చుపదనఖంబంటినఫాలతలము । వన
రాశినందనవలచిముద్దాడఁగాఁ దాంబూలమంటినఁదళుకుఁగన్ను । అరవింద
మందిరయామోదముగఁబిల్చుమొదటిరక్తిమముంచుముద్దుమోవి। శైవాల్మ
వినోక్కజంకించియిందిర మీటఁగొనగోరుసోఁకినమిసఁకుజెక్కు । చిటులు
గస్తూరితిలకంబుజిరుచెమటయు । గలిగిసురతాంతకాంతశృంగారలక్ష్మి ।
జాటుశ్రీహరిముఖ జలజమునవ్రాలి । మునులనళిపక్ష్ముల్లెనవ్వానివరిలు
గీ॥ శ్రీవధూమణిచెక్కుతోఁ జెక్కుఁజేర్చి । పవ్వళింపంగమకరికాపత్ర రేఖ।
లంటినముకుందు చెక్కిటియందుఁదోఁచు । మకరకుండల మనియెన్నువారని
జనము॥ క॥ పంకజ సదనానవనఖ । రాంకిత వైకుంఠకంఠమను లేపభవ ।
త్కుంకుమ పంకద ళాంకుర । సంకీర్ణముగాఁగ నెంచు జటికాలమెలమిన్॥ గీ॥
యోగివంద్యనిసందిటియొత్తులకును। గళిత కేయూరమణులుగారణముగాఁగ
దలఁపు రుచుగానరమకుపధానమైన। కొప్పువిరులొత్తు లెఱుఁగరు కాంతమైన॥
గీ॥ సిరజాలయగుబ్బ కస్తూరికుంకుమ। ముములసోఁకులువక్షస్స్థలమునఁజూచి।
నిస్తులములగు శ్రీవత్స కౌస్తుభముల । విభలు ప్రసవించెననికం ద్రుమిమల
మతులు। గీ॥ కలిమిముద్దియసిద్దపుకమ్మమేని । పసపునిగ్గులటంచు నేర్పు

రుపలేక । కటితటంబునఁగట్టినకనకపటికి । వింతరుచివచ్చెననికఁ బ్రభుఁశాంతి నిధులు॥ గీ॥ అడుగులొత్తెడు నప్పుడప్పుడమిపడఁతి । గచ్చిగుబ్బలయంగ రాగంబుసోఁకె । ననరు కెంజిగి చరణంబు లంబుజములు । గానఁబొప్పాడి యందురు మానివరులు॥ గీ॥ భువనమోహనశృంగార పూర్ణమగుచు । వెలయు హరిదివ్యమంగళవిగ్రహమున । మగ్నమైచిత్తమానంద మయతఁ గాంచె । విషయవిక్షేపములులేమి ఋషివరులకు॥ గీ॥ మానులానంద బాష్పాయమాననయను । లగుటసంతట నానమిలగుచు లేచి । బ్రహ్మదెల్పిన రీతిమీభవ్యమూర్తిఁ । గాంచిధన్యులమైతిమి కమలనయన॥ శా॥ భేదాతీతుఁడవై జగన్మయుఁడవై పొంపొందుసీలీలసం । వాదంబె మొనరింప నేర్తుమె యతోవాచోనివర్తంత యి । త్యాదిప్రాప్తిన సూక్తులొప్ప ఘటియేమన్న న్మనఃపీఠినీ। పాదద్వంద్వము నిల్పికొల్తు మనుకంపంబొప్ప సర్వేశ్వరా॥ సీ॥ పద్మరాగప్రభా భాసమానకిరీట మృగమదతిలకజృంభితలలాట । విపులనేత్రాభోగ విజితపంకజవర్ణ మకరకుండలదీప్యమానకర్ణ। మందహాసవిలాస మాధుర్యముఖపద్మ యిందిరాసందీప్తహృదయసద్మ । ఘనకటీతటబద్ధ కాంచనకౌశేయ మణిమయ దివ్యభూషణనికాయ । శంఖచక్రాదిసాధన సహితహస్త । యబ్జనిగ్రహరుచివిగ్రహప్రశస్త । మోక్షమొక్కెదశుభ నామ మిహిరధామ। శిష్టజనపద్మమిత్రలక్ష్మికళత్ర॥ ఉ॥ శ్రీపతి తావకీన పద సేవనశీలుర ద్వారపాలురన్ । గోపము మీఱఁదిట్టితిమి కుంభినిఁబుట్టగ నింక నిట్టిబ। ల్పాపముచేత రౌరవముపాలయికూలక యుండ మమ్ముమీ। ప్రాపు ననుంచి ప్రోవుము ప్రపన్న జనావన లోకపావనా॥ మత్తేభ గర్భిత సీసం॥ వినతపద్మాసన విశ్వరక్షణచణా నాళీకప్రత్యక్షసారమేశ । సతతతేజోనిధి సజ్జనవ్రజనుతా తారుణ్యలక్ష్మియుతా యుపేంద్ర । విజితమత్తాసుర విక్రమోజ్జ్వలభుజా శృంగారలీలానిధీముకుంద । మహితకార్యోద్యమ మమ్ముఁ బ్రోవుముదయ హేమాంబరాడంబరా మహాత్మ । యనవిచిత్రవచస్స్ఫూర్తివినుతిసేయ । మానిమత్తేభవృత్తంబు మదినిమెచ్చి । యంబుజోదరుఁ డిట్లని యానతిచ్చెఁ। బ్రావృడంభోద గంభీర భాషణముల॥ క॥ ముక్తులు

ను విరక్తులుభవ। ముక్తులుహృదయాంబుజాతముఖ్యగుణాళి । ముక్తులు
శాంతతనుత్రా। ముక్తులు మీ కేటికలుషములు మునులారా॥ సీ॥ ఆకొన్న
సురలెల్లనమదినంబెవ్వరి క్రతుశాలపంచల గాచియుంద్రు। భజియింతురె
వ్వాని భవనముప్రతిమాసమును పితృదేవతల్భక్తిగోరి । సకలభూతం
బులు సంతృప్తిఁజెందునె వ్వరుసేయఁదగుబలి హరణసిద్ధి। సర్వావతారం
బుప్రశాంతిమునుబూని లగుమనెవ్వరొనర్తుకర్మరీతి । వేదశాస్త్రంబులే
రిచే వెలయుచుండు । నెందునెవ్వరి దినచర్య స్మృతిచయంబు । లర్కజ
యమిచ్చు నెవ్వరియుగ్రతోఁడు । మట్టివిప్రుల కెసయెవ్వ రఖిలమునను॥
శా॥ ఏమీనాక్షికటాక్షలేశమునకై యీశానవాణీశసు । త్రామాదుల్భ
యభక్తియుక్తినెపుడుం బ్రార్థింతురాలక్ష్మిక్రమెం । తోమోదంబునఁజేరి
పాయదు విరక్తున్నన్నునేభూసుర। శ్రీమాహాత్మ్య మెఱిఁగి కొల్వఁగఁగదా
సిద్ధించునానార్థముల్॥ మ॥ అజమూర్ధాపహ వృత్రశాత్రవులు బ్రహ్మ
ద్వేషమున్బ్రేయఁగా । నజహత్సంపదగాంచలేక కడుభీతావృత్తికిన్మర్త్య
లై । త్యజనోద్వృత్తికిఁజిక్కి పొక్కుదరు సత్యంబెందువిప్రావళీ । భజ
నాచారము లేనివారలకు సౌభాగ్యంబు చేకూరునే॥ క॥ అపరాధంబొనరిం
చిన। కపటాత్ములఁ బుణ్యజనులగండని కినుకన్। శపియించితి రన్ననుమీ ।
కృపయెంతని పొగడుదున్ యతీశ్వరులార॥ చ॥ సరసులుఘర్మకాలమునఁ
జండకరోష్ణముపైని బూని యున్। తరముల శీతలంబులగు దారిభవాదృశ
సాధుచిత్తముల్ । పరిఘటితాపరాధముల పట్టునఁబై పయిఁ గిన్కఁబూని
యున్ । బొరయవులోఁ గఠోరత బ్రపూర్ణశమాఢ్యములౌట నెప్పుడున్॥
క॥ వీరలుమీకొనరించిన । నేరంబున ధరణిఁబుట్టి నిశిచరులగుచున్ । బో
రుననాచేఁదెగినం । జేరెదరని యతులఁబంచి శ్రీపతియంతన్॥ సీ॥ జయ
విజయులఁజూచి దయనిటులనుమున్ను యోగనిద్రాసక్తినున్నవేళ । నాదం
డకరుదేరనలినవాసినినడ్డగించినమీపై నిగినుకపూనె । నదియుదప్పించితి
నవనీసురులశాప మలవిధమె తప్పింపనవనిలోన । నీకమూరుదైత్యులై యే
డుజన్మంబుల దాస్యంబుచేసిపదంబుఁజేర । గోరెదరొ జన్మములమూఁట

వైరులగుచుఁ। జేరదరొయన్నవారలు వైరమునను। చేరెదమటంచుఁ బ్రమొక్కఁ గన్నీరుదొరుఁగ। విన్నవై విన్నవించిన వెన్నుఁడప్పుడు॥ వ॥ అటులగావింపుఁడని యంగీకరించి యంగనాసంగతుండై భుజంగపుంగవశయనుండంతఃపురంబున కరుగ నంతఁగ జయవిజయులు సముద్రమేఖలకుంజని రుద్రభృత్యులగు భద్రానుభద్రుల రౌద్రాంశంబులంగూడి దితిగర్భంబున నర్భకులై యున్నవారి వారియావిర్భావ సమయంబుగావున నఖిల లోకంబులంధతమసమయంబులై యున్నయవి యింక చతుర్భుజ నిర్భరకరుణాతిశయంబున మీరునిర్భయులుగాగలరని హిరణ్యగర్భుండానతిచ్చిన హవిర్భజ్ఞులు యథేచ్ఛంజనిరంత॥ గీ॥ శ్రీవిభునినామమెక్కడ చెవులఁబడునొ। యంచుమూసిన చందాన హస్తవిహిత। కర్ణమైయుద్భవించె నాగస్యపాగ్ర। దారగర్భంబునందు దైత్యద్వయంబు॥ పంచచామరం॥ధరంబులొడ్డగిల్లె ద్రెళ్లె దారలారెనగ్నిభా। స్కరుండుమాసె బ్రమొసె జంబుకంబులంబురాసుల। బ్బురంబుగాఁగఁ గాగిపొంగెభూమి గ్రుంగెవాహినీ। ఝురంబులింకెఁ గొంకెఁ బంకజాతసూతియుత్తరిక॥ గీ॥ కశ్యపుఁడువచ్చి కృతజాతకర్ముఁడగుచు। నగ్రజుఁడు హిరణ్యకశిపుఁడని సహోదరుడు హిరణ్యాక్షుఁడనుచునురూషిగాఁగ। నామకరణంబుగావించెనందనులకు॥ వ॥ అంతఁ బ్రతిదినప్రవర్ధమానులగు దితిసూనులయందగ్రజుండగు హిరణ్యాక్షుండక్షీణబలంబునమించెనట్టియెడ॥ సీ॥ అంగుష్ఠమునవిల్చెనాకిరీటముదాకి పటపటబ్రహ్మాండభాండమదరు। నట్టిచేతులుసాచెనాపూర్వపశ్చిమ చంద్రదినేంద్రులచంకనిరుకు। వడిగాఁగనాలుగై దడుగులునడిచెనా ధారుణీతలముపాతాళమంటు। నొకయింత ఘనముగా నోడలుబ్బజేసెనా హరిదంతరములెల్ల నవియుబారు। కడిదీ నిట్టూర్పు గాడ్పుల గ్రహగణంబు। లొక్కఁ మూలకుఁజిక్కఁన త్యుగ్రదృష్టి। నిగుడుచోటెల్లనిగురులై యెగయునట్టి। హాసమొనరింప విధి గుండెలవియుచుండు। వానియౌద్ధత్య మెన్ననెవ్వారితరము॥ మ॥ అసురాధీశుఁడు రోహణాచల సముద్యద్రత్నముల్ సెక్కఁర। మ్యసువర్ణగిరి మూర్తిజేయఁ బరభూషావాప్తికై పాలద్రు

గ్వసుధా భృన్మణి లోహముల్ పుటములై ద్రావందన్మణిప్రాప్తిక । న్నిస
ముద్రంబులు వెల్లిబల్లిఁ దలఁచున్ మోహాను రూపంబుగన్॥ అంతనో
క్కనాఁడు॥ క॥ జలరాసు లేమ నొండై । కలసిన జలకేళి సల్పగా నిష్మ
గుసి । యిలయేమి నడుమ ననుచుం । దలచి హిరణ్యాక్షుఁ డధిక దర్ప
స్ఫురణన్॥ మ॥ నగరంబుల్నగముల్నదంబులు నరణ్యంబుల్నదుల్ లోను
గా । జగతిన్ జిత్రపటంబు డంబుగనిపింపన్ జుట్టిచక్షుశ్రవో । జగతిం డా
చె హిరణ్యనేత్రుఁడు తపశ్శౌర్యాస పర్యాప్రహ। షణగభాషాహృదయేశ
ద త్తవరదో స్సారంబు ఘోరంబుగన్॥ మ॥ చటులోచ్ఛ్వాస మరుత్పరం
పరలచే సర్వాంక షాభ్రంలిహ । స్ఫుటిమస్మంద మహా పయోధిని సము
ద్భూతోర్మిజాతంబులు । త్కటఘోషంబున ఘూర్ణిలన్నగదా దండంబు
చేఁజెందుచున్ । ఘటియించెం జలకేళి హేళిమెయి రక్షస్స్వామి యక్షీ
ణుఁడై॥ క॥ అదిచాలక బ్రహ్మాండం। బుదితముగావించి బాహ్యమున నుది
తంబా। నుదకమున నీదులాడఁగ । మదిఁ దలఁపుచు నుండెదితి కుమారుం
డధిపా॥ ఆసమయంబున॥ క॥ స్వాయంభువ మను వొకనాఁ । డాయంబుజ
భవునిఁ జేరి యతివయుఁ దాను । న్వేయువిధంబులఁ బొగడుచు । నేయనువున
సుగతిగల్గునెఱిఁగింపుమనన్॥ క॥వనజాక్షుఁగూర్చిజన్నము। లొనరించినసుగతి
గలుగు నొండేమిటిచేఁ । గననేరవనుడునలువకు । మనువనియెంజోటు గాన
మఖమునకనఁగన్॥ ఉ॥ ఔనిదినిక్కువంబుగన కాక్షుడుఘోరతపంబు చేసినా
చేనవనీతలంబుఁ గొనిజేర్చి నధోభువనంబున । ద్దానవుఁడుంచి భూతలము।
దారతరాంబుధి నీరఁ దేల్చెఁగా । నేనె సమర్థుఁడౌదు బహులెవ్వరు తద్ధరనుద్ధ
రింపఁగాన్॥ క॥ అనిహరి దలఁచుచుఁ దనలో । నను చింత యొనర్చుబ్రహ్మ
నాసారంధ్రిం । బునఁగిటి యొక్కటి వెలువడి । యెనువడి నంగుష్ఠమాత్ర
దృశ్యాకృతితోన్॥ ఉ॥ అంతట హంసమాత్రమయి యాపయినుతు సదృ
క్షమైగజం। బంతయియంతమీఁదఁ దుహినాచల మంతయియీజగంబునా ।
ద్యంతముదానయై సితసముంచిత గాత్రముదారఘోత్రముస్। దంతురదంష్ట్రి
లుండనిపి దంభ కిటీంద్రము దారుణంబుగన్॥ మ॥ ప్రళయాంభవిజృంభి

[illegible] ॥ [illegible] వరాహ [illegible] ॥
[illegible] ఘనసమా [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] యది [illegible] ॥ ఉ ॥ [illegible]
[illegible] మించకున్న యని [illegible] ॥ [illegible]
కమలా [illegible]
[illegible] గతి విచిత్ర [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
దడదడ [illegible] దడ [illegible]
[illegible] ॥ చ ॥ కను [illegible]
గను [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] అమరా [illegible]
[illegible]
[illegible]

దుఁడై । సమరాక్రాంతు కృశానుముఖ్యపదముల్పర్చించి మాత్సైనికిన్ ॥ చ॥ వరమునిఁ జేరఁబోయి గణవాఘను వచ్చితిఁ బోరుమన్ననా । శరనిధి భర్తవిన్నదుర శౌరి సముద్ధుఁడు గాకయున్యులో। పరుచనుమన్నఁ బాల్కడలి పక్షకునేఁగుమనున్న నాందుం। డరుదుగనేఁగుడెంచి దనుజాధిప స్వస్తియటంచు నెంచెయున్ ॥ మ॥ త్వరరగాఁబోయెద వేమికార్య మనినం దైత్యాను నేఁబోరికి । న్వపణుం బిల్చినఁ బోరజాలక హరిన్ వర్ణించినం బోయెదన్ । హరి నైకుంఠమునం గలండె యన నాహా యిట్టి నీ వార్తముం । దరగా నేవిని ఘోణినై చనినెఁ బాతాళంబునం డాఁగఁగన్ ॥ గీ॥ ఎందుఁబోయిన బోవ నీకిప్పుడు నీవు । వెంటనేపోయి గెలువు మవిష్ణువనుచుఁ । బలుక నారదమౌని నీపాగమౌన । పోవనీనంచుఁ బాతాళము పసు నరిగి॥ మ॥ కనినెం దానవ సార్వభౌముఁ డెదుట న్గంభీర పాథోధిమ । ధ్యాలిమగ్నావనిభార సంవహన దంష్ట్రాంకూర మంచ్చచర । ద్వనభృగ్గాఠను వజ్రసారకృత సంధానాంగ రుద్యారమున్ । స్తనితా భీలరవానుకారము మహోదారంబు భూదారమున్ ॥ వ॥ ఇట్లుకనుంగొని ॥ గీ॥ నాకవరవైరి శౌరిపోపోకుపోకు । ఋదిగొవచ్చితి నెందువోయెదవు పంద । తిరుగులిరుగు మటన్న నుద్వేలరోష । రసభరంబునఁ గుహనావరాహము పసు॥ గీ॥ కోర దనరారు ధరణిచకోరనయన । వారిరాశినిఁ దెల్పె నవాంరితాత్మ । శక్తి యాధారముగఁ జేసి శక్తినాథ । ముఖులు నానాబ్రహ్మాద్యనుముఖులు వొగడ॥ గీ॥ పద్వతారాతి గురిసె మద్బాష్పమేఘ । పుష్పవృష్టికిఁ దోడుగాఁ బుష్పవృష్టి। పర్వతారాతి భాస్వర ప్రభలనదియు। దానవోత్పాతమునకు నిదానమయ్యె ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున నవ్వరాహమూర్తియ్యుండనన్యసామాన్య విరోధిరమాన్యాకారమాన్య బలంబునం గువలయంబుం గువలయంబు చందంబునఁ గమలాకరంబునం దేలించి మదాభంగుర మాతంగ పుంగవ సముత్తుంగ బృంహితంబునం గెరలు క్రోధము సింగంబు తెఱంగునఁ గిరుక్కునఁ దిరిగి యిట్టట్టు సనక బులితోలు గట్టు వేలుపుగట్టుపలె కీటవెట్టి ముట్టెబిగించి వెన్నునట లుబ్బ శలవులు

నప్పరించుచు వేశిమిడుంగురులు నొడమ నినుద క్రోవ్వాడి కోరలు దీం టుచు దీర్ఘనిర్ఘాత ఘుర్ఘురఘుర్ఘురి నిర్ఘోషంబుల బ్రహ్మాండ భాండంబు పటపటం బగులింపుచుం జంద్రదిప్పుల కరాశివేంద్రంబై తీండ్రించు జూపు లం జురచురంగనుచు గదిసిన నసురపతి యట్టహాసంబు చేసి యిట్లనియె ॥ గీ ॥ హరివనసుటంజేసి మునుపంగ ఁగుట నిక్క। వంబు మడనేఁడు సీవి కా రంబు నొంది । పాద్విషైతివి నేను పొంగఁది యుంఁదు । పందివేఁటాడు టను గోర్కి ఫలితమయ్యె ॥ ఉ ॥ నాసవదంతి దంతములు వ్రల్లది భాస్వన కొంటి కొమ్ముగాఁ । గానిటివదే కరంగి కాఁటకు దంతపు పావలిత్తునం । చాసను గ్రుమ్మరంగలిగె నాదివరాహము నీదుకొమ్మునేఁ । జేసిన యత్న ముల్ఫలము జెందెను తావక దర్శనంబునన్ ॥ ఉ ॥ పీరుఁడవంచు నిన్నుఁ బది వేల విధంబులఁ బ్రస్తుతింపుచు । న్వాతిఁభక్తి దెల్ప వినివచ్చితి మెచ్చెద నేఁడు చూపుఁ సీ । వీరతఁగాంచిసీకపద పీఁఠవృత్తిని మోరతోపునం । బౌరెదనన్నుఁబోవిడఁడు స్వర్ణవిలోచనుడంచు నుగ్రుఁడై ॥ ఉ ॥ దండము బెట్టఁగా సురవితానము లందును భక్తిసేయకన్ । దండముబెట్టుగా విసరి దైత్యుఁడు వ్రేసిన బొండెతూట వే । దండము దాఁకినట్లు కిటిబాఁకి యదే తటఖండమైవ కో । దండము బూనివాఁడు నిశితప్రదరంబులు గాడనేయఁ గన్ ॥ గీ ॥ సెలసికొట్టిన కిటికోర జీరవారి । కనకనయనుని బలుమేనఁ గాననయ్యె । వలపుమీఁఱఁగనిడు మృత్యువనరుహాక్షి । వాడి కొనగోఁట జీరె నావసుమతీశ ॥ అంత ॥ మ ॥ శునకంబుంబలె జుట్టుముట్టుకొను రక్షోవీరు దంష్ట్రాభిహతిం । డునుకత్చేసి తదీయసైన్యములఁ బొందులాపి తద్రక్తసి । క్త నవీనాంబుగ్ని నోలలాడుచును భూదారేంద్రుఁ డొప్పాఁగె మే । రనుదాల్చెన్ సురలెల్ల గోరఁ దన కోర న్ధారుణీమండలిన్ ॥ సీ॥ తన్మి కన్ను లమరందమదభ్రమవులు జాఱనెఱడేఁటి చూపులు జెఘుకఁజూప । శైలవక్షోజముల్ఘర ఘర్మమున దోఁగిమబ్బు పన్నియపైట మాఁఱుకొనఁగ । నబ్జాకరాస్య మోహానభంగ విభ్రమ భ్రూవిలాసంబులు బొల్చు మిగుల । మహిత చిత్రంబ నింబమునొందయుచు దమునాశె ౩ నెను

రంధ్రనాళియు వనరోమరాజి మెఱయఁ । దనులతచలింపఁ గపట భూదార
కాంత । దంతకోరక ఘట్టిత ధర నవోఢ । వసుమతీకాంత యానంద
వార్ధిఁ దేలె॥ మ॥ పరికింపం గిటికోర దంష్ట్రమయ దీపస్తంభమైయొప్పె పై।
పరిశోభిల్లెపుధాత్రిపాత్రివలెఁజూపట్టెం దదగ్రాల్పపు। ష్కరముల్ తైలము
లీలబొల్చెగనక గ్రావంబుదీపంబువై । ఖరిఁ జెంపొందెఁ దదంతదీపశిఖవోఁ
జెన్నొందె మేఘాళియున్॥ అంత॥ క॥ దితిజనిశాటనరాహుః । శ్రితమరిణేం
గీవరాహు శ్వేతవరాహుః । నుతియించి రప్పుడు శతధృతి। శతముఖముఖ
మహాముఖులు సన్ముఖులగుచున్॥ శా॥ ఆహా యజ్ఞవరాహమూర్తివగు
టీవాశ్చర్యమే విస్ఫుర । ద్దేహచ్ఛాయలు పౌండరీకరుచిజ్యోతిష్టోమలీలన్న
ను । స్వాహోద్యచ్ఛవివిచ్ఛవిచ్ఛహరిమేధారూఢిజాటం భవన్మాహాత్మ్యం
బులిలింప నేమితుమె సంభక్రోడచూడామణీ॥ సీ॥ క్రూరారికోటిం గురువింద
ములఁగాని కురువిందములనెందు గ్రాచ్చబోవు। పరిపంధిబహురక్తపల్ల
వంబులఁగానిపల్లవంబులక్రీడఁబడయఁబోవు। వైరివీరనిశాటవంశంబులను
గాని వంశంబులెందునువంచబోవు। బలసమేధిలపలాశులగాని పెరపలాశుల
గొమ్ముచేనెలఁగలఁబోవు। ఘోణిమాత్రంబవే దితిప్రాణదనుజ।పాణిగత
ఖండనకలితక్షోణిసేల। వేణికోద్ధారచణదంష్ట్రికాణిమేత। రబలశమితార్తి
కుహనావరాహమూర్తి॥ చ॥ పలపునసెప్పుడుష్టగొనవచ్చిన నీదగుమోము
సూచిపో । యలసిలిపదగాడపని యంబుజగేహినిగేళిసేయదా । జెలిమిని
సీతుముస్తాసఁగఁజేరినయట్టి షమూవఘూటితోఁ । గలసితివెందునోర్పు గల
కాంతసుభాస్వితమాగిటీశ్వరా॥ సీ॥ గిరిరాజఘుస్ణేంద్రకరిమదధారనాక్రీపంధ
రాకారశిఖియనంగ । వజ్రసౌధాగ్రభాగ స్వర్ణహారిన్మణియన కల్పశాఖాకల
కంఠయనఁగ । గౌరాబ్జకోరికకలహంసికయనంగ కేతకీకుసుమభృంగికయ
నంగ। మహాక్కైకస్తంభమనువాశ్మిగృహమనవారిభదంతశైవాలమనఁగ।
సున్మఖాహేంగ్రబలోపసద్యుతియనంగ। నవ్యతావకదంష్ట్రికా నాళమునను।
ఈనలయంబనఁ బెలువందె కువలయంబు। రక్షితావనిదేవ వరాహదేవ॥ క॥
[illegible] యుడు బ్రహ్మగుల। సానస్రస క్షోంచి దంష్ట్రికాభూసతికిన్। విను

బించె సకలధర్మము । లసుగపటకిటిక్రమమ్లానదాస్యసత్యముల౯॥ క॥ తొ
లుత పానుగంటి సుట్టుట । వలసం జూపవశేషుఁడు గుణసుధాన్విలిప్తై । కలగి
రులఁ జేసియుర్విడ । నిలిపెనజుఁడుముఁడుగకుండ నేపుమెఱయ౯॥ చ॥ పుర
ముల్గ్రామములున్నదుల్సరసు లంభోధుల్వనుల్ద్వీపము । ల్గిరులున్ప్రపన్న
పార్యశూద్రకులు సంకీర్ణోద్భవులున్ పశుల౯ । గరులుం దేజులు ధేనువుల్ఘనమణు
ల్కాంతాదులుం గ్రాగ్విధా । స్వగయార్యాధర యుష్మదంబురుహభూసంకల్ప
మాత్రంబున౯॥ క॥ ఆమొద బహుయజ్ఞంబులు । స్వాయంభువమనువు భక్తి
సల్పె౯ లక్ష్మీ । నాయకుఁడు ప్రీతుఁడై ని । శ్రేయసమొసఁగె౯ యశ్శ్రేష్ఠనిర్గుల
నొసఁగె౯॥ ఉ॥ శ్వేతవరాహకల్పమిది వేడుకనీ కెఱిఁగించితిఁ దగు ఖ్యాతి కిటీం
ద్రచర్యకుతుకంబున విన్నఁ బఠించిన౯ జన । వ్రాతము గాంచు నక్షరవరాహ
కృపన్నిఖిలేప్సితార్థసం । ఘాతము విష్ణుభక్తతిలకా జనమేజయ భూమిపాలకా॥
క॥ అని శ్రీవైశంపాయన । మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై ।
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ । యనఘా వినవలతుఁ జెల్పుఁ డని యడుగుటయు౯॥ శా॥
శ్రీరంగత్కరుణాకటాక్షతపన శ్రీముష్ణతీర్థాగ్రతా । పారామాశఠకుంభ
ఘోణ విలసత్పత్రాంతకాశీశ్వర । శ్రీరామేశ్వరకీర్తివారినిధి కాంచీదక్షిణో
పాయపా । హారప్రోషిమధైర్యశేషగిరిదృప్తా యోధ్యమాయాతిగా॥ క॥
భారతశాస్త్రార్థప్రతి । భాంతమత్యాఢ్యధరణి భారతమారను । ద్భారతపాఠీ
ణయశో । భారతబింబాస్యభృత్య భారతభృతిదా॥ పంచచామరం॥ హిరణ్య
గర్భముఖ్యదామహృష్టశిష్టశేముషీ । హిరణ్యగర్భభామినీసమీహితాంగ
సుప్రభా । హిరణ్యగర్భవైభవాఢ్య హృత్సరోజవిస్ఫుర । ద్ధిరణ్యగర్భభే
దిధైర్య హేమభూమిభృద్వరా॥ గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామ
భద్ర కరుణాకటాక్షవీక్షా పరిప్రాప్తదీప్తతరాష్టభాషాకవిత్వసామ్రాజ్య
ధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజన విధేయ ధరణిదేవుల నాగనామాత్య సుధా
సముద్రసమున్నిద్ర పూర్ణిమా చంద్ర రామమంత్రీంద్ర ప్రణీతంబైన దశా
వతార చరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు దృతీయాశ్వాసము.

మూఁడవయవతారంబగు వరాహావతారము సంపూర్ణము.

నృసింహావతారకథ.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీమద్వేంకటశైల । స్వామి కృపావర్ధమాన వైభవరేఖా । ధామే
య యసమసమర । స్థేముండలనాత్మకృష్ణ మగదలకృష్ణా॥ గీ॥అవధరిం
పుము జనమేజయక్షితీశ । శేఖరునకిట్టులను వ్యాస శిష్యమౌని । ధరణినాథ
నృసింహావతారమిఁకను । దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె ॥
శా॥ శ్రీలీలావతి నవ్యనేటికని ఘర్షింపంగనే నవ్వనో। బాలాసాజము సింహ
వక్త్రమునకే పాతేంద్రచిత్రంబునీ। వాలోకింపుమటంచుఁగుడ్యమున జేయం
జూపినవ్వింపజా । ల్కొలలక్ష్మీనరసింహ మూర్తియొసఁగుగాక్షేమంబు భక్తా
ళికిన్॥ సీ॥కనకాంబరునిచేతఁ గనకనేత్రుఁడుగూలె నసుమాటచెవినాటగన
లికనకా। కశిపుఁడత్యుగ్రుఁడై కాలకాలాంతకు లీలశూలము గేలఁగీలుగొల్పి।
వెలిహజారము జేరవిప్రజిత్యాదిదైత్యులఁజూచి వింటిరె యొక్కవింత। హ
రికిటియైహిరణ్యాక్షువిదారించిచనెనట తానెందుజనెడివాఁడు । చోరతన
మునవారాశిఁజొచ్చెనేని।కూర్మమైభూధరముక్రిందఁగ్రుంకెనేని । ఖత్రియై
వసిఁజేరినఁబోవసికె। పట్టివధియింతునెంజిరి శాపుకొందు॥ క॥ ఆకతివగలకుం
డిసి । సాకెకు గోవిప్రహింస నల్పుఁడుదద్ర । వాకతిఁజేరినశౌరిని। వారిం

చెవ నంచుబంప వాపయ ఘేచ్ఛన్॥ క॥ లడవిడిచిన పాములవలెఁ । బుడమి నిమెల్లెడలనిండిభూసురవరుల । న్గెడపుచు గోగణములబడ । నడపుచుఁజెరి యించిరంత కాకృతులగుచున్॥ గీ॥ దైత్యనాయకు డంతసోదరునిపాటుఁ । జూచిశోకార్తుఁడగుచుఁదత్సుతులశకుని । శంబరాదులఁదత్ప్రియ సతుల జననిఁ । గాంచియిట్లనుఁగడువివేకంబుదోరయ॥ శా॥ సామాన్యుండె హిరణ్యనేత్రుఁడు భుజాశౌర్యంబుచే భీమసం। గ్రామక్షోణులగెల్వఁడే మునుపు సుత్రామాదులన్నిన్నమ। శ్రీమత్వంబున మించఁడే గనఁడె కీర్తిం గాలధర్మంబుచే । నీమేన్విడిసయంత దీనికిట తల్లీ యేలదుఃఖింపఁగన్॥ శా॥ పీరుండై జనియించి సప్పుడ రణోర్విస్వైరులన్గోర్వలో । దారత్వంబునఁ గెల్వఁగావలయు శేదాళోమ్ముగాయుమ్ముల। న్వీరస్వర్గముగాంచఁగావలయునింతేకానివేరొండులే। దారా రెండునుగాంచెనీతనయుఁ డేలా యుంతజాలింబడన్॥ శా॥ నీపుత్త్రుండితడంచు దుఃఖపడె దెంతో దేహమో జీవుఁడో । నీపుత్త్రుండిట దేహమాత్రమనియుంటే కాదు జీవుండన । న్నీ పుత్త్రుండిపుడైన గర్మగతి నొందే పూర్వముంబుట్టఁడో । రేపున్బుట్టఁడొ యుంత నెవ్వరికి పుత్త్రీభావమాద్యంబగున్॥ క॥ వినవేమున్ననుయజ్ఞం । డను నాశీనరనరేంద్రుఁ డరిహతుఁడై భూ। మిని బడ నాతని నైఁబడి। తనయులు పత్నులును బంధుతతి విలపింపన్॥ క॥ కాలుం డచటికిఁ బానొక। బాలుండై వచ్చి ప్రేత బంధులసుతులన్। బాలా మఱులంగనుఁగొని। యేలా శోకింప నెఱుఁగ రేకాలంబున్॥ క॥ తానిత్యుండై పోయిన। వానికిఁజింతింప బోయ వలఁబడుసతికిన్ । లోనహరి యొకరుళింగము। వానికిలోనయ్యెశరము నైవగ పిదపన్॥ క॥ అని బుద్ధిసెప్పివారల। ఘనశోకము మాన్పియముఁడు గ్రమ్మరెఁగానం । జననీ గతజీవులకుం। జను నెదుఃఖింపఁదత్త్వ సంవేదులకున్॥ సీ॥ అంభోజసంభవుఁడాదిగానల నవబ్రహ్మలునిర్మాణ పటిమగనుట। శతపత్త్రనేత్రుండు శత్త్రులోకభయంకరంబైనదివ్యచక్రంబుగనుట। వెన్నెలవిరిదాల్పు వేలుపుభువనమోహనసర్వ మంగళావాప్తుఁడగుట । భృగుముఖ్యులగుమహాఋషులుబ్రహ్మాదులశపియింపఁజాలు జాడ్యంబుగనుట। నైదుసంవత్సరముల ప్రాయమున

ధ్రువుఁ । నిఖిలలోకోన్నతంబైన నెలవు గనుట । దపము చేసియె కాదె
యెంతటి తపంబు । నేను గావించి కాంచెద నిష్టసిద్ధి॥ క॥ అని యనిపించుక న
మృతా । ద్యనుపమవస్తువులనిచ్చు హరికిఁ గిరియం । చును మెచ్చుచు మంద
రనగ । మునకేఁగి దపగ్రసీమమున మునివృత్తిన్॥ సీ॥ తృణభక్షణము చేసి తిరు
గవె సన్మునీశ్వరు లెలమిన వెయ్యాజలచరములు । గాలియాహారంబుగా నుండ
వేఁక పన్నగానుపానమున నుగ్రవస్సురాపడేండ్లు । ఫలరసంబులు మేసి చిలుకలు
దినగవె యుసుఁపులు మేసి కోయిలలు దగవె । బిసఖండములు మేసి ఔలుఁగ వె
రాయంచ లబ్బెం దుష్కులజాతకాఁ మనజె । యొకటి యశనంబుగాఁ గొనియుం
టఁ దగవె । యని నిరాహారుఁడై పాదమంగుటమున । నేల నిల్పి ఖరాంశుపై
నిల్పి దృష్టి । విబుధవిరిపుండు తపము గావింపుచుండె॥ అంత॥ ఒకనాఁడింద్రుఁ
డున్నతజయమానహోనోవ్యగ్రభాగంబునన్ । సకియల్గొందఱుకుంచగిండిసు
రటీ సామ్రాజ్యహాంబులవ । ల్లికగాళాంబుయు బూనిగొల్వఁగ శచీలీలావతిం
గూడి గాయక । చంద్రాస్యల గానములు వినుచుఁ గొల్వై యుండె మోదంబునన్॥
మ॥ స్వర్దేహంబు తెలియంగునన్ బహుగవాక్షస్ఫూర్తి రాజిల్లుఁ జాలకమార్గం
బులఁ గ్రొంనికాయముక ప్రాలావృత్తవక్షోజకీ । రక కాశ్మీరమురంగి కామద
విమిశ్రాభై త్రివేణీగతిన్ । నకమా నాకధునింగనుంగొని పఘూరత్నంబుతో
నిట్లను—॥ మ॥ జలుగుంబయ్యెద చాటునం గులుకుపీసిబ్బెంపు చక్రాదోయినాఁ
జెలువమ్యాంబలజాతకోశములు హంసీవత్కువిక్షేపచం । చలగంగోర్ముల చక్ర
వాకనఖలత్మాంబుల్వి శేషంబులం । దుల నింపుంగలిగింపఁగా వలదె తోడ్తోఁ
బద్మకోశస్తని॥ మ॥ అనినం జాలు మరేమియంచు శచి యొయ్యారంపు లేవ
వ్వజం । కెరనాల్ప్వాపులు చిన్నికిన్కఁ దెలుపం గెందమ్మి పూమొగ్గ చేఁ ।
దను వైవఁగ నిభర్తగుబ్బయురి మొత్తన్ నోరనొత్తన్నితం । బినిసీత్కారము
తోడఁ జొక్కుచును గర్పొంబైటనున్నిగ్గునన్॥ గీ॥ మఱియు నాయావిశేష
ముల్మ త్రిభృంగ । వేణికెత్తిఁగింపుచును రాజవీథిలోన । సత్వరంబుగఁ జను
దెమ చాంగాంది । యొవిశేషంబుగఁ గలనో యిలనటంచు । క॥ అక్కడికిఁ
బిన్నసంబునఁ గ్రక్కునఁ వాడయుగుఁ దెంచి కడువినయముతోఁ బ్రొక్కి పరా

కుసు రేశ్వర । యొక్క విశేషంబు గల్గెనుర్విస్థలిపై॥ గీ॥ కనకకశిపుండు
ధీరుండు గనుక గడఁగి। తపము సేయంగఁ దొడఁగె నాతపము శీత। మంచు
నెంచక గదలనిమంచుగట్టు। చారి దారితకుధరము దారిభిదుర॥ చ॥ తపము
లకేమి దానవులు దైత్యులు సర్పరో కోర్కులందరో। చపలతఁగొండ అం
దు నెల జవ్వనులంగైకొందురో వారితో। నుపమకు రాఁడు వీఁడు గడు నుగ్ర
పు నిష్ఠ వహించె నింక నే। యుపమను మాన్పఁగావలెనో। యూహ మోన
ర్పుసుపర్వవల్లభా॥ గీ॥ చండవాతోత్థభూరజఃపిండనమునఁ। గొండమో
డునఁ గదలకయుండు దైత్య। మండలేంద్రుని దేహ ముద్దండముగను। గం
డకండూతి నొరయు వేదండగణము॥ గీ॥ మానసము చంచలంబైన మట్టుపడె
నో। గాక నాసాబిలంబులఁ గ్రందుకొన్న। చీలువగుంపులు మేసెనో తెలియ
రాదు। వెలివిసరదయ్యె దైత్యేంద్ర విభునియూర్పు॥ గీ॥ పవనమునునిండి
వానల పదనుగన్న। రజముపైఁగూర్చి పెట్టిన ద్విజగణంబు। శిఖలోవితర్క
గమియంకురింతసుక్ర। శిష్యశేఖరు చాలలలో చెట్లుమొలచె॥ గీ॥ ఇంక
నొకవింత నా దానవేన్ద్రుశిరసిడీఁది। మేనఁబుట్టిన పుట్టక్రొమ్మెఱుఁగుఁ గ్రొళ్ళ। గ్రు
చ్చి తేనియఁగైకొను నిచ్చ నిచ్చ। నచ్చ భల్లంబులచ్చట నచ్చపడఁగ॥ చ॥
శిరసుననున్న తేనె పెఱశీతమయూఖుని రేఖగా నభం। గురతర దేహయష్టిఁ
బెనఁగొన్న భుజంగ కదంబకంబు లా। భరణములై దగన్ పుకవిపాటిత చూ
తఫలసన్నిభస్మరం। దరసముగంగ గాఁ దపము దైత్యుఁ డొనర్చె మహోగ్ర
వైఖరిన్॥ క॥ అని వినివిన్పిన విని మిం। చినభయమున నిన్ద్రుఁడనుపఁ జెలు
వలతోడం। గనకాంగి యల్లమందర। మునకుం జని హావభావములు దఖు
కొత్తన్॥ క॥ ఆటలఁ బాటల మాటలఁ। జేటలవలపింపలేక దితిజాధీశుం।
బాటలగంధి బలాసుర। పాటనుగడకేగుదెంచి భయవినయములన్॥ చ॥
పలికిన మోముఁ జూపినను బాడిన నాడినఁ గేల నంటిన। స్థలకల నవ్వినన్న
ను చుగాభువి నెల్లపలాశిబృందమం। చలవునఁబోయినేఁ లపలాశినిదగ్గతిష్ఠా
ణువైఖరి। న్నిలువఁగఁ జూచివచ్చితిని నేస్తపితాచనఁగా సురేశ్వరా॥ క॥
నీచిత్తమునకమీఁదట। నాచేతంగాదటన్న నామనవియు। కేసాదిపానుమ

మదినాలో । చనచేయుచు సహస్రలోచనుఁడుండెన్॥ ఉ॥ అంతటఁగొంత
కాలమున కచ్చటికొక్కచరుండువచ్చివృ । త్రాంతకదానవేశ్వరుఁ డుదార
తపస్థితినున్న దేహమా । ద్యంతము మక్షికల్మెసవె నస్థులనంటుక జీవముం
టమా । కింతయుఁదోఁచదన్నదివిజేశ్వరుఁ డెంతయు సంతసంబునన్॥ క॥ మ
నకిదియే సమయంబిఁక । ననియన్యనిశాటకోటి నణఁగింపనటం। చున వజ్రి
గుమాపునిఁజూ । చినమంచిదయనుచు నతఁడుసేనలుగూర్చెన్॥ మ॥ జలధి
వ్యంజితశాదము ల్పౌళియగర్జన్మేఘసంవాదము। ల్చళితక్ష్మాధరపాదము ల్ద
నుజకాంతాగర్భ నిర్భేదము । ల్బలవన్నిర్ఝరమోదము ల్ప్రకటిత బ్రహ్మాం
డవిచ్ఛేదము । ల్బలిసె న్భేరినినాదముల్కృత సురప్రత్యర్థిఖేదంబులై॥ సీ॥
గంధాంధపరిపంథికంధిమంధవసుంధరా ధరస్మదసింధురములుగదల । సర్వ
పూర్వసుపర్వ దుర్వారగర్వ దూర్వాపర్వచర్వణార్వములునడవ। శృంగ
వన్మదభంగ చంగరథాంగసంగతతుంగ తరశతాంగములు వెడల। దుర్భా
వగార్భిగ్యాగర్భనిర్భేదన ప్రబలార్భటులవీరభటులుసాగ। వీరదోహళ కా
హళీవివిధవాద్య । వారఘోషంబువందికై వారరవము । దారుణంబయిభూ
నభోంతరములను । శత్రుఁడసురేంద్రుపట్టణమాక్రమించి ॥ క ॥ యుద్ధము
సేయగనపుడుస । ముత్థబలాధికులుదానవేంద్రునితనయుల్ । లత్రద్ధులైద
నుజసైనికులుద్ధతులై కోలువఁదాఁకి రుత్సాహముతోన్ ॥ క॥ సిద్ధపురి వెడలి
చనెనని। గద్దరితనమునను నక్కకదుపులుపొదలో నుగ్గవిడిఁ జొచ్చి చిఱు
తల । యొగ్గంబడినట్టులమ్యోనోయమరేంద్ర॥ గీ॥ ఎందుఁబోయిననింకఁబోనీ
మునిన్నుఁ। బట్టిద్రుంతుము దైత్యేంద్రుపాదమాన। నిలువుక్షణమాత్రమను
చు నిర్నిద్రరోష । రసభరంబునదారుణాస్త్రములుగురియ॥ మ॥ శలభీశాబ
గరున్మరుత్కులముచేఁ జల్లారునెందావిశ । జ్వాలనజ్వాలికయేల యీ తెగువ
రక్షఃపుత్రులారా తెగ । వ్వాలదేం దేచనుఁడద్రినిర్దళనమద్వజ్రంబుజిల్లేదురె।
మ్మలపైం బౌరదటం చువాసవుఁడు సామర్థ్యంబుసూచింపుచున్॥ మ॥ శరవ
ర్షంబునముంపదైత్యతనయు ల్సార్యంబుతోఁబోరని। ర్జరలోకేశ్వఁరుడస్త్ర వ
జ్రముగొనసైస్సరింపఁగాలేక కా। తరులై యూడనివారిరన్యదనుజా తస్తోమ

ముల్కొన్నలై ద్రుమ। శీరణోత్సేకముదక్కి యింద్రుండు బలారింగూడి యుత్సు
ద్ధతిన్॥ చ॥ నగరముసొచ్చి హేమలలనామణిపట్టుదుకూలముఖ్యవ। స్తుగ
ణముఁగొల్లలాడుచును దోడ నెయింతిపురంబుసొచ్చిన। న్నృగపతిగన్నపద్మి
నులయేపున నెంతయుదత్తరింపుచున్।మగువలుసాలభంజికల మాటున డా
గిరి కొందఱుత్తరిన్॥ సీ॥గమనింపుచూర్రమ్రోయు కటకముల్కాలూడ్చిపలు
చుట్టుబిగియించుమందగమన।యొకమూలడాగి మేద కరకూకల్పనికలఁగిప
య్యెద మేనుఁగప్పవెలఁది।తొట్రిలు భయమునఁ ద్రోవఁగానఁగలేక నిద్వార
పాటుతోనిలుచు నెలఁత।గాళ్లుకుప్పవడంగఁ గదలఁజాలకయుట్టె నిడిముసుం
గిడికయునించుచెలువ।యడదరి కంబంబు మఱుఁగుననొదుగురమణి।డాఁగఁ
బోయి సమతుంబుడాయుతరుణి।స్వీయులంచును బరులనుఁవేడు కలికి। గలి
సియంతఃపురంబు చీకాకుపడియె॥ మ॥అదరుననిల్లుచొచ్చి యమృతాశనుఁ
డొక్కఁడు దల్పుమూలయం। దొడిగినఁదన్నుసిడ్వఁ బదయూరకె వచ్చెద
నంచునాలుగే। న్పదములు వెంటఁబోయికలపంబిదె గొన్పెద నుండుమంచుఁ
దా। సదనముచేరితల్పు గెడసాచె నొకానొక కాంత నేర్పునన్॥ అప్పుడు॥ సీ॥
జిగిమేనితొరలఁ దగుసంపజీరలు గొనకోటితాఁకులకోపుసూప।వడినొడు
గరచు దోవా తెరనంటిన మొనపంటివగఁగంటిమురుపునెరప। బొమ్ముగాయ
ములరక్తమ్ముగాఢాశ్లిష్ట కుచకుంభలగ్న కుంకుమము దెలుప।నతిరోషశోషం
బులగునేత్రకోణము ల్లీలమైనిద్దుర లేమిఁజాటఁ। జానుశికదోఁగుచెమ్మటప్రశ్ర
మనుగాఁగ। వీరశృంగారరసములు వియ్యమంద। విజయలక్ష్మీవధూసంగ
విభ్రమంబు। లభినయింప నిలింపలోకాధివిభుఁడు॥మ॥వలచేవజ్రము బొమ్ము
లోబిగువుగర్వంబుం బ్రమోదంబుమీ। నలలోనవ్వుహొయారముంజెలఁగ
నుత్సాహంబుతోఁబాదమం। జులమంజీరఝుళంఝుళల్వెలయ రక్షోనాథ
శుద్ధాంతకాం। తలనీక్షింపుచు భీతిదక్కి నలు చెంతల్చూ[illegible]చున్ముందటన్॥
మ॥కులుకుందంతపు బొమ్మ చెక్కడపుబల్కంబంపు మేల్బొదెలం।దళపూ
నీలపుజాలదూలములపై దార్కొన్ననున్పంచదం। తెలదాపించిన కె[illegible]
టిట్టికల సందింబొంది రానవ్రజగా। రెలఁగెన్ నొక గట్టిచప్పరములో [illegible]రాచ

శాతిన్నెయ్యెన్॥ శా॥ కాంతల్ క్షేమముఁగోరి సేయు వ్రతసంఘాతంబుచేసం
గమ। త్యంతంబుంగృశమయ్యె చంద్రశకలోదారప్రభస్నీ అఁగాఁ। జెంతన్
దానవదైత్యరాజ తరుణుల్సేవింపఁగా నెంతయుం। జింతన్జెందునిశాచరేశ్వ
రుని రాజీవాక్షి దా దవ్వునన్॥ గీ॥ తనువిలోకించిసింగంబుగనినకరణి। కరణిఁ
దత్తరమందిరి మందిరముసొరఁగ। నెందుఁబోయెదవంచుఁ బూర్ణేందువదన।
వేణిఁబట్టీడ్చెఁగదిసిగీర్వాణవిభుఁడు॥ చ॥ తళుకులుగుల్కు బెళ్కుఁగనుదమ్ముల
నశ్రుమరందబిందువుల్। దొలఁగ మెఱుంగుచన్బొగడదోయి వడంకశిరోజష
ట్పదా। వలిచెదరన్భుజాలతలు వాడ గజోద్ధృత పద్మినీక్రియం। దలఁకెసు
ధారినారి గిరివైరి కరాహతకేశపాశయై॥ గీ॥ దైత్యసామ్రాజ్యలక్ష్మి మచంద
మున నడలు। తరళలోచనఁ దెచ్చిరథంబుమీఁద। నుంచియమరావతికిఁజనఁ
గాంచనాంగి। మూర్ఛఁ జెప్పరి యిట్లని మొఱలు వెట్టెఁ॥ ఈమొదననుజెఱఁ
బట్టుక। పోయెడివిభుఁ డింపులేమిఁ బురుహూతుఁడ। న్యాయము నెన్నక
మునులా। శాయునదను నన్నుఁగావుఁడని మొఱయిడఁగన్॥ ఉ॥ గౌరశరీరకాం
తితరగ జ్జడగుంపు ప్రవాళవల్లరీ। వారమువల్లకీరవ మపారితనాదముగాఁగ
మూర్తమా। క్షీరధివైఖరిస్ఫురదయ సీమసునిష్ఠితనీరజాక్షుఁడో। నారదుఁ
డేగుదెంచి సురనాథునడగ్గఱవచ్చి యుత్తరిన్॥ ఉ॥ ఈనలినాక్షి యెవ్వ
తె సురేశ్వరనారదమీరెఱుంగరే। దానవసార్వభౌము వనితామణి యాతని
సంగరంబులో। నాని జయించి తెసుము సెనాతఁడు ఘోరతపంబుచేతన। జ్ఞా
నివరోత్తరే తపముసల్పివరాలకెఱుంగ వేమియున్॥ మ॥ ఇదిగో రేపె తపః
ప్రభావమున వాణీశాను మెప్పించి మీ। పదముల్ గైకొనసున్నవాఁడు
విబుధప్రత్యర్థి సామాన్యుఁడె। త్రిదశానీశ్వర మీ రెఱుంగక మదోద్రే
కంబుతో నేఁడు ద। త్సతీరత్నము నేలఁదెచ్చి తిటుల నోర్వకింప నెంతేని
యున్॥ సీ॥ కుచులు నున్నఁగదువ్వి కొప్పువెట్టెనెకాని తోరంపు విరిసరు
ల్గురుముఁ గానమి। ఫాలుపొందఁ గుంకుమ బొట్టు వెట్టెనెకాని ముద్దుగాఁ దిల
కంబు దిద్దఁ బోదు। శాటిగా నెమ్మేన పసుపుపూయునెకాని యందమౌకల
పములలదఁ బోదు। పతిసేమము కోరి వ్రతముసేయుచెకాని శృంగారవనిని

హరింపఁబోదు । కంఠెతాలిబొట్టు కమ్మలుకడియంబు । లోక్కువన్నెచీర
యొకటిరెండు । వీడియములెకాని విభవముల్ గలిగియు । పల్లకండ్లదైత్య
వరపురంధి ॥ క ॥ పరమపతివ్రతయగుసీ । కరిగమననునంబునీ వ్వఁగాఁఛిం
చిననీ । దురితంబెంతయుఁజాలదు । సురనాయకనీకురాజ్య సుఖమేడంకన్ ॥
క ॥ విక్రమమని యెంచకనీ । విక్రమ మక్రమముపిడువు మిసతి ననిన । నృ
క్రాంతేవాసివని । శుక్రుఁడుశక్రుండు నలువచూలికిననియెన్ ॥ ఉ ॥ తాపస
నాథ శేఖరప్రతాపమటంచును దెచ్చినాఁడనే । కోపనగర్భసీమ నతిఘోర
నిశాటరాజతేజము । దీపితమౌటఁజేసి సుదతీమణి బుత్రుని గాంచినప్పుడే ।
కోపముదీర వాని శతకోటి హరించెద నంచుఁదెచ్చితిన్ ॥ వ ॥ అనిన సంక్రం
దనునకు శతానందనందనుం డిట్లనియె ॥ మ ॥ అతినైర్మల్యము గల్గివైష్ణవ
కిరీటాలంక్రియాయోగ్యమై । హతదోషంబున వజ్రభేద్యతరమై యష్టాం
గ యోగాఢ్యమై । యితరాకల్పితరంధ్రమై సురుచియై యేతన్మహాదైత్య
రా । ట్సతిగర్భాఖ్యఖనింజనించు శిశువజ్రంబ్రదనిర్భేగనా ॥ క ॥ నీచేసా
ధ్యుఁడెహరిపూ । జా చతురుఁడతండుగాన జలజాతముఖి । న్నా చెంతనునిచి
పొమ్మన । వాచం యమి నరునితోడ వాసవుఁడనియెన్ ॥ మ ॥ తరుణీగర్భ
సముద్భవుండు హరిభక్తిశ్రేష్ఠుఁడంచు నీ । శ్వరమీరానతి యిచ్చుటన్వి
డిచెదం జంద్రాననంగాని తా । ద్వగదోశ్శక్తినేఁదలంక బలవృత్రధ్వంసనో
దారభీ । కరవజ్రంబు కరంబునంగలుగ శంకాలేశముంగల్గునే ॥ క ॥ మంచి
దిమీరీసతిఁబో । షించుండని యొప్పగించి సేనలుగొలువ । న్వెంచేనెఁబురికి
వారియుటు । జంచలలోచనయు మిగుల సంభ్రమమొదవన్ ॥ గీ ॥ చిక్కు
వడుమునుంగురులు దీర్చి చెక్కుదోయి । దొలఁకు కన్నీరు పైటచేఁ దుడిచి
కొనుచుఁ । బ్రణుతిసేయు సుమంగలీ భవ యటంచు । వనజ సంభవుఁడు
దీవెనలొసంగి ॥ గీ ॥ బాల చింతిల నేల నీ ప్రాణ విభుఁడు । వరతపశ్శక్తి
బ్రహ్మచేవరములంది । లోకపాలురగెల్చి ముల్లోకములకుఁ । దాన యేలిక
యౌను సత్యంబునమ్ము ॥ క ॥ నీవిభుఁడువచ్చునంతకు । నావనమున నుం
డు మనుచు నారదమునియు । పావనుఁడోదార్చిచనియెఁ దా । పోవనికి నా

ధుహార్తపోషకులుగదా॥ చ॥ వనితయు నాటనుండి మునివర్యునకుం బరిచ
ర్యసేయుఁద। ద్వినయ వివేకసంపదకు వేమఱుమెచ్చి మనంబులోనన। మ్ము
నిపతి ధర్మమార్గమును ముక్తితెఱంగును విష్ణుభక్తియుఁ। దినదినమా
పతి చెప్ప సుదతీమణియెంతయు వేడ్కతో వినుఁ॥ గీ॥ మునియనుగ్రహమ
హిమ నేమనఁగవచ్చు। భామ గర్భంబులో నున్న బాలకుండు। హరి మ
హత్త్వంబుఁదెలిసి తద్ధ్యానమునను। గర్భవేదన నెఱుఁగకఁ గాంచు సుఖ
ము॥ అంత॥ గీ॥ దైత్యనాథుని బ్రహ్మరంధ్రంబుపగిలి। ధూమమొక్క
టి బాడమై నస్తోకమగుచు। నదియు నిండి యకాండ గాఢాంధకార। బం
ధురతసంఘటించెఁ బ్రపంచమునకు॥ గీ॥ వెంటనె తపోగ్ని ఘోరమై వెడ
లుటయును। శరధు లుడుకెత్తె సురగిరి గరఁగె బుడమి। మంగలంబయ్యె
దిక్కులుపూడె గృహము। లన్నియుంగార దశనొందె నాక్షణంబ॥ గీ॥ ఉ
గ్రతరసప్తజిహ్వాల నూర్ధ్వలోక। దాహమొనరించు ననురీతిత దత్తపోన
లము భువర్లోకముముంచె నమరనగరి। దదులుకొన్న సుపర్వులు దల్లడి
లుచు॥ క॥ వనవహ్నిదవులుకొన్న। న్వనుపీథికి నెగఱుపక్షి వితతులవలెన।
య్యనిమిషులుందఱు సత్యం। బునకుం జని నలువ పాదముల కానతులై॥
ఉ॥ దనుజాధీశ తపోనలంబు త్రిజగద్దాహంబుఁ గావింపనెం। దును నిల్వ
న్వనగాకవచ్చితిమి దోస్తోవహ్ని వారింపుమా। యనిగోర్కుల్సమకూర్చి
తామసము సేయన్న్యాయమే చేసినం। బున రుద్యోగము సేయఁగావలె జ
గంబుల్గల్ల లోకేశ్వరా॥ గీ॥ అని జలజాసనముడిగ్గి వనజగర్భు। డంతలో
సాదిదెచ్చిన యంచతేజి। నెక్కి భృగ్వాదు లయిన యనేక ఋషులు।
వెంటరా సత్యలోకంబు వెడలివచ్చి। సీ॥ మందరశైలంబు నందు నొక్కా
నొక కోనలోఁగానలోఁ కుమురుగాఁగ। బలసిన వెదురు జొంపముక్రింద దట్ట
మై పులుచుట్టుకొన్నట్టి పుట్టలోన। నీఁగలుచీమలు మూఁగిమైఁ గలిగిన చ
ర్మంబు రక్తమాంసంబు మేయఁ। నెమ్ములడిమెమైస్రమై ప్రటితననిష్ఠఁదప్ప
క మొగులుచేఁ గప్పఁబడి। నినుఁడు లోకమ్ములను దపియించు లీల।
ఘన తపోనలశిఖల లోకములు వెచుఁ। గాశ్యపునిఁ గాంచి విస్మయా

కాంచుఁ డగుచు భారతీకాంతుఁ డిట్లని పలికె నపుడు ॥ సీ॥ తేటవ్యా
కాశ్యపమేలఁగు నీకు నీతపము ఫలించు నీతలఁచుకోర్కి । యియ్యవచ్చితి
వేఁడుమేగంటి నీధైర్యమూరయనద్భుతంబయ్యెమాకు। దేహమీఁగల పుట్ట
గిదినిపోవఁ బ్రాణముల్యల్యగతంబులై సడలనిపుడు । నిట్టితపంబుమున్నేబుధ
ప్రవరులుగావింపరుమీఁదఁగావింప లేరు । జలముగోరకదివ్యవత్సరశతంబు ।
దనువుభరియింపనెవ్వరి తరమునీకుఁ। జెల్లె గెల్చితి మమ్మునుస్థిరసమాధి
గోరుకోరినవరము నేకూర్తుగాక॥ మ॥ అనుచుంజాణికమండలూదకము దై
త్యస్వామిపైవంచెన । త్యనఘాత్మయకృపానిరీక్షణసుధాధారాళధారాఢ్య
మై। తనువెల్లందడియన్ జగత్త్రితయ సంతానంబుగావించుమీ । వనుచుం
దానభిషిక్తుఁజేయుగలి భృగ్వాదుల్నిరీక్షింపఁగన్॥ ఉ॥ నీరజభూకమండ
లువినిర్గతనిర్మలవారిధారబ్భం । దారకవైరిమస్తకమునంబడునప్పుడు చూ
చిమానిబ్భం । దారకుతెల్లవిస్మయమున న్మదినెంచిరిసత్యలోకని । వాసు
లతయై సదాశివ శిరస్థలి వ్రాలినగంగకై వడిన్॥ గీ॥అమృతసేకంబువలన దై
త్యాంగమునకు । బలముదేజంబుసౌష్ఠవపాటవములు । గలుగఁజేయుట
యరుదె సంకల్పమాత్ర । మునఁబ్రపంచంబుగల్పించుప్రోడలకును॥ మ॥ అ
తిసంతప్తసువర్ణమో యుదయశైలారూఢబాలప్రభా । పతియో యాజ్య
సమిత్సమేధిత బృహద్భానుండో జ్యోతిర్లతా । వృతమోదాయినగాంధ
మో యనఁగనా విర్భూతదేహప్రభా । న్వితుఁడై దైత్యుఁడుపుట్టవెల్వడి న
భో వీధిన్నిరీక్షింపుచున్॥ గీ॥ అఖిలసురమునిసేవ్యుఁడై హంసవాహ । నము
నఁజెలువొందుభారతీ నాథుఁగాంచి। పులకలొదవ బ్రమోదాశ్రువులుజా
లింప । నవని సాగిలిమ్రొక్కి యిట్లనినుతించె॥ శా॥నీవేదైవమునీవెసర్వ
డవు నీవేలోకనిర్మాతవు । న్నీవెత్రాతవునీవెదాతవునునీవేసర్వముస్సృష్టివౌ
జీవారెవ్వరు లేరునాహృదయమిట్లశ్రాంతమీరీతినిన్ । సేవింతున్ గరుణిం
చినన్మనవవే చిద్రూపలోకేశ్వరా॥ సీ॥ పరమేష్ఠినేగోరు వరములన్నియు
దయ నిచ్చెదనంటివియిచ్చెదేని । నీవుసృష్టించిన నిఖిలభూతములచే నన్ను
చావునైన గేహంబులోన । బయటనుభూమిని బగలిఁటరాత్రిట నగసురాసుర

మృగనాగముఖ్యా! జీవుల చేతనిర్జీవులచేతను నశియింపకుండజన్యంబులందు। నప్రతిద్వంద్వపౌరుషమఖిలలోక । పాలమహిమంబు సర్వాధిపత్యమొసఁగి। నన్ను మన్నింపుమన్న నన్నలువ యన్ని। వరములొసఁగెముదంబున వానికపుడు॥ క॥ అమరారిఖరాయుధభే । ద్యముగాకుండనొసఁగుతనువనవాణీ। రమణుఁడునఖరాయుధభే। ద్యముసేతనువనుచుఁబలికెఁ దగ్గయు వేడ్కన్॥ క॥ అతిదుర్లభవరములుగో। రితివన్నియునిచ్చినాఁడఁ బ్రీతుఁడవగుచుం గృతకృత్యుఁడవనితమ్మా। జితుఁడై యజుఁడరిగె దివిజ సేవితుఁడగుచున్॥ గీ॥అఖిలదిక్పాలతేజంబులపుడెయాశ్ర । యించినట్టితెఱంగుగాన్పించెనౌర । పటికినార్చినపదివన్నెపసిడిగట్టు । రీతిజిగిఁబూనురక్కసిరేనిమేను॥ క॥ ఈకరణివరములన్నియుఁ । జేకొనిహర్షించిదైత్యశేఖరుఁడనుజున్ । సూకరమైవధియించిన । శ్రీకాంతునిఁగూల్తునంచుఁ జింతించెమదిన్॥ గీ॥నగరమునకేగుదెంచిననారదముని। యతనిసతిఁదెచ్చియిచ్చిబలారిచేష్టఁ । దెల్పనవ్వు[illegible]యాజ్యాహుతిప్రవృద్ధ । వహ్నివలెమండెదైతేయవల్లభుండు॥ శా॥ కానీ వాసవుఁడెందుఁబోవఁగలఁడింకంజిక్కెనాచేతిలో । వానిన్వావి[illegible]చ్చిచెఱన్వైవంజాలనేలేనిచో । నేనాకశ్యపనందనుండనెబలాయీసాహసంబెంతల। తన్నాథాదులఁజూడుఁడింకిటను నాచేభంగపాటొందఁగన్॥ క॥ రావిప్రచిత్తిసేనల । రావింపుమటన్నవాఁడురణజయభేరీ । రావాకులితబ్రహ్మాండావళిగాబలముఁగూర్పననినుత్సుకుఁడై॥ సీ॥అమరులగెల్చిమహోరాజకులబ్రాల్చి తుషితులనోంచి రుద్రులజయించి । గంధర్వులనడంచి గరుడులహరించి వసువులనడచిభాస్వరులనోడించి। యాదిత్యులనలంచి యనిలులశిక్షించి యక్షులఁగొట్టిగుహ్యకులఁబట్టి । విశ్వులవిదళించి విద్యాధరులఁజించిసాధ్యులఁదోలిరాక్షసులనేలి । యురగులనుగింపురుషులఁగిన్నరులభూత । ములనుపితరులనుపిశాచములనుమనువు । లనునృపాలురనోడించి దనుజనాథుఁ। డతులదోశ్శక్తి ముజ్జగంబాక్రమించె॥ గీ॥ కాలనాభుఁడు మొదలైన కనకవయన। పుత్రులకొసఁగె దిక్పాలపురవరంబు లమరముల కిచ్చెఁదక్కినయ[illegible]। ములును గొలిచిన దానవేంద్రులకు నమరు॥ సీ॥ వేదోక్తపద్ధతి వె

లయుంగ యాగంబు లలవరించినసోమయాజులకును। బగఱకు వెన్నిచ్చిపఱ వక సంగరక్షోణిఁగూలినమహాశూరులకును। సన్నదానాంబుదానావనీదాన కన్యాదానములు సేయుననఘులకును। న్యాయంబుదప్పక యఖిలభూప్రజలను రక్షింపనేర్చినరాజులకును। పారలౌకిక ఫలమైనయపారమహిమ। నాహవశ య్యైకయోగ్యమైనస్వర్గ మఁప। మాహవశతంబుగావించియాక్రమించె। స మరసరజేతృభూర్వదేవాస్నసీటి। సీ॥ పచ్చరాజగతులుపగడంపుకంబము ల్మ రకతసోపానమార్గములును। వైడూర్యవలభులు వజ్రకవాటము లగోమేధి కోన్నతకుడ్యములును। పుష్యరాగద్వారములుచంద్రకాంతవేదులునవమా ణిక్యతోరణములు। భావచిత్రంబులుబంగారుబొమ్మలు మేలైనముత్యాల మేలుకట్లు। సాంద్రసాంబ్రాణిధూపవాసనలువికచ। పారిజాతప్రసూనబం భ్రియ్యమాణ। భృంగరవములుగలిగి యొప్పెడుసుధర్మ। బృథులచింతా మణిభద్రపీఠియందు॥ సీ॥ కనకాంగియుపరంబు కాళాంజ ధరియింప సొగసు గామేనకనుగటివిసర। శశిరేఖవలిపెంపు చల్వపావడవైవ రంభోర్వసులు చామరములుపూన। తారా సరోజాక్షి తాలవృంతముపూనఁ గర్పూరతిలక శాగాలొసంగ। చిత్రరేఖపసిండి చేగిండిభరియింపఁ గ్రతుశుల్కమణిపా దుకలువహింప। ధాన్యమాలినినిల్వుటద్దంబుసూప। మంజుఘోషాలివేణి సాంబ్రాణివేయ। చంద్రకళఁజేరి పాదాంబుజంబులొత్త। ఇద్దగొలువుం డెదైతేయభిదురపాణి॥ చ॥ గెలిచితిసర్వదేవతలఁ గేశవుఁడొక్కఁడు దక్క నాతనిం। గెలిచిన గాని యీగెలుపు గెల్పుటగాదదియెట్టులంటివే। తొలు తవరాహమైయనుజుఁ ద్రుంచుటెఱుంగవె సూడుదీర్పఁగాఁ। గలుగనిగెల్పు దేలబలగౌరవమేటికి శౌర్యమేటికిన్॥ మ॥ అనుచుంగాలకరాళకాలహర ఘాలాఫలకీలాకలా। శనిలీలాపదిలోరుశూలముఁభుజాగ్రస్థాగ్రగాలస్త్రహా। జనలోకంబులువారుసూచి వలసల్పాగందపోవాసుఁడా। యుష్యనంగేలోద్యఁ గసత్యధాములు జయించానంచుదీపింపఁగన్॥ మ॥ బలమెల్లన్వెనుచిక్క నొక్కరుఁడు శుంభద్బాహుదర్పంబునఁ। బలుపుల్వోడఁగఁ దన్నించక్షగఁజ ముందట్టించిన్వైకుంఠహా। సులుపల్లావదపైతేలఁగఁబురము ... త్తి ...

తేయురా। త్రిలకంబుంగనివిష్ణుసైన్యము మదోద్రేకంబుతోఁదాఁకినన్॥ సీ॥
ఇలరేక్కముక్కాడ నీయకుండినమోము దెల్లగఁజనెఁబక్షివల్లభుండు। జిర
జిఁప్రప్పిపై బినశూలమసివోవఁ దొలఁగుపేడుకసునందుండుదొలఁగె। నడి
దంబుచేఁ రంకువణఁగఁగొట్టినవికౌ సముదక్కిగడుస్రుక్కి జరిగెఁగుముదుఁ।
డపర పనల్వంక బెదరుసేనలతోడ నరిగెవిష్వక్సేనుఁడదటుమాని। సింహ
నాదంబుచేసినఁజేవఁదక్కి। పుష్పదంతాదిహరిబలంబులుదలంక। నాకచర
వైరిదైత్యారినగరుసొచ్చి। విమలమణిమయకక్ష్యాంతరములుదాఁటి॥ సీ॥
కపుఁగవిడి కెంపురవలచెక్కడపుమేడ। వలపటనెసంగుశృంగారవనములో
నఁ। బచ్చజీరుకురాలచేమెచ్చుగులుకు। చలువతావులకెందమ్మికొలని
యెదుట॥ సీ॥ సీలంపుఁజాలకిన్నరవాదిమగలాల యుగ్గుచప్పరములనిగ్గులీన।
జాళువాపడకింటి చలువజాజగితిపైఁ గెందమ్మిసత్తావిచఁదురాల। పచ్చ
ఱాతళుకుచప్పరకోళ్ళసకినెల మంచంబుపై నీవిమాన్సికమ్మ। విరిశయ్యనా
నంచగరులతెమ్మెరగ్రోలి పరపైనచిల్వరాపడవుపైని। వసనిక బుసంబుచ
లువదుప్పటివసించ। వేతలాడలనొరఁగనపీఁకభోగ। రత్నకాంతులువెలుగం
గరాణివాస। సమెలసేవలసాక్కు శ్రీపతినిగంటి॥ శా॥ ఔరాపైభవమిం
తెఁగోరియును నెలాముక్తాహారశ్రీయుతోఁ। బోవస్వచ్ఛితిరాకయుండినను
నిభోగంబు...ఋగా। దారాజీవదశాతుసన్ గొలిచినందాకంగదాయిం
కసి। శూరత్వంబెఱఁగించుపాఱుకుహుటంచున్ గేళిగావింపుచున్॥ శా॥ ఈ
లాశూలము గేలఁబూని లయకాలేశానుచందంబున। వ్రాలక్షించిరిమామ
నోహారుఁడుదూరంబందేనేనింకసి। వేశస్వినిజయింపరాదు బలువన్వెన్నంటు
దోఃప్రాణముల్। గాలుండుంబలెనేమునేయునో యిఁకన్గాలోచితంబెట్టిదో॥
మ॥ అనిమాయావిజనంబులోపలఘనుండౌశౌరిచింతింపుచుం। దనలో
నుండెడువానిఁగన్గొనఁడు ప్రత్యక్షంబునేగానియీ। తనినిశ్వాసములందునుం
దునసుచుం దోనిల్చెసర్వాత్మకుం। డనపాయస్థితిసూక్ష్మరూపుఁడై స్వీ
యాకారమున్మాటుచున్॥ ఉ॥ అంతటఁజేరవచ్చి దనుజాధిపుఁడా యన్యన
శేషశయ్యశ్రీ। కాంతుసిఁగానఁ వ్యోడలఁ గన్గొసిమూలనడంకుచున్నశ్రీ।

కాంతసుభామినీగలనుగన్ గొనివిరాతెరువేనురానుమీ। కాంతునిఁజూపుమ
న్నపలకాములన్న నెఱుంగమండ్రనన్॥ చ॥ మొఱఁగక యెందుఁబోవుమతి
యీభువనంబులయందుఁ దాఁగిన। స్వామిచతవాఁగఁ దెచ్చి తెగఁ జేయఁ గపోసహి
రణ్యుఁడంచుఁ। జెచ్చెరసలుమూలలం దుపరసీమనుమించమ్మ్రక్కి దఁజూచిని।
వ్వాగవెలివెన్కనోయనుమ వెన్వడనిందుననుఁదుఁజూడఁగన్॥ సీ॥ శంఖచ
క్రంబులుసడలించువారును వైజయంతి దీసివైచువారు। గనకాంబరంబు
లుగడనుంచువారును మకరకుండలములుమూఁగువారు। కరములురెండువె
న్కకుదాఁచువారును గరిమనుదెలిపల్వఁగప్పువారు। ధనళాట్టలోచని దవ్వ
యిమూయువారును దమగుడాకేశంబులిముడువారు। గదియవచ్చిన శ్రీవ
త్సకౌస్తుభములు। నిందిరయు లేదురంబుననిదిగొసూడు। మేనువిష్ణుండ
గానంచునిందునందుఁ। జెదరిసారూప్యధరులు దప్పించుకొనఁగ॥ మ॥ నగు
చుంబట్టణమంతయున్వెదకి నానాలోకములన్వెదకు। ల్నగముల్నిమ్నగము
ల్పురంబులు నరణ్యంబుల్మహాద్వీపముల్। మృగముల్ బత్తులుగోగణంబు
లును భూమీదేవతాయోగిప। న్నగదేవర్షిగణంబులున్వెదకి కానన్ లేకవి
భ్రాంతుఁడై॥ మ॥ అనిశంబున్వెదకంగసాగితిని బ్రహ్మాండంబులో నేను
ూ। డనిచోటెక్కడఁగాన నెట్టియెడఁదాఁ డాఁగెన్మకుఁదుండుడాఁ। గినఁగ
ప్పష్టిఁ డాభానుపుత్రపురికేగన్బోవసీవైరినా। చ్చినమీఁదంబగజల్లునేయని
మదింజింతించినిశ్చింతుఁడై॥ చ॥ సనకసనందనాదిమునిచంద్రులెదుర్కొని
త్రోసెనవ్వసిత్తే। దనుజవరేణ్యయున్నవిని తాపసులారజనార్దనుఁడనో। చ్చె
మనమునఁగోల్వఁజేసికిటను జింతితమిచ్చెననాతఁడంచుఁబో। యినమున్నీనివెకా
యిఁక నెవ్వనటంచు మునీంద్రుఁ డేగినన్॥ చ॥ కలసుకన్వవేణువుల శాతశిలీ
ముఖధారద్రుంచిత। త్రిపురకటికిత్రిమాత్రికవితానము గక్కునఁ జూచియి
ప్పుడు। త్రక్కులముం వృద్ధిఁ బొందఁగను బారిభుజాబలమొప్పఁగ నారి। న్యాక
శిపుఁడేటెస్వర్గము సురాహితదుర్గముఁగాఁగనన్వేడక్॥ మ॥ దిగధీశానకోట
కలితమణుస్థాప్పించి జంభాత్మజామృగశాబాక్షికిఁగిల్కుటందియలుసేయిం
చెన్నచీభానునిన్। దిగువందయ్యెఁబదంబులాత్తని జపత్నీనారిలెద్దుత్తున్

నై । పగలంబొందియుసాధ్వులన్యులను నొవ్వంజూడ రెప్పట్టునన్॥ సీ॥ క్ర
తువులందుహిరణ్యకశిపవేస్వాహాయటంచు వేల్తురసోమయాజులెల్ల । హ
వనామములనుహిరణ్యకశిపుప్రీత్యర్థమనుచు సంకల్పింతురవనిసురలు । నముచి
లఁగనిహిరణ్యకశిపూరక్షతు త్వామనిదీవించుదక్షు నము । కరుణాలయహి
రణ్యకశిపో ప్రసీద మే యనుచుఁ బ్రార్థించునార్థిగణము । దనుభజించిన
స్వర్గపదంబొసంగుఁ । గొలువకుండినరౌరవములనుద్రోయు । బ్రహ్మాదివిం
పఁజనుదెంచుఁబ్రత్యహంబు । హరితెరువుఁబోదు భిక్షుకుఁడగుటనసుర॥గీ॥
లచ్చికడకేంటవాణినాల్కనువసింప । గిరిజఁజెరబట్టకుండు నెసురవిరోధి । యు
ర్ధతనువగనయుఁగడమర్ధతనువు । పురుషుఁడై కన్పడజుగుప్సఁ బొడమెఁగాక॥
సీ॥ వానలేవనరాము వడిఁబట్టితెప్పించి పర్జన్యుఁజబుకులపాలుసేయుఁ । దలనొ
ప్పియనరాదు ధరలోననెవ్వాగు విక్రిబికట్టించునశ్వినులనొకట । చిమిడెనం
చనరాదు శిఖపట్టియీడ్చియగ్నినిసీళ్ళవైచి ద్రొక్కింపఁబంచు । నపమృ
త్యువనఁగరాదాగ్రహవ్యగ్రుఁడై శమనునియుసురుగాలమునవైచుఁ । గ
డమకిన్నరగంధర్వఖచరసిద్ధ । సాధ్యపన్నగయక్షనిర్జరులఁజటుఁకు । మన్నన
డ్డముపట్టించునసురవిభుఁడు । చండశాసనుఁడగుట నుగ్రుండుఁడగుచు॥ సీ॥ జ
లకేళిఁదేబునచ్చరనెచ్చెలులతోన గగనగంగాతరంగములలోన । వనవిహా
రమునసల్పు వయసునెచ్చెలులజవ రాండ్రతోనందనాభ్యంతరమున । వాహ్యా
ళివెడలునిర్వాణజేజెలు పావడలూనసుచైచ్చైశ్రవంబునెక్కి । పురవీధిసే
తెంచుఁదరళాయతాక్షి పుంచటనుఁ జినైరావతంబుమీఁద । మేరుకైలాసరో
హణధారుణీధ్రములనువిహరించుగంధర్వ జలజముఖుల । ప్రోషలనుగూ
డిపుష్పకారూఢుఁడగుచు । దితిసుతుండెందునప్రతిహతనిరూఢి॥ సీ॥ నార
ద సుతిఁగూర్ప నేరవుపోపొ తెమ్మనివీణె టింగుటింగనసుమీటు । శిఖిహావిర్భా
గమిచ్చిన మొసఁగుచుఁ జప్పమున్నదియనుచుఁబైనుమియవచ్చుఁ । జేరియాశీ
ర్వదించినసప్తఋషుల గ్రక్కునఁబల్లకిఁ బట్టుఁడనుచుఁబదరు । స్త్రీలఁగానం
దఱసృష్టింపరైతిరంచును నుపధాతలఁజూచికెలయు । మఱియునేమైనఁదబ్బి
బ్బుమాటలాడు । నంగమెఱుఁగకకొల్వుండు నసురవిభుఁడు । గంధగజగా

మినీముఖకమలగంధ । మహితగంధోత్తమాపాన మత్తుఁడగుచు॥ ఉ॥ నీచె
లువంబునీసొగసు నీసరసోక్తులునీవిలాసము । నీచతురత్వమింతయుననిర్జర
భర్తకునేదికూతురులే । చూచితిమెందులేదు వెయిచూపులె యెక్కువటం
చుఁదక్కిదో। పాచరుమేనుబొంగ వెలచానలుగూడమరిచ్చకంబునన్ । సీ॥
ఎచటనెవ్వరుగోర నచటనేవర్షించు పడుగింజలనెపుడుపుడమినిండ । నంత
గానెండఁగాయుకనుండుభానుండుకళలువేల్పులకియ్యఁదలఁచుశశియు।రత్నా
కరుండుదీరముఁజేర్చురత్నము ల్వాలితెమ్మెరలువచ్చువలసినపుడు । కల్పకా
దులుముజ్జగముల కిష్టములిచ్చుఁబాకంబుదప్పఁగాఁబ్రబలఁడగ్ని। దుస్వప్న
గబాధలపమృత్యుదోషములును । గలుగవతఁడేలుమూఁడులోకములలోన।
ధర్మమునఁగాదువానిహస్తమునయున్న। ధర్మమునఁగానిమేదినీధవవరేణ్య॥క॥
సురథానియేలరక్కసి। సురథానీలీలనముచిసూదనముఖ్యుల్ దరిదాకైఱుఁ
గకమేరువు । దరిదాపునగూడిమిగుల తహతహపడుచున్॥ మ॥ హరిసర్వా
త్మకలోకరక్షకరమాధ్యక్షా సరోజాక్ష కా । తరులన్మమ్ముదయావిలోకన
ములన్ దర్శించిరక్షింపవే । యరిశిక్షింపవె యంచునిద్దురయు నాహారం
బులేకెప్పుడు। న్మొఱవెట్టన్విని యభ్రరూపహరి యంభోవాహధీరధ్వనిన్॥
ఉ॥ నిష్ఠురమాతపంబధిక నిష్ఠితవృత్తిఘటించి దేవతా । జ్యేష్ఠునివల్లదైత్య
పతి శ్రేష్ఠవరంబులుగాంచిసంభ్రమై। యిష్టమహోగ్రనిష్ఠుఁడై యెల్లవరిష్ఠుల
మేఘవాహన । ప్రష్ఠకనిష్ఠులంగెలిచి బాధలఁబెట్టులఘిష్ఠబుద్ధియై॥ చ॥ ఎ
ఱుఁగుదునైనవాని హరియింపుటకున్ సమయంబుగాదుముం।దటనిఁకనాకు
భక్తుఁడని నందనుబాధలఁబెట్టినప్పుడే। నరిమురిదైత్యవల్లభుని యంతకుఁజే
ర్చెదనిక్కమింతలో। వెరవకుఁడన్న నేడ్క విసువీధికిమ్రొక్కుచుఁ బోయి
రంతటన్॥ సీ॥ప్రత్యర్థిసురరాజభయములతోఁగూడఁ దళుకులేఁజెక్కులుబ
లు వఁబారె।మనుజాశనీముఖ మలినసూచకములై చకచూచుకంబులఁగూ
డెవల్పు । వనజాక్షిభక్తివృద్ధినిదర్శనంబైయ నవరతంబుమధ్యంబుబలిసె।
ఖలకృత్యములుమందగతిఁగాంచుననురీతి సమదేభయానంబుజడనుబడియె।
బ్రతిహరిద్వేషియుతనిసంగతిగొఱంత। యనుక్రమంబునరతివాంఛ యలఁతి

యయ్యె। గర్భతేజంబనంగనాగంబు మెఱసె। దివ్యదౌహృదవతికిదైతే
యసతికి॥ గీ॥ ఆగమపురాణములు వినునను దినంబు। నంబుజోదరు భావించు
నాత్మలోనఁ। బ్రాణసతులకు ధర్మమార్గములు దెలుపు। జలజలోచనయాప
న్నసత్వయగుట॥ క॥ ప్రోద్భుల నెలనంతటన। మ్మున్మద్దియయనవద్యలగ్నమున
మేనిజిగింబ్రోద్దుల నెలగెలువఁగనగు। ముద్దుకుమారకునిఁగనియె మోదము
మీఱన్॥ గీ॥ తనయులాభంబునకుఁ బ్రమోదంబుగాంచి। కనకకశిపుఁడొ
సఁగెనుగనకకశిపు। ముఖ్యవస్తుప్రభూదేవముఖ్యులకును। జెరలువిడిపించె
జేజేలచిగురుబోండ్ల॥ క॥ జనకునితొలుతటిపుణ్యం। బునవరసుతుఁడొదవు
గనుక పూర్వప్రజన్మం। బునహరిఁగొలిచినపుణ్యమె। తనయుండై పుట్టినపు
డుదైత్యాధమునకున్॥ గీ॥ అటులఁగాకున్నఁబ్రభవించునపుడె జ్ఞాన। భక్తి
వైరాగ్యములతోడఁ బ్రభవమొందు। బాలకులవింటిమే భూమి పాలతిల
క। చెప్పఁజిత్రంబు ప్రహ్లాదుచిత్తశుద్ధి॥ గీ॥ ఎందువిందునోగోవిందనిందదై
త్య। మందిరమునఁదునుశంకడెందమంద। రెండుచేతులగట్టిగా రెండు
చెవులు। మూసికొనిపుట్టెదైతేయముఖ్యసుతుఁడు॥ మ॥ జననీగర్భగృహము
ద్భవంబైనవిజ్ఞానంబుగీఁబురీ। తినిశూర్పానిలసంగతిఁబోలియు నెందేజీవ
లోకవ్రజం। బునకుందైత్యకుమారుజ్ఞానపటులం బోకెంతయున్ రూఢ
మౌ। టనుదావానలలీలమించె నరిషడ్వర్గాటవుల్ మగ్గఁగన్॥ గీ॥ అంధకా
రనిరాకరణాభిరామ। కిరణములతోడనుదయించు నరుణుకరణి। ప్రశ్రితా
జ్ఞానహరణకారణములైన। యమరగుణములతోఁబుట్టెనసురసుతుఁడు॥మ॥
భళిరానేఁడుప్రసంగసంగతులచేఁ బ్రహ్లాదుఁగీర్తింపఁగాఁ। గలిగెన్ జిహ్వపవి
త్రమయ్యె వినువక్కాణింతుఁదద్బాల్యచే। ష్టలుభక్తిన్వినువారికందఱికి వి
జ్ఞానంబువైరాగ్యమున్। జలజాతేక్షణభక్తియుంగలుగు నాశ్చర్యంబు
గాభూవరా॥ గీ॥ డోలికాకేళిసల్పెడు వేళనుపరి। భాగమునగుచ్ఛమునను దీపం
బునందు। దృష్టినిల్పుఁడుహృదయదేదీప్యమాన। పరమహంసత్వమును
మదిపదిలమగుట॥ ఉ॥ పూనికిఁజానిడోలికను బోత్తులఁబోఁబవళించియున్
హరి। ధ్యానపరాయణుండు ప్రమదాత్రిలుపూనఁగఁజూచి నెచ్చెలు। ల్దోఁ

ధయమోవిపైనగవు దేరెడుగండడీయంటనేలనెం। తేనియువిస్మయంబునిగ
ణింతురుకాంతురు మాటిమాటికిన్॥ క॥ పొత్తులలోఁబవళించిన। యుత్తరి
నూరుపులునిలువ సంతర్గ్రహీప్తిం। బత్తముహరివాత్తించిన। యుత్తాపుఁగ
నుఁగొన్న దాదులుంకడురుముదన్॥ సీ॥ లప్పుబువ్వబెట్టుమనఁడూకనాఁడైనఁ।
గన్నతల్లిపైఁ డిగిన్నెగోనఁ। బాలుసన్నిదాఁచినబత్తితోఁగ్రోల్పార్పి। తింబుచే
సిమోసపు ప్రత్యయసఁడు॥ క॥ రారానసుఁగనుఁతంగ్రీ। రారానాము ద్దుల
యుర్వారారాపసుచం। మారమునిసిద్దిపిలిచినఁ। జేరంగారోడపిప్ప చిం
తాపరుఁడై॥ సీ॥ జనసితోడుంచియుదిగనాస్వాదిపచ్చి। సనుచూచిగ్గనతేచి
సాష్టాంగమొనఁగి। దేవరక్షింపుమంచునుతిఁచువాఁడు। గానమొనరించునే
డుచుఁగానకున్న॥ మ॥ జనకుండయ్యలువిద్దెమేదియనఁ గృష్ణాగామగోవింద
యం। చునటించుంగబ్ తాళ్ళై ఖరులతోఁ జోడండియఁలోస్మియఁజా క్కనిశే
చెక్కులమద్దికాయలరుమల గ్గస్పష్టబాలేందుఁబో। లినఫాలంబునరావిరేక
గదలన్ లీలావిలాసంబులన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున దినదినప్రవర్థమాన దాసవా
హిత పదారవిందా నూనధ్యానామృతపానంబున దరీదృశ్యమాన ప్రపంచ
మంతయు మఱచి విదళితదేహాభిమానుండగుచు నున్మత్తునిచెలంగున స్వే
చ్ఛాలబ్ధాశనాచ్ఛాదనుం డగుచు నితరకృత్యంబు లుడిగియాత్మాయత్తచి
త్తంబున నవధూతవృత్తిని వర్తిల్లుపుత్రకునింగని తదీయజనకుండగు కనక
కశిపుడు చింతాక్రాంతుఁడగుచు శుక్రకుమారులగుచండామాత్యులఁబి
లిపించియిట్లనియె॥ క॥ మునిపుత్రులారనాతన। యునిఁగంటిగపేసికేమియు
న్మాదంబో। ఘనమగుభూతముపట్టెనో। వినిపింపుఁడుపినిమహీశు వింత
యటన్నన్॥ క॥ దానవనాయక వదివినఁ। గానివివేకంబురాదు గావునమే
మే। వీనిఁజదివించిమతిగల। వానిఁజేసెదమటంచు వారు దదాజ్ఞన్॥ వ॥
ఒక్క సుముహూర్తంబున పైతేయ తనూజాతుని మంగళస్నాతునింగల
ధౌతపరిధానసమేతునిఁగలిత రమణీయమణి భూషణాన్వితునిం గావించి
యనేకశతసహస్ర ప్రత్యగ్ర దాన రత్నకనక కుమారగవ్యంబుతో బహువి
ధతూర్యఘోషంబులుం బాసనసెలంగ రత్నఖచితకనకమయ పాత్రికలం

బునసకలసురాసురబల సకలకలంబులు సెలఁగ విఘ్నేశ్వరపూజామహోత్స
వంబాచరించి॥ గీ॥ మానిపుత్త్రులోన్నమశ్శివాయయటంచుఁ।బసిడిపళ్లెరము
నఁబోసెఁగ్రవ్వాసి। యుచ్చరించుమనిన నోం నమోనారాయ।ణాయయనియె
దైత్యనందనుండు॥ క॥ అనినన్మఱియుంజదివిం। చినయట్లనెచదువ లెస్స శిక్షిం
పక చె। ప్పిననీతి చదువఁడనిగృహ।మునకుందోడ్తెచ్చి శుక్రపుత్రక లచటన్॥ క॥
చదివించిరిమునుపటివలెఁ। జదివినమాటాడనీకుఁజను నేమాతో । నిదియేమి
యనినమాధవ।సదభక్తుండనియెమిగులఁ బ్రావీణ్యమునన్॥ గీ॥ అజహరాది
సేవ్యుఁడఖిలలోకేశ్వరుఁ।డచ్యుతుండుగలుగనన్యదేవ।భజనమేలయనుచుఁ
బలికితిమీతోడ। మాఱువలుకనేనుమానులార॥ మ॥ అనినన్నీకిదిబుద్ధిగాదు
దనుజేంద్రారాతివర్ణింపఁగాఁ। జనునేయీచదువింతయైనవినినన్నైరించునే
నేహుసీ।జనకుండాహరిఁ జెప్పనంచు శ్రుతులున్శాస్త్రంబులున్గాల్పఁగాఁ।గనవే
మానుము వైరిపక్షమిదియింకన్ దైత్య రాజార్భకా॥ క॥ అనుచుబుధులు
సెప్పుచునహరహంబు।నీతిశాస్త్రంబు లెఱిఁగింప నీరజాక్ష।చరణవిన్యస్తచి
త్తుఁడై చదివె జ్ఞాని । కర్మమొనరించుగతి ఫలాకాంక్ష లేక॥ గీ॥ దానవేశ్వ
రుఁడొకనాఁడుతనయుచదువు । వినవలయునంచుగప్పించివినతుఁడైన। వాని
నక్కునఁ జేర్చి భావంబుసెలఁగఁ। గనకపీఠకనుంచియిట్లనుచుఁబల్కె॥ గీ॥
నీవుచదివినచదువులోనికరమైన। పద్యమొక్కటిచదివియేర్పాటుగాఁగ।
నర్థమెఱిఁగింపుమనినఁబ్రహ్లాదుఁడనియెఁ। దండ్రివినుపింతువినుముచిత్తంబు
నిలిపి॥ క॥ కడివెడుబెరుగుఁజిలికిబ । ట్టెడునవనీతంబుగాంచు కేవినినేన ।
క్కుడుపేదశాస్త్రములలోఁ । బడసితినొకసారమసురపాలకవినుమీ॥ క॥
ఆనసారమెఱుఁగనేర్చితె। తనమాయనిచుంచుదుర్వితర్గయుఁ బ్రేమం । బున
నేదిసారాంశము । వినుపింపుమటన్నదైత్యవిభునకుననియెన్॥ క॥ శారీర
కాంతివిజితమ । సారముభక్తావనైకచాతుర్యదయా । సారముఖిలభీకరభు
జ । సారముహరితత్త్వమొకటిసారముతండ్రీ॥ చ॥ చలవర్ణాంచలచాచలంబ
ముచనసంసారంబుసారంబుగాఁ । దలపంజాలనితప్పసేయుటను కాంతాపుత్ర
పం మోహాస్పృగ। ఖలికాద్వ ష్వనిబద్ధమైగ్నపాంముసంకార నిరోధాప్తినా।

కులుతావారుసాఁగుచుటంచుపిలుచు నాక్రోశింప మోహింపఁగఁజా॥ సీ॥ అను
మాటవినినాట నాగ్రహవ్యగ్రుఁడై యసురనాయకుఁడు శుక్రాత్మజులను।
గనుఁగొని యాచార్య తనయులం మనుమిమ్ము చాలనెమ్మదిఁ విప్ర బాలకు
నకు । నీతిశాస్త్రము దెల్పి నిపుణునిఁగావింపుఁ డని వేడుకొనిసముచితరీతిఁ
జేయు । వారమంతయును నా కుమారునిఁ గొంపోయి ప్రతిపదనుత్తమమైన
గ్రంథనములు । గురుతి ... మిగులనస్వత్యాంబుతోడ । నసురఘురీలన
దూసిదైత్యానకేత । గ్రామ్య ... చెట్టి పెట్టి । రెట్టింపనమంట్టి
పడనిట్లు దెలిపె నప్పుడు। గీ॥ ఎవ్వఁడుపసించె యనముల హృదయ తలుల ।
నట్టివిష్ణుండుశిక్షకుండఖిలమునకు । నసురనాయకియాంపరిమాత్మదక్ష ।
నెవ్వరెవ్వరి చేసాధ్యులెన్న ననిన॥ గీ॥ జగదధీశుండనైన నాసమ్ముఖమున
వేఱెయొక్కనివిష్ణుఁడు విష్ణుఁడనుచు । మాటిమాటికిఁ దెలిపెదవు ... ।
విష్ణుఁడననెవ్వఁడో ... ॥ గీ॥ అరయనెవ్వఁడు చిద్రూపుఁడగుచు వెల
యు । జగములెవ్వనిచేఁగల్గి ... । విశ్వమెవ్వనిరూపమై వెలయు
చుండు । నతఁడువిష్ణుండుపరమేశుఁ డతఁడుతండ్రి॥ క॥ ఓరీ శరీరమొల్లావా ।
యేరాపరమేశ్వరుండు నేనుండఁగనే। వ్వారింబరమేశ్వరుఁడని। సారెకుఁబలి
కెదవుబుద్ధి సాలదొ నీకుఁ॥ గీ॥ ప్రజలకునునీకునా ను గ్రాహ్యమైన । యట్టి
విష్ణుండుపరమేశుఁ డతఁడె ధాత । యాతఁడె విధాతయాతనికె యలుగనేల।
సుప్రసన్నుఁడవగుము రక్షోవరేణ్య॥ క॥ అతిపాపాత్ముండెవ్వఁడొ । మతిహీ
నుండై నవీని మదినెంచకొనియెఁగా । నతితంబటుగా ... । గతిమగ్ధ్యాపలునచిం
పగడఁగెన్నెలుచు ॥ గీ॥ అయ్యవినవయ్య నాహృదయంబునందె । కాదునీ
యందు సకలలోకములయందు । నుండివిష్ణుండునయ్యై ప్రయోజనములు।
దానెగావించునెపుడు స్వతంత్రుఁడగుట॥ క॥ అసబండ్లుగీటి రోషం । బున
గన్నులఁ జేసిపలలభోజనుఁడుశ ... తనయులకొప్పించెఁ జన । యని శిష్ట
యొనర్చు వారి యొగ్గ సతంబుగ॥ గీ॥ మఱియుఁగొన్ని ... దినినమనుజభోక్త।
మఱలఁబిలిపించి యెయ్యది మంచిపద్య । మొకటివినుపింపుమనిసలోకోక్తి
రుండు। దెలిపెనిటులనిలుపగల చేసెలోలుక॥ గీ॥ తలపఁ నెవ్వనిపలసుగ్రాధా

వపుషు లై రేవనివల్లనిట్టిచరాచరంబు। గలిగెసర్వనిదానమై వెలయునెవ్వ
నట్టి విష్ణుప్రసుప్రసన్నాత్ముఁడగును॥ సీ॥ తుదగెంపుసాయలు దొరయునిధవ
ళాబ్జ దళములఁ గేరు నేత్రములతీరు । గరుడపచ్చవిజాతి గాయించునిర
సించి మెఱయుఁగఁజాలు నెమ్మేనిడాలు। కనుబింబమునపద్మ కన్యకన్యాయుక్తి
ప్రకటించునీటిమానికము మించు । దనునీలభూధరంబునకుఁగైరిక దీప్తిగలు
గఁజూపట్టుబంగారుపట్టు । పాలితాంభశ్చరాదన్న భద్రకుంజ । రోరుకర
సూచనాచారులూరువులును । ప్రబల నామానసంబున ప్రతిఫలించు ।
శ్రీమనోహరుఁడెపుడు రక్షించుగాత॥ మ॥ అనినన్భగ్నమండిదైత్యపతియా
హా మోరినేనెంతచె। ప్పినసీమార్గముమానవై తివిక నీబింకంబడంగింతునే।
నినుఁబోనిత్తునెయంచుదైత్యభటుల న్వీక్షించిపుత్రుఁడటం। చునుగొంచిం
చకపీనినొంచుఁడిపుడంచున్మ్రవ్రవాచిచ్చినన్॥ శా॥ ఓహోహోయిదియేమి
యంచు సభలోనున్నట్టిదైత్యాధిపు । ల్హాహాకారమునంగలంగుచునుదైత్య
స్వామినేడక్కటా । మోహంబింపుకలేక బుత్రునెటులన్మోత్తించఁబంచె
న్పిత్రు। ద్రోహంబేటికిఁజేసెపిడని దురుక్తుల్పల్కుచుంజూడఁగన్॥ గీ॥ ఊడి
గంబులుగావింపుచున్న సురలు । విష్ణుభక్తునకిటువంటి వెతఘటిల్లె । నను
చుఁగన్నీరునించుచు నవనతాస్యు । లగుచునుండిరియానుగాదసఁగలేక॥
శా॥ ఆవార్తల్విని గుండెఘగ్గురన మూర్ఛాక్రాంతయైతల్లి శో। కావేశం
బున హాకుమారక మహోదారాశుభాకారకా । నీవీపాటునకోర్తువే యు
నుచు నెంతేదావిలాపింపఁద। ద్రావంబంతిపురంబునిండికొనె నంతందైత్యు
లత్యుద్ధతిన్॥ గీ॥ పరశుతోమరముద్గరప్రాసభిండి । వాలశూలాదిసాధనా
భీలులగుచు । వేలసంఖ్యలుబాడువరా వెరవులేక । నిట్లనుచుబల్కెనాదా
నవేంద్రసుతుఁడు॥ క॥ మీమెడనామెడమీఁచే । నాయుధములయందు
నిందిరాధిపుఁడెపొడుగన్ । బాయండటుగావునసుమీ । యాయుధములు
నన్ను నొంపవనిపల్కుటయున్॥ సీ॥ అడిదంబుఝళిపించిమెడమీఁదవైచి
న నదిఖండిల్లనుమరెంతదవ్యనపుడు। శూలంబుదిగిచినక్షోవీథిబొడిచిన ము
మ్మొనలొక్కటయి రిపెపడియె। గదచేతనొక్కడంగంబుబట్టుక మోద

దుత్తుమురమ్యెఁ దోఁష్ట్రోషనదియు। సిగాశికీలలు జేదినతఱుమ గాసవిమె
ల్ల విఫలంబులగు చుఁబడియె। మఱియు నేయాయుధంబుల మనుజభుజులు।
నొప్పిగావింపఁజూచిన నొవ్వఁడయ్యె। గరళసానల గెంపుగాకిలగడాని।
చికిలియగుకీతి మెఱసె బాలకుని మేను॥ గీ॥ దనుజనాయకుఁ డంతన దను
నిఁగాంచి। బాల యీలీల నూరకె జాలిఁ జెంద। నేలయిఁక నైన హరియంచు
నెంచకున్న। నభయమిచ్చెదనన్నఁ బ్రహ్లాదుఁడనియె॥ క॥ తన పేరుదలఁచి
నంతనె। జననాదిభయంబు లుడుప జాలినహరి నా। మనముననుండఁగఁ దం
డ్రీ। ననుఁ జెందునె యాభయం బనాథునిభంగిన్॥ క॥ నావుఁడువినియుఁకోను
నీ। కావరమడగ దేయటంచు ఘనరోషమునన్। దేవారిఁ దక్షకాదుల
రావించి గుమారునిం గరవఁబనుచుటయున్॥ మ॥ నిజదంష్ట్రాగ్ని సమేధమా
నవిషవహ్నిజ్వాలికామాలికల్। త్రిజగద్దాహము సేయఁగాఁ గదిసిదైతే
యార్భకుం బాదముల్। భుజముల్ప్రిక్కలు బిక్కలుం గరచె నా భోగీంద్ర
ముల్పల్గడన్। భుజగారాతిహయస్మృతిన్మఱచెషేనం బాలుఁడాహ్లాదియై॥
క॥ అరిమురిదొమ్ముదికోటులు। నరువడి వ్రేలైన దక్షకాదిమహాహులు। ల్క్రూర
కుం గోరలవిషములు। దొరగగ సిరీతిఁ గఱచి తూలుచునంతన్॥ క॥ పడగ
లగలరత్నంబులు। గడబడ యొడలుడుకదంష్ట్రికలు పొడిపొడిగాఁ। గడు
బాములకున్ లోనై। గడుసరి బాములు దొలంగఁ గడురోషమునన్॥ మ॥ దను
జాధీశుఁడు పంపనంతటనుదిగ్దంతావళేంద్రంబులం। గొనిడీకొల్పినదగ్గజం
బులు మహోద్వేగంబునన్ దైత్యసు। గ్రుని ముండంబులఁ జుట్టిరాఁ దిగిచి దో
ష్ఠోధాత్రిపైనెచితె। గ్ఘనవక్షఃస్థలిగ్రుమ్ము చో విరిగె దంతంబుల్విచిత్రంబు
గన్॥ మ॥ అంతన్బాలుఁడుపద్రిఁజూచిదనుజేంద్రాధ్యక్షఁగంటేశచీ। కాం
తస్ఫారకఠోరవజ్రకులిశాకారంబులౌసద్వని। గ్గస్తీవరిబులదంతముల్వి
రిగె మద్వక్షంబునం దిట్టి యత్యంతాంగద్రఢిమస్వారిస్మరణమాహాత్మ్యం
బుగా నెన్నుమిా॥ మ॥ అనినం బాలక యేల ప్రేలెదవు పోరాయెంత నీ స్తత్వ
ము। చును దిగ్దంతులఁ దివ్యఁగాఁ బనిచి రక్షోవీరులన్ హెచ్చుగా। ననలం
బుం దరిగొల్పుచుంచుఁ బవమానా వీని శోషింపుమీ।వని పంపం దనుజాత్మ

వాడు సదయుం దారాస్పందులే యిట్లనుః॥ సీ॥ శ్రీమించు క్రొమ్మావిచిగురు
గుంపులు నలుగడఁ దోరణంబులు గట్టినట్లు। నింకపున్నమ నాఁటి వెలవిచ్చు
చెంగల్వ విరుల మేల్కట్లు గావించినట్లు। బాలభానుప్రభల్ ప్రబ్రహసించు
పుష్పశ్రేణు లుప్పర ప్రాబల మిచినట్లు। తావి గల్గిన బంధుజీవప్రసూనము
ల్సేసగా పైని వసించినట్లు। చల్లఁగాఁ దోచుచున్నది సకలదిశల। పీనపవ
మానసవాసిత మానవహాన। కీలజాల బుకాష్ఠంబు గీలుకొల్పి। తాపమొ
నరింపదిత్రైన దానవేంద్ర॥ వ॥ అనిన దదనీయవచన రదనాదోహదభూ
షస్తోమ పోషిత శోషదాడిమీఫల పరిపక్వ ప్రసవపత్రనిదర్శ దర్శనార
మ్యంబున బాలుంగనుంగొనుచున్న దనుజపాలు ల్వీలోకించి భృగునందను
లమాంద మృదుమధుర సల్లాపంబుల సంస్తుతించుచు నిట్లనిరి॥ ఉ॥ ఏమిటి
కింతకోపము సురేశ్వర నీసుతుఁ డింతె కాని పీఁ। జేమియు రండెఱుమ్మె ఫలి
యించెగదా మిము యేల జేవనం। గ్రామమునం దెయింక నిటగారణమేమి శ
మింపఁ జేయుమీ। సామవచోవిశేషముల సాధుమానస్తుతు బాలుని త్రతీ॥
క॥ నానోపాయంబులచే। సూనునకుం బుద్ధి సెప్పి సూచెద మొంగా। దేని
హరింతుము మాహరి। మానముని కృత్య దెచ్చి యుద్భుతరీతిన్॥ క॥ అని
కనకకశిపుననుమత। మున బాలునిఁ దోడ్కొనుచుఁ బోయిరి గేహం। బున
భార్గవపుత్రకు లిరువురు। నెవరున దగ్గేహమునను నెలకొనియుతఁ జూచి॥ క॥ గురు
వులు సెప్పినరీతి। న్నిరతముఁ బాయించు రాజనీతిని మఱియు। గురువులు తే
వి మొదన్నా। ఉరకుష్ఠారిభక్తి నక్కసంబున హైతెలుపుఁ॥ గీ॥ గురువు సెప్పినచ
దువెల్ల గుటిలమనుచు। నెల్లసంసారమను దుఃఖహేతువనుచు। విష్ణుఁ డేనే
ప్రేఁడంచును వివిధగతుల। దెలిపి లోఁ జేసికొనియె బాలురను దనకు॥ గీ॥ ఇ
ట్టుల బాలుల బోధించు చిత్తగించు గురుఁడు। దనకు జెప్పిన విబుధారి గనుకిత్తోడ॥
దనదు పట్టికి విషమిచ్చుఁ దనుఁగవాచు। నన్నపానంబులను హాలహాలముని
డిరి॥ ఉ॥ శ్రీమదనంతయుం దనభిషిక్తము జేసి విసాన్న మెల్ల నేం। తేమద
మొప్పఁగా మెసవెనీరుఁడు దైత్యకుమారుఁడట్టిచో। నేమివికారముం బొర
యఁడొప్పటికన్నను దృప్తిఁగాంచెను। ద్దామహాలాహలంబు దరధామము

సన్న్యసియించె నత్తఱిన్॥ ఉ॥ ఆమహామంబు సూచి దనుజాధిపుఁ డెంతయు భీతచిత్తుఁడై। తామసమీలనింకిటను దైత్యపురోహితులారఁ బీసికిం। కేమిటి బుద్ధిరాదు సృజియింపుము గృత్తినటంచు ఒంప నా। భూమిసుధాశనుల్ నతియు బుద్ధులు చెప్పఁగఁ జేరి బాలకున్॥ మ॥ అతిమూర్ఖ బు భవత్పూర్వకంబు జనకుండన్నంద్రిలోకేశ్వరం। డతులైశ్వర్యము నెందుఁ దేవతల దేలఁ బోషణ విపంగా। బిత్రుసంసేవనము ప్రాపతినై గారాజ్యపూ। క్రతువుల్సేసి జనుల్ భజింపఁగనకేంద్ర వ్యాపచూడఁజఁ మమ్మ। ను॥ అనిన న్దైత్యసుతుండు భూమిసురలారా వారేమున్ముఖ్యము। జనకుండుం బలిమి గడలోకములకున్ హ్మాదేవతల్గొల్తు రే। నును సేవించెద గారవంబున ననస్తన్గొల్వవద్దన్న వా॥ సను నాకుం బురుషార్థదాయకుఁడు శ్రీనారాయణుండబ్బెయిన్॥ చ॥ అనవుఁడు శుక్రపుత్రులు దురాగ్రహమెచ్చఁగ నోరిదుర్మతీ। యనలభయంబుమాన్పి దనుజాధిపు వేసుక నిన్నుఁ దెచ్చితిం। యనువున బుద్ధి చెప్పిన నహాకృతి చే విననొల్లవింకనో। ర్చపడను దేశ్వరుఁడలఁగుత్రిక్కి సృజించెద మన్న నప్పుడు॥ క॥ మీరెవ్వరు రక్షింపఁగ। మీరెవ్వరు శిక్ష చేయ మిమ్మును నన్నుఁ। గారుణ్యంబునఁ బ్రోవఁగ। శ్రీరమణుఁడున్నవాఁడు చింతిలనేలా॥ గీ॥ అనినఁ బ్రహ్లాదుఁ జూచి బ్రాహ్మణులు మారిశ బుద్ధి చెప్పఁగ వచ్చితే ప్రోడయనుచు। నలిగి యభిచారహోమంబు లాచరింప। కృత్తి జనియించె హారకైక కృత్యయనుచు॥ సీ॥ విరియఁబోసినపల్లవాగ్రశిఖల్మగులులో గిరిగొను మెఱుఁగుఁ దీఁగెల ఘటింప। మద్యపానవిఘూర్ణ మానలోచనములు వినువీథి నంగారవృష్టి గురియ। నాజానులంబి వక్షోజతాడనములఁ గులభూధరంబులు గూలఁబడఁగ। జరణఘట్టనముల నైరింపఁగా లేక క్రొమ్మొగ్గ శేషునితోడ దిగ్గజములు। కహకహార్భటి బ్రహ్మాండకటము వగుల। నోటనిప్పులు గ్రక్కుచు నాటిలేని। యుదుటుమీఱంగ బ్రహ్లాదు హుంకరించి। లావు చేఁబూని చేతిశూలమున వైచె॥ క॥ వైచిననయ్యుసునిఖిలా। శాచక్రము గాఁగఁ దాకి చక్రిసమేతం। బా చిన్నివానిపట్టడయము। పైచర్మము దూఁకలేక భగ్నంబయ్యెన్॥ గీ॥ అదివిలోకించి కృత్తి

తాత్మ్యయగుచు । గొలిహరిభక్తుపైఁ బ్రయోగింపఁదగునె । పాపులార
యటంచు నాబ్రాహ్మణులను। దవిలిదపియింపుచును బ్రమింగఁదరిమికొనఁగ॥
క॥ వెఱపించఁబోయి వెఱచిన । తెఱఁగున దందహ్యమాన దేహులగు
చుంజె । చ్చెరఁబరువిడు విప్రులముం। దరగని బ్రహ్లాదుఁడపుడు దయదై
వారన్॥ మ॥ గరళాహీంద్ర గజాగ్నివాహముల చెంగారింపఁగావచ్చున।
ప్పురుల న్మిత్రుని గాంతు నేని త్రిజగత్ప్రాణుండవీవైనయో। హరి సర్వాత్మ
కవిశ్వరూప పరమాత్మా వీరిరక్షింపవే । త్వరగానంచునుతింపఁగృత్తి
సని నంతన్భూసుర ల్వేడుకన్॥ గీ॥ అర్భకుని జేరి యప్రతిహతబలంబు ।
నతులితైశ్వర్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి । ప్రబలవర్ధిల్లు నీవల్ల బ్రతికినార ।
మనుచుదీవించి పొగడుచు నవనిసురలు॥ మ॥ చనియాకృత్తి విధానముం
దెలుప నాశ్చర్యంబుతోనప్పుడే । తనయుం బిల్వఁగనంపి దైత్యపతి మున్నే
నిట్టిమాహాత్మ్యమొ । దును గానన్మజి నీకుఁగల్గుటకు మందో మంత్రమో
తెల్పుమా। యన బ్రహ్లాదుఁడు దండ్రితోననియె నయ్యా లేదనం జెల్లునే॥
సీ॥ తాపత్రయాగ్నిసంస్తంభనంబు శాంత మదవదంతశ్శత్రు మారణంబు ।
కమనీయగుణగణాకర్షణం బాజన్మ సంచితదుష్కృతోచ్చాటనంబు ।
సజ్జనవశ్యమజ్ఞానభూతనివారణము దుర్విషయ విషనాశనంబు। దుఃఖశోష
ణముసంతోషవృద్ధికరంబు ముక్తికాంతామణి మోహఘుటిక । మొక్క
మంత్రంబు యదియును నొకటి రెండె । యక్షరములు పునశ్చరణాదిబ
హుళ । యత్నములు లేక ఫలియించు నట్టిదెట్టి । దనిన శ్రీహరియను
నామ మసురనాథ॥ గీ॥ ఔషధంబున నొకవింత యౌషధంబు । భక్తితుల
సీదళంబు శ్రీభర్తపాద । తీర్థమునుపానముగఁజేసి దినముసేవ । సేయుదు
ను భవరోగ ముల్జీర్ణమౌద॥ మ॥ అనిపల్కన్నతియోజనోన్నతమహా
హార్మ్యాగ్ర సంస్థాయియై। దనుజుండచ్చటనుండి పుత్రకుని గ్రిందం
ద్రోచినన్ శ్రీహరీ । యనుచున్ వ్రాలెడివిష్ణుభక్తుని రయంబార న్మహీ
కాంతమొ। త్తనిహస్తంబులుసాచియెత్తె వెఱగందంజూచు వారెయ్యెడన్॥
క॥ అందునగంపనినంపను। చందము గనిదైత్యవరుఁడు శంబరుఁబనుపన్ ।

బృందారకసందోహా। మానభయప్రదములైన మాయలువన్నిఁ॥ సీ॥ వీర
దానవకోటి విచ్చుకత్తులఁ గోయ । బొడుపొడుపొడుమంచు బొడిచికొనిన ।
గల్పాంతదీర్ఘఘనఘూర్ణితసంఘంబులు ఘళిఘళిఘళిమంచు జిటలిపడిన ।
నభ్రంకషంబులై యాంభోధిపటికిల్ ఘళఘళగళమంచుఁ గప్పికొనిన ।
శాకినీభూతపిశాచవేతాళసంఘంబులు హాహాయంచుగదురుకొనిన । వఱతె
యుగోటులసంఖ్యలై మాయలెన్ని । గనిన వెఱవకహరిపాదయనుచునుండె।
బాలుఁడప్పుడు శ్రీహరి రక్షఁజేసె । కమలజుతినచ్చి మాయాంధకారమణఁ
చె॥ మ॥ మాయలుమాయమైన గని మాయురెయంచును శోషకాఖ్యమా।
వాయువువారఁగాఁడతిజవల్లభుఁడత్తఱి శోషకంబుదా । శాఖ్యయముపొచ్చి
శైత్యమును గాఢతరోష్ణము నూచనెమ్మదిం । బాయనిజక్రిదత్పవనపారణ
జేసెను బాలుఁడత్తఱిన్॥ గీ॥ ఎన్నిబాధలు పెట్టినవన్నిబాధ। లచ్యుతస్మృ
తిచేతనేయుపనయించి । గురుగృహంబున నెప్పటికరణినీతి । శాస్త్రములం
తయుఁజదువ నాచార్యసుతుఁడు॥ మ॥ ప్రమదముమీఱఁ దజ్జనకుపజ్జకుఁ దో
డ్కొనిపోయిదానవో । త్తమమతిశాలియైచదివె దైత్యగురూదితనీతు
లెల్లనీ। కొమరుడటంచుఁ దెల్పఁయుకోవిదరమ్మని చేరఁబిల్చియం। కము
నయినిల్చినీతివినఁగావలెఁ దెల్పుమటన్న నెట్టనుఁ॥ చ॥ చదివితినీతియుందు
నొక సారములేదది యప్రయోజనం। బదియెటులన్నఁ దెల్పెద హితాహిత
భేదముదెల్పునందు నీ। హృదయమునందునాదు మదినెల్లరయందు ను గుం
డుఁడుండఁగా । సమలనీతి నెవ్వరికిఁ శత్రులు మిత్రులు దైత్యవల్లభా॥
మ॥ ఇదివ్యామోహకశాస్త్రమిందుల ఫలంబేమున్నదీనీతిసం । పదకున్హే
తువుగాదు పూర్వజనన ప్రారబ్ధకర్మంబుసం। పదకున్గారణ మెన్న నీతిఁచదువఁ
డాపన్నుఁడుగామూర్ఖసం । పదలన్మించఁగఁ గాంచవే తెలియదే ప్రత్యక్ష
మెవ్వారికిన్॥ సీ॥ కామితార్థములిచ్చు కల్మిగల్గిన నేమి దండిశాత్రవు
లుపై నుండిరేని । దండిశాత్రవకోటి తలలుమెట్టిననేమి భోగపాటవము
మైఁబొదలకున్న । భోగపాటవమున్నైఁ బొదలియుండిననేమి దేహమాశ
ల్పంబువృద్ధిమిగాని । దేహమునకల్పంబు దృఢమైనదానేమి గర్వా తర

మున భంగంబుగనుట । తలఁపనివిఘ్నభంబులుగలిగెనేని । యప్రయోజన మాసించియులయునేల । శాశ్వతానందపరకాంక్ష సంతతంబు । హరినిగొల్చుటమేలు దైత్యాగ్రనాథ॥ మ॥ అన దంతావళ బృంహితంబువిని శైలాగ్రంబుపైనుండి త్రోపించె । కోపంబు దీపింపఁ బహుపక్రోధానలాభీలలో । చనుఁడై దిగ్గజసంఘదంష్ట్రల నువేగంపించెదన్నంబడం । బునదైత్యేంద్రుఁడు విప్రచిత్తిముఖ్యులా మూర్ఖుల్ విలోకింపఁగన్॥ గీ॥ తన్నియంతటబోకయుదానవేంద్రుఁ । డుగ్రహోనశిఖలచే నఖిలలోక । దాహమొనరించు రీతి నుదగ్రుఁడగుచుఁ । బలికె నిట్లని భీషణభాషణముల॥ గీ॥ ఓయివిప్రచిత్తి యోయివినుండు । బాలునాగపాశబద్ధుఁ జేసి । కడలిపై చిరందు గాఁడ వ్రేసి వెసఁ । దంబెయనఁ సరింపు దైత్యగణము॥ క॥ అనిపంపనిలింపాహితు । లనుకంపయొకింతలేక నాప్రహ్లాదు । ఘనసాగపాశబద్ధుని । నొనరిచి గ్రాహోగ్రమహామహోదధినైవఁగ॥ మ॥ దితిజానీకకుమారశేఖరుఁడు మధ్యేవారిధిగ్రుంకియుం । దతిశక్తింబొరలంగ వారినిధి వేలాతీతకల్లోలసం । ఘాతంబున్ మ్రోతలమ్రోల్లసిల్లిన నిశాటధ్వజుఁడుద్భ్రాంతుఁడై । యతివేగంబున భ్రష్టాలంబిగాచి సాహంకారుఁడై యిట్లనున్॥ సీ॥ తపియించబోయిగదా జపియించె శుచిశోష సేయఁగఁబూనిశోషింపఁజేసెనాడ్వు । ఛేదించునస్త్రములు భిన్నంబులయ్యెను జలువలుగరుపదంష్ట్రికలు విరిగె । పొడిచినదిగ్గజంబులదంతములు పీలె మాయలన్నియు మటుమాయలయ్యెఁ । గుప్పించి తెచ్చిన కాలకూటంబు జీర్ణించెఁ గృత్యకృత్యంబుల కృత్యమయ్యెఁ । గానవానికిఁ నెందును హానిలేదు । జలధిమధ్యంబులోవైచి శైలతతులు । బైనిగట్టి ప్రిదాక్రిందబడిసహస్ర । వర్షములకైన ప్రాణముల్ వదలుజడుఁడు॥ క॥ అనిపంపభటులు గ్రక్కున । దనిజలధిన్నవ్వరిపైనిదొడ్డపెయి యో । జనములనట్టును హోహో । గ్యనికాయంబులనుగట్టి యరిగినపిదపన్॥ సీ॥ పరుషపన్నగపాశబద్ధుఁడై పొగరఁ బడియెను దైతేయబాలకుఁడు । మధ్యాహ్నహేమాద్రుల ముఖాగ్నిముల విశ్వప్రపంచంబు విష్ణుఁడనుచు । భావింపనాముహూర్తంబులు ... సర్వాత్మ భావనుఁ దాను । వైష్ణవము

బ్రహ్మోహమనుబుద్ధి సిద్ధింపనానంద వార్ధినోలాడుచున్న । దనకుం దావీఁడె
నాగబంధములువారి । రాశిశోషింపఁగ దలెధరాతలంబు । అంతబ్రహ్లాదుఁ
డు పరిబద్ధాద్రిచయము । నేలవడఁద్రోచి వెలుపలికేఁగుదెంచి॥ క॥ గగ
నామ్యపలక్షణముల । జగముంగనిభేదబుద్ధి జనియించినదో । నగిఁబ్రహ్లా
దుఁడనాయని। జగతీశునిఁబొగడికొనుచు జనకునిఁజేరెన్॥ చ॥ కనుఁగొని వి
స్మయంబునను గస్యప నందనుఁడో రిదగ్మలి। యనలములోనవైచితివహా
విషమిచ్చితి మాయవన్నితి । ఘనఫణిపాశబంధములగంధిని ముంచితి నేమి
నేసిన। న్మనిమెద వింతబ్రోవఁగ రమాపతికైనను శక్తిగల్గునే॥ వ॥ అని
రూక్షేక్షంబుల నాక్షేపించు రక్షఃకులాధ్యక్షునకుఁ బుండరీకాక్ష భక్తుం
డిట్లనియె ॥ సీ॥ అతిఘోరతాపత్రయముమాన్చఘనునకుఁ జిదుగుమంట
లుఁజల్లజేయుటెంత । మృత్యుభయంబువారించువైద్యునకహి ప్రమ ఖా
పమృత్యువుల్బాపుటెంత । యఖిలప్రపంచమాయ నడఁచుమాయావికిల
దైత్యమాయమాయించుటెంత। విస్తారసంసార విషరాశిదాటించు ధీరున
కునువార్ధిఁదేల్చుటెంత। నేయజ్ఞానమొదవెద్దైత్యేంద్రదనుకు। విష్ణుచేఁగాని
పనులెల్ల విశ్వమునను । గాన నద్దేవుగొల్చి మోక్షంబుగాంచు । మైహి
కముదుచ్ఛమంచు బ్రహ్లాదుఁడనిన ॥ ♦ నృసింహావతారదండకము॥ ♦ శ్రీనా
థపాదారవిందద్వయారాధనాహ్లాదుఁ బ్రహ్లాదునీక్షించి యుక్కీణరూక్షేక్ష
ణుండయ్యు దాక్షిణ్యవృత్తిన్మహోత్కృష్టుఁడై యోరి దుష్పుత్రపుత్రా [illegible]
వే నాకుశత్రుండవే కాక లోకైకజైత్ర్యన్మహోగాత్రగాంగేయ [illegible]
పాపోత్రిమైత్రుంచి యీధాత్రిగైకొన్న దుర్భావుఁడేదేవుఁడు [illegible]
సించె దాదేవుఁడెందుండురా మున్ను కంఠీరవాకుంఠశౌర్యంబుతో నల్లవై
కుంఠముంజేరి వైకుంఠునింజేరి యెందెందునుంగాన కేతెంచనా త్రుంచ
నాకన్న నాకాదిలోకంబులం దొక్కఁడున్నాఁడె శిక్షింప రక్షింపనున్
దక్షుఁడాత్ర్యక్షుఁడైనన్ సహస్రాక్షుఁడైనన్ వచోధ్యక్షుఁడైన న్మదాజ్ఞ
న్బరివర్తింపఁగాఁగానవా గాన వాచాలతన్ దేవగంధర్వ కందర్ప వాణీ
మణుల్మన్న మెప్పించఁగాఁగాంచవే యెందవేలాయ వేలాస్మదీయ ప్రభా

వంబులోనైన నేమాయనుపాయ దైవంబు నెందుండుం జూపరా చూప
కిగ్గించనే దిగ్గన నుగ్రుఁగావించెద నీవు సిగ్గొందఁ బగ్గాడుకోనేల నీవేళ నో
బాలకా యూరకే ప్రేలకిన్నఁ బరాకన్న నీకన్న చోనే నున్నాఁడు విన్నాఁ
డు తన్నాసువాక్యంబులన్నెడు నేనాఁడులో లేడు దైత్యాళి వెన్నాడు మన్నీని
నిన్నిట్టియున్నాఁడు మన్నీఁడు నున్నాడు లేడంటివే వాఁడు నిన్నాఁడు కోరాడు
గాంచియ్యఁగా కయ్యమేలా శుభశ్రీకి మేలా రమేలామనోహారికి నైవైరి
సంహారకన్నారికి నెక్కడి కెక్కడవే భక్తికింపెక్కడవే ప్రాజ్యసామ్రాజ్య సంపత్తి
చేనెక్కడవే కీర్తిఁ బెంపెక్కడవే పెక్కువే లేడులంచు న్పవిత్రుండు పుత్రుం
డు శ్రీమచ్చరిత్రంబుఁ బెన్మక్కువం దెల్ప కల్పాంతసంకల్పజాతాహితాన
ల్ప భీమప్వనాకల్ప ఘక్కాఘమత్కార ధిక్కార లీలాచమత్కారహుం
కారముల్ఘోరమై మీఱ నోరీ దురాత్మా దురాలాపముల్మానవే రా నవైరా
నుభావంబు నీకున్న భావంబొ జీవంబుపై లేదొ భావంబు నీకంబు జాతా
త్మసాహాద్రిపున్నాటికిన్నాటికిన్ ఘూర్తనై కీర్తనల్ జేసెదో దుర్మతీ దుర్మ
దంబేటికి న్నేటికిన్నామకాస్థానమధ్యస్థిత స్తంభగర్భంబునం జూపరా జూప
కున్నన్ని ప్రాణంబుచేఁ బ్రాణముల్గొందు నీ దేవ్రుఁడౌ విష్ణుఁ డేలాగు రక్షిం
చునో చూతమంచు న్మహారోషజాజ్వల్యమానేక్షణుండయ్యుఁ గరాఘారం
భ సంరంభ సంభిన్న జంభారి గంభీర కుంభీంద్ర కుంభాగ్ర సంభూత ముక్తావళీ
గుంభ శుంభత్సిరూదగ్రపూ మండలాగ్రంబు చేబూని దిగ్గంధ నాగేంద్ర
ముఖ్యోగ్రమ్మగా డిగ్గను గద్దియుం డిగ్గి నాళీకనాభాగ్రతః ప్రేరితస్వీయ తేజో
విశేష ప్రభాసూదిరోచిస్స్ఫురద్రత్న పాంచాలికా పాలికా బింబితాశే
ష రక్షస్సభాస్తార విస్తారితాత్మీయ గర్భస్థితాబ్జాతజాతాండ ప్రాప్త సర్వాత్మ
కతోల్పిష్టవాలత్కాంపన స్తంభము బూర్వసంరోపితాశా జయస్తంభసం
శోభన ప్రక్రియన్మించి వ్యాఘ్రముఖ వేళా సునాయాస లీలాకృతాఘాతలో
లాయిత స్వర్ణశైలాగ్రసాలాపతత్పుష్పవృష్ట్యాత్మశక్తి ప్రహృష్టామరో
త్సృష్టమేశాభవత్తుష్టి యూ ముష్టిచే వ్రేయ నంతన్పెటిల్లంచు నత్యంతక
ల్పాంత దుర్దాంత తుంటన్య మానానిల శ్రేణి ఘోషూనమానాభ్రి విభ్రా

జితాదభ్రశుభ్రశరాభ్రవిభ్రమవిస్ఫురల్లలత్కేసరకోటిస్ఫురత్ప్రేంఖదుచ్ఛలం
ఖలాసంఖ్య ప్రేంఖానుప్రేంఖభవద్గిరిగుహాగహ్వర నిర్ఘోషముఖరిత యమునాగ్రమై
యొక్క రూపంబుపృష్ఠి నిశాగమ బ్రహ్మాండభాండంబునకెల్ల నేఁగ
ప్రముఁడు సోలెక్క గ్రహప్రశ్రేణిరాజి నస్యమోజాంబుజాసుండు తూలెక దిగంతే
భములు గాలెం బ్రాణిగణ శైలంబులు వృక్షంబులు గుల్ఫిరి వాహాసులింకె దైనే
షుదుగ్రుఁడై న్యక్కరింపఁగ బ్రహ్మ నెక్క గగనంబ్రవహల్లాపె దిక్పాలకోటులు
వీడె న్నునఁ బ్రమదంబున [illegible] వ్యాఘ్రంబులు [illegible] చేష్టలఁ జేయాడె
నానామహాభూతనంఘంబులు గీతంబులు విగ్రహాస్త్రంబులై వి[illegible] ఖాత్యాది [illegible]
ల్లుప్తచక్రసి కోదండదండాది నానాయుధోజ్జ్వలులై జాతసంఘాతులై దెం
తఘంఘేర నోహాభయంబెటికిం దాఘ మంచుస్మహాహార్యధైర్యంబు శౌ
ర్యంబవార్యంబుగా దైత్యనాథుండు భాస్వద్గదాదండ మంసంబుపైఁజేర్చి
రూక్షేక్షులంజూడఁగా దాఁత స్తంభగర్భంబునన్నుగ్రభగ్నంబు గాలానల
జ్వాలికల్గ్రిక్కచుక దిక్కరిశ్రోత్రములోఁగా సింహనాదంబు గావింపు
చుం జండశాతాసహస్రజ్వలాసితకరప్రాసబాణాసకౌమోదకీ శంఖచ
క్రాది నానాయుధంబుద్దిగంతిష్ఠులంబిమ్ముచు న్ఘోరసంహారవేళా ఫణీంద్ర
స్యసాహస్ర జంజన్యమానాగ్ని సంజాతసంతర్జనుండో మహాకాలుఁడో లేక
కాలాగ్నిరుద్రుండొ సాక్షాన్మహామృత్యువో యంచు నూహింపఁగా భ
క్తజాలాఘశైలాఘ విచ్ఛేదనామోఘ లేఖాఖినానాసిరేఖావళీదంచన
త్పాదపంకేజ సంకీర్ణహంసావతంస క్రమోత్పాదితాపత్య మత్యామహాం
గుష్ఠముఖ్యాంగుళీ సంగరంగన్నఖశ్రేణి వీరాభిధానప్రసేనాగ్రణీకాహ
ళీ మోహనిర్వాహజంఘున్న రాకారిహస్తున్నతాస్తైర్ కదాసూచనోత్సాహ
సంపర్కితోద్దండ వేదండశుండాయితోరుద్వయంబు న్స్వకీయోరుభాగా
చిరాద్భానిరతాతులాంగ్యటవసం స్థలాస్పృక్పవిత్ర హైమాక సంసూచనాభావి
నీ మేఖలాధామభాస్వత్కటీరంబు సిరేజన్సమస్ఫాటికాకార కాసారగం
భీరనాభిప్రదేశంబు నానావ్రజాతాండసంవాసముష్టి ప్రమేయోదరంబున్ మ
హాహస్త [illegible] సుస్తంభ [illegible] దారి [illegible]

క ముక్తావళీవ్యంజితాగామి దైత్యాంత్రపాళీమహోరఃస్థలంబు న్మహాబాహు భోగీంద్రభోగాభహస్తో జ్జ్వలత్పంచవక్త్రాయమానాంగుళీ జిహ్వాకాజాగ్రదు గ్రన్నఖాగ్రంబులు న్మాంసలాంసోదయాస్తాచలాగ్ర స్ఫురచ్చంద్రసూర్య ప్రతీకాశ నక్రోజ్జ్వలత్కుండలంబు ల్మనుష్యాంగ సింహాగసన్ధిత్వరేఖాస్ఫురత్కంబుకంఠంబు సద్వేషదోషాచరాధీశ యోషామణీ రత్నభూషావిశేషావళీ జీర్ణపర్ణప్రపాత ప్రభూతప్రవాతోగ్ర లోలాధరోష్ఠ*ప్రవాళంబు సంవ్యావృతాసాంఖ్య పాతాళగర్తోద్ధితాహీంద్ర శంకావహ ప్రోచ్చలజ్జిహ్వయుగ్దానవద్వేషివిద్వేషణఃప్లోష హేమస్ఫురద్ధూమకేతూజ్జ్వల జ్వాలికాజాలమోముచ్యమానాస్యశశ్వత్పున స్సంవృతాశంకిపార్శ్వస్థలస్థాపిత శ్శ్వేతదండోల్ల సద్దంష్ట్రికల్మషకాళోదరీ నాయకాకల్ప శాతోదరీ జన్మహేతుక్షమాభృద్దరీసోదరీ భూతరీతిస్ఫురన్నాసికారంధ్రము ల్వైరిసంహార హోమాగ్నిగుండాయమానాత్ములు న్భక్తలోక స్తవాకర్ణన స్తబ్ధలీలావహచ్ఛంకుకర్ణంబులుం దారకామౌక్తికశ్రేణికాసాంద్రకృత్స్నాచిరాగేసరంబు ల్స్వవక్త్రానలజ్వాలికాదాహ శంకాశికస్థాపితామర్త్యధాత్రీధరభ్రాంతి క్రుద్ధేందుకోటీరము న్మిఱంగాఁ గోటిసూర్యప్రతీకాశ తేజంబుతోడ న్నృసింహుండు మించ న్నృసింహు న్విలోకించి కించిద్భయభ్రాంతియు న్నేక నాకారి యత్యద్భుతాలోకుఁడై లోకమందేకడంగాన మీజోక యాకార మాకార యాకారము న్మానవాకారమాపైని కంఠీరవాస్యంబు సూపట్టె నీపట్టునం బట్టివాక్యంబు చేపట్టి తానిట్టిరూపంబునం దిట్టయై పుట్టె గాఁబోలు వైకుంఠుఁ డిం కెట్టుపోవచ్చు నంచట్టహాసంబుతోద్గండ వేదండశుండాయితోద్దండరోద్దండ భాస్వద్గదాదండముం ద్రిప్పుచుం జేరరాఁగాఁ బతంగేంద్రుఁ డుత్తుంగరోషంబు వాంగన్భుజంగంబు లాగించు భంగి న్నృసింహుండు బాహాసహస్రంబునం బట్టినం జిక్కఁడై తేయుఁడంచు న్సుపర్వాళి పైనార్చఁగానంత దుర్దాంతదోశ్శక్తి మల్లాడినిర్ముక్తుఁడై సాహసోద్యుక్తుఁడై ఖడ్గఖేటంబులం బూని నీడోద్భవశ్రేణికిన్వాలు సైన్యంబు చందంబున న్నింగికై చంగునం దాఁటుచుం గ్రిందికిం

దూఁకుచుం బక్కటిల్లఁ డాయుచు న్మండలాగ్రంబుచే వ్రేయుచుం బట్టరా ద్రోయుచుం దిట్టయై పాయుచున్ దర్జనల్సేయుచున్ లోకువల్ రోయుచున్ జాలఁబోరాడు దైతేయరాడుత్తముం గాంచి యత్యంత రోషంబుతోడన్ నృసింహుండు గర్వాంధపూర్వామరగ్రాహలోలంబుతో బాహులుత్సాహముం జృంభితాస్యాంతరాలోచ్చలజ్జిహ్వ చాపల్యముం గ్రోధజాజ్వల్యమానాక్షు లుగ్రంబ భీమాట్టహాసంబు హుంకారంబు వీరోక్తిగర్వంబు భ్రూభంగతాల్యంబనూయఱ సునాయాస సంగ్రామయత్నంబు మత్తత్వముం దెల్పఁగా రౌద్రమాకారమాలీల నిశ్శ్వాస ఝంఝానిల శ్రేణిచేతంఁచయఃకుంభి కుంభీన సగ్రాహమీనోగ్రయాద స్సమేధంబుతో సప్తపాథోధులభ్రంకషాల్లోల కల్లోలమై హల్లకల్లోలమై మించి సప్తాంతదీపంబులన్ బోరుచున్ దారుణోచ్ఛ్వాస వాతంబులన్వర్లుచు న్సంజ్వలద్బాడబజ్వాలచే దెర్లుచుండన్ లలాటస్రవద్ఘర్మతోయంబు దంష్ట్రాస్ఫులింగంబులంజుయ్యి చుయ్యంచుమంచుం బొగల్పుట్టఁగా బెట్టుగా నట్టహాసంబు మీఱంగ జేరంగ సారంగముం గాంచి లంఘించు వ్యాఘ్రంబు శీఘ్రంబు నన్నన్నుపద్మోద్భవాండంబుపై చిప్పసోక న్సురారాతిపై నేచి లంఘించి దైతేయునిం బట్టి రేయుం బగల్గాని సంజన్నివేశంబుఁ బాహ్య ప్రదేశంబునుం గాక మధ్యస్థమౌ దేహళీసాంగమౌ మర్త్యరూపంబు కంఠీరవాకారముం గాని సమ్మిశ్రరూపంబుతో భూమియాకాశముం గాని యూరుద్వయింబెట్టి యప్రాణులుం బ్రాణులుం గాని జాగ్రన్నఖాగ్రంబుల న్వజ్రివజ్రంబునం దండి దండంబునం బాసిపాశంబున న్శూలిశూలంబునం జంచగారాని రక్షఃకులాధ్యక్షువక్షస్స్థలిం జించిన న్నెత్తుటిం బుగ్గరోషంబుపై కుబ్బుచుం గొబ్బునన్ జొమ్ముపై గ్రమ్ము రక్తంబు హస్తంబులన్ముంచి తాఁ బుంచి లీలాజయశ్రీ పయింజల్లు కాశ్మీర తోయంబు చేవం దిశాపీధులంజల్లుచున్ హృత్పుటిస్నిడ వీక్షించి ఫాలేక్షణస్ఫూర్తి గన్పట్టి లాలాటదేశంబున న్రక్తపంకంబుచే బొట్టుగా బెట్టుచున్ రక్తరక్తాగరు శ్రీవిడంబింపఁగంఠంబున న్మేన నాలేపముం జేయుచుం బెట్టుగాఁ బొట్టప్రేవుల్వెసఁ

దీసి కట్టెల్కుఁ తోఁ గంతహాసంబులుం జేయుచు న్నెండుగా గండలుం దొబ్బ
లుఁ మాంసముఁ గ్రొవ్వు నొండొంటి రాఁపియుచుం జేరికంజేరఁగాలేక
యుండంద వాచాగినానామహాశాకినీ ఢాకినీ భూతబేతాళ రింఛోళికిఁ బ్రవే
యుచున్న ప్రసారాస్థిపాళిఁ నెటుక్కుంచుఖండింపుచుం బ్రాగుగానింపుచు
న్నంతవిభ్రాంతితో విప్రజిత్త్యాదిదైత్యుల్ దలల్వ్రీడఁగాఁ బారి రెండెందు
నుఁగొందనుండా గ్రీఁ బ్రహ్లాదుపార్శ్వ బునం జేరి రక్షఃకులాధ్యక్షునిన్మ్రొక్క
హాస్యత్తుఁడై పంకజాక్షుండు శిక్షించె నమ్మింక నక్షీణకారుణ్య దాక్షిణ్య
వీక్షన్నిరీక్షించి రక్షింపుడంచు న్నుతుల్సేసి యాత్మీయ శౌర్యంబుధైర్యం
బునున్మీఱఁగాఁ గుంతకౌక్షేయ బాణాసముఖ్యాయుధ శ్రేణులంబూని ద్వే
షంబు రోషంబుమీఱం జిగీషంబునుం జేరు దోషాచర వ్యూహముంగానసం
బేన్చు కార్చిచ్చులీలన్ ముఖజ్వాలలన్నేరుఁగావించి మాతంగభంగంబు
గావించి దక్తసిక్తాంగమౌ సింగముంబోలుచున్ దానవాసృగ్వసంతం
బునంబూయు పర్ణప్రసూనంబులో నానఖశ్రేణి రాణింపనుద్యద్దినేంద్రాం
శుసంఘంబులో సాంధ్యరాగంబులో చంచలా జాలమౌ సుందరీ వల్లులో
కంజకింజల్క పుంజంబో సాత్రస్వశౌవర్ణ దండంబులో నాగశోణాయ మా
నంబులై కేసరంబుల్విరాజిల్లఁగా గొండపై మండు దావాగ్ని విస్ఫూర్తి
దై తేజుసింహాసనా ధీశుఁడై చండ రోషంబుతోనుండు జ్వాలానృసింహు
న్విలోకింపఁగాడాయఁగా సన్నుతుల్సేయఁగాలేక బ్రహ్మేంద్రముఖ్యామరు
ల్భీతభీతాత్ములై దూరదూరంబునన్నిల్చి రవ్వేళ హర్షంబుతో దేవగం
ధర్వ కాంతామణుల్ పుష్పవర్షంబువర్షించి రుద్వేల శైత్యంబుతో గంధ
వద్గంధవాహార్భకశ్రేణి వీతెంచెఁ దోత్రోమృదంగావళీ ధింధిమధ్వానముల్
శంఖభూంభున్నినాదంబులున్ భేరి ఢంఢం ధణారావముల్ దోరమైమీఱె
నాకంబునం దచ్చరల్ నృత్యవైయాత్యముం గిన్నరుల్గాన చాతుర్యముం
జూపిరంతన్నిశాపనముఖ్యుల్విదూరంబునన్ నిల్చి సాష్టాంగదండప్రణామం
బుగావించి సేవించి జ్వాలానృసింహ ద్విషద్వక్షశ్చ నతాంహస్త్రమశ్చ
ప్రేం [illegible] హస్వామి [illegible] హరిత్తుంగప్రశస్త [illegible] పాటచ్చరోద్యన్మ

నే కోటికోటీర కోటీనిరాఘాటఘాటీ సమాటీకనాటత్ప్రశోభావళీ ఘోటికా
క్రాంతజోటింగ శాటీ నిశాటీ ద్విషద్రోజపాటీర చర్చాంచితాటంక కోటీర
శోభాసముచ్చాటనాటంక పంకేజబంధుప్రభాబంధురీతిం ... తాత్రా
నుకంప క్రియాశంసితోద్యల్లింపాదిసంపత్ప్రకంపాగజద్వేషి రపురి కలా
ధ్యక్షుసిక్షించి లోకంబు రక్షింపదలంచి గృపాపేత మమ్మంగటాక్షించి రూ
క్షేక్షణం జేటికంబుం బ్రశంసించి యుద్దీప్తప్రాశస్త్యముం గానంగాలేక ఘాతే
క్షువేడ న్విదారించి నేనంచు సత్యప్రతాపాటోపభాకారముం బూనియష్టాం
ఘ్రులక్ష్మాశైలరాజంబులంజిమ్ము మిసద్రంబాంబుధంబులం జావిశ్వాస్పత్రినక్షత్రం
బుతోన్ బైకిలంఘింప శంకింపంగా సింహవైరి న్విదారించె దేవారి వక్షః
స్థలీదారుణోద్యన్నఖాగ్రంబులన్ముగ్ద్ర కంపింపంబంత శ్రీసన్నిధిం జేరి తల్లీ
భవద్వల్లభుం డెంతయున్ రోష తంతన్యమానాత్ముడై యున్న వాడిట్టి
వేళం బ్రసన్నాత్ముంగావించి యస్మద్భయభ్రాంతి వారించి లోకత్రయీ
రక్షగావింపంగా నీకె గాకింక నెవ్వారలున్ లేరటంచుం దనుం బ్రార్థ
నల్సేయు బ్రహ్మాదులంజూచి కాసిమ్మటంచున్ రమాదేవి నెత్తావిపూబం
తికింగ్రమ్ము భృంగంబులో నాగ గల్పప్రసూనంబులం గొప్పదైయొప్పు
కీల్గొప్పకప్పూనగా వేణికాపట్టదశ్రేణి నెమ్మోము కెందమ్మి నెత్తావియే
మ్మాత్రమోచూచి రమ్మంచు బంపన్ముఖాంభోజ సద్వాసనల్గ్రోలుచుం
బోవంగాలేని చారాళినామిరు ఘాలస్ఫుటస్తూరికారేఖయుం దాని రావా
యనంచు న్విలోకించు బాలాళిబృందంబు నాఁ బొంగుతా ముంగురుల్
మోముజాబిల్లి గాన న్విచిత్రంబు గాదేమొ లోనూని తళ్కొత్తున ద్వంద్వ
ముం బైనిగన్పించు లీలన్విరాజిల్లు నేత్రంబులుం జెళ్కు వాల్గాంపులుం
జాతినిర్గంపు కెంపుంబటూరించు కెమ్మోవిపై నందమౌ మందహాసంబు
చెన్నొందు క్రొమ్ముత్తెపుంజెక్కడంపుం బదాట్వన్నెబంగారు పుంగమ్మ
గ్రొమ్మించు లేచెక్కుటద్దంబుల న్విద్రుమంబుల్ ... జాళువా కండ్ల
పూజెండ్ల దాడింబసంకాశనవ్వాడలంబించు పాలిండ్లపై రత్నహారావళుల్ త్రోక
ళింపన్ విలగ్నంబు జవ్వాద శ్రీమన్మణీమేఖలాకింకిణీ మాల్యోల్లసద్యుం దెంగావి

నుంజీర ముంగొంగునన్వింతగాఁ గ్రొత్తగా జంటముత్తెంబులఁ గ్రొచ్చు
చెల్వానఖంబుల్విలోకించువారల్పదోగ్మేవమాయస్య తత్పద్మమంచునాన
మానింపనింపౌ పదాంభోరుహంబుల్ రణన్మంజుమంజీర శింజారవం
బుల్ చెలంగన్ జగన్మోహనాకార రేఖావయోరూపలావణ్య శృంగా
రలీలా... సంబుల్గన్ హర్షరోమాంచలుల్మించగాఁ జెంతకు న్వచ్చు
చో నాథుమద్యందినాదిత్యకోటిప్రతీకాశమౌ మోము వీక్షించి యమ్మ
క్క యీ యుక్కుజంబెన్నఁడుంగాన నేరీతి నేజేరుదుం జేరి యేజాడ మా
టాడుదున్ బిల్చిమాటాడిన న్మాఱుమాటాడునో యాడడో వేడుకంజూచు
నో జూడడో యంచు నూహించుచు న్నాదృశ ప్రేమ ముమ్మున్నుగా దీయ
గా ఘోరమౌ దృష్టి వెన్వెన్కకుం ద్రోయఁగా భీరుభావంబుచే చాల
నాందోళితస్వాంత యౌ నిందిరాకాంత నీక్షించి పంకేజగర్భుండు ప్ర
హ్లాదునిన్వేడ నవ్విష్ణు భక్తాగ్రగణ్యుండు మందంబుగా మోడ్చు కెం
గేలతో సన్నిధింజేరి పాదాబ్జముల్ఫాలసీమంగ సాష్టాంగదండప్రణా
మంబుగావించి శ్రీగంధయోగంబునం జల్లనౌ దన్తతైలంబు లీలన్
మహారోషమెల్లం బ్రశాంతంబుగా సుప్రసన్నాత్ముఁడై యాన్నృసింహుండు
ముందగ్నితోఁ గోరు కెంరమ్మి కెంజాయసౌగంధిక శ్రీవిడంబింపఁ గారు
ణ్యదృష్టి న్విలోకించి శస్త్రప్రదాన ప్రశస్తాత్మహస్తంబు ప్రహ్లాదుమస్తంబు
నన్ నిల్పినన్ స్వేదరోమాంచమేధాశ్రుగాదదృయోగంబు భక్త్యంగ
నాలింగితత్వంబు మైగాంచి తత్వజ్ఞుఁడౌ బాలుఁడేకాగ్రచిత్తంబుతోడన్న
మస్తేనమస్తే లసద్రత్న మాలేనమస్తేనమస్తే యనామన్కృపాళో నమ
స్తేనిరస్తేంద్రశత్రో దయతారేనమస్తేనమస్తేశ నఠిపాహివిష్ణోయటంచుంబు
నర్వందనంబుల్సమర్పించి లక్ష్మీకళత్రా పవిత్రంబులై పాపవల్లీలవిత్రం
బులై చాలచిత్రంబులౌ నీచరిత్రంబులన్ స్తోత్రముల్సేయఁగా గోత్రపుత్రీక
ళత్రాదులు న్నేరరన్నన్ సురామిత్రపుత్రుండ నేనెన్నఁ బాత్రుండనే ముక్తి
కాంతావరక్తి న్విరక్తి న్సయుక్తిన్భయద్భక్తి గావింతుఁ దద్భక్తికిన్సాటి
రావే జపంబుల్ తపంబుల్మహాదానముల్ ధ్యానముల్మానముల్యాగము

యోగములు త్యాగములు యజ్ఞములుఁ జేసియు న్నీపదాంభోజసద్భక్తిఁ గావిం పఁగాలేని యావిప్రులకంటెం గృతార్థుండు నీచుండు నీభక్తుండైనన్ యథార్థంబు సంతాపరూపంబుచే నగ్ని సంలగ్నమై యున్నలోహంబు శోషింపుచుం బైడికిన్వన్నె నొప్పించి తానీటిలో నారు చందంబునన్ నీదురోషంబు దుష్టాసురశ్రేణిఖండించి నిశ్శాంత భూయిష్ఠమైనట్టి బ్రహ్మాండమున్నావా సింగనన్ జేసె నింకెన్నటింపంగ యుక్తంబటన్నన్ నృసింహుండు హృష్టాత్ముఁడై వత్స నీభక్తికిన్ మెచ్చితిం గోరు నీయిచ్ఛ యేవచ్చు నర్థంబు నేనిచ్చెదన్ హెచ్చుగానన్న బ్రహ్లాదుఁ డెంతే వినీతాత్ముఁడై స్వామి యేయర్థముం గోరవాడ న్సమస్తంబు నిత్యంబు శక్రాదిదిక్పాలకైశ్వర్యముల్ బ్రహ్మదేవదివ్యపదోర్ధబాధాకులంబుల్ నిశాటోన్నతుల్ నీవె వారింతువట్లాట నే నేదియున్వల్ల నీవల్లనాభక్తియే చాలు పోత్రిస్వరూపంబునం ధాత్రికై హేమనేత్రున్ విదారించి నావంచుఁ దామించు రోషంబున న్నాదువాక్యంబు సారంబుగావించు నీపైని ద్వేషంబు గాపించు గావించుకైసన్నభయంబుల్భవన్నామ సంకీర్తనంబుల్ని నుంగొల్తునంచున్ననుం జాలబాధించు మాతండ్రినిం బాపనిర్ముక్తునింజేయు నాకీవరం బ్రేమియుంబన్న లే నవ్వుతో స్వామి హర్షుఁడౌ వత్స నిన్ గాంచుటం జేసి నీతండ్రి ముయ్యేడు వంశంబులంగూడి శుద్ధాత్ముఁడయ్యెన్విచిత్రంబె నీవంటి నాభక్తులే దేశమందుండురో యట్టి దేశంబులందున్న పాపాత్ములుం జాలపుణ్యాత్ములై యాయురారోగ్యసౌభాగ్యభాగ్యంబులుంగల్గి వర్తింతురంచుం బ్రసన్నాత్ముఁడై యిందిరాకాంతనంకంబుపైనుంచి లక్ష్మీనృసింహాఖ్యచే భక్తులంబూర్ణకారుణ్య దృష్టింగటాక్షించి రక్షింపుచున్నించె నెల్లప్పుడున్ ॥ అంత॥ శా॥ ఆదిత్యుల్సుమ వర్షముల్గురియఁ దూర్యారావముల్ మ్రోయ నభ్ర । గ్వాదుల్ స్తోత్రము లుచ్చరింపమణి పీఠారూఢుఁగావించిర । తాఁదతుండని దైత్యదానవ మహాసామ్రాజ్యమేలంగఁబ్ర । హ్లాదుంబట్టముగట్టె బ్రహ్మజగదాహ్లాదంబు సంధిల్లఁగన్ ॥ గీ॥ ధరణీశ్వర వినుపించితి । నరహరి చరితంబు పావనంబిది నరులె । వ్వరు విన్న నారికొదవు । న్హరిభక్తి చిరాయువు మహితైశ్వర్యంబుల్ ॥ క॥ అని

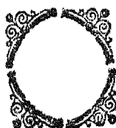
శ్రీవైశంపాయన । మునిముఖ్యులు దెల్పవిని ప్రమోదాన్వితుఁడై । జనమే
జయుఁడవ్వలికథ । యనఘా వినులతుఁ దెల్పుమని యడుగుటయుఁన్॥
శా॥ ఆత్మానాత్మ విచారచారుతర మేధాధార ధారాధరై । కాత్మతత్వప్ర
తిపాదన ప్రవణబానా సారసారంగహా। హాత్మంబర్యధినాథ నిర్మలతరవ్యా
హార హారస్థ గా। రత్నాద్రత్న విభానిదర్శిత హృదారూఢా చ్యుతాంగప్ర
భా॥ క॥ కవిరాజరాజకృతకృతి । కవిరాజవిరాజితనుత ఖిలసధికపురః ।
కవిరాజరాజసమధని । కవిరాజవిరాజతాస్య కమనీయయశా॥ పృథ్వీ॥ ఫ
ణాధరణవి స్ఫురద్బహుచిరత్న రత్నప్రభా । రుణారుణవిదారణా రుణభూ
జా మహాభూషణా । రణాంగణభియానక క్రమజయానక ప్రస్ఫుటా ।
ధణాధణధధార్భటీదళిత చిత్తవిద్వేషణా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామ భద్ర కరుణాకటాక్షవీక్షా పరి
ప్రాప్త దీప్తత రాష్ట్రభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వ
త్కవిజన విధేయ ధరణీదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర
సముద్భిద్ర పూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్ర
ప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను మహా
ప్రబంధంబునందు చతుర్థాశ్వాసము.

నాలుగవయవతారంబగు

నృసింహావతారకథ.

సంపూర్ణము.

వామనావతారకథ.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీసర్వాత్మజవాసవ। నాసత్యవిలాసదానసత్యవిధిత్రే। యోసాధ్వా న్వితయము। నా సరయూతత్కృష్ణ పద్మనాభునికృష్ణా॥ గీ॥ అవధరింపుము జన మేజయక్షితీశ। శేఖరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమౌని। రాజ యిట్ల వామ నావతారక్రమంబు। దెలియఁ జెప్పదవినుమని దెలుపఁదొడఁగె॥ శా॥ శ్రీ రత్నాకర కన్యకాగమణుఁ డాఁటి జగన్మోహనా। కారోదార వధూవిలాస ముల రత్నశ్రేణికిఁ బ్రాభిసాం। పారంగానమృతం బోసంగ బగియుండ్రై దేవసైన్యంబుతోఁ। స్వారాజన్యులఁగెల్చి పేలుకొనియె నస్వర్గసామ్రా జ్య మ్ముకా॥ మహాస్రగిరి॥ బలిదైత్యారి తి నగ్రత్రిపుతలనుద్దై భండ నష్టశిలోసం। గులశైలాభోంగసంభంగుఁ డైయున విలింగోంచు భార్గ దిలత్పాత్రములు శుక్రాచార్య జేస్పందులగనిబిరయుం హోమజుష్టవితంబు। స్థలిగించె స్వర్గత్రశక్తి స్థలవె గుమనిచేఁగాని కావ్య బుతెంచు॥ క॥ ప్రాతి కినబలి దైత్యేంద్రుం। డాడఁ దనయుప జయమునఁ దలఁచి యింతయు వెతచే। గొదుకుచు నిట్లనిపలికెఁ। బ్రిదవశాహితసురుని న్యాయనిష్ఠునిఁ గాంచి॥ శా॥ నీ కేశిషస్యుఁడనయ్యు తుచ్ఛుడవిజాసికంపుచే జన్మము। దైత్యేంద్రుని

గద చాలదే యిదియె యేకార్పణ్య మొందింపఁగా। నాకీజీవితమిచ్చి నాఁ
డవవులేన న్నందఱున్నవ్వఁగా। బాకారాతికి నింటి బంటుగ నొనర్పంజూచి
తే భార్గవ॥ మ॥ అనిన న్మానసుఁడైన దైత్యపతి పల్కాలించినీ కేలజా । లి
నిజెంతంగవితా జయాపజయ ముల్దైవాగణింపంజగం । బునసీవొక్కఁడ
వేపరాజితుఁడవా పూర్వంబు శక్రాదులెం। దునుమీ కోడరె తామె శా
దుకలుగు న్లోకాన గెల్పోటముల్॥ మ॥ అదియుంగాక రమామనోహ
రుఁడు సాహాయ్యంబు గావింపఁగా। గదనక్షోణిని గెల్చెఁగాని సముదగ్రం
బైన నీ తేజము। ద్రిదశాధీశుఁడు సైపఁగాఁగలఁడె యెంతే భక్తితో మున్ను
నీ। పదముల్ గొల్చుట మజ్జగంబెఱుఁగదే బ్రహ్లాదవంశాగ్రణీ॥ మ॥ విను
మీతాతను గన్నతండ్రి హరితో ద్వేషించి నాశంబుగాం। చెనుమీతాత స
మస్తపూజ్యత వహించె న్వైష్ణవీభక్తిచే । వనధీశానసుతాధినాథపద సే
వంగల్గు నిష్టంబుత । ద్ఘనవైరంబున నొందునంతమిది నిక్కంబంచు నూ
హింపుమా॥ ఉ॥ కావున వాసుదేవ పదకంజయుగంబు సమాశ్రయించి
న । ద్భావముతో విచారములఁబాసి యొనర్పుము విశ్వజిన్మఖం. । బేవి
జయంబుగల్గ ఘటియించెగనీకు జగత్త్రయంబున । న్నావుఁడు దన్మహా
ధ్వరమొనర్చె బలీంద్రుఁడు శాస్త్రపద్ధతిన్॥ మ॥ బలియారీతి గురూక్త
మార్గమున శ్రీభామామనోనాథప । జ్జలజధ్యాన పరాయణుండయి యొ
నర్చెన్విశ్వజిద్యాగమున్ । జ్వలనాభ్యంతరసీమ వెల్వడియె హేమాభీ
షణాశ్వంబుప్రో। జ్జ్వలసింహధ్వజమైన యొక్క రథ మత్యుగ్ర ప్రభావో
న్నతిన్॥ గీ॥ ఆహవంబునఁ బ్రత్యక్షమగుచు బలిని। నాహదంబునఁ గెల్చె
దనఖిలసురల। ననుచు దపనీయమయమైన యబ్జసరము। ననుచు వేడుకతో
నిచ్చిచనియె నలువ॥ క॥ దరమదినీ చేజూచిన । దరమొందు పురందరాది
దైవతబలము । ల్దరమాపొగడఁగననియా । దరమున గురుఁడొసఁగె
నొక్క దరముంబలికి॥ శా॥ కూశ్మాండుండును గూర్పకర్ణుఁడొనఁగా
గోటిప్రధానాగ్రణు । ల్గూశ్మాండోదరు లర్కసన్నిభముఖు ల్గూరక్రు
ద్ధైకోన్ముఖు । ల్కాకర్ణారుణకాంతివేత్మ నయను ల్గాలాంతకా శౌ

రులు। గ్రామణీరక్షులు లేఁగుదెంచిరి యసంఖ్యాకంబైన సైన్యంబుతోఁ॥ అంత॥
సీ॥ మధ్యాహ్నమార్తాండమండలంబులఁబోలు పది వేల కెంపురా బండికం
డ్లు। అష్టదిఙ్ముఖములం దష్టాంగములుమించు గోవుగాఁజినవజ్ర కూబరము
లు । గైరమాయూర చాకోర గారుత్మత చ్ఛవి దనర్చిన లక్ష సైంధవము
లు । గంగాపయఃపాలి గజరాజుగాలిచె వారించుకంఠీరవధ్వజంబు । ది
వ్యశస్త్రాస్త్రజాలలు దీప్తరత్న । ఘంటికాకోటి ఘణఘణల్ గల్గియుంద ।
మగుచు శతయోజనోన్నతంబైనయట్టి । స్యందనం బెక్కె దైత్యసంక్రం
దనుండు॥ సీ॥ విబుధ శైలేంద్రంబు విశ్వరూపముచూపె ననన్ బృహత్కాం
చనస్యందనములు । ఘనశంకములు విశృంఖలవృత్తినడయాడు చెల్వుగాం
చినగంధసింధురములు । సంవర్తసమ్మేళ త్సప్తారవితరంగములఁబోలిన తు
రంగమములగములు । కల్పాంతదీర్ఘ నిర్ఘాతముల్పురుషులై వెలసెనో
యనమీరు వీరభటులు। కోటిదశకోటి శతకోటికోటికోటి । సంఖ్యలనుమీఱి
వెంటరాఁజటులవిక్ర । మక్రమంబున బలిదేవమర్దనుండు। దైవగంగాత
టంబున దండువిడిచె॥ సీ॥ ఘనచక్రి చక్రఘర్ఘర రావములకన్న సమదవా
రణబృంహితములకన్న । రంగదుత్తుంగ తరంగ ఘోషలకన్న రణసముద్భ
టభటార్భటులకన్న । తతభేరికా ధణంధణనాదములకన్న నమితార్యతూర్య
ఘోషములకన్న । వందిమాగధులకై వారంబు రొదకన్నఁ బ్రబలంపు సద
ళింపురవళికన్న । చటులమై మించె గీర్వాణసార్వభౌము । ధైర్యకైతవచ
క్రాంగధావనోప । దేశదేశికఘనరవా దేశదైత్య । నాథజయశంఖ భుం
భుంనినాదమపుడు॥ చ॥ అదివినినంత నిండుకొలువైన సుపర్వవిభుండు గొ
ల్వులోఁ । త్రిదశులుచూచి యెవ్వఁడొకొ దిట్టతనంబున భోరు సేయఁ
గాఁ । గదిసెను శంఖరావమిది గ్రక్కున దెండనునంతలో ఘన । స్యదన
ము జేర వచ్చి యొకచారుఁడు మ్రొక్కి వినీతినిట్లనుః॥ క॥ అవధరిం పు
ముబిబుధలోకాధినాథ। యిదిగో బలి దైత్య విభుఁడు మిన్నేటిచెంత । దం
డుదిగినాఁడు భండనోద్దండుఁడగుచుఁ । బ్రతిదళంబుగ సేనలఁ బంపువేగ॥
క॥ అని తెల్పుచున్నవేళం । దనునిలుమని యడ్డగించు దౌవారికులం। గను

గొనక ద్రోబ్బు క్రౌంచుం దనుజుం డొకరుండు వచ్చి దర్పమొలర్పన్॥ ఉ॥ ముక్కున గెన్న గుట్టి నను ముందుగ నిడిచి తెమ్మటంచు మా। రక్కసి తేఁడు పంపె వినరా కివిజ్జభ యింక నట్టిబున్। దిక్కులు సూచి నవ్వెడు వ దేవర వైనను గను వెన్కనే। ద్రొక్కెద గాని రమ్మనుచు ముందలఁ బట్టఁగ డంగ నుద్ధతిన్॥ చ॥ హోహోహోయని వేగ లేచి శమనుం డస్త్రాంగితన్ ద్రోయఁగా। నో సన్నోహం బలశాలి నేయనుచు దైత్యుం డుగ్రుఁడై చేరి దా। ద్వ్యాహోభ్యాం తన సీమ సన్నిన మద స్తంబేరమంబోయనం। బాహారాతి హయుండుగా లె జవసత్త్వస్ఫూర్తివమ్మె మ్మచనన్॥ ఉ॥ అప్పుడి దారయంచుఁ ద్రిదశాధిపుఁ డెంతయు నాగ్రహంబుతో। గుప్పున గద్దె డిగ్గి శతకోటి నిశాటుని వ్రేయఁ బూనుఁడుం। గొప్ప విడంగ గబ్బిచను గుబ్బలు గుల్క పదంబు మెట్టియు। ల్పప్పుడు మీఱఁ జేరి శచి చయ్యన నాథుని కేలువట్టినన్॥ చ॥ విడువిడు పట్టి రాకు మలి వేశియటంచును జాతికెంపురా। కడియపు కేలు ఘల్లురనఁగా విదిలించి సుకేంద్రుఁడల్కతో। జడియక పూవుఁబోఁడి బలశాసన దూతను జంపనీతి మే। వెడలఁగ ద్రోయుఁడన్న సురవీరుఁడు నట్లయొనర్చి నివ్వెరన్॥ చ॥ గుణుని ముఖంబు సూచి శతకోటిని నిన్నను మొన్న నోకదా। గురుభుజ శక్తి యుక్తి బలిఁ గూలిచి నచ్చితి నేఁడు వచ్చెనే। వెరపున హెచ్చె నీబలము విక్రమమున్నను సుక్ర సేవచే। దొంకెను వాని తేజమిఁక దుస్సహమింద్ర దొలంగు మీ వనన్॥ సీ॥ రంభోపరంభాది గంగీర పుంభావ సంభోగ సంభూత సంభ్రమములు। శృంగార భృంగాళి రంగాదితుంగాబ్జ గంగాతరంగావగాహనములు। పావకశారావ ధీగిరి వారావతైరావతారోహ గౌరవములు। శాల్ల్రానిలా గోల జాలవర్రాల్య లీలావనాలోల ఖేలనంబు। లేటులు విడజాలకపోక్కద్దె శాక్రంద్రుదాశి। కొడిదిపడి శచిగూడియుర్వి సేరె। నహుషుమ్మాపరాజకదారి యొకంయునింటి। కోడి కోపగముల వేల్పుప్రోడయు సు॥ గీ॥ పరగగల కొద్దిసురలకుఁ బాసిరొనఁగ। జాలువృత్రారియగు రామమూర్జడిస। బలిత మమ్యెవిరోచన ప్రభవ తేజ। మమరగా ధశర స్ఫూర్తి నృపసయించి॥ శా॥ ఈలాగింద్రుసిఁ బోరఁ ద్రోలి బలితానేకా

తపత్రంబుగాఁ । త్రైలోక్యం బటుతేలుపుగ గృహముపత్త్రాపత్ర తాపం బుతో । భూలోకాధ్వర భాగముల్ గొనుచు నంభోజాతసంప్రీతిగాఁ । జాలాజన్నములాచరించె గుణిత్రైయు శాస్త్రోక్తమార్గంబున౯॥ మ॥ తెలుపు న్మూర్తిపు కొల్వుకూటమున నిగ్గాడింగపుంగన్నైఁ । గొలువైయుండె సు రాసురాదులు కేలుమోడ్చి సేవింపఁగా । బలిదైత్యాధినాయకుఁడు వైభవ మొలర్పంబాహు ప్రగ్రహించె । కలనిక్వాణకరాగ్రకంకణ ఝణత్కారం బుతోరంబుగ౯॥ గీ॥ అప్పుడొక చారుఁడేతెంచి యసురనాథ । నీకుజ యమెట్టు మన్నాపనిఖిల జనులు । గొదవవల జెందు హిమగిరి కూటము నను । గంటినొక్కవి శేషంబు గన్నులార॥ సీ॥ అతిఘోర గిరిగహనపద్య మునవతీరంపుచో మేఘంబులోని క్రొమ్మెఱుఁగు కరణి । చలికాలమున నీ లాశయమున నుండుచో కొలనిలో రాయంచ కొదమవగిది । కడగిపం చాగ్నులనడుచక్కనిలుచుచో లలితమాగడిడగలాకజోక । పుడమిఁ బా దాంగుష్ఠమున నెలకొన్నచో బాదులో లేఁగవాగమిాఁట । చిలుక వలెఁ గోవిలవిధానఫలముప్పర్ణ । ములు మెసఁగుచుఁ గొన్నాళ్లు జలము మొ దలు । గ్రోలకిప్పుడు రత్న పాంచాలిలీల । దపమునలిపెడు సురమాత దైత్యనేత॥ క॥ అని విన్నవించినప్పుడె । వినిచిన్నంబోయె దైత్యవిభుఁడుమ దిరో । జనచేసియొకయుపాయము । గన్నిదైత్యులఁ బంప వారు గాని మ్మనుచు౯॥ గీ॥ పరగ నిరువదియైదేండ్ల ప్రాయములరు । విన్నగన్నులు నైజనవిగ్రహములు । గలుగు వేల్పుల రూపము గాంచిదైత్తి । దుచి తవస్త్రాభరణ శస్త్రనిచయమూని॥ అంత॥ గ॥ ఒడనిధి నీపహీసగణ సం గమెఱుంగవు హేమచేతికిం । బడుచు నొసంగి దుర్విషము భగ్నసకిప్ని తినంచు నవ్విదా । పడుచు నొసంగి భగ్గునకు భాసురకేతిగా పింపగాంచపె రిటం । జడిగొననొప్పు సత్తుహిన శైలముమీదికిఁ బోయిరప్పుడు॥ మ॥ చరణాంగుష్ఠము నేలనూది భుజముల్సారించిభూ గేంద్రఘూ । సరితాగ్నిం టాభంచంబుగుడ ఉన్నొంధిం పిమోమె ల్లియం । గరమున్నాచుచు శ్వా వాయువుల నిర్బంధించి యత్యంత దు। స్సహమైనట్టి తపంబు సేయు నదితిన్

ర్పించి వే ్రముక్కు-చున్॥ శా॥ తల్లీ యేలతపంబు చేసెదునవోద్యానస్థలీ
మల్లికా। వల్లీచైత్రము నీదు గాత్రము వనావాసైకపాత్రంబుగా। నీలీలన్నొ
గిలింపఁ నాయమగునే యేపాటిదీనంఫలం। బిల్లీపాటిని జేరు మోసమగును
మ్మాదానవు ల్బూచినన్॥ చ॥ తనువుగృశింపఁ జేయునదీ ధర్మముగాదని
పెద్దలాడఁగా। వినివినియుండి యేటికి వివేకము లేక దపంబు సేయఁబూ।
నిననిను నేమనంగలము నేరము లెంచఁగరాదుగాని యోజనని యభీష్టమొం
దుటకు సాధ్వీలకుం బతి భక్తిసాలదే॥ గీ॥ ప్రాణవిభుభాసి యతిథిసపర్య
ద్రోసి। బంధువులరోసి పుత్రులపలుచఁజేసి। యట్టిడిగ దీసి యిట్టికార
డవిడాసి। గాసిఁజెందఁగ నిందేమి గలిగె వాసి॥ ఉ॥ అమ్మరో నిన్ను బాసి
క్షణమైనను రిక్తగృహంబునందు మే। నెమ్మెయినుండువారమట యెందఱు
గల్గిన నీవు లేనిచో। హమ్మదియేల బోదు మిపుడాలయ సీమకు రమ్ము మావి
చా। రమ్ముడిగింపు మింపుగను రక్షయొనర్పుము దీర్పుమాపదల్॥ క॥ రో
గిదరిద్రుఁడు పరదే। శాగతుఁడుం దల్లిఁ జూచి యానందించు। న్భోగము
భాగ్యము రాజ్య। శ్రీగలవారలకువేఱ చెప్పఁగవలెనే॥ క॥ అనియన్ని వి
విధంబులఁ దెే। ల్పినవినకయున్న బెదిరింపుచున। ద్దనుజులు భీష
ణరోషం। బున నిజదంష్ట్రికలనగ్గిఁ బుట్టించుటయున్॥ మ॥ అమితంబై
యదివేణు వహ్నిగతిదైత్య శ్రేణితోఁగూడద। గ్ధము చేసెన్నత యోజనో
న్నత మహాకాంతార మంతఃకరమా। రమణప్రేరిత చక్రరక్ష నదితిం బ్రా
పింపగదయ్యెన్విచి। త్రమె నిష్కారణ వైరికార్తిహరి భక్తిక్షేమముల్బ్ఫా
వరా॥ మ॥ హరిభక్తాగ్రణి యున్నచోట హరిభాషాధీశరుద్రాదులుం। దు
రదుష్టగ్రహరోగ వహ్నిభయము ల్దూరంబులౌ లక్ష్మి ను। స్థిరయైని
ల్చు విపద్గణౌఘములఁగు దద్దేశంబు కాశీగయా। ద్యురుపుణ్యస్థలకోటికె
క్కు-డనఁగా నొప్పు జగద్ధేయమై॥ క॥ కానందన నెమ్మదికోల। కా
నందము ౕ॥ విష్ణు హంసముసువివే। కానందమ్మున వలిమల। కానందప
మూనునదితి గనియె శుభంబుల్॥ గీ॥ అదితియూరీతి దివ్య సహస్రవర్ష। ము
లునిరాహారయై ఘోరముగ దపంబు। సేయ రక్షోసురేంద్ర దైతేయదాన।

వాళి భీతిలె సురపాళియులరెనంత। సీ॥ కలికిచిల్కలకొల్కి గబ్బిగుబ్బల
గట్టితనమేటించిన యురఃస్థలము మెఱయఁ। గలికి జక్కవపిట్ట కవగూర్పు
విప్పంగ దరమైన గనుదోయి దయదలిర్ప। నసురలచొవంచి యుసురులు
మెసవంగఁ దూకొను నైదుకైదువులుపొదల। నొరపైన కటితటి నొరకు
వచ్చుపదాఱు వన్నెదుప్పటివింత వన్నెమీఱఁ। గమలగర్భకముఖు లిరు
గడలనడువ। జయజయధ్వానముల యోగిజనముపొగడ। గరుడవాహ
నమెక్కి శృంగారమమర। ననుఁమాతకుశౌరి ప్రత్యక్షమయ్యె॥ ఉ॥
పశ్యలలాటజాటతట పాటలసూచితరాగచంద్రస। ద్వశ్యః తోపగూ
హానపద శ్రితవన్నఖతారుఁడభ్రస। దృశ్య శరీరుఁడచ్యుతుఁడు దస్యుఁ
డుగా ముదమంది గస్య పా। దృశ్యవలగ్న యిట్లనినుతించె నిజోచిత వా
క్యవైఖరిన్॥ ప్రాకృతసీసం॥ లచ్ఛిగణాహేయ లలితహాద్ధపదోయ హా
మ్మళోయనళోయ పూయణిజ్జ। ఖయవరాయాణేయ గయరాయరఖయ
ఖయరఖండసిఖయర రయిణియాస। యాసకజణయమ హేసరభయణి
జ్జ దిక్కమజాహతె క్కణాహ। పున్నమయంకళావణ్ణ స్నమందర
ఖేయద్ధరాధార యకిసవణ్ణ। భత్తకామియఫళదాణ పారియాయ। యా
యయాయజణ ఝయయాయాయరూయ।వాసుఁడే యణయాణంద వణ
యణాహ।ణాహతణిజణయహిహ్న రఖహదేయ॥గీ॥అనుచునప్రాకృత చరిత్ర
మైనయదితి। ప్రాకృతోదితవైదగ్ధిఁ బ్రస్తుతింప। బ్రాకృతగుణ వ్యతీ
తుండు భక్తసులభుఁ। డైనప్రహ్లాదవరదుఁ డాహ్లాదమునను॥ గీ॥ మొల
కనవ్వులచికిలి వెన్నెలలుగాయ। గాయమెంతయుఁ బడలేను గాయటం
చు। నతిపవిత్రకరంబున నదితిమేను। నిమిరి నీవాంఛితంబేమి నెలఁతయ
నిన॥ క॥ స్వామివి జగములకంత। ర్యామివి జనములకుజపిత కర్థమొసంగే।
సామివి భక్తులకంతికి। గామివి నీ వెఱుఁగనట్టి కార్యముగలదే॥ క॥ ఐన
న్వినుపించెదనను। శ్రీనాయకమత్తదైత్య సేనలచేనా। సూనులు వనూ
నులైహరి। సూనుప్రభృతులును దలకఁ జూడంగలనే॥ క॥ దితిసుతుల
సంహరింపక। సతులితమైనట్టివారి వైశ్వర్యమునా। సుతులకొసంగు

ము చాలును। దితిజులు నాసుతులుగారె దీనశరణ్యా॥ గీ॥ అనిన నెంతయు
మెచ్చి మాయమ్మవాదు । నదితియనికౌఁగలించి దైత్యారియనియె ।
సవతిబిడ్డలయందు మత్సరములేని । యుపుడె నీసాటిగలరె యీయఖిలము
నను॥ చ॥ తనసుతులంబరాత్మజులఁ దద్దయుఁ బ్రేమ దగన్సమంబుగాఁ ।
గనుగొనుఁ బుణ్యమూర్తులకుఁ గల్గదునందనశోక మింకనీ। తనయుఁడనై
జనించి బలి దర్పముమాన్చి తదీయలక్ష్మినీ । తనయులకిత్తు నీతి నయధ
ర్మవివేకముగాఁగ నావుఁడున్॥ క॥ ప్రతిరోమకూపభాసుర శతపత్రభ
వాండకోటి సాహస్రుఁడ వీ । వతిలోకచరిత్రుఁడ వే । గతిగర్భమునన్ భ
రింతుఁ గమలదళాక్షా॥ మ॥ అనిన న్నీవనుమాటనిక్క మదితీ దైయునన్ రహ
స్యంబు నీ । కు నెఱింగించెద నాదుభక్తులు విరక్తుల్యోగసక్తుల్సుధీ । జన
రక్తుల్పితృభక్తియుక్తులు పరేశ్వాయుక్తులాచారవ । ర్ధనయుక్తుల్సతు
లుచ్చరింతురు నన్మదక్ష్యంబు సాధ్వీమణీ॥ ఉ॥ నీవుసమస్తభూతహితని
ర్మల చిత్తవు పుణ్యశీలవుం। గావున నన్నుఁబుత్రునిగఁగాంచెద వంచును గం
తమాలికన్ । శ్రీవెలయంగనిచ్చి దయచే నభయంబునొసంగి దేవతా ।
సేవితుఁడై వికుంఠపురిఁజేరె సరోరుహనాభుఁడంతటన్॥ గీ॥ అదితియింటఁ
బయోవ్రత మాచరించి । భర్తృసంగతి సౌఖ్యసంపదలఁబొదల । నెలమ
నలె వేల్ల జిగి గర్భచిహ్నలనెదిర్చ। నెలమసలె నెలలుదొమ్మిది నిండెనంత॥ గీ॥
కంజనేత్రుఁడు శుక్లపక్షంబునందు । శ్రవణమున ద్వాదశీ దివసమున విజయ ।
యనుముహూర్తంబునందు మధ్యాహ్నవేళ । నదితికిజనించె వామనుండగు
చునపుడు॥ గీ॥ కురిసెఁబువ్వులవానలు మెఱసె దిశలు। విరిసెఁ గావిరి దుందు
భుల్మ్రోసె దివిని। దొరఁగె గంధర్వగానమచ్చరలయాట। నెరసె జగమునఁ
వేడుకల్మ్రోసెనంత॥ మ॥ మణికోటీరమునక్రకుండలములున్మాణిక్య [illegible]
యూరకం। కణకాంచీకటిసూత్రహేమవసనగ్రైవేయమంజీరము । ల్భోఁ
భోగాభ చతుర్భుజంబులు దగన్భాసిల్లులోకైకర। క్షణునిన్వామనుఁజూ
కస్యపతపస్యాశాలి హృష్టాత్ముఁడై॥ క॥ పటుభక్తిమ్రొక్కియంజలి
ఘటియించి నుతించె వికచకైరవవేళా । నటధూర్జటి చరణకటా । త్కట

ఫణీంద్రానుకార గంభీరోక్తికిన్॥ మ॥ రవికోటిప్రతికోటి తేజము శరద్రాకేందుబింబాస్యమున్। ధవళాంభోరుహలోచనంబులు సుధాదధ్యన్నహస్తాబ్జమున్నవలావణ్యవిశేషముం గల నినుం దర్శింతు ధన్యుండనై । శివముల్గంటి దయా విధాంఘ్రియుగళీ సేవామనావామనా॥ క॥ అనిపొగడ నీవు మెలగు । జనకా మీరందు రెండు జన్మంబుల నేఁ । దనయుండనైతిని మీఁదం। దనయుండనై మీకు వాంఛితం బొనగూర్తున్॥ గీ॥ అనుచుఁ దనరూపు మాటి యవ్వనజనాభుఁ । డర్భకునిలీలఁ గావు కావనుచు బోర । నెన్ని నేర్చితినన్నఁ గన్నచిన్నితండ్రి। యనుచు ముద్దాడుచును దల్లి యక్కఁ జేర్చె॥ మ॥ అలరున్నానెదలంటు గంధము నలుంగందంబు పన్నీటిచే । జలకంబున్నను బొజ్జపాత్రులును రక్షారక్షయుయ్యాలపా। టలుచక్ద్రావుడు లెంతనంతనముఖ్ఖుట్టుంజేసె సృష్టిస్థితి । ప్రళయాపాదికి దైత్యభేదికదితీ భాగ్యంబు దానెట్టిదో॥ క॥ ముజ్జగములుజ్జగింపని । బొజ్జగడల పాదపద్మములజిగి జాళ్వా। గజ్జలు మొరయఁగ పజ్జల। హజ్జలిడుంగుజ్జ తల్లి యానందింపన్॥ క॥ విద్దెము విద్దెమటంచు । న్నద్దియలిరుగేలనూన ముద్దులకొడుకు । న్విద్దెములు సేయు తళుకుం। గద్దరి చెక్కులను మద్దికాయలుగదులన్॥ క॥ ఈసనయనము గల వేలుపు । తపసులు విధిముఖులు రాఁగఁ దనయునకున్ దా । నుపనయనము సేయఁగగ। నృపముని సమకట్టె సకల సంభ్రమమలరన్॥ మ॥ అలరుం దావులు ధూపవాసనలు దూర్వారావముల్పెంద్లిపా। మాణిక్యపు తోరణంబులును గాటంబైన యాపెండ్లిపం । దిలిలో మానులు సుట్టుకొన్నమణివేదిన్ హేమపీఠంబుపై। నలరారెం బిత్రుమధ్యభాగమున మాయావామనుండయ్యెడన్॥ సీ॥ తపనుఁడు సావిత్రి నుపదేశమొనరించె బ్రహ్మసూత్రము బ్రహస్పతి ఘటించె । *జనకుఁడు పచ్చనున్ననిమ్ముంజిమొలఁగట్టె నవనియొసంగెఁ గృష్ణాజినంబు। శంబరధారి దండంబు కేల నమర్పఁ బ్రేమతోఁ దల్లి గాపీనమొసఁగ । పాథోదపదమాతపత్రంబు నవరించె నలినగర్భుఁడు గమండలువు గూర్ప । సప్తఋషులు పవిత్రముల్ శారదాంబ । యక్షమాలిక యియ్యఁ జెల్వొప్పె మిగులఁ। బ్రణతరక్షా

*విచారి సద్భక్తహృదయ । పద్మసంచారి వామన బ్రహ్మచారి॥ శా॥ అక్షీణంబగునట్టికల్మిగల మాయావామనుం డంతటన్ । యజ్ఞేశార్పిత పాత్రగైకొని కులాఖ్యల్సెప్పచున్ మ్రొక్కి-తా । భిక్షాందేహి యటంచు వేదగిరిజాబింబోష్ఠి వెట్టెన్నతే । భిక్షుంబంచల వీక్షణాంచలములం బెంపారు శ్రీనప్పుడున్॥ గీ॥ అంతగ్రమమునశారద యదితిసప్త । ఋషిపురంధ్రులు శచియుదిగీశసతులు । వెట్టుబంగారుభిక్షుంబు బియ్యమద్రి । పగిదిమించె బృహస్పతిభట్లచెంత॥ క ॥ తాలిమిమీఱంగ నెప్పటి । మాలిమితో దేవగురుఁడు మంత్రము దెలుప । న్వేలిమిసేసె మృగాంకుని । మేలిమిగను రక్షయిడె సుమేధుఁడునుదుటన్॥ క॥రతిపతియహితుని సతి భా। రతిజతయై కంకణము లొరయముత్తైపుడా । రతియెత్తిరి వామనునకు । రతిబోఁడులపాటతేట రాలరగంగన్॥ మ॥ పరమేశానపయోజసంభవులు దిక్పాలుల్ప్రియంబొప్పఁగాఁ । బరమాహ్లాదము మీఱ నొండొరులు పైపైనిచ్చుపట్టాంశుకా । భరణశ్రేణులు కేలగైకొని సభాభాగంబునన్నిల్చు సు । స్వరుఁడై దేవగురుండు వీఁడుచదివె న్సర్వాగమ స్ఫూర్తులన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబునఁ గస్యపబ్రహ్మ సకలబ్రహ్మర్షిసమేతుండై తనూజాతు నుపనీతుంగావించి దిగంతరాగతశిష్టజన వ్రాతంబుల నభీష్టమృష్టాన్నంబుల దక్షిణ తాంబూలంబుల సంతుష్టులంజేయుచు మహోత్సవ దినచతుష్టయంబు గడపెనంత॥ చ॥బలి జగదేకదాతయని పల్కుఱుభూమి సుధాశనోత్తము। ల్పలుకముదంబుతోవిని సుపర్వమనోరథ సాధనోద్యమం। బలర మృపావటుండు బలి యాచన సేయుటకై నివేశము । న్వెలువడెనింక నెవ్వరొరు వేదనివారలు వేళవచ్చినన్॥ గీ॥ కురిసెబువ్వులవానలు మెఱసెదిశలు । విరిసెగావిరిదుందు భుల్మోరసెదివిని । దొరసెగంధర్వ గాన మచ్చరలయాట। మెఱసెజగములువేడుక బొరసెనపుడు॥ సీ॥ ఒకవింతహరువైన యూర్ధ్వపుండ్రంబుపైఁ బెట్టినమేధావిబొట్టుదనర । నీలంపురానిగన్నిగలీను సిగగంటు నవరత్నఖచితకుండలములమర । నవమైన కృష్ణాజినముతున్కమేల్మిగ్రొన్న ధవళయజ్ఞోపవీతంబు మెఱయ। ముప్పేటబెనగొన్న ముంజపచ్చ

నిగోచి వెలిపట్టుపంచయు మొలదనర్చ । మణిపవిత్రము దండకమండలు
వులు। గొడుగు పావాలు పాత్రిక బెడఁగుమీఱ । పసపుబూసిన జెంకాయ
పాణిబూని । వామనుఁడువచ్చె బలి యజ్ఞవాటమునకు॥ క॥ కపటవటు
దివ్యతేజఃప్రకాశసంబు । గాంచియప్పుడు విజ్ఞాన ఘనులుమునులు। లేచి
కరములు ముకుళింపఁ జూచి శుక్రుఁ । డసురవలభుతోడ నేకాంతమ నను॥
మ॥ అదిగో చూచితె బ్రహ్మచారివలె దైత్యారాతియే తెంచెన । త్రిద
శాధ్యక్షున కెల్లసంపదలు నెంతే ప్రేమతో నియ్యఁగా । నదితీగర్భమునం
జనించె నితఁడే మర్థించ నీవియ్యఁగా । మదిలో నెంచకు మియ్య నెంచినను
సామ్రాజ్యంబు లేదింకిటన్॥ గీ॥ ఆత్మబుద్ధిసుఖం బిచ్చునంతకన్న । గురువు
సెప్పినసద్బుద్ధి పరులబుద్ధి । కొదవదెచ్చును స్త్రీబుద్ధి కులముఁజెఱచుఁ ।
గాన నాబుద్ధివిని సిరుల్గనుమునీవు॥ మ॥అనినన్ ధర్మ విరోధమిట్లనుటగాదా
చార్య వేదార్థవి । జ్జనులే దేవునకుం బ్రియంబుగ నొనర్పంజూతు రశ్రాం
తమున్ । ఘనయాగంబుల నట్టిదేవుఁ డిట సాక్షాత్కారమైనిల్చి వే। డినఁ
బ్రాణంబులునిత్తుఁ బ్రాణములకంటెన్ హెచ్చుత్రైలోక్యమున్॥ క॥ అఘ
టనఘటనాసామ । ర్థ్యఘనుండీశ్వరుఁ డతండు దలచినకార్యం । బు ఘటిం
పకున్నెయీలో। నఘహారమగు గీర్తిగాంచుటర్హ మునుమీ॥ గీ॥ శిబి ద
ధీచి విరోచను ల్చిత్రముగను । యాచకులకిచ్చి రట యంగమట్టికీర్తి ।
యెఱుఁగలేనట్టి నా దానమేమియనుచుఁ। గుందుచుండుదునదీ దొరకొనదె
నేఁడు॥ వ॥ అనిపలుకుచున్న సమయంబున॥ సీ॥ వివిధదేశాయాత విద్వ
న్నిధఃకృతా లఘుశాస్త్రవాదకోలాహలంబు। సవన తత్తత్క్రియా శంక్య
ప్రద్రష్టు సాధూత్తరార్పణదక్ష హోతృకంబు । మహిపవచస్సత్య మహి
మజ్వాల త్ప్రవర్గ్యక్షీర శిఖిశిఖాక్రాంత నభము । ధూమగంధల వపా
హోమవేళా సర్వజన క్లిప్త కరతాళ సంకులంబు । ఖదిరబిల్వాదియూప
యుక్తంబురక్ష । పశుపక్షీంద్రచయాన విభ్రాజితంబు । నగుచు మించు
బలీంద్రుని యశ్వమేధ। యాగశాలకువచ్చె మాయావటుండు॥ శ్లో॥ దదా
తులక్ష్మీం తవలోకనాథో । వశంగతేంద్రస్య జగద్ధితస్య ।, సంప్రాప్తభూ

యస్సుత లాభతాంచ। భవాన్వదాన్యోసిం బలేసురాణాం॥ క॥ అనియు
భయార్థంబులదీ। వసతోఁ డెంకాయయొసఁగ వామనుచేఁ గై। కొని బలి
వటుని వరాసన। మునునిడి తగనర్ఘ్యముఖ్య పూజలొనర్చెన్॥ క॥ ఒన
రించిధన్యమయ్యెం। జననము పుణ్యుండనైతి సఫలమొదవెన్। నినునే
వించితిగావున। ననఘా నీవాంఛదెల్పు మదిచేకూర్తున్॥ వ॥ అనిన దం
భ డింభకుఁడిట్లనియె॥ సీ॥ చక్రపాణి జయించి సకలలోకము లేలె ఘన
శక్తిని హిరణ్యకశిపుఁడాది। గణనీయసకలసద్గుణరత్నరాశియై యలరా
రెఁ బ్రహ్లాదుఁడందు వెనుక। ద్విజవేషములదన్ను వేఁడువేలుపులకుఁ దను
నొసంగెను విరోచనుఁడు మున్న। గరుడవాహనుప్రీతిగా శతక్రతువులు
చేసినాఁడవు సర్వతేజివగుచు। ననుచువామనుఁడెంచియో దనుజనాథ।
తపముసేయుటకైఁ బదత్రయధరిత్రి। నడుగవచ్చితి యోగ్యుఁడ నంతమా
త్ర। మిచ్చియంపింపుమనిన బలీంద్రుఁడనియె॥ మ॥ అనఘా కల్ప మహీ
రుహోత్తమముఁ డాయంబోయి కారాకులెం। డినజాడన్నను నేమివేడి
తివికంటే నాదు సామ్రాజ్యముల్। ధనము ల్ధాన్యములుం దుకూలములు
రత్నంబుల్ యథేష్టంబుగా। నొనగూర్తున్గొను నన్ను వేఁడు జనుఁడన్యున్వేఁ
డఁగాఁ జెల్లునే॥ వ॥ అనినఁ జతుర వచనరచనాపటుండగు కుహనావటుండి
ట్లనియె॥ చ॥ అడిగినవారిఁజూచి నభయంపడి వెల్వెలఁబారుమోముతోఁ।
జడియక నాదరింపుచుఁ బ్రసన్నుఁడవై యభిలాషమేమియం।చడుగుచుముం
దుగానడిగినందుల కెచ్చుగనిత్తునంటివి। యెడ నినుఁబోలుదాతగలఁడే త్రిజ
గంబుల నెంచిచూడఁగన్॥ మ॥ అమరారీశ్వర బ్రహ్మచారులకు రాజ్యంబేలఁ
గాంక్షించుమా। త్రముభూమిందయ సేయుమేఁ దప మొనర్పంబోయెదన్స్వ
ల్పదా। నము చేనేమిఫలం బటంచనకు నానాదానముల్పాదమా। త్రమహీ
దానముఁబోలదందురు సుమిత్రార్థంబులింకేటికిన్॥ ను॥ అవనీదాన మహత్త్వ
ముం దెలియలే రంభోజగర్భాదులు। న్వివరింప న్వినుపత్కుటుంబినికిఁ బృథ్వీ
దానముంజేసిన। న్భవపాశంబుల బాసిమోక్షపదవిన్బ్రాపించు హత్యాది
పా। పవిముక్తుండయి యెట్టి మూర్ఖుఁడును చిత్ప్రావీణ్యమేపారఁగన్॥

గీ॥ విప్రవరునకుఁ గూర్మెఁ దు విత్తనముల । నేలయొసగిన ఫలము వర్ణింతు వి
నుము । లోకపావని యగు గంగ లోనఁ ద్రిదిన । మజ్జనము సేయు ఫలమగు
మనుజులకును॥ క॥ చెలఁగుచు నిర్ధనుఁడు విత్తన । ములనేల కుటుంబి కొసఁగు
పుణ్యాత్మునకు । న్గలుగు శతహయమేధం । బులు గంగా తటిని జేయు పూ
ర్ణఫలంబుల్॥ ఉ॥ పృథ్విని విత్తనంబులకు భూమి వసిష్ఠున కియ్యఁ జాలు
వా । పట్టపుదాతకుం గలుగు పంకజనాభు పదాంబుజంబునం । బుట్టిన యేటి
చెంత పరిపూర్ణముగా హయమేధ మాదిగా । నట్టి మఖంబులు న్శతసహ
స్రములు ఘటియింపఁ బుణ్యముల్॥ క॥ కలదొక యితిహాసం బం । దులకు
న్వినుపింతు వినుము దురితము దొలఁగు । న్గలుగును భూదాన ఫలం । బలఘు
తరంబగు ముద్రిభువ నైకవదాన్యా॥ సీ॥ మును బ్రహ్మకల్పంబునను భద్రమ
తియను విప్రోత్తముఁ డొకండు వేదశాస్త్ర । నిపుణుఁడు గలఁ డాతనికి భార్య
లార్వురు నందను లిన్నూటనలువది గురు । గలర తఁడత్యంత కష్టదారిద్ర్యుఁడై
కుడువఁ గూడును గట్టఁ గోకలేక । వగనొంది వేసరి సనుమతి దానంబు గా
వింప కీలేమి పోవదనుచు । గోరి కౌశాంబిలోనను ఘోషువలనఁ । పంచహస్త
వనిఁ బ్రతిగ్రహించి విష్ణు । భక్తున కొసంగి సకల సంపదలఁ బొదలె । వెనుక
మోక్షంబుగనె నింటి వేబలీంద్రా॥ గీ॥ కానభూదాన మొనరించు కంటె నధిక ।
మైన దానంబు లేదు నేనడుగ నట్టి । పుడమి మూఁడడుగు లొసంగి భువన మహిత ।
యశము బుణ్యంబుఁ గైకొను మన్న నలరి॥ శా॥ హేమాత్మాధరను స్థిరుండు
బలి దైత్యేంద్రుండు వింధ్యావళీ । వామారత్నము రత్నకుంభ జలము ల్వంప
న్నృపా వామన । శ్రీమత్పాదయుగాభిషేచన మొనర్చె న్బ్రహ్మరుద్రాదు
లో । హా మేముం గనలేని కీర్తిఁ గనె దైత్యుం డంచు గీర్తింపఁగన్॥ క॥ శ్రవ్యా
ద విభుఁడు వామన । దివ్యశ్రీపాదపద్మ తీర్థంబు శిర । స్సేవ్యము గావిం
చి బుధ । స్తవ్య మతిని ధారబోయు సమయమునందున్॥ గీ॥ వామనుఁడు దద
ర్భృంగిండిలో వారిధార । కడ్డమైయున్న శుక్రుని యక్షిఁ బొడువ । మిట్టిపడి క
న్నుపోయిన లోఁగఁబోయె । ననుచు నడుగుచు చేసాచి యడుగుటయును॥
క॥ క్షమ మూఁడడుగులు బలియు । తమ భక్తి నొసఁగె నతఁ బూలంగొ భవ్య

మహాంసంప్రదదేదం । నమమ యనుచు ధారవోసె నలినాక్షునకుఁ॥
మ॥ పెరిగెన్వామనుఁడంత దంతిపొడవై పృథ్వీధరంబంతయై। శరదంభో
రుహమిత్రశీతకర నక్షత్రగ్రహస్వర్మహాః స్ఫురితుండై జనలోక మవ్వలి జ
గంబు న్సత్యమున్మించుచున్।హరిసత్యంబులు నిండి మెండుకొనె నత్యాశ్చ
ర్యమేపారఁగన్॥ సీ॥ పద్మరాగప్రభా భాసమానకిరీట మరవిందజాండక
ర్పరమునొరయ । శతయోజనాయత శతపత్రపత్రజైత్రమ్ములైన విపుల
నేత్రములు మెఱయ। పరిపూర్ణ చంద్రబింబ సహస్రవిస్మృతంబగు మోము
మందహాసంబు దొరయ। తతదిగంతవ్యాప్త తతబాహువులు శంఖ చక్రా
దివివిధశస్త్రములు నెరయ। కనదొనలు నక్రకుండల కౌస్తుభములు। వైజ
యంతియు లక్ష్మి శ్రీవత్స కాంచ । నాంబరమునొప్ప బ్రహ్మాండమనెడు భ
రణి । కస్తురియుబోలెదగె త్రివిక్రమవిభుఁడు॥ మ॥ హరి యీరీతి త్రివి
క్రమాకృతిని బ్రహ్మాండంబునన్ నిండియా। వరణాంగంబుల సర్వలోకము
లుమించన్ బ్రహ్మరుద్రాది ని। ర్జరులగ్గింపగ నందముఖ్య సుభటవ్రా
తంబు సేవింప దు। ర్భర తేజంబున రాజిలన్ బలికృతార్థంమన్యుఁడయ్యెన్
మదిన్॥ అంత॥ శా॥ వినుఁడో హో జనులార విష్ణుఁడొకఁడే విశ్వాధికుండా
ద్యుఁడున్।కనుగొన్నారె కదా మహామహిమ మింకన్ భక్తితోఁ గొల్వుఁడీ।
యనుచుం జాటుచు జాంబవంతుఁడు సముద్యద్భేరి మ్రోయించుచున్। వినరా
దిర్వది యొక్క మార్వల గొనెన్ విష్ణున్ విరాడ్విగ్రహున్॥ మ॥ అరవిం
దాయతనేత్రుఁ డంతట నతుల్యంబైన త్రైవిక్రమ। స్ఫురణన్ మించ పదాం
బుజంబొకటిచే క్షోణిస్థలిం గొల్చి యం। బరమార్గంబున నొక్కయంఘ్రి
నిడ తత్పాదాంబుజాంగుష్ఠశే। ఖరదివ్య న్నఖరంబు సోఁకి పగిలెన్ కంజా
తజాండంబొగిన్॥ గంగావతరణవచనము॥ ఈక్రమంబున త్రివిక్రమ ప్రసారి
తవామచరణాంగుష్ఠ నిష్ఠురనఖర శిఖావిఘటిత బ్రహ్మాండ కరండోపరిజని
తరంధ్రనీరంధ్ర నిరర్గళమధుర శిశిర పాండుర లఘుతర ప్రభావాభరణబ
హిరావరణ వారిపూర్ణంబు యోగిమనసికమల సంతత సంభరణంబును
లక్ష్మీకుచ శాతకుంభ పూర్ణకుంభ సంభావిత నవపల్లవాచరణంబును

నగుహరిచరణంబునం దొరఁగి రథాంగధరపదప్రక్షాళనంబున నత్యం తతర ప్రభావంబును లోకైక పావనంబును బ్రహ్మహత్యాది పావనోదకంబు నగుచు నప్పావనోదకంబు కంబుధరచరణాంబుజ మకరందంబు చందంబున నంబుధరవర్ణపదనఖ సాంద్రతర చంద్రికలయందంబున దనుజారిపదంబు దిగజారి గగనాంతరమాన సూనమాలికల పోలికఁ గలయు త్రికలకంఠ కంఠకా కంఠమాలికలనీల నాళీకాళివారిజాల జాలంబుల బహుధారారూపంబులై సత్యతపోజనమహస్స్వర్లోకంబులఁ బ్రహ్మ బ్రహ్మర్షి సనకాదియోగీంద్ర నైష్ఠికధుర్యసంఘంబులు ప్రస్తుతింప నిరానందనస్ఫుత స్నాతాంతగృహీత కమండలూ పరిపూరితంబులై గానమానగంధర్వ గజరాజ గామినీగాన శ్రవణస్మేరాంగనగర చంద్రశాలికా కాంతిచంద్రకాంత నిరంతరప్రవజ్జలధారానుగతంబును పరిసరహరిహయనగరవర మరకతమణిమయ భవనను రుచిర రుచిరచిత శైవాలవలికావల్లికంబును సలనిశాటవాటన పటు పుటభేదన నాటకశాలికా నటనటనస్పారి కుటిలాలకాపటపుట కరత్కటక మురజ వాదిత్ర నాదాచ్ఛాదిత వలభి పతనఫేణా ఘుళఘుళారావసంకులంబును నందనవనపాదపవిటపసంసక్త నిజసలిల కణ ద్విగుణిత కుసుమ జాలకంబును విస్మయాకుల ప్రేక్షమాణ గీర్వాణముగ్ధజలజేక్షణా వీక్షణస్నిగ్ధ సోసూచ్యమానవలమాన విమాన వితానంబును నిర్మలభర్మనిర్మిత వర్మ హర్మ్యప్రాంగణ మాణిక్య వితర్దికాశయానానాయక ప్రార్థ్యమాన పురుషాయిత కళికానుకూల లజ్జాకుల సభ్రూభంగవిలాస విలోకనోత్క్షిప్యమాన మానవతీ వేణికాపృష్ఠాకర్షణ విశ్లథతరళితః పతిత సహాగతమౌక్తిక సూచక తత్తత్పురహూతకలధౌత శృంగారసౌధ శృంగాహతోత్పతిత జలబిందు సందోహ కందళితమందార కుసుమకోరకాలంకృత నికటతట కంచుక కేళికానందబృందారక సుందరీ చికురభారంబును సురచకోర లోచనారతిశ్రమహరణ నిస్తులతరమందానిల సందానితశైత్యంబును చారణస్తూయమానంబును కిన్నర గేయమానంబును నిజావలోకనసమా ప్రసంచితసుకృత [illegible] ప్రార్థ్యమా

నంబును నమరావతీ పురవర పరిఖాయమానంబును జల కేళికాలోల దివిజకులపాలికాపాళికా కుచపాళీ కాశ్మీరపాళికామనియ్యక తదీయ సౌర భ్య ఘుమఘుమాయ మానంబును శంఖబుద్బుద వజ్రమౌక్తిక కుముద ఫేన ఖణ్డకరకాయిత తారకావారకంబును నిజనైర్మల్య నిర్మృష్టనిష్క- ళంక మృగాంకమణ్డల గళత్సుధారస ధారాసధారా సంవర్ధమా నంబును గఙ్గోపరిభాగీరథీతపనవిస్మితా నూరుసారథి స్తవనియంబును ప్రణయ కలహ దూరస్థిత నిజనీరధారాసిక్త మృదులాంగ సంసక్తదుకూల చేలాం తరపరిదృశ్యమాన కుచలి కుచనితంబ బింబరంభోరువిజృంభ మాణావలో కనోత్సుక నాయక దత్తనూతన వసనయాచమాన వైమానికమానినీ జనజనితసీత్కార మానితంబును నవర్ష వర్షప్రవర్షనిదర్శకవలాహక పద మోముచ్య మానంబును ననమయ సమయన్నిజజలబిందు తుందిలచా తకవ్రాతంబునగుచుం దేరగంటి దారకు వెరచి తనతనయువరుణుని యిం టడాఁచి వెలవెలనగుచు మంచుమల నేమంచు గట్టులకుఁబట్టంబు గట్టెన ని నలుజడ్డిగంబుల బిడ్డనొడ్డారించి బొడ్డుతామర దొడ్డవేల్పు పుడమిచ్చాల్పు లకు నేలికపుగమ్మని కమ్మని కుందనంపుజిగిని దన తేజంబు మెఱయించు జేజే లవిడివట్టున కభిషేకంబుచేసిన తెఱంగున పసిఁడికొండ తుదను బదివేల యోజనంబుల పరపున నున్న యన్నలువ పట్టణంబునఁబోరునందొట్టి పట్టు సాలక నలువ నలుమోమునందు వెడలునలుతొలి పల్కులనలువున నలువా కిళ్లనఃబదెఱంగులై వసౌకసారాది దిక్పాలకపురంబులొరసికొని వెలువడి తినవడిబెండువడిబెడబెడమని దొల్లిపడు పెదపెదగుండ్లచప్పుడులకులుకుచ ప్పుడు లేడనేడపర్వలిడుజంట నలుహజ్జలమొకంబుల నెఱుఁగకతోడంబరచు తెరవోరిమొకంబులఁగాన వెనుతవులు గౌరుతోడ నరుగు మువ్వన్నె మొకం బుల నంటిపాఱు నొంటికాండ్రనందునంబడు దున్నల పిఱుందంజను నెలుగు లబలగంబునకు చంగుచంగునం దాఁటు కన్నెలేళ్లకందంద నడ్డంబగుచుఁగో నలఁగోనజిగురువిని కేళ్లం జేలుచు నదరుపాటునంజూచి యదరిపడిలేచి తమ తమక్రొత్తిచ్చు నియమ చెఱుఁగుల చెంగావుల గటీతటంబుల నొకకొంగున

చ్చినమునుగోటి తాఁకలంజిలుప చిలువ నెత్తురులుగ్రమ్ము గుత్తంపువలిగుబ్బ
చన్నుల నొక కొంగునవరించి యుగజాఱు క్రొవ్వెదలు పువ్వులవాన గురి
యఁగానుజడియ బెళుచూపుల బెగడు కోడెజేడెసలబిత్తరంపుయూర్పుల
మృగనాభిపరిమళంబులు గుప్పళింపుచు బలితంబులై మెలఁగు గిలుకు మట్టె
యల రొదలతో గడలకుంజని మును తాము కడలనిడిన తొడవులం
దా లోఁగొని నర్పితంబులు సేయు నెయ్యంపు కర్పూరగంధులనేర్పులకు నగు
చుతచ్చనలాడు బృందారక కుమారుల మందహాసరుచి కందళంబులతో
నందడింపుచు ప్రస్రవణఝర్ఝర నిర్ఝరంబులం ప్రవృద్ధంబగుచు గిరీశా
లింగనసంగత కుంకుమపంకంబున బొంకంబగు నకలంక ధాతురాగంబుల
జాలువాఱుచుం గమలకల్హార కైరవ కువలయకోకనదాది కుసుమ సౌరభ
లోభ చంచల చంచరీకచక్రాంగ చక్రవాకఝంకార క్రేంకార చంకనత్స
రోవరంబుల గళింద కన్యకా సరస్వత్యాదినదుల నెచ్చెలులం బోలె గల్పు
కొనుచు వాహంబు తెఱంగునం దుముకుచు వజ్రశైత్యంబునం గొండలం
డెగబాఱుచు మతంగజంబు భంగిఁ గర్పూరకదళికా కాంతారంబుల భం
గింపుచు భూవల్లభులేవం బ్రతికూలతరుల నిర్మూలింపుచు పతిత తరు శాఖ
లనున్నతంబు జుట్టుకొను ప్రవాహాగతసర్పంబుల కుత్తుకలు రెండుచేతులం
గట్టిగాబట్టికొని బిట్టులిక్కి చూడంజాలక మార్గోగంబులుబెట్టు శాఖామృ
గంబులంగని కిలాకిలనగుచు మార్గగండోపలంబులపై వసియించు చెం
చుమించుబోఁడుల వెనకమగ్గుగావచ్చి యదరుపాటున భుజంబులువట్టిత్రో
యు తెఱంగున వెంపించు చెంచునాయకుల నదలింపుచు గడువడినదరు బెడ
బెడలకుబడిసి కడలకునిగుడ నక్రోండగుండులంబడ దివియుచుదను గనుం
గొనవినిన నంటిన సీకరములు సోఁకిన పై తెమ్మెరలు దొరసినమాత్రంబు
భూతప్రేతపిశాచ శాకినీఢాకినీ బేతాళకూశ్మాండాది గ్రహంబులు దమతమ
విగ్రహంబులుమాని మానితవైమానిక రూపంబులుపూని ధగద్ధగితమణి
గణస్థగిత కిరీట కటక కేయూరహారాది సురుచిరాకల్పంబులు కల్పప్రసవ
దామంబులు కనకాంబరంబులు దివ్యచందనానులేపనంబులుం రతిమనోహ

మనోహర మనోహరాకారంబులుం గలిగి దివ్యతర తేజంబులు నిగుడ దెగ
బారెడు కీల్జడలుం దొగరేని నగుమొగంబులు బెగడు బెడిసలం బోలు
వాలుగన్నులు నిగనిగని జిగిమోవి మానికంబులు మగరాలనేలు పలువరు
స బిగి గుబ్బచన్నులు మృగరాజమధ్యంబులు చిగురుటడుగులుం గలిగి చిలుక
తేజివజీరుని చిలుకుటమ్ములు ముద్దుజిల్కు తెరగంటి చిల్కలకొలుకులు
పెనవేలుగొల్వ భాసమాన రవికరావమానకరణ దురభిమాన మణిమయ
విమానారూఢులై యచ్చరమచ్చకంటు లిరుకెలంకుల నకలంకరత్నకంకణ
క్రేంకారమ్ములొలయ వింజామరములు వైవ రంజిల్లుచు నంజలిబంధముల
తో నుతులు సేయుచుం గొంతదవ్వు వెంబడి నిగుడి దివంబునకరుగ నట్టి
క్రమంబుననే నిజసలిలాకృష్టధరాతలపురాజనసాంతర స్పృష్టశరీరనరకని
విష్టదుష్టజనంబులు యమానుల కాశ్చర్యకరులగుచుం బుణ్యలోకంబుల
కేగ సకలపుణ్యనదీనదంబుల దురితాపహ కీర్తిమూర్తి భవించి తన్నుం జే
రు తెఱంగున రంగగుచు జక్రాంగంబులు ప్రవాలనినుం గనుంగొను జనుల
యందు వసియింప కుండం జేసితి వింక మాకు గతియెయ్యదియని తత్త్వజ్ఞుల
పాపంబులు రూపంబులు గైకొని తాపంబున మొరలువెట్టునట్టి తెఱంగున
రోలంబజాలంబులు ఝుంకారంబులు సేయ తరంగ తరంగ మృదంగరం
గధ్వానంబులకుం జెలంగుచు బెళుకుబిత్తరికొండె బెడిసలు మత్స్యపుటం
బులు వైవం బ్రవాహవేగంబునం బొందువడి తోడనడరు పెద్దపెద్దకొండల
గండూపలంబుల మొందున నిండుకొనియుండు మకర నక్ర గ్రాహకర్కట
కాది జలజంతు సంతానంబులు వెలయుం దీరంబుల నిల్చి పుణ్యపురంధ్రీజ
నంబు లెత్తుముత్తైపుహారతుల తెఱంగునం జెంగల్వలవలగొను సుడులుం
బెడంగు సూప సంపన్నులగు జనులు భక్తిపూర్వకంబుగా నొసంగు పట్టాం
శుక మణిభూషణంబులన లోపల వెలికినడరు మౌక్తికంబుల నిగ్గుల బుగ్గ
లగ్గలముగ దత్తత్పౌరజన సమర్పిత రథదీపంబులకు వెలుంగు లొసంగు
ప్రవాహాగత భుజంగపుంగవ ఫణారమణీయమణిగణ ప్రభలొసంగ
సమలాంఛన కాంత కమలాకాంతాభిషేకంబునకుం బతె జలవేదండ షండం

బులు దుందుంబులై త్తె సహస్రప్రదేశంబుల నాశుకవితర్దీతి నతిత్వరయుగ్మంబుం బ్రతిహతస్థలంబుల నభిమానిజనయాచన చందంబున మందంబగు కీలనచిత్తులకుం దొలంగి చను సజ్జనుని తెఱంగున గగనంబునకుం దొట్టు గట్టుల గెడగల్గుచు దూష్పన శీతాభిదానంబున నభిరామలీల మొరయు మేరుకీమల కేసర కేసరాచల గంధమాధనవసుంధరాచల భద్రాశ్వవర్ష మార్గంబున పశ్చిమంబున చక్షువను పేర లోలమాన మీన కటాక్షంబుల సుపర్వాశ్చర్యకర మాల్యవన్మాల్యవద్భూధర కేతుమాల వర్షంబుల సరణిని యుత్తరంబున భద్రాఖ్యను స్మరణశీల భద్రప్రదయగుచు నభ్రంకషశృంగశృంగవత్పర్వతోత్తర కురుదేశపదంబున దక్షిణంబున నలకనంద నామధేయంబున పదనారవింద నందద్విశ్వంద్వాలకయై గగన సంచరనిక కమలాయమాన హేమకూట హేమకూటభూధర భారతవర్షపదవిం బ్రవహించి దిక్కూలముద్రజనముద్రవాతూలలోలకల్లోల కోలాహలంబవార్యతూర్యఘోషంబులై మొరయ నార్వాగ్నిసాక్షియై వెలుగం బ్రతిరవణ ద్విజకలకలంబు మంత్రకులంబులై మించ గలకంఠికాగానంబులు పెండ్లిపాటల నీటుసూప విష్ణుధారాదత్తయగు గంగానదియు దరంగిణీరమణుండును వెలయను తెరకిరుగడలనిలిచి బుద్బుదపులకాంకుగములు గువలయనయనవికాసంబు గుమ్ముదప్రభామందహాసంబునుం జెలువొంద నొండొరులునుం దరంగహస్తంబుల శీకరమౌక్తికంబులం దలబ్రాలువోయుచు నన్యోన్యమీనవీక్షణంబులుం దారసిల గలసి జలనికరవీచికాన్వితమౌక్తికవిద్రుమాదిమణిమణ్డిత శైవాలవల్లికాకాసమణి రమణీయ మంగళసూత్రాలంకృతకంబుకందరయగుచు బవమాన విప్రకులంబు భృంగాశీర్నినాదంబులతో పెళ్లా వనకుసుమ కేసరాక్షతంబులు వధూవరులపైఁజల్ల కరకమల భ్రమరమాలికా కౌతుకబంధుండును ఫేన దుకూలచేలుండును బహుళతరంగోర్మికా బంధుసను తదీవనేరుచ్యమాన రుచ్యావమానరుచ్యకుసుమ విసర శేఖరుండును నగు రత్నాకరవరునకు నర్థాంగలక్ష్మియై యుబ్బించుచు సుఖకేళీవిలాసంబున జెలంగెనంత॥

సీ॥ పద్మలోచనుం జెప్పె బ్రహ్మచారి। వేషమునను న్న గస్త్యుగౌని విప్రజాత్రి।

ముఖ్యదైత్యులు దనుజేంద్రు మోసపఱచి। సిరిబుహరియించె హరియంచు
గెరలియుపుషు॥ మ॥ వలదంచుం బలిదెల్పినన్వినక గర్వస్ఫూర్తిగర్జింపుచుం।
బళియార్బ ప్రభలన్హరింబొదవ జాగ్రత్ఖడ్గవిద్యుజ్జ్వ। లజ్జ్వలనజ్వాలకలాక్ర
మించెనుదిశక్చక్రంబులోఁబెక్కుమ్మడిన్। దళమయ్యె న్శరవృష్టితోఁదొరిగెశ
త్రవ్రాతనిర్ఘాతముల్॥ శా॥ ఆలో నందసునందముఖ్య హరిసైన్య వ్రాతపా
తూలముల్। తూలించెం దనుజాభ్ర జాలములదోస్త్రో మాధవానుజ్ఞనా। వేళ
న్వారుణపాశబంధితునిఁగావించె న్వదాన్యున్బలి। న్శ్వ్రశ్వాహాఁసమస్తదేవ
తలుహాహారావముల్ చేయఁగన్॥ ఉ॥ కట్టినకట్టుగాక హరికట్టడఁజేసిన నే
లుమున్నుగా। గట్టక వెన్క నేమిటికి గట్టె విహంగ వరేణ్యుఁడిట్టులిం। కెట్టు
నమస్కరింతు హరి కేనని కన్నులఁమ్రొక్కఁగాని యీ। కట్టునకింతయైనను
విచారము సెందఁడు దైత్యుఁడత్తరిన్॥ క॥ ఆయౌదార్యము ధైర్యం। బాయా
స్తికబుద్ధిఁజూచి యాహాయనుచున్। వేయువిధంబులసన్నుతి। సేయుచుఁగ్ర
నుగొనిరి దనుజ శేఖరు దివిజుల్॥ గీ॥ అంతఁజిరునవ్వుతోడ మాయావిటుం
డు। దైత్యపతిజేరి యోయి వదాన్యచరిత। యవనిపాదత్రయము నిత్తునం
టివేది। కడమపాదంబునకుఁజోటు గలదె చెపుమా॥ క॥ ఇచ్చెదనని యాకు
న్న। న్వచ్చుంబాపంబు రౌరవంబగు నీకనీ। యిచ్చుయ నన్వినిమరుదను।
హ్వచ్చక్రేశ్వరుఁడు బల్కె నెంతయుభక్తిన్॥ క॥ లేదన నేటికియిచ్చెద।
నాదుశిరంబునను నిల్పు నలినేక్షణ నీ। పాదాబ్జము నేనంబ్రహ్లాదునివలె
సుకృతి నగుదు నను సమయమునన్॥ ఉ॥ శ్రీదనరన్విశాల కటిసీమధరించిన
హేమచేలము। న్మేదుర మేఘమేచకసమిద్ధ చకచ్చకితాంగముంబతం। గోద
యురంగదంబుజదళోపమలోచనముల్చెలంగఁ బ్రహ్లాదుఁడు వచ్చె నారట
విహంగతురంగుని రంగెసంగఁగన్॥ గీ॥ వచ్చితనుజూచి బంధంబు వలనవినుతి।
సేయలేమికి దనలోన సిగ్గువడుచు। గన్నుగవ నశ్రుధారలు గ్రమ్మనున్న బలిని।
గాంచి హరిజూచి పల్కె నిట్లనుచునపుడు॥ క॥ సురపద మేటికి యొసఁగుము।
చరణాంబుజ భక్తి దైత్య సామ్రాజ్యంబు। న్హరి యిచ్చి మేలుచేసితి। కరు
ణింపుము బాధముక్తుఁ గా బలిని హరీ॥ వ॥ అనిపల్కు సమయంబున॥

ఉ॥ వల్లభుఁడిట్లు కట్టువడువార్త చెవింబడ గుండెఝల్లనం। దలడమందియర్ఘ్యను జపత్నియు పల్లవపాణిచెక్కులం। న్వ్రేల్లిడ కట్ట నశ్రువులు వెల్లువలై బోవ మొగంబు నమ్మనే। చెల్లి యిదేటులయ్యె నుచు హరి జేరి సమస్కృతి జేసి యిట్లనున్॥ గీ॥ నీకుఁ బ్రియముగ దానంబు నిచ్చువారు। మోక్షమందఁగ పురుషార్థముల నొనఁగు। నీదు కేల్క్రిందు తన కేలుమీఁదుగాఁగ। దానమొసఁగిన బలికి బంధంబుదగునే॥ క॥ విడుపింపుము విను రాజ్యం। బడుగము నీవలయువారి కర్పింపుము మే। మడవుల నుండెదము కనీ। యడుగులు మదిఁదలఁచికొనుచు నార్తశరణ్యా॥ మ॥ అదైన్యంబున విష్ణుపాదతనయై ప్రార్థించు విద్యావళీ। వనితారత్నము జూచి యేచిన దయ న్వాణీమనోనాథుఁడో। వనజాక్షా బలిబంధనం బితఁగ నే పాలింపుమన్నట్లు గా। జ్జనకుండిట్లని యెంచు దామధురవాచా వీచివాచాలతన్॥ గీ॥ ఎవ్వని ననుగ్రహింపనే నిశ్చ నెంతు। వాని సంపద హరియింతు వనజగర్భ। యటులగావున బలిభక్తి కాశ్య మెచ్చి। యిటులనై కొంటి సంపదలెల్ల నేను॥ వ॥ అనిపలికి బలికిట్లనియె॥ క॥ వినుము విరోచననందన। ఘనుఁడవు నీ వన్నిటన్ జగంబుల నీతో। నెనయైన దాతగలఁడే। తనరారి త్రిభువనైక దాతయనంగన్॥ గీ॥ బాళిమనువేళ దేవేంద్రపట్టమునను। నిన్ను నిల్పెద నందాక నీవుసుతల। మందు వసియింపుమనుచు ప్రహ్లాదుఁగూర్చి। దనుజసేనలతో నంపె దైత్యవిభుని॥ గీ॥ కడమయజ్ఞంబు సమదృష్టి గలిగి నిర్వ। హింపు శుక్రయటన్న నుపేంద్రుజూచి। నేకదృష్టి నినే నిర్వహింతు స్వామి। కరుణ చేనంచు వల్కె నా సురగురుండు॥ మ॥ వనజాతాక్షుఁడు మాటమాత్రముననే వైరోచనశ్రీలనై। కొని యీరీతి జగజ్జనుల్ పొగడఁగా క్షోణీధరారాతికి। చ్చిన బ్రహ్మాదు లుపేంద్రుగా హరి శుభశ్రీసాంద్రు దేవేంద్రునిం। ద్రుని గా పట్టము గట్టి రెల్లరకు సంతోషంబు వాటిల్లఁగన్॥ క॥ అదితియు గశ్యపుడెటువలె। ముదమందిరొ నెటుల జెలఁగె ముజ్జగములు నా। భ్యుదయం బింద్రోపేంద్రుల। పొదలింపఁగ క్లేశలేశము నులేదయ్యెన్॥ ॥ పనగదాదండంబు గైకొని యిందిరా కాంతుఁడు వాకిలి గాఁచియుండఁ। దనుజులోగాని యుదయిలయుగ తినగాన్ను సనిం ట్ల చక్రిం

బుపంపుసేయు । నేకార్యమునకైన లోకపాలాదికు లనిశంబు దనుబుద్ధి
యడిగికొనగ । లలితరూపవిలాస లావణ్యవతులైన కన్యకామణులూ
డిగములుసల్ప । స్వర్గలోకంబుకంటెను శతసహస్ర । గుణములెక్కుడుగా
గల్గి ప్రఖ్యాతికెక్క । సుతలమున నేడు నున్నవాఁడతులకీర్తి । చక్రిమతవర్తి
బలిదైత్యచక్రవర్తి॥ మ॥ ఇలలోఁ జీఁకటిగల్గు దెల్పుదురదే యిందేల లేదం
చు ము । గ్ధలు వేడం జెలులార మీముఖరుచిం గన్పట్టగా లేక కొ । ప్పులలో
డాగె నటన్న కుంతలసుమంబుల్ దీసివిచ్చౌరుచిన్నలు పైఁ దోచని వేయనం
బతినగున్ దైత్యేంద్రవాసంబునన్॥ మ॥ జలకేళీ సమయంబులం గలగి
పో చక్రంబులందోలెనో । లలనా నీనగుమోముచందురుని లీలంగాంచిత్తే
యున్నవి। తలుపింటింగద చంద్రుఁ డెవ్వఁడొకొ నాథా దెల్పుమంచన్న కెం।
పులగుంఁదంబున దన్ముఖాంబుజము జూపుం వల్లభుం డచ్చోటన్॥ మ॥ అతి
పాత్రంబగు పద్మనేత్రునకు నత్యౌదార్య లీలాప్తిచే। క్షితిదానంబొసఁగన్ప్ర
సంగు బలికిన్ జేకూరగా కద్దిరా। సుతలావాసము గల్గ నేయొరులకున్ ద్రవ్యప్ర
దానంబునన్ । స్తుతవైకుంఠము బాసి యచ్చటవసించుం జక్రిభోగార్థియై।
గీ॥ అఖిల సద్వార పాలకుఁడైన లోక। వల్లభుఁడు ద్వారపాలక వంశజునకు।
ద్వారపాలకుఁడాట తద్భక్తి ఋణము। దీర దేమిచ్చిననటంచుఁ దెలిసిగాదె॥
గీ। తనపితామహుబలి తనికి ద్వారపాలు। లైరె యిదిపుణ్యమునకింతె యను
చుఁగొల్వ। ధరణిపాదత్రయ మొసంగి దానుజేసె। వెన్నుఁడున్ బలిమాటకు
వన్నెగలుగ॥క॥ శ్రీవామనావతారక। థావిభవము విన్నజనుఁడు ధనధాన్యయశ।
శ్రీ వెలయఁగ భువి వర్థిలి। యా వెనుకను మోక్షలక్ష్మిఁ గధ్యతుఁడగున్॥ క॥ అని
శ్రీవైశంపాయన । మునిముఖ్యుఁడు దెల్పవిని ప్రమోదాన్వితుఁడై । జన
మేజయుఁ డవ్వలికథ । యనఘా విన వలతుఁ దెల్పు మనియడుగుటయున్॥
మ॥ జలజాక్షీమణికంకణ క్వణనచంచచ్చంచలాచామర। చ్ఛల చక్రాంగ
గరుద్వీణాలనచలాంచ చ్చంచరీకచ్ఛటా । కలనాసూచక కుండలద్యుతి
తరంగ స్త్వైరవక్త్రాంగజో । జ్జ్వలపత్రాయతనేత్రకోణవిహార త్సౌభాగ్య
లక్ష్మీయుతా॥ క॥ తారక దారక దారక । తారకవిధి దారకాంతి శతయుత

కవిబృం। దారకమందారక బృం। దారకవర వైభవాత్యుదారకశాఢ్యా॥ మాలినీ॥ మగదలకులవర్యా మందరాహార్యధైర్యా। జగదభినుతచర్యా శాశ్వతౌదార్యశౌర్యా। నిగమపదవిహారా నీతికార్యానుసారా। ప్రగుణ సుగుణహారా రంగమాంబాకుమారా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామ భద్ర కరుణాకటాక్షవీక్షా పరిప్రాప్త దీప్తతరాష్ట్రభాషా కవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకల విద్వత్కవిజన విధేయ ధరణీదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర సముస్నిద్ర పూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్ర ప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు బంచమాశ్వాసము.

అయిదవ యవతారంబగు వామనావతారకథ.

సంపూర్ణము.

భృగురామావతారకథ.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీధవ కథాసుధారస। మాధుర్యాస్వాదహృదయ మగదలకులపా। బోధకళానిధి సకలక। ళాధికనైపుణ్య కృష్ణయార్య వరేణ్యా॥ గీ॥ అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ। శేఖరునకిట్లులను వ్యాసశిష్యమౌని। ధరణి

వరభృగురామావతారక మిఁకను। దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁ
దొడఁగె॥ శా॥ శ్రీకాంతోజ్జ్వల మోదవాసమలకాంక్షీణ ప్రభావాప్తము।
ప్రాకారాజవిరాజమానము గళారమ్యంబు శుద్ధద్విజా। లోకంబుల్క
ట హేమధామవర వల్గుస్ఫూర్తి చిత్రంబు క। న్యాకుబ్జంబు కళాబ్జనస్తు
తినిఁ జెల్వంబా ముఖాబ్జంబున౯॥ ఉ॥ ఆపుర మేలు గాధి మనుజాధిప
శైలనిరోధిబాధితా। టోపవిరోధి సాధిత కఠోరధరాంత పయోధియా
ధికా। భూపటుకీర్తిశోభిత కపర్దిశిరోధి నమేధితాత్మమే। భూపరిపూరి
తాంబుధి సుతాగృహమేధి మహాశ్వమేధనై॥ చ॥ అతఁడొకనాఁడు వేడు
క నౌయారులు గొంజలు గొల్వుసేయఁగా। రతనపుమేడనున్న తరి [illegible]
రుచీకుఁడు చారుభక్తితో। నతిథిసపర్యలం బ్రముదితాత్మునిఁ జేసి మణీమ
యాసన స్థితునొనరించి తా నతని చెంత వసించె వినీతి నత్తరి॥ గీ॥ పడుచు
తనమున పైపక్కపడుచున్న। పడుచునొక్కతె వేడుకపడుచు గాంచి।
రాజ యీకన్య నీకూతురా మహాత్మ। భాగ్యశాలివి సకలసంపదలనీవు॥ క॥
వీక్షించినపుడె తెలిసెన్। లక్షణవతియంచు రాజనందనిహస్తం। బీక్షించి
తపసిసతియగు। లక్షణమున్నయది నా తలఁపుచేకూఱెన్॥ క॥ కన్యా
ర్థినగుచు వచ్చితి। ధన్యా నీయింటికడకుఁ దడయక నాకుం। గన్యాదాన
ము చేసి య। నన్యాదృశ సుకృతమొందుమా నృపసోమా॥ వ॥ అనిపలి
కిన జడదారిపలుకులు ములుకులై చెవినాటిన నుల్కిపడి యప్పుడప్పుడమి
ఱేఁడు దనమనంబున॥ గీ॥ ఆకునలము మెసలి యడవిలో వసియించు।
తపసియేడ రాజతనయయేడ। నంచునించుకైన నెంచక యక్కటా। యడుగ
వచ్చెనిట్లు వెడఁగుతపసి॥ గీ॥ ముక్కుననెయుండుఁగోపంబు మునుల
కెల్లఁ। జెల్లబో యీయన శపించినను శపించు। నటుల గావున నొకయు
పాయమునఁ దీనిఁ। గడపెదనటంచు నిట్లను గౌరవమున॥ మ॥ అమ
లాత్మా నినువంటిధన్యునకుఁ గన్యాదానముం జేయు భా। గ్యము సామా
న్యమె దైవమైనఁ జంద్రఘనసఖ్యాంగ శ్యామకర్ణాగ్రవాహముల న్వేయినొసంగఁ
గావలయుఁ గన్యాశుల్క మస్మత్కులం। క్రమమీరీతి నొసంగి కైకొం

ఱిం దే కన్యామణిన్నా వ్రుంతుణ॥ చ॥ వెలవెలబోవు మోమునను విప్రకిమా రకుఁ డౌర యొవ్వఁడుం దలఁపరు తొల్లి యీతలఁపు ధారుణిలోపల నిట్టిగు ణ్యను । ల్గలుగునె గల్గెనా నొకటిగా బదిగావు సహస్రవాహము । ల్గలు గునె యేమిసేయుదును గన్నియఁ జూచిన నాసయయ్యెడిన్॥ మ॥ అనఁచు న్మానసిఁ గొంతచింత పడి రాజా మంచిడే తెత్తునం । చనియుంపించుక భూమింగల్గు సకలక్ష్మాధీశులన్వేడి యెం । దును దాదృక్తురగంబు లేక మదిలోనూల్కొన్న చింతాభరం । బున నిట్లంచుఁ దలంచె మౌని యప రాంభోరాశి తీరస్థుఁడై॥ సీ॥ నెఱివేణిఁగూడని నెఱులు నెన్నుదుటిపై కమ్మ కస్తురి తిలకమున నెరయ । తెలివాలుగను కెలంకల సానదేరెసి చికిలి చూపులొకింత సిగ్గుగుల్క । గోరనొక్కినపాలుగారు కెంజెక్కుల నుదిరి కమ్మలకాంతి యదుటుసూప । నొరులుచూ పొరయుచో నుసిరికాయ మేఱుంగు చన్నుల పయ్యెద చాటుకొనఁగ । కొమరుప్రాయంబునను ముద్దుగులుకుచున్న । కన్నెఁజూచినమొదలు నాకన్నుగవకు। నిదురగాన హా యంబుల నెమకిగాక । గాని నీచింతదరిజేరు క్రమముగాన॥ మ॥ అనియ త్యంత దురంతచింత మునిరా జౌర్వా నలజ్వాలికా । ఘనసంతాప పరిప్లవ న్మకర వక్రగ్రాహ మీనాదిజం । తునికాయామ్రభ్రనదీ నివాస కరుణోద్యు క్తోర్మికా హ స్తమై । కనకావార్ధిగుభిల్లునం దుమికె నక్రస్ఫూర్తివర్తిల్ల గన్॥ చ॥ దుముకి మునీంద్రనందనుఁడు తోడనె వారణ భృత్యు లెందరే। సమధికభక్తిఁ జేరి కడుచక్కనిమార్గము సూపగా నుపా । యమునన గాలి కోసరిలి యయ్యమరావతిచేరివచ్చు సం । యమి యమిత ప్రభావమున కప్పతి విస్మయముప్పతిల్లగన్॥ క॥ ఎదురుగవచ్చి మునీంద్రుని । పదము లు పన్నీటగడిగి బంగరువిరుల । న్నదమల భయభక్తులమది । బొదలం బూజించి యతని బొగడుచుననియెన్॥ శా॥ సామాన్యుండె భవద్గురుండు భృగుఁడత్యుగ్ర ప్రభావాఢ్యుఁడై । యామూర్తి త్రయిచేతఁ బూజగొనె నింద్రాదు ల్భవత్కింకరు । ల్నీమాహాత్మ్యము కొంచెమే గలిగెగా నీపా దముల్గోల్వఁగా। నేమున్నే మి తపంబుచేసితినొకో భృగ్వన్వయ గ్రామణీ॥

వ॥ అనిన వరుణ వినీతవృత్తికి వినీతప్రాప్తి యగునని సంతసిల్లి మునివల్ల
భుం డిట్లనియె॥ మ॥ చెవినల్పుందను వెల్లఁ దెల్పుగల తేజుల్వేయిటిం గోరి
నే । ధవళైకాశ్వుని మేషవాహనుని గంధర్వద్విషద్వాహము మా । నవ
వాహు న్నరసించి కాండపతిని న్యాచింపఁగా వచ్చితి । న్నభవనాధీశ్వర
యి చ్ఛపంపుము శుభంబు ల్నీకుచేకూఱెడిన్॥ మ॥ అనివన్యాభాగ్యము చేసితి
న్మునికులాధ్యక్షా సహస్రాశ్వము । ల్గొను సేవిచ్చెద నంచు నట్టిపోసఁ
గన్ క్షోణీసురేంద్రుండు ప్రగ । క్కానగంగానది త్రోవగా వెడలెఁ దత్పం
కాణజాతంబునం । దనరారెన్ హయతీర్థమన్ననిది గన్యాకుబ్జపార్శ్వం
బునన్॥ క॥ జటివరుఁడిటువలె గంగా । తటిని గృపీటముల వెడలి తలఘు
రఖురా । స్ఫుటితధరా చటులరజః । పటలారుణితాంశుఁ డగుచుఁ బర
తెంచుటయున్॥ చ॥ వరనృపుఁడెవ్వఁడో పురముపై జనుదెంచెనటంచు
గాధిభూ । వరుఁడు మహారథ ద్విరద బంధుపదాతల తోడఁగూడి ము ।
ద్గరకరవాల తోమరగదాపరిఘ క్షురికాదిసాధనో । త్కరము వెలుంగ
బెట్టెదురఁగన్గొని డగ్గఱివిప్రుఁడిట్లనున్॥ శా॥ మామా తెచ్చితి వేయిగుఱ్ఱ
ములు కొమ్మా నాకుఁనీకన్యని । మ్మా మాట ల్వేయియేల యుంచనిన
గోత్రాధీశుఁ డౌరౌరనీ! స్సామాన్యంబు తపోవిశేషమొకదా జామాతయ
య్యెన్భళీ । యీమౌనీంద్రుఁడు నాకు నాకులము నెంతే పావనంబయ్యె
డిన్॥ గీ॥ అనుచు ముదమున మునిదోడుకొనుచుఁ బురము! సేరిపురమెల్లఁ
మిగులఁ గైసేయ బనిచి । వేగమౌహూర్తికులను రావించి లగ్న । నిర్ణ
యముచేసె గాధి భూనేతయంత॥ సీ॥ చెలువయొక్కతె నూనె చిలికించి జడ
విప్పి నిదుర రాదలయంటె నేర్పుమీఱ । చెలియొర్తు నంగము నలుగిడె
భసితావలిప్తదేహము హైమదీప్తిమెఱయ । గంధమిందేలన గందంపు
టటకలి బెట్టెనవ్వచు నొక్క బిసరుహాక్షి । ఉష్ణాంబువులటంచు నొద్దు
కోగోర్వెచ్చ జలములనొకకల్కి జలకమార్చె । చలువలిదిచ్చె నొక
చెల్వ వెలఁదినవ్వు । లుత్తరీయములంచుచే నొడియ మాల్య । భూష
ణంబులఁగైసేసె పోలఁతియొకతె। రాజులమెయంచు నమ్మౌనిరాజు నెలఁగ॥

గీ॥ ఇవ్విధంబున రుచిక మునీంద్రచంద్రు । పెండ్లికొడుకును జేసిన ప్రేమ
మీఱఁ । గన్యకామణి సకలశృంగారములను । చెలులుగై చేసి రట మ
న్న చెలువమీఱ॥ సీ॥ అటగాధిభూపాలుఁ డత్యంతమోదముతో జాతిము
త్యపు పెండ్లి చవికెలోన। ఘోరమై మంగళ తూర్యఘోషంబులు భోం భోం
తరముల భోరుకలగఁ । బాటలగంధులు పాడంగమమతతో దం: తుల్
చిగురు పాదములుగడిగి। మధుపర్కమొసఁగి సమ్మతి సత్యవతి దనపుత్త్రి
కామణి ధారబోసియిచ్చి । యంత నాల్గుదినంబులు నైనపిదప। భూరిమ
ణివస్తువాహన భూషణంబు । లరణముగనిచ్చి యల్లుని నాడుబిడ్డ। దన
పురంబుననిల్ప చిత్తమునఁ దలఁచి॥ మ॥ అనఘా మానసశద్ధి గల్గిన నర
కాన్యనిం బ్రవర్తిల్లుట । ల్గనకాగారమునందునుంట నరియేకాదే తమో
దూరుఁడై । జనకుండేల్లడఁ భూమి మీఱటుల నన్మత్పట్టణాభ్యంతరం ।
బునఁ గొన్నాళ్లు వసించుటొప్పదేయన న్భూమీసురుం డిట్లనున్॥ ఉ॥మం
చిది సార్వభౌముని కుమారికకు న్వనవాసఖేదమె । ట్లంచునటంచు నెంచి
వసియించెద నట్లనె దీననేరమే । మంచుఁ దదీయ పట్టణమునం దొక
కాంచన మందిరంబునన్ । జంచలనేత్రతోడఁ బతిసల్పసమస్త గృహస్త
ధర్మముల్॥ చ॥ గురుకుచకుంభము ల్గదలఁ గ్రొవ్వెదజాఱఁగడాని కమ్మ
క్రొ । మ్మెరుగులు దళ్కు చెక్కులనుమించ మిటారపు కల్కిచూపులం।
దొరసిన సిగ్గుతో నళుకుతో సతతంబును గ్రొత్తపెండ్లి కూఁ। తురుపరిచ
ర్య సేయ పతిఁదోరపు వేడ్కనొనర్చు సత్క్రియల్॥ సీ॥ ఔపాసనంబన
కక్షుతల్దెమ్మన్న తరినిచ్చునవుడు తత్త్రాపుపేర్మి। యానకే నైవేద్య మా
యెనాయెన నాయె ననక పదార్థంబు లునుచునేరు । పడగకేమున్న మా
రిడదెచ్చి యాతఁడేమాత్రంబు వలదన మగుడు సిగ్గు । మడుపులన్నియు
నొక్క మరియిచ్చి భుజియింపఁ జనుమన్న నొఁడొండొసంగు ప్రేమ ।
విశ్రమింపఁగ శయ్యగావించు నెనరు । వీజనం బల్లనల్లన విసరుమ
మత । యొయ్యనొయ్యన పాదంబు లొత్తు బత్తిఁ । ఒతిని సాక్కి చప
మెలఁగు నప్పద్మగంధి॥ సీ॥ అంతట నొక్కనాఁ డాగాధినృపపుత్త్రి సి

నిక్కోలాటంబు ప్రతిమజోళ్లు తీరైనమంజిష్ఠి తెరతోటి పచ్చల పల్లకియెక్కి
ప్రాభవము మెఱయ । నిరువంకనుడిగపు విరిబోండ్లు రా నన్నగళ్ళుముంది
నందడి గదలక్రొత్త । రంగులఅవికెలు బంగారు పూకొప్పు సవరముల్వ
గవగ సన్నచీర । లద్దముల్పరిమళములు నాదిగాఁగ । పెట్టెయలతోడ
శాఁధనపట్టియున్న । నగరికే తేర నారాజనందనియును । మోదమునద
ల్లిపాదాబ్జములకు మ్రొక్కె॥ గీ॥ మ్రొక్కినను లేవనెత్తి యమ్ముద్దుకూఁ
తు । నక్కునను జేర్చి యోయమ్మ యుగ్రవర్ణ। చెట్టవట్టియు దండంబువెట్టఁ
దగునె । రాచవారికి నంచు నా రాజవదన॥ క॥ ననుసిగ్గునఁదలవంచిన ।
తనయకు వస్త్రములొసంగి తపసీతాగృహం । బుననొక్క రత్నపీఠిని। నెవర్చు
గఁగూర్చుండి యిట్లనియెఁగూఁతురికిన్॥ ఉ॥కన్నియ నేఁడు నీముఖవికాసము
దెల్పెసమస్త సౌఖ్యమై। నన్నినువేడ వేడుకగు .నాథుఁడు నిచ్చలునింగిత
జ్ఞుఁడై । మన్ననసేయునే తెలుపు మామెలఁబ్రాయపు ముద్దుగూఁతుమే ।
తెన్నకయిచ్చితిం జడున కేనని నీజనకుండు చింతిలున్॥ గీ॥అనిన నేమనకున్న
సత్యవతిఁజూచి । సఖులు దెల్పఁగరాదటే జననిచెంత। సిగ్గువడనేలమాతో
డఁజెలగి పెంఁగి । పతిచతురుఁడంచు దెల్పు దే ప్రతిదినంబు॥ గీ॥ అమ్మయిది
దెల్పుకున్న నేమాయె వినుము । తనమనోహరు సాటిగారనుచు బలుకు ।
నింద్రుచంద్రుని నెపబాయ రింతదడవు । నేమిమంత్రమెఱుంగునో ఋషి
వరుండు॥ చ॥ అనవినియం తెచాలు చెలులార మహాత్ములు గారె తాపసు।
ల్పనితలకింపు సేయఁదగు వైఖరిగూడి మెలంగఁజాలరే । యనిశమునవ్వనే
లఘునియామకనాథకుమారపత్నిత । త్తనయను గౌఁగిలించి ప్రమదంబున
నిట్లనియె న్మృదూక్తులన్॥ గీ॥ కన్యనినుగన్న కతమున ధన్యమయ్యె। నాకు
లంబంతయును నైసనాకులంబు । గాకమానదు నామది నాకుబలెనె। నీకుప
నయుఁడు లేమికి నీరజాక్షి॥ క॥ పతివేడికొనుము పుత్రుని। సతుల తపోన్వి
తుఁడగాన సతఁడొసఁగెడియా। సుతుఁడుభయ కులంబునకుం । గతియై
నఁగెడిననుచుదెల్పి గ్రమ్మరఁజనియెన్॥ ఉ॥ బాలికనాటిరేయి పతిపజ్జకు
బోయి పయింటకొంగు కెం । గేలబిగింపుచున్నెలను గేరెడు లేనగుమోము

వంచి వా। చాలతేజూపలేకిగురుచాయల మోవిగదల్చుచున్న నీ! లాల కచెట్టవట్టి తనయంకముసందడి మానియిట్లనుక॥ గీ॥ యేమిరయడుగంగవచ్చితివింతలోన। సిగ్గుపడనేల దెల్పవే చిగురుబోడి। శుద్ధిమైనఘటేరిచైదనేనటన్న। జననివాక్యంబు సతిదెల్ప మునివరుండు॥ క॥ కనిపెంచువయసుగాదే। తనకేటికి లేకపోవుతనయుండికనీ। కను నీజననికినుత్తమ। తనయులు గల్గుటకు గర్వ దగగావింతుక॥ క॥ అని యున్న తరిని భృగుముని। సను దేరంగ రుచికమాని సతిమణికలశం। బున బన్నీరము వంచంగ। జనకుని పాదములుగడిగి సంతసమెసంగక॥ గీ॥ చౌకమైమించు దంతంపు చవికెలోన। రత్నమయపీఠమైనుంచి ప్రకటభక్తి। పొసంగబంగారుపువ్వులంబూజ సేసి। వినయమునజాసి వీవన విసరుచున్న॥ ఉ॥ వేడుకమీఱంగా విభుని వీవనగైకొని చల్ల తెమ్మెరల్। గూడంగ మెల్లనేవిసరుకోడలివల్లభభక్తి యెందునుం। జూడని సద్గుణంబులును జూచి ముదంబున నమ్మునీంద్రుండు। డిల్లాడె వధూమణీ యడిగి సర్థమొసంగెద వేడుమీవనక॥ క॥ వనజముఖి పలుకనున్నం। దనతల్లికిందనకుమంచి తనయులు వలెనం। చును వేడెదిన్నరేన। న్నని రుచికుండు దెల్ప సతి ద్రపాన్వితయగుచుక॥ గీ॥ తలంగిపోయినభృగుమానితనయుంజూచి। యాత్మజులుగల్గుటకు నుపాయంబుదెల్పి। శముల కేటికి నృపనివేశములుంబుత్రు। బడసి వనినుండు విరావనివలికిచనిన॥ ఉ॥అంతట భార్గవుండు దనయుంగనంగన్గొని సిగ్గకేటికే। యంతిరా నీదుకోర్కి ఫలి యించెను నీజనయిత్రి నీవుబు। త్వంతమునందు జిప్పలము నత్తియకౌంగిట నొత్తిరందునా। చెంతకు నీకు నేచరుచ్చేసి యొసంగెద నంచుబంచినక॥ క॥ సరభసముగ సత్యవతీ। తరుణీమణి యవ్విధంబుదనకెఱుంగింపం। బరితోషంబున నరవర। సురపతి సతిబుతువు కెదురు సూచుచు నెలమిక॥ సీ॥ మును దాను కడకుంబోయినదినం శాదిగా దెచ్చుకదిన మును దినము లెన్ను। మధురముల్ప్రియమైనమానిభోజనవేళ సారెకునా వపచ్ఛల్గిమెసవు। తురుముర నొకపువ్వు దురు నెచ్చెలిమోర్తు తెరవవుష్ప వత్నివైతిపనభావయు। సలవోకతొడమీది పలువ కుంకుమకజ్జి కనుంగొని

తోలఁగిలివనుచుఁదోలఁగుఁ । దెలిసి కాకున్నవగచు నవ్వనరుహాక్షి! యం
తనెలవైన ఋతువైన యాత్మజయును । తానుమూన్నాళ్లు మూఁడేండ్లుగా
నుగడఁచి । నాలవదినంబు నందు స్నానములుచేసి॥ వ॥ నిబ్బరంబు నబ్బ
రపుసంతసపుకబ్బి తబ్బిబ్బగు నబ్బిబ్బోకవతులు దుఃఖుఁడాడిన క్రమంబువో
నాడి వాడి చను మొనలుగాడిపార పుడమిఁజేనిపూఁబోఁడిమేడియును రుచి
కముని లిఖుచకుచరావియును గౌఁగిలించి పసుపాడినరాచిల్కలవడువున
నశిథిలనడతేరసపుడు తమరకమునుకల్గ సౌవిదల్లులవలన విని చంకలనిండ
పసిబిడ్డలు గల్గుతల్లులు సరుగమరుగునకరుగ మందిరంబునకరిగి॥ గీ॥
మౌనిపతి బ్రాహ్మణక్షత్ర మంత్రములను । చరువుగావించి యటయుం
చి సవిఘనదికి । చనిన నావేళ మెసవిరి తనయచర్వు । జననిజనయిత్రి
చరువు దత్తనయపకరి॥ ఉ॥ అంతట మౌనివచ్చి యదియంతయు నాత్మ
నెఱింగికిన్కతో । కాంతరో నీదుగర్భమున క్షత్రకులాంతకరుండుపుట్టెడి।
న్యాతిథనుంబు బ్రహ్మఋషి చంద్రుఁడుపుట్టెడి నీదుతల్లికిన్ । భ్రాంతినినీ
వానర్చినవిపర్యయము మిటు ఫలించునావుడున్॥ చ॥ భయపడి యంత సత్య
వతి భర్తపదంబుల వ్రాలి రాజహంసం । డయినకుమారునోల్ల సదయాత్మ
నొసంగుమటంచు వేడిన। న్దయ ముని నీసుతుండగు నుదాత్తుఁడు దత్తన
యుఁడు ఘాతుకుండయిజనియించు నీ జననియందు మహర్షివరుఁడుపు
ట్టెడిన్॥ క॥ అనిపల్కిన ముదమందిరి। వనితామణు లంత సత్యవతిజమ
దగ్నిం । గనిరె జగత్త్రియసజ్జన। వినుతుని నృపపత్నిగనిరె విశ్వామి
త్రున్॥ శా॥ విశ్వామిత్రుఁడమిత్ర భీకరభుజా వార్యం బవార్యంబుగా ।
విశ్వం బేలి వసిష్ఠమౌని పతితో విద్వేషియై యంతట। న్నశ్వద్బ్రహ్మ ఋషి
త్వముంగనిమెసాహసోద్బ్రహ్మ దేవాగ్రణీ। విశ్వేశాదులు సన్నుతింపఁగ జగ
ద్విఖ్యాత శీలంబునన్॥ క॥ జమదగ్ని మునియుసకలా । గమనిగమ పురా
ణశాస్త్రకలనాచణుఁడై । శమదమయమ నియమాదిమ । సమధికగు
ణశాలియగుచు సన్నుతికెక్కెన్॥ అక్కాలంబున॥ క॥ రేణుకభూపకు
మారిక । శ్రేణిక గుణగణసగుణ్య ఋక్షధరిత్రీ । రేణుకగతి జత సమ

దక। రేణుక విలసిల్లురూపు రేఖలకలిమిఁ॥ క॥ ఆకన్నె ...
ణొకృత గావించి కాంచె నలుగురిసుతుల। స్వీకాంతుఁడైదవసుతుం। డై
కూరిమి నెరపెనతని కవసనీనాథా॥ క॥ అనువ్రఁడు నమ్మునిఁ గనుఁగొని।
జనపతి యిట్లనియె శౌరి జమదగ్నికి సం। దనుఁడై జనియిఁచుటకే। మి ని
మి_త్తం బనిన మౌని మృదుగతిఁ దెల్పెన్॥ ఉ॥ నారదమౌనిచంద్రుఁడొక
నాఁడు వినోదముగాఁగ నా సహ। స్రారము జేరి భాస్కర సహస్ర నిదర
నయో సుదర్శనా। వైరినిశాటకోటినివారణ్ద్రుఁచుట నీదుశక్తియో।
కరగొనుమట్లశౌరి యొకకారణమేన హరించె శత్రులన్॥ చ॥ అనవినిశౌరి
జేరి కలహాసనుఁ డబ్జపలాశలోచనా। దనుజవరేణ్య ఖండనము తావక
శక్తియొ చక్రశక్తియో। యనవుఁడుచక్రమేమిపని యస్మదుదార బలం
బెకాక విం। టనుహరియించెనో యువినడంచునో వైరుల నీవెఱుంగవే॥
మ॥ అనినన్వెన్నునిఁ జూచి మౌని కమలాక్షానీవు నీశక్తియుం। చను నీచ
క్రము వేడిన న్స్వబలమంచుం బల్కనిందేటియొ। కొ_ నిజంబన్ననునన్వి
యట్లయిన నీకుం దేటఁగానింకనే। నును ధాత్రింజనియింతు చోరులకు
దానుంబుట్టుగా శుర్వరన్॥ మ॥ అనిపద్మాక్షుఁడు పంప జక్రము హసాదం
చుం బ్రమోదంబు మీ। అను మాహిష్మతి నేలుచున్న కృతవీర్యక్షోణి
పాలాగ్రగ। ణ్యునకుంబుట్టె సహస్రబాహులయి నైజో గ్రాకారముల్మించ
న। ర్జుననామంబున ధీరతానుగుణతా శూరత్వము ల్మోభిలన్॥ మ॥ అను
మాత్రేతద భక్తియుక్తుఁడయి దత్తాత్రేయు సవించియ। య్యణిమాద్య
ష్ట విభూతులంబడసి సప్తాంభోధి సంవేష్టితా। గణితోర్వీ_స్తవ సప్తకష్య
గృహరక్షాలీల రక్షించెఁ దా। రణఁడై తోఁచుచు నెందు యోగ మహి
మం గ్రూరాత్ములం ద్రుంచుచున్॥ సీ॥ మఖభోక్తులయుక్తి రి మాన్పఁగావే
ల్పువు వాజ్జుమందులుసారె వెతకసాగె। హోమధూమంబుల నుబ్బుము
బ్బులు మరున్నేతశ్రుజ్ఞఖులలో నిల్వనయ్యె। వివిధకాంతులఁ జెంది జనులు
కృతార్థులై దేవతాతతులఁ బ్రార్థింపనైరి। యుడలేదు నృపుని ...
గనస్వప్నమ్ములయందు యజ్ఞముల ... । ... పాల

కూడ హారహంబు । సేయుయాగంబుల నతండు సేసినట్లు । ధర్మములు చే
సినట్టి భూధవుని గాన । భూతభావిభవత్కాలముల నరేంద్ర॥ సీ॥ ఉడు
రాజముఖులతో నొకనాఁడు జలకేళి సవరింపుచును విలాసంబుగాఁగ ।
చేతుల చేత రేవాతోయములుగట్టి యొకయిన్నియవ్వాలి కుబుకనీక। యం
తటవిడువ నయ్యేఱు ప్రవాహంబు సైకతలింగపూజనమొనర్చు । రావ
ణుముంప విభ్రాంతుఁడై కోపించి కలహించివచ్చిన గాంచినవ్వి । వానిఁగొ
నిచని చెఱసాలపైచెనంతఁ । బౌత్రునకుఁగాఁ బులస్త్యుండు ప్రార్థనంబు।
సేయుదశకంఠు విడిచె రక్షితరణహ్య । తార్జునుండగు కార్తవీర్యార్జునుం
డు॥ సీ॥ మఱియొక్కనాఁడల్ల మహీపుకొల్వునకొక్క బ్రాహ్మణుఁ డరు
దెంచి పార్థివేంద్ర । యొకలిగొట్టినే నడిగినయన్నంబు బెట్టింపుమనవుడు
ప్రీతినతఁడు । నటువలెఁ బెట్టింతు నవని నేవహానుండ నీదేశమాహుతి
యిమ్మటన్న। బొంకకదా వెంటఁ బోవుచు శిఖనార్చు వారివారింపుచు వను
లుపురము । లాదిగాఁగాల్పనీయనిజాశ్రమంబు । దగులవగచును వరు
ణనందనుడు రాము । దళితభుజుఁడవు గమ్మని యలుకఁ బలుక । యుతికి
యంతట నగ్నినుండెపురిని॥ చ॥ హరియును రేణుకాజలరుహాయతనే
త్రుకు జామదగ్నినా। ధరణిజనించి జాత్యుచితతాపసవేషముమీఱ శూరుఁ
డై । పరశువుఁబూని మానిజన బాధక సింహాయు ద్వీపన్మృగా। త్క
రికిరిముఖ్యసత్త్వముల దైత్యుల ద్రుంచుచునుండె నెల్లెడన్॥ చ॥ అట
యొకనాఁడు రేణుకమహర్షి పురంధ్రిలఁగూడియాడియె । ప్పటివలె
గంగకేగి యతి పావనతీర్థములాడి యాడిద । ర్ఘటముగ వాలుకాపటలి
గట్టి ఘటిక ఘటియించి నీటితో । గటితటినుంచి ధోవతులు గాలికిఁబై
పడ తేరవచ్చుచోన్॥సీ॥ అలతిజక్కవపిట్ట లంచుబట్టితిగాని గుబ్బలంచెఱుఁ
గనే కోమలాంగి। నునునాచుతీవియ యతియెడిసితిఁగాని వేణియంచెఱుఁ
గనే విద్రుమోష్ఠి । సుడియంచుమునివేళ్ళ బుడికిచూచితిగాని నాభి
యంచెఱుఁగనే నళినగంధి। తామెకవిరియంచు తావిగ్రోలితిగాని మోమం
చు నెఱుఁగనేమృగనేత్ర। యంచు నక్కోర్కిఁ జెనకుచు మించుబోండ్ల। గూడి

జలకేళిఁ గావించు కోడెకాని । తలిరువిల్కాని నగుచక్కదనమువాని। నొక్కగంధర్వుఁగాంచి యయ్యుత్పలాక్షి॥ శా॥ ఏమీ రేణుకఁ గూడిరాఁదగదవె నీవెవ్వారి నీక్షించితే । మామాటల్వినవేయటంచు మునిభామారత్నముల్పిల్వనో । హా మీ కెంతటితీవ్రమే నిలువరే యొక్కింత సేపంచున । కాఁకున్యుత్తమ నిల్చె తోఁటి సతులేగ న్వానిపేక్షింపుచున్॥ గీ॥ మఱియుమఱియువాని మన్మథవికార। ములవిలోకింపుచును వేఱెతలపలేక । భ్రమసి యనురక్తయైయున్న పంచబాణ । కాండముగలించె నసఁగటి ఘటముపగిలి॥ క॥ జలములఁ జేఁదముదసిన । చెలియది యపుడెఱేఁగియుకట చేసడలెనటం। చలగంగ నిసుక నెప్పటి। వలె ఘటముఁజేయబోయి వసగాకున్నన్॥ క॥ తనపాతివ్రత్యంబున । కును భంగము వచ్చెనేలొకో యని చిత్తం। బునఁదలఁపుచు గుండియదురు। ల్లనవీక నేనెందుబోత్తునని సతివగతోన్॥ శా॥ నానారీతులఁబిల్చు నెచ్చెలుల వెంటంబోవకేమారకే । యీనిర్భాగ్యని నేలఁజూచితిని నాకీభంగిపాటాయె నే । లా నాపాలివిధాత నానుదుట వ్రాయంబోలు నీరీతి నిం । కేనేమందును గంగలోఁబడుదునో యీదుర్యశంబింకఁగన్॥ గీ॥ అనుచుఁ జింతించుచును రిత్తహస్తములను । గడియవచ్చినయిల్లాలిఁ గాంచినాథుఁ । డెంతప్రొద్దాయెఁ బోయినీవింతదడవు । నెచటనుంటివి జలఘటం బేదియనిన॥ క॥ ఏమన నేరకమూరక । కామిని దలవంచికొనినఁ గపటజ్ఞుండౌ। నామునికి వచ్చెఁగోపం । బేమాత్రము నాటికోప మీశ్వరుఁడెఱుఁగున్॥ గీ॥ జటివరుఁ డిటువలెఁగసలుచు । చిటచిటనిప్పుకలు సెదర జిగి కనుఁగొనలఁ । దటతటకట తటులదరఁగ। గిటగిటమన రదనపటలి గీటుచఁబలికెన్॥ శా॥ జౌనే యోసి దురాత్మురాల నిను నిల్లాలంచు నేనమ్మియుం। టే నిన్నిట్టిదురాశఁజెందఁదగునే నీభోగముల్సెల్లునే। కానిమ్మంచును రుక్మవంత ఇదిగో కన్గొంటి దుశ్చేష్టితన్ । దీనిన్ద్రుంచుము శస్త్రపాణివయిమాతృస్నేహమ్మింకేటికిన్॥ గీ॥ అనిన శ్రీరామరామయటంచు మాని। నందనుఁడుహస్తముల మకర్ణములుమూసి। యెంతమాటాన తిచ్చితి రింతసేయ। నేమినేరంబు గా

వి౦చెనీపురంధ్రి॥ వ॥ అనిమఱియు స్వేచ్ఛాగర్భవతులగు సతులకైతంబు నోర్చి కూర్చుకొనుబృహస్పతి ప్రభృతులవినమే అట్టి కాయిక దోషంబణు రేణుమాత్రం బీ రేణుకయందు లేదుగదా మానసిక దోషంబునకుందగిన ప్రాయశ్చిత్తంబు చిత్తగించుట యుత్తమం బిది నీచిత్తంబునకు రాకున్నని మ్మాతృకాశిని వర్జించుట-తియకాక క్రూరకర్మంబు బ్రాహ్మణునకు ధర్మంబుగాదని పలుకు రుక్మవంతుతోఁ గూడ వివస్వత్సుషేణ విశ్వావసు లను ముప్వురనుకులటుపలికిన దురాధర్షామర్షంబున నమ్మహర్షిఁదురా త్ములారా మాకుధర్మోపదేశంబు సేయవచ్చితిరే యలంఘ్య మద్వచనోల్లం ఘన దోషంబున నజ్ఞానులై వనజంతుసంతతులంగూడి తపింపుడనిశపించి యామునిచెంతనున్న పరశురాముఁవిలోకించి నీవైన నీచంచలాత్మ ద్రుంచె దవో లేదోయని యడుగ గడగడవడంకుచు కేలుమొగిచి మీరునొడవిన పనుపున నడంచెదననిన దడవుసేయకుమని తండ్రితరువిడ బెల్లడరునడలు న భార్గవుండు నర్గళధారాకఠోరంబగు కుఠారంబు దెసచూచినఁగని కొడు కులారా మిమ్ము నెడఁబాసిపోయెదనని కన్నీరునించు తల్లింగాంచి రుక్మవం తుండు మొదలైన నలువురుసుతులు మాతృస్నేహంబువలని దుఃఖావేశం బున జనని కంఠంబు పట్టికొని తోఁబుట్టువుల మమ్ము మొదటమట్టుపెట్టి మఱిమీఁదట మాతృశిరంబుగొట్టి కీర్తిగట్టుకొమ్మని బెట్టు చలపెట్టిన వారల నెట్టువిడిపించలేక పరశ్వధాయుధుండు దనమోము చూచిన జమదగ్ని యగ్నివిధంబున భగ్గున మండిపడి రుక్మవత్ప్రభృతులమున్ను గా హతులఁ గావించి పిదప రేణుకను డెగవ్రేయుమని త్వరపెట్టిన బెట్టు లిక్క యిట్టికట్టిడి తనంబున కొడిగట్టుట కెట్టిపాపంబుచేసితినోయని యెదఁ బట్టుసాలక నెట్టుకొనుదట్టపు నెవ్వగ నిట్టట్టై యెట్టకేలకు నొడంబడి దిట్ట తనంబునఁ దనతోఁబుట్టువుల నొకరొకరిఁజెట్టవట్టి కడకు రాదిగుచుచు వారు తమ్ము నానికి ధర్మంబుగాదని వాపోవుచు నొకకేల మాతృకంఠంబు విడకనొ క కేలనొడ్డించుకొన్న నొడ్డారంబుమానక గండ్రగొడ్డంట నన్నలువుర శలజ డ్డిగంబులు ద్రెవ్వఁచిన దిగువంబడ్డ తత్కళేబరంబులపై వ్రాలి వారిబిడ్డలు

నిల్లాండ్రు కన్నీరుమున్నీరై దొరఁగ నురంబులు శిరంబులు మోదికొనుచు బహువిధంబుల విలపించుచు కట్టాయిట్టిశోకంబెట్టు భరింపఁగలవారము రామా పరశ్వధంబుననే ఇఁక మావధంబునుంగావించి యధిపులం జేర్చియధిక పుణ్యపదంబునంబొమ్మని వేడుకొనిన నట్టిక్రూరకర్ముండ నౌఁగదా యని శోకించువగ రైణుకేయుండు దల్లికిఁ బ్రణమిల్లి యమ్మా భావంబున నిష్టదైవంబు దలంచుకొమ్మనిన యమ్మానిని నాకింక నితరదైవంబున్నదే యనిపలికి నమస్కృతిచేసి మహాత్మా మనోవాక్కాయ కర్మంబుల నీవ దైవంబని యుండుదుంగాని యొండెఱుంగ పురాకృత వశంబున నిట్టిమానసిక దోషంబనుభవించితి యీదోషంబు మరణాంత ప్రాయశ్చిత్తంబున నివృత్తంబుగావించి నాజన్మజన్మాంతరంబుల మీకే దాసినై పరిచర్య సేయుటకనుగ్రహింపుండని పునర్వందనంబు చేసి కరగత పరశుధారాభీముండగు పరశురాముం గనుంగొని కుమారకా క్షణభంగురంబైన యీశరీరంబునకుఁగా విచారంబు వలదు జనక వాక్యోల్లంఘనంబున రుక్మవదాదు లెట్లయిరిగదా నీవైనజనకవాక్యప్రతిపాలనంబున దీర్ఘాయుష్మంతుడవై కులంబు నిలుపుమని రేణుక పద్మాసనాసీనయై పుత్త్రా యన్యుల నియమింపక నాపతి నన్ను నియమించి మేలుచేసె జను చెదరక యుదరక ధారదప్పక యొక్కవేటునం దెగనరుకు నీనేర్పు చూతమను మాత తెగువసూచి తల్లి తెగనరుకమంచుఁ జంచలివే యీచేతులంచు పలపలకన్నీరునించి యొడలు గడగడవడక జమదగ్ని దురాగ్రహ దుర్గకుం బలివెట్టు చందంబున నెట్టకేలకు కేలికుఠారంబున రేణుక శిరంబు గరుక్కున దెగనరికిన తలమిడిసి యల్లంతటంబడి యోదత్కంఠ నాళంబున ఝల్లుననరక్తంబు వెడలునప్పుడు హాహాకారంబులు సేయువారును రేణుకవలన నేమిపాపం బిది యధర్మంబనువారును నిట్లయిన స్త్రీలకిఁకపాతివ్రత్యమతిదుర్లభంబనువారును ఋషులకింతరోషంబు చెల్లనే యను వారును పరశురాముం డతిక్రూరకర్ముండనువారును నెట్టిపాటొందినఁ దానేమి యిట్టిక్రూరకర్మంబున కొడిగట్టఁదగునే బ్రాహ్మణున కనువాడను వీరెక్కడి బ్రాహ్మణులు జన్మాంతరంబున బోయలను నాగను బోయ

లైనం దమవారిం దెగఁజూతురే యనువారును నిట్టియుత్కృష్ట కర్మంబున
జమదగ్ని సర్వజ్ఞుం డతఁ డెఱుఁగఁడే యిది మెట్టి ధర్మసూక్ష్మంబో యనువారు
నై రి యయ్యాశ్రమవాసులయ్యెడ గరుడగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరాదుల
తోఁగూడ బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులంబరంబుననిల్చి యాసాహసకర్మం బద్భు
తంబని చూచుచుండి రయ్యవసరంబున॥ చ॥ భళి భళి నిన్ను మెచ్చితి
నపారభుజా [illegible]మహామనీ । వలయు వరంబు వేఁడు మునివారణ నిచ్చెద
నన్న తండ్రి [illegible]। జ్ఞాజములాదు బ్రాలి మునిచంద్ర యొసంగుము జీవితంబుల।
న్నలకును నాదు తల్లికని నం జమదగ్ని ప్రహృష్టచిత్తుఁడై॥ గీ॥ వారివారితల
లు వారివారికబంధ। ములనమర్చబంచి మునివరుండు। గరకమండ
లూదకములు పైఁజల్లిన। సుతులతోడ బ్రతికె సతియునంత॥ ఉ॥ నిద్దురబోయి
లేచుగతి సేరజలోచన లేచినవ్వులే। ముద్దు మొగంబుతోఁ బతికి మ్రొక్క
పదానతుఁడైన పుత్త్రులం। దద్దయుఁ గౌఁగిలించి ముని దారలతోఁ దగ
సుద్దులాడుచు౯। నిద్దపువేడ్క నందఱిని నివ్వెర పాటున ముంచె నత్తఱి౯॥
క॥ విరిసోనగురిసె మొరసె। న్సురదుందుభు లపుడు మిగుల చోద్యములను
చుం। బరితోషంబున వేలుపు। దొరలెన్నిరి వందిమాగధులవలె నంత౯॥
క॥ జమదగ్ని యొసఁగ రాముఁ డ। కమితభుజాబలము సంగరాంగణవిజయం
బమరనరాజేయత్వము। నమరత్వము లోనుగాఁగ నఖిలవరములు౯॥ క॥
హరి శిష్యుండై సురరిపు। హరణం బొనరించి శివుదయ౯ దివ్యాస్త్రో।
త్కరముగనిగుహుని పైమ। చ్చరమున భేదించెఁ గ్రౌంచధర మొకకోల౯॥
సీ॥ అంతటఁ గార్తవీర్యార్జునుం డొకనాఁడు వేఁటలాడఁగ వచ్చి విపినవాటి। గజ
గండభేరుండఖడ్గాదిదుష్ట సత్త్వములను ఖండించి శ్రమము మించి। జమదగ్ని
యాశ్రమస్థలముఁ బ్రవేశించి యతఁడు విందొనరింప నారగించి। కామధేను
వుఁ గాంచి కలుగదో కో యిట్టి యావునావంటి జనాధిపతికి। నంచు నెంచు
చు ప్రగముసకరుగనతని। చిత్తమెఱిఁగి కుమారులుద్వృత్తులగుచు। రాముఁ
డటలేసివేళ నాశ్రమముఁ జొచ్చి। కామగవి దెచ్చి తనయింటఁ గట్టికొనిరి॥
శా॥ ఆవార్తల్విని భార్గవుండు పటురోషావేశ సందీప్తనే। తాగ్నివిర్యాత

హుతాశనప్రభవ ధూమాకార ఫాలస్థల । వ్యావల్గదభ్రుకుటీ మహోగ్రుఁ
డయిదోరంచత్కుఠారంబుతో। వేవచ్చెన్నగరాటపీ జనపదాన్వేషంబుగా
వింపుచుఁ॥చ॥ అల గాంగేయుఁడు చక్రవాళ కులశైలా భోధదేవాప్సరో।
లలనాదిప్రతిసృష్టిచేసెనన సాలంబుల్మహోసౌధరా । జులు శోభయంబునృపు
ల్కళేబరోదలుగా సాగవింపు మాహిష్మతిం । దిలకించె న్భృగురాముఁడ
ద్భుతరసోన్మేషానిమేషంబుగన్। మ॥ కని యారాకృతవీర్యనందనునిభా
గ్యంబంవతత్ప్రోపురం। బున నుగ్రాకృతి నిల్వనచ్చటిజనంబుల్పర్వుతోఁ బో
యి య । గ్గునసుంభ_గ్రకుఁదెల్ప నాతఁడు గడుం జోద్యంబుతోఁ దోడితె
మ్మనుచున్నైజ పురోహితుం బనుప నయ్యాగ్యుఁడు శీఘ్రింబునన్ ॥ గీ ॥
విదురుగావచ్చి యుద్మల విప్రుడతోడి । తెమ్మనియెఁ జేమ భృగురామ
రమ్మటన్న। భార్గవుఁ డనగ్గళాగ్రహ భర్గవటిమ । నిట్లనుచుఁబల్కె నృప
పురోహితునితోడ ॥ క ॥ మేమేటికి వచ్చెదమటు । కామగవిం దెచ్చి
యొసగుఁ గ్రక్కున ననిన । స్స్వామిసుమఁడఁ జేరఁగి ధరి। త్రీమండలపతికి
దెల్ప ధీరతనతఁడున్ ॥ క॥ తనయులకుఁజెప్పిపంపిన । వినివారలొసంగము
నిన విభుఁడుసుతులఁగా। దన లేక గోసహాస్రము । వినయంబున నొసఁగ
బనుప విప్రుడు నటులన్॥ క॥ ఒసఁగినఁగనుఁగొనికనుఁగొన । నొసగిన కెం
జాయయొసఁగబుపిపతిమద్ధే । నుసమాను లెయాధేనులు । మసారమున
కెనయె గాజు మణులెన్నైనన్ ॥ గీ॥ వలదుపొమ్మనవిప్రుఁడా వార్తఁదె
లుప । విని నృపాలుఁడు మాతోడవికటమేల। విప్రుఁడేమాత్రమునెనైన
వేక్కుఁబంద । వలయుననుమాటవిసఁజ భూవలనయమునను॥ గీ॥ అటు
లఁగాకున్నఁ దనయిచ్చ్ఛయాత్మజులకుఁ । జెప్పిపంపిన విన రేమి సేయువాఁడ।
ననిన నామాటవిప్రిచేనాలకించి। యేల కింజెత్తు నన్నెంచఁ డితఁ డటంచు॥
ఉ॥ మున్నుగ ద్వారరక్షుల సముద్ధతసంగరరంగదక్షులన్ । ఛిన్నుల సేయు
భార్గవుని సేసలుగూడియెదిర్చసంగరా । భ్యున్నత మత్తదంతి హయతుంగ
శతాంగభటప్రతానమున్ । ఛిన్నముచేసె రాముఁ డతిభీమ కఠోర కుఠార
ధారలన్॥గీ॥ అంత హతశేషసైన్యసైన్యంబుగొంత । యెంతయునుభీతిసెఁ,,

దిగంతములకు । నాతయునువినిరోషిత స్వాంతుఁడగుచుఁ । జింతఁ జేయు
చు మేదినీకాంతవరుఁడు॥ క॥ తనచేతనున్న చాపము । బనిచి నిషంగంబు మె
ట్టబనిచిననదియుఁ । జని గొనయము మెక్కి చాపము । దనయంత నె సంధి లెన్ని
తప్రదరములఁ॥ క॥ సంధిల్లె భూనభోంతర । బంధుంతిన్నిగుడు బాణ పంక్తు
లుదునిమెఁ । గంధరగణములసప్త । స్కంధముగతి రాముఁడల్ల చాపము
దునిమెఁ॥ క॥ చాపము దునిసిననిషునిధి । రోపంబులు వెడలి తనదు జో
ప్మగలింపం । గోపంబునభృగుపతిప్రతి । రోపంబుల నృపునిశరధి రూపడ
గించెఁ॥ ఉ॥ అంతటనర్జునుండను సనాయుధముల్బహురూపధారులై ।
యంతకదండదారుణములై శతకోటి శితంబులై హయః । కాంతకరోజ్జ్వ
లంబులయి కాలమహాభుజగాదిరాజదు । గ్దాంతములై హుతాశనకరాళము
లై తనపై పయింబడఁ॥ క॥ పరశువున రాముఁడన్నిటి । నిరసింపఁగ నృపతి
యణిమనేప్పననణువై । పరికింపఁగవచ్చినదను । పరమమహా యోగిదెలిసి
పట్టెఁదివురుటఁ ॥ చ ॥ దివిభువినిండియున్న ఘనదేహము మేరులసత్కి
రీటము । న్వివిధ విభూషణాబులును వేయి విధంబుల నా యుధంబుల ।
త్యవితథ తేజము న్మహిమనంది త్రివిక్రముబోలయున్నన । య్యవనిపుజించె
నుచిత శరావలి రాముఁడచంచలాత్ముఁడై ॥ మ॥ గరిమఁ ధారుణిద్రొక్కి
దిక్కరులు క్రొమ్మొగ్గంగట్టు లిట్టట్టుగా । ధరణీవల్లభుఁడంత భార్గవుఁడు తత్పా
దంబునుగ్రాశుగ । స్ఫురణన్మించిన ఖడ్గఖేటధరుఁడై భూమీశుఁడత్యాశు
గత్వరతోఁ ముంట జరింపుచుఁ లఘిమచే దర్పం బనల్పంబుగఁ॥ క॥ ఖగగ
తిన్వాలికరాసి । న్భృగురాము శిరంబుత్రేయ ఋషిపరశువునఁ । దెగన
రికినదక్షిణము । జగతీనాయకుఁడు ప్రాప్త సౌభాగ్యమునఁ॥ ఉ॥ హేయన
చేయిసాద బహుళాయుధము ల్వేయిగూడనన్నియు । న్వేయివిధంబులం
దనుము వేగ భృగూద్వహుఁ డంతలోనఁ బో । క్కా యుధముల్ధరించు మ
నుజాసిపుఁడాతనె [illegible] రాముఁడు । న్నాయక కోటులేసి సుర సంఘ
ము విస్మయమంది చూడగఁ॥ క॥ అహమిక భార్గవుఁడిటువలె । బహులా
యుధ [illegible] ప్రాకారాంగన [illegible] । మహిమాన్వితుఁడు నీరమురహి ।

మహీలీయము గాగుఠార మహీభేదించెఁ॥ మ॥ ఒకచోఁ జేలి మహీశుఁ
డీశపగిరీంద్రోద్య ద్రథారోహణో । త్సుకుఁడై సేవకుచేయివీచిన భటు
ల్యాలాది నానాయుధ । ప్రకరంబుల్వెలుగ స్భృగూద్వహుని పైపైఁబ
ర్వ సుర్వీశముల్ । పెకలెంగట్టువనంతిదా నెగసిర్రాలే గ్రాము పైనత్త
తిక్॥ సీ॥ నిబిడరోషజ్వాల నేత్రాగ్నిశిఖలతోఁ బటులరోగ్ర ప్రతాపంబు
వెలుగ । నిటలవక్రీభవ చ్చటుల భ్రూకుటితోడఁ గోదండదండంబు గొన
యమెక్క । గటువంతసంఘర్షి కిటకిటస్వనముతో శింజనీనినదంబు సెవు
డుపఱప । ద్వేషణభీషణ ఘోషణంబులఁగుఁడి క్రవ్యాదితూపులుఁ గదులు
గొనఁగ । చించి చెండాడి భుజములో దంచజహిత। హైహయాధీశసేన
లనగవితతుల జలజములుద్రుంచు ఘదమదావళముశేవ । రాముఁడా
హవవిజయాభిరాముఁడగుచు॥ గీ॥ వశితచేనంత ధారుణీ వల్లభుండు। వెలుఁ
గుమెఱసిన రీతి భాసిలుంచుచుండి । యఖిల దిక్కులదానమై యనుపమా
ర । మానమునవిట్టులనియె నమ్మానిఁగాంచి॥ ఉ॥ భార్గవరామ నీవు నొక
పౌరుషశాలివి బోలె మచ్చమూ। వర్గముతోడఁబోరెదవు వద్దిక సాహసమ
స్మదీయదో। ర్గళనిగళద్భహువిధాస్త్ర పరంపరకోర్చి నిల్వఁగా। భర్గుఁ
డవో ముకుందుడవో పారుఁడ వింతియుకాక పాఱుడివా॥ చ॥ ధరణీసురుండ
వంచు చెయి దాళితిగాని పరుండవైనదు। ర్భరశరమండలింగెడపి భండన
సీమఁబరుండనుంతుసం। గరముద్యజింతు మింకయిన కాక నెదిర్చిన నోర్వఁ
జెప్పితిక్ । దురితము లేదు నాకిఁకనుదోఁచినరీతి నొనర్పు గర్కుఁడనక్॥ చ॥
పొలుపుగ కొండకట్టెలకుఁ బోయెడివాని విధంబుదోపగా । డ్లలియుఁదియే
మిదీనజగడం బొనరింపఁగవచ్చితే బళా । బళభృగురామయన్న నరపాల
నిజంబుసమిత్ప్రియుండనై । నలువుగనర్జు నచ్ఛద మొనర్పఁగవచ్చితి నంచు
రాముఁడుక్॥ శా॥ ఔరా విప్రుఁడనంచునక్ జులకసేయన్వచ్చితే మంచి
దే । రారమ్మా ధనువూనినీదయిన నస్త్రం జేనుపీక్షింపెద । న్మార
త్వంబులుమీరకె యంచుమనజుఁడెచోఁచిముద్రగావించెనే। . లేరాబ్రాహ్మణ
శూమలింకిటను గల్పింతున్ననం జూడుమా॥ మ॥ ప్రమథేంద్రుండు నతింప

నంప మొనచేఁ గ్రౌంచాద్రి భేదించిమా । ర్గముగల్పించితి దోర్తనంచల
ఘుఁదత్వాండంబుల న్నీదువ । క్షముభేదించి మదీయకీర్తి నవహంసంబెల్ల
చోపోవమా । ర్గముగల్పించెద నాబలంబుగను మింకంగార్తవీర్యాత్మజు
నా॥ గీ॥ అనుచు రాముఁడు ఘనరీతిఁ దనప్రవత్క। తతిసహస్రకరస్ఫూ
ర్తిదరలఁజేయ । పఱచెనర్జునభూధవ పక్షబలము । మానసమున కధీనమై
మనుజవమున॥ ఉ॥ అంతటభార్గవుండు బిధురాగ్రకఠోర కుఠార ధారదు ।
ర్దాంతమహాఃకృతారి వనితా జనితాస్త్రము కార్తవీర్యభూ । కాంతభుజా
సహస్రమున గర్వసహస్రముగాగ మించివి । భ్రాన్తునిఁజేసి కుత్తుకను బాపె
శిరంబును దక్షిణంబునన్॥ గీ॥ కార్తవీర్యుఁడు ఘనసమీకార్తవీర్యుఁ। డగు
చుఁగూలిన నన్యోన్య మయుతులగుచు। నతని పుత్త్రకు లయుత సంఖ్యాతు
లెల్ల । కడలకేగిరి ప్రాణముల్గాచి కొనఁగ॥ చ॥ అసదృశకీర్తి కామ
గవినాజిశరత్కబళీకృతార్జునుం । డెసలఁజరించఁబంచి జగతీవరజాహ్వా
ద కామధేనువున్ । మసలక తెచ్చియిచ్చి నృపమారణముల్ జమ
దగ్ని మానికిం । పెనఁగఁ గుఠారిఁ డెల్ప నతఁడిట్లనియెన్ పవిపాక చిత్తుఁ
డై॥ సీ॥ నిరతంబు గొల్వఁడే దురితంబు లణగించు దానేప్సితత్యాగి
దత్తయోగి । భుజసీమనిల్పఁడే నిజధామ సంరక్షితాబ్ధి చతుష్కాంత
నవనికాంత । చెఱసాలవెట్టడె మొఱసాలవెట్టంగ ప్రధనజయోత్కంఠుఁ
బక్త్రకంఠు । ధృతిత్రప్తఁజేయడే యతితప్తుడై వేడు సకలదాహామోదు
జాతవేదు । సకటసామాన్యుఁడేయణిమాదిసిద్ధి । సిద్ధకీర్తితభువన ప్రసి
ద్ధకీర్తి । స్నిగ్ధసద్గుణరత్న ప్రసిద్ధమూర్తి । శత్రుసమవర్తి యర్జున చక్ర
వర్తి॥ క॥ ఒకయావ్రనకై నృపనే । టికిఁ జంపితి వింతకటికి డెందముద
గునే । యకటా విప్రనకనఘా । శకముగ నేఁకతీర్థయాత్ర సలుపుము
పుత్రా॥ క॥ అనినం గానిమ్మనిపని । వినియె భృగూద్వహుఁడు కార్త వీర్య
సుతులు తం । డ్రినిజంపిన పగతీరుచు। కొనవలెనని పొంచియుండి క్రూ
రాత్మకులై॥ మ॥ ఒకనాఁడాశ్రమవేదికాంతరమునన్యోగాద్యుఁడై యు
న్నఁడు । య్యొకలంకుఁడ్ జమదగ్నిసొట్టికొని చేయఁటన్ జడల్జుట్టిము। స్త్రక

ముంజాఁశి కృపాణిఁగొట్టి ధరమీఁద నవ్వైచి వేచన్నరే । ఇకహోమాశంగు
టాచు మోఁదికొనియెఁ జోకంబుతోఁ బల్మఱున్॥ గీ॥ ఏటిలోపలఁ దీర్గం
బు తెల్లఁదిరిగి । యన్నవడచటికి భార్గవుఁ డరుగుదెంచి । తండ్రిఁగనుఁగొని
శోక దందహ్యమాన । మానసుండయి విలపించె దీనుఁడగుచు॥ క॥ కల
నైనఁ బరులకాపద । దలఁచని నీకిట్టికీడు దైవము లఁ జేసెన్ । దలక్రొవ్వి
సేనొనర్చిన । కలుషంబున నేమిసేయ గలనిఁక తండ్రీ॥ గీ॥ అనుచు వగ
చుచునున్నచో మునులురుచిర । వాగమృతధార దచ్ఛోకవహ్నినణచి ।
తండ్రికై తర్పణాది కృత్యములుదీర్చు । మనిన భార్గవుఁడనియె నత్యాగ్ర
హమున॥ క॥ అనదవలె నది జలంబుల । జనకునకుం దర్పణం బొసంగుదు
నేయా । క్షితిపసుతశోణిత ములచే । నొనరుతు వినుఁ డదియుఁగాక నొక్క
ప్రతిజ్ఞన్॥ చ॥ ఇరువదియొక్కమాఱు జనయిత్రియురస్థలిమోదికొంటనే
నరసితి నన్నిమాఱులు నృపాన్వయజాతుల దుర్వినీతులన్ । దురితసమేతు
లన్ ఖలులఁ ద్రుంచక మాన నటంచుఁ గ్రోధనై । పరశువుఁబూనియర్జున
నృపాలకుమార జిఘాంస నత్తఱిన్॥ సీ॥ మునుమున్న నతిరయంబునను మా
హిష్మతి కరిగి తన్గనుగొని యార్తులగుచు । నెఱుఁగక చేసితి మీతప్పు సై
రింపు రామరామయటంచు ప్రాణభీతి । బతిమాలి వేడిన పదములు ప్రా
లిన సందులుసొచ్చిన శరణమనిన । తలవీడ మొలవీడ నలుగడఁబఱచినఁ
బూరిగ్రసించినఁ బోవనీక । బ్రహ్మఘాతకులార దురాత్ములార । దయ
యు ధర్మంబు మీయందుఁ దలఁపఁదగునె । యనుచు గోచరులైన యర్జు
నసుతులను । జారిగోరియల నరికిన పగిదినతికి॥ చ॥ పురములకేఁగు
భూవరుల పోరికిరమ్మని చీరు వచ్చినం । బరశువుచేతఁ జీకుభయ పడ్డన్య
పాలురు రాకయున్నన । త్వరముగనీడ్చి తెచ్చి యమవాసముఁ జేరుచు
నిట్లు ధారుణిం । దిరుగుచు నెల్లరాజులవధించె భృగూద్వహుఁ డట్టివేళ
లన్॥ సీ॥ కొట్టివైచినతల లుట్టలై కాటుక కొండలదండిని మెండుసూప ।
భూరిమాంసంబులు ప్రోవులై మించుచు కాంచనాచలములఁ గరణిఁగాంచ ।
వైకసం బంటిన కీకసరాసులు రజితశైలంబుల రహివహింప । నెత్తునై

నెత్తురుచేరులవాఱుచు శోణనదంబుల సొంపునింప। చెలఁగి మెసవుచు భూతములిందులాడె । కంకగృధ్రాది ఖగములకరువుదీరె । నారదుఁడు మెచ్చుచును తందనాలుపాడె । ధరణి నిర్భరయగుచు సంతసముఁగూడె॥ గీ॥ ఏనుఁగుపలుగుచు నిలరాజరక్తంబు । గని శమాత్తపంచక ప్రసిద్ధి । రాముఁడాజివిజయ రమఁగూడి క్రీడింప । నలరుకుంకుమంపు కొలనులనఁగ॥ సీ॥ ఇవ్విధంబున రాముఁ డెల్లరాజుల ద్రుంచి చిత్రశక్తిని గురుక్షేత్రమునను । బరిహృతపాతక పంచకంబుగ క్షోణి నాయకరక్తంబు ననుశమంత। పంచకమొనరించి భక్తితోనట పితృ తర్పణంబు ఘటించి ధన్యుఁడగుచు । నశ్వమేధము చేసి యలసరస్వతిలోన నవభృథస్నానంబు లాచరించి । యవని దక్షిణగాఁగ శ్యపున కొసంగఁ। దన్మహత్త్వంబునను జమదగ్నిశిష్యుఁ । యుక్తుడై సప్తఋషులలో నొక్కఁడగుచు । వెలుగుచున్నాఁడు నక్షత్రవీథియందు॥ ఉ॥ అంతట శాంతిగైకొని వనాంతమునం దపమాచరించెదు । శాంతమహాభిరాముఁడగు రాముఁడు నయ్యెడ గాధిమేదినీ । కాంతకుమార పౌత్రుఁ డతిఘాతుకబుద్ధి పరావసుండు తా । క్రాంతముజేరవచ్చి దురహంకృతి మీఱఁ దృణీకరించుచున్॥ మ॥ మును మున్నీవు ప్రతిజ్ఞ జేసితివి నిర్మూలింతు క్షాత్త్రంబటంచును నేడేల భయంబు జెందితివి యిచో నెట్లుగాదే ప్రవర్ధనరాణ్ముఖ్యులనొంపవేమిటికిగా రా వారు రాజుల్లినుగా గనినం బోవగనిత్తురే దొలఁగుటుంకన్ దుష్ప్రతిజ్ఞానిధీ॥ వ॥ అనిన దృక్షముని సముక్షమంబున బరావసుండధిక్షేపించిన నతిక్షుభితాత్ముండై భృగుకులాభ్యకుండిట్లనియె॥ క॥ బాలుర వృద్ధులటంచును। చాలించితి గాక వెరవఁ క్షత్త్రియులకిఁకన్ । నేలంగల రాజులను స । మూలంబా బాలవృద్ధము ఖండింతున్॥ మ॥ అని యత్యుగ్రత భార్గవుండవనిలో నాబాలవృద్ధంబుగా । దునిమెన్ రాజుల నేమిచెప్పఁ గను దద్రోషంబు రాజాంగనా । జనగర్భంబులఁ జూచ్చె హుంకృతి ధనుర్జ్యాటంకృతిన్ ఘోర గ । ర్జనలన్ రూక్షనిరీక్షణాచ్ఛటల దుర్దాంతాట్టహాసంబులన్॥ గీ॥ ఇవ్విధంబున రాజుల నెల్లద్రుంచి । యెఱిగి మఱియొన్ని నాళ్లకు దిరిగివచ్చి । ఆదిఁ దనదృష్టి పథ

మునకందనట్టి । గర్భములఁబుట్టు శిశువులఁ గనివధించు॥ శా॥ ఈలాగిరు
వదియొక్క మాఱు నృపులన్ హేలాగతిన్ రాముఁడా । బాలప్రౌఢ జనం
బుగాఁగ వధియింపన్ రాజకాంతావిలా । పాలాపంబులు భూమినెల్లెడల
మెండై నిండెఁదద్దైన్యమున్ । మూలించెన్మదినెంచి కశ్యపుఁడు రాముఁ జేరి
దీవించుచున్॥ మ॥ ఇల నిక్షత్ర మొనర్చి చేసితి మఖంబీవిశ్వవిశ్వంభరన్ ।
భళిరే దక్షిణగాఁగ నిచ్చితివి దానక్షాత్ర ధర్మంబులన్ । గలరే నీసరియౌ
క్షితిస్థలిని సాహసోత్సాంకజాతుండవే । వలఘుస్తోమయశోభిరామ భృగురా
మా సార్వభౌమాంతకా॥ క॥ నూఱొసఁగిన వసుమతిలో। నీకేటికి సంచ
రింపనిఁకదక్షిణర । త్నాకర తీరము జేరుమ । భాకరశశికులవిరామ భా
ర్గవరామా॥ క॥ అనవుఁడు చిదియని రాముఁడు । జనిచాపం బెక్కుపెట్టి శర
ముదొడిగినా । ద్ధనిఁగొట్టఁ బోయినంతనె । తనరంగా కొంతచోటు తత్
క్షణ మొసఁగెన్॥ గీ॥ అందువిహరించె రాముఁడనంతనంత । బ్రాహ్మ
ణులకిచ్చి యంత తపంబుసేయ । జనియెఁగశ్యపుఁడవనికాశ్యపియనంగ
నమరెనదియాది మఱి యుర్వి యాటవినుము॥ చ॥ క్షితిసురులిట్లుకశ్యపు
నిచే మహిఁగాంచి ప్రభుత్వమొప్ప నం । తతమును రాజభోగ పరతంత్రత
భార్గవుచే ననాదరై । గతిమఱి యొందు లేమి నృపకాంతల సమ్మతి బల్మి
నీఁగి నం । గతియొనరింపుచున్ గ్రతుమఖక్రియలన్నియునీగి రయ్యెడన్॥
గీ॥ తగినదండంబు లేమి యుద్దండవృత్తి । వైశ్యులును శూద్రులును విప్ర
వరులుదార। గోధనాదులబలిమి గైకొనఁగఁదొడఁగి। యిట్లురాజక మైధర్మ
మెల్లజెడిన॥ క॥ కుతలంబతలంబంటిన । వెతలంబడుచున్న జనుల వినిక
శ్యపుఁడూ । రుతలంబున నెత్తఁగక్షో। ణితలంబుర్వియనఁబరగె నృపకులతిల
కా॥ వ॥ ఇవ్విధంబున కశ్యపమునివలన సముద్ధరింపంబడిన ధరావరోహ
యద్ధీరాగ్రణి కిట్లనియె॥ మ॥ అనఘా విప్రులు ప్రోవలేరునను ప్రోద్యద్బా
హుశౌర్యంబుచే । ఘనులౌ రాజులె గాని భార్గవ మహోగ్ర క్రోధజా
వాగ్నిద । ప్పినవారల్గలరందు నంచు నృపతుల్పేర్కొందు నన్నామము ।
ల్వినిరప్పింపుము వారి ధర్మ పథులిన్విఖ్యాత శీలాఢ్యులన్॥ సీ॥ కశ్యపము

నినాథ కాదితికోలందఱి హైహయులను గుహ లందుదాఁచి । పౌరవాన్వ యుఁడు విదూరథ తనయుంఁ బఋక్షవద్గిరియాదురుక్షరక్ష । సౌదాసవ ర్యుఁడు శక్తిజుశరణొంది వధివాహసుతుఁడు గౌతమునిఁ గొలిచి । గోపా లనముఁజేసి గోపతి నను రాజు వత్సుచుత్సేవుచు వత్సనృపుఁడు । గృధ్రి కూటమనెడు గిరికోండూల । జాతివలనభూతి జలధిచేమ । రుత్తను తుడు ... ప్రతికిరి వారి । పతులజేయు నాకు భాగ్యమతుల॥ మ॥ అర్థి ప్రార్థించిన మంచిదే యని దయైకాయత్త చిత్తంబుతోఁ । మునిచూ డాము ... లంబనిచి సమ్మోదంబుతోఁ దెచ్చివా। రినిసామ్రాజ్య పదా భిషిక్తుల నోనర్చె న్వారలుఁ భూమిపా । లనముఁజేసిరి ధర్మమెచ్చ జనముల్లాసంబు గాంచె న్నృపా॥ గీ॥ విప్రులకు రాజసతుల కావిర్భవించి। రుత్తమ క్షత్రియులు ధర్మయుక్తులగుచు। నంతటను వారి సంతతినతిశయి ల్లె । ధరాశినంతటఁ దామర తంపరగుచు॥ గీ॥ భార్గవుండిపుడు మహేంద్ర పర్వతమున। నున్నవాఁడు దపో ధనుల్దన్నుఁగొలువ । నాతఁడేగాదె భీష్మ కర్ణాదులకును । చాపవిద్యోపదేష్టయై జయముఁ లోనఁగె॥ మ॥ అనఁ గా నీభృగుగామచర్యవిను వారత్యంత పుణ్యాత్ములై । యనిశంబు న్విభ భోగ భాగ్యములు దీర్ఘాయుష్మలై మాన్యులై । ధనధాన్యంబులు పుత్త్ర పౌత్త్రులును భద్రంబు ల్మనోభీష్టము । ల్గనిరాజిల్లుదు రెందుగాంతురు తుదిఁ గైవల్య సామ్రాజ్యముఁ॥ క॥ అని శ్రీవైశంపాయన । మునిము ఖ్యుఁడు దెల్పవిని ప్రమోదాన్వితుఁడై । జనమేజయుఁ డవ్వలికథ। యున ఘావినవలతు దెలుపు మని యడుగుటయుఁ॥ ఉ॥ తీక్ష్ణగుహా మహానిధి సుశీయుత ధారక దారతారకా । శ్లక్ష్ణకలాపిహార యుడుజాలసముచ్ఛ విహారయాశ్రితా । భీష్ణుముదంచితాత్మయవిభిన్నదృశారచితాత్మవేది నీ । రతువిధాన దానవతురన్మయశోధన శ్రీయశోధనా॥ క॥ పుంఖ్యా యయుత సరస్వతి । సాంఖ్యవిశేషజ్ఞ యోగశాస్త్రాభిజ్ఞా । సంఖ్యావత్పరి పోషణ । సంఖ్యాతిగ సుగుణధామ సచివలలామా॥ పంచచామరము॥ ధరాధిరాజ శర్మద దాత్మృతా జితాంగణాధరా । జరాజరాజ దేవతాపథా

ప్రభాసుధాధరా । ధరాధరాధరామృతస్పృహా మహావసుంధరా ।
ధరాధరాతిశౌర్య ధైర్య దారితారికంధరా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామ భద్రకరుణాకటాక్షవీక్షా పరిప్రాప్త దీప్తతరాష్ట్రభాషాకవిత్వసామ్రాజ్యధౌరేయ సకల విద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగనామాత్యసుధాసముద్ర సమున్నిద్ర పూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్ర ప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు షష్ఠాశ్వాసము.

ఆరవ యవతారంబగు భృగురామావతారము
సంపూర్ణము.

శ్రీ రామావతారకథ.

సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీయుతధామదిశాకా । మాయుత సితకీర్తి ధామ మగదంకులధా । రేయభుజావిక్రమ గా । రేయ సుధీగేయ సత్యకృష్ణామాత్యా॥ గీ॥ అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ । శేఖరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమౌని। ధరణినాయక రామావతార మిఁకను। దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొడఁగె॥ సీ॥ హాటకాంబరమాలిహార కేంద్రకాంతి హరికేతనమనోహరరథ

ము । గంధనాగధుతాభ్రి గంధవతీజాత గంధ ప్రసూనసగంధపదము ।
వాహనైకగతి ప్రవాహ పాంసులగంధవాహ ధూసరితాంబువాహఘట
ము । వీరరసోన్నిద్ర వీరభద్రహాసగ్రవీరమాహవమహావీరభటము ।
ధర్మ పరధర్మ సాధర్మ్య భర్మవిశ్వ । కర్మనిర్మిత శర్మదనర్మహర్మ్య!
నిర్మలాంభోర్మి దృసిధాతు కర్మివిచ్యు । తాభ్రిమధ్యాపురం బయో
ధ్యాపురంబు॥ క॥ ఆపురమేలుఁ దశరథ । భూపాలకుఁడాజివిజయ
భూభుజగమహా । చాపాహితకోపావృత । కోపావృతవిమతనృపతి కు
లపాలకుఁడై॥ చ॥ అతఁడశోకనాఁడు నిండుకొలువై చెలువై బలవైరికెంత
యుఁ । బ్రతియగు శ్రీవిమీఱఁగఁ బరాకు పరాకు పరాకటంచువం। దితతు
లుసారెమ్రొక్క, ధరణీతరుణీ పరిణీవరాళి ను। న్నతరుచి దెల్పగాగ కనాల
లనాకలినాదముల్వినన్॥ సీ॥ విశ్వంభరాభార విధుర కుంభీనస ప్రతిసృష్టి
యెవ్వాని బ్రహ్మసృష్టి । గాఢాంధకార నిర్గంధనకుమసరోజపకరంబెవ్వా
నిజపకరంబు । ఘటజాత గౌరవోత్కటహర్షితార్థవి గ్రహచండి యెవ్వా
నిదుహితకుండి । కనకగర్భాసాద్యకాశికేష్టవిధావ తోషితంబెవ్వాని
భాషితంబు । కమలసంభవకమలేశ కమలభృత్క। లాకలాపాది సురలో
కలోకభయద । కలశదత్తాక్షి యెవ్వాని జలరుహాక్షి । యట్టిఘనుఁడు
వసిష్ఠసంయమధనుండు॥ క॥ చనుదెంచిన నెదురుగఁజని । వినయంబునఁ దో
డి తెచ్చివిభుఁడు సువర్ణా। సనమున నునిచి సపర్యలు। నొనరిచియిట్లనియెన
తిమ్మృదూక్తులుమెఱయన్॥ మ॥అనఘాత్మా యనపత్యతాదురిత మత్తాళీంద్ర
మున్మున్మనో । వనజాతాని శజాతమోదరససేవంజొక్కి నేసౌఖ్యముం ।
గనలేనైతి సమగ్రభోగముల నింకన్ దన్మిలిందంబుగ్రా। కు నవారింపును
భూరిసంతతి యొుపఁగఁజాలి ప్రార్థించెదన్॥ గీ॥ అనినసమ్మతి ఋశ్యశృం
గాదిమహా । పతులఁగూడి యరుంధతీ ప్రాణనాథు। డశ్వమేధంబు సేయిం
[illegible] చేసెఁ బుత్త్రికామేష్టి వేల్పింపఁ బూను నపుడు॥ సీ॥ శచిముద్దు
మోముఁ జక్కఁగా దిలకంబు దిద్ది దిగ్దకవచ్చె దేవభర్త । కులశైలతన
య [illegible] పసిఁడి పాగికలువ్రాసి [illegible] వచ్చె వామదేవుఁ । డొడ్డి

కూడ్కి మహిశీకిఁ నగుముద్దు నెమ్మొగముతోడ । జాతెడి సిగ కేలఁజ
క్కనొక్కుచును జెక్కులను గట్టాణి చొకళినటింప । వలెవాటు నెఱనీ
టు వలిపె చందురుకావి చేలచెరంగులు నేలజీర । దివ్యభూషణ కాంతు
లు తేజరిల్ల । సీతనెచ్చెలు లాడాడఁ జేరిచూడ । నఖిల రాజన్యులచ్చెరు
వొంది దివిని । సొంపుమీఱ నిలింపులు గుంపుగొనఁగ॥ గీ॥ సకలలోకైక
మోహన చారురూప । సంపద లొసంగ శ్రీరామచంద్రుఁడపుడు। గం
ధమంధర సింధుర గమనలీల। జెలువు మీఱంగ నల్లనఁ జేరఁజనిగి॥ క॥
మంద సముత్సాహులకిఁన । మందసమీ సుమియనంగ మనుజులు హరు
వి । ల్మందసము దెరచి చూచె । న్మందసముద్రేకహారకుమారుఁడుగ
డిమిగా॥ సీ॥ ప్రత్యక్షమైమించు ధర్మశైలముఁబోలి బహుసుపర్వాశ్ర
మై బరిఢవిలుచు । దృగ్గోచరంబైన దృక్కర్ణపతిఁబోలి జ్యావహానోచిత
సారమగుచు। సాక్షాత్కరించిన శైవధర్మముఁబోలి త్రిపురనిర్వాపణ నిపు
ణమగుచు । నెదుటదోఁచిన నిర్జరేంద్ర చాపముఁబోలి బహువర్ణసూచక
ప్రభలమగుచు । గనకమయ చిత్రకాండ ప్రకాండమగుచు । బద్ధమ
ణిఘంటికాకోటి భాగమగుచు । సర్వభూభృద్భయద వజ్రసారమగుచు।
నద్భుతంబైన శంభుశరాసనంబు॥ క॥ కనుఁగొని శ్రీరఘువీరుఁడు । విన
తానందనుఁ డుసర్ప విభుఁబట్టుడుమా । డ్కిని కుంభీంద్రముర౦భా । వని
జముఁ జెకలించు ప్రాభవంబలరారఁగ॥ సీ॥ లీలఁ గెంగేలఁ గీలించి శేనగవు
తో ధరణీశ తాతల తరమునాటి। పాతపంచారంబు పసలేదు సేబత్తె నిది
వృథాస్థూలమిం దేదిబలము । యని మింటికొప్పు గల్గినవాని బలువింటి
కొప్పున జానకి కొప్పుమీఁదఁ । గేలుంచు వేడుక గీలించి యాటువంచి
ధగ్నంబు సుగుణ యుక్తంబు చేసి। తీవిఁ గళ్యాణవార్త చాటించు తేవ। నారి
మొఱయించి తెగ నిండనారి దిగిచి । లస్తక స్తల విన్యస్త హస్తమింత ।
సళ్ళుఫెళఫెళ ఫెళమంచు విల్లువిరిగె॥ సీ॥ ఎదజొక్కి నిదురవోయెడి కుంభ
కర్ణుండు బబ్బరింపుమ లేచి ప్రాకులాడెఁ । గల్పాంత దీర్ఘని ర్ఘాత శంకఁ
వ నేండ్లన్ని కోసిరొ వాఁశ్వరుండు । భయము పంచలి తక్షాము పా॰హా

శ్లేష మబ్బెను భూతవామాంగకునకు । దానునుద్రిపురారి ధనువౌటనో మేరుగిరిప్రతిధ్వనులచే మొఱలువెట్టె । జనకకౌశికరామ లక్ష్మణులుద క్క । దక్కుగలవారు మూర్ఛిల్లఁ దగదెలిసిరి । త్రిలోచన చండ కోదండదళన । నినదమ్ముభవాండంబు నిండునపుడు॥ క॥ ఒకరినిబట్టం బదు గురు । సకులాశుభవార్త దెల్ప జానకి లజ్జా । మొగమింతవంచెనా కా। తుకమునకుం దెలిపిరియునఁగెఁ దోరపుహొమ్ముల్॥ గీ॥ అంతజనకానుమతి ని స్వయంవరోత్స । వమునకై నెచ్చెలులు పంటవలఁతిపట్టి । చంచనా లేప రత్నభూషాప్రసూన । చీనిచీనాంబరములఁ గై చేసిరపుడు॥ సీ॥ కడు వేడ్కనుబ్బు జక్కవగుబ్బ చనుదోయి బిగిచంటిరవికెలోఁ బిక్కటిల్ల । జిలిబిలి పంచదారలుగుల్కుబొమ్మించు మోవిపైఁ జిఱునవ్వు ముద్దుగురి యు । కనుఱెప్పవాల్చి క్రేగంటగన్గొనుచూపు తూరునా రసముతో మూ రుములయ । జఘునభారంబున జడియునెన్నడ పాదకటకమ్ములుఘల్లు ఘల్లుమనఁగఁ । గేలచెంగల్వ పూదండ గీలుకొల్పి । సిగ్గునొయ్యారము నుమీఱఁ జెలులువేన । వేలు దనవెంట గొల్చిరా విభవమునను । జన కకన్యక చనుదెంచె జనకుసభకు॥ ఉ॥ ఆజనకేంద్రకన్య రుచిరాంగవిలాస ముఁ జూపింపంతలో । తేజిగురాకువిర్ద్రుపుగలిపునసుంచిన తమ్మిరేకుఖం । దాఁపెపించి వారుఁడు తక్కులున పేరెదఁజూచి హైవఁగా । రాజన్యపాల శేఖరుఁడు రామనృపాలుఁడు సాక్కునెమ్మదిన్॥ గీ॥ కంటిమో వింటిమో యిటువంటివాలు । గంటి ధరయందె కాదు వేగంటినగరి । గలుగుతెర గంటి వెలిగంటి గములనైన । నిట్టులసృజియించె ధాత యీయిందుము ఖి॥ సీ॥ పూసవిటారిపన్నుగవ పోకలవీకల వౌకసేయుసా । రావలు చాలుమేలు సింగరాల సరాలసిరాకరించునా । హాపగడంపు వాతెరయొ ప్పారము విల్కుఁపానిపాదుపా । చూపుల కోపుసూప చెలి తోరపుచూ పులు నిన్నుభాన్నసో॥ క॥ కన్నె రతనంపుమిన్నా । మిన్నా నడు మనటియూ రు మూనసు పన్నా । వెన్నాపలుకులు సొక్కలి । పొన్నాపొన్నా మెఱుం గు బొంబెకిసబోనా॥ సీ॥ పసజాక్షికటీతటం బనుమహీభాగంబు బటువుగు

బ్బులపేరి పర్వతములు । నారిమధ్యమధ్యమ మనునంబరంబును మెఱుఁగు
మఱుంగురులను మేఘములును । నఖముకురు మనుపూర్ణచంద్రమండల
ముకు రదపఙ్క్తి పేరి తారాగణంబు । కలకంఠినగవను గంగాప్రవాహం
బు బెళుకువాల్చూపుల పేరి యమున । సృష్టి చేసెనో యజునిపై నీర్ష్య
మరుఁడు । దానుపద్మోద్భవుఁడు గాఁడు గాని చోట । బ్రహ్మసృష్టికి యి
టువంటి భాయగలదె । మదనుమాయయె కాని యీమంజువాణి॥ మ॥ అల
కవ్యాజముచేతఁ గైకొనెడినాకారా కరుణ్సీకటు । ల్వాలెనంచు న్మఖ
చంద్రుండంప నడుజాలంబంత సీమంతపుం । గళకుంభాపటి పేర్చ్రగ్రొక్కి
కొనిరాఁగా వీఁగిపాదాంబుజం । బులబ్రాలెం జెలివేణి బ్రోవఁదగదే మూ
ర్ధన్య సంతానముల్॥ శా॥ నాసామౌక్తిక రోహిణీరమణి గాంతావక్త్ర
చంద్రాధరం । బాసింపం గనుగొన్న తారకలకున్ బ్రాపింపజ్జాభరం ।
బానన్నాకృతికుండల స్ఫురితముక్తాభిఖ్య తారాళితో । నాస్వాదింపఁగఁ
జేరఁగానిమెడ నేలా యోరఁగాఁ జూడఁగన్॥ గీ॥ కమ్మవిలుదించు
కేని చిక్కముసఁదగులు । కోగమజక్కవ పిట్టలయుడుటు దేగడి । జిలు
గుపైటాణి రవికెలో గులుకుగబ్బి । గుబ్బచనుదోయి యీముద్దుగమ్మ
కపుర॥ చ॥ అని తనుఁజూచుచున్న జనకాత్మజ నెమ్మది లజ్జ బ్రేమయుఁగా ।
జెనఁగొన నాలుగేనుమణి పీఠిక మెట్టుక లెక్కరాజనం । దనుగళసీమఁ జెం
గలువ దండయమర్చెను వర్షమంబునం । బునఁదిరమొందఁ బ్రోమైఱుఁగు
బూన్పుగతిన్నిజ రాగమేర్పడన్॥ గీ॥ శ్రీరఘూత్తముఁ డీ తరిసీతకేలు । బట్టి
తొడమీఁద గూర్చుండబెట్టుకొనెడి । యంత మోహంబుతోనుండె నవ
నికన్య । యంతనంతఃపురంబున కరిగెనరుగ॥ చ॥ ఇతఁడు మనుష్యమాత్రుఁ
డని నెంచితిగాని నెఱుంగనైతి శ్రీ । పతియని యీ మహీతనయ పద్మని
వాసిని యీటనిక్కమిది । గతి రవిచంద్ర వంశములు గొనమొంద జనిం
చినారలో । ప్రతికుల నేత నీవెఱుఁగవా సకలజ్ఞుఁడ వెన్నిచూడఁగన్॥ గీ॥
అని జనకనేత దశరథజనవరేణ్యు । రాఘవుల పెండ్లికిసాగి రమ్మటంచు ।
నుత్తరమువ్రాయఁబంచి నిరోగఁబనుప । నదియువమ మీఱ నతడు నన్నెడికి

నరిగి॥ గీ॥ అవసరంబులవారిచే నధిపునకును । దనదు రాక నెఱింగించి
మునుపుగాను । వారుదోడ్కొనిపోవ భూవరబలారి । యుడుగరలొసంగి
పొడగని యొద్దనుంచి॥ క॥ జనకనృపునుత్తరంబని । జనపతికిం దెల్పి
రాయసము వ్రాయ నియోగి । సిబిలిచి యొసఁగ నతఁడును । జనపతికను
సన్ననఁయు సరభసగతిఁ॥ సీ॥ శ్రీమతుజనకధాత్రీతలనాథుండు దశ
రథమేదినీధవసురేంద్రు । చాలుమానుసులకు సంప్రీతిపుత్తెంచిన ప్ర
యోజనముదము నందనుండు। రఘువీరుఁడిలగల్గు రాజన్యులెవ్వరు నెక్కి
డనోపని యీశుచాప । మెక్కిడి విరిచిన నెంతయుహర్షించి సీతనొసంగ
నెంచితిమి మేము । తనయులును దాము రావలె ననుచుచాలు । మాను
సులుదశరథ రాజ మార్గితోడఁ । దెలిపెడిదియను వక్కాణ గలిగినట్టి ।
యుత్తరంబును వినుపింప నుత్సహించి॥ గీ॥ తెఱదు సారిగఁ దెల్పు ప్రధాన
మణికి । గనకపటభూషణములిచ్చి గౌరవమున । మంచిదేకద జనక సం
బంధమనుచు । బంధువులతోడ యోజించి పైనమగుచు॥ సీ॥ గోరథం
బుల నెక్కి కులగురుఁడాదియౌ తాపసోత్తములు నందందనడువ । భద్రే
భములమీఁద భరతశత్రుఘ్నులు సరిగాఁగ నుభయపార్శ్వములనడువఁ।
కౌసల్య మొదలైన గరితలు ముచ్చుపన్నాగంపుపల్లకీ ల్ముందునడువ। వె
నుక డెబ్బదిరెండు వినియోగములవారు నాప్తులు నృపులు నందందనడువ।
చిమట పనిమీసములకప్పు జెంపకురులు । నెదను గస్తూరిపట్టెలు నుదుటి
తిలక । మలర వెలువడె దశథుఁ డౌర ముసలి । సొగసనుచువారకాము
నుల్మూచినగఁగ॥ గీ॥ ఎదురుగావచ్చి జనకనరేంద్రుడంత । యేనుఁగుల
మీఁద సంధించి మానవేంద్రు । పురికిఁదోడ్తెచ్చి తన సహోదరుని వీడు।
విడిదిగావించి యులుప నెక్కుడుగ నొసఁగె॥ గీ॥ కౌశికుఁడు రేయి రామల
క్ష్మణులఁదోడి। కొనుచు వచ్చిన హర్షించి కుశికసుతుని। బొగడి తనయు
ల యాశ్లేష ముననుదనిసె । బంతి తేరులపట్టువలంతిమగఁడు॥ సీ॥ మరు
నాఁడుజనకుని మంత్రులు బిలువరాఁ గొలువు సింగారమై కలిమి మెఱయ ।
దశరథరాజు నందనులతో నగరికి జనుదేర నెఱిఁగి హజారమునకె। యెదు

రుగా జనకరాజేంద్రుఁడు సనుదెంచి కేలుమోడ్చినతోడ కేలుమోడ్చ।
గేలును గేలును గీలించి సనుదెంచి మునివరుల్మున్నుగాఁ గనకపీఠ। ముల
నువసియింపఁ దదుభయకులనృపాల। కులవసిష్ఠశతానందకులు గణింప।
నింతయొప్పునె సంబంధ మిదియటంచు। నెల్లవారును మది సంతసిల్లిర
పుడు॥గీ॥ మనుకులోత్తమ సీత రామునకొసంగి। లక్ష్మణకుమారకున కుర్మి
ళాకుమారి। నేనొసంగెదనని జనకేంద్రుఁడనిన। నెదదశస్యందనుని మోద
మినుమడించె॥ గీ॥ తోడుతోడుత భరత శత్రుఘ్నులకును। నీకుశధ్వజతన
యుల నిమ్మటంచు। గాధిసుతుఁడుబల్క జనకుఁడొగాకయనఁగ। నలదశస్యం
దను ముదంబు నలుమడించె॥ వ॥ ఇవ్విధంబున రామలక్ష్మణ భరతశత్రు
ఘ్నులకుం గ్రమంబున సీతోర్మిళా మాండవీ శ్రుతకీర్తుల నొసంగనిశ్చయిం
చి జనక భూపాలుండు ధురుముఖంబున మఱునాఁటి వైవాహిక లగ్నంబు
శుభప్రదంబని వచించిన నట్లయాగాకయని సంతుష్టాంతరంగుఁడై కొడు
కులతో విడిదికింజని మఱునాఁడు ప్రాతఃకాలంబునఁ దనూభవులకు శుభంబు
గా గోదానాది దానంబు లొనరింపుచుండె నప్పుడు॥ సీ॥ పట్టెవర్ధనముల
పైపట్టెడక్షతల్బంగారుపోఁగులు నుంగరములు। పైగప్పుకున్నట్టి పట్టుప
చ్చడములు జరిబాఱుగలశిరోవేష్టనములు। గన్నారవచ్చినీర్కావిదోవ
తులును శిష్యులతోడను చెలువుమీఱ। మాకువేదమువచ్చు మాకు
శాస్త్రిమువచ్చు మాకుస్మృతుల్వచ్చు మాకుశ్రౌత। మంతయునువచ్చు
దారతమ్యంబుదెలిపి। యధిపుచే దాన మిప్పింపు డనుచునృపతి। విడి
దికేఁగు వసిష్ఠుల వెంటఁబడిరి। తొలఁగద్రొబ్బఁగరాక విద్వాంసులపుడు॥
గీ॥ ధీరులయ్యు స్వతస్సిద్ధ దీనవృత్తి। వేడికింతయొకాని యవ్విభుఁడు
దాన। వేళ వీథుల వీథుల వెదకి దెచ్చి। విప్రులకొసంగె దానముల్వేన
వేలు॥ సీ॥ ఏమిదానంబు మీకిచ్చిరో జాబాలి స్వర్ణధేనువుగాదె నామ
దేవ। ఘటిసూతికిహిరణ్యగర్భమిచ్చిరదేమి యతఁడు సేసినపుణ్య వట్లు
గలిగె। దగ వసిష్ఠుఁడుతారతమ్యంబు తెలుఁగఁడె యెక్కడాసందడి యొఱుఁ
గుఁజెట్లు। మీకేమియిచ్చిరో నేనుదానముబట్ట నుంటిమి మీరింత

యధికతోట । తెలియఁగకంటిమి లేదంచు శీర్షమ్మూఁప । బలికికొంచును
దానవుల్పట్టినట్టి । బ్రాహ్మణులు దనిమణుల్లు గంపలనుభృత్యు । వరు
లుకొని తేర నిండకు నరిగిరపుడు॥ గీ॥ అంతనిక్కడ జనకజనాధినాథు ।
వంపునను సీత మొదలైన పద్మముఖుల । నలువురను బెండ్లికూఁతుల సలు
పచెలువ । లుదిరి బంగరుపీటలు నుంచిరపుడు॥ గీ॥ అలయరుంధతి దీవిం
చి యక్షతములు । నుదుట బెట్టఁ గనుపట్టె నుపతిమోము । ప్రణయకు
పితామ్రరోహిణి పాదలాక్ష । దొరసి చెలువందు పూర్ణచంద్రుండనంగ॥
క॥ తలయంటె నొకతె సీతా । కలకంఠికి కలితరత్న కంకణరణనా । కుల
దళికులములతోఁ కర । జలరుహ మధ్యమునఁ జికుర జాలమువొదలన్॥ క॥
కమలాప్తుఁడు గుంజిగురుం । జము దాళిని కప్పుతేన చమరెడిభంగిన్ । రమ
ణీమణి యొకతె సీత మెఱుఁగు నెమ్మేన గంధతైలంబిడి యొరన్॥ క॥ జలరుహ
గంధికిఁ దుంటుమ । నలుగిడి యొకతె కోటియొకతె నఖములసోకి । గ్గిలిగింతగొనె
డివలిగు । బ్బలవరుయొద చెరుగుమాట పకపక నగుచున్॥ గీ॥ తళుకుత
ళుకనఁబంచు కుందనపుబొమ్మ । పటికనార్చువిధంబున ప్రౌఢయొకతె ।
మంచిగంధంపుటటు కలినించిమేనఁ । జంద్రవదనకుఁ బన్నీట జలక
మార్చి॥ గీ॥ సరసి నడయాడు రాజహంసంబుపక్షు । వలనమునగప్పు శైవాల
వల్లియనఁగ । చలువపావడ వలగొన్న చెలువకుచల । సరసమైమించెఁదడి
డిమొత్తు సమయమునను॥ గీ॥ వలిదె పైరాణి చలువదువ్వలువలోన । సరి
గెచెంగావిపావడ సగ్గులీన । చంచలేక్షణమేన వ్యాపించినట్టి । తలిరు
విల్కాని కీర్తిప్రతాపములను॥ గీ॥ మేదినీసుత చావిచొర బిగిలియున్న ।
దశరథకుమార గుణ సముదాయ మనఁగఁ । దనరె ముత్యాల కమ్మలు
తగణిపులుఁదు । నంతకల్యాణగుణశాలి యనఁగవినమె॥ క॥ మణిమయ
నవభూషణముల । ననసిజుఁ గై చేసిరప్పు డతివలు మిసలం । దొవరాయ
[illegible] కెరిగి । చిప్పుల సంభావు చికిలి చేసినమాట్కిన్॥ గీ॥ జగముగెలు
వగనొకయుమ్మె త్రాణనుచు । గడమునాల్గమ్మలను రాజకన్యలుగను ।
రతిపతిఁ సృజించె రాఘుకుమారకుల గెలువ । ననఁగ సీతాది కన్యకల్దనరి

రవుడు॥ సీ॥ వలకారియుంచ గావలెఁ గాకయున్నచో నధరంబు చరణంబు లరుణమగునె। కలికి రాచిలుక గావలెఁ గాకయున్నచో ననవిల్తుని వహించుకొనఁగఁ గలదె। కౌస్తుభరత్నంబు గావలెఁ గాకయున్నచోఁ గన్న భూపతి రత్నగర్భ యగునె। తొలుకారి మెఱుఁగు గావలెఁ గాకయున్నచోఁ జంచలాలోకము ల్సంఘటిలునె। కంతుబాణంబు గావలెఁ గాకయున్న। భువనమోహనశృంగార పూర్తియగునె। యనుచుఁ బొగడంగ సకలలోకైకమాన్య। యయ్యెను నవమాన్య సొబగుమించె నవనికన్య॥ వ॥ అంత జనకమహీకాంతానుమతంబున వివాహ ముహూర్తంబు సమీపంబయ్యెనని పురోహితులు పిలువవచ్చిన॥ సీ॥ ఒరపుగా విరజాజి సరులతోఁ సిగ నైచి లాగి యూపుగ సాంబ్రాణిఁ బెట్టి। గీరికప్రంపు చిక్కెంట నామముదీర్చి శ్రీచూర్ణరేఖ రంజిల్లఁ జేసి। మురుపుగా హరినంజి మురువుతో వీనుల కట్టాణిగొప్పచొకట్లుదాల్చి। మణిహారముల హంసమువ్వల దెలియంగ రంగైనముత్యాల యంగిదొడిగి। పట్టపీతాంబరము గండపెండరంపుఁ గటకకటిసూత్ర కేయూరకంకణాది। దివ్యభూషణ జాలంబు దేజరిల్లఁ। రాముఁ డభినవశృంగారధాముఁ డయ్యె॥ గీ॥ చెలులు నైచేసి గటువలె చెలువుమీఱ। సౌమిత్రి భరత శత్రుఘ్నులకును। నృపసుత చతుష్టయంబు సుదృశ్యనైక। మోహనంబయి తగెఁ జతుర్వ్యూహగరిమ॥ వ॥ ఇట్లైనంగున రఘుపుంగవుండును దమ్ములుం దానును కల్యాణోచిత కల్యాణమణిమయ కల్యాణ ప్రసూన ప్రముఖ ప్రసూనమాలికా కనకాంబరాది చతుర్విధ శృంగారంబు లంగీకరించి మునిసతంగ మంగళాశీర్వచన పురస్సరంబుగా గృహాంగణంబు వెలువడి చతుర్దంతంబులు హరిదంతిదంత సత్వంబులకుం దంత ప్రభాంగంబులునగు దంతావళ చతుష్టయంబు నెక్కి కరంబుల నంకుశంబులు పూంకించి పదాగ్రంబులం జూళికల నొక్కింపుచు వచ్చునప్పుడు॥ సీ॥ పార్శ్వ భాగంబులఁ బట్టినపదివేల పగలుపట్టులు పట్టపగలు సేయ। దగిలింప జట్టిన నెగయు నాకాశబాణంబు లంబర వినూనంబు దాఁట। దుపసుగ వెడలెడి బురుసులపువ్వులు భూనభోంతరములఁ బొదివి

కోనఁగ। నందండమర్చిన యట్టి విచిత్రంపు బాణవిద్య సురాళి భ్రమయఁ
జేయ। నదరు వేటులరొదలు బ్రహ్మాండమగల। నెందుఁజూచిన దివ్వెటి
లే వెలుంగ। భూరిశోభనవాద్యములుబ్బరుకలఁగ। బలిసియెల్లెడ చతు
రంగబలము గొలువ। గీ॥ పదియు నాఱేండ్ల ప్రాయంపు పద్మముఖులు।
కాసెగట్టుక మిగుల శృంగారముగను। దశరథేంద్రునిమీఁది పదమ్ము
వాఁడి। యభినయింపుచు నెదుటన్నృత్యంబు సలుప॥ సీ॥ జయ జీవవర్ధస్వజ
గతాంపతేయంచు చేరి మౌనీంద్రులాశీర్వదింపఁ। జండీశ చండకోదం
డఖండన విచక్షణయంచు వందిమాగధులు వొగడ। శోభనంబులు బా
డుచును బుణ్యకాంతలు మునుపుగా గ్రంతలు గొనుచునడువ। నాప్త
మంత్రులును రాజాధి రాజులు దొరల్నడువంక గ్రమ్మక కొల్చిరాఁగ।
ముగురుతమ్ములు సరిగ నేనుఁగుల నెక్కి। వెంటనే తేరఁగా రాజవీధి వేడ్క।
వచ్చె కోటిసురేంద్రుల వైభవమున। భద్రకరినెక్కి శ్రీరామభద్రుఁడ
పుడు॥ ఉ॥ కాంతరొ వీరునల్వురును కంతు జయంత వసంత రోహిణీ। కాం
తులొ కాకయున్న మఱిఁగల్గునె యీభువనైక మోహనా। త్యంతవిలాస
రేఖలవిధంబని యొండొరులాడుకొంచునొ। ధాంతర రాజరాజముఖులారసి
యారసికాగ్రగణ్యులన్॥ చ॥ వనితరొ వీరిలో మనసు వచ్చినరాజకుమారుఁ
డెవ్వఁడే। యని యొక రాజకన్య చెలియాడినఁబో యిది యేటిమాటయం।
చును నునుసిగ్గుమీఱఁదనుఁ జూచినగాదది రూపరేఖకు। న్ననురఘురాముఁ
డేయనిన నవ్విరితోడ సకుల్కిలాకిలన్॥ మ॥ వనజాతాయతపత్రలోచనలు
ఖావంభిస్లు రంజిల్లఁగాఁ। గనుచున్సేసలుజల్ల నుల్లసిత శృంగారంబు భాసిల్ల
న। ల్లననే తెంచి విదేహవల్లభుని జాల్వాపెద్ద మోసాలజం। గనదంతీం
ద్రుల డిగ్గి యారతులు గైకొంచున్ రఘుగ్రామణుల్॥ మ॥ జనకస్వామి
భావెంబడిన్నడచి చుంచ దివ్యమాణిక్యదీ। పనికాయంబు ఫలోల్లసత్కన
కరంభాస్తంభ సంభావితం। బును స్వర్ణాబ్జపటీవితానకలితంబు న్సర్వలో
కైకమో। హనమా హేమ వివాహమంటపమునన్ స్వర్ణపీఠంబులన్॥
క॥ ఆసీనులైన యత్తరి। శ్రీసీతాకన్యకాది సీమంతినులన్। రాసుతులఁ

దోడి తెచ్చిరి । భాసుర తనుకాంతిబయలు బంగరు సేయన్॥ వ॥ అంత
వసిష్ఠవిశ్వామిత్ర శతానందాది ముదిత విప్రప్రవరసముదిత మంత్రపూర్వ
కంబుగా లక్ష్మణపూర్వజు పదారవిందంబులు గడిగి మణిమయ భూషణాది
పరిణయ దక్షిణాసంపర్కంబగు మధుపర్కం బొసంగి॥ శా॥ ఏపట్లన్న
హాధర్మచారిణిగ నీకీసీత నాకన్య ధా । రాపూర్వంబుగనిచ్చితిం గలుగు
భద్రం బెప్పుడు స్నిని కన్ । జేపట్టందగు నంచు మైథిల నృపశ్రేష్ఠుండు
బల్కంగ సీ। తాపాణిగ్రహణంబొనర్చె రఘునాథస్వాము హృష్టాత్ముఁడై॥
గీ॥ ఊర్మిళను లక్ష్మణునకు మాండవ్యలాక్షి । మైనమాళవి భరతునక
నుపమాన । కీర్తిశత్రుఘ్నునకు శ్రుతకీర్తినొసఁగె। జనకమహీకాంతుఁడం
తయుసంతసమున॥ క॥ అప్పుడుపువ్వులవానలు। దెప్పలుగా గురిసె మొ
రసె దివి దుందుభులున్।మెప్పిరిగొనుమోదముగని। రొప్పిరిజనులెల్లనమ్మ
హోత్సవవేళన్॥ శా॥ఉర్వీదేవులు మంగళాష్టకము లత్యుత్సాహ నమ్మో
దము। ల్పర్వన్నెమ్మదిఁ బెట్టుగాఁ జదువుచుం బల్మాఱు నాయుత్తమా। సర్వో
యుత్తమటంచు నంత దెరవంచం జానకీ రాఘవుల్। పర్వేందూపమవక్త్ర
ముల్గనిరిదృక్ప్రగ్యంబుగా నొండొరుల్॥క॥ మంగళసూత్రముశ్రీసీ। తాంగన
గళమునను రాఘవాధీశుఁడుగ। ట్టెంగదిసిమోవితనమో। ముంగౌఁగిలి
తనదు వక్షమునఁగోరంగన్॥ సీ॥ కలుకుముత్యపు కమ్మ కమ్మపూబంతుల
కలిత కటాక్ష భృంగములు గదియ। జీనిచకోరలోల్యపు చిగురాకు
మోవిపై మొలకనవ్వులమంచు ముంచుకొనఁగ। రమణీయశృంగార రస
పూర్ణకుచఫల భరమోరునక మధ్యభాగమలయ । నికరంపు చిలుక
తేనెలదొప్ప దోగిన చెలువున మేనఁ గ్రొంజెమటవోడమ। భక్తజనులను
గామిత ఫలము లొసఁగు । మమత ముంగిటి యానవాలమున దనరు ।
కల్పలతవోలె మేదినీకన్య యపుడు । రివిదగు మెట్టు ప్రాలపుట్టికను నిలి
చి॥ చ॥ నిజ భుజమూలకాంతులకు నివ్వెరగందుచు నున్న రామభూ ।
భుజుని కిరీటభాగమున భాసుర వేత్రపుఁ బ్రాలునించెనం । బుజము ఖుల్లీ
సీత నెయిముంగె నటించు నుతింప నంత నం । గజనిభముఖి రక్తమైన రఘు

కాంతుఁడు నించె దదీయవేణికన్॥ క॥ ముడివడ నని యెడదం జిడి। ముడివడ్డఁడు మీకుఁగొంగుముడిఫలమనుచున్। నొడివెడి కడుక వసిష్ఠుఁ డు। తొడిబడ ముడివైచె దంపతుల చేలంబుల్॥ క॥ ననుసిగ్గు ప్రేమ లెనఁగొన। నొనరించనిలాజ లాజహోమమురఘువ। ర్యుని కరముల వాముపజెసు। ర్చినదోయిటిలాజ లగ్ని చిటపొట మనఁగన్॥ ఉ॥ కొం చక పాదపల్లవము గొంచు కఠోరపు సన్నెకల్లుదా। కించెద వంచు నల్క దిలకించెదు జానకి పాదమంట్రి శా। ర్థించెదగాక యంచును సతీసఖిగన్గొన రామచంద్రుఁడా। క్కించుకనవ్వు కొంచు శుభకృత్యములన్ ఘటియించు చు వేడుకన్॥ గీ॥ కేలఁగీలించి జానకి నీలవేణి। చరణకమలంబు కెంపురా సన్నెకంట। కదియఁదాకించి యఁతిలోఁ గంటేననుచు। మరలేఁదత్కాం తి వొవసి యత్యగణామైన॥ క॥ వలగొనిరి శిఖికి వేడుక। వెలయఁగ ఫలకాంతు పల్లవిత చూతంబుల్। వలగొను శుకదంపతులుం। బలెను వధూవరులు చెట్టబట్టుక ప్రేమన్॥ గీ॥ చూపిధ్రువునూరకయు వసిష్ఠుండు నిలువ। నగుచు గౌశికముని యరుంధతినిఁజూపి। మీపురోహితు రాలు సుహ్మి ప్రసంగి। దయకటాక్షించు మంచును ధరణిసుతకు॥ హారతిపాట॥

సీ॥ మంగళంబంభోజ మజాక్షునకు మంగళం బంగనామన్మథునకు। మంగళంబంభోజ మహనీయమూర్తికి మంగళం బసురేంద్ర మర్దనునకు। మంగళంబాకాశమణివంశమౌళికి మంగళంబురుకీర్తి మండనునకు। మంగ ళంబుర్వీ కుమారికేశ్వరునకు మంగళంబాజి కుమారునకును। ననుచుబాట లుబాడుచు సతులగతుల। సతులు కంకణఝణఝణత్కృతులు శ్రుతుల। గహిఁ వహింపంగ జానకీరాఘువులకు। మంగళాంతు లిచ్చిరి మమతనంత॥

మ॥ తలఁబ్రాల్గట్టుక పెద్లిపెప్పమని గొంతా రత్నముల్బల్కెమె। చ్చుల కున్ సీతయు నేనువచ్చితి నటంచున్ రామచంద్రుండు సి। గ్గొలయన్ రా ఘవుఁడేను వచ్చితి నటంచున్ జయంబుక్కుచుం। గులదైవంబు భజించి పెద్దలకు ప్రొక్కెన్ నెట్టి హర్షంబునన్॥ గీ॥ నిఖిలబంధులతోడ మాణిక్య దీప। జాలము వెలుఁగు బెండిలి చవికలోనఁ। బసిడిపీటల బువ్వంపుబంతి

సాగి । సోదరులతోడఁ బ్రేమఁ గూర్చున్నవేళ॥ సీ॥ నవిదక్కు సరోజ
నపుచెక్కడపు పైడి పల్లెంబు ముక్కాలి పైనుంచి కనకన్నెలకు రంగ
రుగిన్నియలు చుట్టు నమరించి కూరలందంపనిలిపి । పడమటి పన్నీటకడి
నీరు రాయుంచగిండులు నౌంగటఁ గీలుకొల్పి । వలయు పదార్థము లొనర్చిం
చి కెలకుల వనజలోచనలు వీవనలువిసర । సఖులునర్తించు విచిత్రనృత్యముల
మర్మ । మెఱిఁగి గ్రోయుచుఁ గైకొంచు నిష్టసులను । వెలదికందిచ్చు
చును రామ విభుఁడువేడ్క । విందుబువ్వంపు విందారగించు నపుడు॥ సీ॥
ప్రొద్దుపోయెనటన్న భూపాల యిటువలెఁ బ్రొద్దుబోవలెనంచుఁ బొగడికొ
నుచు । వింతపదార్థముల్ సంతరించుమటన్న నింతికన్నను వింత లెవ్వియ
నుచు । గలిగినయుపచారములు క్షమింపుమటన్న నిటువింత సేయ నెవఁటి
కటంచు । ధన్యుఁడనీదు బాంధవమున ననిన నేమాడువాక్యంబు నీవాడిత
నుచు । జనకనృపమౌళి దశరథజనవిభుండు । కూర్మి నుపచారములు వ
ల్కికొనుచునకల । బంధుజనములతోఁ గూడి బంతిసాగి । పెండ్లివిందార
గించిరి ప్రేమనంత॥ మ॥ కలయం జేతులువార్చియున్నయెడ బాగాలిచ్చి
నేవియ్యాపుం । గులుకుంగుబ్బెతయోర్తుమేలి తెలియాకుం జుట్టలందిచ్చు
చోఁ । గళుకుంగేడఁగికేను జుట్టి యొసగంగా నంది బొమ్మంచు కెం । దలి
రున్నోపగపించె లక్ష్మణుని గాంతల్నవ్వి రొక్కుమ్మడిన్॥ ఉ॥ చక్కనిపైట
లోన జలజాతముమాడ్కి యిదేమి తెల్పుమా । గ్రక్కనసంచు దన్ను నొక
కామినివేసిన పైటలోనిలా । చక్కనిచన్నుదోయి యికఁ జెప్పెడిదేమని
లక్ష్మణుండనన్ । బక్కన నవ్వెరవ్విరి చపంకజలోచన మోమునంచఁగన్॥
మ॥ విరికెందారమలోని బిడ్డిదు కమున్ విన్నాణమయ్యాన్మరం । దగసం
బుబ్బెడి జుట్టుఁ గేసరము లందంబాయ లేడేఁటిరా । గరులంబో లెషినంచు
నొక్క నవలా కంజంబు కానిక్కిచ్చిన । న్సరసోక్తుల్ పచరించె లక్ష్మణుఁ
డు హాస్యప్రౌఢి గంజిల్లగన్॥ అంత॥ సీ॥ కమ్మక్రొవ్విరి మేలుకట్లను మ్మని
మించుజాళువా నాటకశాలలోన । చికిలి గంతపుబొమ్మ చెక్కడంపు
కడానికపుకు కంబముల యంకణము నడుమ । బటికదినారత్నకంబళిపై

పచ్చసూర్యపుటంపు గద్దియ నందమైన । బురుసా తివాసిపై నిరుగడబలు దిండ్లు తలగడనొరగి యా దశరథుండు । జనకనృపమౌళి గొలువున్న సవిధమునను । రాఘవాద్ధి కుమార వర్గంబు మొదల । సకలబంధులురాజులు నాప్తజనులు । నిండికనుగొన్న కన్నులపండువుగను॥ ఉ॥ ఆట ధిమ్మంచు మృదంగ తాళములు మ్రోయఁగ బంబవల్కివిగా । బటువుంగుబ్బతనోయిరాగమనియె న్నాడెం ఒదం భొందు నం । తటఁ గ్రొమ్ముత్తైపు తేగమోడి తెరయెత్త న్నేమముల్చూపి । స్ఫుటతా చంద్ర కళల్వాతె న్వేడలి ధంభోజాత పత్రేక్షణల్॥ క॥ నెలకొని చక్కఁగఁ బుష్పాం । జలియిచ్చి నటించిరంత సఖియలు బహుళభం । గుల వారియాటపాటల । శిలలుగ రఁగెనన జనుల చిత్తములరుదే॥ సీ॥ నెలకొనిచక్కఁగా నిలిచిన నిలుకడ మహా కుందనపుబొమ్మ మహిని నిలుప । చికిలికోపులుకమ్మచేకత్తిమాష్టిని చికటారి పొడరిక చెలువు గులుక । నభినయింపుచును బదార్థము దెలుపుచో రతిముద్దురాచిల్క రహింవహింప । శివిగాదిరుపుగట్టి తటాలు నదివురుచో దొలుకరి మెఱుఁగులు దులకరింపఁ । గొనరు చూపుల బెళుకు బేడసలు నిగుడ। సొగసుముత్యాల చనుకట్టు బిగువు నూపఁ । దళుకు చెంగావి కొసె బిత్తరము నెరప । చెలఁగిపదచాళి వినిపించెఁ జెలువయొకతె॥ గీ॥ దురుపదంబులుసొక్కమై సిరులువొసగ । సరిగ నిరుగేల గుంచయుల్సవధరించి। పెక్కువగజక్కిణీ కొప్ప ద్రొక్కి నొక్కి। చక్కనిమిటారి నరపతు ల్సొక్కిచూడ॥ క॥ ఎఱుకో యొఱుకేయటంచును। గొరవంజినటించె చెనొక్క గుదుకుచచంకణ। బురుకడు బంగరు బుట్టియు । శారదిం గొల్లాపు రమ్మ సుద్దులు వెలయఁగ॥ క॥ తరకట బురకటగాదే। తరుణీ నామాటనీకు తార్కాణగునే। బురకనికి బువ్వదేవే । యొరుకడగవెయంచు నొక్క యింతి నటించెఁ॥ గీ॥ ఇంతియొక్కతె యర్ధనారీశ వేష। మూని సాక్షాత్కరించిన మానిజనులు । భ్రమసినద్భక్తి జయజయ పార్వతీశ । యనుచు మ్రొక్కిరి నృపులు గన్గొనుచు నగఁగ॥ క॥ చెలి తకతోం తకతోం త । త్తళంగతో ధిక్కుతోంత దగదిగతో మం । చలవోకదీరెపేరిణి । వెలయింపుచు

జూచువారు విస్మయమందఁగ॥ గీ॥ తరుణవిటులు నటించిన దశరథుఁడును
చెలఁగి రత్నాభిషేకంబు చేసి యంత । నటులకు సువర్ణ మణిభూషణము
లొసంగి । చాల బహుమానము లొసంగె సంతసమున॥ గీ॥ కలయ
కుంకుమ కస్తూరి కప్పురంపు । వీడెములొసంగి దశరథు విడిదికంపి । యం
చిత్తోల్లాసమున జనకావనీంద్ర । చంద్రుఁడు శయించె వేకువజాము వేళ॥ వ॥
ఇవ్విధంబున సకల సంభ్రమంబులుం గలిగి లక్ష్మీనారాయణుల కల్యాణం
బునుం బోలె సమందరాగాధిష్ఠితంబై పార్వతీ పరమేశ్వరుల పరిణయం
బునుంబోలె సమరసాభిరామంబై పౌలోమి పాకశాసనుల పాణిగ్రహ
ణంబునుంబోలె జనక సమ్మదంబై సీతారామ మహోత్సవంబు వెలసెనం
త॥ క॥ కవిగాయకాదియాచక । నివహములకుఁ ద్యాగ మొసఁగి నృపతుల
కుం బం । ధువులకు దశరథముఖభూ । ధవులకు బహుమతి యొసఁగెఁ
దగువైఖరులన్॥ సీ॥ మదపుటేనుఁగులు మంచి మావుతేజీలు మేలాయుధం
బులజోళ్లు నరదములును । సకిసెలపట్టెమంచంబులు పచ్చల పల్లకీల్ రాచి
ల్కపంజరములు । సరిగెజీనువజీని సురటీలు నిలువుటద్దంబులు నుడిగెం
పుతలిరుఁబోండ్లు । పట్టంబరంబులు పరిమళపేటిక లుత్కృష్టభూషణములు
మొదలుగాఁగ । సన్యకన్యాజనకగర్వ హరణముగను । నరుణముగనిచ్చె
నల్లుండ్రకాడుబిడ్డ । లకును వెయ్యేసి గ్రామము ల్పసుపునకునొ। సంగిసం
స విదేహభూజానియంత॥ చ॥ దశరథధారుణీధవసుధాకరుఁ డంతయు
భక్తిమీఱ న । క్కౌశిక కుమారునంపి కొడుకుల్ స్నుషాది వధూజనంబు
లున్ । శశిముఖి తేఁగు దేర నిజ సైన్యముతో బహుతూర్య ఘోష
ముల్ । దశదిశలన్ ఘనంబయి చెలంగ నయోధ్యకు వచ్చుచుండఁగన్॥
సీ॥ రాజహంసాళి దుర్దగ్ధకామర్ష వహ్నా తటిచ్ఛటలు నా జడలుదసర ।
స్వీకృతరక్తప్రహ్లాద సంసూచకంబులై దహనోగ్ర రక్తనేత్రములు వెలుఁ
గ । నిబిడనిజోచ్ఛ్వాస నిశ్వాసపవన తీవ్రమున నా నధర ప్రవాళ
మదర । శాంతి నిర్గమనావసరముఖాద్విష్ణ ధార్గళులనా దంత సంఘర్ష
మొదవ । పాదఘట్టనమేదినీభాగమగల । గండ్రగొడ్డలిభుజమున గ్రాల

లేదే। నేఁడిరాముఁడటంచును విలయరుద్ర। రౌద్రమున వచ్చె భార్గవరా
ముఁడపుడు॥ సీ॥ ఇఁక నేను సేయుద మెందుఁడాఁగుదమంచు దశరథేశ్వరుఁ
డెదఁదల్లడిల్ల। సంయమిం బుత్రభిక్షయొసంగుమని వేఁడుదునో యటంచుఁ
గౌసల తనయుఁగలఁగ। నిన్నసైరెయ్యను బెండ్లి నేఁడిట్టియుల్లజడి వచ్చెనేయని
సీత వగలఁబొగుల। మనచేనసాధ్యుఁ డేమనవచ్చునిఁకనంచు ననుజులింతిం
తనాకు_త్తిఁడగ। నల వసిష్ఠాదు లర్ఘ్యపాద్యములు గొనుచు। నలికిచేరక
యూ.కి నిలిచియుండఁ। జేరి ప్రణమిల్లి యంజలి చేసియున్న। రాముఁగ
నుఁగొని భార్గవ రాముఁడనియె॥ సీ॥ ఖండించె నేవిఁకా_ర్తవీర్యార్జున ఘన
భుజా కదళికా కాననంబు। చెండించె నేమహేశ్వర కుమారునితోఁడఁ
గ్రౌంచ భూధర విదారణనిరూఢి। ముండించె నేమహోద్దండ ప్రతాప వై
శ్వానరుచే రాజవంశములను। బండించె నేయాగఫలముతండ్రికిని శాశ్వ
తముగుసప్తర్షి స్థానమొసఁగి। యహహ సామాన్యుఁడనె యంచు నశ్వ
మేధ। సవనదీక్షాంత గశ్యప సంయమీంద్ర। దత్తసప్తసముద్రాంత ధర
ణితలుఁడ। భార్గవుఁడభావ దరివాన భార్గవుఁడను॥ గీ॥ తాపు రేనన్ను
బీద బాపనివిధంబు। ననుగనుంగొని యర్ఘ్య దానంబొసంగ। వచ్చితి
వెయంచు రోషంబు పెచ్చుపెరుగ। రామచంద్రునకనియె భార్గవుఁడు
మఱియు॥ శా॥ ఓరీ రాజకులాధమా తెలిసెనో హా? సేదు బ్రాహ్మణ్యమీ
ఘోరాస్త్రంబులదా విహారణమొ కోపంబుగావించితీ। నారాతాటక
తల్లిగాదు గదవయ్యా భూమినిఃక్షత్రిగా। నేరానేయుట సత్యవాదివవు లే నే
నెవ్వఁడ జెల్పుమా॥ మ॥ అనుచుఁ భార్గవరోష పోషణపటు వ్యాహార
ముల్మీఱఁద। ధనువుం జేజములోడఁ గైకొని సముద్యద్బాహు దర్పంబు
నం। గొనయం బెక్కిడి యమ్ము దార్చి యిఁక నీకుం శాస్తిగావింపకే।
జన నా బాణమమోఘమంచు ధరిఁబాభ_ర్తి యట్ల్యసఁదై॥ గీ॥ భార్గవుఁ
డు నెక్కు నాల్గు దశంబులనని। గూర్చ స్వర్లోకముల నెల్ల నొక్కకోల।
కోలకుమ్మరికేఁను గుదియకొక్క। పెట్టుచును బల్కఁగాఁ బృథివి
వినమి। గీ। ..మగ్ము..చు పిష్టాతేజంబు...న। రామచంద్ర నృపాల

మార్తాండు దండ । జందురుఁడుపోలి కనుపట్టె సవినయముగ । దొలఁగె డాముస్న వచ్చిన ద్రోవఁబట్టి॥ గీ॥ సకలజనము సెలఁగె జానకీకల్యాణ। వేళ కన్న రాము విజయలక్ష్మి । కలసియున్న రాము గాంచి సీతయుమెచ్చె । సవతిమత్సరంబు సతికిగలదె॥ అంత॥ మ॥ జనకుండుర్ జనసుల్ సహోదరులు దజ్ఞాయుల్ మని జ్యాయులుర్ । జననాథుల్ హితులుర్ బురోహితవరుల్ సైన్యంబులే తేరఁగా । దినకృన్నీతివరాగ్రగణ్యమతతో శత్రుంజయారూఢుఁడై। తన సాకేతపురంబు చొచ్చె రఘునాథస్వామి హర్షంబునన్॥ సీ॥ అకలంకమణికంకణాకళంకరుచిరహోరిఁదు మహిళాస్యఁభయచామరలువీవ। నుడిగెంపువిడిగెంపు పొడిగెంపునునుమోవి పడఁతులు వన్నెపావడలువైవ। మరుత్పావితధ్వ బిరుదధ్వజచ్ఛాయ నేలకునీవి బూర్ణిమ సగాఁగ। నెలవాక బలవంక నలకంకరకుదూరముఁబ్రతిఘటింపఁగజాలు భటులు గొలువ। పొంవారిజముఖులు సాంబ్రార యనుచు । సేసకొప్పలు గదలంగ సేసజల్లి । రామభూజాని జానకి రామతోడ । నగరు చిరసౌధమగు తననగరుసొచ్చె॥ అంత॥ సీ॥ చికిలికెమ్మోవి కెంజిగురు మిటారించ దంతకాంతులు చందంబుగాఁగ । మవ్వంపు చిరునవ్వు జవ్వనివ్వటిలంగఁ బొదలు వాల్చూపులు మ్మెదలుమొదల । గలకలకోయిల వలుకులు చెలరేఁగఁ గలితనాసాచంపకముదనర్చ । జెన్నుగాఁ బొక్కిలి పొన్నక్రొవ్విరిమించ గుత్తంపుగుబ్బపూగుత్తులలర । బ్రథమబుతుమతియయ్యె ధరాతనూజ । శుభదినంబు వసంతట శోభనంబు । సేసి రాఁజేయి రఘుపతి చిత్తజాత । కేళికాలోలుఁడై కేళిగృహమునందు॥ చ॥ పగడఁపుకోళ్లు కుందనపు పట్టెలుగుజ్జరి నేతపట్టెయుం । చగరులపాన్పు జాజివిరికొమ్మ దుకూలముపై గొలాఁడులున్। జిగిదళుకొత్తు చప్పరము చెందొవ క్రొవ్విరి చందువాలతో। విగలిగిబుంచు మంచమున వేడుక శ్రీరఘురాముఁడున్నెడన్॥ సీ॥ తళుకుమాళ్యపుకొప్పు వలనిక్కు మదబంధరాళికి విరిగుత్తి యాసగొలుప । గడకంటి కెంజాయ గర్ణాంతరంబుల నలగొనిమేని జవ్వాది యుంచ। గస్తూరితిలకంబు కాంతిదీవెలునఁగి చెదపు ముంగురుల రొమ్పిడిము గులుకు। జెలఁగి

నేసి జానకిచెలువుమీఱి । నల్లనల్లనదోడెన్చి యధిపుచెంత । నిలిపివా
రెల్లరొయ్యొక్కెక నేసముపూని। వెడలిచనిరను శ్రీరామవిభుఁడు వేడ్క॥ ఉ॥
బాలిక వీడి మిమ్మనుచు బాహువుసాచిన మాటదాటఁగాఁ । బాలకసాధ్వి
గాన జలజాతవిలోచన గప్పురంపుబా । గాలొసగంగఁ గైకొని తగన్మదు
ఘాయ్యనఁజుట్టి యియ్యకొం। పాలలితాంగి నీదుకుచభారము నెన్నడుమో
ర్వ నేర్చునే॥ ఉ॥ రమ్మని రామచంద్రుఁడను రాగము మీఱ ధరాకుమారి
నా । కమ్మనినుంచ సిగ్గునను గ్రక్కునడిగ్గిన డిగ్గనీక హ। స్తమ్ములఁబట్టి
ముంగురులు సక్కఁగ దువ్వఁచుఁ దళ్కుబెళ్కుపై । చెమ్మటగోటమీటి
వలిసిబ్బెపు గుబ్బసుద్దైమ పల్చుచున్॥ సీ॥ చవిచూడనీయవే చంద్ర
బింబాస్యనీ ఖండచక్కెరమోవి గరిగిపోదు । లీలఁగెంగేలఁగీలింప నియ్యవె
కొమ్మవలిగుబ్బిబంతులు వాడిపోవు। మించిబిగ్గర కౌఁగిలింపనియ్యవె బాల
జాళువానెమ్మేను సమసిపోవ । నింపుతో ముద్దాడ నియ్యవే కామినీమణి
చెక్కుటద్దము ల్మాసిపోవు । తెరవడలఱొత్తిచూడ వేదృష్టి దాఁక। దిందు
ముఖిపల్కవే తేనెజిందిపోవ। దువిదనవ్వవె క్రొవ్విరు లుడిగిపోవ ।దంచు
వేడుచు రఘుభర్తమించుతమిని॥ఉ॥కంచుకమేటి కే చెమట గ్రమ్మెడినంచు
సడల్చఁబూనియు। బ్చిచకమేనటంచనిన బిత్తరి యంతకు నుబ్బగాఁబటా।
పంచయిపిజెగంచుకము పక్కననిద్దపు పైడికుండలం। దంచితమైన మం
చనకరాప్తిరివించు క్రమంబు దోఁపఁగన్॥ గీ॥ వజ్రసంపర్క మునకోర్చి
వరవిచిత్ర । పత్రవైఖరిపొల్చు నీబటువుగబ్బి । కులుకుగుబ్బలు కులశైల
ములనుమించె । నేఁటికళికెదు నాకోటకిటవధూటి॥ క॥ అనిసయ్యాటంబు
నజ । న్మోనలఁబుసుచు మోవియాన మద్దియ నొక్కెన్ । మొనబంట
చురక్కన నో । క్కిన దెప్పరి చెక్కుద్రోచి కినుకన్ లేవన్॥ చ॥ తరుణి
రో వాడిగోరుగలదాన నటంచును సెక్కునించినీ । వరిగెగపొమ్ము పొ
మ్ము నినునారడిబెట్టక పోదునే సఖి । పరిసరసీమజూప యనబాలికపోవఁగ
గాళ్లురాకని। గ్గనుగ్గనను లజ్జవీల్ల బయిపాటున గాఁగిటఁజేర్చె క్రమ్మరన్॥
క॥ అలపున్ శయ్యకు దారిచి । జలజానన చిత్తమొఁగి సమరతికేలనన్ ।

గళలంటి కరచి శ్రమజల । కలితుఁడయిన యంతమదన కదనాంతమునన్॥
సీ॥ ఒకసాలభంజిక యొయ్యన కమ్మదెమ్మెరలు రాఁగ పురంపు సురటి
విసర । నొకరత్నపాంచాలి యొసపరి తావిపన్నీటి చేగిండి పాణికినొసంగ।
నొకపైఁడి ప్రతిమ యొద్దికతోడ గండూష మొనరింపఁ గాళాంజిఁ గొనుచు
వచ్చె । నొక్క జంత్రపుబొమ్మ యుమ్మెత్త విరిచాయ నందమౌ పావడ
యందియిచ్చె । నొక్క మణిపుత్రి వాసన వక్కలొసఁగె । కూడిచియుం
డిన తెలనాకు మడుపులొసఁగె రాఘవుఁడు నేర్పుమీఱ సూత్రముఁగదల్పు।
సీత చెలులంచు లజ్జచే సిగ్గడిగియె॥ క॥ మతి దెలియనవ్వచుబ నా । రతు
లం దేలించియంత భ్రూఘనుజేసెన్ । సతిఁ గ్రమమున శ్రీరఘుపతి। చతు
తరుఁడుగాడె యతను శాస్త్రములందున్॥ క॥ ఈగతి రఘుకులపతియును।
నాగమతిధరాసుతావరారోహాసం । భోగాభోగసుఖోన్నతుఁ । డై గిరి
గొనువేడ్క విహారవహ్ములు విహరించెన్॥ క॥ అని శ్రీవైశంపాయన । ముని
ముఖ్యుఁడు చెప్పవిని ప్రమోదాన్వితుఁడై । జనమేజయుఁ డవ్వలికథ ।
యనఘా వినవలతు దెలుపుమని యడుగుటయున్॥ క॥ ప్రౌఢ్యసితద్రాక్షా
రస । వేధ్యసమవచో విలాస లేఖాచార్యా । రూఢ్యంచిత మేధావిభ ।
వాఢ్యన్యోదారతోత్సవాధోక్షమనా॥ మ॥ రమణీకీర్తిత కీర్తిత స్తోమ
తారాకాశ రాకాశశాం । క మనోజ్ఞాన నజ్ఞానసవ్యమిథిలాకాంతేంద్ర
కాంతేంద్రజనీ । లమణీకుంతల కుంతలక్ష్మ ఘట లీలాభవ్యలాభవ్యయ ।
ప్రమదాపాదన పాదసత్రమ నృపశుంభద్రాగ భద్రాగమా॥ ఉత్సాహ॥
అమృతధామ గిరిశధామ హారసుధామరాశిశో । హిమకరామరశరు
సోమహిమకరామజాహ్నవి। కమలభూమదరలలామ కరివిరామదేవతా।
రమణసోమజసితతామరస యశోమనోహరా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామ భద్రకరుణాకటాక్ష వీక్ష
పరిప్రాప్త దీప్తతరాష్టభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్య ధౌరేయ సకల విద్వ
త్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర సముత్పన్న
పూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను
మహాప్రబంధంబునందు సప్తమాశ్వాసము.

ఏడవ యవతారంబగు రామావతారము సంపూర్ణము.

అష్టమాశ్వాసము.

శ్రీరమ్య మగదలాన్వయ । సారస నవహంసయోగ సాంసమేతా । త్మారాధ హంసనన్నుత । సారయశోహంస కృష్ణ సచివవతంస॥ గీ॥ అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ । శేఖరున కిట్లు లను వ్యాస శిష్యమౌని । ధామణినాథ యవలి కథావిధంబు। తెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొణఁగె॥ సీ॥ శ్రీరామచంద్రుని చిరరాయపట్టంబు గట్టగా దశరథ స్వామిభుండు। సనుకట్టిపురమెల్ల చాలశృంగారింప ననిచినయట్టి సంభ్రమము జూచి । దురితాత్ము రాలు మందర సహింపఁగలేక గునుగుపర్వ్యన గూను గునినునేగి । యిఁక నేటి నిదుర లేవేయని కైకను దొడదట్టి లేపి యో పడఁతివినవె । రాముపట్టముగట్టఁగా రాజుపూనె। భరతుఁడింకిట రఘుపతి బంటువాఁడు । నీవు కౌసల్యదాసివి నేనికేల। వెలఁది తొత్తుకు బడితొత్తుగలదెయొందు॥ గీ॥ అటులగాదేని రాముపట్టాభిషేక । విఘ్నమొనరింపఁగా నొకవింతయుపము। గలదు నద్దాని నీకుఁగావలసెనేని । చెప్పెదనటంచు చెవిలోనఁజెప్పెబనిచె॥ క॥తలపట్టుబెట్టికోపపు। టిలుజొచ్చెఁ గైక దశరథేంద్రుఁడు వచ్చెఁ । వలపు దలకెక్కఁజూచెఁ । లలనామణిగుండె ఝల్లనఁగ నిట్లనియెఁ॥ ఉ॥ఏఁదుకుబల్కవేతరుణి యేమిటికల్గితివేమిటారినా । యందలి నేరమేమొ చెలియేమియొఱుంగనె కొమ్మకొండెముల్ । విందురె ముష్టగున్మ వెంపంటిప పనకొప్పగించకే । యిందుముఖీ యయోరిపులు నీవగ ద్లే జట దీ సూదనీ॥ సీ॥ తోఁటిపియథరామృతంబాసంగఁగఁగాదే

యవనిలోనాకుదిక్కాయునోచనె। రనుశశిసుముఖాంతరమునగాదెయశేష రాజమండలము గర్వింబడంగ। లలనస్త్రీగోగ్గల కజితమైగదే ధరణిచక్రం బునామతులగుచొచ్చె।లోలాక్షినీదయాలోకంబున నెగాదె ప్రాపించెనాగి శంబరజయంబు। నిట్టినిను బాయజాల సీకేలయలుక। యనుచుఁగ్గైకనుగశ రసునడనునయించి। మునిసి ముప్పున వనకేల మోహమనుచు। మరుఁడు రతిచేతిలోఁ జెయిపస పెననఁగ॥ క॥ జనపతి యిట్లుచలెవేడుచు। వనితా మ.శి యలుకతేల వలసినవిశ్రు। స్వసుగోసువసిన గకయ। తనయగామణియి ట్టులనిమె దశరథుతోడన॥ ఉ॥ భూవరపూర్వదత్తవరము ల్దయచేయుము నేమనీకు నే। కావలెనన్న నందొకట గట్టుముపట్టము మత్కుమారునీ। తా విభ నొక్కటుల వనపథంబున నుంచుచతుర్దశాబ్దము। ల్నాపుడుమార్చ పోయె నరనాథుఁడు శోకముడువచ్చియంతటన॥ మ॥ జననీభూపతిపల్కు లేలని వచింపంగై కసీతాధిపా। వినుమా నేనిట నిన్నుగానకనుత న్వేడన వరంబిచ్చి నం। బనుపన బిల్వఁగబంచి సంశయపడెం బల్కంగ నేమందువో। యని సత్పుత్రుఁడపీవు మాటవినవే యంచుం బ్రశంసింపఁగన॥ క॥ అమ్మాయిం తేగదకా। నిమ్మని యొతండ్రి యడల నేటికి నీ వాక్యమ్ము గయికొంటి విదిగో నా। నమ్మునకరిగెద నటంచు నయనిధియంతన॥ సీ॥ కైకయొసంగు వల్కలములు దాఁగట్టి గట్టనేరక సీత గాంచునపుడు। హారామ నను బాసి యడవికేఁగెదవంచు భూపతి వెలవెల బోవు నపుడు। పట్టినాకడుపునఁబుట్టి యిట్టితివే యని తల్లికౌసల్య యడలునపుడు। శ్రీమించు పట్టాభిషేకసాము గ్రికి వలగొనియంజలి సలుపునపుడు। మదిచుసక్కనకుంకునే మహితధైర్య। శాలిగావున శ్రీరామచంద్రమూర్తి। యందుఁ గనబడనీయక మందహాస। కందళితమైన మోము వేడ్కలనెదెలుప॥ సీ॥ మహితనితంబ బింబంబుజాం బూనదమయమహారథ విభ్రమంబుజూప। గుత్తంపు వలిగబ్బి గుబ్బచన్గవ శివి భద్రకుంభుల విజృంభణము నెరప। చిల్కతేనియలొల్కు బల్కుడి పల్కుల ప్రద్యుమ్నవాహము ల్పారుదీర। జఘనభారంబున జడియునెన్న డలును రాజహంసకులీనరాజిబోదల। సీత వెనుకొనరాజ్యలక్ష్మియునుబోవ।

తానుతమ్ముఁడు దశరథ దత్తమైన। క్షమవహింపకయప్పటి క్షమవహించి।
రామచంద్రుఁడు శృంగిబేరమునకరుగ॥ మ॥ కలుకుంగుబ్బలపైట జాఱజిగి
చెక్కుల్ చెమ్మగిల్లంగ మై। పులకల్ముంచఁగఁ జెంచుజవ్వనులు సొంపుల్మీఱ
శ్రీరామునిన్ । బెళుకుంజూపులజూడ సీతనటనీర్ష్యాదృష్టిచే నట్టి వా। రలఁ
జూచు జిరునవ్వుమోమున దనుం బ్రాణేశుఁ డీక్షింపఁగన్॥ అంత॥ గీ॥
శబరిపతిపూజలకుమెచ్చి జడలుబూని । దశరథ నృపాలుని మనోరథంబు
తోడ। రథముమరలించి యఁనాగపదగభీర। మైనభాగీరథిఁదరించి యవలి
ధరణి॥ సీ॥ కమనీయ పద్మరాగ కిరీటతులితమై పల్లవారుణజటాభరము
దనర । హరిచందనపు పూత హరువున కపురంబు బూదినెమ్మెయిపూత
పొలుపుమిగుల । తెలిసాలెజిలుగుదువ్వలువ చెల్వంబున లలితకటీరవల్క
లములలర । మకరకుండలహార మణిముద్రికలుకోటినవరత్న మయభూష
ణములుగాఁగ। మినుకుదంతంబు పావలు మెట్టిగట్టి । విల్లునమ్ములు చేపట్టి
వెంటమున్ను। కలుకునడ సీత వినయంబు దెలుప తమ్ముఁ । డరుగుదేరఁగ
శ్రీరాముఁ డరుగునపుడు॥ మ॥ ఎలనాగా తలయెత్తిచూడగదె వీరెవ్వా
రువీరేమిగా। వలెనేయుంచని యమ్మలక్కలటత్రోవన్ వేడ యీమైడిచా।
యలచేమించు నతండు నామజిది యానంచంతటన్ సిగ్గుచే । దలవంచున్
స్మహాకన్య వారలదె యాతండెవ్వరంచన్ననన్॥ సీ॥ వడిగాఁగ నాలుగై
దడుగులు ముందయి వెనుక జిక్కితివేమి యనుచు బిలిచి । తనుజూచు
కాపుజవ్వనులు ముత్తెపు సొమ్ము ధరియింప రేలని ధవుని వేడు। జెలికత్తెవ
లె లెస్స పలుకు చున్నదిమావి నలజిల్క బట్టియిమ్మనుచుఁ గొసరు । మన
యింట శృంగారవనిగల్గ వనవాసమునకింక రానేలననుచునలయు। జెట్టు
జెట్టుగనుంగొను చెలమ చెలమ । చల్లనీరాను పొదపొద మొల్లవిరుల ।
చిదుమ రమ్మన్ననిదిగో వచ్చెద పదండి । యనిసొలయు సీత త్రోవలోఁ
జనుచునపుడు॥ మ॥ అదె కన్గొంటె విచిత్రకూటము ప్రఫుల్లాంభోజపత్త్రా
క్షిపై । కమ్మగద్యో న్నెలవంక యీ చెలువు నీకుంజూడ యెట్లొప్పెనా।
ముగ్ధగం దెల్పుమటంచు సీతనగుచున్ గొంటగాఁజంటిపఁ । యెద్దగ

ప్పంగ రఘూద్వహుండుజని యయ్యద్రి కూటంబునన్ ॥ చ॥ రజనిచ
రాంతకుండు రఘురాముఁడు వేడుకమీఱ జానకిన్। గజగమనా సమేతముగ
గానలఁ ద్రిమ్మర నచ్చటచ్చటన్ । ధ్వజకలశాతపత్రసముదంచిత తత్పద
ముద్ర జూచి త । ద్రజము మహామునీంద్రులు శిరంబున దాల్తురు భక్తిమీ
ఱంగన్॥ అంతనక్కడ॥ ఉ॥ శత్రుల రావణాదులను జంపు మటంచ ను
రామచంద్రునా । పుత్రకు బంచితిన్ భయము బొందకు మింకిటనంచు పూ
ర్వపున్ । మిత్రుఁడు దేవతా పతికి మేలెఱిఁగింపఁగ బోయెనో యనన్ ।
ధాత్రిని బాసి యద్దశరథక్షితిపాలుఁడు చేరె స్వర్గమున్॥ ఉ॥ అంతవసిష్ఠు
డంపఁగ రయంబున చారులు బోయి పిల్చినన్ । స్వాంతము సంచలింప
గను సానుజుఁడై భరతుండు వచ్చియ । త్యంతసువర్ణరత్నమయమయ్యు
నొకింతయు దాతగాని శ్రీ । మంతునివీడు బోలెఁ గళమాసిన యట్టి య
యోధ్యఁ జూచుచున్॥ గీ॥ నగరుజొచ్చిన యంతలో నిగుడు వేడ్క। నెదు
రుగా వచ్చి కైకేయి యిదిగో నీకు । గాను బంపితి రామలక్ష్మణుల వనికి।
జనపతియు నీగ్గె ధరణి గైకొనుమటన్న॥ చ॥ అడవులకేఁగె రాముఁడు సహా
నుజుఁడై యనుమాట వీనులన్ । బడ భరతుండు మూర్ఛిలి యమాత్యులు
తెల్పఁగఁ దేరి కైకనీ। కడుపున బుట్టినిం జెకొడిగట్టితిఁ గాయని బాష్పనేత్రుఁ
డై। యడలి పితృక్రియ ల్సలిపి యంతట రఘువుఁ జేరవేడఁగన్॥ సీ॥ నిను
జూడకుండ బాలను రార నా రామచంద్ర యటంచుఁ గౌసల్య పిలువ । నేరం
బుగలదు మన్నింపు మంచును గైకవిడక చేతులువట్టి వేడుకొనఁగ । వల
దనమాపె పిల్వఁగను రారాదో కో పుత్ర? యటంచు సుమిత్ర నుడువ। నిం
దరు ప్రార్థింప నిదియేటి చలము పోదమటంచు సౌమిత్రి తరువుసేయ। భరతశ
త్రుఘ్ను లిరువురు పాదయుగము। బట్టుకొని రాక విడమంచు నెట్టుకొనఁగ।
మెరయునగవునఁ దనదు పాదకలొసంగి । బనిచె రఘుభర్త పురికిశుభ
రతభరతు॥ ఇవ్విధంబున॥ ఉ॥ పట్టము గట్టుకొమ్మనుచు బల్మఱు ప్రార్థన
సేయ రాముఁడే । పట్టువనిచ్చలేక తన పాదుకలిచ్చినఁ దెచ్చి యందుకుం।
బట్టము గట్టి భూమి పరిపాలన జేసెను గ్రామవాసియై। పుట్టునె యెందునున్

భరతుఁ గాలిన శోదముఁ దాంది చూడఁగ॥ స్రగ్ధర॥ జనియించెన్ గ్రీష్మసాం
త స్సముత్కరవి దృగ్జాలజాజ్వల్యమానా । శ్మనితాంతోద్భూతవహ్నిజ్వ
లితనికట సంభిన్న తామ్రాగ్నిదహ్యా । త్తనుపీనస్ఫుగ్గశాఖాలతి తరుదమనో
దగ్ధ జీర్ణాటవీను । ధ్వనిషన్మారీణ వేణూత్కరచితదిట నిధ్వానధీభ్య
స్మృగంబై॥ గీ॥ అట్టివేళను జిత్రకూటాద్రిడిగ్గి । జానకీ లక్ష్మణులతోడ
భానుకులుఁడు । శరభ కేసర కరటికాసరవరాహ । చటుల కానల వీమల
కరుఁబనప్రుడు॥ సీ॥ సురటి విధంబున సరిగెపయ్యెద చేల చెరుగు మోమెం
డకు మఱుఁగు జేయ। మెండయ్యె బడలికె మెల్లనెపద డించు దండకుఁ జేరికై
దండయొసఁగఁ । గమ్మ వమ్మటటంచుఁ గర్పూరకదళికా దళవీజనమున నెం
దముగ విసర । చెల్లరే యెంత నొచ్చెనో పాదపద్మంబు మొత్తెదనిలు
మంచు భక్తి సేయ । సీత కేపటి నేళనా ప్రీతి జూచి । చెలువమా కుపచా
రంబు జేసినటుల । నీవు ఖడలకరమ్ము ప్రొద్దెక్కెననుచు । రాఘవుఁడు
బల్కె నవ్వునా రాజవదన॥ మ॥ కనుగొంటే కలకంఠకంఠి మగసింగంబట్టి
పై కొంచువా। స్తినియుచై చెస్తనన కుంభముల్కు ఖముఖ శ్రీ ప్రవచ్ఛినంఝల్లు
ఝు । ల్లునరాలెన్ చెలిముత్తియమ్ములన నాలోకింతురే యిట్టికే । ళిని
బ్రాణేశ యటంచు జానకి నగుస్ లీలావినోదంబులన్॥ సీ॥ స్తనభారమొ
క్కింత సరసుకవచ్ఛాదనను గబ్బి చనుగుబ్బ లంటనెనరు । ఇదియెంతఘన
మాటగద మందమయ్యెను నడయంచు శ్రోణిక లిఁపుబెడగు । బడలితి
దప్పిపుట్టెను దీర్ఘవేయని కొసరుచుఁ గెమ్మోవి గ్రోలుమమత । యింత
దూరముపచ్చి తెంతనొచ్చెనొ యంచు పెనపెనతొడలపై వేయుడుడుకు।
మదిగరంగించ గమన శ్రమంబెఱుఁగకోవి శృంగార వనుల క్రీడించునటుల।
విజన వనభూమి శ్రీరామ విభునిగూడి। జానకీకాంత విహరించె సంతసమున॥
అంత॥ సీ॥ మదకలక్రతిమల్లి మల్లిసంగర భిల్ల ఖిల్లిసన్నుభల్ల భల్లతమము।
వప్రాంశవిన్నాల ఘాలలనాజాల జాలలాలితసాల సాలకులము । ధీరయా
నగఖేన ఘెరహీరానీక ఘోర దారకపరివార వారణంబు। జ్వలితానల పిచణ్ణాచణ్డ
దావశిఖిఘ్న ఖరపకుండలికాండ కాండకంబు । గండలసమానకుండల కంప

మహా[illegible]మత్తశాణ్డలసుముఖాది మండలాగ్ర। ఖండనఖరాది మహానిప్రకాండ
దండ। కావనంబున దగు దండకావనంబు॥ క॥ చొచ్చి చనవిశిఖ యుంతికిం
జెచ్చరనట ప్రథమబితు చేసెగదివిజల్ । మెచ్చంగరఘుపతి క్షితిసుత।
గ్రచ్చరగాదిపోవుపాపగాధవిరాధున్॥ గీ॥ అంతశరభంగమునికి బ్రహ్మపద
మొసంగి యత్రిసుచరిత్రుసేవించి యతనిపత్ని। దైనయనసూయయనసూయ
యుంగరాగ। మొసగిసు కియ్యగైకొనియవలజనుచు॥ సీ॥ భామినీకుచవిజృంభ
ణమువీక్షించనోభద్రకుంభీంద్రకుంభస్థ పృధత్వ। లేమ నీ నవ్వు పుట్టెగ నుగసినె
నో కలగిసింగంబులు గ్రంతలక్కు। గలికనికినదోయి బెళుకులకళకెనోప
దపడిమృగములు పదలుదూరె। గాంతసినూగారు గాంచనో సింహ
[illegible]బోర్వులు గుహలకెక్కు। ననుచులక్ష్మణ ధనుగుణధ్వనుల వలన। దంకి
వరువడి వన్యసత్త్వములజూచి। జనకజకుమొహ్వ ఘటియించు సరసభణితి
రఘువరేణ్యుండు దండకారణ్యమనను। గీ॥ జాతివైరగుణంబులు వైత్రి
నందె। గాని సత్త్వంబు లందెందు గలుగనేని। రహిం వహించునగస్త్యునా
శ్రమముజొచ్చి। మూనిచంద్రుని పాదపద్మములకెరగి॥ సీ॥ అలగినరాప్తి
భవ యనినంత సహజమ భూధరేంద్రుడుగాడె పెద్ద త్రాచుపాము। నేవచ్చు
నందాక నిట్లుండుమనిపోవ వెరచియట్లుండదె వింధ్యశిఖరి। యెక్కడ వా
తాపి యింక జీర్ణించలే వనిన జీర్ణింపడె యసురభర్త। యాపోశన
జలంబులాగాక చతురార్ణవీతోయ మనగాదె విస్మయముగ। విజయు
మొంద మటంచు దీవించుమాట। చాలదె మాకు శస్త్రంబులేల యను
చు। గలశసంభవు జొగడుచు క్ష్మాతనూజ। మనుపదను ఫలుల్గై కొని రఘువ
రుండు॥ క॥ అంభోజసమనుడసురా। లంభమునకు బ్రతిన జేసె లక్ష్మణ
యుతుండై। కుంభజననిసిద్ధస్యా। రంభోనియమార్గియను సుదగ్గ్యాసమున
యున్॥ సీ॥ గొనబైనతట్టుపుఱ్ఱ్గానను గోడలుపైచి వాంఛిగంధంపు కుంట
ములునిల్పి। తళుకుకీనుంగు దంతముల దూలములిసి వారాహదంష్ట్రల
వాసబోసి। తీరుగా పగడపు ప్రతిగ కెంపులమెఱుఁగు గట్టిగా కురివేరు కట్లుగ
ట్టి। బహువనాభము [illegible] పరిచి తళుకుపచ్చల గృహాంగణము [illegible]

దీర్చి। పంచవటిలోన సౌమిత్రి యుచితముగ। జాలనేరుపుతోఁ బర్ణశాల
గట్టి। వాస్తుహోమంబు గావించి వాసుదేవు। ప్రేమతోఁ గూడియుండె
శ్రీరాముఁడచట॥ మ॥ వనరాశిన్ వటపత్రశాయివయి మున్ వర్తింతువం
చుం జెవిన్ । వినుటల్గానికనంగనేరముగదా విన్నట్టులన్ దండకా। వన
వాసి న్వటపత్రశాయివగుచు న్వర్తింప నిన్గంటిమం। చును దత్పంచవటీ
నివాసుఘనభాసున్ గాంతురాయామునుల్॥ సీ॥ అటయొకనాఁడు మోహ
ముగ శూర్పణఖరా నిటునటు ద్రిప్పి హాస్యంబుచేసి। శ్రీరఘుపతిసన్న జేసిన
సౌమిత్రి యేమిశూర్పణఖ రావేయటంచు। గటకటా యిపుడైన గటిగెఁ
గామసనంచు మరియుచుజేరఁగా ముక్కుబట్టి। యేసీమసరసంబు లివియ
మ్మనెజెల్ల యనిన నీ వెఱుఁగవే వనితయింత। జాణవయ్యును మాసీమ
సరసమంచు। ములకరాచూలి పెదవితో ముక్కుజవిరి। చెవులుగూబల
తోఁగోసి చేతనిడిన। నరిగె మ్రొక్కిఁడి యోలక్ష్మణా యటంచు॥ గీ॥
అరిగిఖరదూషణాది దైత్యాధిపతుల। దర్పబలసంయుతులచతుర్దశ సహ
స్ర। రథికముఖ్యులఁ దెచ్చె సంగ్రామమునకుఁ। దద్బలంబుల చెండె కోదం
డధరుఁడు॥ ఉ॥ ఆహరివంశమౌళి ప్రథమాహుతిజేసెఖరుం బ్రభాతవే। ళాహ
తభూమి బాహుజ మహానల కీలలదూషణున్ ద్వితీ। యాహుతిజేసెన త్రి
శిరునవ్వలియాహుతిజేసెఁ దోడుతో। నాహుతిసర్గదోష. పరిహారముగా
విధిచోదితక్రియన్॥ సీ॥ అరవీడుకొప్పుతో నపరంజిచాయ చెక్కులధళాలను
కమ్మతళుకుతోడ। జాఱుపయ్యెంటతో జంటితై కెయలోఁగ గమకించుగు
బ్బజక్కవలతోడ। నడలెడుమోవితో జఘనస్థలిన్ర్మోయు మొలనూలి
ఘంటలమ్రోఁతతోడ। గిలుకుమెట్టియలతోఁ గలహంసముల దెల్వ నవుజాళు
వాలం దెరవతోడఁ। ఇనుసగవుమోముతోడను సిగ్గుతోడ। సొలపుచూపు
లతో నపై వలపుతోడ। సీతచను దెంచి కౌఁగిటఁ జేర్చె రాము। ఖరముఖవిరా
ము ఫీగనృంగాని ధాము॥ చ॥ ఖరరకారా కాండ కాండ మెదగాడిననప్పుడు పాకశాస్య
ము...। హారియు...ఘామను...విభీ...ను భూమిను తాకుచ ఫుట్టినంబులు। బరవశుఁ
డయ్యెఁ దిస్టవ ...బుసఁగాతుఁడు ... వు। ...ములనే...గాదసిన్ఁ

కన్నానలంటి యురంబు నాటు నే॥ గీ॥ శూర్పణఖ యంత దన నేర్పు శోభిలంగ। రామ
కర్పూరగంధిని బ్రణుతిసేయుఁ। గపటము నఁ దెస్తు నని దశకంధరుండు। పంపె
మారీచు జానకి భ్రమయఁ జేయ॥ మ॥ అలమారీచుఁడు నాతఁ గాంచనమృ
గంబై పర్ణశాలాగ్రత।స్థలి నానావిధ చేష్టలన్ మెలఁగ గోత్రాపుత్రి కా
లోచనం। బులకుంగ గ్గొను నుత్తమంబయిన సమ్మోదంబు చిత్రంబయో।
యిలలో నే వికరుం పపచ్చినముచే నింపొంద వీక్షింపమీ॥ శా॥ స్త్రీచాపల్య
ముచేతఁ దెమ్మనినుఁబో సీతాలతాతన్వితా। నే చందంబున లేడి వెంబడిసి
బోయెన్ రామచంద్రుండహా। తుం దా జానకి వాఁశిలిప్పుడుగదా దూరం
బు నేఁగెన్ భళీ। యాచోఁబోవలదంచు దెల్పె యనుజుండైనన్ సుధీశా
లిగా॥ గీ॥ అధపుఁడీరీతి వేడి చెన్నాడిపోయి। సీతకన్నుల ముందర చెలువుఁ
గులుకు। నంతమద మేమిటికి దీసి కన్నభంగి। శరము వైచె మృగంబు ల
క్ష్యంబు జేసి॥ సీ॥ శ్రీరామశరమున క్షితిఁగూలి మారీచుఁ డాసీత హాలక్ష్మ
ణాయటంచు। ప్రాలిన యార్తరావంబు చెవిసోఁక క్షితిసుత బెదరి
మూర్ఛిల్లి దెలిసి। యేమిసేయుదు నింక నెందుబోయెను నాథుఁ డెట్లవ్వ
నాదు వాక్యంబు వినక। మొదట నేఁ దెలిపితి మునులతోడఁ బ్రతిజ్ఞ గావిం
చునపుడె రాక్షసులతోడ। వలదు వైరంబటంచు నీవలనవచ్చె। దాన
విని ముక్కు గోసిన దాన నలిగి। ఖరుఁడు వచ్చిన ద్రుంచె రాఘవుఁడు నేఁడు।
రక్కసులఁగూడి సూడు మరల్పఁబోలు॥ క॥ ఈయెడ శాపసమేటికి।
నీయన్నను జూచిరమ్ము నీవనిలోనన్। గాయమ్ములబడినాఁడే।
మో యనవుడు లక్ష్మణుండు మగుడకు ననియెన్॥ చ॥ ఎఱుఁగవె యస్య
దుర్గమగిరీశు శరాసన ఖండ ఖండనం। బెఱుఁగవె రాజలోకభయహేతుభృగూ
ద్వహమాన మర్దనం। బెఱుఁగవె నిన్ను గాంచిన సమిద్ధకరాడజయంబు తె
ల్లనీ। నెఱిఁగియునిట్టు లెంచదగవా తెగవేయడె రాముఁ డరిన్॥ చ॥
దనుజుఁడు నేను నిస్సట వెతం బొగిలింపఁగఁ గూసె కానియు। మ్మనుకులుఁ
డెట్లు జీరడ సమాన బలస్వ్యుఁడుగాదె యంచనన్। జనకజ దోటి మాట విన
నైచదు రాఘవు నాడ గూనుచ। య్యనుజనుమన్న బావక సయి క్రియఁ

ల్పిన గోపగింపుచుర్॥ ఉ॥ వంచనజేసెడే తగినవాఁడని రాముఁడు నమ్మి యీఁపని । న్నుంచిచనంగఁ గాముకుని యోజన చేసెదవిట్టులైనయా । సింహనె యీశరీరమిక సీత యటంచును దాళలేకచే । లాంచలమూది నేత్రముల హోఁగఘుపిర యటంచుఁ జింతిలుర్॥ ఉ॥ కలకణాలక్ష్మణుఁ డింతయేల జననీ కాగానిదోసానసీ । పలుకుల్పల్కకు మమ్మ కంటఁ దడినింప న్నీతి గాదంచునా । పలుకున్నమ్మగదమ్మ యిప్పుడిదె నీప్రాణేశుఁ డేత్తెంచుఁబో । వలెనన్న న్వడిబోయివచ్చెద ధృతిన్వర్తిల్లు మజ్జాననా॥ క॥ అని యుంపించుక చనుచుం । జన కాహ్లాదకమహీజ జాలములోని । ల్చినయటకుం జనివాంచెద।జనవా యని సీతవలుక చనెనతఁడంతర్॥ చ॥ అతను గర్తుఁడౌట దశలాపను మూఁడును జెందియంతనే।గతిగడలేకయాతురమగ్రై కొను రీతి యతీంద్రవేషుఁడై । గతిగలుగర్ స్మరించుహరి కంజదళాక్షహరే నృసింహసి । గతికపటంబుమీఱఁగ దశాస్యుఁడు జానకిఁ జేరియిట్లనుర్॥ సీ॥ ఘననీలవేణినీ కచపాళిమత్తాళి వత్సంబునకునైల్య భిక్షయొసఁగు । ముకురాస్యనీముద్దు మొగమురాకాచంద్ర బింబంబునకుఁగాంతి భిక్షయొసఁగు। గ్రమలాక్షి నీవాలుకనుదోయివలకారి బేసఁకుత్రాల్య భిక్షయొసగు । గుంభివక్షోజ నీకుచములు కనకకుంభికలకుశృంగార భిక్షయొసఁగు । రామయిటుగాన నీ యధరామృతంబు । భిక్షయొసఁగవె తృపితుండఁ ప్రేమనసిన। బెవరిశ్రీరాముఁడే శరభిక్షయొసగుఁ। దాళుమని సీత శాలికాంతరముఁజేరి॥ ఉ॥ అమ్మకచెల్ల మెవ్వఁడో నిశాటుఁడు భిక్షుక వేషమూనిమో । హాప్తునవచ్చె కాదన సమర్థులు లేరిట నేమిసేయుదం। చమ్మహికన్యచింతిల దశానన వింశతి బాహుదండఘో । రమ్మగుమూర్తిజూపి యలరావణుఁడంతట హుంకరింపుచుర్॥ చ॥ పరవశ భూసుతర్ రథముపై నిడి లంకకుఁ బోవునేళన । వ్యగ్రదను జెక్కయంబున రయంబున నొక్కటగ్రద్ధ్రరాజయీ । సురపతి మార్గమునంబోవ వ్రసుక్కక దాని వధించె గాని లో। నరయఁడు పోవు వెష్కపమూఁట దశాననుఁ డెంతమూఢుఁడో॥ క॥ ధరణిజను దెచ్చి ... । ఉపవనమున నిలుపి దనుజపుంగవ సాంద్రా । ట్యర

పాపతి తాఁదోలఁగ। బరసతిఁగోరఁగ ననూనపడియెనో యనఁగ॥
గీ॥ మఱలి రాముఁడు ద్రోవ లక్ష్మణునిఁగాంచి। తమ్ముఁడా నేలవచ్చితి తప్పుఁ
గార్య। మనుచు వేగ నిజోటజంబునకు వచ్చి। సీతగానక నలసి మూర్ఛ
లిఁ దెలసి॥ శా॥ ఏరా తమ్ముఁడ పర్ణశాల వెస వేసి శాలనే చూఁగుమా।
యేరా మాయిది గాదె సీత నెలవే గొల్చుచుఁ గాంతమై। నత్రాణమానంఘ్రి
గోదికాన మడి గొందేగదా గనఁజూడవే। తారక్రీడలఁ జేసి హా ధరణి
జా తా సీత యెందేగితే॥ మ॥ వృగా లక్ష్మణ యెంచు బోగుఱిమి యన్నా నే
డి కైకగాదె యూ। లవి దేహాత్మజ వేసనిచ్చు మృగ మేలాగిట్టు నేదేవి
గా। వనిక హాజనకక్షు మారమణ కన్యంగాన వే సీతగా। నవెయఁచు
న్విలపించు రాఘవుఁడు నానాదీన వాక్యంబులన్॥ ఉ॥ కోటిభూమండలము
న్వలగ్నతల నాకంబులన్ లనన్నాభిని। స్ఫుటపాతాళ బిలంబు చేదురు జగం
బుల్గాడు మున్నేలుచు। న్నటులుండోఁచె మహీంద్రభోగము తృణప్రా
యంబుగా నెంచితి। వ్పటికిండోఁచెఁ బ్రవాస దుఃఖము నినుం బాయంగ
నోయంగనా॥ సీ॥ వెలఁదినీకుచపాళి విహరించు నప్పుడు కృతకమహీధర
క్రీడమరతు। పొలఁతినీ పాక్కిలి పుణికెడు వేళల కేళీసరోవర క్రీడమరతు।
నెలఁతనీ నూగారు నిమిరెడు వేళల కేళీవనాంతర క్రీడమరతు। సఖియనీ
కెమ్మోవి చవిజూచు వేళల మధుకోపహార సామగ్రిమరతు। కౌఁగిలింపఁ
గ రాజ్యభోగంబు మరతు। మరతు సకలంబు నినుఁగూడి మలయు వేళ।
నట్టి నిన్నును నెడబాసి నదయువృత్తి। నైన మీఁక నేమి సేయుదు తరళనయ
న॥ సీ॥ ఇది పంచవటియంచు నిపుడెఱింగితిగాని మును భూతలస్వర్గ మనుచు
నుంటి। నిది ఘోరవనమని యిపుడెఱింగితిగాని మును కేళికారామ మనుచు
నుంటి। నిది కొండదరియంచు నిపుడెఱింగితిగాని మును కేళికాసార మనుచు
నుంటి। నిది పర్ణశాలయం చిపుడెఱింగితిగాని మును కేళికాగార మనుచునుం
టి। నిది యొకవనవాస మని తోఁచె నిపుడు నాకు। మును వనవిహార మనియుంటిఁ
మోదమలర। నిది తపశ్చర్యగాఁ దోఁచె నిపుడు గాని। మును కృతార్థుఁడ
నై యుంటి వనజనయన॥ సీ॥ తెలినవ్వు మొగమునఁ దిలకింపుచుఁ బిలుచుట గా

నీకనెందుదీర్తునే యిందువదన। వలిగుబ్బచన్నుల నెలవంక లుంతుగా
నీకనెందు నుంతునే హేమగాత్రి। పెన్నెరికొప్పున గ్రొన్ననల్ దీర్తుగా
నీకనెందు దీర్తునే యేణనయన। పికిలిచే చెక్కుల మకరికల్వ్రాతు
గానీకనెందు వ్రాతునే యిగురుబోణి। జలరుహాముప్పున గొత్తులు పట్టు
దాళి। లనఘనఖములు జూసితో యిదిసహింప। కన్యవనితాంగ తులితం
బు తాలతావ। కాంగసమములు గామినో హంసయాన। సీ॥ పటుసింహ
గర్జన భయముజెందని నన్ను పికనాదములు భయ పెట్టదొణగె। సుడి
గాడ్పులకు మున్ను జడియకుండెడి నన్ను లేఁదెమ్మెరలు సంచలింపఁజేసె।
దవవహ్నికీలల తాపమొందనినన్ను మించువెన్నెలదపియింపసాగె। ఖరయు
ద్ధమునను భంగమ్ముగాంచనినన్ను భంగంబు నొందించె నంగజుండు। గట
కటా విధి సైరింప నటవిగాన। కలదె నినుబాసినను దృణాగ్రంబునైనఁ
గదలగాదంచు ప్రాణనా కలిమి బలిమి। జీవదేహంబులును నీవె గావె
సీత॥ సీ॥ చల్లనిదరహాసచంద్రికల్ పైజల్ల జాబిల్లి వేడిమి చల్లజేసి। బలుకుల
కప్పురంపు పలుకులొల్కఁగబల్కి కలకంఠకటువచః కలనమాడి। తనుసౌర
భంబున దక్షిణానిలమున గలవిషస్పర్శన దొలఁగఁజేసి। భ్రూవిలాసంబుల
పుష్పకోదండ కోదండములన్ని ఖండనము జేసి। నన్నుఁబోషించితివి కాన
నంబులోన। నీవిపుడు లేమి యివియెల్లనిజముబూనె। కాకయుండినగలదె
యేకంబునందు। రెండు గుణములు నవ పుండరీకనయన॥ సీ॥ అనివిల
పించుచు నందందజానకి వెదకుచు నట గృధ్రవిభునిగాంచి। సంస్కార
మొనరించి చనుచో కబంధుని బాహులు బంధించి ప్రకటభక్తి। శబరి
యొసంగు పూజనములుగైకొని పంపాసరోవర ప్రాంతములను। హనుమం
తుతో మాటలాడి తన్మాత్రంబు వలన సుగ్రీవుతోఁ జెలిమిచేసి। యడుగు
బొటవ్రేల దుందుభి యొడలుమీటి। సప్తసాలంబునొక్క యస్త్రమునఁగూ
ల్చి। వాలిఁబడనేసి కపిరాజ్యమేలుటకును। గరుణ సుగ్రీవుఁ బట్టంబుగట్టి
యంత॥ సీ॥ రవి కర్కటముజేర రాజసింహము రాముఁ డలమాల్యవద్గిరి
కటకమునను। మీనకేతనగనుర్జ్యానాదపరిముక్త వృషభకేతన భీమ విశిఖ

మేప। యానకీలలనతులాదిచే జనక కన్యాళివేణీసమాయత్తచిత్త। వృత్తి
నుండంగ సుగ్రీవుండు తారా రుమామత్త కరికుంభ మహితకుచల। మమ
తతోఁగూడి మరకత మందిరముల। కల్పకారామ తులిత శృంగారవనుల।
స్వర్ణసౌధంబులను కేళి సదనములను। వేడుకలుగాంచె మిథున సంక్రీ
డనముల॥అంత॥ గీ॥భీష్మ గ్రీష్మ శిఖండిన ర్తితశిఖండి। కాననహుతాశిఖండి
మేఘప్రతాన। కల్పితవిధాన చిత్రశిఖండి యనఁగ। లక్షితంబయ్యెవాన
కాలంబుక్షితిని॥ సీ॥ నృపవరాస్థాన మంటప సరోవరము హోసంతికాహల్ల
కో జ్జ్వలితమయ్యె। మంత్రీంద్ర శిబికావమావఘాదవఃఘాద పరికల్పి
తనిచోళ పటముబూనె। చరమానవభుజాభుజంగంబు కేతకీ దళకలితా
తపత్ర ఫణమయ్యె। విరహిణీచిత్తంబు విరహితాశ్రయకాన నాశ్రితా
ళికి యాశ్రయత్వమొందె। విఘణికమలాక్షి యాఘణ వీక్షణముల। వడకెఁ
గనురెప్ప వ్రాల్చె మోదమునఁబొదలి। కేహమూకాస్య గోగణాక్రియ
నుగోగ। ణంబువసియించె నాసమయంబునందు॥ మ॥ గొనబాగింట పు
జంట గొంగడి ముసుంగుల్ వెట్టి సంకేతతా। వనికింగొంచపు చిన్కులో
పలనుబోవఁ వీధిలోనఁదళు। కైన యకాలమునందు గ్రామ్మెఱుఁగు
డాయఁ దన్ముఖాంభోజముఁ। గనియుం గానరు జారులఁ దలవరు ల్గా
ఢాంధకారాంధులై॥ ఉ॥ ఇమ్మెయిగ్రొమ్మెఱుఁగులు పయింబయిమించు ప
యోధరంబులుఁ। వేమరుగట్టి వాన కడువేగమెవచ్చు నటంచు నెంచితే।
నీమదికింపుగాదిచట నిల్వుమంటచును బల్కె బాంధునిం। గోపాలిమో
ర్తు తోడి యళికుంతలకుఁ మరుబెట్టినేర్పునఁ॥ చ॥ వడకెద వేటికేతడసి
వచ్చితి వలభ వానలోపలం। దడిసివడంక లేమ గృహనాయకు వంచనసే
యనింతగాఁ। దడసెద గావునఁ వడకెదఁ మఱియొగతిగీకు దోఁచునో।
మొడవనటన్న మెచ్చుకోని యెవ్వరిగూడె భుజంగుడత్తఱిఁ॥ సీ॥ ఆమ
రేంద్రముక్త మేఘముల దెచ్చు క్రమంబు రవణించమించు వాయువులవి
సరె। మబ్బుచేతనె వారి మరలింప వరుణుండు ధనువుబూనఁగ నింద్ర
ధనువుదోఁచె। దననైల్యమునదండి తనుకాంతి దండింపఁ గదలెనాఁగ

వలాహకములు నడచె । నానటన్నీలకంఠ జటాచ్ఛటల నాగ తోలుకాఱు మెఱుఁగులు తులకరించె। జలదకరిశంక గర్జించు సమయసింహ। గర్జలనగర్జితములొప్పె గగనకరటి । సాంద్రరుధ ధారలనఁగ వర్షంబుగురిసె । వనధిపైకొన పొంగుమునను నదులు॥ ఉ॥ తే తేలక్ష్మణ విల్లునమ్ములును దేతే తామసంబేటికిం । దైతేయుండఁదె పోయెపోయె మనసీతంగొంచు నంచున్నిజ । భ్రాంతిఁ వేఁడుచు దత్తరించె రఘువీరస్వామి యుద్ధామజీ । మూతద్రక్షకై తఘుస్కనిఁ మొరసె సొంపుల్లుల్కి విభ్రాంతుఁడై॥ మ॥ మనపై మూకలు గూడివచ్చెదితిజన్మస్తోమము ల్గంటె భ । ర్జనలుంజూప విజృంభణంబు జయనిస్సాణ ధ్వనుల్లక్ష్మణా । యనినఁ రాముని జూచి లక్ష్మణుఁడు గాదయ్యా విలోకింపుమా । ఘనముల్గర్జన లింద్రచాపమును నిర్ఘాతధ్వనుల్ రాఘవా॥ మ॥ అదెగర్జింప్రమఁ జిత్రవర్ణ సుమబాణాసంబు భాసిల్లఁగా । మదనుండేసె శరప్రకాండముల దెమ్మా విల్లు వీనిఁహారిం। చెదనన్నఁ రఘురామ క్రొమ్మెఱుగులువచ్చెఁ గాని మారుండుగా।దదియింద్రాయుధ మింతెచెప్ప విలుగాదఁ లక్ష్మణుండయ్యెడఁ॥ సీ॥ ఘనగర్జ వినియుల్కి ననుగాగిలించిన వెరువకుమనినచో వింతసొలపు । జడిసినీనడలకు వెడవెడరాయంచ లనినచో ననుమెచ్చుకొనెడుప్రేమ । కొప్పున మొగలిరేకులుజెక్కి మెఱుఁగుతో మొగిలనగ ననినచో నగుబెడంగు। నెమ్మినీనెరివేణి నీలాహియని గ్రసింపఁగ జేరెననినచోఁ దళుకుచూపు। మఱువరాదిక మున్నిటి మహితలీలిదిగో । చెల్లయిప్పటి కిటువలెఁ జేసెదైవ। మిట్టిదుర్దినముల సీత యేమియయ్యె। నోర్కొతమ్ముఁడ నెటువలె నోర్చువాడ॥ మ॥ అవిచింతిల్లగ లక్ష్మణుండనినయె నన్నాకంటివే మేనుమఁ । దనస్వర్ణంబులనెల్ల గాత్రికిడి యుంట — వంతచేవెల్లనై। ఘనదాశఁజనెఁ దొల్లియెల్లెడల గోత్రందస్త్రమా క్రిగ్గియుఁ। జనెఁదొంగ్రాలిక నాతకెమ్యెడల శశ్వత్కీర్తి సంధిల్లునే। సీ॥ క్రిసిమానరావణ రాజ్యలక్ష్మియుఁబోలె నెండుండి నిమ్మగలింకఁ బారె। విజయుస్వామునుచు దీపింపఁగానే తెంచు కైవడిదోఁచె నగస్త్రయిసూ.ఱ।స్ఫవిసినుకే గ్గిసంపఁబోలి యెల్లెడ నుల్లసిల్లెనుతెల్లు పిల్లు

బెజ్జఁగి। తానును హంస సంతతిగాన సాహాయ్య మడరించుబలె నంచ లరు
గుదెంచె । నాశరస్ఫూర్తి నటువలె నతిశయిల్లి । సింక నీదు శరస్ఫూర్తి
హెచ్చ చేయ । కేలఁ గురియించె దివ్యాస్త్రవృష్టి పైరి । బలములఁ దదీయవనిత
లగలుగఁ జేయు॥ వ॥ అని సౌమిత్రి తిరస్కారోక్తి దోడుకొని రాఘవ భోజనీబంధునం।
దనుఁడే తెంచె నవలి ముఖ్యప్రముఖ నానాసింహనాదార్భటీ జనిత ప్రతిధ్వనిశబ్ద
సూచిత భవిష్యద్దక్షిణాంభోదిబంధ । ధనవేళోద్ధరణ క్రియాకుల సముద్రస్థితా
ధరాక్రోశుఁడై॥ క॥ ఏతెంచి నల్గుదిక్కుల । సీతాసతి వెదకి ప్లవగ సేన
బనుపుచో । సీతాపతి హనుమంతుని । చేతికి ముద్రిక యొసంగి శీఘ్రంబ
నుపఁగ॥ మ॥ అతఁడు పొంగుచు నంగదాది కపిసారంగాచ్ఛ భస్తేంద్రసం
గతుఁడై దక్షిణ దిక్కునం జనుచు రంగత్పక్ష సంపాతలసం । వృత సంపా
తిఖగోక్తమార్గమున నుర్వీకన్యకాలోకనో । ద్ధతుఁడై యొక్కమహేం
ద్ర శైలము పరున్మార్గ స్పృహత్వాలముల్॥ సీ॥ నిలిచి యంఘ్రుల
దన్ని నిగుడుచో గిరిఘటోద్భవ పదన్యాస విన్ధ్యాద్రిబోల । ఘట్టి
తాలపుటంట పిట్టకై వడియుచో ఘట్టనలెక్కల ఘట్టుగూల । సురసా
ర్థకృతమహత్తరసూక్ష్మతర రూపములను హరిత్వంబు విలసితముగ । సం
జనాసంతతి యురుడుసింహికనొంచుటని సిలింపుల గుంపు లభినుతింప ।
రాముచే దైత్యుఁడీల్గుకార్యంబు దెల్పె। విశ్వసింపుము నామాట వేల్పులార।
యనుచు బాడబలంఘనసమాచరించు । పగిదినౌర్వాంబుసిధి దాఁటెఁ బవ
నసుతుఁడు॥ ఉ॥ ఏపున నాసువేలగిరి యెక్కి యచట న్నతయోజనోన్నతం ।
బై పదియాఱువన్నె చెలువైన త్రికూటముమీఁద సింహళ। ద్వీపమునన్
బలారిముఖదేవభయంకర దీప్తిశోంపులం । కాపుర రాజ్యలక్ష్మి తటకావ
డి చూచుచున్న నత్తతిన్॥ మ॥ రవియస్తంగతుఁడైన సూక్ష్మతను డై
రక్షోధిరాట్పట్టణాం । బవలీలం జొరఁ జారి పక్షిముఖి పంఖ్యానేక దీప
ద్వీప । ద్భవనశ్రేణుల నెల్లెడన్ వెదకి సీతంగానఁగాలేక శో । కపని
బావని గాంచెఁ బావని మహాకన్యం బ్రహృష్టాత్ముఁడై॥ క॥ కనుఁగొని తన్ను
గగుఱుపులు । కనఁగొని యటవచ్చి పక్షికంధరుఁ డనియో । యనమాట

లువినినవ్మిక । జనకసుతంజేరి మ్రొక్కి సవినయుఁడగుచున్॥ గీ॥ తల్లిజా
నకిని ప్రాణ వల్లభుండు । శ్రీరఘూద్వహుఁడనుజసుగ్రీవముఖ్య । యూధత
తితోడ సుఖమున నున్నవాఁడ । టంచు శ్రీరాము నంగుళీయక మొసంగె॥
క॥ కైకొనికన్నుల నొత్తుచు । హాకాంత రఘూద్వహాయటంచును బ్రణ
య। వ్యాకులిత చిత్తయై క్షో। ణీకన్యకయిట్టులనియె నివ్వెఱతోడన్॥ శా॥
అన్నా యేగతి దాఁటివచ్చితివి నీవంభోధి సేమంబుతో । నున్నారా రఘు
రామ లక్ష్మణులు లంకోద్యానమధ్యాసమున్ । విన్నారా దశకంధరాధ
మురణోద్వేంగూల్చు కార్యంబులో । కన్నారా వినిపింపు నీకుశుభమౌ
గాకంచుఁ దన్వేడినన్॥ మ॥ తనవృత్తంబును రామలక్ష్మణుల యందంబు
న్వివస్వత్సుతు। రునిసఖ్యంబును దెల్ప భీమతరమౌ రూపంబునుం జూ
పిసీ। తనునమ్మించి శిరోమణిం బడసి యాతల్లీముదంబుండఁమీ। యన
ఘున్ రాముని దెత్తునేయని తదీయాజ్ఞాను సారంబునన్॥ గీ॥ వెడిలియవ్వని
లోపల వృక్షవితతి । విరిచిపువ్వులువేసె నవ్వీరవరుఁడు । లంకభస్మం
బుసేయువేళకును గావ్వ । జాలమునుగూడ వేసినచండమొంద॥ గీ॥ అం
త వనపాల పంచసేనాధినాథ। సప్తమంత్రి సుతాక్షశిక్షా ప్రవీణుఁ। డైనహ
నుమంతు నింద్రజిత్తును నెదిర్చి । బ్రహ్మశరపాశమునగట్టి పట్టితెచ్చి॥ గీ॥
తండ్రిముందర బెట్టి యాదానవేంద్ర। కోఁతిదెచ్చితి ననఁబోయి కోఁంవి
దెచ్చి । నాడననవుడు ముక్కులు నలుచుకొనిరి । కొలువువారెల్లనపు
డు పక్కునను నగుచు॥ క॥ కరువలిసుతుఁ డిట్లనియెం । గొరవినగుదుని
పలాశ కులముదహింపన్ । సురవైరి సత్యవాణిని। సరస్వతి యనంగవిన
మె సత్యంబనుచున్॥ ఉ॥ శ్రీరఘువీరచంద్రునకు సీత నొసంగియభంగవై
భవో। దారుఁడవై చెలంగుము దశాననయంచును బుద్ధిచెప్పినన్। మారు
తితోకచూడుమనె మండుచు రావణుఁ డౌరసమ్మతిన్ । జేరిమదాంధచి
త్తునకుఁ జెప్పఁగఁ బోయిన హానివచ్చుఁగా॥ ఉ॥ శ్రీజనకేంద్ర నందనకు
జిత్తమురంజిలఁగంభరాగవి। భ్రాజితకీలకాభినవపంకజపూజలొనర్చి కేళికా।
రాజితవాలకీలి నలరావణు లంకఁదగల్పఁ జేసెసీ। రాజన మెంత భక్తుడప్పు

శాహానుమంతుఁడు క్షోణిపుత్రికిన్॥ మ॥ దనుజానీశ పురంబుఁ గాల్చి మహి
జాతం గాంచి వాలాగ్నివా । ర్ధినిఁ బల్లార్చి కపీంద్రులం గలసి యంతే వేగ నే
తెంచి నే । కనుఁగొంటిన్ రఘువీర జానకిని లంకాపట్టణాభ్యంతరం । బున
నంచున్ హనుమంతుఁ డిచ్చె ధరణీపుత్రీశిరోరత్నమున్॥ క॥ ఇచ్చినఁ గై
కొని మారుతి । మెచ్చిన కౌఁగిటను జేర్చి మిహిరకులేశుం । డచ్చెపనగు
బలములతో । పచ్చన్వారాశితీరవని జేరంగన్॥ క॥ శరణాగతుఁ దశ
కంధర । శరణాగతుఁ డనకు యనఘు సద్గుణహాసిం । ధరణిన్ విభీషణుఁ గను
గొని । భరణంబుం జేపట్టె రామభద్రుఁడు ప్రేమన్॥ ఉ॥ కట్టడు వారిరాశి
లయకాలధురంధరుఁ బట్టెఁ గంధరుం । గొట్టడు మాతనమ్మునను గుంఠితనైజ
భుజా బలంబు చే । పట్టుగ నవ్విభీషణుని సారకృపాపార సమూరలంకికన్ ।
బట్టముఁ గట్టె రాము జనపాల శిఖామణి రాజమాత్రుఁడే॥ ఉ॥ అంత
విభీషణోక్తగతి యంబుధి చెంత దినత్రయంబు తా । నెంతయు భక్తి
దర్భ శయనించి నిరాహృతిమైఁ ధరాసుతా । కాంతుఁడు ప్రోవయిమ్మని
యకంపిత చిత్తముతోడ వేఁడినం । లంకకు నుబ్బు నాధిఁగని యారటు
వీరుఁడు దగ్రకోపుఁడై॥ సీ॥ కుంభకర్ణస్ఫూర్తి కొమరొందనం జంగ జల
కుంభ డింభము ల్పాదడింప । మేఘనాదనిరూఢి మీఱుచున్నుల్లోల కల్లో
లజాలముల్గడలుకొనఁగ । నతికాయ విభ్రమం బతిశయిల్లఁగ తిమింగిలగి
లాదివిసాగకులము బొదల । పటుమహోదర మహాపార్శ్వ వైఖరివారి
చరజంతు సంతతుల్చాకళింపఁ । బ్రతిఘటించిన రావణు బలముఁబోలి । యొదు
టఁగనుపట్టిగంటివె యీపయోధి । తెమ్ము లక్ష్మణ చాపంబు తీవ్రవేగ ।
రూపరోషంబులను వార్ధి రూపడంతు॥ వ॥ అని హంసడోలికాయమాన
కల్లోల పాలికాశాలి శాలికావాలరింఖోళికా సముత్పతత్ జ్ఝంకృత మాలి
కా కల్పిత గగన కేళికాలోల మరుద్వాళికా చూళికా పాళికా ఘనమాలి
జాలకా దుర్నివారంబగు పారావారంబు నిరీక్షించి ప్రసరి ప్రసరి ప్రవర్ధమా
న రోషంబున బరాపటలికన్న ముందర ముకిఁగొను కుటిల భ్రూభంగంబును
దూశీరాంబకంబులకన్న ముందుగఁ గొప్పలగు నిప్పుల కుప్పల క్రొక్కారు

విశాలాంబకంబులును తటినీ విట వ్రాత్పుటంబుకన్న ముందుగ తట తట
నదరు కటకటంబులును దుర్వారమౌర్వీనినాదంబుకన్న ముందుగఁ బర్వ్వ
రథసంఘర్ష కటుతర కిటకిటధ్వనులు వెలయ నిజసహోదర కరోదర కలిత
శరశరాసనంబు సొలసి పుచ్చుకొని భవిష్యజ్జలధి శిరో నమనసూచకం
బుగా కార్ముకంబువంచి యప్పుడుమరలించు మరలించుమని పొగడదండ
వేయు క్రమంబున కోదండంబున నారిసారించి లంకాంతరీప దనుజ
గార్భిణ్య గర్భ నివారణ మన్త్రాయ మానంబుగ గుణధ్వానంబు చేసి
యిటువలె శరధీ శరంబులు రిత్త సేయుదుననువలె జటుల తరవత్కాంస
లాంసరుచిర శరధీ శరంబు లొక్కపరితివిచివైచిన యంతకునుపొంగు
శరధీ శరంబులంబోలి నిజశరధీశరంబు లక్ష్యయంబుగాఁ దొడిగి యేయు
చుండ నప్పుడు ధారాశుద్ధి వెలయు వారాశి నీరంబునకు లంఘించు కాండ
ప్రకాండంబులును జలధి రాజన్యుండు వదాన్యుండని జలకరి కరభంబుల
వేడుకొన నిగుడు మార్గణ గణంబులును జలకన్యకా ముఖాంభోజంబుల
ప్రాలు శిలీముఖంబులును మకరప్రాణ సమీరణ పారణంబు సేయుమహా
జిహ్మగంబులును వనాంతరంబుల నెల్లెడం జొచ్చి వర్తించు పృషత్కం
బును పొడవంజాలఁజొచ్చి చను విశిఖంబులును జలపాయి తోదయం
బులవారించు యాశుగంబులను మణిమాంసాపేక్ష ఫణిఫణంబు లందును
శంకపత్రసముదాయంబునుంగలిగి ప్రళయావసర ప్రకటీభవ దేకభావ సకలా
కూపార వారిశోషణ ప్రణవ ద్వాదశ ద్వాదశాత్మా దారుణకిరణ శ్రేణికా
ఘుకేణంబులై రామబాణంబులు దీర్ఘనిర్ఘాత సదృశలింగంబులగు విస్ఫులిం
గంబులు చెదర వారాశిం జొరబాఱిన రఘువీర శరఘాతద్యోత దంభోళి
పోత భీత ఫలాయమానంబు లగుచు శతశః కణశః ఛిన్న భిన్నంబులగు
నంగంబులును రఘునాయకు సాయకంబు లేచాయ నిగుడునోయని నిర్ని
మేషంబున గనుంగొనుచుండి యఖండ ఖండంబులగు నగండక సముద్దండ
పాఠీన మండలంబులును దలలు దాఁచుకొనియునుం దప్పలేక తెప్పలుగాఁ
గూడు కమఠకర్కటంబులును ముడిగొనునవుగుల నెడనెడం దడబడుచు

చుట్టలు చుట్టుకొని చిట్టారలు భుజంగంబులును నారాచంబులు నాసా
రంధ్రంబులం దూరి శిరంబుల కెక్కిన నడలి తుండంబు ద్రిప్పుచు ఘీం
కృతులు గ్రిప్పుచు గుప్పదెప్పనంగూలు జలకరి ఘటాలునుఁగలిగి రత్నా
కరంబు హల్లకల్లోలమై యుండె మఱియును॥ సీ॥ జలనీలికా శిరోజశ్రేణి
బెదరించి చంకనత్పంకజాస్యంబుదూసి। కలితముక్తారదావళి సగ్గుగావిం
చి ప్రకట ప్రవాళాధరంబుజెంచి। శంఖకంధరనాటె శైల్య శృంగారఁస
ములనొంచి భుజగబాహులు దళించి। కమఠవక్షః స్థలిగాడిభ్రమీనాభి
యవియించి కరికరోరువులుచీల్చి। మనుకులశరంబు లాపాద మస్తకంబు।
ముంచుకొని భువన మోహన మూర్తిగలప। హతమహాసత్త్వమయ్యును
బ్బడగదయ్యె। నమృతనిధిగాన ప్రాణభయంబు లేదొ॥ ఉ॥ ఇటులుపొం
గ నభంగభంగజలధిన్ వీక్షించి రాజేక్షణా। స్ఫుటదంభోజభవాండము
డాచు ఖరరక్షోహర్త బ్రహ్మాస్త్రముల్। ఘటియించెన్ దనమింటవింట
గల మూకల్వీనె నూగెన్ సను। త్కూటశైలంబులు వేగమూఁడు జగము
ల్బ్రాగెన్వార్ధి స్వాంతముల్॥ గీ॥ చకితుఁడై యంత గంగాది సుతులతో
డ। నబ్ధియేతెంచి రత్నోపహార మొసఁగి। జానకీజానిపాదాంబుజాత
యుగళి। కవని సాష్టాంగ మెఱఁగి యిట్లని నుతించె॥ సీ॥ శ్రీజానకీనాథ
రాజీవ సారంగరంగదభంగ శౌర్యప్రచండ। చండకరాన్వయ జలధి
పూర్ణ శశాంక శంకరధనురహీశ్వరసుపర్ణ। పర్ణమూలాశితాప సమా
నసవిహార హారాదిభూషణోదార వత్స। వత్సలతాగుప్త వనజాప్తతను
జాత రూపాంబరోద్యోత మానమాన। మానవాశనగర్వ శిఖానిదాన।
దానజలవాహినీపూర్ణ తమనదీన। దీన జనవాంఛితార్థప్రదాన దక్ష।
దక్షజానుతనామ కోదండరామ॥ సీ॥ తనసహోదరున కిత్తరి నెట్టిగతి యం
చుఁ దల్లడింపుచు గౌరి ధవునిఁజేరెఁ। గద్రువపుత్రశోకంబు నేగతిమాన్ప
నగునంచు కశ్యపుఁ డడిగెనజునిఁ। దనపౌత్రుఁడేమి యయ్యెనొ బలీంద్రుఁ
డటంచుఁ బ్రహ్లాదుఁ డెంతయు బలవరించె। గిరికొనుచింతచేఁ గిటికూర్మ
రూపముల్సంహరింపఁదొణంగెఁ జక్రపాణి। నీశరాజులు నాసిరునీటఁజేసి।

మీఱజే పాంతాళలోకముల్దూఱునపుడు । లోకసంరక్షణైక లోలుండవయ్యు। దగునె నీవింతసేయ సీతాపహారము॥ గీ। అని నుతులు చేసి ఘనభూమి నజుని యాజ్ఞ । గంబుపరపించి సేతుబంధంబునకును । నలుని నియమించి చని యెు నట్టలసైనలుండు । గపులు దెచ్చిచ్చు గిరుల చేఁగట్టునపుడు॥ మ॥ ఒకచేఁ బట్టెఁడు నెంతగట్టు నితఁడంచు(గ్రాత్ముఁడై గంధవా । హకుమారుండట యుత్తరంబుగన దేవాహార్య మేలంచు భూ । మిభృన్మారీ వరుఁ డన్నవ ద్గనక నేమీ తెచ్చుగాకంచును । త్సుకుఁడై కట్టెనలుండు వారధినురస్తో త్రైకపాత్రంబుగన్॥ మ॥ మును సుగ్రీవునకున్ విభీషణునకున్ మోదంబు తోఁబట్టముం । దనుఁజేసంగని కట్టెనంచును సముద్రంబుందనుం జేరశో। భనలీలన్భువనాధిపత్యము నకుం బట్టంబుగాఁ గట్టెనో । జననాథాగ్రణినాఁ గ సేతువమరెన్ సాముద్రగోత్రస్థలిన్॥ మ॥ హరిసంఘంబులు గొల్చిరా సనసవాత్రోద్ధత్య సంరాధుఁడై । ఖరశస్త్రాండసమాస్త్ర రీతి వెలయంగా మాతురుం బత్త్రికం । ధరు నత్యుగ్రదశాస్యుఁ జేయుటకు దోర్దర్పంబు న్నాదైత్యారా । ట్పురముం జేరెను హంస సంతతి నుతుల్వ్యాంగార శృంగా రైరి వ। ఇవ్విధంబున రఘునాథుండుపాథోనిధిం దాఁటి యనేకబల జాలం బులతో సువేలనగరంబునఁ బాళెంబుడిగిన శుకసారణులువచ్చి చూచి చని రామలక్ష్మణ సుగ్రీవ మహాబలనందనాదిబలంబుల పేరువేరు విన్నవిం చినవిని నిశితక్రూరకటాక్షంబుల నాక్షేపించుచు జిహ్వాగమనద్విజిహ్వాని విద్యుజ్జిహ్వునిం బిలిచి మాయ సేయ నియోగించి యుద్ధరాత్మండు వద్ద రా రావణాయనక తుహనా రఘూద్వహుని శిరంబును నశరాసనంబునుంగా దెచ్చి సీతముందరం బడవైచినంజూచి యుల్లంబునఁ దల్లడిల్లి పెల్లడలు పొడ మిపత్నికి నవిశలని దెల్పు చరమవాక్యంబుల సముల్లాసముగాఁ గాంచియుండె నంత। చ॥ ఇవకులుఁ డాసువేలగిరి నెక్కి కనుంగొనియున్న నయ్యెడం । బనిగొని కుంచ గిండియడపంబును పావడలూని వేల్పుజ । వ్వనులిరగ్రే వలంగొలువ నన్నియుఁగాఁ గొలువున్న రావణుం । గని పడఁదన్నివచ్చె భుజంగ్రయమునన్ రవిపుత్త్రుండ త్తఱిన్॥ క। పడమట ననిలజుదూరుపు। కడ

నీలునిదక్షిణమున గపిరాజసుతుఁడున్ । విడియించి యుత్తరంబున । విడిసి
రఘూద్వహుఁడు సామవిధితత్పరుఁడై॥ ఉ॥ అంగదుఁ బంప నాతఁడుర
యంబున లంకకుఁ బోయి ప్రక్రియన్ । దనిగని దుర్మతి మహీతనూజను రాము
నకొప్పగించినీ । యుంగము సిల్పు కొమ్ము వలదావల దానవవైరి వీడఁగాం ।
చంగలవంచు నక్కలుపు సౌధముగూలఁగఁ దన్ని వచ్చినన్॥ లయగ్రాహి॥
సంగరము గ్గలైనని యుంగములు మిక్కిలి యుప్పొంగ కరయుఁబునను బుం
గలిదుముకన్ వే । బంగరపు కోటలతుదంగల్గు మానికపు శృంగముల కెక్క
చునలంగముల పైకిన్ । చంగునను దాఁటుచు తురంగముల రీతియు తురంగము
లభాతి యుబలంగగనభంగోత్తుంగ భుజసత్త్వము వోసంగగఫ వంగకులపుం
గపులతోఁగూడ నాలంగిరట వేడ్కన్॥ అంత॥ సీ॥ స్మరహరాదకసురాన్వర
దురావద ధరాధరమహాక్తిగ రథోత్కంఠయుతోడ । మదవదాయత సదా
స్పదపదావదఘనాంగదమదావళరాజ ఘటలతోడ । మృగనాయాది
తరయాహ్వాతి జయాహాత భయావహ హయోత్కృత్తమావళుల తోడ ।
నలికులానలవలాహక బలాహిత బలార్ణవకులాచల భద్ర తతులతోడ ।
నసురనాయకు లెదిరి శస్త్రాస్త్ర వృష్టి । గురియ నగధారులై యెదురొ్క
నిరికపులు । ద్వంద్వ సంగ్రామమయ్యె నత్తఱి నిమేఘు । నాదుఁడంగదు
కికురించి నభముఁజేరె॥ క॥ భవపాశమోదనుల రా । ఘవులన్ దశకం
ఠసుతుఁడు గట్టెన్ గద్రూ । భవపాశంబుల గరుడుం । డదియుడిపె నద్దమ
ముమాన్పు రవియుంబోలెన్॥ గీ॥ అంతహనుమంతు చేత ధూమ్రాక్షుఁ
డీల్గె । నవికంపనుఁ డతని చేత నె యడంగె । వాలినందనుచేఁ గూలె
వజ్రదంష్ట్రుఁ । డనిలపుత్రుని చేతఁ బ్రహస్తుఁడీల్గె॥ అప్పుడు॥ మ॥ రణని
స్వాన ధణంధణ ధ్వనులచే బ్రహ్మాండము వ్రీటరా । వణుఁ డేతెంచి శితా
స్త్రపఙ్క్తి రవిజున్ వారించి యయ్యకుశి । తుఁ బున్నొప్పించుచు నీలునిం గ
దిసి దోశ్శౌర్యంబు వాటించి లక్ష్మణుశక్తిం బడవైచి రామవిభుపైఁ స్త్రా
ళివర్షింపఁగన్॥ మ॥ అలుకన్ రామనృపాలశేఖరుఁ డధిజ్యంబైన వింటన్
శరం । బులు సంధించి ధ్వజాశ్వసారథి రథంబుల్గూల్చి మాణిక్యమా ।

ఘుటశస్త్రింబులు గ్రమ్మ శత్రుభయ మాలోపిటికిం బొమ్మనం । దలవీడం బరువెత్తె రావణుఁడు సేనల్కకన ల్గొట్టఁగన్॥ చ॥ ఇటువలె లంకఁజేరి దనుజేశ్వరుఁ డంతటఁగుంభకర్ణుచం। పుటయును వాఁడు నాకసము భూమి యునిండిన కొండ మెందున్ । బటపటనార్చుచుం గపులఁబిట్టుక మ్రింగుచువచ్చిభానుజ త్రుటితనాస కర్ణుఁడయి త్రుంగె తుదన్ రఘువీరు తూపులన్॥ గీ॥ నెనరుగల్గిన యన్నను నిదుర లేపి । పనుపవచ్చిన కుంభకర్ణునకు దీర్ఘ। నిద్రయొసఁగె రఘూత్తమ నిశితమార్గ। ణంబులదిపక్షపాతుల నంగరాదె॥ గీ॥ అంతదేవాంతకుండు నరాంతకుండు। త్రిశిరుఁడతికాయుఁడునువింశతిభుజ సుతులు । దగ మహాపార్శ్వుఁడును మహోదరుఁడనంగ। వెలయు పినతండ్రులనుగూడి వెడలిరపుడు॥ సీ॥ రంగదభంగశౌర్యమున నంగదుఁడప్పు డంగదుండనియె నరాంతకునకు ।. దేవాంతకుండును త్రిశిరుఁడంగదవైరి హనుమంతుచేతి మహాద్రులకును । భుజమహోదరవహ్నిపుత్రుచేభిన్న మహోదరుండయ్యె మహీధనుండు । వృషభునివలన నివేశితుండై మహా పార్శ్వుఁడయ్యెను మహాపార్శ్వుఁడొకఁడు । సంగరముచేసి యతిఘోర సంగరమున । గపులఁబెక్కండ్ర జంపి నాకపులు పొగడ । నంత నతికాయుఁ డతికాయుఁ డయ్యెలక్ష్మ । ణప్రయుక్తవిరించి బాణప్రహతిని॥ ఉ॥ అంతటనింద్రజిత్తు సమరాంగణ హోమముచేసి వీతిహో। త్రాంతర సీమ వెల్వడు మహారథమెక్కి పయోధరాధ్వ సం। క్రాంతిచెలంగె వైధస శరంబున షష్టిసహస్రకోటి వి । క్రాంతకపీంద్ర లక్ష్మణుల రాఘవుమూర్ఛిలనేసి నవ్వుచున్॥ చ॥ గెలిచితి రామలక్ష్మణుల కీశుల నంచు మహాట్టహాసము। ల్సలుపుచు నింద్రజిత్తు చన చయ్యన బ్రహ్మాసుతోపవిష్టుఁడై । మలయక వేగ నేగి హనుమంతుఁడు మందులగట్టుదెచ్చి వా । రలకుజ లెల్లమాన్పె రఘురాముఁడు మెచ్చుచు గౌఁగిలించుచున్॥ అంత॥ మ॥ ఖలుఁడారావణుఁ జేరియుండెనని యింకాదీనిగై కొండు ని । ష్కలుషుండైన విభీషణుండనుచు లంకన్ శుద్ధిగావించి ను। జ్జ్వలకీలానల ముందగల్చి కపిరాట్సైన్యంబు హాహారవా । కులదైత్యాళి తదంతరా

[illegible]లన్ క్షోభించె నత్యుద్ధతిన్॥ క॥ కుంభుఁడు సంస్ఫాలిత భుజ । కుంభుఁడు పురివెడలె మఱి నికుంభునితోఁడ। త్కుంభచ్ఛదకు దివాకర । సంభవదోర్దండ మప్పుడు చండంబయ్యెన్॥ గీ॥ తోడఁబుట్టిన కుంభునిఁ జేర నేఁగి । నలనికుంభుండు నంతట ననిలసుతుని । చేతనంపించుకొని మైందు చేతశోణి । తాకు ద్వివిదునిచేత యూపాక్షుఁడరిగి॥ క॥ మకరాలయ బంధన రా । మకర శశరాంక శస్త్రి మహితురుపోద్ధా । మకరాక్షుఁడ గుచుఁగూలెన్ । మకరాక్షుఁడు దనుజసేన మల్లడిగొనఁగన్॥ అంత॥ ఉ॥ జంభవిదారివైరి కృతసంగరుఁడై రఘువీరరోషసం । రంభము జూచి నిల్వక పరాజితుఁడై కుహనామహీసుతా। లంభమున న్మరుత్సుతు దొలంగఁగఁ జేసి యఁటన్నికుంభిలా। కుంభిని దీక్షఁగై కొనుచుఁ గొబ్బునహోమము సేయుచుండఁగన్॥ మ॥ హనుమంతుం డటపోయి యశ్రువులతో హారామ హారామయం । చును శోకింపఁగ సీతచంపిచనె నచ్చో నింద్రజిత్తుండటం । చును దెల్పన్ విని హావిదేహ సుతయంచున్ మూర్ఛిలెన్ రాఘవుం । డు నివారించెఁదదీయమూర్ఛ ననుజుండున్ యత్నపూర్వంబుగన్॥ ఉ॥ అక్కట నేఁడు సీదగునవర్థముఁ దెల్పెను నిట్టులైననే। నెక్కడ జొచ్చు వాఁడ నిఁక నెవ్వరిఁజంపిన నేమియంచుఁడా । వెక్కుచులక్ష్మణుండు పలవింపగ రాముఁడు చేరి యాగతిన్ । బొక్కపడన్ విభీషణుఁడు భూసుతమేలు వచించి యిట్లనున్॥ చ॥ ఇనకుల యాంజనేయు భ్రమయించి నికుంభిల హోమదీక్షగై । కొనఁజనె నింద్రజిత్తటకు గొబ్బునలక్ష్మణు బంపుమన్నయ । జ్జనపతివిస్మయంబున స్వసైన్యముగాఁ బనుపన్నికుంభిలా। వనికరుదేర లక్ష్మణుఁడు వాసవవైరియు ముక్తహోముఁడై॥ మ॥ కనక స్యందనమెక్కి బిట్టెగయ నుగ్రపశునేత్రజ్ఞుఁడై । హనుము ద్వాహనమెక్కి లక్ష్మఁడు దివ్యాస్త్రాళిచే వానిమా । య నివారించి శిరోవరంబుఁ దెగ వ్రేయం గల్పక శ్రేణిభో । రునవర్షించెఁ బ్రసూనవర్షములు మెండయ్యెన్ సురస్తోత్రముల్। అంత॥ శా॥ సౌమిత్రేయుఁడు శక్రజిజ్జయ శమాచంచన్నఖ శ్రేణికా । సామగ్రిన్ బిసునాశుగవ్రణితనూ సౌందర్యుఁ

హై ప్రమోక్కినఁ । వైమాత్రేయునిఁ గౌఁగిలించు కొని మఱి వారాశినో లాడెత్రి । రామక్షోణివిభుండు రావణుగతప్రాణుఁడుగా నెంచుచుఁ ॥ మ॥ హతశేష త్రిదశాహితుల్ జలధిపతూరాతి యారోధన । క్షితిలోఁ గూలుట దెల్పు మూర్ఛిలి దశగ్రీవుండు హాపుత్రియై । వతిలోకేంద్రుఁడు మున్ను బట్టుకొని పోవఁ వాని వారించితె । చ్చితి నేడేటికి యొప్పగించి జని తీ శ్రీరాము బాణాగ్నికిఁ॥ మ॥ అనిరోషించి సరోషుఁడై జనకకన్యఁ జంపఁగాఁ బోయిమం । త్రినిరుద్ధుండయిబంపు మూలబలముఁ ద్రద్దెళ్లెఁర ఘూత్తంసుచే । తనితావచ్చి యనేకకీశభటులం ద్రుండించె యత్యుగ్రశక్తినిసౌమిత్రిని నేయునాతఁడు ధరిత్రిఁ ద్రాలె నిశ్చేష్టుఁడై॥ చ॥ అనుజుని జూడశోకము దశానను జూడ పగర్చురోషముఁ । బెనఁగొన రామభూవిభుఁడు పేర్చిజ్వలద్విశిఖార్చినేర్చగా । దనుజవిభుండె దుర్చటకుఁ దాళకయుండనిబారె ఖిన్నుఁడై । వనచరు లోదశాస్య యులవాటుగదా యిది నీకు నంచనఁ॥ సీ॥ అంతటహనుమంతుఁ డౌషధుల్గొని తేర కదలుచుముని వేషకాలనేమి । గని మిమ్ముగానమి మ్మునియంచు డిగివాని జలము వేడినవాడుగొలనుజూప । జని యచ్చటనువాని శాపంబు దీర్చి పొమ్మని పదంబులుపట్టు కున్నమకరి । మర్దింప నదిధ్యానమాలినియై కాలనేమిదెల్పినవైన నేమియనుచు । వానిఁబరిమార్చి ద్రోణ పర్వతముఁ జేరి । యచట కాపున్న గంధర్వ నిచయములను । గెలిచి తరిగట్టు కొని తెచ్చు పులుగుతేని । సరణి మందుల కొండయాంసమునఁ జేర్చి॥ క॥ తెచ్చిన యంతనె ప్రాణము । వచ్చె న్సౌమిత్రి కఖిలవానరబలము । న్మెచ్చెఁ రాఘవు శోకము । వచ్చెఁ రావణమనోరవిందము నొచ్చెఁ॥ సీ॥ అసురేంద్రుఁ డంత శుక్రాదిష్టమగు నియమమునఁ బాతాళహోమంబుసేయ । ననలుఁడు చెప్పి పంపెనొ నాఁగ ధూమంబు భీమమై వెడల విభీషణుఁడు । దెలిసి రాఘవులకు దెలిపి తద్విఘ్నంబు గావింప సబలునం గడునిబంప । నతఁడు మందోదరి హరిణాక్షి వేణి పట్టీడిచి తెచ్చి దైత్యేంద్రు చెంత । నిలుప నాకంజవదన కన్నీరువోయగ । నాయకునిఁజూచి వెసకోయ బాయనాడ । స్వశస్త్రవఁటుబు

బడ్డైచి సురియఁబూని । యంగదాదులదరమి మహో రయమున॥సీ॥ దశ
హస్తకాదగద్ధగితరత్నకిరీట కాంతిభాస్కరుఁగచాకచికిగవయ । భుజచ
తుష్పంచకాద్భుతసాధనశ్రేణి భుజగసింహభుజాభుజికిని మొనయ। జాజ్వల్య
మానవింశతి దంష్ట్రినుర్త్యహార్యకుదంష్ట్రార దారదికి నెదుర । దీప్తరోష
జ్వల ద్విధశిఖాలోకము ల్నిఖశిఖావళిముఖాముఖికిడాయ । వెడలెసంగ్రా
మమునకు పృథ్వీధరేంద్ర । సహజగౌరవ వైభవ సహాశతాంగ । ఫటపటా
త్కార పటల లంపట పటాగ్ర । గళిత దశకంధరుఁడు దశకంధరుండు॥
చ॥ మనుకులచంద్రుఁ డట్టియెడ మాతలి దెచ్చిన వాసవీయకాం। చనరథ
మెక్కి యెక్కిడిన చాపములో ప్రతిఘాజలద్విలో । చనములతో యు
గ్రాంత యమశాసనుకై వడి ఖుంచు వేల్పులన్ । గనుఁగొని కొక్కిరింత
దశకంఠు నెదుర్పడి పోరెనయ్యెడన్॥ సీ॥ పల్లవారుణజటాపటలంబు
ముడిగొన ముడిగొనుబొమల నెమ్మొగము వెలుఁగ । వెలుఁగురాజన
చూపు విలయాగ్ని వెదచల్ల చల్లగానిమహోచ్ఛ్వాసమ్ము దనర । తనర
పంబై కటి తటియంగ మదరంగఁ తరగపై రథపట ధ్వానమాన ।
మానని ఘర్మపాలమున చెక్కులునౌన నౌనతంబగుచు బాణాసమలర ।
మలరహానిబోల్చు రావణు మర్మమంటి । మంటలన్నియు కరములుమాటి
మాటి । మాటికేయుంచు నంధక మథనుభీము । భీమునకు రోషమునవీ
రరాముఁ డెదిరె॥ మ॥ పరుషాన్యోన్య వికర్షనంబు విహితప్రత్యస్త్ర నస్వ
స్థిథ । శ్శరజాతంబిత రేతరత్వరిత మూర్ఛామగ్న సారథ్యభం। గురర
థ్యంబు పరస్పరాహత దళత్కోదండ దండంబునై । కరమొప్పెన్ రఘు
రాము రావణుల సంగ్రామంబు భీమంబుగన్॥ మ॥ గుణజాతంబు
లాయఁగుళ్లీభవములో కోదండ క్లిప్తంబులో । గణుతింపంబనకాదు కా
దన నిషంగంబింట సేసాబిమా । ర్గణముల్ దీసినయప్డు కుండలితమైకన్ప
ట్టునే భానుదా । రుణమౌవిల్లుని మెచ్చి రంద రఘువీరున్ దేవతా బృంద
ముల్॥ మ॥ శరవేగప్లవమాన గండక సమంచద్భంగలీలాప్తి సా। గరముక్తా
హాహు తులాధికాయత ధనుః కంఠీరవప్రాప్తి నం । బర్మమం బోలుచు

రామరావణుల సామ్యంబైన యుద్ధంబు జే । సినరక్తందివ నేడునాళ్లుదివి
జశ్రేణు ల్విలక్షింపఁగన్॥ అంత॥ ఉ॥ రామవిభుండు నిస్తులశరంబుల
రావణుహస్తమస్తక । స్తోమము ద్రుంచినన్ మొలచుతోడనె తోడనె ద్రుంచు
రాముఁడున్ । వేమరునట్లు ద్రుంచియిటు వెక్కవిభీషణు నేచరించగ । ర్నాభ్యమృ
తమున్ హరించెననలాస్త్రమున న్నిరమొందుదక్కఁగన్॥ శా॥ బ్రహ్మణ్యం
బయి మించు రాఘవ పరబ్రహ్మంబు ధన్యంబునన్ । బ్రహ్మాస్త్రంబలి
పోసి యేసిన కృతా బ్రహ్మణ్య విద్రావహుల్ । బ్రహ్మాండోజ్జ్వల తేజు
రావణు జగద్బాహాచణుం ద్రుంచి వే । బ్రహ్మాదుల్నుతియింప రామ శర
ధిం బ్రాపించె నత్యుద్ధతిన్॥ గీ॥ విజయకమలాధి రాముఁడై వీరరాముఁ।
డనుజకరమున కొసఁగి శరాసనంబు । కరముడిగ్గి మనోల్లాసకమునభాను।
సుతనిపై దండగొని యుని చూచుచున్న॥ మ॥ పరితఃకీర్ణకచావృతాంస
ముగళద్బాష్పంబు సిక్తస్తనాం । తర చేలంబు పతద్విభూషణము హానాథే
తివాగాస్యము । త్యయనిశ్వాస విశోషితాధరము శోకద్విగ్న చిత్తంబునై।
యరుదెంచెన్ రణభూమిఁ జేరె దశకంఠాంతఃపురం బయ్యెడన్॥ క॥ అరు
దెంచి వరునిపైఁబడి । బొరలవిభీషణుని వారిబోధించి ధరావరు నాజ్ఞపంక్తి
ముఖునకుఁ । బరలోక క్రియలుదీర్చి పావనుఁడైనన్॥ శా॥ యావత్కా
లముభూమి రామకథ సూర్యాచంద్రులున్ వారిధుల్ । తావత్కాలము
లంకనేలుమని తాత్పర్యంబుతో రామ సం । సేవాలోలు విభీషణున్ సు
గుణరాశిన్ నిల్పెసౌమిత్రి సీ । తారామాహృదయేశ జంగమ జయస్తం
భంబుగానంతటన్॥ మ॥ తళుకున్నిగ్గపు పైడిబొమ్మవలె సీతాకాంత పెంచి
చ్చువి। ల్చలరుంగాకలవస్త్ర వాసిగనిపించంగాంచి హర్షింపుచుం । గుల
కాంతామణి చెంతనుంచుకొనియెం గోదండదీక్షాగురుం । డలఘు ప్రౌఢ
వచో నిరూఢిదగ బ్రహ్మాదుల్ప్రశంసింపఁగన్॥ అంత॥ గీ॥ దశరథుని గాం
చిమ్రొక్కి యింద్రవరమునను। జలచు బ్రతికించి పురికేఁగ దలఁచు రాము।
నకువిభీషణుఁ డొసఁగె సాంద్ర ప్రఫుల్ల। పుష్పకంబైనకౌబేర పుష్పకంబు॥
క॥ రతివలెఁ గామ గమనమయి। వితతంబగుపుష్పకము బ్రవేశించిచమూ।

తతితోఁ దంష్ట్రికి మ్రొక్కుచు । బతితోరపువేడ్క రాజ్యపథగతుఁడగుచున్॥
సీ॥ అదె చిత్ర మకరాంక హయవిచిత్రవిటంక వసతిలగ్నశశాంక యసుర లంక । సకలలోకములందు జయలక్ష్మినేజెంగ కుంభకర్ణుండిందుఁ గూలెముందు । మనలక్ష్మణునితోడ మల్లాడి మదమూఁడి శక్రుగెల్చినప్రోడ నను సెగీడ । యటవ్రాలె పటుదండుఁ డైయుండు మునుపిందు రాజసంబుననుండు రావణుండు । సేతువదె యంచు దెల్పుచు సీతతోడ । రామచంద్రుండు రామేశ్వరంబు చేరి । తనదుపేర సమీరణ తనయుపేర । దివ్యలింగంబులంట ప్రతిష్ఠించి కొలిచి॥ వ్యోకేశ్వాచల జిహ్వోద్వ్య తురీకందం॥ భవభావిభవవిభావా । భవభావ భవాభిభావ భావిభూభా । భవభావభావివైభవ । భవభావిభు భావివిభవ భావావిభవా॥ మ॥ అనివర్ణించి విభుండు సేతువు శరాసాగ్రంబున ద్రుంచె । ఘనకైనం బొగడంగ శక్యమె ధనుఃకోటిప్రభావంబుగ । న్గానినంతం జనుబ్రహ్మహత్య మొదలౌ క్రూరాఘసంఘంబుమ । జ్జనముంజేసినవారి పుణ్యమెయ్యెఁగన్ శక్యంబె మాబోంట్లకున్॥ గీ॥ అంత రఘువల్లభుండు పుష్పకాధిరూఢుఁడగుచు గిష్కింధ త్రోవఁగా నరిగి రవిజ । సుతులనొప్పించి సీతపార్శ్వములనిలిపి । జనకనందనతో నిట్టుల నియ్యెఁ జనుచు॥ సీ॥ పంపానదిని గంటె శంపాలతాతన్వి ఋశ్యమూకముకంటె ఋష్యనయన । శబరీవనముగంటె శబరీజితఘనాళి దండకఁ గంటె వేదండయాన । పర్ణశాలలగంటె స్వర్ణభాసురవర్ణ ఘటజాశ్రమముగంటె కటజగంధి । చిత్రకూటముఁ గంటె చిత్రశాలికపోల గంగఁ గంటివె భృంగచికుర । యనుచు దెల్పుచు వచ్చి యయ్యనిలసుతుని । బిలిచి తిమ్మరాక భరతుతోఁ దెలుపఁబంచి । ఘనభరద్వాజుఁగన బ్రయాగమునఁ నిల్చి । యాతఁడొనరించు మంచి విందారగించి॥ వ॥ ప్రభాతసమయంబున ప్రభావతీ ప్రభాతరంగిత పుష్పకాభిరాముండై భరద్వాజసమాసాదితభోజనానంది గ్రామ సమేతంబుగా రామచంద్రుండు నందిగ్రామంబునకు జనుదెంచునప్పుడు నెదురుగా సకల సేనాపరివృతుండును శత్రుఘ్న సేవితుండును గౌసల్యాదిజననీత్రయ సహితుండును నైన భరతుండు కృతాచార తరంగిణీరోధః పురోధఃస్ఫురస్సరం

బుగా నరుగు దెంచినం జూచి రఘువీరుండు డిగ్గునలేచి సుగ్రీవు గైదండ గొని విభీషణుపురోనిర్దిష్టమణి సోపానమార్గంబున బుష్పకంబుడిగ్గివసిష్ఠనకు వందనం బాచరించి వందమానులగు భరతశత్రుఘ్నులగౌఁగిలించికొని తల్లులకుం బ్రణమిల్లి తదీయానందబాష్పధారా సేకంబు చిరాద్భావి పట్టాభిషేక సంసూచితంబుగా సంతసిల్లి నందిగ్రామంబు ప్రవేశించి భరత పూర్వకంబుగా సుమిత్రాపుత్రులతో జటావల్కలంబులు సడలించి పతంగ వందన దనుజపుంగవాది పురోహిత సహితంబుగా నభ్యంజన స్నానంబు చతుర్విధ శృంగారంబు లంగీకరించి మణిమయ శతాంగం బెక్కి సుగ్రీవాంగద విభీషణాదులు మాతంగతురంగాది వాహనారూఢులై కొలిచి రా పురాంగనలు సేసలుచల్ల వందిమాగధులు వొగడ బంచమహావాద్యంబులు భోరుకలుగ మహోల్లాసంబున॥ సీ॥ అలమేరువునుబోలి యందందనందమై కురుజులు మేరువు ల్గొమరుమిగుల। కలువడంబులలోన యలజవ్వనపుబుటారులచూపు కలువడంబులు ఘటింప । కలయనెల్లెడవణిక్కుల దీపములవాకిళులయందు మణిదీపములు వెలుంగ । మకరతోరణములంబరమార్గమకరతోరణవిచక్షణములై రాయడింప । రహివహించునయోధ్యాపురంబుసొచ్చి । తననగరలక్ష్మణుని యింట తపనసుతవి । భీషణులయ ...్యలను నన్యపృథులరత్న। గేహములనుంచితా రాజగృహముచేరి॥ ఉ॥ అనురునాఁడు మారుత సుతాదికపీంద్రులు వారిరాశిగం । గాముఖపుణ్యతీర్థములు గైకొనిరా శుభ వాద్యఘోషముల్ । భూమిసుపర్వ మంత్ర ...వముగా చెలఁగన్మణి పీఠిసీతతో । శ్రీమెరయంగ రాము నభిషిక్తునిజే ...సెరసిస్థుఁడ త్తరిణ॥ సీ॥ భరతుండు ముక్తాతపత్త్రంబుధరియించి యిందు ...బింబు కొల్వొక్కసేయ । సరిగాఁగకపులు చామరములువీచుచు విష్ణు ...యోగనుల విధము దేలుప । కపిరాజతనయుండు ఖడ్గంబుధరియించి శేషా ...హ్వ భు సేవనెరప । పవమానసూనుండు పగలుదీవటిబూని స్వప్రతా ...నంబు సాక్షాత్కరింప । సీతప్రతిబింబ మన సుర స్త్రీప్రదీప । మర్కసం ...శరత్న సింహాసనమున । బ్రేమగొలువుండె బట్టాభిరాముఁడగుచు। రామ

చంద్రుండు భక్తసంరక్షకుండు॥ గీ॥ అపుడు బ్రహ్మాది దేవతలఖిలమునులు।
వచ్చికృతపూజ్యులగుచు రావణుని ద్రుంచి। మనిచితివి లోకముల రామ
యనుచువినుతి। చేసిరందఱు వేఱ్వేఱచిత్రగతుల॥ బ్రహ్మస్తుతి॥ పుష్ప
మాలికాబంధము॥ చ॥ ఖరకరఘోరతేజ కవికల్పక బంధన దీనజానకీ।
వరధరధీర రాఘవభవ స్తవలోలుపచాపరోధ భా। స్వరకర వీరగ స్తవ
వసర్వ సమారమణీమణీమనో। హరశరహార కీర్తియనయప్రియ దానవ
దావజీవనా॥ శివస్తుతి॥ గోమూత్రికాబంధము॥ చ॥ రఘువరదీరతా విమ
లరామదయాపర దివ్యమూర్తిమా। నఘనలినాక్ష దానరతయక్షయ
రూపజితారిభాసురా। లఘుశరవీరభూవిభులలామ జయాకరగ భవ్యకీ
ర్తిని। త్యఘన ఘనాభ దాశరధి యక్షయరూపప్రతాప భాస్కరా॥ ఇం
ద్రస్తుతి॥ ఛత్రబంధము॥ సురవర దరకరఖరకర। కరఖరశర వారివీ ఖ
రహారహార। స్ఫురదర నరవరధీర। త్రరమారఘురమ్య రక్షి రణరత
రథ్యా॥ సనకస్తుతి॥ నాగబంధము॥ స్రగ్ధర॥ భవ్యారామక్షితీశా భవనవజ
లజప్రాయవైశవ్యకీర్తీ। దివ్యాగత్యాగరాజ ద్విజకులరమణా దీనభ
ద్రాఫలాయ। త్క్రవ్యారాక్షీణ నానాదహన వినత పయోజరాతీతధీర।
నవ్యాపద్మేశ భావ్యానరభరణదిశానాథగణ్యోపసేవ్యా॥ వాలఖిల్యస్తుతి॥
పాదగోపనము॥ చ॥ నరవరధీరగుప్త కృపణావర భూదనమన్య వేగిజే।
త్రరియుతధీర తాలఘుతరావన భృల్లలితా భ భూసుచా। తుర్యదఘనభా
వమావిభవ యుక్తరమావహవత్స నిర్మలా॥ బృహస్పతిస్తుతి॥ అనులో
మవిలోమము॥ క॥ మానవపా యజనుతశివ। మానధనాసారభవన మద
సదవనదా। దానవదస దమనవభర। సానాధన మావశినుత జయ పావ
నమా॥ వసిష్ఠస్తుతి॥ అష్టదళ పద్మబంధము॥ స్రగ్ధర॥ హారినిత్యా సనర్మా
హారవినుత నయాత్యాయ సత్రావిరాధీ। ధీరానిత్రాస యత్యాధృత పద
న తథాత్రీపదివ్యాభరా కా। కారాభవ్యాది పత్రిగ్గమన శుభగుణగ్రా
మ సక్తాసరామా। మారాసక్తా సమగ్రావిహిత వరధనుర్మాన సత్యాదరీ
హా॥ క॥ అగ్నిబ్రహ్మాదులు వొగడగ। విని సంతసమొంది రామవిభుసభ
భక్తిన్। వినుతియొనర్చి సమీరణ। తనయుండిట్లనుచు బొగడె దశవా
క్ప్రశ్రీన్॥ ఉత్పలమాలికలో మంజుభాషిణియను వృత్తము॥ భా॥ శవి
క్రమావికచ పంకజపత్త్రవిలోచనారణో। త్సాజిత దానవావిమల కార్తి
చంద్రనిభాననా మహో। రాజశిరోమణీజనకరాజలలామ కుమారికామ

నో । జ్ఞాంజలహస్తతేజ యతినన్నుత చారుగుణోన్నతాహారీ॥ క॥ అనిహ
నుమంతుఁడు పొగడఁగ । విని వేడుక మీఱ రామ విభుసుధరిత్రీ । తనయ
గని చెలువవించెనె । ననుబొగడెడి పద్యమునకె నైపుణిమెఱయన్॥ మం
జుభాషిణి॥ వికచపంకజపత్త్రి విలోచనా। విమలకార్తిక చంద్రనిభాననా।
జనకరాజకులామ కుమారికా । జనుతిపన్నుతచారు గుణోన్నతా॥ మ॥
అనియీస్తోత్రము మంజుభాషిణి తపీయస్తోత్ర మున్నర్భికం । బునునైమిం
చరచించె నం మననినం భూపుత్త్రి మోదంబుతో । దనచేహీర మొసంగ
మారుతియు ముక్తాదామముందాల్చి చె । ల్వెలసెన్ స్ఫాటికమాలికా
మహిత వాణీశాను చందంబునన్॥ అంత॥ గీ॥ వారివారి యథోచిత వైఖ
రులను । బనిచిక్రతయుగ ధర్మంబు ప్రబలసకల । యాగములు చేసి జను
లు సౌఖ్యములఁ బొదల । జగములనుబ్రోచు శ్రీరామచంద్రవిభుఁడు ॥
క॥ ఈరామాయణకథ యె । వ్వారుపఠించినను వినిన వ్రాసిన సౌభా ।
గ్యారోగ్య భాగ్యయుతులై । వారలు వెలయుదురు సుమతి వసుమతిలో
నన్॥ క॥ అని శ్రీవైశంపాయున । మునిముఖ్యుఁడు దెలుప విని ప్రమో
దాన్వితుడై । జనమేజయుఁడవ్వలి కథ । యునఘా వినవలతు దెలుపు
మని యడుగుటయున్॥ శా॥ శ్రీరాగోజ్జ్వలగేహాత్రోయజదళాక్షీ ...
మానాదానవ । త్యాళీరంగ ప్రమాళి పాశ్వాన నినదఘంటీరవ ప్రాంగణా।
సౌరాష్ట్రప్రియ శంకరాభరణ రాజత్ప్రీక్ష కేదారకా । శ్రీరామేశ్వర
ఘనమన్యా లలిత శ్రీనాభిరామక్రియా॥ క॥ పూర్వోత్తర మీమాంసా ।
పూర్వోత్తర వినుత సమర భూసాహసితా । పూర్వోత్తరగ సారధిరథి ।
పూర్వోత్తర రాజమిత్ర భూరి ధనాఢ్యా॥ స్రగ్విణి॥ చంద్రకాంతోన్నమ
త్సౌధయూథక్రమా । చంద్ర కాంతోపలాంచద్యశశ్చక్రమా । చంద్ర
కాంతోపమా నన్ముఖాబ్జక్రమా।చంద్రకాంతోత్తమాశ్వస్ఫురద్విక్రమా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామ భద్రకరుణాకటాక్ష వీక్షా
పరిప్రాప్త దీప్తతరాష్టభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్య ధౌరేయ సకల విద్వ
త్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర సమున్నిద్ర
పూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను
మహాప్రబంధంబునందు సప్తమాశ్వాసము.

ఏడవ యవతారంబగు రామావతారము సంపూర్ణము.

అష్టమాశ్వాసము.

బలరామావతారకథ.

శ్రీద సఖశౌర్య యాధుని । కాదమహారాజ భాన హాసకుముద్వై ।
శ్యాదార్యాదికగుణధు । ర్యాదవనము కృష్ణయార్యయధికైశ్వర్యా॥ గీ॥
అ[illegible]ంపుము జనమేజయక్షితీశ । శేఖరునకిట్టులను వ్యాస శిష్యవాని।
ధరణివర బలరామావతారమింకను। దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొణ
గె॥ శా॥ మధురమణీయకేళి దనమంజుళ వంజులకుంజమంజరీ।వధు రసధా
రలక్ రమణ మానిత మానితమానినీమణీ । మధురవచోవిలాసముఁ మా
సరమైసరమైకవాసమై।మధురయనంగ నొక్కపురి మండితమా వహిమం
డనంబునన్॥ క॥ అసదృశవితరణలీలా । వసుదేవుఁడమిత్రమిత్ర వసజా
తవిభా। వసుదేవుఁడనఁగ మధురన్। వసుదేవుఁడుదనరు యాదవకులోద్వ
హుఁడై॥ క॥ కలరతనికి పదునలువురు । కులభార్యలు వారిలోన గుణలా
భార్యల్ ।వెలయుదురు వనోజితకో । కిలలై రోహిణియు దేవకియు ని
రువురున్॥క॥కమలాప్తుఁడు దేవకిస। ప్తమగర్భము జేరిపిదప దనయోగము
చే। విమలంబౌ రోహిణిగ। ర్భమునఁబ్రవేశించి పుట్టె బలరామాఖ్యన్॥ గీ॥
గర్భసంకర్షణమున సంకర్షణాఖ్యఁ । గలిగెబలరాముఁడనుచునంతఁ గనక్షితి ।
రోహిణీకాంత నందని గేహమునవ। సించి బోషింప బెరుగుచు సీరపాణి॥వ॥

హరియుండానును గొల్లగుబ్బెతల గేహంబుల్ ప్రవేశింపుచున్ । పెరుగుం
బాలును గొల్లలాడుచును గోపీవృత్త వక్షోజముల్ । శరజాగ్రంబుల జీరు
చున్ గదిసినం గౌఁగిళ్లఁ జొక్కింపుచున్। కరమర్థిన్ విహరించు సీరి సఖసం
ఘంబుల్ ప్రశంసింపఁగన్ ॥ క॥ బృందావనముల నావుల । మందలు మేపు
చును గోపమాణవకులతో। నెందును బాలక్రీడా । నందంబున బొదలు
నంచవందనుతోడన్॥ సీ॥ ఒకనాఁడు బలభద్రుఁడుత్సాహమున తోడి బా
లురఁబిల్చి యోబాలులార । మనలోననెవ్వరే మాత్రంబు దాఁటఁగా వల
తురోకనుఁగొనవలయు హెచ్చు। దాఁటినవారిని దాఁటఁజాలనివారు వహియిం
చి బాండీర వటముదాక। నరిగిరావలెనంచు హరికి శ్రీరాముని దక్కినవారికిఁ
దగినవారి । యుద్ధు లేర్పాటు సేయుచు నున్నచోఁ బ్ర । లంబదైత్యుండు
గోప వేషంబుతోడ । వచ్చివంచన జేసిరీవధమొనర్తు । ననుచు సంకర్షణు
న కద్దిగుమ్మెనపుడు॥ గీ॥ నేరుపుననిట్టులుద్దులు నేరుపఱచి । రామ
కృష్ణాదులొకట శ్రీదామముఖ్యు । లొకట నెలకొని తమతమ యురుబ
లంబు । వెలయ లంఘింపుచుండిరి వేడ్కమీఱ॥ క॥ చిరుబొజ్జగ[illegible] జిగి
బం । గరుగజ్జెలు మొరయ మద్దికాయలు మెరయన్ । బరువెత్తి వచ్చి
దాఁటెన్। హరి యిరువదినాల్గు యడ్గులారా యనఁగన్॥క॥ హరిపాటిఁగ
దాఁటెదనని । పరవున శ్రీరాముఁడెగరిపడె ముప్పదిటన్। సరివారలుము
ప్పదిరా। యరయగ వేయనుచు ఘొల్లుమనినవ్వంగన్॥ సీ॥ సిగజుట్టుకొ
న్నసంపగిమొగ్గ తాయిత చేరు చేరువ తేటిశారుగదుమ । నొసపరి మొసలి
వాయొంట్లు దాళ్వాచెక్కు నిద్దంపు చెక్కులనీడజూడ । బిగియించి కట్టిన
మొగిలువన్నియచేల చెరగులు కటియందు జిందుద్రొక్క । వనమాలిక
విశాలవక్షఃస్థలీశాలి శాలికాడోలికాకేళి దెలుప। దూరముననిల్చి తొడదట్టి
త్రోవవారి। దొలఁగుమనిదృష్టి చక్కఁగానిలిపి పిడికి। లించి కరములుగుద్ది
యుంచి రివిగునుకు। పరువుననుదాఁటె బలుఁడు తొంబది యడుగులు॥ గీ॥ ఒకట
నుదయాద్రి కస్తాద్రి కొక్కబంగి। దాటజాలియు గిరుదుగా దాఁటి యోడె!
దానవుఁడు మీఁద గెలువఁగా దలచి యోడె । గెలువ సులభంబె యోటమి

గలుగుగాక॥ సీ॥ ఎగిరినల్పదినాళ్లగడుగులు దాటంగ నొకండలికింప దాటుక
నేలమినొకండు। దాటినరీవమందరికి క్రొమ్మొగ్గనొకండు క్రొమ్మొగ్గకయుటగాలుం
గు గోనెనొకండు। గుజ్జికిప్పలడుగిడ గుజ్జిలోనె బడెనొక్కండు డివ్వలప్పల
దాటు నేలమినొకండు। పసువిడుచోజాఱు చెరగుద్రొక్కినొకండు కీవి
గాదని మల్లినెనొకండు। నమమపీరిబట్టి జొమ్ముల పొడవుభుజను।
పొడవుకుత్తుక పొడవును పూన్కిదప్ప। కుండగుప్పించి రొండ్లారు లుద్ధ
లగుచు। గెలిచెహలిచెర్వ యసల్పిబలములోడె॥ శా॥ అంతం గృష్ణుండు
గేరినవ్వుచును భావాయింకనికేమనుచు। పంతంబుల్ పలుకంగ నింగుమని
దర్పంబొప్ప శ్రీరాముపై। సంతోషంబలరంగనెక్కి పదముల్ ఝూడిం
పుచుకాపల్లైతా। ఉంతేనైకొని హోయటంచు గదిమెగా హేలావినో
దంబునన్॥ క॥ వేడుక గెలిచిన బాలకు। లోడినబాలకులనెక్కి యుల్ల
సములుపె। క్కాడుచు బరవప్రలంబుడు। తోడనెబలుడ జావహించి
డులదులనడిచెన్॥ గీ॥ దిటముమీఱంగ భాండీరవటముదాక। నరిగియుం
దరు మీరలంగ మరలకసుర। బలునిగొని సనె గుజ్జి దాటి భారమైన।
యంత దనరూపుగైకొనె యద్భుతముగ॥ సీ॥ తగిలికాలినమోటు చిగిరిం
చినటువలె నొక్కరుజంజాగు వెండ్రుకలు దనరె। నగ్నికుండములంచు నక్షి
గోళంబులు గనులుగూడు పతంగగుములుద్రావాల। వివృతాస్య పాతాళ
వివర నిస్సీరదచ్ఛద దారుణాహుల నాగదంష్ట్రిలమర। గగనంబునను
వానకాళ్లు జాఱిన రీతి నురుతరదీర్ఘబాహువులుదనర। కుంభతటమునసిం
గంపుకొదమనుంచి। తనువెఱుంగక చనుమత్త దంతిలీల। వరనిశాటవి
పాటవబలుని బలుని। యంసమెక్కించుకొనిపోయె నసురవిభుండు॥ క॥ అప్పు
డా బలుండు నిశాచరు। కపటమ్మెఱగని కృష్ణకృష్ణ గ్రక్కునజెపుమా। యిపు
డేమియుపాయ మనన్నన్। విపరీత మటన్న నగుచు వెన్నుండనియెన్॥ సీ॥ గగ
నాదిసృష్టి గల్గకయుండు నెగ్గొంచు నిర్మల బ్రహ్మంబునీవకావె। ప్రభవిం
చువెనక ప్రపంచస్వరూపమై నెగడు విరాణ్మూర్తి నీవకావె। జన్మాది
రహితుండై సత్త్వగుణాంబువహించు నారాయణుండ నీవకావె। వేయుఫణం
బులవిశ్వంభర భరింప నిపుణుడౌ ఫణిరాజు నీవకావె। యేనునీవయకాదె

నీవేముకాదే । యవనిని రక్షింప నిరువురమైతిమింతె । తలఁపునిజమూర్తి
మానుషత్వంబునిలుపు। మటుమనేటికి యన్ననీ మహిమలన్న॥ క॥ కడువడిబ
లుఁడు నిజస్మృతి । చెడిదంబగు కడిమిదనుజు చీఁకటిబొడవఁగ । బొడబొ
డనెత్తురుగ్రక్కుచుఁ। బడియెఁ బ్రలంబుండు గోపబాలురు సెలఁగన్ ॥ అంత॥
క॥ తొలుతన్ రాముఁడవె ఖరు బొలియించితివనిటులనను మభూజనములకున్।
దెలిపెడుగతిబలరాముఁడు । పొలియించెన్ ఖలుని తాళములనవనిబడన్॥
వ॥ యివ్విధంబున ననేక బాలక్రీడా లోలుండును బ్రలంబధేనుకాసుర విఘా
తుండును నగు నంద గోపబాలుం డంత నృశంసుండగు కంసుండను జిఘాంసా
క్రూర బుద్ధియై యక్రూరు చేత ధనుర్యాగావలోకనవ్యాజంబున గొంచక కాం
చనాంబర సహాయుండై మధురాపురంబున కరిగి॥ సీ॥ తొంగరేని లీలము
ద్దులు గుల్కునెమ్మేను నలుదకాలుక కొండవంటిరూపు । బిడికిటకణఁకు
వాబెగడు నెన్నడుమును బ్రేవుల ప్రోవులై పెద్దకడుపు । నట్టహాసంబున
నడరెడుతెరనోరు దళుకు గోగలపేరి దంతయుగము । వెరకపై గమకించు
విక్రమక్రమమును మైమెఱుంగని మదోన్మత్తవృత్తి । దనరంపారియను కరి
నిమాల్కొనిన కరణి । గంసుసభలోన ముష్టికచాణురులిల । నఖముఖంబు
లజీరి దన్నస్త్రదళన । గురు యశోమార్తికముల గైకొనియెబలుఁడు॥ గీ॥
కృష్ణుఁ డేకంసుఁజంపించి యెలమినుగ్ర। సేనుతద్రాజ్యమున కభిషిక్తుఁజేసి।తల్లు
లును తండ్రియును దాము మొల్లమిగని। యెల్లసంతోషములజెంది యుల్ల
సిలఁగ॥ వ॥ అంతకంసపత్నులగు తనకుంబుత్రికలస్తియు బ్రాప్తియు నార్తి
మష్యాబుబ్రోత్సాహంబు వేసన నాహవబాహుళేయ బాహుబలుండగు జరా
సంధుండు పదునెనిమిదవమాఱుమాఱులేని కడిమియిరువదిమూఁడక్షౌహి
ణులంగూడి మధురాపురంబు ముట్టుకొనినం గలగబారు యదువృష్టిభోజాం
ధకవీరులంజూచి పురక్షోభంబు గాకుండ నేర్పున నరాతులతో జరాసుతుం
బరాజితుం జేసెదనని మురాహిత సహితుండై ఖరాడపురంబు నిర్గమించి
దక్షిణాభిముఖుండై యనేక జనపద వనంబులు దాఁటి సహ్యనగరంబున
సహ్యతేజోభిరాము భార్గవరాముదర్శించి తదీయకామధేను పయఃపానపీన
బలులగుచు భార్గవోక్తదుర్గమార్గ ననర్గళ ప్రమోదంబుసంజనిచని॥ శా॥

త్రిమంతంబు శిరోగ్ర ధామసుమమా సింధూరితద్యోరమా । సీమంతం
బు వధూసమేత విహారత్సిద్ధాది నానామరు । త్సామంతంబు సిలోకి దూ
ష్కృత పయోజస్తోమ హేమంతమా । గోమంతంబున కేఁగి యబ్బలుఁడ
నుంగుందోడుతో నిల్లినన్॥ సీ॥ కాంచన మయమౌట కనకాద్రి యనవ
చ్చుఁ గలిగియేక శృంగంబు గాదుగాని । ఖర్జూరమయమౌట కైలాసమన
వచ్చుఁ బలలాసిచేఁ బెల్ల గిలదుగాని । హిమనిధానంబౌట హిమశైలమన
వచ్చు బహుమనూలని చెప్పఁబడదుగాని । కలితగంధంబౌట మలయజం
బనవచ్చు జడమహాద్రినారీతి జెప్పబడదుగాని । యదియేగిరులనియింక
నమర విధున । మందహాసనాతి తుహినహే మంతదరికి । హారివిలోక
విలాయిత ప్రాంజపాద్య । సత్త్వ సామంతకరికి గోమంతగిరికి॥ మ॥
అనివర్ణింపుచు నగ్గిరింగలుగు నాయూవింత లీక్షింపుచున్ । ఘనతాపింఛ
మహావనీతమములో కంజేక్షణుం బాసియొం । టినిదానొక్క కదంబభూ
రుహము క్రీనీడన్ వసించెన్బలుం । డనురాగంబున నట్టి యద్దియుమ
యంబౌ చంద్రునీక్షింపుచున్॥ ఉ॥ అంతట నొక్కమందమలయానిల
మెంతయుఁ జల్లనై శ్రమం । బంతయుశాంతిగా మలయునప్పుడు మద్యపా
నాపిపాసవి । భ్రాంతమనస్కుఁడై హారిపిపాసకదంబ మహీజకోటరా।
భ్యంతరసీధునున్న సురపానముజేసి ప్రమత్తచిత్తుఁడై॥ గీ॥ అంతవారుణి
కాంతయునబ్జసదన । యనగమువ్వురుపువ్వుబోండ్లతనుభవన । విజయ
లక్ష్మిలాయన రూప విభ్రమముల । నొచ్చిమచ్చికహలిజేరవచ్చి రవు
డు॥ సీ॥ మదిరాంగనముగబ్బు మాటల తబ్బిబ్బు కొదమగుబ్బల యుబ్బు
నిమురమబ్బు । దోలఁగుపయ్యెదకప్పు దూసియాడెడుచొప్పు వెడవిడునెరి
గొప్పు విరులయొప్పు । మొదటిత్తుకటివి చెదరిన కెమ్మోవి జాఱినరం
గావి చీరనీవి । కన్మునెత్తనిగ్గు కడకెంపు బలునిగ్గు దడశాటు నడజగ్గు దగ్గు
మొగ్గు । వాలుకన్నులకెంపు పైప్రవాలుమంపు । నెలపాటిలనొక్క కెంగేలి
క్రమొక్కు । మురువు నెమ్మేని బిగువు కెమ్మోవినగవు । నలరనిల్లనెహాళ
హాళిహాళ్యవాలు । క॥ వరుణునిసంపున వచ్చితి । నదునినువరిణ్ణురివఁగుమా

వల్లభునివిభా । వరియింపు మీటమదిలో । వరియింపు క్రమంబు మెర
యు వరియింతునినుఁ॥ క॥ అనునంత గాంతిశశిక । న్ననుచక్కనివాఁడ
వౌటనాయకుగాని । న్ననుమతి గోఁతినన్ని । యనుమతి గతి దెల్పుమని
పటాంచలమలమఁ॥ క॥ ఆరామతిలకునందగు । నారామలఁగాఁడియన్న
యారాములతో । శ్రీరామయనియె కుశతట । హారాముల కాఁతినగ
వునందుజిగుర్పఁ॥ మ॥ వినరామాయభిరామపీరల దయఁ వీక్షించి గై
కొన్నరీ । తినినన్నుఁ గయికొమ్ము దెచ్చితి బయోధిఁ నీలచేలంబులుఁ ।
ఘనకోటీరము వజ్రకుండలము సింగారించుకొమ్మన్నమ । న్ననవానిఁ
గ్రహించి యిచ్చినమతిఁ నారీమణిం జేకొనెఁ॥ మ॥ బలితంపుఁ వలి
గుబ్బచన్ను మెరయఁ బైవ్రాలు బంగారపుఁ । గళకుఁ జెక్కులిము
ద్దుబెట్టుకొను సింగారంపు కెమ్మోవికెం । దలిరుందేనెలు గ్రోలుపోలు
మొనపంటఁ నొక్కుసొక్కుఁముదా । కలయైదానరగంటగాంతునుర
మొక్కుఁహాల ప్రౌఢక్రియఁ॥ సీ॥ ఉడుటుచన్దోయి మేనొరయ దగ్గంని
ల్చిగాఁగిలించినప్రేమ గాఁగిలించు । మోహంబుమీఁద నెమ్మొగముచె
క్కులిజేర్చి ముద్దుగొన్నను వేడ్క ముద్దుగొనును । తావిచెంగావికెమ్మో
విమోవినిగూర్చఁ గంటిచేఁనతిమిఁగంటిసేయు । బంధోచితంబుగా బిన
ఖించుఁబైకొని బడలినబైకొని బడలజేయు । జిలుగుపన్వ్యాసురటిచే సే
దదేర్చి । వేడ్కమీఱంగ గపురంబు విడెమొసంగు । రమణుఁడిటురమ్మ
నినపునాంతికినొగ్గు । కాంతిహరిమధ్య మధ్య శృంగారములను॥ గీ॥ చన్ను
గవముట్ట నియ్యదుచిన్ని మోవి । యానగానీదు సీవిఁజెనొ వ్రైనిర్య ।
దటులనయ్యును మిగుల మోహంబునెనిచె । వనజ గేహమునముగ్ధభావ
మునవతికి॥ సీ॥ ఒకకొమ్మ గాఁగిలించుక వెన్కమెలిగొన్న గేలనిర్వారగు
బ్బక్రేవలంబు । జెలులలో దాడబిరుదుల గోరులుంచ చుమారువ్రతో
నొకతెంమున్గొనగు । సకియులజఘన నాభికల జేయద్చుచు మొనబంటు
నొకతెకెమ్మోవినొక్కు । గేలిచెనొకతె సొక్కించియిర్వారసంగవిగతం
బునంగళలఁ జాఱజేయు । మధురగంధోత్తమాపాన మత్తులగుచు । జత

మునవాన మెఱుఁగక మొత్తముగను । హాత్తుకొనుబిత్తరులగూడి చిత్తజన్ము । జన్మ సాఫల్యకరుండు ప్రసన్నవదనుఁడు॥ ఉ॥ గంధగజేంద్రలీలఁ జెలువంగ హలాయుధు తానతాంగవు। ష్పంధయనీలవేణి కటిచిక్కఁబోవ గ్రక్కఁగవిల్చి ధేనుకా । బంధసరోజుఁడొచ్చు నిరుపక్కలఁ గాంతలయుగ్మ కనొక్కసా। గంధక గంధి ముద్దుగొనుఁగ్రమ్మరనొక్కతె గుబ్బ లంటు చున్॥ చ॥ అలసితివంచు బైకొనులతాంగి ముటారముసూచి నవ్వుచున్ । పలువుర దాళలేక యెగఁప్రాలెడు శాలికఁ గౌఁగిలింపుచున్। జలిబిలి చెక్కుముద్దుగొను చేసియు వాతెరతేనె గ్రోలుచున్ । గళలుగరంచి యేలె వనిగాంతలనువ్వరనొక్క నేర్పునన్॥ గీ॥ కంతుకేళిక నీరీతిగలసి మెలసి । యమునా ముత తాంతరంబున నలసిసొలసి । యలయికలు దీర్చి తైత్మైన శ్రావలసిబలసి । చెలులు జెలువుగ వేడ్కల వెలసి రోలసి॥ గీ॥ అంత కృష్ణుడు చనుదెంచి యూదవీర । యదె జరాసంధుఁ డరుదెంచె నఖిలరాజసైన్యములతోడ నంచు నాశైలశిఖర । మెక్కి కనుఁగొను చుండిరయ్యురువరపుడు॥ మ॥ శరధన్విద్ధురబోవు శ్రీహరి శిరస్సౌవర్ణకోటీరముల్ । విరసుంబై కొని పో విరోచనునవుడీ వెన్నాడి దైత్యఘ్నుఁడై। గరుడుండా క్షీరతోయమునందు జంతుండమున దేగా నవ్వు శ్రీకృష్ణుశే। ఖరుభాగంబున బ్రాలె నస్ఫుటముక్కచ్ఛాయ నందంబుగన్॥ క॥ హలికిన్ మకుటము మణిరుం । డలిఘటచ కనిచయముచయము నందసుతునకున్ । కలితసువర్ణ కిరీటము । గలిసెన్ గిరినిటుల యత్న గౌరవసిద్ధిన్॥ వ॥ నగరంబు వెలువడివచ్చిన యదువీరులు గుంపులు చలంబునం బ్రబలం బారి యెందు పాఱిపోయెదనా బారింబడక నివింక బాగికించక యింగిలించిన విడుతునే యనుచుం బౌరీంద్రంబు వెంబడింబడు గంధసింధురంబు తెఱంగున జరాసంధవసుంధరావరాజరాదిరాజన్యులుం డు కంటకింబులాడుచు వెంటంబడి యగ్గట్టుచుట్టు ముట్టినేల మట్టంబుగా గొట్టుకుని నిబెట్టిరావు కట్టెలక్కపుట్ట నక్కట్టి కిదిట్టియై నెట్టుకొని మద్రకుంగ చేకతాన బాహ్లీక కాశ్మీర గోసర్ధ కరూశ కింపురుష మాళవ భూపాలపర్వతాపరభాగంబునందు దుర్యోధన దుశ్శాసన కర్ణ వైదర్భ గాంధార

దుక్షి ద్రుపదవిరాటానువిందదంతవక్త్ర శతధన్వవిదూరథ భూరిశ్రవత్రిగర్తా
దు లుత్తరపార్శ్వంబునను లోకైకవీరులై కల్పద్రుమాక్షు క్షత్రధర్మజయ
ద్రథోత్తమౌజసాల్వ కౌరవేయులు పూర్వభాగంబున చేదిరాజ సహితుం
డై దక్షిణభాగంబునవిడిసి దుర్గంబులుల గ్గలువట్టు నగ్గలిక వెగ్గలంబు గటం
కంబులు గిరివిటంకంబులు భుజాటంకమ్ములు పొంకంబులుగా భేదించియు
గదాఖండంబు వేదండోపమగండంబుల దుండించియు పరిఘలు వ్రేసియు
పట్టసంబుల గ్రుచ్చియు ఖనిత్రంబుల గ్రొచ్చియు నుద్ధవిడి నుద్దామ కుద్దాలం
బులం ద్రవ్వియు నగ్గంటి గంటి సేయంజాలక మందరవసుంధరాధరోత్పా
టన పరాయణులై నిరాకృతులగు సురాసురుల చందంబున పరానీకినీనిరా
కరణ ప్రవీణ పరాక్రమ విరాజిత ధరాదిరాజన్యులు దురాపంబిధరాధరం
బని పరాక్రాంతులైన సురాళించి జరాసంధుఁడుఁ గరాలంబిత కరాళశరాస
నవరాముక్తకరాళ శరాసారంబున ధరాగ్రంబుగప్పియుం బురాణ పురు
షులగు ఖరాహితమురాభిరాతుల బరాభూతులం జేయఁజాలక దురాలో
చనంబుచేసిన॥ మ॥ సరసాభృచ్ఛిఖరానుజస్వకధి దహ్యౌకోప భూపాగ్రణీ
వసితః ప్రజ్వలితానలోజ్వలశిఖా పర్యాకులత్ఖడ్గకా। సరమత్తేభ వరాహ
సింహచమరీ శార్దూలముఖ్యాటవీ। చరదుర్వార భయారవాకులితమా శై
లంబు వీక్షింపు మన్॥ శా॥ గోమంతంబున కీయవస్థమనలం గూడంగ దాగ్గై
నా। హా మేలే యిటువంటి దుర్యశము బాహా శక్తిమీఱన్ నృప। గ్రామం
బుల్ మసియించవేమొ యని శృంగంబద్రి శృంగస్థమై। యీమత్తద్వీప
కోటిలోదుముకు చాయంగుప్పనన్ సేనలోన్॥ క॥ దుమికిన హలితోదుమి
కెన్। గమలాక్షుఁడు ముసలనందక ప్రముఖమహా। విమలాయుధములు దో
డనె। సమకూడెన్ మింటనుండి జనులరుదందగన్॥ క॥ ఈరీతి శౌరిసీరియు।
ఘోరాయుధ పాణులగుచు గ్రూరారిచమూ। వారణహయ దారుణ
రథ। వారణలీలాపరానివారణభంగిన్॥ క॥ చరియించుచు బలుఁడుద్ధతి
గరముసలము చేత సమరకరులన్ ఖరులన్। బరులన్ గరులన్ హరులన్।
ఖరలంగాఁ జేసె గదనభూభాగమునన్॥ క॥ దరదుఁడ ధరణీరమణ। ది

రథునిముసలమునఁ గూల్చెవిబుధారిచమూ। దరదుఁడుఃసంస్మితనవకుం। ద
రదుఁడుహలధారి దేవతలుమేలనఁగన్॥ క॥ అంతజరా సంధుఁడుదు। ర్దాం
తగదాదండతుండ బాహుణమదవన్। దంతావళంబుశేవన్।బంతంబునగదిసి
కామపాలునిబలికెన్॥ మ॥ హలముంగైకొని దున్నగావలయుగా కామోా
దనక్రీడకున్। బాలయన్ శక్తుఁడవే హలాయుధరణంబున్ మానిమాభూ
మిలో। పలశాలెక్కుఁడు దున్నరమ్మటకు గోపాలుండవైతేనిసం। బళ
మిత్తున్ బసిగావు కావు బ్రతి భూపాలుండవే వాజికిన్॥చ॥ హలమునవచ్చు
ధాన్యములకప్పటి కప్పుడఁదంచఁ కోగరో। కలిగయికొంటివారయటుగా
మినికూలికి ధాన్యమెద్దిప। లైలబసిగాచుమన్న బనిలేదిఁక చక్రముశూపన్
ధారిగా। వలయునునీదుసోదరుడు వారిజనాభుఁడు రోహిణీసుతా॥ వ॥
అనిన మాగధునకు హలాయుధుం డిట్లనియె॥ మ॥ క్షితినాదత్వము లేదు
గావున బరక్షేత్రంబులం దున్నిలో। హితధారంబదనిచ్చి రాజమకుటీ
హీరావళీబీజనం। తతులం జల్లితి కీర్తిసస్యముల కై తద్వేళ యుష్మద్రు
శాకృతిపుల్ మొల్వగ కల్పుతియ్యటకు నేనే తెంచితిన్ మాగధా॥ గీ॥
మా గదాదవ బహుధాన్య మర్దనమున। కేనురోఁకలిగైకొంటి నిదినిజంబె।
యుంకవిూలోవ గట్టిపాల్లేనుపరచి। చెరగ చక్రంబె చాలదే శ్రీహరికిసీ॥
శా॥ రారా మాగధ మానరా మదముతూత్రం బేదిరా నీకుగై। వారంబు
ల్ సవరించరా నృపసభన్ వారించరా నీ చమూ। వారంబుల్పురి సేరఘోర
తర దుర్వారుండరా నేనుగ। ర్వారంభంబులు వీడరాయన మహోషాద్య
మర్దదుర్ధర్షుఁడై॥చ॥ అటునిటుబొంచి పొంచి మగధాధిపుఁ డాయ్యనయా
టవాటుగా। దటుకున వ్రేసి వేటు దనుదాఁకగ నియ్యకొట్టివైచియ। కు్కు
టిలు నురంబువై చె యదుకుంజరు డందున గొంతనొచ్చియ। ప్పటుబల
శాలి నందుకొని పార్శ్వముబేసె దటానదర్పఁగన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున
మాగధ హలాయుధులు గదారణప్రవీణులై పెక్కువిన్నాణంబులం బోరు
నెడ దస్సిన మాగధువధింప నుద్యోగింపమాగధవైరివేరెయున్నాఁడు నీవు
ప్రయాసపడవలవదని నుడువు నాకాశవాణిపలుకుల కులికిపడు జరాసంధుం

...మసంగరంబున దశకంధరు దయదలంచిన సింధుబంధనుండగు రఘు
రాము చందంబు గృపాభిరాముండై బలరాముఁడు వెలువక పురంబునకే
...హమని జరాసంధుబంచి యున్యరాజన్యులం బరాజితులం జేసి విజయలక్ష్మీ
విరాజితుండై విజయసఖ శమన్వితంబుగా ద్వారకాపురమునకరిగి సుఖం
బుండెనంత॥ మ॥ ఎలవంకంబుల వంకజక్రధరుఁడున్ వృష్ణ్యాదులౌ శాం
భ ప్రక్ । నలువంకన్ మడిజాక చేతులిడి నానాభూషల్లోలుగాఁ । దల
వం నెలవంకఁగల్గు దొరచంద్రాన్ ప్రభాభాభ్యుఁడై । కొలువయ్యెన్
..లువై హలాయుధుఁడు దర్పున్ గొల్వ కూటంబునన్॥ గీ॥ అప్పుడొకద్వా
రపాలకుఁ డరుగుదెంచి । స్వామివిన్నప మొకటి యెవ్వాఁడొకాని । పు
..జనులకు ముమ్మడిసొడవు వాఁడు । నివ్వెఱగుతోడ వాకిటనిలిచినాఁడు॥
క॥ మనుజుఁడుగాడు నృపాలక । ఘనలక్షణలక్షితుండుగఁ డుమరుడున్ । కను
ఱెప్పపాటుగలదా । తనిగనిజనులదరిపారెదరు పురిలోనన్॥ చ॥ అదియు
..కయొక్క ధవళాంబుజలోచన వెంటవచ్చియు । న్నదిభువనైకమో
హన మహాద్భుతరూపము కల్మినిందిరా । సుగతియుదప్పదీ ధరణిజూడ
..ను తాదృశరూపలక్ష్మియా । త్రిదివములోననైన కం దేయికే దేవరచిత్త
..చనన్॥ క॥ ఎవ్వఁడొకోయని మదిలో । నివ్వటిలన్ సంశయంబు
..పరలన్నన్ । కవ్విడి చెలికాఁడనియెన్ । నవ్వుచుఁగృత పౌరుషుఁడొట
నాకున్ దోఁచెన్॥ గీ॥ ఎవ్వఁడైననేమి యిటకుర వసనన । తోడితెమ్మటన్న
..పోయి । తోడితేరగతఁడు దుస్సహాతనుదీప్తి । హెచ్చగొలువు సే
..ట్టయును॥ క॥ ప్రత్యక్షమ్యతుఁడైయతనిన్ । ప్రత్యేకవరాసనంబు పై
..చాన్ । కృత్యంగులుదీర్చి హలధరుఁ । డత్యాత్తను ప్రీతిపినతుఁ
..యిట్లనియెన్॥ ఉ॥ వింటిరె మిమ్ము చూచినను విస్మయమయ్యెను నా
..గ । గాంటిమహాద్భుతంబు సమకూరెడు మీకును కాలభేద మీ । రెం
..సీతుమికంక వివరించెద నా కథవిన్మనాకభి । త్కంటకలుంఠన ప్రవణ
..జన్మఫలా హలాయుధా॥ సీ॥ ధర్మజ నాల్గు పాదంబుల నిలియించు
..రనగుంట కెంత శేర । తోడనహో..దురు బంధువులబ్బొ

లియేయుగంబుల నాకనాయకులును। తనసాత్త్వికము దోఁప ధవళాంగుఁడై
మించు నేయుగంబునను లక్ష్మీన్వయుండు। నేవిఘ్నములు లేక యెల్లవాంఛిత
ములు నేయుగంబున ఫలియింపుచుండు । నట్టికృతయుగమున కీర్తిహారి
యగుచు । ప్రబలునానర్తమేదినీభర్తసుతుఁడ। పేర్మిరైవతుఁడ న్రునా
యూకులవరుఁ। జలధిలోపల దగుఁ గుశస్థలియనంగ॥ క॥ అనఘుఁడు రై
వతకా । ఖ్యనగరమదే నీవు పేరగావించినదే। యలసర్వజ్ఞుఁడవీ వెఱుఁ।
గనిదిగలదె యతుల సౌను కంజదళాక్షా॥క॥ అదియొండె వినుమ నాకథ
హృదయాంబుజ మధ్యమునను శ్రీహరిమన్నన్ । బదిలముగ సిల్పినలిపి
తి । పదివేలేడులు మహాతపంబతిన్నిష్ఠన్। గీ॥ అంతనైదేండ్ల బాలికనైయె
పయోధి। కన్నెనాతోడమున్ను రాకన్నెయనుచు । ప్రేమముద్దాడు చుం
డితిరామనాటి। యద్భుతప్రేమ యింతంత యనఁగరాదు॥ గీ॥ కడపటమరే
మి యిటువంటికన్నెగలుగ । వలయునంచును నాతపఃఫలముగాఁగ । నడి
గితినివెన్న ప్రత్యక్షమైనలక్ష్మి । నటులదయజేసె నాయమ్మహర్ష మొద
వ॥ క॥ తనయుల నూఱ్వురగంటిన్। దనుసంభవ యొకతెలేమి తపములచే
తన్। దనయన్ వేడితిదనయన్।దనియన్ లేకున్న కోటితనయులనైనన్॥గీ॥
ఆడుపడుచాయటంచు నత్యల్పముగను । మదినెఱుంగక కొందరాడుదురు
గాని । కన్యసామాన్యమే బుత్త్రిగాంచెనేని । యుభయకులముల దరియిం
పనోపుగాదె॥ గీ॥ అదివినిచెలంగె మత్సతియటులగాదె। యల్లుఁడని యా డు
బిడ్డని యగవుతగవు । లంపకము శుభశోభనమని యవెల్ల। సంతసము
జేయు కన్యకా జనములకును॥ క॥ కొన్నాళ్లకు గర్భిణినైయె। కన్నియగనె
మద్వితీయ కరములు మొగుపన్। కన్నజనుల్ శశిరేఖన్। గన్నట్టిద్వితీయ
పోలె కళ జెలువొందన్॥ గీ॥ చూచువారెల్ల నమ్మక్క చుక్కరీతి । చొ
క్కమైయున్నదీకన్య చక్కదనము । నిక్కమెక్కడ లేదని చొక్కెఁ దగ।
రేవతీనామమిడితిబుత్త్రికి మహాత్మా॥ గీ॥ ఏటబెంచుదాని పూటబెంచె
నటంచు । జనులుబల్కు పలుకు సత్యముగను । కన్నతల్లిమిగుల గారాబ
ముననెంపఁ। జెరిగెనైప్రలతిక జొంపుమీఱ॥ సీ॥ అచ్చనగల్పు దోఁయాట

న్కడాగిలిమూఁతలు నాలుగుమూలలాట। గుజగుజరేకులు గుజ్జనగూళ్లను
బొమ్మలపె ళ్లిండ్లు నమ్మనములు। నత్తగోడలియాట నాలుమగనియాట
తాటిచెట్టాటకోలాటములును। పింపిళ్లుజెండుగోరింపులు వామనగుం
తలు వెన్నెలకుప్పలాది। మఱియు పుడికిళు మొదలుగా మనసువచ్చు। నా
టలన్నియు తోటి తొయ్యలులఁగూడి। పడుచుదనమున వేడుకపడుచునాడు।
ముద్దరాండ్రకునల్లారుముద్దుగాను॥సీ॥అయ్యయయ్యయటంచు నెయ్యంబుమీ
ఱఁగా పలుమాఱు పైపక్క బడకయుంట। జెల్లెబొమ్మల పెండ్లి జేసెదిందే
టికి సేయవైతివెయన్న సిగ్గుపడుట। దాదులమనవి యత్నమునవాతో
డెల్పనరుదెంచితిని యన్నమఱలిచనుట। యమ్మయెవ్వారి పెండ్లి యాడెద
వేయన్న ముసిముసి నగవుతో మసలుటయును। గరిగరికెగాఁగ మన్నో
మ గలుగుటయును। ప్రేమమీఱంగ వన్నెలు బెట్టుటయును। కురులుగొప్పు
న గూడెడు కొమరువయసు। దెలిపె నానాట గన్యకా తిలకమునకు॥ వ॥
ఇవ్విధంబున గన్యకారత్నంబునకు మెఱుఁగుసానయుంబోలి యనన్యాదృశ
హావభావంబగు యౌవన ప్రాదుర్భావంబగుటయు స్వయంవరంబు చాటిం
చిన॥ శా॥ సప్తద్వీపమహీప శేఖరసుతు లౌందర్యరేఖాన్వితుల్। స
ప్తార్చిప్రతిమానతేజులు బిడౌజస్పర్ధి సంపద్భుజుల్। సప్తార్ణవక్షణదాక
రాన్వయ భటుల్యార్యక్రియాశాంభవుల్। సప్తాంభోధిమణీ విభూషణ
ధరుల్ సక్కదెంతురశ్రాంతముల్॥క॥ చంద్రానన యిందొకరా। జేంద్రకుమా
రునినిగోర దింతియకాదా। యింద్రుని మెచ్చుదు మఱియా। చంద్రుని
మెచ్చదు విలాస సంపదకలిమిన్॥ ఉ॥ ఓయిగురాకుబోడి కనవో వినవో
యిదియేమిచెల్లనీ। ప్రాయపుతోయజాక్షు లెడబాయరొకప్పుడుప్రాణ
నాథులం। ప్రాయము రిత్తబుత్తురకొ పల్కవెనీవుదినున్న యట్టియా। నా
యకుదెల్పవే త్రిదశనాయకు గోరిన దెచ్చికూర్చెదన్॥ క॥ అనికన్నతల్లి
వేడిన। జనులనే వేడికొనిన సకులడిగినవీ। డని వ్రీడనొడువకున్నన్। తనప
తినిన్ నిశ్చయించుతలపుజనించన్॥శా॥సన్న్యాసంబునగానిమర్త్యులకు గాం
చన్ రాక త్రైలోక్యమూ। ర్ధన్యంబైతగు బ్రహ్మలోకమున కేతన్మర్త్య

దేహంబుతో । గన్యారత్నముతోడనేగి భవనాగ్రక్షోణి సంప్రాప్త సా।
జన్యుండై మను ద్వారపాలకుఁడువచ్చెన్ బోవుచోఁగొల్వునన్॥ చ॥ మిళితగ
భీరమర్దళ ధిమింధిమినాదముఁ గిన్నరాంగనా । కులకలతానమాన ములు
ఝుమ్మనివీనుల విందుసేయనం। కులసురసిద్ధ సాధ్యమునికుంజర ముఖ్యు
లద్రోఁచికొంచుఁగో । పలికటుబోయి సందడిని బొల్చి యొంతయుఁ దత్తరిం
పఁగన్॥ క॥ ఒకయోరనిలిచి దివిష । న్మకురాస్యల మంజులాస్యములు
జూచుచుకొం । డొకదడవుండితిమాన్ని । త్యకళావైభవములెన్న ద
రమేమనకున్॥ క॥ ఎక్కడజూచెనో యప్పుడె । వాఃకాంతుఁడు నూచి
పిలువ వడిజనిభక్తిన్। మ్రొక్కినిలుచున్నఁ గన్నియ। నిక్కడి కేమిటికి దెచ్చి
తివనియడుగన్॥ శా॥ ఈయారాజు లటంచుగొందఱికి బేర్వేర్పాటుగావిం
చి ధా । తాయిందేనృపమౌళికిత్తుఁదనుజాతన్ దెల్పుమాకన్యకున్ । బ్రే
యుండెవ్వఁడటన్ననవ్వుచువచోబింబాధరావల్లభుం। డేయేరాజులు నీవు దె
ల్పితివా వారెవ్వారు లేరువ్వరన్॥ గీ॥ నీవువచ్చిన వెనుకను క్షోణితలము।
కృతయుగంబాది యిరువదియేడుమారులు । దిరిగె నాలుగుయుగములు
దెలియవింత । వింతగాదిది యిదియొకవింతవినుము॥ చ॥ మునువరమిచ్చు
టన్ గలిమిముద్దియ ముద్దులకూఁతురయ్యెగా । పునబెరవారి నేగతి ధవుం
డుగగోరు మురారిసీరియై । తనరెడు ద్వాపరంబునను ద్వారకలోహరి కి
మ్ముబొమ్ము చ।య్యనయన వారిజాసనుని యంఘ్రులకున్ నతిచేసిగ్రక్కు
నన్॥ వ॥ సత్యలోకంబు వెడలి తపోలోకంబుదాఁటి జనర్లోకంబు నిర్గమించి
మహర్లోకంబుగమించి నాకలోకసౌభాగ్యంబులు గనుంగొనుచు భువర్లో
కంబుడిగ్గి॥ సీ॥ తమతమనిత్యకర్మములుగావింపుచు నధిపులగొల్చు బ్రా
హ్మణులఁజూచి। దాయాదిపాళ్లకై తమలోపలనెపోరు నన్నదమ్ముల కల
హంబుజూచి । పరులకుఁగలుగు సంపదలు జూడఁగలేక మతినీర్ష్య నొందు
దుర్మతులఁజూచి । సతులనొల్లక యన్యసతులగోరెడివారిఁ జేరగోరెడుకు
ల సతులఁజూచి । హ్రస్వదేహుల బధిరులనంధకులను। రోగపీడితులను దరి
ద్రులనులోభ । వంతులనుదుఃఖశీలుర వింతగాఁగ । ధరణిఁజూచుచు మిగు

ల ఖేదంబుపొడమ॥ గీ॥ వెనుక కాళ్లనె దాఁటులు ద్రేయువాండ్రుఁ । వృషభ
మీక్షించి ముందరి రెండుపదము । లెవ్వియననొప్పి బట్టిన దిండులోన।
కుశిపదంబని యతిబల్క జడిసియేను॥ క। వచ్చితి నిద్వారావతి । కిచ్చ
టఁగృతి యుగము బోలే నింపైనదిసి। వచ్చ్యతుఁడవుటంగన్నియఁ। బుచ్చ
కొను ము తపము సేయబోయెదనింకన్॥ చ॥ అని సుత నొప్పగించిన హ
లాయుధుఁడెంతయు బ్రేమమీఱద। ద్వనితగళంబుపై హలముపైచి యొ
కించుక నైచునంతలో । మునుపొడవైన యమ్ముదిత మద్దుగవల్లభు నం
తమాత్రయై । తనరెవిలాస సంపదలు తగ్గయుమించె విచిత్రవైఖరిన్॥సీ॥
జలజాక్షి నగుమోము చంద్రుఁడు శారద పూర్ణిమాశశిబోలె పొలుపుగాంచె ।
ముద్దియకమ్మకెమ్మోవిమాణిక్యంబు సానదీరినరీతి చాయఁలూనె ।
పద్మాక్షి వలిగుబ్బ బంగారుకుండలు మెఱుఁగు బెట్టినరీవి మెఱుఁగుమాపె।నం
గనామఃశిమోహనాంగ హేమశలాక పటికనార్చినరీతి బాగుమీఱె ।
మరియు వాసంతవేళఁ గ్రొమ్మావిలీల। తొలుకరినిమించు కేతకీ దళము
పోల్కి । వింతచెలువున రేవతీకాంత వెలసె । హలధరుని యోగమా
యామహత్త్వమునను॥ వ॥ అంత గర్గాది పురోహితులారేయి వివాహ
ముహూర్తంబున్నదని విన్నవించిన నెంతయు సంతసంబున యాదవసార్వ
భౌముండు పురంబు గైసేయించిన॥ సీ॥ రాజబింబాననల్ రాజవీథులఁజల్లు
మలయజోదకముల జలకమాడి । మేలిమిమీఱంగ మేలుకట్టులుగట్టు
రమణీయచీనాంబరములుగట్టి । కేవలరమ్యమౌక్తిక రంగవల్లికా తార
హారంబులు దనరబూని । కమనీయవిపణికా ఘుమఘుమాయితబహు
పరిమళంబులు మేన నెరువుపఱిచి । మానితవితాన కుసుమ దామములు
దాల్చి । ప్రతిగృహద్వార రత్న దర్పణములందు । కాంచుచున్నదనా
ద్వారకాపురంబు । లక్ష్మిమెప్పె జతుర్విధాలంకృతులను॥ వ॥ అం
తట బలభద్రుండును మంగళతూర్య ఘోషంబులు మొరయ నభ్యంగన
స్నాతుండును జతుర్విధాలంకార సమేతుఁడునునై సమావర్తనాది వైవా
హిక శుభకృత్యంబులు నిర్వర్తించి కల్యాణవేదికాంతరంబున నున్నయె

డ॥ సీ॥ శిరసుమజ్జనమయి నెరిగొప్పవవరించి యరవిరి విరవాది సరులు దురిమి । వలిపె చెంగావి పావడనిగ్గులీనంగ జాళువాసరిగంచు చేలగట్టి । తిలకంబుదీర్చి చక్కులజవాదియలంది గుబ్బచన్దోయి కుంకుమముబూసి । కట్టాణిముత్యాల కమ్మలు మొదలుగా నవరత్నమయభూషణము లుదాల్చి । నిలువుటద్దంబులోపల నీడజూచి । వ్రీడ చలియించు కపురంపువీడె మంపు । కెంపుకెమ్మోవి కొకవింత సొంపునింప । రేవతీకాంత యభినవ శ్రీ చెలంగ॥ గీ॥ రేవతీకాంతతోఁ దెచ్చి రైవతాఖ్యు । భూమిపాలుఁడు మధుపర్క పూర్వముగను । రామునకుధారవోసిన రామ కేలు । పట్టె బలరాముఁ డెంతయు ప్రమదమునను॥ క॥ అప్పుడు పువ్వులవానలు । దెప్పలుగాఁగురిసె మ్రోగెదివిదుందుభులు । ముప్పిరిగొనుమోదంబున । నొప్పిరి జనులెల్ల నమ్మహోత్సవవేళన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సకల సంభ్రమంబులు గలిగి వెలయు రేవతీబలరాముల వివాహ మహోత్సవంబు కన్నులపండువుగాఁజూచి వైవాహికదినచతుష్టయానంతరంబున రామకృష్ణానుజ్ఞాతుండై రైవతకమహీపతి బదరికాశ్రమంబునకుం దపంబు సేయంజనియె నంత॥ మ॥ కళుకున్మిత్యపు గచ్చుసౌధముల సింగారంపు పూఁదోఁటలన్ । జలధిప్రాంతరకాంతసైకతములన్ సౌవర్ణ గేహంబులన్ । నెలతాతిన్నెల తూగుటుయ్యెలల మాణిక్యంపుమేల్కట్టులన్ । బలుఁడా రేవతిఁగూడి క్రీడసలిపెన్ భావంబు రంజిల్లఁగన్॥ సీ॥ అదివింత యిదివింత యనిరిత్తజూపుచు సొలపుచూపులసారె జూడనేర్చె । చెలిమితో వయ్యెద చెఱఁగుదెమల్చుచు విడుమంచు నొయ్యన నుడువనేర్చె । నరవింద మందుకొమ్మని కేలు పొడవెత్తి వలిగుబ్బ లురమున నలమనేర్చె । నధరబింబముజుఱుక్కన నొక్కికిన్కతో మినుకుచెక్కిలిగోట మీటనేర్చె । సొంపుమీఱంగ కళలంటి సొక్కనేర్చె । గూడిరతికేళి వేడ్క నోలాడనేర్చె । కూర్మిగొనరుచు నంత బైకొనఁగనేర్చె । నెఱతనంబున రమణుఁ డన్నియునుసతికి॥ క॥ కతిపయ దినములలోపల । జతురత ప్రౌఢత్వ మొందెదిజవ్వనియొకనాఁ । డతిముదమున రైవతక । క్షితిధరమున మెలఁగు

చుండి చెలువున కనియెన్॥ సీ॥ మునుపిందు కదళికా వనరాజి చెలువొం
దు బందిటి ద్రాక్షల బ్రబలెనిప్పు । డీకానలోపల నేగాననీకాన నెంతగా
బలిసె ప్రాణేశ కంటె। యమృతోపమానంబు లాదొనయంబువు లనిశంబు
మాతండ్రి కదియ బ్రియసు। పొలుపొందెగొజ్జగి పూదేనెకాలువ నీవుదీ
ర్పించితో నిన్న నేడు । మొన్న జూచిన యటువలె నున్నదపుడె । యింతలో
పలెనే యెంత వింతబుట్టె। ననుచు బలుకంగ బెడబెడలైనగంబు । గద
ల రేవతీప్రాణేశుఁ గౌఁగిలించె॥ చ॥ వెంవకు మంచు దేర్చె యదువీరుఁడునల్గ
డ జూపకట్టురా । పరగటనిల్చియున్న గము బాహుల నూపుచుమంచు
గట్టునా। మెరయు కపీంద్రుజూచి తరమే ధరమెత్తగ నెవ్వఁడీవురా। యె
ఱుఁగవె రామునన్ వనచరేశ్వరుఁడన్ ద్వివిదుండ శూరుఁడన్॥ క॥ తరమే
పెకలింపఁగనీ । గిరియంటివి మునుపుజానకీపతి పనుపన్ । శరనిధిగట్టగ
దెచ్చిన । గిరులశిఖర మాత్రమింత గిరియెయ్యదియున్॥ క॥ నాసఖుఁడ
గు నరకాసురు । శాసించెను శౌరిగాన శైలముతోని । న్నాసంద్రంబు
న వైచి ము। రాసురరిపుతోడముంతు నట ద్వారకయున్॥ క॥ అనినూ
ట లాపుచు నెయా । ఘనశైలం బగలజేయఁగని హరికినుకన్ । తనముస
లంబున వ్రేసిన । వనచరపతి శిరముపగిలి వసుమతిగూలెన్॥ వ॥ ఇవ్విధం
బున ద్వివిదు వధియించి యెప్పటిలీల బాలికామణిం గూడి కేళిసీరమణి కేళి
శాలోలుండై వినోదింపుచు హాలామనోహరుం డొకనాఁడు పూర్వాను
భూతగోపికలం దలంచి నందవ్రజంబున కొక్కరుండచని చందన ప్రతి
వందనాలింగన మృదుభాషణంబుల నందయశోదా శ్రీదామోపనందా
ది బంధువులకు సంతసంబు సేయుచు జరాసంధాది పలాయనంబు నొడువు
చు ప్రొద్దుగడుపుచున్నయెడ॥ సీ॥ మధుమదాకులహలాయుధవిలోచన
లీల నరుణుఁడై యరుణుఁ డస్తాద్రిఁజేరె। వరుండు వారుణీ వరుసకీవచ్చు
చెంగావి నా సాంధ్య రాగంబు మెరసె । హలిహలాకృష్టయై యమునయో
గతిలింపు ననురీతినిండె గాఢాంధకార । మాతమోమయమునపై నలరారు
దెలికల్వ విరులునాఁజుక్కలు విరివికొనియె । గలితనీలాంబరుండును గా

నుపాల్పుఁ। డమలవర్ణుఁడు రేవతీరమణుఁడగుట। రాము పోలిక లోకా భిరాముఁడగుచు। సోముఁడుదయించె సురసార్వభౌమదిశను॥ గీ॥ పాంథజనములు గొమ్మల బ్రాకుగోర। సారిదియొండొంటి లతికూన లొరిగిపడగ। ధరణిచక్రంబు నిగుల సంతాపమంద। నడరె రేయెండలప్పుడత్యద్భుతముగ॥ వ॥ అట్టిసంగు వెన్నెల నద్వైకకుండయి గోపికాపుండరీకనయనల సంకేతంబులఁగూడుక యమునాతీరంబునకుంజని॥ సీ॥ కలికియీపొదరింటగాదె నీవూరకె కినిసినాచేత బ్రొక్కించుకొనుట। తెరవయీద్రాక్షపందిటగాదె నడికిరేయనివచ్చి నీవు నన్నేలికొనుట। మెలఁతయీగుజ్జుమామిడి నీడగాదె చిల్కలుపల్కఁ జెలులంచు నలికిపడుట। వనితయీకదళికావనిగాదెదళవీజనముచేరతాంతర శ్రమముడుపుట। దలచుకుందువె యీసైకతమున గాదె। కానబైకొనకున్ననో చానమంచి। దత్తుకోఁజెప్పి కొట్టింతు ననినజడిసి। నీవునాకోర్కి దీర్చుట నీలవేణి॥ క॥ అనియిష్టాలాపంబుల। వనిదిరుగుచు మద్యపానవాంఛజనింపన్। వనితామణులుందానును। గొనియెన్ మదిరారసంబు గుత్తుకమోపన్॥ సీ॥ అలవకతెప్ప వేయక చూచుచునుదెల్పె భామయార్తగుణాను భావకటిమ। గాంతునేరముద్రోచి కౌఁగిలింపుచుఁదెల్పె నాతియొక్కతె ప్రసనాతిశయము। దలయూచినొక్కుచు దలపించెనొకపంకజాననగంధోత్తమానుభవము। పరిహాసబహుళోక్తి ప్రకటించెనటనొక్క కంబుకంఠరవిరాళి కాకలంబు। హాసనకుసుమంబు లందంద నెసగజేసి। వనితయొక్కతె విధువైభవంబుసూపె। కన్నుగవయందు సాంధ్యరాగంబు మొనయ। గాంతయొక్కతె వారుణి గరిమనెరపి॥ మ॥ తళుకుంగుబ్బలపైట ద్రోయ మనికాంతల్ దూరహాలామదా। కులితస్వాంతయొకర్తు వేగజిలుగుంగుచ్చుల్ కొంగెత్తిగు। బ్బలపైగప్పిన బైలుదెల్పఁగ నఖాంకంబు వీక్షించియో। చెలువా సిగ్గరివౌదువంచు నగియెన్ చిత్తేశ్వరుం డింపునన్॥ గీ॥ కొదమగుబ్బల తావిఁకుంకుమ పూత। విభుఁడు చెంగావి అవికంచువిడువఁబోవ। గొనక చూపుల దప్పించుకొనుచునొక్క। కలికి వెన్నెల పైట

గాఁగప్పు కొనియె॥ సీ॥ ఓయత్తదీనికి యూరకేనన్నేల కొట్టెదవనినొ
డ్డుకొనియె నొకతె । మగడువచ్చె నటంచు మచ్చికఁగట్టుకొంగెడలించి
తమిఁబడకిచ్చె నొకతె। యొకసుధాఘటి నెత్తినుంచి చల్లోచల్లయంచును
వనవీధికరిగె నొకతె। యెలనాగబలరాముఁడేల రాఁడాయె నేయని సారె
ముచ్చట లాడునొకతె । తోడికోడ లటంచును తోడిచెలిని । దబ్బర
లెత్తిపెట్టెనొక్కతె దానితనదు । కోడలంచును చెక్కిలి గొట్టెనొకతె ।
మదిరసొక్కున గోపికామానవతులు॥ మ॥ మదిరాపానవిఘూర్ణ మాన
నయనున్ మత్తద్విరేఫాలకున్ । వదనాంభోరుహ గంధలుబ్ధమధుపవ్యా
ఘాతలోలద్భుజుం। గదుకర్ణోజ్జ్వల వజ్రకుండలు వలగ్న ప్రస్ఫనీలాంబరున్।
మదధామున్ బలరాముఁజూచి వ్రజభామారత్నముల్వేడుకన్॥ మ॥ తళు
కున్ జెక్కిలి ముద్దు కెంపుజిగినిద్దాకమ్మకెమ్మోవి తే । నెలు నాలింగన
మంగనాజనములెంతే వేడ్కతో నొండొరుల్। పలుమాఱుం దగ మార్చి
కొంచు సుఖయింపన్ వారితోఁగూడియా।బలభద్రుండును గ్రీడసల్పుచు న
నల్పంబైన దర్పంబునన్॥ ఉ॥ వారివిహారముల్ సలుప వాంఛజనించెను
జేరరాఁగదే।వారిజమిత్రపుత్త్రియని వాకొనిపిల్చిన ఫేనహాసము। ల్మీరగ
నెంతవేడనుచు మించిచనన్ యమునాప్రవంతికి । న్నారగజూచి యల్క
నుహలాగ్రమునన్ బెకలించె నత్తటిన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున గోధుగ్వధూ
విధంబున స్వేచ్ఛచూనసమధిక క్రోధధనంజయ క్వథితనయన పథుండగుచు
హలాయుధుఁడు నిర్ణిరోధపాద ప్రవాహధామానిధితనుభవారోధంబు
విశ్లథంబుగావించి శతధాప్రవహింపఁజేయు సమయంబున॥ సీ॥ కోడెజ
క్కవగబ్బి గుబ్బచన్నులమీఁద దరగ పయ్యెదకొంగుపొరలి పడగ। తమ్మి
కన్నుల మరందపు బాష్పములు చింద గరువంపు తేటిముంగురులు చెదర।
జలపక్షిమేఖలా కలకల ధ్వనిమించ సైకతజఘనంబు సంచలింప । నబ్జ
పాదంబుల హంసకంబులు మ్రోయ బెళుకు బేడసచూపు బిత్తరించ। న్న
పబలాకృష్టపరమృగీనేత్రభోలి । హరికరాకృష్టవేణియై జలనినాద ।
నటన మొరయుచు యమునబృందావనంబు । సందుఁబ్రవహించె వ్యాకులి

తాత్మ్రయగుచు॥ గీ॥ అంత భయమున కాంతయై యమునఁజేరి। సీరికిదీన
ప్రమదై కటాక్షించినన్ను । తగునె కులసతి మార్గంబు తప్పినదువఁ । బరులు
నవ్వరె రేవతీ ప్రాణనాథా॥ చ॥ అలుక శమించి సాపయి హలాయుధ
తావక లాంగలాగ్రని । దళితవిశీర్ణమంతట నితంబములన్ నఖరేఖ
లట్లనీ । హలముఖరేఖలంగని వయస్యల జోలు సపత్ని కెల్లబాం । సుల
వయితంచు నవ్వెదరు శుద్ధపయోజనిభాచలంబునన్॥ చ॥ జలనిధి రేమ
మియంచనునో చయ్యనఁబోవలె తోడిచేడియల్ । నిలువకపోయి రేపగి
ది నిందగడింతురో యంచువేడినన్ । బలుఁడుదయాళుఁడై భుఁ నపావని
యేమిటి కింతమాటనీ । చెలువుని జేరుమఁచుబని చెంగని చెంతల పాదుమె
చ్చెఁగన్॥ గీ॥ కొదమరాయంచ జవరాండ్ర గుంపుతోడ । సరసివిహరిం
చు రాజహంసంబుబోలి ।. గోపికాహంసయానలఁ గూడియామ । నాం
బువులఁదేలె యదురాజహంసమపుడు॥ క॥ ఈరీతిఁ గొన్ని దినములు । నారీ
తిలకములఁగూడి నందవ్రజసం । చారముల నలరియంతట । ద్వారావతిఁ
జేరెఁ గృష్ణదర్శనరతుఁడై ॥అంత॥ సీ॥ వలపుమీఱఁగస్వయంవరమహోత్స
వమున లక్షణాకన్య బలంబుమెరసి। కొనివచ్చుసాంబుని కినిసిపట్టుకచన్న
కురుకుమారులఁగని క్రోధమునను । బదఘట్టనలమహీభాగ మట్టిట్టుగా
నలసీరినడిజేరి హస్తిపురము। ఫలసాలమూలంబునను లాంగలముగ్రుచ్చి
పెకలించ ఫెళఫెళ పెకలిపురము । యమునకై యొడ్డగల భీతి సాంబుతో
డ । లక్షణాకన్య నర్పించి యాక్షణంబె । జేరిమ్రొక్కు సుయోధను
చెలిమిమీఱఁ । గౌఁగిటనుజేర్చె రేవతీకాంతుఁడంత॥ గీ॥ అవనియొక్కఁ
డె సాంబుకల్యాణవేళ । పెల్లగిలె యట్టిదేవుని పేరివాని । పెండ్లికొక
పట్టణంబైన పెల్లగిలదె। యనుచు భీష్ముఁడు నగియెఁ దాలాంకుఁజూచి॥ ॥
అంత హస్తినాపురప్రవేశంబుచేసి సాంబునకు లక్షణాకన్య వివాహంబుచేసి
కొని దుర్యోధనుం డరణంబుగా నొసంగు శతాంగమాతంగ తురంగమణి
మయ భూషణాంబర కోటులఁ గైకొని ద్వారపతి కరుగుదెంచె నప్పు డి
క్కడహస్తినాపురంబు యమునానది కొడ్డగిలినక్లైయున్నదీ బలదేవు భుజా
బలంబు సన్నుతిప నవ్వారతరంబు యదియునుంగాక నింకనొక్క విచిత్రంబు

వినుము॥ సీ॥అలభోజపురమున ననిరుద్ధునకురుక్మి పతి పెండ్లి చేసితర్వాతరుక్మి। ద్యూతంబుదలపెట్టి యొడ్డినయాపెల్ల గెలిచిహలాయుధు గెలిచేయ। చేన చ్చినట్టిపాచికెలు గావునగెల్చె దదివద్దనుచు వేఱె యక్షములను। గ్రీడించ హలిగెల్చు గెలుపులన్నియు రుక్మి కాదనివాదించ గలజనంబు। వానినెగూడి యాకాశవాణియపుడు। బలుఁడు గెల్చెనటంచన నలిగిబలుఁడు। రుక్మినష్టాపదంబున రూపణాచి। పరనృపాలు రతరమె దోర్బలము మెఱయ॥ చ॥ జనకక్షోణి విభుండు భక్తుఁడగుటన్ సౌహార్ద్రిమింపొందఁగాఁ। జనితత్పట్టణ వాసియై యతనిచే సంపూజితుండై సుయో। ధనుఁడచ్చోటికి వచ్చి శిష్యుఁడయి పాదద్వంద్వ సంవాహనం। బొనరింపం దెలిపెన్గదా కదన నానోపాయముల్మక్కువన్॥ క॥ కురుపతి శిష్యుండయ్యెం। హరిఘకుము పాండుపుత్రు లనిచేయఁగఁదా। నిరువురఁ గలయుక తీర్థా। చరణంబునకరిగెసీరిసమరము వేళన్॥ వ॥ అరిగియశుభతిమిరవిభాకర ప్రభాసముదంచితంబగు ప్రభాసతీర్థంబున గృతస్నాతుండై నిజవిలాస సముదిత సరస్వతియగు సరస్వతీతటినిమునింగి గగనరమాకబరీసుమనఃకోరకాయితబిందుసరంబగు బిందుసరోవరంబున నవగాహనంబుచేసి కలుషభూదర వజ్రధరంబగు వజ్రతీర్థంబున మజ్జనంబొనర్చి రామాది భూపాలతటస్థాపిత మానసరయూపంబగు సరయూనదిందాఁటి దురితలతా నివారణాసియగు వారాణాసింజేరియచ్చట॥ మ॥కనియెన్ రాముఁడభంగమంగళతరంగన్ రంగదంభోధిలం। ఘనసంప్లావిత దేవమానవ భుజంగన్ జంగమాఘచ్ఛటా। ఘనవైశష మదివ్యనామశతసంగన్ సంగరాసింధుబిం। బ నభశ్చారితరూప మానసుషమాంభా గంగ గంగానదిన్॥ వ॥ కని వినయపూర్వకంబుగా నమస్కరించి॥ మ॥ నవరించెన్ యమునాభమాధవు సుస్వత్యాభ పద్మోద్భవున్। భవదీయచ్ఛదిశంబు నైక్యమగుటం బ్రత్యక్షమా బ్రహ్మమీ। వవివేకాఘ్యుఁడు నీయెడందనుపులే పిష్టాన్నచో బ్రహ్మయో। గవిశిష్టాత్ముఁడవో లెముక్తిగను గంగాసంఘముక్తిప్రదా॥ వ॥ అని నుతియించి స్నానదానంబులుచేసి ముముక్షుజన శరణ్యంబగు నైమిశారణ్యంబున కరిగి తన్నుంగని

ప్రత్యుత్థానంబుసేయని ప్రతిరోమజాతు సూతు ముసలాఘాతంబున గతజీవితుంజేసి మునిప్రార్థితుండై పురాణార్థవేది పునర్జీవితుంగాఁ గటాక్షించి సవనాంగణకల్పిత మునిజనరక్త పల్వలుండను నిల్వలతనూభవుండగు పల్వలువధియించి మునిజన సంస్తూయమానుం డగుచుఁ బ్రశంసాపరానాశికయగు కౌశికం దీర్థమాడి ప్రతిదినకల్పిత విప్రయాగంబగు ప్రయాగంబున కరిగి కృతమజ్జనుండై సంశ్రితాపాశయగు విపాశను కోకనదశోభా శోణయగు శోణంబునం గృతమజ్జనుండై తరువిజిత మహేంద్ర నగంబున నిశ్చలసమాధిలీలాసమావృత రేణుకాయని రేణుకం దర్శించి కృతమజ్జనా గోదావరీతి వెలయు గోదావరీ తీరంబుచేరి కృతస్నానుండై వినీతశ్రీశైలంబు దర్శించి వేంకటాచలంబున కరిగి॥ సీ॥ జాతికిరీట పచ్చల కిరీటముడాలు ఖంజరీటంబులు పుంజుదేలుప। మకరకుండలమరీచికఁ బోల గండలీ మండలీనాట్యసంభ్రమముఁజూపఁ। గరశంఖచక్రముల్వరచక్రతిమిర వారణ చక్రరిపుహిత ప్రౌఢిమెఱయ। రమణీయ పీతాంబర ప్రభాతంబరమంబరంబునకు హేమంబునెరప। వక్షమునఁ గౌస్తుభంబు శ్రీవత్సతులసీ। దామముల కాంతియును సముద్దామలీల। గలసి కుంకుమ కస్తూరికల ఘటింప। మెఱసికొలువుండు వేంకటేశ్వరునిగాంచి॥ సీ॥ సదయిపీయూషోత్సర త్సకలదీక్షావని గనుపట్టు వీరరాఘవునిఁగొలిచి। ఊష్మకాంచి యనమించు కాంచీపురంబులో విలసిల్లు వరదరాజులభజించి। యుభయకావేరీ మహోజ్జ్వల శ్రీరంగధాముని శ్రీరంగధాముఁ బొగడి। దక్షిణద్వారకాస్థలముననుండు కృపాలుఁడౌ రాజగోపాలుఁజూచి। దర్శనంబున బ్రహ్మహత్యాసువర్ణ। దోషణాది మహాదోషములు దొలంగఁ। జేయుటకు హేతువౌ రామసేతువునను। మునిఁగి రామేశ్వరుని పదములకు మ్రొక్కి॥ గీ॥ ముత్యములుబండునవిలోన మునిగినుంచి। గంధముగు కొండయందు నగస్త్యమౌని। భర్గుసేవించి కన్యాఖ్య దుర్గగాంచి। భక్తిగోకర్ణనాథుని బ్రణుతిఁ జేసి॥ గీ॥ అంత మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి। భక్తి గను తీర్థమాడి ప్రభాసమార్గ। మునను సీరి కురుక్షేత్ర మునను గాంచె। మో

ధమానుల భీమ దుర్యోధనులను॥ క॥ కాంచి దయ న్వాలదనివా । రింప
చు వినకున్న శ్రీహరి ప్రహితుండై । కాంచనమణిమయ భవన । ప్రాం
చితమగు ద్వారకాపురంబున కరిగెన్॥ సీ॥ బలదేవుఁ డొకనాఁడు పద్మా
క్షుతోఁగూడ ధర్మనందను సభాస్థలికివచ్చి । యిష్టగోష్ఠిని వసియింపనా
తఁడహారి యరుదెంచి సత్కృతుఁడై వసించి । బకునిహిడింబుఁ గీచకు
నిజరాసంధు రారాజుగెల్చి విక్రమముమెరపి । ఘనుఁడు గదాయుద్ధమున
నుభీముఁడు బలఁదేవునకొరునకు దిగుడుగాని । యనిన నటులేల బలుస
రి పెనఁగలేనె । యనిన భీముని గనుఁగొని కినుకబొడమి। సీరి గదదిక్కు
జూచినచిత్తమటుల। నైన నాకోర్కె ఫలియించె ననుచులేచి॥ క॥ భీముఁ
డుగదగైకొనినన్ । రాముఁడు గదఁబూనెఁ గ్రోధరక్తాక్షుండై । యానేటి
మగల గనుఁగొని । భూమీశులు మిగులవెరగు బొరయుచుఁదమలోన్॥
సీ॥ కలహశీలియిప్పు డెక్కడనుండివచ్చెనో యన్యోన్య రణమున కనియెనొ
కఁడు । గురుఁడుగాఁడేసీరధరుండధికంబెన్న దనకేల సీరోస మనియెనొకఁ
డు । ఇతనిశిష్యుఁడు కురుపతి గల్వఁడేసీరికిని సరిబోరఁడే యనియె నొకఁ
డు । నవియేటిమాటతాలాంకులోపల సహస్రాంశంబుబోల లేడనియెనొ
కఁడు । వలదు బలభద్రుతోనేల కలహమనుచు । బుద్ధిగొలడని సమన
ర్తిపుత్రసఖులు । దెలిపి వినకున్న నూరకె నిలిచిరంత । నురివిబలభీమసేను
లొండొరులదాకి॥ ఉ॥ ఆర్పులసట్టహాసముల నబ్జభవాండము లుప్పతిల్లఁ
గా । దర్పము మీఱఁ బోరుమదదంతుల పోల్కియు కాఁతలోకభి । ద్దర్ప
కవైరిరోషమున దారుణులై యరుణాయతాక్షులై । నేర్పులుమీఱఁ బోరి
తనినిష్ఠురమైన గదారణంబునన్॥ క॥ తనశిష్యుండైనసుయో । ధనుజంపె
నటంచు మిగులదారుణమగుకి । న్కనుగొట్టె బలుఁడుభీముని। యనిల
సుతుండతని గురుఁడట్రంచుంగొట్టెన్॥ క॥ బలు గద పెట్టునభీముఁడు। కులి
శాహతిఁ గొండఁబోలి గులగులలగున । బ్బలుఁడనిలజు గదపెట్టున ।
యలరు సరిన్ . విట్టయట్టులలుకడు కడిమిన్॥ గీ॥ చేరిమూఁడునాల్గు చేతు
లు వెడలిన । యంతఁబోన నలసి యనిలసుతుఁడు । చెదరి యదరి చాల

పెదవులు దడుపుచు । స్రుక్కినాల్గు దెసలు చూడఁదొణఁగె॥ క॥ అప్పు
డువిడువక ప్రేసెం । గుప్పున నడునెత్తిపగులఁగొట్టఁగ వెడలెం। గొప్పె
ర నెత్తురుభీమున । కప్పాండవలోచనముల నశ్రులుగారన్॥ సీ॥ కన్నీళ్లువ
రదలై గారఁగాఁగుంతియు ద్రౌపతియొకచోట దల్లడిల్లఁ । మునుపు నేచె
ప్పిన వినఁడాయె గార్యంబు దప్పెనంచునుధర్మ తనయుఁ డడలఁ । జూచి
యుపేక్ష చేసుకయున్న నాయమా కృష్ణ యటంచుఁ గిరీటినుడువ। ధా మ్యా
దులింత క్రోధంబేలశిష్యుపై నంచునక్కడనుండి యభినుతి ప । గినిసియె
వ్వరు చెప్పిన వినక భీముఁ । జంపఁగడగెడు యాదవసార్వభౌము। కేలు
గదగూడబట్టి శ్రీకృష్ణుఁడప్పు । డేల వలదన్న కోపంబు చాలునన్న॥ క॥
హరి వాక్యామృతధారం । బరుషరుషానామదావపావకుదారన్ । గరు
ణించివిడిచె లాంగలి। ధరుఁడనిలకుమారుఁ శాంబు తనయులు చెలగన్॥
క॥ కళబట్టిపడిన భీముఁడు । దెలిసెన్ హరికరుణనంత దేవుఁడనిన్నున్ ।
దెలియకపోరితి నేరము । గలదనఁగా భీముసీరి కౌగిటఁజేర్చెన్॥ ఉ॥
పుణ్యము శౌనకాదిమునిపుంజ శరణ్యము నైననైమిశా । రణ్యమునందు
నొక్కమఖరాజ మొనర్చెను రేవతీసతీ । మణ్యచిరాముఁడై బలుఁడమా
నుషవైభవముజ్జగత్త్రియీ । గణ్యములై తదంగజనకామితము ల్దయ
సేయఁజాలుచున్॥ గీ॥ సాంగదక్షిణలొసఁగుచు సవముజేసి । యవభృ
ధస్నాన మొనరించె సతివఁగూడి। సకలబంధు జనములతో సంభ్రమమున।
గలుష తిమిరహరుండు లాంగలధరుండు॥ సీ॥ ధగధగద్ధగితరత్న కిరీట
కాంతులు పదివేలభాను బింబములు దెలుప । దళదళద్వజ్రకుండలకాంతి
మండలీగండ మండలమున నిండి కొనఁగ । జకచకజ్జలదమేచక కటీర త
టాంచలము భుజాగ్రమ్మునఁ గొమరుమిగులఁ । గలకలక్వణిత కంకణము
ఖ్యనవరత్నమయభూషణములు నెమ్మెయిదనర్పఁ। బుష్పవర్షంబుసురదుం
దుభులరవంబు । బ్రహ్మరుద్రాదినిర్జర ప్రణుతులలర । బ్రహ్మరథమెక్కి
రేవతీ ప్రాణభర్త । ద్వారవతిచేరి పాలించె వైభవమున॥ క॥ ఇదిబల
రామచరిత్రం । బిది దురిత లతాలవిత్ర మిదియతిచిత్రం। బిదిభక్తియు

_క్తివినిన౯ । జదివిన జనుఁడిందునందు సౌఖ్యముఁ జెందు౯॥ క॥ మునుబలుని చరితఁ దెలిపిన । వెనుక౯ కృష్ణుకథనీకు వివరించెదనం । టినరేంద్రా యిపుడదివిను । మని మునిపతిదెలుప దొణగె నధిపతితోడ౯॥

బలరామావతార చరిత్రము సంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణావతారము.

శ్రీమత్కృష్ణనలాహకంబు సుమనశ్శ్రీదాయియై దేవకీ । శ్యామాభ్రంబునఁబుట్టె శ్రావణమున౯ సద్యోగళత్త్రాపథా। శ్రీమానుష్యముపై గృపామృతమువర్షింప౯ నిజోరఃస్థల । శ్రీమించ౯ దులకింప నిచ్చ సురభేరీగర్జనల్మీఱఁగ౯॥ సీ॥ కమనీయ దేవకీ గర్భసంభవుఁడయ్యు రోహిణీసంభవ రూఢిఁగాంచి। దివ్యమానధరావతీర్ణుఁ డయ్యునభోవతీర్ణవిఖ్యాతిచే తేజరిల్లి । కృష్ణపక్షమునభ్రాజిష్ణుఁడై కలిగియు శుద్ధపక్షమున బ్రసిద్ధిఁగాంచి । యిందిరాలింగిత హృదయుఁడయ్యును రోహిణీనాథ సహజనిస్థితివహించి । చంద్రదశ దెల్పముద్రికస్థానభాను । కరణగనుపట్టు తేజంబు గురు ముఖేచ్ఛ। హేతువై దివ్య కారుణ్యదృష్టి వెలయ। శౌరిదనరారె సూతికాసదనమునను॥ గీ॥ ఘనమనోరంజక కరంజకప్రవాళ । మంజురుచి బాలుఁ గనుగొని మంత్రసాని । సమ్మదముపూని శూర్పానిలమ్మొనర్ప। బొడ్డుగోయఁగఁజూడ నద్భుతముగాఁగ॥ సీ॥ మొలిచె పొక్కిలిచక్కి దొలుపల్కులను బ్రమోయు నలుమోముతమ్మెద గలుగు తమ్మి । పొలిచె మస్తమ్మున భూరిరత్నప్రభా పాళిలాలితకోటి హేళిమాళి । నిలిచె హస్తంబుల నిఖిలదైతేయ భయంకరోదగ్ర పంచాయుధములు । వలచె వక్షంబున వైజయంతీదామ శోభిత తులసీ ప్రసూనపటలి । మరియు కంకణ కేయూర మకరకుండ । లాదియగుభూషణముల హేమాంబరములు । జారుతరమైన మేనితేజంబుమీఱె । శౌరిపురిటింటిలోన సాక్షాత్కరించె॥ గీ॥ అప్పుడాశ్చర్యమును మోదమతిభయంబు । వెనుకొనఁగ మంత్రసాని వేవేగవచ్చి । యువనికడను నమోనమో యనుచుఁ గాంచి ! యున్నవసుదేవుఁ గన్గొని యుల్లమలర॥ సీ॥ పెడద కన్నులవాఁడు పెడద మూనికెపుతా వెడద కన్నులమిన్న నిడినవాఁడు ।

నీలకాయము వాఁడు నిర్దంపు తమిఁగుల్కు నీలకాయము వేల్పు వేలువాఁడు। కేళిచక్రమువాఁడు కితవుల మన్నించు కేళిచక్రము బ్రోవ జాలువాఁడు। వన్నెమించినవాఁడు చిన్నంపు పడియ అు వన్నెమించినవలె వాటువాఁడు। దేవదేవుఁడు దేవకీ దేవిగర్భ। జలధిజనియించె సంపూర్ణ చంద్రులీల। నేమి తపమాచరించిరో యీవుపూర్వ। మనెను వసుదేవు పాలిత భూమిదేవ॥ క॥ అని తెలిపిన వసుదేవుఁడు। వినిరోదవల దనుచు ననుచు వేడుకతోడన్। జని లక్ష్మి విభుఁగన్గొని। కనుగవనానంద బాష్ప కణములుదొరుగన్॥ చతుష్కండము॥ శ్రీవాసుదేవప్రియ స। ద్భావా వేదాంతవాద ఫలితామోదా। సేవింతు నిన్ను మునికృత। సేవాశ్రిత సుప్రసాద శ్రితబహుభేదా॥ క॥ పటుమతి ననుమానోక్తిన్। ఘటియింతు జగత్సకర్తృకం కార్యత్వాత్। ఘటవత్తని తాదృశునినిను। నిటువలెగాంచితిమి చిత్ర మేమనవచ్చున్॥ గీ॥ అనిపొగడ శౌరిదయ మీరి యాదివృత్త। మంతయును దెల్పి భావివృత్తాంతములను। దెలిపి యప్పటి బాలుని చెలువుగులుక। శయమునను బూన వటపత్రశాయితంద్రి॥ క॥ విడికెంపువడగ గొడుగులు। కడువేడుక శేషుఁడూన గాళిందియుగా। ల్నడగాఁగనరిగినందుని। పడతుకకడ కొడుకునునిచి పడుచును దెచ్చెన్॥ గీ॥ తెచ్చి కంసుని కొసగ నుద్వృత్తినెగర। వేసి యసిపూన నద్దేవి మింటనిలిచి। వేరెయున్నాఁడునీ వైరి పెత్రియనుచు। జనియెనటపల్లెలో మహోత్సవము జెల్లె॥ సీ॥ దళపుష్పఫలసమాకుల కోకిలమిళింద కీరంబులగుచు శృంగారవనులు। కలహంసనాదత్త కమలనాళమరాళ జాలంబులగుచుఁగ సారములును। కలశాబ్ధికల్లోల కల్పనోత్కటక్షీర క్షీరంబులై సైచికీమములు। నిరతిశయానంద నిర్నిద్రమానసాబ్జములనా బాలగోపాలజనము। లలరె వింతగు మాధవోదయమునందు। సత్తిలపర్వతంబులు సౌరభేను। లక్షణోజ్జ్వల ధేనుద్విలక్షనొసఁగె। ధరణిసురులకునందుఁడౌదార్యమునను॥ గీ॥ అభినవసుగాన్నైక సామగ్రి నుభయుకులయు। శోధన్మైమించు నట్టి యశోదయుంత। భూపః పోషణుపోషించె పుత్రిమమత। సరసముఁడును మాత

వత్సలత దనరె॥ గీ॥ మేదినీనాథ నెలలు తొమ్మిదియు మోసి । కన్న దేవకి యటులుండ కడకు నందు । భామినికిఁ గల్గె శ్రీకృష్ణ బాలలీల । కన్నులారంగ చూడ భాగ్యంబుగాదె॥ ఉ॥ జోలలు పాడఁగా మిగుల సొంపగుపున్నమ చందమామనున్ । బోలినకృష్ణు ముద్దు మొగముం బలుమాఱును ముద్దులాడఁగా । లాలనమించు జెట్టికములం గనుదోయి చెలంగి చూడఁగా । తాలిమి నేము నోచిరొకో తల్లియుఁదండ్రియు తొంటిపుట్టువన్॥ గీ॥ కంసుపంపున పూతన గామరూప । యగుచు చనుబాలు విషమియ్య నమృతమొసఁగె । వైరులందును దయగల వాఁడుకృష్ణుఁ । డాశ్రితులపట్ల నింక వేరెయడుగ నేల॥ గీ॥ బండిపడదన్ని తొడలపై బండి పర్వ । తల్లికిఘటించె సురఘూలి త్రుళ్లసంచె । చన్ను గుడుచుచు తల్లికి సకలజగము । లాస్యమునజూపె శౌరి మహాద్భుతముగ॥ గీ॥ అస్తిభాతిప్రియాత్మక బ్రహ్మమాత్ర । కృతిని వహియింపఁజూచి కృష్టాఖ్యుఁడయె । గర్గమౌనీంద్రుఁ డాగమ క్రమము మెరయ । నందునకు దన్మహాత్మ్య మంతయును దెలిపి॥ సీ॥ సిగను జుట్టిన తావి చెంగల్వలరవీడ గొనరావి రేక ముంగురులనాడ । నపరంజిమద్దికాయలు చెక్కుల నటింప కమ్మకస్తురి తిలకము రహింప । పంచరత్నముల పంచాయుధములు మించ దళుకుముంగామరంబులు సలింప । గంటల మొలకట్టు ఘణఘణధ్వనిసేయ నందెలు ఘలుఘల్లు మనుచు మ్రోయ । నబ్బెగాలిడి యొకపాశి యవనినూది । యన్యకరమున నవనీత మవధరించి । బాల్యమున క్రీడసల్పు గోపాలకృష్ణు । చెలువు వర్ణింప తరమె యా శివునికైన॥ గీ॥ సగమురాత్రి వేళ జనియింపఁ గానేమొ । జారచోరలీల మీ అశౌరి । విశ్వవిభుని కేలి వేళానుసరణంబు । లవియు నొకవినోద మయ్యెగాక॥ క॥ నందుని యింటను రాధయు । నందగు నొకకన్య జవ్వనంబున దనరన్ । గెందలిరాకు జిరాదొర । పందెము గెలుపింపఁజాలు బాగులు మెరయన్॥ గూఢచతుర్థి॥ కలికి చూపును కుచంబులు మోవిమోమునుకములారి బింబ విభ్రమముగాంచి । రమణికొప్పును మధ్యమము దృష్టినీగాయ వరుసనీలా భ్రాళి గరిమఁబూనె । మొలనాగ చెవులు పలుకులు కరం

ము మొకనవసితాబ్జ సూనాతిఁ నవఘళించి । మగువ నాసిక నితంబమున
ఖంబులు మేను స్వర్ణాచలాభాతి శయముగదిచి । కలికికుచఫల రత్నదర్ప
ణతమాసు । కాండశైవాల శష్కులి కానుకేకి । సలయుపాళి తలకుసు
మ సైకతాశ్చ । కుందకోరక తిలకలకుందుపఱచు॥ క॥ వల్లభునిఁ బ్రో
చురతిగతి । నెల్లప్పుడు ఱొమ్ముండించ కెంతయుదమి న। పల్లవమృదుప
ద బెనుపగ । కల్లరికృష్ణుండు దానిఁగనిమరిసాక్కెన॥ సీ॥ తొడలపై నుం
చి యుగ్గిడువేళ చికిలిపెందొడలసం దొయ్యన బుడికిజూచు । వేడుక
విందుల విందులంచునుబిల్వఁ గదిసిపయ్యెదజాచిఁ కౌఁగిలించు । నునుము
గ్దుబెట్టుమంచును వేడుకొన గోటికొనఁ జెక్కుమీటి మంబిన మొనచుఁ ।
ముదమతోనెత్తుక మోవిముద్దాడిన చక్కెరకెమ్మోవి చప్పరించు । పట్టు
కొనిలేచుగతినీడ్చు కట్టుకొంగు। తొలఁగిజఘనంబుగనుపింపఁ గెలసినవ్వు।
నన్నిమాయలు నేర్చెనే చిన్నికృష్ణు। డనుచుఁదనుబెంచురాధ మద్దాడ
శౌరి॥ ఉ॥ ఎవ్వరుపట్టిన న్నిలువఁడెంతయుఁగృష్ణుఁడుపోరు బెట్టెడిఁ। బు
వ్వనియెత్తుకొమ్ము పనిచాలునటంచు యశోదబిల్వఁగా । నవ్వుచురాధ యె
త్తుకొని నన్నగుకృష్ణుఁడు నుద్దివారలుం। దవ్వులవారు నిద్దరికి ద్వంద్వము
టందురు వారలుబ్బగన్॥ గీ॥ చిన్నికృష్ణుఁడు దినము గై సేయ వెన్న। ముద్ద
బెట్టగనెత్తుక ముద్దులాడు । గానివేరొక పనిసేయ గానరాదు । రాధ
కాదేవి మిగుల గారాబముననుం॥ గీ॥ అంతనైదేండ్ల ప్రాయంబునందె
శౌరి । తోడిబాలురతోఁగూడి వేడుకలర । గొల్లయిండ్లను వెన్నలుఁకొల్ల
లాడు । గొల్లలాడుకటూక్తికి గొంకులేక॥ సీ॥ వెన్న బెట్టెద మేది విద్దెమన్న
నుకోప రమణులయొద్ద విద్దెములుసల్పు । నొకయింత నేమరియున్నక
వ్వముఁదీసి పక్కనభాండముల్పగులఁగొట్టు। నదియేమిరాకృష్ణ యనిన నేమి
యులేదు చేతప్పిపడెనంచు చెలగినవ్వు । పట్టుకోవచ్చిన గ్రాహ్మదనైన
ను బట్టనేర్తురెయంచు పర్వులెత్తు । భామయొక్కతె వెన్నంటి పట్టికొ
నిన । మోముద్రిప్పి చురుక్కన మోవినొక్కు । నమ్మనేజెల నెంతకా
ముకుఁ డటంచు । తరుణివిడిచిన విడువక దాఁజెనఁగు॥ క॥ లోలయుగు

లోలలోచన । వాయింజనుదోయిఁ గేల వడిబట్టుకను । య్యాలోజంపా
లోయని । వ్రేలుంగృష్ణుండుసఖులు వికవికనవ్వఁ॥ మ॥ కినుకఁ వ్రేఁత
లువచ్చి కొల్లలిడియెఁ గృష్ణుండుపాల్వెన్నలం । చనినంగోపముతో య
శోదయది యేరాగృష్ణ వ్రేపల్లెలో । ననుపాల్వెన్నలుగొల్లబెట్టితని యన్నా
తల్లిలేదే తమిం । డ్లనెయుండేయన జూడబంప జనినిట్లు న్నిండియుండున్న
డిఁ॥ చ॥ పనివడిదొంగిలించుతరి బట్టుకకృష్ణుని దొంగసిక్కెర । మ్మ
నియొక ప్రోడచేడియలు నందఱుగూడుక తల్లియొద్దనుం । చినతరితత్తనూ
భవుని చెల్వముగైకొన నీకుమారు దం । డన మొనరింప మేమువలెనాయ
న సిగ్గున బోదురందురఁ॥ సీ॥ జనయిత్రి రోటగట్టిన నర్జునంబుల బడ
ద్రోసెనద్భుత ప్రాయముగను । బృందావనంబున పృథుశక్తిదగధేను బృం
దావనముజేసె ప్రేమదనర । బకునిరోషారుణాంబకుని చంచులు రెండు
చించిచెండాడె విచిత్రముగను । వత్సరూపకుఁడైన వత్సదైత్యునిబట్టి వ
తుంబుబగులగా వైచిచంపె । బాలగోపాలకబళన ప్రావితాఘు । నఘు
విదారించె గహనమధ్యంబునందు । పద్మలోచనుఁడైదేఁడ్ల ప్రాయమున
ను । భక్తలోకైక రక్షణ ప్రౌఢిమెరసి॥ అంతనొక్కనాఁడు॥ ఉ॥ వెన్ను
నిబర్హిబర్హమును వేత్రముగేల గటీతటిఁబదా । ర్వన్నెపటంబు దట్టియు
రవాశికనాళము పైడికొమ్ముద । ధ్యన్నకరంబుగల్గి జెలువొందుచు గో
పక బాలయుక్తుఁడై । వెన్నుఁడుధేను బృందముల నెంటజరింపఁగఁజూచి
నివ్వెరఁ॥ గీ॥ జలజగర్భుండు గోపవత్సములఁడాచ । భక్తవత్సలుఁ డట్టి
రూపములనొక్క । వత్సరంబును మెలఁగశ్రీవత్సవక్షు । గాంచివెరగం
ది మ్రొక్కి నుతించెనిట్లు॥ సీ॥ మహనీయ తతపుష్పమాలికాంచితచం
చరీకపక్షసపక్ష కాకపక్ష । చిత్రేంద్రచాపరోచిస్సాంద్ర చంద్రికాం
చితకరాదికలాప కృతకలాప । బాలభానుప్రభా జాలకల్పనశీల కటితటీలో
లవిశాల కనకచేల । వేత్రదండవిషాణ వేణుదధ్యన్న ప్రశస్తపంకజశస్త
చారుహస్త । నందనందన శాశ్వతానందభక్త । నందనద్రుమసనకస
నందనాది । ముక్తజననంద కాకార యుక్తిదూర । నందకకరాబ్జ నిను

నన్నుఁ(బ్రోవు॥ గీ॥ ఏను నీమాయఁ దెలియనే నెంతవాఁడ । మోహి నీరూపమున శంభు మోహితాత్ముఁ । జేయవేమున్న నను దయ చేయు మయ్య । సంతతాత్మయ్య శేషభుజంగశయ్య ॥ గీ॥ జనకుఁడవు నీవు గోప వత్సలుఁడవౌట । నేను నటువలెనైతినే డింకెగాని । లేదు నేరంబు నామీఁద లేశమైన । నను దుఁ జతురోక్తి వినుతించి యజుఁడు చనియె॥ వ॥ ఇట్లు భక్తవత్సలుండు వత్సగోపాల బాలకుల మరలించి మఱియుఁ బెక్కువినోదంబులఁ జరియింపుచుండెనంత॥ క॥ ఏడెనిమిది వత్సరముల । వాఁడై కృష్ణుండు కొన్ని వగలఁ జరించె । న్వేషుకతో గాయకపుం। జాడలు విడువక నె గోప సహితుండగు చుక్॥ సీ॥ నాకుంబంతిదా నుకొన్న నునే నువిడుతునే యనిరొక్క చెలిగుబ్బ లంటిచూచుఁ । జెలువ యేకాంతంబు చెప్పెద రమ్మంచుఁ జెలియొగ్గి ననుగవ కీవలు గొను గు । పడతియీ యాముదినేమి ము డిచితే యేదేది విడుమంచు నను పోక ముడికిఁ బెనగు । గాఢాక్రిమస్గునం గనకుముం దైపుత్త్రి గనుగొమ్మనుచు నెత్తి గాఁగిలించు । నోడ లెరుంగక నిదురించు నువిదతొడల । గుచ్చలలుమెత్తి యత్తను దెచ్చిచూపు । నేఁచే సెవరిద్దచే యిందటంచు । దంపతుల వేడు హరియంట తనము మెరసి॥ చ॥ రమణి యొకర్తు యొంటి మధురాపురికిం బెరుగమ్మఁబోవుచో। సమయము చూచి పోకముడి జార్చిన జారెడు చీరఁ గట్టిగా । నమరిక లేక కుండ విడక త్తభయంబున దించుమంచున । క్కమలదళాక్షి వేడుకొనఁ గల్లరిచేష్టలు చేయుచున్న గుక్॥ సీ॥ క్షోణీశయంత యశోదతోఁ బుట్టిన కుంభకుండనియెడి ఘోషభర్త । మిధిలాపురము చెంత మేటిసంపదల చే దనరంగ నతనిమందను నిశాటు । లేడ్వురుమదమత్త వృషమూర్తులై చొచ్చి యనిశంబు బాటింప నతఁడు వీని । జంపినవారికి జక్కనినాకన్య భక్తిని చ్చెద నంచుఁ బ్రతిన సేయ । శౌరియటకేగి వృషముల సంహరించి । భువనమోహినినీలను స్వవశ జేసి । తత్సహోదరు శ్రీదాము దనకుమిత్రు । గాఁగఁ గైకొని వచ్చెనుత్కంఠ హెచ్చ॥ క॥ అనీలాకన్య యశో । దానందుల పట్లనెల్ల దగుభయభక్తు । లొప్పనుచు రాధాచంద్రుని । భావనతోఁ జెలి

మిసలువు నప్పయటం మఁ॥ వ॥ అంతక్రమక్రమంబున॥ సీ॥ మొనలుచూ
పెడిపినపినమొల్కు చనుదోయి యలంతిపయ్యంటకు నాసజేయు। గొంకు
వతెప్పలార్చుచుచూచు చూపులు మిసిమికన్గొలకులధునిగలంగ। జిగురా
కుపోలిం జిగిజూవువాతెర చిన్నలేనవ్వులు చెంగలింప। నొక్కింత భటు
లైన యుదుటు దెల్పెడి శ్రోణితటిపటంబునకు నెత్తరమునెరప। పొన్నపొ
క్కిలిలోఁ తైన సన్నమైన। నడుముబిగిజూపు నునుపోకముడికిలోఁగు। శాక
బీజాలివలెనూరు చందమొంద।నిలనవయావనంబున నెగడెఁజాల॥ క॥మద
వృషభంబులఁ గూలిచి। సుదతీమణిఁ దెచ్చునపుడు చూడఁగహరికిఁ।
బదుమూఁడేఁడులు గావున। బాదలుం జవ్వనయభువన మోహనలీలఁ॥సీ॥
కలికిసింగారంబు మొలకలోయన ముఖాబ్జమున నూనూగు మీసములుద
నర। కెంపులగెల్చిన కీర్తియోయనకావి మోవిపై చిరునవ్వు ముద్దుగులుక।
సంతతగోపికా స్తనఘట్టనంబున గడునయ్యనాగ వక్షంబుమెఱయ। గల
భహస్తోపమానములఁబోలియాజాను లంబియై బాహు యుగ్మంబువెలయ।
జవ్వనంబున గోపాల చక్రవర్తి। నిండుపున్నమ చందురు గండుమిగిలి।
కన్నుదోగలకు విందయి యన్నుగనుల। మనసు నెలతాల గరగింపమమత
నించె॥ గీ॥ పిన్ననాటనుండి కన్నులకింపయి। యున్న రాధమీఁదఁ గన్ను
వేసి। యున్నవాఁడుగాన వెన్నుఁడాప్రాయంపు। కన్నెపొందు గోరి సన్న సే
యు। సీ॥ ఫలపుష్పములు దెచ్చి పట్టుమంచునుబైట నించుచో గుబ్బ దా
కించుగేలఁ। నిక్కట్టుత్రోవల యెదురైన నెదురుగ నొయ్యారి మేనుమే
నొరయనేగుఁ। జీకటిలోఁగన్నఁ జెలియనాపైదయ లేదటేయని కౌఁగిలిం
పదివురు। సఖులతో రతి రహస్యములు ప్రసంగించు నెలనాగవినఁగ తానె
ఱుఁగనట్లు। చిలుకసాంబ్రాణి తేజివజీరు గేరు। కమ్మనెమ్మెన వగవగ
సొమ్ములూను। నెమ్మెమెరయించు శ్రీకృష్ణుఁడెల్లవేళ। రాధతిలకించు
కొనెపి యారాటమునను॥ క॥ శౌరికడు ప్రేమనిటువలెఁ। జేరికసేయం
గసిగ్గు చిత్తముగరఁగఁ। మారుఁడు పొడుపొడుమని యొ। య్యారంబున
వెడలెనంత ననురాగమునఁ॥ క॥ కిలకించితవతికృష్ణుం। దిలకించఁగ

సాగ సౌరె దిరుగుచుగుబ్బల్ । పులకించఁ గళుకుచెక్కుల । గులకిం
చుక చెమటజాలి కోర్కులుమీఱన్॥ సీ॥ పనిలేనిపనిబూని పైడియందె
యఘల్లు ఘల్లన గృష్ణుచెంగటవసించు। దనపైటయతని దాఁకినగిరుక్కున
మొగం బోరవైచుచూచు సిగ్గొలయుచూడ్కి । నేజెల్లనమ్మ వానికి సెల్లు
దోఁచునో చెరగుదాఁ కెనటంచుఁ జెలికిఁదెలుపు । నెటులదోఁచినవంచి
దేయన్న చాలును పొమ్మంచుఁగెంగేల తమ్మివైచు । నానసమువంచ బోట
వ్రేలనవని వ్రాయు । వేడినిట్టూర్పు లుంచు నా వెతయెఱుఁగ । వింతకదె
యంచు నన బోవు నంతలోన। గ్రక్కుమక్కువచొక్కి యక్కోమలాంగి॥
మ॥ నునుపయ్యెంటచెఱంగు జాఱి హరికన్నుం గోనలం జూచినన్ । గిను
కన్ వాతెర పంట నొక్కుచును జంకించున్ మృగాంకాస్యగ్ర । క్కున
లేదంచును శౌరికన్నులను మ్రొక్కన్ రాధ కెమ్మోవిపై । నెనయించుం
దరహాస చంద్రికల శ్రీకృష్ణుండు హర్షింపఁగన్॥ మ॥ కనుకో కృష్ణు నెఱుం
గనట్లు సఖియంగౌఁగింటికిం దార్చుచున్ । బెనగున్నాపయి బంతిలేదనుచు
గోపించున్ బలా యేలనే। యనుచున్నివ్వెర బాదితోడ నదిఱిన్నెట్టేవిలో
కింప ప। క్కుననవ్వున్ వలిచన్నుదోయి గులుకన్ గాఁదీగెజవ్వాడగన్॥
ఉ॥ కొప్పునజాజులున్ బిగువుగుబ్బలకుంకుమ తేనె మోవిపైఁ । గప్పుర
వీడియంబు జిగి కస్తురిబొట్టును నిచ్చచల్వయుం। జొప్పడవారకాంత వలె
జూడ్కికి విందొనరించెఁగాని యొ । క్కప్పుడు మైఁదోప నడయాడదు
రాధ ముకుందు చెంగటన్॥ సీ ॥ దోర్మూలములుగాంచు దొలగించుఁబ
య్యెద నాభిగన్గొన విత్తానానబూను। మురువుతోఁగెమ్మోవి గరచుచుతు
క్కున నుదుటు గుబ్బలునొక్క యొళ్లువిఱుచు । మెలతమైనొరగునేమో
చూచిపక్కున నగు బాలుముద్దాడు నన్నుఁజూడు । మనునొక్కవ్యాజంబు
నను జెంతఁజేరు చెక్కుల చెమ్మయని మీటు కొప్పునిమురు । కటిలేటంబఁటి
పొలయుఁ గ్రే గంటఁజూచు । బంతమీడేరెనా యని పైనివిరులు । వైచుఁ
గనుసన్న బిలుచు రావోయటంచు । జిలుక పైనిడి కెలయు నచ్చిగుర బో
ణి॥ క॥ అల చెలువ వలపుసొలపులు । దిలకింపుచుఁ జెల్వఁగిభళిర తెరకు

వదక్కన్ । వలకారిచిలుక యనిచం । కలుదాటించుచునుశౌరి గడుని
ర్భయుఁడై॥ సీ॥ మగువనీవ్రేలికి మట్టాయెనాయని కడవ్రేలుబట్టి నుంగర
ముబెట్టు । నిదిలెస్సయనుచుఁ బాలిండ్లమీఁదికిఁ బాణికమలముల్సార హా
రములువైచు । చెలిచూడవేయని చెంగల్వమొగ్గ యిందని వేఁడియిచ్చు
కర్ణమునను౦చు। కుంకుమయలఁదుచు గోటినితంబంబు కడవిదలించు పక్క
నహసించు । గురుజనంబులు నెడగల్గి తిరుగువేళ । శౌరిరాధనుజేరి రా
జసముమీఱ । నామిటారియు నతనిమాయలకు లొంగి । యుండెగావుఁ
న జెలరేగుచుండె నపుడు॥ క॥ వనితామణి యిటువలెన । వ్వనజాక్షున
కపుడుచాల వలచిమనంబా । ఘనవర్ణు చెంత దనువుం। బనిపాటలుమాని
మెలఁగు భవనములోనన్॥ సీ॥ ఒంటిపాటునఁగౌఁగిలొసఁగు తత్తరముతో
నంతలోపలమళ్లు నలుకుఁడైన । నేమైనఁజూచుచు నెఱుఁగనిరీతిని మాఱు
మోమునఁ జెంతఁజేరినిలచు । గట్టుకొంగెడలించి గట్టునల్లన గంభీరనాభి
క్రేగంటఁ జూడఁ । జెలియరావేయని చెయివేయఁజీకటిగాంచి నీవాయం
చు గడకుబోవు । నెదురెదుర చూచు మందల కేగియున్న । నేలరావై
తివని మాఱు నతనిజూచి । యతనిపల్కులె చెవియొగ్గి యాలకించు। వల
పునను రాధ కృష్ణుని వలకుదగిలి॥ గీ॥ మాధవుఁడు రాధనీరీతి మరలుకొల్పి।
మరియుగొల్ల మిటారుల మరులుకొల్పి । నారజపువన్నె బెట్టుచు ననుదినం
బు । వీధిలోపల విహరించు వేడ్కమీఱ॥ చ॥ మునిముని చీఁకటిన్నదువ
ముంగిటవాఁకిట నైననొంటిపా । టుననడయాడు జవ్వనులడొంకక పయ్యె
దయైనపట్టుయె । ననుజడయైనఁబట్టు నెఱనవ్వున కృష్ణుకలోఁగి రేనిగ్రగ। ఠక్క
నొకచోటు చూచుకొను కాదనినన్ వెడలున్ హుటాహుటిన్ ॥సీ॥జిలుగు
పయ్యెదమీఁదఁ జెక్కులచమరూర గనుతెప్పయిడకచూ డనిమిటారి। చెలి
యు చెక్కనను దోఁచిన కృష్ణవదనంబుకూర్మి మీఱఁగముద్దుగొనులతాంగి।
పులఖండములుగుల్కు బొమ్మంచుమోవికి గృక్కిళ్లుమ్రింగని కందరదన ।
పైడికంబంబున ప్రతిఫలించిన మూర్తిఁ కౌఁగిటఁజేర్చి చొక్కనిలతాంగి।
కలుగ నేరదు.రేపల్లెచెలులలోన । గురుజనంబులకళికి పైకొనరు గాని।

కరఁగఁగ రే చంద్రుఁగనుచంద్రకాంతమణుల । జోక గోపాలరాయనిఁ జూచు
నపుడె॥ గీ॥ ఉల్లమునకృష్ణమూ ర్తి యచ్చొత్తినట్టుల । సంతతంబున చాలు
వొంద చంద్రముఖులు । తన్నిమగ్నైక చిత్తలై ధ్యానయోగి। వరులవ
లె సొక్కుదురు పాగవశ్యమునను॥ సీ॥ అమ్మనేఁజెల్లె మాయ త్తఁజూచిన
గొట్టు పర్యాయవిడర గోపాలరాయ । యోరినాగుబ్బల గోరజీరకుపొంగీకు
క్రొమ్ముకెక్కెద యశోదాకుమార। అవులేర మంచివాఁ డవుగంటు సేతురా వా
తెరపై నవనీతచోర । చెల్లఁబోనడివీధి నెల్లవారునుజూడ ముద్దాడవత్తు
రాముద్దుకృష్ణ । యంచుఁపక్కను పవళించు మించుఁబోండ్లు । నిదురమ
బ్బున వగలిట్లు చతురులెల్ల । కలవరించిన యాసంచు తెలియలేరు। పసు
లగాచిన కాన తత్ప్రాణవిభులు॥ గీ॥ పనులుసేయువేళ పాటబాడెడు వేళ।
నాటలాడువేళ హరినెకాని। యన్య మెఱుఁగ రెందునలగోపసతులేపు। నోచినా
రొతొల్లి బాములందు॥ సీ॥ అదిగొకృష్ణుఁడు వచ్చెనన నెంతపనిమైన వదలివ
త్తురుతలవాకిళులకు । యముననీళ్లకటంచునరిగి మాధవు వేణునాదంబు
విందురు మోదమలర । పనిలేనిపనిపెట్టుకొనినందసుతుని గేహమునకే
గుదురు నూరారుమాళ్లు । తమినిబ్బరమున చెంగటి వారి నెఱుఁగక కులు
కుదురా శౌరి కెలననిలిచి । కమ్మవిలుకానిచే కీలుబొమ్మలనంగ। సమ్మో
దంబున బళిగాపుకొమ్మలట్లు । లేమ్మెనడయాడుదురుసంతతమ్ముమాని ।
నమ్ము వెన్నునియందు మగ్నమ్ముగాఁగ॥ క॥ ఈ కైవడికృష్ణుఁడు వ్రజ। కో కి
లవాణులను మరులుకొల్పె మనోజ । వ్యాకులితలైనవారల । జేకొని
క్రీడింపదలఁచి చిత్తములోనన్॥ మ॥ కమలావల్లభ చౌకసేయ నికపుం
గచ్ఛద్వచోవల్లభా । శ్వమనిశ్వాగతికంబుకై రవసుహృత్సైన్యంకిం
బాపగో । ద్యమమాశబ్దిక మంగభూవిజయ యాత్రావాపదూకంబునై।
కమనీయంబునుమించె నంతట శరత్కాలంబు భూపాలకా॥ గీ॥ ఆశర
త్కాలమున పూర్ణిమావసరము । నందు రవిజాతటచంద్రోదయంబు సొ
త్తెఁ । దనరె నిరుపేన గెంజిగి ధవళరుచియు । గిరహముని ప్రతాపసత్కీ
ర్తులనఁగ॥ మ॥ స్మరతేజంబుజనించె నించెడివి సచ్ఛత్రకంబు వత్రంబుడి

స్తరమోహాబ్ధిభ్రమించె మించెతుహినాసారంబుసారంబుతొ । నరవిం దంబులుతీరె తీరెనదికల్హారంబు హారంబుడాల్ । నెరయన్ వెన్నెలమించె మించె విటసందేశంబు దేశంబులన్॥ సీ॥ అట్టివెన్నెలలోన యమునాతటంబున ననిచినశృంగార వనములోన । పారిజాతముక్రింద మాఱుగెల్చినభంగి నంగుమీఱఁ త్రిభంగి యగుచునిల్చి । పదముపై వేఱొకపదముంచిజాఱు రావన్నెదుప్పటివలెవాటుమించ । పాచీకృతానన జలజాత వేణురంధ్రములయందు కరాంగుళము లమర్చి । ప్రౌఢిమీఱంగ మదనగోపాల మూర్తి । గానమొనరించె నల తాన మానములకు । మానములువీడ గోపికామానవతులు। గీతికాదూతికాసమాహూతలగుచు॥ సీ॥ కెంగేలజలపాత్ర గీలించియలదోట త్రోవగా నవ్వలదూఱెనొకతె। యత్తయక్కడి కంచు నడుగనెక్కడికిలే దిదిగొవచ్చెదనంచు నేఁగెనొకతె। పొరుగింటనుండుమా పొరుగింట పడుచును చూచివచ్చెదనంచు లేచెనొకతె। మంచినీళ్లకుబోయి మఱలివచ్చెదనంచు వేడ్కమీఱఁగ నేఁగె వెలఁదియొకతె। త్రోవలోతోడికోడలుబోవజూచి। యేడకేయన్న నదియునీ వేడకన్న। కూయకుమటంచు నిద్దఱుకూడితోడి । దొంగలైపోయిరాగోప ధూర్తుకడకు॥ చ॥ కడివెడువేడినీళ్ల జలకంబయికమ్మని పాలువంటకం । బిడినభుజించినాథుఁడు శయించి నవీడెము వేసికోకయ । ప్పడెనిదురాయటంచు నొకబోటి హసింపుచు తల్పుమూసివె । ల్వడియె ముకుందుడున్నెడకుపంచశిలీముఖ చంచలాత్మయై॥ సీ॥ మొగములోతేట లేనగవుపీడెము కెంపు పెంపునింప సమర్త పెండ్లికూతు । లనువొందనీరువట్టినమేని తళతళల్ దిలకింప తొలుచూలు తలిరుబోండ్లు । పసదేరు పసపుదువ్వలువకాటుకబొట్టు వింతచెల్వొన బాలింతరాండ్రు । గమకపుగుబ్బలంగములలో నుదుటునిచ్చలు ప్రేమగల నిండుజవ్వనులును । మఱియు ప్రేపల్లెలోనున్న మంద మంద। గామినులు కామినులు కీరకాండకాండ । కుసుమదోధూయమానమానసము తోన । తోనదన్నందపుత్త్రుండు తోనగుచు॥ గీ॥ ఏలవచ్చితిరీవేళ బాలలార । యనినగొండఱు ప్రౌఢరాకాబ్జముఖులు । కృష్ణనిన్నేలవచ్చి

రికోమ రెలనిన। తత్క్షణంబున నందనందనుఁడుబలికె॥ క॥ మగనాండ్రమీరు నన్నుఁగ। దగిలిరమించుటలు నాకుధర్మ వెనేనా। వగకాఁడుగానుపొండో। మగువలు మీరైన నిట్టిమార్గముదగునే॥ మ॥ అనినం గన్నెలు చిన్నబోవ నగీ-ప్రౌఢాంభోజపత్రేక్షణ। ల్విన మేమంటిమి కృష్ణకృష్ణ వినరాలేసాలు మాతోడనా। యనరాదింతియెకాక కన్నయపుడల్లా తప్పదండాలుబె। ట్టిన మాసామివి నీవకాక వలపంటేవచ్చెనా బింకముల్॥ శా॥ కానీపోదుమె ప్రౌఢప్రౌఢునను వేడ్కన్నీవు ప్రార్థింపఁగా। పోనీబో మన వాఁడుగా యనుచు మాపుణ్యానఁగన్ వచ్చితే। కానంజాలక ధర్మశాస్త్రములు వక్కాణింపఁగాజొచ్చినా। వానే కాక మరేమిబుద్ధి కడు లెస్సాయెఁగా యశోదాత్మజా॥ మ॥ దినముఁగా చేష్టల చేగరంచగను పాతివ్రత్యధర్మంబుమే। మెనయంబాలుదు మెల్లుగా నదియు గాకేనాడు గాకిండిలో। నను నీరాడగ వస్త్రముల్గొనితో యానాడే జనేఁగాలజ్జయు। న్ననుగోపాగ్రణి యేమి జేసితిని యానాఁడేల నఁగ దూరఁగఁగ॥ చ॥ అనవుడునవ్వినవ్వికసితాఁబుజనేత్రలునీవెఱుంగవే। కనికనియుండి బిత్తరియై కిట్టికిరమ్మనిచేతులెత్తిమ్రొ। క్కినదనుకారిభోర్రి తిలకింపవె మర్మములెల్ల నెట్టినీ। మనుసతులట్టిసూపుదురెమూఁమెడ గన్గొనుగాక మాధవా॥ గీ॥ అనిననింతియుకాదె పద్మాక్షులార। దృష్టిదోషంబు పనిలేదు తెలియకేను। జనకితినెగాక నన్నుజూచితిరెజూడ। వల్లవుడగాని నేమీకు వల్లభుఁడనె॥ సీ॥ అలివేణినీవెకావా గుబ్బపయిచెయి వేసిన చెయిఁదట్టి వేసిచనుట। వనజాక్షినీవెకావా మోవియానవచ్చిన నెమ్మొగంబోర జేసికొనుట। అంగననీవెకావా వేణిపట్టిన పెనఁగినా చెయి విడిపించుకొనుట। అబ్జాస్యనీవెకావా వెన్కజేరినే కన్నులు మూసినకసగుకొనుట। వలపులేదేమొ నల్లనివాఁడనగుట। నటులనేలపతివ్రత లగుదురింతె। యదియెమంచిది సౌఖ్యంబు లందునిందు। కొందుటకు మంచికార్యంబు జేసినారు॥ ఉ॥ చిత్తమెలర్పఁగామగల సేవలొనర్పక యిట్టివేళలన్। వత్తురెమెత్తురేవరులు వంశమువాసికి గాసిదెత్తురే। జొత్తురె జారవిద్యలకు చూచినపెద్దలు సాగనిత్తురే। యుత్తమశీలులార

ననుదూరక మీశరణంబు లొందుడీ॥ మ॥ అనినం గాంతలు దృష్టిదోష
ములులేవా ధర్మముల్పల్కునీ । వనినంజాలును సృష్టిదోషములు లేవస్టై
నబల్స్నిగ్ధునన్ । నినుసేవింపముగాని యుండునెపుడున్ నీయందె మాచి
త్తము॥ త్పెనఁగన్ వల్లవచక్రవర్తి వివహాభేదంబునం జూడఁగన్॥ గీ॥ రూఢి
శృంగారరసమెయీరూపమగుట । శ్యామవర్ణుఁడ వౌదుగాదనగనేల । యె
ఱుఁగుదుమునిన్ను మమ్మునీవెఱిఁగియుందు। మేలయీవట్టిజోలి యీవేళకృ
ష్ణా॥ సీ॥ ధవసేవ ధర్మమంటివిగదా నీవెమాధవుడవెగావె కందర్పజనక ।
వంశంబునకుహాని వచ్చునేచేపట్టి నావుగదా వేణునాదలోల । కనినని
త్యానంద కాముకుల్మెచ్చరే తగులుచేసిన నమృతస్వరూప। యాత్మనివేద
నం బాగాకమాభక్తి జారత్వమేభక్తపారిజాత। కలవెసర్వంబు నీయందె
కలదనంగ । తగినపెద్దలు జగదద్భుత ప్రభావ । శరణమెయ్యది నీపాద
జలజయుగమె । శరణమగుగాక గోపాలజనశరణ్య॥ అనిమరియునిట్లనిరి॥
సీ॥ నటియింపవావిషానలఘోరఫూత్కార కాళీయఫణి స్ఫుటాగ్రములయం
దు । కబళింపవాజ్వల త్కాలానలజ్వాలికాభీలలోలదావానలంబు । ధరి
యింపవామహీసురవైరిముక్తాశ్వ వర్షదుర్ధర్షణవర్ధనంబు । మరలింపవావా
ర్ధివరఘటానీక తల్లోక కామిసినందు లోకులెన్న । మరియుగలవెన్ని యైనసీ
మహిమలెన్న । సులభమా నూకుఁ బరపురుషుండవగుదు । ననఁగనిను.గొ
ల్చెదము నేము కరుణఁజూడు। మేల మమ్మింత సేయఁగోపాలరాయ॥క॥ గాయ
కునకు మోహింపుదు । రేయడ స్త్రీలనుచు దేలుప విశ్రంతిగావో । గాయ
కుఁడ వేముగామో । తోయజనేత్రలము వట్టి దూరేమిటికిన్॥ క॥ చిక్కుల
బెట్టినబోమిక । నక్కనగదియించితారహారావళులం । జిక్కుల
బెట్టకయనుచున్ । మక్కువపైఁబడిన యదుకుమారుం డంతన్॥ సీ॥ అల్మ
బోయిన చేతికందని చిన్నిగుబ్బలబాలలవికాస బంధములను । తిమిరంబు
నిండిప్రాయము మోహనాంగులఁ గెరలించుయుపపతిక్రీడనముల । నగవు
లనఖరదంతక్షతంబులఁదేల్పు ప్రౌఢుల బహుచిత్ర బంధములను । జాతి
స్వభావ చేష్టలెఱింగి తత్తత్కళా స్థితుల్గరగించి లలితగతుల । నందజేకి

వన్నిరూపంబు లందిపొంద । దతఁడయ్యెను నొకవినోదంబుగాఁగ ।
నిరువురకు ముప్వురకు మరినేవ్వురకును । పడకయిచ్చుచు బెనఁగెగోపాలుఁడ
పుడు॥ చ॥ అలయవొకింతయైన చమటంటదు చెక్కులమించి యూర్పు
లం । బొలయవు చాలుచాలు నిక బొమ్మన నెందరువచ్చి వేడినం । గల
యక నీవు దేవుఁడవు గాక మనుష్యుఁడవే యటంచుఁబ్రేఁ । మలొనరింతు
రీహరిని మన్మథ కేళిక మించలాహరిన్॥ గీ॥ పాలుచల్లారబెట్టి యీవేళ
యింత । పాలుమాలక రాగ రాధాలతాంగి । పవ్వళించెనొ లేదొ గో
పాలగీతి । చెవినిబడనుల్కి పడిలేచి శీఘ్రమునను॥ క॥ పాలసిమజ్జిగలో
పల । బాలునతోడంబుబెట్టి భ్రమచే నిదురన్ । సోలెడిగృహజనమది
యే । వేళని పడకిల్లుజేరి వేడుకమీఱన్॥ సీ॥ ముంగొంగు బంగారు చెం
గావియటులుండ జిలుగుపైఠాణి దువ్వలువగట్టి । సంపెంగలటులుండ జా
జిక్రొవ్విరిదండ మెండుగా గీల్జడనిండఁ జుట్టి । కుంకుమ పంకంబు పొంకం
బుగానుండ గబ్బిగుబ్బల మంచి గంధమలది । కళుకు ప్రాగెంపుచెక్కడ
పుసొమ్ములటుండ తెలిముత్తియంపు సొమ్ములుధరించి । సొగసుమీఱఁ
గవెన్నెల సోగయుంచు । గాంచువారలు భ్రమయ శృంగార మెనయ ।
పండువెన్నెల నొకయింత భయములేక । రాధవెలువడె గోపికానాథుక
డకు॥ ఉ॥ తోరపుగుబ్బ జక్కవలతో వలతోడన నీలజాలముల్। తూలె
డివేఁడఁబాక చకితోచకితోరు మృగంబులంబొదల్ । దూరఁగఁజేయుజూ
పరహితోరహితోర్జితగంధకేతకిన్। దూరముసేయువాసనలతోనలతోయజ
గంధివచ్చుచున్॥ గీ॥ ప్రౌఢ్యముద్దులకూతురి యుద్దితోడ । గన్నెమావు
లక్రేసిడ కలువరాచ । చలువరాతిన్నెపై జాజిశయ్యమీఁద । గోపకాం
తాసహస్రముల్గొల్వసేయ॥ ఉ॥ ఒక్కతెగుబ్బపైనొరిగి యొక్కతెమా
రులయంఘ్రి సాచివే । రొక్కతెపిడెముయ్య మఱియొక్కతెవీవన వీవ
బంతితో । నొక్కతె పైటచెక్కు చమటొత్తఁగ లీలరతాంత కాంతుఁడై ।
చొక్కుడు కృష్ణుదూరమునఁ జూచికిరుక్కన రాధమర్లుచున్॥ సీ॥ నిండా
రుపండువెన్నెల కాకకోర్వక నెలనూవిసీడల నిలిచినిలిచి । కలకళ్లపల్కు

చిల్కలపల్కు వినలేక చెవులనంగుళములు చేర్చిచేర్చి । చల్లని తెమ్మెరలైనపఁగాఁజాలక జిలుగుపయ్యెదచాటు చేసిచేసి । హృదయంబుభేదించు మదనాశుగములకుఁ దప్పించుకొనలేక తలఁకితలఁకి । దావదంగజతాపాగ్ని తాళలేమి । సాహసము షడ్గుణంబుఁట సహజముగను । కంజవనలోలయగుచు తత్కంజలపన । చూతవన మండలాగ్రంబుజూపు నపుడు॥ క॥ అమ్మమ్మ తెగువయేటికి । సమ్మతిసేవిభుఁడువచ్చు చయ్యననుచుం। గొమ్మపయినుండి కొమ్మక । రమ్మననొక చిల్కరవాలు ప్రమదముమీఱ॥ క॥ చిలుకాపలుకు నాపై । గలిగెనె నీకైనననుచుఁ గరమానను నుతె । క్కలుదుప్ప నొక్కపూపొద । జలజాక్షుని దూరుకొనుచు సతియున్నంతన్॥ సీ॥ అదియెవ్వరేరాధ యాగద్దాయిం దేల వచ్చెనో హరిబిల్వ వచ్చెనేమొ । యీవేళ నొంటిగా నింతదూరమువచ్చు నా యశోదా దేవి యంపెబోలు । గాదుగాయిదియేమొ కలదుపో దోసమే యటువలె నుందురా నంబుజాక్షి । ఎక్కడి మోసమొ యెవ్వతె పలువదె వనజనాభుని చక్కదనమువినిన । అనుచు చెలులాడ జూచి యిట్లాడనేల । పిలువవచ్చుట నిక్కంబు తెలిసివత్తు । మీరలీ చునిల్వుడని నిల్పి శౌరివెడలి । యల్లపూపొద కడఁబొంచి యాలకించి॥ గీ॥ చిలుక శ్రీకృష్ణదేవుండు చిన్ననాట । నుంచినాపయిఁ గడుఁబ్రేమ నుంచి దినము। చెలగియెన్నైనచేష్టలు సేయునకట । యేలలేదానొ నొక్క యా హాళినేఁడు॥ సీ॥ వెనుకపాటునవచ్చి వెడదికన్నులు మూయుఁ జెలిపేరు చెప్పినఁ జెలఁగినవ్వు । చెలులెవ్వరైన వచ్చెదరు పోపొమ్మన్న పడకయియ్యనికొంగు పట్టితివియు । అలతోటలోన నన్నలయించి కొనిపోయి విడువక నగుచుసేవిక పడల్పు । నెడవైనతావున నెదురైన నన్నాగిపోనీకవాతెర తేనెలాను । సిగ్గుప్రతిబంధమై యెంత సేయునాదు । కోర్కెయీడేర దయ్యెయీ కూర్మియెంత । యరసియుంద్రు యశోదాదులైనవారు । నెనరుగలిమిని గనిపించుకొనరుగాని॥ ఉ॥ ఒకనాఁడొంటిగఁ గేళికాగృహములో నుండంగ శ్రీకృష్ణుఁడే । టికొనేఁబోయితి బోయినం జెరగుబట్టెంబట్టి

నం గొంగుదీ । య్యకురావచ్చెద రెవ్వరైనయని మల్లాడంగ నావేళనే
లకొయే తెంచి యశోదచూచి చనె నుల్లాసంబు సంధిల్లఁగన్॥ క॥ అదిమొ
దలుగ ముదముననా । సుదతీమణి నామొగంబు చూచిననవ్వన్ । నిది
యేలనినను నేమో । పెదవిగదలనీక తెలుపు ప్రియసతితోడన్॥ సీ॥ హరిఁ
జేరవచ్చుచో నట్టె నేజూచిన పడతులకనుగీటి కడకుఁబోవు। నందుడదేమ
న్న నవ్వుచుమీ కేల పొమ్మంచు నొకవేళ పులిపిఁపుచ్చు । నొంటిగానున్నచో
నొకశేనిపనిచెప్పి కమలలోచనుని చెంగటికిఁబంపు। వనితనీచేఁగాని వల్లడు
మీకృష్ణుఁ డనినన్ను బనుప భోజనము పెట్ట । గంధమైనను విరులైన గానివిడి
యు। మైనపండైన నాచేతఁ గానివేరె । యొకరిచేనంపదేయెంత యొడ్డికొ
నిన। ప్రేమవేడు యశోదయదేమొ యెఱుఁగ॥ ఉ॥ నవ్వుచు మాయశోద
యొకనాఁడు విలాసిని యాగృహంబులోఁబువ్వులు దెమ్మటన్న నఁటబోయె
డిచో హరిగుబ్బలంటరా । యెవ్వరికేఁగుదెంచిన నదేవిరులేవియనన్ య
శోదనే । పువ్వులుగానఁనందనిన బోటులు హాస్యము నేసిరయ్యెడన్॥చ॥హరి
యొకమాపునన్ జలకమైకుచలార్చఁగ జీనిజాళువా। సురటియొసంగి చేతికి
యశోద చనెన్ దఋనేనువీచబం । గరునను చెక్కులం జెమట గ్రమ్మెటి
సాత్త్వికమై పెరింగియో । గురుకుచనీకిఁకన్విసరికొమ్మనె శౌరిదరస్మితం
బుగన్॥ చ॥ తిలకముదిద్దుచున్న సుదతిన్నగదిన్నఁగ నీవుదిద్దుమా। తిలకిని
యమ్ముకుందునకు దీర్చెడిచో భుజమూలకాంతికన్గొనలకుఁజూడనే నెఱేఁగి
గొబ్బునఁగేలటు వంచితోడితా । య్యాలులదియేమటంచ్రు వశమావిను
తింపఁగ వ్రీడమున్గదుకన్॥ ఉ॥ హరితోనేనొకవేళ నొంటిమయి మాటా
డంగ నీళాక్షళో । దరితాన త్తతి పొంచిపొంచి గనసంతన్ శౌరిహుమ్మ
న్నచో । నరుగున్నైనటు చిన్నదానిపయి నేలా యింతకోపంబనన్ । దర
హాసంబున నెంతలేదను జగన్నాథుండు నాపైఁదమిన్॥ ఉ॥ ప్రేమము
నిచ్చ నిట్లువలపించిననుంగికురించియిప్పుడీ। భామలతోడఁ గూడుకొనె భావ
ములోనను నెంచడింతయున్ । యేమనిచూచుదాననిఁక నెవ్వరెఱుంగుదు
రీయధర్మమా। కాముఁడెఱుంగుఁగాని చిలుకా కలకాలము తన్నెనమ్మితిన్॥

క॥ అరిమంచిది రావలేఁగద । యనికోపము మీఱఁనేమొ యనిబూని
నచో। నినునమ్మినాఁడ రాధా। యనిహరి కౌఁగిటను జేర్చ నదిగనియలుకన్॥
గీ॥ పెనఁగివిడిపించుకొనుచునబ్జసరసాక్షి । మంచివాఁడవు పొమ్మంచు
మూఁచుమొగము । నేసికొనియుండ నేమిజేసితినినేర । మేలనేయల్క
యనుచుగోపాలవిభుఁడు॥ సీ॥ బారికిన్నరకాయ బటువుగుబ్బలుమీఁద గో
రుంచనియ్యవే కీరవాణి । తళుకుబంగారు నిద్దాచెక్కుటద్దాలుముద్దాడ
నియ్యవే ముద్దుగుమ్మ । కండచక్కెర పానకముగుల్కు కెమ్మోవిగంటి
సేయగనీవె కలువకంటి। తొలిగారు మెఱుఁగుతోఁ దులదూఁగు నెమ్మేను గాఁ
గిలింపగనీవె కమలవదన । పైటచాటేల చేసెదే పద్మగంధి । మోము
ద్రిప్పెదవేలనే మోహనాంగి । సారెజంకించెదేటికే సారసాక్షి । యే
ల మేనోసరించెదే యిగురుబోఁణి॥ క ॥ నాళీకశరుఁడుసుమనో । నాళీకము
నేయుఁదాళ నవచంద్రకళా । ఫాలా బాలా యీలా । గేలా చాలానలం
చనిఁక నేలగదే॥ క ॥ అనివేఁడుచు నేరంబిది । యనిమోపక యలుగనేమి
యనిమెదనేఁడే । చనిమెదనని యెవరికిరా । వనితామణి పిలువకేలవచ్చి
తి వనిన్॥ చ॥ వనజదళాక్షి యచ్చటికివచ్చితిఁ బిల్వకబ్రొద్దువోకనే। వ
మునబాటపాడినను వల్లవ కామినులెల్లవచ్చిరిం । తనుమను దేర నీవునను
దారున గన్గొని వారిబాసిక్ర । న్ననటువచ్చితింగలదె నాపయినేరమొ
కింతయేనియున్॥ గీ॥ అనినఁజిలుకయుఁ గలికి నీవప్పుడుజూచి । మగఁడుసా
హసమేఱఁగి నీమగఁడు వేగ। నన్నుగనుగీటవచ్చి క్షణంబులోన । నీతెగువ
మాన్పెనేయన కృష్ణుఁడపుడు॥ గీ॥ కాకనామీఁద నేరంబుగలిగెనేని। యిది
గో నామేను నీవేణి యిదిగోవలయుఁ । లీలదండించు మంచుగోపాలవి
భుఁడు । గీలుజడగేలు కందియ్య బాలనగియె॥ అంత॥ ఉ॥ వెన్నుఁడుసంత
సించి మనవేడ్కడు వెన్నెలలెస్సగాఁగఁ గ్రే। గన్నులచిన్నినవ్వు యొలుకన్
దిలకించుచు నిగ్గులాడున। క్కన్నియద్రాక్ష చప్పరము కమ్మని సయ్యకుదా
ర్చియింకనీ । మన్నెలగొల్పి ముంగురు లమర్చుచుఁ జెక్కిలిముద్దులాడు
చున్॥ గీ॥ మోవితనకిచ్చి కనుగవ మూసికొనిన । బాసిమరులంగ దేని

డగ్రోలిబాల । సొగసుకాఁడింత నంతంటఁజూచనేని । మానుమలరంగ మాడ్చిన నానఁబూను॥ ఉ॥ చక్కెరమోవియాని నను జన్నులక్రొన్నెల వంకిలుంచినం । జెక్కులుమించ నొల్లమినటించ బెనంగుచు నింతెకా నియ్యా । చక్కనిసామిలోఁ దొడల చక్కి చురుక్కన గోటనొక్కినన్ । జొక్కిమిటారి సొమ్మసిలు చూపుకరంగుట సాటిచెప్పఁగన్॥ చ॥ వలపులు రేఁచ గోలయని వల్లభుఁడల్లనఁ గేలిసల్పుచో । మెలఁతుకనిబ్బరంపు తమి మించఁగ చేతులుద్రిప్పి కొంచున । చ్చెలువుని మందవేగము హసింపుచు వేజరిచెం గరాగ్రసం । కలితసువర్ణకంకణము ఘల్లన వల్లవు గుండెఝల్లినన్॥ మ॥ గళనాదంబుల దత్తరింపుచును సీత్కారంబు దట్టింపఁ జె। క్కులపై స్వేదము గ్రమ్మసొమ్మసిలి తళ్కుల్ మేను వాల్గన్నుద । మ్మలసోనన్ మృదులోరువుల్ వ్రేనుచుఁ జుంబూబోణి దీనోక్తులం । జెలువున్ స్వేదరతాంత మంతసడలెన్ శ్రీకృష్ణుఁడున్ వేడుకన్॥ ఉ॥ సురతాంతంబున తాంతయై తరుణి మించు లుల్కుక్రొన్నిజాం। బరచొక్కించుక వైచియొత్తిగిల వ్రేచుఁగృష్ణుఁ డొయ్యారిబం। గరుచెక్కుల్దన చేల చేఁదుడిచి సింగారంబు గావించికి ప్పురపున్ వీడె మొసంగె నంతనల రెన్ బూబోణి విశ్రాంతయై॥ అంత॥ మ॥ తలిరున్ మోవిరి కద్దులేదనెడు నిద్రాకెంపు చిన్నారి చ । న్నులపై సన్నపుక్రొన్నెల త్వాలయు వెన్నుండిచ్చు కైదండతోఁ । గలకంఠీతిలకంబు వెల్వడలి రాఁగాఁ జల్లనై యామునా। నిలమున్ మెల్లన వచ్చెఁ జెంగలువపూ నెత్తావి పైఁ జల్లుచున్॥ గీ॥ అంతఁ గృష్ణుఁడు రాధాలతాంగిఁ జూచి । కంటెయుత్పల పత్త్రిసంక్రాంత మగుచు । నీనితంబంబు వలె మించె నీరజాక్షి । యనునుచు యామున సైకతంబున వసించి॥ సీ॥ ఒప్పుగా విరులతో నొక ... ఘటియించి బలుపుముత్యాల పాపట యమరి । ... చక్రవాకులారా॥ ... త్తిమోమున సొగసుగాఁ × ...జాస్త సుతాగితంబ నైఖరిబ...వై। చిమల్గొనిచంప సంది ... దవరిన యొక విపులపులినతలమధ్యమునన్॥ సీ॥ చిపాలిండ్ల చెద ... తారుసిగతోడఁ గమ్మకస్తురితిలకంబుతోడ। మోవి ... పసవ్వులతోడఁ గలితనాసామౌక్తికంబుతోడఁ। గిండ నిచ్చి ।

కౌఁగిలించి । మోహనాంగుని చెక్కిలిముద్దుగొనుచు॥ గీ॥ చిలుకతో నన్నుదూరుచుఁ జెలువవెనుక । నలిగియేమని గడిగితివనిననేమి। లేదనిమె రాధయెటువలె గాదు తెలుపు । మనుచుఁగృష్ణుఁడు వేడసిగ్గునలతాంగి॥ఉ॥ వచ్చినయప్పుడేననుచు వాకొనిగృద్వగ చానయేటికో । మచ్చికదెల్పు మంచు హరి మాటకివేడిన నిన్నుబాహులం । జెచ్చెరబట్టి క్రిందుపడఁజేసి మకరంబణగింతుగట్టిగా । తచ్చెననైనకంతునకు దప్పదునంచుఁ బ్రతిజ్ఞబూ నితిఁ॥ మ॥ అనినన్ రాధహసింప యింత యలుకా యారార నామీఁదనై । నను నీకోపము తీర్చుకొమ్మటులనైనన్ నీదుకోపంబుదీ । ర్పనెభావింతు నటంచు వేడుకొనుచున్ రాధావధూరత్నమో । యనపుంభావకళావిలా సముల నబ్జాక్షుండుహర్షింపఁగన్॥ క॥ అరాధాధర మధురసు । ధారస ధారాతిదర్పితస్వాంతమునన్ । గూరిమిరమణుఁడు దము తమి । జేరమినే రమిగనచటి చెలియలు కలగన్॥ మ॥ఇదిగోవచ్చెద నంచుబోయియిదియే మీరాడుకృష్ణుండురా । గదరేచూతమటంచునంగనలురంగద్రత్నమం జీరము । ల్గదలంగుబ్బలపైమెదల్పొదల సింగారంపు కీల్గొప్పులన్। బొ దలన్ తుమ్మెదలెల్లఁ బూబొదలనెమ్మిం బల్మరుం జూచుచున్॥ చ॥ ఒకపొ దరింటిలో దలిమ మొక్కటిగాంచియిదేమి చెల్లనా। యకుఁదువిశేషబం ధములనంగన గూడినపొల్పుదెల్పరే । వికసితజాజిశయ్య కడు వేడుకమీ ఱఁగ రాధగూడియే । డకుజనె నోపునింక నకటాశకటారిని నమ్మవచ్చు నే॥ సీ॥ గట్టిగాకీల్జడ గట్టివేయకమున్నె మోసపోతిమిగదా ముగుదలార। గుచ్చికౌఁగిటఁజేర్చు కొనివిడువకయుండ నేఱుఁగమైతిమిగదా నెలఁత భుఁడు । గ... మన చేల చెరగులాతనిచేల ముడిగొల్ప తెలియమైతిమిగదా చెలు సించి మనవేడ్కకు వెన్న... ముక ప్రేమానకగూడి యుపయింప నేరమైతిమిగదా దిలకించుచు నిగ్గులాడున। కన్నియద్రాక్ష చప్ప... వగలు। సేయుటలుదక్క ర్చియింకనీ । మున్నెలగొల్పి ముంగురు లమర్చుచు... మింతననుచు । వెతల చున్॥ గీ॥ మోవితనకిచ్చి కనుగవ మూసికొనిన । బాసిప... చేరి యదేరాధి ... నదెకాంత

శౌరిపిల్చెనట్లంచుఁ జనుచుఁ జనుచు। చాటునబర్హిపింఛముఁ జూచి చెలికొప్పు
హరియూను పింఛమో యనుచు ననుచు । కలరవంబులు బల్కు నలనామ
నోహర ఘనగళధ్వనియంచు వినుచు వినుచు । తరువుతరువును పొదపొద
తెరువు తెరువు । సైకతము సైకతమ్మును సారెసారె । యరసియరసి వ్ర
జాంగనలందఱు। మరియు మరియును వెదుకుచు మమత మొఱయ॥ సీ॥ నె
మలిపింఛమువాఁడు నెరిమించు సరిమించు గరమించు కాంచనాంబరమువాఁ
డు। వేణునాదమువాఁడు వినుగంపు నునుగంపు గనుపింపు కౌస్తుభ కాం
తివాఁడు। మొగులుచాయలవాఁడు మురిపెంపు కరిపెంపు మరపి పుగతివి
భ్రమములవాఁడు । వెడఁదకన్నులవాఁడు విరిబువ్వసరిక్రొవ్వు జిరినవ్వు కె
మ్మోవి జిలుకువాఁడు। సారఘనసార చందనచర్చవాఁడు । కాంతలతి
కాంత మౌళిభాగంబువాఁడు । మారసుకుమార సౌందర్య మహిమ
వాఁడు। మాధవుఁడు వచ్చెకానరె మల్లెలార॥ వ॥ అనిమఱియు నగంబుల
ఖగంబుల మృగంబుల నడుగుచు నడుగుచు చురుక్కను వెన్నెలబయళ్ళ వల్లి
కాయల్లిక భరంబునం దల్లడిల్లుచు హల్లకీభల్ల కృపాణులకు లోఁగి వల్లిన
పల్లవపాణు లల్లినల్లనం జనిచని॥ క॥ కందళదిందీవరని । ష్యందిత మకరంద
బిందు సందోహావళి । స్పందామందానందా । ళిందమిళింద వ్రజంగళీం
దజనగుచున్॥ మ॥ యమునా నీయమునాకు గాదనక పద్మాక్షుండు మ
మ్మీవనాం । తమునన్ స్వాంతమునందొకింత దయయైనన్ లేక నేఁ డించి న।
ప్రమదుండై ప్రమదంబుతో నరిగె జూపన్ లేవుగా దద్దియో। గమనిన్
భంగమునందె మాదృతులసంగ ప్రాప్తిరూపింగనన్॥ గీ॥ భూరికాఠిన్య
మత్కుచంబులను బోలి । యవనిబుట్టంగ నట్టి గోవాప్తివలన । నబ్జచ
క్రాంగ కరసంగ మభిలషించి । వగచెదరుమీరహ నిటచక్రవాకులార॥
క॥ అనుచున్ వెదకుచు జనుచో । వనజాస్త్ర సుతాసితంబ వైఖరిబట్టవై।
నను దెలివెన్నెల చెలువం। దనరిన యొక విపులపులినతలమధ్యమునన్॥ సీ॥
విరవాదినసలతో వెడబారుసిగతోడఁ గమ్మకస్తురితిలకంబుతోడ। మోవి
పైదిలకించు మొలకనవ్వులతోడఁ గలితనాసామౌక్తికంబుతోడ। గండ

మండలచల త్కుండలంబులతోడ రమణీయతార హారములతోడ । ఘన
కటీతటబద్ధ కనకాంబరముతోడ నవరత్నమయభూషణములతోడ । నిఖిల
భువనైక మోహననిరుపమాన। మానితాకార రేఖాసమగ్రగరిమ । నవ,
కుసుమన్మథమన్మథుండై నకృష్ణుం। డంబుజాక్షుల క్రమోలప్రత్యక్షమయ్యె॥ అ
ప్పుడు॥ ఉ॥ చక్కనివానిబోధనిధిసాధుతపోధనచిత్తవృత్తికిం। జక్కనివాని
బ్రహ్మశశిశేఖరముఖ్యులకైనదృక్పథం। బెక్కనివానిసంతతసమేధితభక్తికి
కానియేటికిం । జొక్కనివానిమానధన చోరునిశౌరినిజూచికామినుల్॥ క॥
మనమాన ధనముదొంగిలి। చనుచోఁదగ ద్రోహమునకుఁ జరణంబులు రా।
కనిలిచె నీగోకృష్ణుం । డనియవ్విభుఁజేర నేగి యంగనలెల్లన్॥ సీ॥ ఏకుందర
దనరా యీకమ్మకెమ్మోవి చిగురాకునజ్జ నజ్జగనుగరచె। నేగుబ్బలాడిరా
యీవెడందయురంబు గ్రుచ్చుచో గుబ్బలగ్రుమ్మికమ్మె। నేపద్మపాణిరా యీ
తేటముద్దుచెక్కుల నెత్తురులుగ్రమ్మ గోరఁజీరె । నేసిలవేణిరా యీతళ్కు
మేనంట ఘనవేణిచేవ్రేసె కందుబారఁ। నట్టిజగదంటకే గాని యనఁగి పెనఁగి।
యుండుమనుకనీవు మాబోంట్లయొద్దఁజేరి। యనుచు నెకచక్కెయములాడువ
నజముఖులఁ । గాంచి నవ్వుచు గోపికాకాంతుఁడనియె॥ చ॥ నెలఁతుకలా
రమిమ్మిచటనిల్పి యటం జనుదేరరాధ చె । య్యెల నెలయించి తావకవి
మోగము తెల్పిన నల్గిపోయెనా । మెలతుకగూర్చు కోక మన మేవిహరిం
చిన రట్టుబుట్టినా । వెలదులుమంచిదంచు హరి వెంటను రాధను చేరి నం
టునన్॥ సీ॥ ననవిల్తుగరడిసాధనకట్టుకంబాబు శుకవాణిప్రాణనాయకుని
నిమేను । కమలసాయకుపానకపుచలివెందరయిగురుబోణిరో జీవితేశు
మోవి । మకరకేతనునిధన్వంపు కుఠారంబు జలజాక్షివిభునివక్షఃస్థలంబు।
వలరాజపెండ్లిబువ్వపువిందు సంపూర్ణచంద్రాస్యకృష్ణుని జవ్వనంబు । కలికి
యటుగాన మనమునాటలకు బెనఁగి । దప్పిదీరంగ గ్రోలి ఖేద బుల్లల్లి।
వదలఁబవళించి యనుభవింపుదము గాక । యలుగనేటికి యనరాధచెలఁ
గెనంత॥ మ॥ హరిముఖ్యాద్వయ మధ్యవీధి హరిమధ్యా గోపమధ్యంబునన్ ।
హరిమధ్యామణి గల్గుమండలముమధ్యంబొందియానంది యై । మురళీనా

ద్ధమైన ర్చెఁ గృష్ణుఁడు జగన్మోహైకశృంగారభా । స్వరతన్నగ్గొని యచ్చ
రల్గొనగయ రాసక్రీడ యందంతటన్॥ సీ॥ అలసటమీఱనొయ్యారంబుగా
గేలదురుమునదురిమిన విరులురాల । వలసివల్లములుగా వలిగుబ్బచన్ను
లగదియించు సరిగెపయ్యెదలు జాఱ । నొళ్ళవిలాసముగాఁగ చికిలి గోరు
లమీటు చెక్కులజవ్వాజి చెమటదొరుగ । బడలికపొడమిపై పైనూర్పు
మూర్పుల కమ్మకస్తురితావిఘుమ్మనంగ । యల్లనల్లన నిడు పాదపల్లవను ల।
ఘల్లుఘల్లున కీలందెకపలుమొరయ । చెలువుకై దండ గైకొని చెలువు
మెఱయ । నంబుజాక్షులు యమునాతటంబు దొరయ॥ చ॥ అతివెలవ
క్త్రిముల్వికసి యబ్జములంచును జేరి షట్పద । ప్రతతుల చేరనిమ్ము మధు
పానమునన్నిశియామెఱుంగ ద । ద్భుతమిదిగాదె వారి కుచముల్వమబో
టులటంచు నెంతయున్ । హితమతి జేరు కోకముల కేమి వివేకము లేక
పోమెనే॥ అయ్యవసరంబున॥ మ॥ సరిగెమెఱుంగు బంగరపుచందుర కా
విపటంబులూడ్చిచి । త్తరముఁగజల్వపావడలు దాల్చి బయల్పడుగు
బ్బజక్కవ । ల్గరముల గప్పకొంచు కుతుకంబున దోయముజొచ్చి రయ్యె
డం । దెరుకువతో మిటారు లొరదీసిన మారుకటారులోయనన్॥ గీ॥
ఘదవత్తుల మల్లుకొనఁజేయు మదనుమెచ్చి । ముదముతోదో పొసంగిన
మురుపుదోఁప । తాళిగోణంబుగట్టి గోపాలమౌళి । చెలులతోఁగూడిజల
కేళిసలుపునపుడు॥ రగడ॥ అదుగోజూచితెకృష్ణ యరవింద కోశంబు ।
సుదతియూనాను వక్షోజప్రకాశంబు । అవులేరయివిగంటె యులరారెవి
రిగల్వ । లవియెనీకనులకునగు చుట్టలుచెల్వ । పిలుకుబేడసమీాసబి
త్తరంబులుగంటె । నెలతబెళ్కుగలాదె సొదు చూపులకంటె । ఎడతే
దు నిదురించె నిదీ చిన్నరాయంచ । నడకియున్నదిసీదు నడకూరరాయం
చ । మెుఁడయ్యెనారతుమ్మెదల ఝంకారంబు । దండిమన్మథునికోదండ
ఠంకారంబు । కడలేనివెతలచే గందెగా కోకంబు । పడతిగానకయున్న
ఛాయునేకోకంబు । సుడిలోనకేళ్ళల జొన్నెగోపాల । మరిమోదికన్పిం
చు నీమేబులోఁ త్తైన। వెరతులోలోపలికి గియ్యకుము । నాతోనెయివావ

గలు ననువింత సేయకుము । తలఁగోరి నీచోర తనము లేటికిఁగూడదు । తోలు
బల్కులకుఁగదా దూరెదవుననునేను । తలచూపె నెందుబోఁదగము నీకేవేళ ।
పూనుకొని మోరతోఁ బుడబోవ బోనీను । నేనునీకటిభూమి నిల్తు నేడకుబో
ను । క్రొవ్వాడినీచేతి గోరుజీరగ రాక । నవ్వెదను నీమేననాఁటింతు నాపో
తు । వేడెదవు కోపంబు విడిచితిఁ బ్రమ్మించి । మూఁడులోకంబులిమ్ముల నేల
నామించి । బావికుంకుమ శోణితహ్రదము చేసితివి । కావుననునే గట్టు
గను నేల దీపితివి । వనములో విహరించు వాంఛ పుట్టెనె నీకు । నినమూ
తి పైబ్రేమ హెచ్చనట్లనిపోకు । బలశాలి ఫ్ఫాదు వైపై నీళ్లు జల్లకుము ।
చెలియనీ యధరమధుర సేవవలే మళ్లకుము । మగనాండ్రనింతగా మరు
లుకొల్పితివౌర । వగలాడి నే జక్కవలువ గట్టగనేర । కలికి చెయ్యాల
నెన్నిగతులమించెదో యింక । వెలఁది ధర్మపుత్రోవ విహరింతు నీకింక॥
వ॥ అని పెక్కు తెఱంగుల మర్మగర్భితంబులయి శధర్మంబులగు నర్మో
క్తులు వెలయంగఁ గర్మసాక్షి కూర్మినందన నిర్మలోర్మికల దేలి కుసుమ
ధర్మధర్మ సధర్మ భ్రూవిలాస పటుభర్మ పటునితోడం దటము సేరి యం
తట॥ మ॥ బుసపాసీరలుగట్టి జంటఁ అవికల్పాంకించి సూపాంగి క్రో । విర్వారి
దండల్నెఱిఁగొప్పులందురిమి తావిస్ఫూంచు గంధంబు క । స్తూరియుక్తగోవజవా
దిసంకుమము మెచ్చుల్గుల్కగా బూసిక । ప్పారపుక్త నాభులుదీర్చి సొ
మ్ములిడి యంభోజాత పత్రేక్షణల్॥ సీ॥ చికిలి సేయించిన జిగుఱుఖండ జో
డుకన్నె గేగంగి చేకత్తులనఁగ । కందర్పుఁడాడించు కుందనాటకమున బొల్చు
కుందనపుఁ దోల్బొమ్మలనఁగ । చిలుకతేజీదొర శృంగారవనమున మొలఁగెడి
కస్తూరి మొలకలనఁగ । రతిరాజు మణిపంజరము వాసి దమయిచ్చ జెలఁగెడు
ముద్దురాచిలుకలనఁగ । కొలనువెలువడు రాయంచ కొదమలనఁగ । మేఘ
ముల బాయు క్రొక్కారు మెఱుఁగులనఁగ । పూర్ణిమాచంద్ర కళలనప్పు
వ్వుఁబోఁడ్లు । వెలసిరభినవ శృంగార కలనమునను॥ ఉ॥ ఒక్కతె పూలు
చుట్ట మఱియొక్కతె గందములందముందె వే । ఒక్కతె మిన్న సొమ్ములిడ
నొక్కతె బంగరు శాల్వ గట్టఁగాఁ । జక్కెరవిల్తుకన్న నెఱచక్కదనంబుల

జాణరాయఁడ । మ్మెక్కయనంగ జాలిన యొయారమునందగ నట్టి వేళలన్॥ సీ॥ స్వామిపరాకుహెచ్చరికంచు గొందఱుపంకజాక్షులుబరాబరులుసేయ । కీలుకంకణముల కేలెత్తికొందఱు మోహనాంగులు కొల్వుమ్రొక్కులిడగ । తంబురమీటికొందఱు కుందరదనలు తనమీఁదిపదములు వినికిసేయ । ఘనగోపికామానధనహారియనుచును గొందఱు చెలుఁలుపద్యములు చదువ । కోమలాంగులుదగ నూడిగమ్ము సేయ । భవ్యయానముసైకత భద్రపీఠి । రాధసంకంబునుంచిరా రాజసమున । పెద్దకొలువుండెగోపాల భిదురపాణి॥ మ॥ తొడపైనుంచిన రాధికామణియు నెంతోవేడ్కతోఁగ్రప్పుచున్ । మడుపుల్పల్మాఱనొక్క తానొసఁగ బల్మాఱుల్లాసంబుగ । స్వడగానఁదుచు మోవినొక్కుచును పైపైకొంగుబాలిండ్లకే । లిడుచున్ జెక్కిలిముద్దుగొంచునలరెం గృష్ణుండులీలాగతిన్॥ సీ॥ తరలాక్షియొకతె చేసురటినగ్గముజేసి బోటినొక్కతెకన్ను గీటికొనియె । సిగ్గులేదేమొ చూచెదమంచు నొకలేమ బామయొక్కతెను చేపట్టిదిగిచె । సుదతియొక్కతె యట్టిచూచిజంకెను బొమ్మముడితోనుచక్కనిమోముద్రిప్పె । నెఱుఁగవా యిందురా నీకంచునొకకల్కి చిల్కపైనిడియుట్టికెలయసాగె । మఱియుఁ దగునీగసంబున మగువలెల్ల । గుసగుసలబోవవారలకోర్కినెఱేఁగి । యందఱును నన్నిరూపుల యతుల గతుల । రతులనలయించె గోపికారమణుఁడపుడు॥ చ॥ వలిచనుగుబ్బలూతగొనివాతెర గ్రోలుచునెత్తికౌఁగిటన్ । మెలవుచుగొంతసేపు తమిమించఁగఁ గేళిఘటించితెచ్చుకో । లలయికనూరకున్న జలజాక్షునిచిత్తమెఱింగిగోపికల్ । చెలఁగుచు దాము పైకొనిరి చెల్వునచిక్కితి వంచునవ్వుచున్॥ అంత॥ సీ॥ కలగళధ్వనులతో ఖగకులంబులుమ్రోసె గ్రమ్ము నిట్టూర్పుతో గాడ్పువిసరెఁ। దెగుముత్తెసరులతోఁ దేరలెతారావళి చెదరుముంగురులతోఁ దేరలె తేంట్లు। కులుకుగుబ్బలతోడఁ జెలరేఁగెజక్కవ ల్బ్రిదుపేనలితోడ వీడెదమము । నెమ్మోముచెమటతోఁగ్రమ్మెఁదమ్మినితేనె సొగయుగన్నులతోడఁదొగలుఁము నిఁగె । నింకమీమీగృహంబుల కేఁగవలదె । యనుచురత్యాంత మునగ్రొ

ష్ణుఁడాదరమున । బలికినను విన్ననాగోపికలముఖాబ్జ । తల్లజంబులతోఁ
దూప్పతెల్లనయ్యె॥ గీ॥ అంతవారల మక్కువనక్కఁజేర్చి । యిందుము
ఖులార యీవేళయిండ్లకేగు । డటులనయ్యెడు రాత్రులయందుననుచు ।
నమ్మికలొసంగిహరిబంప నలినముఖులు॥గీ॥ వెన్కకనుఁగొని కనుఁగొని విడిచి
పోవ । లేక తమిమీరఁగా కౌఁగిలించికొనుచు। రేయిరమ్మని వేడుచు వేయు
వగల। మఱలిరొకభంగిగోపికామానవతులు॥ సీ॥ అంఘ్రులుఘలుఘల్లుమ
నఁగగీలూడ్చి పైచినరత్నఖచిత మంజీరములును। హారాయలుగాఁగొప్పుల
పయిపయిఁజరువుచో జాఱినకమ్మగొజ్జంగి విరులు । త్వరగొన్ని ద్రె
వ్వినదగఁగ్రువ్వగాలేక యట్టెవేసినతారహారములును। ఘణఘణల్లనమ్రో
యఁగావిసర్జించిన చిరుగంట మొలనూలిసరిపెణలును । మఱలిత్రోవలగం
చువిస్మయముతోడ। నాచునిలువెళ్ళినంజాలు ననుచు వెడలి । నట్టిరమణు
లురమణుఁలేమండ్రొయను భ । యమువనిజగేహములు సేరిరవనినాథ॥ గీ॥
కొమరేచందురుకావి కెక్కుములలీల । నమరెనరుణోదయద్యుతుల్కఁ
మలనాభు । రథమువలెఁదోఁచెరవియంత రశ్మిగణము । లలమ ద్విజసంఘ
ములకలకలము లేసఁగ। మ॥ తళుకుఁగన్నుల కెంపుకెంపు జిగినిద్రామో
విబల్గెంపు చ । న్నులపైగ్రొన్నెల సొంపుసొంపుగనియుఁ నోరెత్తఁగా
జాలక । త్తలుమాయల్మగలుఁ లతాంగుల యశోదాపుత్రుఁడెన్నెనిమా।
యలుకావించెనో కాని కాక నిటు సేయంబూనునే దాసులఁ॥వ॥ అంతశం
ఖజూట నృపభాసుర కేశిహంత కడ కొకనాఁడు నారదుండరుగుదెంచి స
త్కృతుండై యిట్లనినుతించె॥ ఉ॥ శ్రీవసుదేవపుత్ర సరసీరుహనేత్ర సువ
ర్ణగాత్రభృం । దావనమిత్రప్రత హావినస్యదమిత్ర సం । భావితగోత్ర
వేత్రపరిపాలిత గోత్రకరాంత గోత్రతా । రావగగోత్రకృష్ణ యదురాజ
శిఖామణి నిన్ను గొల్చెదఁ॥ వ॥ అనిప్రశంసించి భావికార్యవృత్తాంతంబు
చెలిపిచనె నంతజఘాంసాకంసప్రతిహతుండై విప్రహీకుండగు నక్రూరుఁ
డును రేపల్లెకు నరుగుదెంచి వల్లవీవల్లభుపాదంబులకు బ్రణమిల్లి యిట్లని
నుతించె॥ చ॥ జయజయకృష్ణకృష్ణ ఘనసన్నిభవిగ్రహ విగ్రహాక్షమా ।

జయజయ దేవదేవ జలజాతరవి క్రమవిక్రమస్పృహా । జయజయ శౌరి శౌరి వరసంవృత మార్గణ మార్గణప్రియా। జయజయ చక్రిచక్రి వరసంభృత. గోపకగోపకల్పనా॥ వ॥ అని యక్రూరుం డభినందించిన నందనందను డానందించి నందయశోదానుమతుండై రాధాదిగోపికల నూరడించి బలరామాక్రూరసమేతుండై మధురాపురంబున కేఁగు నెడ॥ క॥ భువనవ్యాపకుఁడగుమా । ధవుఁడవ్వఁ జూపె భక్తతమునకు యమునా । భువనంబున మృదుతాజిత । భవితాఖిల నీలమూర్తి ప్రత్యఙ్మూర్తిన్॥ క॥ అక్రూరుని వెంబడిగాఁ । జక్రాయుధుఁ డేఁగుదెంచి సహితాగ్రజుఁడై । చక్రాది దివిజగేహస మగ్రమ మణిధామమధుర మధురకు నంతన్॥ సీ॥ రజకునిఁగొట్టి వస్త్రములు గట్టకయున్న దనకు లేదాయెనే కనకపటము । వెసను దామఁ డొసంగు విరులు దాల్పకయున్న వక్షఃస్థలిని లేదె వైజయంతి । కుబ్జ చేకలపంబు గొనకున్న నిందిరా కుచకుంభ ఘుసృణ కొదవె తనకు । నంద కారాతి విల్లపహారింపకయున్న నరయుమే మనురాముఁ డనుచు దన్ను । కరివరదుఁ డయ్యు జెల్లునే కరివధింప । భువనపతియయ్యుఁ జెట్లతోఁ బోరవలెనె। హరికి నిదియును వినోదంబు లయ్యెనేమొ। యనుచు దోవచ్చు నక్రూరుఁ డనఁగ శౌరి॥ క॥ చనువున బలిమిం దగఁగై । కొనఁదగు గద మేనమామ కూతురినీక కం। సునిఁజంపి జయురమాక। న్యనువరియించెన్ ముకుందుఁ డందఱు మెచ్చన్॥ క॥ ఆశింపదయ్యెఁ గంస। శ్రీసర్వంబునకు నుగ్రసేనుని బతిగాఁ జేసెం బరమానందము। జేసెం దలిదండ్రులకును శ్రీహరి యంతన్॥ గీ॥ గొల్లయిల్లాండ్ర మానంబు కొల్లలాడి। నట్టితల్లిరి బ్రహ్మ చర్యంబు బూనె। వెనకటికె గాని యిటువంటి విద్య లేదు । వెనుక నొకనాఁడు కుబ్జఁ గూడిన దెగాని॥ క॥ గురుసుతుని దెచ్చుకొలఁకై । యరిగిన శంఖంబు దొరకె హరికిన్ దద్దు। ప్రకార్య కార్యఘటనము। దొరకిన సత్కీర్తిమూర్తి దోదగెననఁగన్॥ అంత॥ సీ॥ నలువంకతను కాంచనముల పూమొగ్గలు ప్రజ్వలస్తభ దీపములుగాఁగ। పొన్నసకమ్మప్రప్పాడిదిన్నె యడ్డంబు మీఱిన దాడిమంబుగాఁగ। దళుకు కెందలిరుటాకుల గుంపులందంద జరచు హరిద్రహస్తములుగాఁగ । కలకలకంఠి

కావళనంబు లల్లల్లనె రెడిపాటిల యనువుజూప । ప్రేమమీఱంగ లతకూనపేరటాండ్రు। కోమరెక్రొవ్విరి వెండిపళ్లెముల దేఁటి। యలతిజిమ్మిలివాయనమందుకొనఁగ । ప్రథమఋతువయ్యె వనలక్ష్మి ప్రాభవమున॥ గీ॥ అట్టివాసంత వేళ నుద్యానవనము। సుక్కువజరింపుచుమురారి యొక్కనాఁడు। చెలిమిమీఱంగనుద్ధవు జేరఁబిలిచి । పలికెఁగెమ్మోవిచిరునవ్వు మొలకలెత్త। ఉ॥ అక్కటనన్ను శాసి క్షణమైన సహింపఁగ లేరుగోపిక । ల్చకెక్కరబొమ్మలేకరణి సైచిరొయిన్ని దినంబులందు లో । మిక్కిలిరాధయీమెడను మేనుధరించుట దుర్లభంబునీ। వక్కడికేఁగి కృష్ణుఁడిదె వచ్చె నటంచువచింపుముద్ధవా ॥ ఉ॥ యుత్తలమూమలర్ మగలనన్నలదమ్ములఁ దల్లిదండ్రులం । జిత్తులముద్దుబెట్టుచును చీటికిమాటికి నన్నె చేరఁగా । వత్తురుమేలుకర్జములువంతుల కిత్తురునిండుకౌగిటం। గుత్తపుమారుకేళి కనుగూడుచుమెత్తుగుమత్తచిత్తలై ॥ శా॥ ఏనక్రూరుని వెంట వచ్చునపుడట్టె నన్నువీక్షించినే । డైనన్నిల్వు మటంచు కన్ను గొనలం బ్రార్థించినం గూడదం । జేనెమ్మోములవంచి యుస్సురనుచు న్నేత్రాంబువర్షంబులన్ । మానంజేసిరిపైటలచ్చెలుల మూనన్ నేర్చునెయుద్ధవా॥ ఉ॥ ఎన్నడుగారవించునొకోయెనిఁకనిచ్చటనుండివచ్చినన్ । గన్నెలుగారవించుముఖకంజములక్కున జేర్చిమక్కువన్ । గన్నుల బాష్పము ల్దొరుగ గద్గదికోక్తులనన్నదూరినన్ । దిన్నని మాటలం గలకదేర్చుచు వేడుక లోలలాడుచున్॥ సీ॥ చొక్కమైనరగంట జూడగానేర్చిన యప్సర స్త్రీలనీడనగవచ్చు । నడకువతిన్నగానడుగిడనేర్చిన నాగకన్యకలనీడనఁగవచ్చు । నెలవంటిముద్దుమోములుగల్గినగంధర్వ సతులనీడనఁగవచ్చు । మెఱుఁగుతీగెలవంటి మేనులూనినను కిన్నరకామినులనీడనంగవచ్చు। నితరమానవ కాంతలనీడనంగ। రామకల్లలుగాదు నీ మీఁదియాన। కంతుప్రతిసృష్టి యేమొయీకంజముఖులు । బ్రహ్మసృష్టినిగాన మాపాటివారి॥ క॥ చుక్కలలోపల మిక్కిలి । చొక్కంబగుచంద్రరేఖ సోయగమునవా । చక్కెరబొమ్మల మించిన చక్కదనంబునను రాధసన్నుతికెక్కెన్॥ సీ॥ సొలపుమీఱఁగ నోరచూపు

ఋబూచెనా వలరాచజాలరి వలలు వెదకు । మొలకనవ్వులుగుల్కు మొగమింతయొత్తెనా ఘనచకోరముల యాకండ్లు దీరు । ముద్దుమాటాడి కెమ్మోవిగదల్చెనా కలకలధ్వనులకోయిలలు చేరు । నొయ్యారమునఁజఋ పయ్యెదజార్చెనా కుంభిరాజములుఢీకొనఁగ నేర్చు । నాచపలమీన లోచన నామృగాంక । వదననాపల్లవోష్ఠినా మదగజేంద్ర । కుంభజృంభిత వక్షోజకుంభ రాధ । నభినుతింపంగ శక్యమేయజునికైన॥ గీ॥ మగువ నెఱికప్పుగొప్పు యమాసయనుచు । పొలతినెమ్మోముగగ్గొన బున్నమనుచు । భ్రమసియుండుట సంతసపర్వమయ్యె । గలదెయిటువంటి వింతలోకంబునందు॥ గీ॥ ఇంటివారలొకించుకయదుగనియ్య । రాదనుచు సంచరింతుము రాధనేను । నాభయమునంభ్రమము జేయు నవనిపాన । కంబులోపలిమిరియపు కారమట్లు॥ సీ॥ ఒకగుబ్బనాప్రక్క నొరయమూర్ఛనపోఁక నిడనుత్సవముల సందడులయందు । జాతరలోనున్న సన్న సేయుచు లేని పనుల బెట్టుక వచ్చు భవనమునకు । సంకేతమొనరించు సంధ్యవేళను దానె వెదకుచోటిదియంచు వేడ్కమీఱ । నడురేయినిద్రించు నను లేపి కొనిపోవు వేగయామునతీర విపినమునకుఁ । బాటబాడిన నామీఁద బాట బాడు । మించుపాలిండ్లయందు నే నుంచునట్టి । పచ్చికొనగోళ్ల పయ్యెదవిచ్చివిచ్చి । వేగిలేచిన ననురాధ వింతవగల॥ మ॥ కలకంఠుల్వలిగుబ్బ జంట నెలవకంల్వేడ నేమేనియుం । బలుకన్నేరక రాధసిగ్గునమల్కఁ బంతిఁ యశోదాంగనా । తిలకంబేమిటి మాటతాఁకినది యింతే కేతకీకంటకం । బులు బొమ్మంచదలింపనట్లయను నవ్వూబోణి లేనవ్వునన్॥ క॥ ఆనాటి వినోదములె । న్నెన్నా గలదైన దెన్నా కలుగునొకో । యానారీ పరిరంభం । బేనాటికినై నవచ్చు నిదెహారియనుమీ॥ క॥ అనిపంప నుద్ధవుఁడుఁ జని । వనితలతోమాటలాడి వచ్చిలతాంగుల్వినుపింపుమ నినమాటలు । తనతోఁ దెల్పిన మురారి దరహాసమునన్॥ ఉ॥ ఏమనిరోయ యుద్ధవ మృగేక్షణలా మధురాపురంబులోఁ । బ్రేమను వన్నె బెట్టివలపింపఁగనాయకు రాండ్రు గల్గినా । మోముల జూచునేయుఁకను ము

చ్చటఁగానని రేభలాభలా । యేమిటిమాట నామనసొకింత మెఱుంగరు గా వ్రజాంగనల్॥ ఉ॥ ఎప్పుడు వచ్చునంచు తమి హెచ్చఁగనొక్కెడ గాచియున్నచో । కొప్పరపిడ గబ్బిచనుగుబ్బలపయ్యెద జాఱసంభ్రమం । బుప్పతిలంగ జేర ముద మొప్పఁగవచ్చియుఁ గౌగిలించుచో । నప్పటిసౌఖ్య మింత గలవా వెలబోటులయందు నెయ్యెడన్॥ మ॥ అనినన్నవ్వుచు నుద్ధవుండు కమలాక్షుం డుగ్ధజారాంగనా । జనసంగంబిది యంతమన్మథకళాశాస్త్రైక పారీణులై । వినయోక్తుల్ఘనరక్తులు న్వెలయఁగా వేయాఱుబంధంబులం । బెనగంజాలిన ప్రౌఢవారసతులన్ బేర్కొన్నచో నావుడున్॥ మ॥ అయినం జూతమటంచు నున్నయెడ యజ్ఞాజ్ఞానుకూలంబుగా । ఘానుండ స్తనగంబు జేరఁజనుచోఁ బ్రాగద్రికూటంబునన్ । శ్రీనాధప్రియకారియై పొడమె రాజీవారి తచ్చంద్రికా । శ్రీనై పుణ్యము మించెఁ జోరజనరాజీవారియై యయ్యెడన్॥ సీ॥ తళుకుసంపగిమొగ్గ తాయెతుల్మొలయంగ నరవిరివిరిజాజి సరులుచుట్టి । తీరుగాకస్తూరి తిలకంబుతీరిచి మేలిమిబురుసారుమాలగట్టి । ముదువైనహురుమంజి మురుపుతోఁ గట్టాణిఘనమైనగొప్ప చౌకట్లుదాల్చి । తావికుంకుమపు గంధముపట్టియురమున రాణించు తారహారములువైచి । వలిపెచెంగావి దుప్పటివల్లెవాటు । నేలజీరాడు గిలుకుపావాలుమెట్టి । చికిలినాసాకరంబున చెలువుగులుక । నగధరుండొంటిగా తన నగరువెడలె॥ గీ॥ వెంటనరుదెంచు నడువవాల్గంటిచేతి । యంది యడపంబు గైకొని యుద్ధవుండు । కెలనుజనుదేర పరిజనంబులనుబిలిచి । కమలనేత్రుఁడు నగరమార్గమునఁ జనుచు॥సీ॥ విటవిటసల్లాప వికవికవాసన ల్గళనాథసహకారి కలరవములు । పురుషాయితాంగనా పరిహాసవచనము ల్చటులకచాకర్ష సంభ్రమములు । తతహృత్కళాది భేదనముష్టి ఘాతముల్మోదకల్పితశుష్క రోదనములు । కోపనానూపుర కోలాహలంబులు కఠినరతాసహాక్రందనములు । ప్రథమరత్యంతకామినీ ప్రార్థ్యమాన । సరసశృంగార పదపద్య చాటువులను । వేఁడువీణా వినోదముల్వినుచు వేశ్య । వాటిలోవాసు దేవుండు వచ్చునపుడు॥

గీ॥ చకితనేత్రలు దమతమ సంభ్రమములు । వదలి కృష్ణునిఁ జూడఁగా
వచ్చిరపుడు । ఏమియాశ్చర్య మాతని నప్పుడపుడు । గాంతుమని
యున్న వారలు గారెవారు॥ సీ॥ విడువిడు రాయని విటుని చెక్కిలిగొట్టి
తనమోవి విడిపించికొని యొకర్తు । విటుఁడు పయ్యెదఁ బట్టి విడముకుచ్చెల
లెల్ల చనఁబోక ముడిబట్టుకొని యొకర్తు । పసగాఁడు వలపుగావలె నంచుఁ
గినుకతో నధిపుకౌఁగిలి విడనాడె యొకర్తు । రతిమధ్యమున లేచి రమణుఁడు
ప్పటిచీర యనుచు నట్టెటుఁ జుట్టుకొని యొకర్తు । కేళిసదనంబు నందుండి
జాలకముల । గాంచి రితరులు ద్వారభాగములఁ గడచి । కెలన చేరియు
నేది శ్రీకృష్ణుఁ డనుచు । జెలులు వెదిరి తమకంబు కొలదిమిగుల॥ చ॥
కనుఁగొని కృష్ణుఁ గామినులు గంతుని బారికిఁ జిక్కి చొక్కుచుం । గొనకొ
ని యేమినోచిరొకో గోపిక లోపికమీఱ నిట్టిదే । వునిమనసార నిద్దపుకవుఁ
గిటనుంచఁగ నిప్పుడేమిటా । రిని కరుణించి వచ్చెనొకో ప్రేమనటంచును
జూచుచుండఁగన్॥ చ॥ కలికిమిటారి కత్తె యనుగారి చొకారపు మేలుబం
తిక । న్నెలతల మిన్న బంగరపు నిగ్గు మనోభవ రాజ్యలక్ష్మినా। గలయొ
కకాంత మాధవునిఁ గన్గొని మోహరసైకలోలయై । తొలఁగడు వేడ్కతో
హరిని తోడుక రమ్మని తల్లిఁ పంపినన్॥ సీ॥ కప్పు వేసిన వెండ్రుకల గొప్ప సవ
రంబు సవరించి పెట్టిన జాజికొప్పు । దురుసుగా పైకెగ ద్రొసి కట్టిన వా
లు చనుదోయి బిగిచూపు జంటిరవిక । మిసిమి పైపూఁత క్రొమ్మెఱుఁగు నె
మ్మోమున సొగసుగా నిడిన కస్తూరిబొట్టు । జిగిదక్కి క్రుక్కిన చెక్కిలి
కుబ్బుగా దాపిన కపుర నెత్తావి విడెము । వడియు నెమ్మేని కొకవింత బెడ
గునెరపు । సరిగ చెంగావి పావడ చలువపలువ । చెలువుగులుకంగ చెలు
వ చెంగలువబంతి । హరికిఁ గానుక యొసఁగి లోలాంబుజాక్షి॥ క॥ కేలె
త్తి మ్రొక్కు తరిభుజ । మూలన నఖక్షతలు చెలగు మురుపున మోముం ।
గీలుగొన గంటి వడువుగన్ । మేలిమి దెలుపంగ హరికి మెలఁతుక వలికెన్॥ గీ॥
దేవర కుగంధ మొసఁగిన పూవుఁబోఁడి। వక్కలాకులు గైకొని వత్తురనుచు। నిం
టికై తోడి తెమ్మనె నిపుడటన్న। నౌనె యా కుబ్జ గేహమా యనుచు శౌరి॥

క.॥ అనుటయుతు జ్ఞానామం॥ బునకుం బనిలేదు స్వామిపుణ్యంబునను॥క్క నిద మ్యో నియ్యాడనునే॥ ననరాదివాడగల రె యూపాటిచెలుల్॥ గీ॥ అనిననీ కేలసంకో చమంబుజాక్షి । కంతుసింగాణి మువ్వంక గాదె మెఱుపు । పలుదెఱంగుల మెఱుగదే పద్మముఖికి॥ మునుపుకొదవేమి యనుచు నమ్మదితగనుచు॥ సీ॥ నీరజాననముద్దు నెమ్మోముచెలువంబు గనుగొన్న పద్మిని యనుచుదోఁచె॥ కంబుకంధర కంఠకంబుసౌందర్యంబుగనుగొన్న శంఖిని యనుచుదోఁచె । హస్తీంద్రనిభ యానయానశృంగారంబుగనుగొన్న హస్తిని యనుచుదోఁ చె । నీమనస్విని కి నాపైమది గల్గుట గనుగొన్న చిత్తినియనుచుదోఁచె॥ జాతిమెయ్యది యొక్కొయీనాతికనిన । మాధవునకేల జాతిసంబంధమన్ను చు । నుద్ధవుఁడుబల్క నవ్వుచు నుద్ధవమున । నద్ధవుఁడుసేరఁగావచ్చున నసరమున॥ చ॥ పొదిగిటనిల్చిచూచు విరిబోఁడిమదంబెదఁబిక్కటిల్లగా॥ నెనుపగవచ్చి దోవజెలులిచ్చిన కమ్మనితావినీటత । త్వదజాతముల్గడిగి పమ్యెదచేఁదడియొత్తియింపుసాం॥ పొదవగఁగేలొసంగివిన యోక్తులఁదేని యలొల్క బల్కుచుః॥ సీ॥ గోపికారమణులఁగూడుక క్రీడించు శ్రీకృష్ణు వ్రాసిన చిత్తరువులు । సకినెలతలగడ ల్చప్పుడై నను దోన కివకివల్గొను గుపారువపుజోళ్లు । కమ్మక్రొవ్విరి మేలుకట్లకు దేటులైతిలకించు సాం బ్రాణిధూపములును । పదివన్నె దివ్వెకంభమున మాణిక్యంబులీలనెంత యుఁ బ్రజ్వలించుదివ్వె । గలిగివిలసిల్లు కేళికాగారమునను । జాళువా కోళ్ల పట్టుమంచంబున దు । ధవునివసియింప బంచియుద్ధవునిచెంతఁ । బళి డిగద్దియనుండె నప్పద్మగంధి॥ గీ॥ వక్కలాకులు విరులొక్క వరుసనొ మ్ము । రవికెపావడజంటి చెరంగుచీర । యుద్ధవుఁడొసంగవింతసేయుదు రెయంచు । చెలువజనని ప్రియోక్తులు బలుకుచుండ॥ గీ॥ సదనమున కేఁగి పన్నీట జలకమాడి । హరువుమీఱంగఁగై సేసి యారగించి । లలితమ న్మథ సామ్రాజ్య లక్ష్మిమనోలి । వచ్చినిలుచున్న చెలి చెలువంబుగాంచి॥ సీ॥ శశిసహస్రకళా ప్రసన్నుఁడై యుండెనా చెలిమోముతోసాటి సేయువ చ్చు । జలజపత్రములు చారలకెక్కుడుండెనా పొలఁతికన్నులసరి బోల్ప

వచ్చు । పదియేడువన్నెలబంగారుగల్గైనా కలికిమేనికి ప్రతిబలుకవచ్చు । కనకాద్రికింకనొక్కటి జోడుగల్గెనా వనితగుబ్బల కెనయనఁగవచ్చు। నను చుఁబొగడుచు తలయూచి హరివయస్య । మోముజూచిన యంతట స్వామికరుణ । యట్టిదే కాదె యాశ్చర్యమాయటన్న । మంచిమాటఁ వేశ్యమాతయపుడు॥ గీ॥ కామినీమణిచిన్నది యేమియరుగ । టల మతిజెప్పి సేవ సేయించుకొనఁగ। పలెనొ మీది త్తమనుచునచ్చెలువచే । విడియముప్పించఁగైకొని వెన్నుఁడపుడు॥ క॥ గంధవడి వక్కలాకులు । ముకనుద్ధవుఁడు వారిజాక్షులు సన గో । విందుఁడు గాంభీర్యంబున । ముందుగఁదను జెనకకున్న మోహము మీఱఁ॥ సీ॥ మడుపు పాలుటయును మదిరాక్షి సరినేలు గులుకమంచముమీఁదఁ గూరుచుండి । చిఱునవ్వుమోమున చెలువుని పాదపల్లవములు గోమలోరువులనుంచి । తలిరులు పెనగను చెలువున నొత్తుచుగిలిగింతగొనఁగఁ గెంగేలుదొడల। సోఁకింపుచును గొటి సాదలంటిబిసుకుచుగరకంకణంబులు ఘల్లుమనఁగ। జిటపొటగ్రుద్దుచు సం గుళంబులు మెయ్య నెటికలుదివుచుచు నెయ్యమునను । కన్నుగవనొత్తు చునుగబ్బి చన్నుగవను । జేర్చుకొంచుబదాబ్జను సేవ జేసి॥ చ॥ పలు దేమిస్వామి యొకపాటివభూటిని నీవుమెత్తువే । చెలువముగుల్కు లె చిత్తమురంజిల సేవసేయఁగాఁ । గలిగినకాంత జేకురినగాకిపుడా వంచుకొంటివో । పులుకలునిండెనంచు విరిబోణిముదంబున పక్క చుక॥ సీ॥ ఏదేదిసామినామీఁదిప్రేమకు గురు తనుచుబుక్కిటివీడిం బుఁగొంచుచు । నవుమంచివగకాఁడవే నీవుచేనందుకోవంచుమడుపు నసాసగుచు । విడువరామడుపుసందడిమోవి నేలనొక్కెదవంచు జంకించుకొనుచు । మొదట నేనునుబోక ముడికి పెనంగెదునసగాదో యించుమనలు కొనుచు । ఎంతదడవ్వూరకుండఁగా నేమియెఱుఁగ। యనియుంటినీవేల యెఱుఁగవింత। నాఁడెవ్రేపల్లె సతులమానములుగొ చతురుఁడవుగా వెయనసగి శౌరి బలికె॥ చ॥ చెలియ్యా భీరుల నన్న నేలం యక్షీణ ప్రతాపంబుతో । నలరున్నేజివజీరుపోరునను పోఢాడంగసీ

గుఁ । తొలుతఁ రాధను జెల్లునన్నగినుకఁ లోలాక్షి దేవాంగనా । తిల
కం బెయ్యది యంచు మార్మోగముగా ధీరుండు లేనవ్వుచుఁ॥ చ॥ వనితరో
కోపమేమిటికి వల్లవకాంతలలోనజాణయా । నని యలరాధ బేర్కొనుట
యంతియె నీసరియైన జేసినఁ । గినుకను నేప్వ సూపుటలు గేలిగదాయని
వేడినిక్కమా । ననిమరు డెచ్చరింప ఘనమా తమి మన్మథ యుద్ధలోల
లై। సీ॥ అంగనకును బోమశింగాణియెక్కిడి బొరిబొరిచూపు తూ
పులునిగుడ్ప । పతివాడిరీక్షణప్రత్యస్త్రములద్రిప్పి నిఖిలాంగకంబుల
నిగుడఁజేయు । నభిమంత్రితంబులై యవివశీకరములై కుచకుంభమధ్యంబు
గుఱిచ్చునపుడు । కుంకుమఘర్మపుక్రొన్నెత్తురందంద యలరంగ గళ
వట్టినట్టుసాగయు । నలుకబలు మెడ కోజననటపటాగ్ర కలితకేతువు వాల్చ
లోకట్టు నెదరి। బట్టబయలయ్యె రణమహీభాగమంత।. గాంతలోనయ్యెనని
శౌరికౌతుకమున॥ క॥ స్తనకుంభికుంభయుగముం జ । ఘనఘనచక్రంబునఖ
రఖక్షతములుగా । నొనరిచిబాహుయుద్ధం । బున బెనగుచు క్రిందుపడి
చిపోరగనంతఁ॥ చ॥ పొలఁతుక క్రిందుమీఁదగుచు భూషణతూర్యనినాదమొ
ప్పఁగాఁ కొలగొనగోళ్ల లావుకలు కోకిలముల్కలహంసముల్శిఖా । వళిములు
శారువాలు నలువంక ప్రతిధ్వను లియ్యలీనమై । గళరవము ఘటించె
రతికాంతరణాంతరశంఖభంకృతిఁ॥ సీ॥ అంగంబులవు డేకమయ్యెనో నా
గట్టిగా బాహులతల చేఁగట్టిగట్ట । మొనలుఱొమ్మునునాటి వెనుచక్కి వె
డలఁగా కోడెగుబ్బలఱొమ్ముగ్రుమ్మిక్రుమ్మి । యలకలుబవలించి యధరా
ధరముపంటజిక్కించికొని గంటి చేసిచేసి । మొనగోరనిజబాహు మూల
ముల్కంఠంబు చిన్నారిచెక్కులు జించిచించి । యతనుసమరంబు సేయు
నయ్యతివక్రిందు । బఱచెహరి యంతయంతలోపద్మముఖియు। మరలిబై
కొనె మొలనూలిచిరుతఘంట । మ్రోఁతచేడిఁడిమధ్వని బ్రోదిసేయ॥ ఉ॥
కుంచితపాదయై తిపురు కోపులుమీఱఁగధూర్తకృష్ణుని ।— వంచనజేసి క్రిం
దుపడవైచితి నింకటనీమదంబడం । గించకపోదునేయనుచు గేరడముల్ప
చరించుచెక్కుదా । టించుగురుల్గ్రహించు నెఱటెక్కునవాతెర గ్రోలు

ప్రోలుచున్॥ గీ॥ అంతనొక్కింత బడలిపద్మాయతాక్షి । స్వామిచెంగ
టనే పౌరుషంబునెరప । నెంతదాననటంచుశయించి చిత్ర । రతులదే
లించెఁ జొక్కితిగతులశౌరి॥ అప్పుడు॥ సీ॥ ఏదేదినాసామి యదివింతయా
నంటివనిగళధ్వనిమెచ్చు కొనెడిసొలపు । ఔరనాప్రాణ నాయక యేలితి
వి మేలు మేలనిరతిశక్తి మెచ్చుమేలపు । నయ్యయ్యో నీదాసి నయ్యెదరా
బాయకురయంచు 'మిరేగికొసరువలపు । బడలితివేమొనా పంచదార
ల మోవియిందరాయని తేనెలిచ్చుదలఁపు। నలసినానింక విడవరా యను
చుసొక్కు । మోడ్పుకన్నుల కెంగేలమ్రొక్కునలపు । బతినిగరగించె బ
తికేళిసతినిగరచె । నిరువురును గేళివిశ్రాంతి బొరసిరంత॥ మ॥ సరసాలా
పములన్ వినోద గతులన్ సంగీతసాహిత్యమై। ఖరులన్ ద్యూతకళావిలా
సముల శృంగారప్రసంగంబులన్ । స్మరశాస్త్రార్థవివేచనంబులను శశ్వ
ద్వంద్వమై చిత్రులన్। హరికిన్ వేడుకజేసెనిద్రపయినీర్ష్యాంగాంతరేయుం
తటన్॥ అంత॥ క॥ కలకల పక్షులుబలుకఁగ । జలజాక్షుఁడు విస్మయము
న సఖియరోయపుడే । తెలవారెనేమొయొక నిమి । షమువలెఁదోఁచెన్
విలాసవైఖరి వలనన్॥ క॥ నెఱజాణవు నినుమెచ్చితి । వరమిచ్చితి వేడు
మనిన వనితదినమునీ । పరిరంభము కావలెనన । హరిమంచిది యనిమె
ననిన నతివ చెలఁగుచున్॥ చ॥ తలిమము డిగ్గిచొచరణ తామరసంబులు
పైడిగుల్కుపా । వలుధరియించి కేలొసఁగ వల్లభుఁడల్లనకేళిగేహమున్।
వెలువడి కాంతనిల్పి కడువేడుక నుద్ధవుకేలుదండతో । నలరుకటారికాని
నెఱయంచము గేలియొనర్చుబాగునన్॥ ఉ॥ చెంపకొకింతజాఱుసిగ చెక్కు
టి గోపనుకన్నుగోనలం । గెంపునుగెంపుమోవి బలుకెంపును నెమ్మొయి
చిట్టు గంధమున్ । సొంపులుమీరనారజపు సోయగ మారయటంచుగో
రిలో। చంపకగంధులాడుకొనశౌరి గృహంబునకేగె నీటునన్॥ క॥ లోకా
రాధ్యుడుగావున । శ్రీకృష్ణునకిటులనడువ జెల్లెందగునే। యాకైవడివర్తిం
పఁగ । లోకము వారలకు రాజలోకవతంసా॥ అంత॥ *క॥ హరియక్రూరు
నిబంచెన్ । ధర పాలిప్పించు పాండుతనయులకంచున్ । *కురుపతియుఁధత

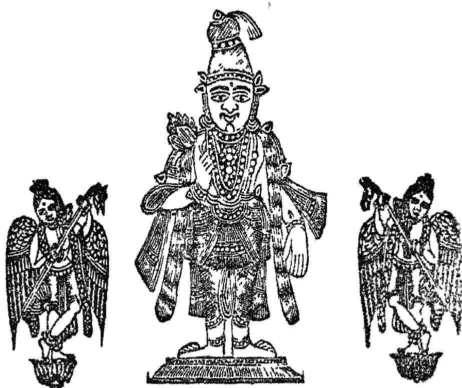
నా స॥ త్పురుషుని శుష్కోపచారిమల మరలించెన్॥ గీ॥ సైన్యములజంపి
యుల జరాసంధధరణి । పతినిఁబడియేడు మాఱులు శౌరి ద్రోలి। యవను
ము వికుందు నేత్రాగ్ని నణఁగఁజేసి । హరి యుపాయంబున నె యపాయము
లుదొలఁగ॥ క॥ అలభర్గసుతుఁడు జలధిన్। బలదుర్గమమైన ద్వారకాపురి
సేరెన్ । బలవర్గముతో హరికిన్ । జలదుర్గమువల సెవలదే జనపాలుర
కు -। శా॥ శ్రీకాంతాస్పదమై ద్వయైకనిధిధాత్రీదేవతాసంతత । వ్యా
కి స్తోథ్వరమై మైథక సముద్వద్విక్రమ క్షత్రియా । సీకప్రోల్లసమైనమై
ఖిలవాణిజ్యార్యశూద్రార్జితా । స్తోకార్థాధికమైకమై జనులకెందున్ జ
ల్యమా ద్వారకన్॥ గీ॥ అప్పురికిఁ శస్థలియనంగ నొప్పుమున్న। ద్వారవ
తినాగరమీమీఱు ద్వాపరమున । దాని సౌభాగ్యమెన్న మెవ్వాని శక్య।
ములవైకుంఠమే తప్పదని నరేంద్రా॥ ఉ॥ యాదవ వృష్ణిభోజ కుకురాంధ
క సాత్వతులాదశార్హులా । మోదదశార్హుతై కొలువ ముఖ్యసుధర్మ
సభానివిష్టుఁడై । శ్రీదయితుంబురంజిలె నశేషసురాశ్రిత పార్శ్వభాగుఁ
డా । నాదివిజాధినాయకుని యందమునన్ భువనంబు ప్రోవుచున్॥ సీ॥
పునురుక్మిణినివిన్న ననురాగమంతరం గావాలతేమున నంకురింప
వెనుకవిప్రుఁడు వచ్చి పిచ్చేయుమనిపిల్వ గొమరుమీఱఁగ ననల్కొనలు
సాగ । కుండినగరంబుదండినిల్చినవేళ మేలుగీలుకొనంగ బాలుబాచె।
శైలకన్యానివాసంబు వెల్వడబోగ గనుగొనగా దొరకాయలయ్యె। యెత్తి
ఏమున నిడ ఫలియించెనన్య । రాజలోకంబుగెల్చి ద్వారకకు వచ్చి। ప్రే
మకల్యాణమై రతిక్రీడదనియ । వనజనాభునకన భవంబునకువచ్చె॥ మ॥
బలం దొంగగు నేమియు డజను సొమ్ములాని పైబెట్టి । పల్కుదురౌ
బ్బారిలలోగ తానుగతికోలోకోయనన్ సత్యమా । నదిరాముప్న వనీత
- డసి కాదా భక్తిప్రశేయసం । ప్రదుకృష్ణు న్మణిచోరుడంచనియె స
స్వపిత్రాసియై। చ॥ వసుమతినెంతవారలకువచ్చునొకానొక నిందవ
చ్చెదో । నష్ఠురపిషాతిరీతి బరిహారము సేయ నొకండునేర్చునే । బిసబి
గజం ఎతి బెండిలిడైమ శీదేవ్వియుచ్చెయిం। కెనఁగఁగ సత్యభామ

వరియించె విని౦దకుఁడార్తిఁ గుందఁగన్॥ మ॥ అట కాళిందిని మిత్రవిందను
సుదంతాబ్జాక్షి భద్రామహీ । కటినిన్ లక్షణ బెండ్లియై సంతసిన్ ఖం
డించి ఖానింటిలో । కటమైమించు బదాఱు వేల మహీరాట్కన్యావతంసం
బులన్। ఘటియించెన్ దనకున్ గులాంగనలుగాఁ గల్యాణలీలాగతిన్॥ సీ॥
కలహాంతరితభోజకన్యను లాలించు స్వాధీనపతికసత్యను భజించు । వాసక
సజ్జిక యౌ సుదంతనుగూడు విప్రలబ్ధను మిత్రవిందనరయు । ఖండితయై
న లక్షణ వేడికోను విరహోత్కంఠితను భద్ర నూరడించు। కాళింది నభిసారి
కను జేసి కలయు ప్రోషితభర్తృకను జాంబవతినిఁ జేరు। కడమ పదియాఱు
వేవురుకంజముఖుల। భావహావవిలాసవిభ్రమవిహార । లలితబిబ్బోక చకి
తలీలాద్యరస్మి । తాది శృంగారచేష్టల కలరు శౌరి॥ క॥ సిళాసీలాలకరా ।
బాలలవను దోడి తెచ్చి దయమీఱంగా । నెలెం గులకాంతలతో । నాళీ
కాక్షుండు తతుల నానాగతులన్॥ గీ॥ చంద్రముఖి కోరగ నుపేంద్రుఁ డిం
ద్రుఁ గినిసి । పారిజాతంబు గొనెఁ దనపాలుగాఁగ । భామినుల వల్లగాదె
సౌభాగ్యమునకు । గలుగు కొక్కక్క యుపవిభాగంబు ధరను॥ క॥
కనె బదుగురి బదుగురిఁ బతి । వనితామణి యందు సుతుల వనజాక్షుఁడు ద।
త్తనయులకు లెక్కలేదిల । ఘనవర్ణుని భాగ్యమెన్నఁగాఁ దరమగునే॥ చ॥
అలరు కటారిజోదు మొదలైన కుమారులు దత్తసూజులున్ । చెలువము
మీఱఁగాఁ గొదమ సింగములంబలె బాగ్యసీమలన్। గొలువఁగ నిండుకొ
ల్వాయి ముకుందుఁడు వేడ్క జగజ్జనంబు మె । చ్చులకయి విశ్వరూపమును
జూపినవైఖరి మించె నెంతయున్॥ క॥ హరుఁ గొలిచి సాంబుఁ గనియెన్ ।
హరి యందురు గాని యదిరి యనిపించెనయా। హరుఁ గెలిచి బలు మారుని।
కరములు ఖండింపఁడే జగంబులెఱుఁగన్॥ వ॥ అంతనఘశిక్షకుండు నృగున
కు మోక్షంబొసంగి యాదవమోదంబుగావున నారదు భ్రమియించి భీమా
యుధస్ఫూర్తి రాజమండలగ్రాహక మాగధ తమస్స్ఫురణంబడంచి సుదర్శ
నంబున దమఘోషనందనుని తేజంబునుం గూల్చి మరియు భూభాగరులగు
సాల్వగంత వక్త్ర విదూరాది భూపతుల హరించి సకల దిగ్విజయలక్ష్మీ
సమేతుండై జగత్కల్యాణకరుండై ద్వారక సామ్రాజ్య మేలుచుండె నగ
తనొక్కనాఁడు। గీ॥ తనకు చేలత్వమటయు ధాన్యంబుగాఁగ। జంపిదోవతి
కొంగున చేరెడంత। ముడిచి తెచ్చిన యటుకులు పిడికెడేటి । మహిత

కృష్ణుఁడు మెసవెడి సమయమునను॥ సీ॥ చిఱిఁగిమాసికలు వేసినకోకబంగా రు చెరగులచెంగావి చీరయయ్యె। చెవులకుచాలని చిరుతలక్కాకలు కట్టాణి ముత్యాలకమ్మలయ్యె। పుస్తెమాత్రమెకాని పోడిమెయుంగనిగళ మునహారము ల్నెలవుకొనియె। నొకటిరెండో గాజలున్నకరంబుల నవర త్నమయకంకణములువొదవె। నలకుచేలుని సతికి దుస్సలకుమఱియు। చూడ చూడఁగమ్రైగమ్ము సొమ్ములకును। కొదువలేదయ్యె ప్రబలుసంపదలవలన। రుక్మిణీనాథు దివ్యకారుణ్యమునను॥ వ॥ ఇవ్విధంబున స్వగృహీతకుచేలుండగు కాంచనచేలుండు సుశ్రీలుగావించి కాండవదహనంబునన్నైన యాఖండలు భండనంబున గాండీవకోదండునకు విజయసుభద్రావాప్తిఘటించి మనసుభ ద్రావాప్తింజేసినదిహెచ్చుగాదు పరవాసు దేవలోకనివాసులగు భూసుర కుమారులం దెచ్చి విప్రుచ్చుం జిచ్చుజొరకుండమాన్చి రక్షించెనదియునుం గాక మిపెద్దలగుపాండునందనులఁ బెక్కుచందంబులఁ బ్రోచెనదియెట్లనిన॥ సీ॥ కృష్ణమానంబురక్షించె శాకాన్నంబుగొని పాత్రినఁ దోదనమునిం చె। కట్టిసారథియయ్యెఁ గాంగేయుపైచక్రమెత్తివివచ్చున కీశుచేతఁ। బరి హాస్త్రముప్పించె భానుగప్పెను భగదత్తాస్త్రమునకురఃస్థలముపూనె। ద్రోణువారించె కర్ణునిశక్తినురపించె నహిబాణమునకు దేరణఁగద్రొక్కె। సన్న జేసిసుయోధుని సమయఁజేసెఁ। బెనిచె నుత్తరగర్భంబు భీముఁబ్రోచె। మహికిఁ బట్టముఁగట్టెధర్మజునివింటె। పంకజాక్షుని పాండవపక్షుమ ధిపా॥ క॥ తనుగొలిచిన తనబాగడిన। దనచారిత్రములువిన్న ధన్యుల కెల్లన్। వనజాక్షుఁడు గృష్ణుఁడుగో। రినకోరికెలొసఁగునని నృపుఁడల రారెః॥ సీ॥ పెనచికట్టినపట్టు పింఛంబు నడిపట్టు చంద్రకాంచితవిలా స ముబదనర। పుట్టినవంశంబు పట్టినవంశంబు బహుపర్వసంగతి వరిఢవిల్ల। భాసమానగళంబు పదపద్మయుగళంబు నలర ముక్తాశ్రయంబై తనర్ప। నవదానుజాతంబు నాన్యానుజాతంబు నానాసుదృఙ్మోహనంబు గాఁగ। శ్రీ లవిలసిల్లు గోపాలకృష్ణమూర్తి। గంధగజహేమ పర్యంకికాతురంగ। చా మరభటాది శాశ్వతైశ్వర్యమొసఁగి। సేవకశ్రేణినెపుడు రక్షించుగాత॥ క॥ అని శ్రీవైశంపాయన। మునిముఖ్యుఁడు దెల్పవిని బ్రమోదాన్వితుఁడై। జన మేజయుఁడవ్వలికథ। యనఘావినవలతు దెల్పుమని యడుగుటయుఁ॥ మ॥ ఛలనిద్రానవచుంబనావసరదృష్టి శ్రీకపోలస్ఫుర। త్పులకప్రీళిత ముగ

శోక కుచసభ్రూభంగ మధ్యాధర । స్థలదంతక్షత కేళికా పరమనోజ్ఞాత ప్రగల్భాంగనా। కలనాదోదిత పాహిపాహిముఖవాః కల్లోలవ ల్లోహలా॥ క॥ అనురాగ సమాకర్షిత । కనకాంశుక నీవిబంధఘటనాక్షమతా । వన మన్మృగధీగోపిక । ఘనజఘనాదానవర్షి గజరాజఘనా॥ ఉత్సాహము॥ రాధికాదిమహీతపర్వరసిరస్సాన్నదానధీ రాధికాను మోదరంగదంత రంగిసంగతా।రాధికాధినాధభక్తరంజనాననప్రచా। రాధికారనంగసంగరంగణాదిభంగదా॥ గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామభద్ర కరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్త దీప్తతరాష్టభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్య ధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర సముద్భిన్నపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతార చరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు నవమాశ్వాసము.

తొమ్మిదవ యవతారంబగు బలరామావతారము సంపూర్ణము.

నవమాశ్వాసము.

బౌద్ధావతారకథ.

శ్రీలాలిత మగదలవం । శాలంకారా యుతోదయ సమగ్రదయా ।
లీలాలవాల హృదయ క్షు । మాశేఘశరణ్య కృష్ణమంత్రివరేణ్యా॥ గీ॥ అ
వధరింపుము జనమేజయ క్షితీశ । శేఖరునకిట్లులను వ్యాసశిష్యవాని ।

బుద్ధకల్క్యవతార ముల్భ్యాప యిఁకను। తెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలు
పదొడఁగె॥ సీ॥ శ్రీతారకబ్రహ్మ సేవకుండైభవ తారకుండగునర్థతారకా
ధి। పతిశిఖామణితనాభవునిచేఁ బరవీర తారకాభయదుదా తారకాసు।
రుఁడు గాల తత్కుమారులు తారకాక్షుండుకమలాక్షుఁడును భుజాగర్వశా
లి యైన విద్యున్మాలి యనశనవ్రతమూని వేయేండ్లుతపము గావించమె
చ్చి। ధాతప్రత్యక్షమై కామితములువేడు। మనిన దైత్యులమర్త్యత్వ
మభిలషింప। వలదువేరొక కోరికె దెలుపుడనిన। బ్రహ్మఁగనుఁగొని వా
రలు పలికిరిట్లు॥ గీ॥ అబ్జసంభవ స్వైర విహారయోగ్య। మమరగంధ
ర్వ సిద్ధసాధ్యాదినిఖిల। శాత్రవాసాధ్యమైన పురత్రయంబు। మాకు
దయసేయుమనిన నాలోకవిభుఁడు॥ క॥ మయునిఁ బిలిపించిపుర। త్రయ
ము న్నిర్మింపుమీపు తాదృశ మహిమన్। దయసేసెద పురములకని।
ప్రియమున నజుఁడనియె దనువు బిడ్డలతోడన్॥ గీ॥ ఎన్నఁడైన నేమియీపు
రత్రితయంబు। నొక్కదిక్కు జేరు నొద్దికగుచు। నాఁడుబలియుచేత నా
శమొందాఁక। సమయదనుజు నజుఁడు పనియెదివికి॥ సీ॥ శతయోజనా
యుత శాలసౌధాగార శృంగారవనికావిచిత్రములుగ। చిహ్నంబుచే
వెండిచే నుక్కుచేతను త్రిపురముల్మయుఁడు నిర్మించియొసఁగ। హేమపు
రంబున యేలికయై తారకాక్షుండుత్రిదశాలయంబునందు। నాయస
పురికీశుఁడగుచు విద్యున్మాలి యుర్వియందు నెలంగుచుండిరప్డు। దిగధి
పాలముఖ్య దేవతాజయ్యులై। సకలభోగభాగ్య సహితులగుచు। నెదురు
లేక సంచరింపుచునుండిరా। దివిజులెల్లగుంది తల్లడిల్ల॥ సీ॥ వ్రాలునిం
ద్రాది దిక్పాలవల్లభుల పట్టణములు నేలమట్టములుగాఁగఁ। బఱచుహేమ
నగాది పర్వతరాజశృంగంబులు ఛిన్న భిన్నంబులుగను। నెగయుభానుశ
శాంక నిఖిలగ్రహములూడిపడగ బ్రహ్మాండ కర్పరముదాఁక। దూరువా
రాసులు దుర్వారతరసప్తపాతాళవాసులు పగిలిపాఱఁ। దిరుగు బహుచి
త్ర గతుల నంబరమునందు। నిజగతాగత మెఱుఁగక నిబ్బరముగ। నొ
రసి దేవవిమానములుర్విఁ గూల। ప్రశమితజగత్త్రియంబు పురత్రయంబు॥
సీ॥ అనిచేసిపొడిసేతు మని యెందువెదకుచు పురములుగానక తిరుగుటయు
ను। పరికించిచొరలేక ప్రైపై చివజ్రాది బహుశస్త్రములుమొక్క పఱ
చుటయును। పాలెంబుడిగి యున్నపట్లనెందేనొక్క పురిగుప్పు మనిగూల

బోలియుటకును । కైలాస మందర కనకాద్రిముఖ్య భూధరకందరములం
దు దాగుటకును । నెందు బెడ బెడమనిన మహీధరంబు। విరిగిపైబడునంచు
ను వెఱచుటకును । గాని దైత్యాది పతులతోఁ గలసిమెలసి । యాహవ
ము సేయ జాలరింద్రాదిసురులు॥ క॥ పురదైత్య పరాజితులై। హరిహయ
ముఖ దివిజు లజుని బ్రార్థింప వచో । వరుఁడాయమరులతోఁజని। ప రువే
డిన నతఁడుశౌరి నడుగుదమనుచుఁ॥ మ॥ నెలపుందాలుపు గిబ్బనెక్కి వెడ
లఁ వెన్వెంటనచ్చంపుఁ తె । క్కల తేజీనడిపించె పద్మజుఁడు మిన్నాకండధ
ట్టింపుచుఁ । వలచే వాగెబిగించి హస్తిడిగి యశ్వంబెక్కి కూడెఁ వి
శ్వం । ఖలుఁడై వాసవుఁ డన్యనిర్జరులు వెన్కంబోయి రంతంతటఁ॥
క॥ అప్పుడు గలశాంభోనిధి ।, చప్పుడువెద విన్నపములు సాగింపం
గా । నప్పలుకు చెలువచెలువుఁడు । విప్పంగనుదొరలతోడ వేడుక
ననియెఁ॥ మ॥ చెలువారంగ తరంగహస్తముల రాజీవాయతాభీలచం
చలవాతాహతదూతశీతల వృషత్సంఘాత ముక్తాళిచే । కలశాంభోనిధి
సార్వభౌముఁడు వియద్గంగాలతాతన్వి పైఁ। దలబ్రాలోయి తెఱంగుగం
టిరె శుభోదర్కంబుగా నీయెడఁ॥ క॥ కలశాంభోధి మథింపఁగ । గలి
గినయమృతంబు మిసుగ్రైకొని వెన్నఁ । నలినాక్షుని పాలిడినటు । వలె
నున్నది తెల్లదీవి వైఖరినిచటఁ॥ క॥ సమ్మదమొసఁగఁ గంటిరె । తు
మ్మెదగల మావిసంటితులదూగుచు నీ । క్రొమ్మొగులుడాలు వేలుపు ।
కమ్మనికుందనపు మేడ కడుచోద్యంబై॥ వ॥ అని కుంఠిత మహిమాకరంబగు
వైకుంఠపురంబు వాఁకలకంఠకంఠకామనోహరుండు వర్ణింప సముత్కంఠ
వినుచు నీలకంఠాది విబుధకంఠీరవులుపకంఠ నిరవకుంఠన ముక్తా తోరణ
ఘృణిశుంఠి శతసహస్రి గురువరారోహాజారంబగు హరిహాజారంబు బ్ర
వేశించిదగద్ధగితమణిమయ చతురకక్ష్యాంతరంబులుగడచి యవల వఃమా
న జనంబులవలన లలనా సమేతుఁడై శృంగారవనంబున కరుగుటవిని యు
ద్దేవుని రాకకై యుద్యాన వనవాటికా ద్వారంబున గైరవాప్తం దృణీక
రించు నిగనిగని మగరాల వెన్నెలగనియగు వెన్నెలగని వసియింప నెం

చునవసుంబున॥ గీ॥ చెలువ యొక్కతె వచ్చెనా చెలువజూచి । కమల యంచును భ్రమసిరి యమరులెల్ల । కనకవేత్రంబుగని దాదిగాఁదలంచి । యుండి రాఖండలాదు లయ్యువిద యంత॥ క॥ హరునివచో యువతిమ నో । హరునిఁబులోమాసుతేంద్రహరునిఁ గురునిఁ । హరిరమ్మని యెనటన్నఁ । హరుసముతో వారునలువు రతివినయమునన్॥ మ॥ చనివీ క్షించిరి భూమి నీళ మొదలౌ చంద్రాస్యలంటిపురం । బున కేఁగన్ కమ లాలతాంగి యెదపైపొల్పొందు మాల్యంబుచా । లునసిల్వన్ ఫణిరాజ పీఠ మునసీటుల్గుల్కఁగొలైవ్వ ఖగేం । ద్రునిచేతన్మడుపందు మందరధరున్ లో కైక రత్నామణిన్॥ క॥ కని మ్రొక్కినఁ గనికరమున । కనికగమున లేవనెత్తి కరకంపంజెం । తనుచిత పీఠివసింపన్ । ...నిచెం నిలుమండి రెదుటబ్ర హ్మేంద్రగురుల్॥ గీ॥ చంకచేతులబెట్టుక సవినయముగ । కెలననిలుచు న్న వారినీక్షించిశౌరి । మీరుగూర్చుండుడని పలుమాఱుబలుక । నుచి తవైఖరివారు గూర్చుండిరంత॥ క॥ ఏమీవచ్చినకార్యము । కౌమారి యటన్న ముకుళకరకమలుండై । స్వామియెఱుంగని కార్యము । లేము న్నవి త్రిపురదైత్యు లెచ్చిరటన్నన్॥ శా॥ స్నానంబుల్ జపముం దపంబుగ్ర తువుల్స్వాధ్యాయముల్దేవతా । ధ్యానంబుల్ మొదలౌ ధరిత్రి గలశ్రు త్యాచారముల్దప్పిరిం । తైనన్ దానవజేసి దానవు లజయ్యత్వంబునన్నించి ర । లైనన్ సత్యముశౌచముల్ దయయులే వావంతయున్ శంకరా॥ సీ॥ చంద్రశాలలయందు సంపూర్ణచంద్రుని కన్నులకింపుగాఁ గాంచుటకును । వైడూర్యమయసౌధవాతాయనంబుల సూర్యకరాళిమై సోఁకుటకును । సుర కాంతకాంతలైసురపొన్నపీవన సురభిమారుతములఁ జొక్కుటకును । శీత కాలంబుల శ్రీచందనహసంతికాహుతాశను సెగ గాంచుటకును । భయ మువమదురుకలనైన పరులఁదలప । ననుటసవ్యస్తముగుగదా యసుర వసుల । కట్టెపరమపతివ్రతలాంధ్రుగాఁగ । నెటువారలఁగెలువనా నెవరి కైన॥ గీ॥ అదితియునుంగాక యల తారకాక్షసుతుఁడు । హరివిరించిగు జించి తయ్యద్భుతముగఁ । దపముగావించి స్వపురమధ్యమున నొక్క

యమృతకూపంబువడసె నీ యజునికరుణ॥ క॥ అదికారణముగ దైత్యులు। త్రిదశులతో వెరవ కెదిరి తెగిన దనుజులన్। బ్రతుకంజేయుదు రొకనన్నిన్। బదుగురిగా నజు వరప్రభావమువలనన్॥ గీ॥ అనిన నేమాయయిప్పుడా య మృతరసము । సంగ్రహింప నిశాచరాచారమడప । పురపురంధ్రీ పతివ్ర తాచారముడుప । కడనిశాటులగెడప । నేఁటినుపమ॥ క॥ అనియోగన దెలిపి కపట ధనిజూచి సురేజ్యులాది దివిజగణంబున్।బనిచి యజు దూడ గమ్మని।వనజాక్షుండు దనువై యవారికొశక్తిన్॥ గీ॥ ఖచరకిన్నర గంధర్వ గ రుడసిద్ధ । సాధ్యవిద్యాధరాది నిర్జరవితాన । దుర్గమం బైనదాన వేంద్రుని పురంబు । పాయమునజొచ్చి యటమాయమాయమె దవు॥ సీ॥ రాఁకించు చు నుపచ్చరాచక్కటపునేల మెఱుఁగుపచ్చికలంచు మేయ చుండు।నర్భకల్ల దూడనదలించ హుమ్మని వలుదకొమ్ములఁగ్రుమ్మవచ్చు కినుక । చేపిన పొదుగువర్షించు దుగ్ధంబులు నించివెల్లువలు గట్టించుపింత । యొద్దకిమీఱం గ నొక్కెడవసియించి యెడనెడనెమరుబెట్టెడి విధంబు । గాంచియెక్క డనుండియిక్కడికివచ్చె । నొక్కొ యీయావుదూడయు చక్కనుచు। నసురలచ్చెరువంద నందందమెలఁగి। భ్రమయఁజేయుచు నమృతకూపము న దుమికె॥ అప్పుడు॥ గీ॥ ఆవుబావిబడియె నయ్యయో కాలుగీ । లేమియు య్యెనొక్కొ యట్టులనుచు । వగచి దైత్యులెల్లడిగి యెత్తజనియందు । ధేనువమృతరసము గానలేక॥ క॥ ఆవిటుల నేర్పునే మాయా । పీయు దీయనుచు తారకాఖ్యాసురుతో। నాయింత దెలుప దనుజుల। లావింతటనణ గెనని ప్రలాపాస్వనాంద్రై॥ క॥ [illegible] వ్యాధుల భావం బుతత్త్వ వైఖరి వెలయఁ । లోక [illegible] పెల పుచును ని । రాక్ష తిగావించె మదయ మహా [illegible]॥ వా॥ [illegible] బర్హిబర్హా ము చాసంగ [illegible] । [illegible] బంగరంబువతె రాజిల్లన్ గ లోహితాం। ? మెుప్పాఱఁగ నుజ్జ్వల ప్రభదలిర్పన్ వార్ధి కన్యామనో। హరుఁడా దైత్యులఁ జేరగాజనియె బౌద్ధాకార మేపాఱఁగన్। సీ॥ మణిమయకోటీర మండితంబగునుత్తమాంగంబుమండితం బైన దేమిఁ।

కనకాంబరంబులు గట్టనర్హంబైన కటి కావికోకలు గట్టనేమి। యాయుధో
చితమైనహస్తపద్మంబున బర్హిబర్హంబును బట్టుటేమి । జగమునేలంగ తే
జంబుగల్గియునిట్టి సన్న్యాసమవధరింపంగనేమి। యహహ సన్న్యాసిగాడు స
న్న్యాసియైన। దండముగమండలువు నెద్ది ధరణినెన్నఁ । డిట్టివేషంబుగనుఁ
గొనమెవ్వఁడోకో । యామహామహుఁడంచు దైత్యేంద్రులపుడు॥ గీ॥
తనకు మ్రొక్కిన కుశలమా దైత్యులార। యనిన వేదోచితాచారమున మెలం
గు । మాకు కీడేలగల్గు సేమంబె గాక। యనిన పకపకనగి బుద్ధుఁ డనియె న
పుడు॥ క॥ ప్రస్తుతియోగ్యమె శ్రుతి వ్య । త్యస్తము పునరుక్తవాక్య మన్నృ
తోదిత వి । ధ్వస్తము మరి వ్యాఘాత । గ్రస్తంబది నిజము సేయఁగానేమి
టికిన్॥ క॥ యజమాన ప్రస్తరమును। నిజమా యామాట యది యనిక్కం
బైనన్ । యజతే యను వాక్యంబును। నిజమని నమ్మదము శ్రుతి ప్రమాణ
ము సేయన్॥ క॥ మనమెఱుఁగ నెయ్యెటికి జె। ప్పెను మున్నె శ్రుతిర్విమస్య భే
షజమను చున్। మనమెఱిఁగిన మాత్రమె యది। యు నెఱుంగగనుండు యుక్తి
యుక్తముగాఁగన్॥ సీ॥ కర్మంబు ఫలదాత గాదీశ్వరుండంచు ద్వైవిధ్యమైమీ
మాంస విఫలమయ్యె। నొక్కజీవుడటంచు పెక్కుజీవులటంచు వేదాంత
శాస్త్రంబు వితథమయ్యె । హరియెక్కుఁడంచును హరుఁడెక్కుఁడంచును
బహుపురాణంబులు పాటిదప్పె । నైకవిధ్యంబు లేదరయఁగా స్మృతుల
నే తెఱుఁగునదీసిన దీయవచ్చు । దానములొసంగకుండు నంతటనె నరక।
కూపములఁ ద్రోయుదురె మేలుగోరితమకు । బుద్ధిహీనులు ప్రతిమలబూ
జసేతు । రనఁగ నెందును వినరె ప్రజ్ఞాఢ్యులార॥ సీ॥ అకలంకులార యిం
కొకకర్మమది యవివేకంబు వినుఁడతి విస్మయంబు । గర్మంబువలన వైక
ల్యంబుగలదటుఁగలుగ ప్రాయశ్చిత్తకలనము నను । బోనట పాచితంబున
ను వైకల్యంబు బోరయుఁబోనట హరిస్మరణమునను । అదియెనిశ్చయ
మైన యాస్మరణము మున్నె సేయరాదేమి సెల్లెఁదమకు । నేర్పుతో
కొంగనెత్తిని నెయ్యిపెట్టి । కరగి కన్నులనిండిన గానకుండ । పట్టికొనవ
చ్చునను మతిభ్రష్టుఁగలఁడె । కలఁడె యననేల తాదృశుల్కర్మఠులు।

సీ॥ స్నానంబువలన మోక్షంబుగలిగిన నీరుకాకికి మోక్షంబు గలుగవలదె। కాకధ్యానమున మోక్షము గల్గినను తటాకము బకంబులకును గలుగవలదె। ముక్తి ప్రదక్షిణంబుల గల్గుచున్నను గానుగెద్దులకును గలుగవలదె। పుడమి పశ్వాలంబమున స్వర్గమున్నను పలలభుక్కులకెల్ల గలుగవలదె। దానస్థితి బోయుకు గల్గవలదె। బిలములందున్న గలదె గిబ్బిలములకును। గానయం దున్న మోక్షంబు గానరాదు। తత్త్వవిజ్ఞానముననె మోక్షంబుగలుగు॥ సీ॥ ఎక్కడివేదంబు లేదయాచారంబు లీ నట్టిక్రియలు మీకేలబుట్టె। లవి యెల్లకల్ల లెట్టులిన గ్రావాణప్లవంతేయునవె తాయివారిఁ దేలు। నేర్గ యంబెట్టి యిదిగోయనుది తేజహారో యనది తేజహారోతియనును। క్రతువు పశువునకు స్వర్గస్థితి గలదట యటుగాన యజమానుఁ డాత్మజునకు। పశువుగాఁ జంపి దివినుండ బనుపరాదె। చెల్లబోనొ కలుంగని యిపములను। కూయుగాఁ బట్టుకొని గొంతుకోయవలెనె। తినమరిగి సేయుదురుగాక దనుజులార॥ క॥ ధరలోవినరె యహింసా। పరమోధర్మయనెడుంచు ప్రాణివధను సె। తురెయుకల శాస్త్రవిధియని। యపరలగనది శాస్త్రవిధిగను యుగుదింతింపక॥ క॥ ఏతరివిధియంచుం బసు। ఘాతమొనర్తో కిగిది యొకటిసత్యమె యా। తిలవహింసాత్సర్వా నూతానియుటఁచు నడుపు బో శ్రుతియహహ॥ క॥ తలపోసైనను జంపక। నలిచి విడువవలయు త్రో నవడుచునవుడు చీ। మలసైన త్రోక్కుక నె పో। వలయుగా హెచ్చరికె జంతువధకోరగామిక॥ క॥ సమిధాజ్యపశులు భస్మ। భస్మమ్ములై ఫలమొసఁగ నేనిమురరధనిమబీజ। ములుఫలించునె యేటకి। భ్రమ ఖకర్మములుధా విఫలదములగునె॥ సీ॥ అధునకొదవునెగంధ గాబునిలోకశృంగారావ లోకనంబు। బధిరునకబ్బునే వధురాధరాధరాకథిత సర్మోగితా ర్యాకరణంబు। నిర్గంతునకు చేరునే సీరజాసనారదనభచాచ్ఛిదారజనంబు। కమనప్రం సకునకుగల్గునే కలకంఠకంకా రతికేళికా సుఖంబు। కర్మఫలసాధనములు ఖంగంబులొందె। కర్మఫలమెల్లనిర్గంతులు నరుగాక। ఘటముఘటయిపోఁ నగుమృత్తికనుజాలంబు। లోసఁగలసినఘటముగఁ బూను టెట్లు॥ శా॥ ర

భాభోగములగోరి యాగముల కర్థంబెల్ల వెచ్చించుటా । యంభోదంబుల
జూచి చెర్వు జలమాద్యంతంబు జల్లించుట । ల్సంభోగేచ్ఛ జనించెనేనివా
రివేశ్యారత్నముల్లేరొకో । సంభోగింపఁగరాదె కానరుజనుల్ జ్ఞానంబుసా
మాన్యమే॥ క॥ వినుఁడొకటి బావమరుదులు। జనకకుమారకులు మఖము
సల్పినరంభా । వనితంగలయుదురటులై । నను లేవేవావివర్తనలుయుజ్వ
లకుల్॥ మ॥ వికటంబిఁతియొకాక తృప్తియగునే వేరైనశ్రాద్ధంబుచే। నక
టా ప్రేతల కట్టులైన మరియేలా యూరికిం జద్దిగ । ట్టుకపోగా దనపేరు
సెప్పికొని యింట్లోవారెభోసేయుమం । చొకమాటాడి చనంగరాదెతన
బాహుల్నొవ్వమోపేటికిన్॥ గీ॥ కాకపితరులుకూటికి కాతురనిన । తెలి
య దేయందుననె పుణ్యకలుష ఫలము । లనుభవింపను మరలియూ యు
వనియందు । జననమొందేమి శేముషీసాంద్రులారా॥ శా॥ లోలంబైజల
రాశిలోబొడము కల్లోలంబు లేలాహతిన్ । దూలన్ వేరొకవీచివచ్చుగతిజం
తుశ్రేణిలోనొక్కఁడా । చాలింగూలిన బుట్టునొక్కఁడు పునర్జన్మంబు తే
దెన్నఁడున్ । జాలున్ బుణ్యము దుష్కృతంబనుచు దుశ్శంకల్ ప్రవర్తిల్లు
టల్॥ సీ॥ సురద్రావుచుండుమీ గురుఁడు భార్గవమానిపాలుఁడే నరకకూప
మునమునిఁగె। చలపట్టియధ్వరాశ్వముల దొంగిలిపోవు వాసవుండే రౌరవ
మునఁగూలె । నేకర్మములులేక యిచ్ఛగావిహరించు సనకాదులెట్టియాతె
నలఁబడిరి। బలవంతమున గురుకులకాంతబట్టిన వనజారి యేదోష మనుభ
వించె । భళిరవారికిలేని పాపములుమనకె। గలిగెనే తనయుక్తినిగదయ
టన్న । కాయమెడలిన మోక్షంబుగాకమరి శ । రీరమేడదిసుకృతదుష్కృ
తములేవి॥ క॥ సత్తైనదెల్లక్షణికము । నిత్యముగాఁదంచువాహ నివహము
వలెనే । చిత్తైనజీవుఁడటువలె । సత్తై క్షణికుఁడుగాక శాశ్వతుఁడగునే॥ క
ఎటువలెనున్నదిపటమిది। ఘటమిదియనుచోటవడిని గలజ్ఞానంబా । ఘటి
లేదు ఘటజ్ఞానము । పటిలేదుగగానగనుడు ప్రత్యేకముగన్॥ గీ॥ అఖిల
భోగానుభవయోగ్యమైనతనువు । వడసియునుజప తపముల పాలుజేసి
సౌఖ్యమొందక చెడుమూర్ఖజనుల దెల్ప । పూటయేమాకు వారక్షైన

నిమ్ము॥ క॥ మొదటికి యిహమేలేదట। పిదపం బరమెట్లగల్గుఁ జేల దనముగా। కిదిమతముగాదు నామత। మిది గైకొనుఁడిహపరంబు లిచటనె కల్గున్॥ గీ॥ అప్పుకొనిైన దొంగిలినైన లేన్న। జిహ్వ కింపైన దాని భుజింపవలయు। కంటికింపైన కాంతల గలయవలయు। బ్రతుకు దినముల మోక్షంబు వెఱ్ఱనేల॥ గీ॥ క్షితినిసర్వజ్ఞుఁడనమారంజిత్తసంగ। నేనె తన్నిమములు సెల్లె నీశ్వరునకు। నతనికివి చెల్లుననిన మాయామునుకుం డు। నెఱుఁగకేటికి వలచెదై త్యేంద్రులార॥ వ॥ అని ప్రత్యక్షానుమాన ప్రమాణోత్తరంబులగు హేతువాదంబుల బుద్ధుండుబోధించిన సిద్ధంబని నమ్మి వేదంబు లర్థవాదంబులనువారును యజ్ఞవిగ్రహ లజ్ఞవిధులను వారును శాస్త్రార్థంబు లపార్థంబు లనువారునునై బహుకాలంబు చారుతర వేదాచారులగు త్రిపురనిశాచరులు శీఘ్రంబున నత్పరిచారులు యథేచ్ఛాసంచారులునైనవారి విధంబు చారులవలనవిని యింద్రాది గగనచారులు గత విచారులై యుండిరంత॥ శా॥ శ్రీమద్బుద్ధ మునీంద్రుఁడంతిపురి గౌరీ పూజ గావించుచు। త్రామారాతికులాంగనామణులఁ జేరంబోయితద్రూపుఁడై। కామాహాత్మ్యముమానసంబు గలవాఁ కందర్పదర్పోదిత। వ్యామోహం బతివేలమై నిగుడఁగా వారి న్నిరీక్షించుచోన్॥ క॥ పరపురుషుఁ డెవ్వఁడో యిట। కరుదెంచెనటంచు దానవాంగనలవనీ। ధరకన్యగర్భగృహమున। కరగిరపుడు దాది నిలిచి యమ్మునికనియెన్॥ గీ॥అరసిచూడ త్రిమూర్తుల యందునొకఁడ। వింతయేకాని యన్యులకిట్టిదివ్య। తేజమొదఁగూడ నేరదు దేవదేవ। తెలుపుడన బోఁడి దేవర తెలిపెనపుడు॥ క॥ బుద్ధుఁడనను గొ ... చినభవ। బద్ధులరక్షింతు నిహము పరమొసగిచటన్। సిద్ధముగానావచన ... । బద్ధముగాదనిన దాది పర్వానజనుచున్॥ క॥ ఈ వేళ ప్రత్యక్షంబోయిన। ... వర మెదురయ్యె బుద్ధ దేవర మనకున్। గావలసిన వరమియ్యఁగ। ... వచ్చినవాఁడు రండు తామరసాక్షులే॥ క॥ అనిదాదిపలుక దేవుం డను ... క్తిని సతులువచ్చి యంఘ్రుల కెఱఁగన్। తనువు పులకింప మునిలె। ... సి వనితల నెత్తి యిట్టు లనియెన్ ప్రీతిన్॥ ఉ॥ హృద్యముగాదు మీర

లిట్టి యీశ్వరియందును ధూపదీప నై । వేద్యములిచ్చి తాఁ బ్రతిమ నేయు విధంబుల పూజసేయుట । లోచ్యముగాక యేఫలము సూడ్వడి తాళ్లకు సీలఁబోసినన్ । వేద్యము లాఫలార్థులకు వృక్షములుండఁగ నీవృథా శిలల్ ॥ గీ॥ రాజముఖులార శుక్రవారమున బాహ్య । జలముల మునింగి బత్తి బిత్తరి మెరావి। కౌఁగిలించిన మీకెల్లఁ గార్యసిద్ధి। గలుగు నామాట సత్యము కల్లగాదు॥ మ॥ అనినన్ మంచిదె యంచు లేనగవుతో నబ్జాస్య లంతఃపురం। బునకేగంగఁ బదంగ సంగత మనోబుధ్యాదియై మారుమో। హన బాణంబులు సోఁకి బ్రమూర్ఛపడియె నాయశ్వత్థమై బుద్ధుఁడా। వనమధ్యంబున నుండె తాపస్యము దళవ్యాజంబునం దెల్పుచున్॥ గీ॥ చంద్రసూర్య మరుత్తులు సంచరింప। నళికి కపకపత్త్రోపల నడుగుచున్న। ప్రమదవనమున కోకనాఁడు భ్రమరమునుర । నమరపరిపంథివల్లభ ప్రమదలరిగి॥ ఉ॥ పొన్నలు పోకమ్రాఁకులును పూచినసంపెఁగలున్ మధూకము । త్రిన్న నినారికేళములు తియ్యనిద్రాక్షలు గుజ్జుమావులున్ । కన్నులఁగోరఁ గించు జిగిగల్గిన మోదుగులున్ వనంబులో। నన్నియుఁ జూచి తాంచి చెలులచ్చటనచ్చట పూలు గోయుచున్॥ క॥ పదిరెండేఁడుల పాయపు। సుదతీమణి యవయవములు సొబగు దలిర్పన్ । గుదిగొనజిగిర్చి తమక । ట్టెదుటన్ గనుపట్టు రావు వీక్షించినతుల్॥ క॥ బుద్ధముని చెప్పినటువలె। బద్ధాదరచిత్తవృత్తిఁ పాటించి తమున్। సిద్ధంబుగ మనకోరికె। సిద్ధించుననటంచు కొలను జేరిపురంధ్రుల్॥ సీ॥ కురువేరు మొగలిరేకులు పెట్టి యల్లిన జడవిప్పి కీల్గొప్పు నవధరించి। బిగిచన్నుగవగుత్తమగు ముత్తియపుజంటి జవికెసడల్చి హారములు దివిచి। తళుకు లేజెక్కుటద్దముల విద్దెముచూపు కట్టాణిపేర్లు కదియనడిమి । చిలుక బవంతిచీరెలు గట్టుపైనుంచి జిడగు చెంగావిపావడలు విడిచి। మాటుఁజార్తి నియ్యమొయియు కటాక్షులనగ। సోఁకుమూరాక మిటారులు సోలిగ్రాఁగ। కొలను రాయాంచ బాముల యుస్సుటు దెగడి । కొలనుచొచ్చి విహారముల్సలుపుచుండ॥ సీ॥ పెంటిగానక లేక బిస్సునవలిగుబ్బచంటి వ్రాలెడు చక్రవాకము నకు । తల్లిగానగ లేకలఘుకటి త్తరి తేఁటి వాలుగన్నుల వ్రాలు వాలుగకును॥

కోదమలఁగానక గుమికూడి యపలిభాగమ్ములగ్రుమ్మ భృంగంబునకును ।
తోడియంచలఁ బాసి తొగరాకుఁబసుగుల పైనఁగ్రాఁడు రాయంచ పిలుకల
కును । చెలికిఁ దప్పించుకొనుచు బిట్టులికిపడు మ। కలికి నవ్వుచు రావె యీ
వలికి నీవు । వలికి వెరచిన నని కేరి పలికికొనుచు । పేఁడిన్నలు సీరాడి వేడ
లునపుడు॥ గీ॥ వారివీక్షించి యామునవారి వెలి । గోపవారిజనేత్రలు
కోకలడుగ । వచ్చునాటి విలాసంబు మెచ్చుకొనుచు । న్యగ్రమున నెన్నె జె
ట్టునన్న శౌరి॥ సీ॥ అపుడె వెన్నాడి దుర్యశమునసంసభాగమున గిన్పట్టి
కీల్గంటుతోడ । పదిలమైయుండుము హృదయమూయనురీతి చనుగవగడి
యుహస్తంబుతోడ। నిదిదాఁచుకున్న దా నేమి సేయుఁగటన్న కరణి సందుం
చిన కరములతోడ । నభిమానములు బ్రోవుమని నమస్కృతి సేయు గతి
మించు నానతాంగంబుతోడ। బెళుకు చూపులు నునుసిగ్గు మొలకనవ్వు
కదలుపిఱుఁదును మిగులసింగారమొలక। కులుకువడఁజేరి దినమొలపొల
సుదిండి। లేమలశ్వత్థములఁగౌఁగిలించిరపుడు॥ మ॥ అసురాబ్జాస్యలు కౌఁగిలిం
చుతరి నయ్యశ్వత్థనారాయణుం । డసమాస్త్రోపమ రూపురేఖఁ దగి బు
ద్ధాకారుఁడై దాను ది। గ్వసనుండై దనుజాంగనాకుచతటీ గాఢాంకపాళిక్రి
యా । రసికుండై కళలంటఁజొక్కి రిసతుల్ రాగాబ్ధినిర్మగ్నుఁడై॥ మ॥ జను
లగ్గింప జలంధరాసురుని పేపంబూనితత్కాంతబృం। దనుగామింపఁడె గో
ల్లగుబ్బెతల మానంబెల్ల కొల్లాడఁడే । దనుజధ్వంసికి క్రొత్తయే త్రిపుర
కాంతాసంగ ధౌర్త్యంబుగ । ల్గిసజాలుం జెలుతేడనైన గలయుకా లీలా
వినోదంబులన్॥ గీ॥ అంత మరియేమిచేసెనో యసురసతుల । బుద్ధ చే
వర యిదియేల ప్రొద్దుబోయె । కడమకథవిను మాదిత్య గణముగోలు
వ । కమలలోచనుఁడీసు చెంగటికి నరిగి॥ సీ॥ లనమహిమహీళ్ళ శతాంగం
బుగాఁజేసి కన్నుల రెంటి చక్రములు చేసి । బలితంపు టూర్పుగాడ్పులహ
యంబులు జేసి యాత్మజాగ్రేసరు నంతఁజేసి । యుగ్రగజబలగము లస్త్రాశన
ము జేసి నెజ్జయాంబిలుపసింజినిగఁజేసి । ఐలము లయుం ద్ధబలముల రథి
జేసి తనుసముస్త్రైవతాస్త్రముగఁజేసి । చుఁఖులలయుపిహ్మాఁ చిటచిటభటలు

హావల । దైత్యపురములఁగూర్చి దగ్ధంబుజేసి । శంకరుపురారి యనిపిం
చె జగములందు। శ్రితజనయశస్కరుండు లక్ష్మీశ్వరుండు॥ మ॥ కురిసెన్
కల్పక పుష్పవర్షములు రక్షోరాజి భీతిల్లగా । మొరసెన్ నిర్జరదుందుభు
ల్దివి మహాంభోవాహ గర్జార్భటిన్। నెరసెం దెల్వి సమస్తదిగ్వలభులన్
నిర్నిద్రహర్షస్థితుల్ । దొరసెన్ వేల్పుల సమ్మనంబులకు నుల్లోలంబుగా
నత్తరిన్॥ క॥ శ్రీవిభుఁడిటువలె బుద్ధుం। డై విహరించినవిధంబు హర్షము
మీఱఁగ । గా వినువారలు ప్రబలుదు। రీవసుమతిసుమతిశుభ సమృద్ధుల
తోడన్॥ గద్య॥ ఇది శ్రీరామభద్ర దయాభిరామభద్ర కరుణాకటాక్ష వీక్షా
పరిప్రాప్త దీప్తతరాష్ట్రభాషాకవిత్వ సామ్రాజ్య ధౌరేయ సకలవిద్వత్కవి
జనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగనామాత్య సుధాసముద్ర సమున్నిద్ర పూర్ణి
మాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్ర
బంధంబునందు తొమ్మిదవయవతారంబగు బౌద్ధావతారము సంపూర్ణము.

దశమాశ్వాసము: కల్క్యవతారకథ.

క॥ వినుమిఁక హరి కల్యంతం। బునకల్క్యవతార భావమున మ్లేచ్ఛుల
నెల్లనడంచి ధర్మసంస్థా। పన మొనరింపఁగలఁడవనిపాలకతిలకా॥ క॥ అని
శ్రీవైశంపాయన । ముని దెల్పిన మిగుల మోదమున జనపాలుం । డన